

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

BİR MAHALLE MONOGRAFİSİ DENEMESİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİNDE KURUMSAL YAPI VE TOPLUMSAL ETKİ ANALİZİ

Der.
Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin

Ağustos- 2020

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

BİR MAHALLE MONOGRAFİSİ DENEMESİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİNDE KURUMSAL YAPI VE TOPLUMSAL ETKİ ANALİZİ

**Der.
Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin**

2020

"Bu rapor Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve STGM tarafından yürütölen Birlikte Destek Programı tarafından kurumsal hibe desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Çiğdemim Derneğinin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir"

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SUNUŞ

Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği, kısa ve herkes tarafından bilinen adıyla Çiğdemim Derneği 1996 yılında kurulan ve Ankara'nın, belki de Türkiye'nin en eski semt/mahalle derneğidir. Her konuda öncü ve örnek olmaya 25 yıldır devam eden derneğimiz elinizdeki bu çalışmayla da bir ilke imza atıyor.

Daha önce bazı belediyeler için yapılan monografi çalışması ilk defa bir dernek için yapıldı. Öncelikle bu çalışmaya verdiği katkılardan dolayı ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Kamusal Akıl Stüdyosu dersi öğrencilerine ve bu raporu derleyip yayına hazırlayan dersin hocası Sayın Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin'e çok teşekkür ediyoruz.

Bu fikir yıllar öncesinden Sayın Savaş Zafer Şahin'in Çankaya Belediyesi için yapmış olduğu Monografi çalışmasını okuduğum zaman kafamda oluşmuştu. Böyle bir çalışmayı biz de derneğimiz için yapabilirsek diye düşünmüştüm. Şimdi bu hayal gerçekleşmiş oldu. Covid-19 salgını nedeniyle eksiklerimiz kalmış olsa da bundan sonraki çalışmalarımız için artık elimizde önemli bir rapor var.

2018 yılında Sivil Toplum Destekleme Merkezi Derneği (STGM) tarafından verilen, Yerel STÖ'ler Kurumsal Destek Programı (BİRLİKTE) hibesini almaya hak kazandığımızda bu çalışmayı projenin ikinci yılında yapmayı planlamıştık. BİRLİKTE Projesi sayesinde derneğimizin hem idari giderlerini iki yıl boyunca karşıladık hem de kurumsal gelişimimiz adına çok önemli adımlar attık. İki kez öz değerlendirme çalışması yaptık ve iyileştirme planlarımızı uygulamaya koyduk. Stratejik hedeflerimizi belirledik, bu hedeflere ulaşmak için stratejilerimizi ve eylem planlarımızı hazırladık, birçok iyileştirmeyi hayata geçirdik.

Geldiğimiz noktada misyon ve vizyonunu güncellemiş, değerlerini belirlemiş, stratejik plan doğrultusunda yıllık hedefler koymuş, o hedefler doğrultusunda faaliyetler yürüten, tüm süreçlerini yazılı hale getirmiş bir dernek olduk. İki yıl boyunca aldığımız mali destek sayesinde de sürdürülebilirlik konusunda güçlendik.

Bundan sonraki süreçte "Mahalleli olma kültürünü yaygınlaştırarak; mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini yükseltmek ve karar alma süreçlerinde etkili olmak misyonu ve mahalleli olma ve dayanışma kültürünün etkin olduğu, bölgesel ve ulusal karar alma süreçlerinde etkili olan, yaşam alanlarıyla farklı özellikteki bireylerin (yaş, cinsiyet, engelli) mutlu olduğu bir mahalle olmak vizyonu" doğrultusunda çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Bizlere bu imkanı sağlayan STGM'ye ve BİRLİKTE ekibine yürekten teşekkürler. Ayrıca dernekte gönüllü olarak çalışmalarımızı birlikte yürüttüğümüz tüm Genişletilmiş Yönetim Kurulu üyesi arkadaşlarıma, bizlere güvenen ve her zaman desteklerini yanımızda hissettiren üyelerimize ve komşularımıza, mahalle dışından takipçi ve destekçilerimize de sonsuz teşekkürler.

Bizi izlemeye devam edin...

Fatih Fethi Aksoy
Çiğdemim Derneği YK Başkanı

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

İçindekiler

ÇALIŞMANIN KURAMSAL YAPISI VE YÖNTEM	6
YEREL VE MAHALLE ÖLÇEĞİNDE KALKINMA İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİNDE YENİLİKÇİ BİR YAKLAŞIM: KAMUSAL AKIL STÜDYOSU VE YEREL MONOGRAFİLER....	7
GİRİŞ	7
YEREL KALKINMA İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİ.....	7
YEREL KALKINMA ÇERÇEVESİ YAKLAŞIMI	9
KATILIM SÜREÇLER VE YEREL KALKINMA ÇERÇEVESİNİN BELİRLENMESİNE KATKILARI.....	10
ÜNİVERSİTE KAMU İŞ BİRLİĞİNDE YENİLİKÇİ BİR MODEL: KAMUSAL AKIL STÜDYOSU.....	11
KAMUSAL AKIL STÜDYOSU VE YEREL YÖNETİM MONOGRAFİLERİ.....	14
SONUÇ VE YÖNTEM.....	17
SİVİL TOPLUM VE DEMOKRASİ KURAMLARI BAĞLAMINDA ÇİĞDEMİM DERNEĞİ.....	21
UNDERSTANDING CHANGING NEIGHBORHOOD DYNAMICS FROM “TRADITIONAL NEIGHBORHOOD” TO “NEW NEIGHBORHOOD”.....	22
THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SPATIAL AND PHYSICAL STRUCTURE OF THE NEIGHBORHOOD AND THE NEIGHBORHOOD MANAGEMENT.....	28
MAHALLİ İDARELERDE DOĞRUDAN DEMOKRASİ TECRÜBESİ: ÇİĞDEM MAHALLESİ REFERANDUMU.....	34
<i>THE EFFECT OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS ON LOCAL DEMOCRACY IN THE CASE OF ÇİĞDEMİM ASSOCIATION</i>	43
YASAL VE YÖNETSEL DIŞ KOŞULLARIN DERNEK İŞLEYİŞİNE ETKİLERİ	49
STK YASAL ÇERÇEVE İLKELERİ VE DEĞİŞEN MEVZUAT AÇISINDAN ÇİĞDEM EĞİTİM, ÇEVRE VE DAYANIŞMA DERNEĞİ’NİN İNCELENMESİ.....	50
YENİ DÜZENLEMELER VE UYGULAMALAR IŞIĞINDA MAHALLE BEKÇİLİĞİ.....	54
MAHALLE DERNEKLERİ VE BÜROKRASİ İLİŞKİSİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİ.....	59
SİVİL TOPLUM ALANININ DIŞ KURUMSAL ÇEVRESİ	61
KENTLEŞME, MAHALLE ÖRGÜTLERİ VE BELEDİYE ÖZELİNDE ANKARA’DA BİR DERNEK: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ.....	62
ÇİĞDEMİM DERNEĞİ İLE VALİLİK İLİŞKİSİ	66
UNDERSTANDING THE RELATIONSHIP BETWEEN IDEOLOGICAL STANCE AND PARTICIPATION IN ANALYSIS OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATION: ÇİĞDEMİM ASSOCIATION AND ŞİRİNDERE RELATIONSHIP EXAMPLE	70
AB ÜYELİK SÜRECİNİN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINA ETKİSİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİ.....	75

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

AKP İKTİDARININ DEĞİŞEN YEREL YÖNETİMLER POLİTİKALARI, SEMT DERNEKLERİNİN NEDEN YAYGIN OLMADIĞINA BİR CEVAP OLABİLİR Mİ?	80
SİVİL TOPLUM VE ÜNİVERSİTE İLİŞKİSİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİ	86
TOPLUMSAL DİNAMİKLER VE SİVİL TOPLUM İLİŞKİLERİ.....	90
YOUTH ATTENDANCE IN ÇİĞDEMİM ASSOCIATION ACTIVITES AND SENSEE OF BELONGING.....	91
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÇOCUK KATILIMI BAĞLAMINDA ÇOCUK GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÜZERİNDE BİR DEĞERLENDİRME.....	94
ÇİĞDEM MAHALLESİ VE ŞİRİNDERE VADİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME	99
ÇİĞDEM MAHALLESİ'NDE KOMŞU OLMAK: ŞİRİNDERE'DE GÖRÜNMEME MÜCADELESİ	104
ÇİĞDEMİM DERNEĞİ'NE GENÇLERİN KATILIMI ÜZERİNE SORUN TESPİTİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	109
KURUMSAL YAPI VE SİVİL TOPLUM FAALİYETLERİ.....	114
ÇİĞDEMİM DERNEĞİNİN TOPLUMSAL FAALİYETLERİNİN İNCELENMESİ.....	115
ÇİĞDEMİM DERNEĞİNİN YÜRÜTTÜĞÜ FAALİYETLER ÇERÇEVESİNDE SİVİL TOPLUM KURAMINDAKİ YERİ.....	121
ÇİĞDEMİM DERNEĞİ EĞİTSEL VE KÜLTÜREL FAALİYETLERİ VE İLGİLİ TOPLULUKLARIN İNCELENMESİ.....	127
BAŞARILI BİR MAHALLE ÖRGÜTLENMESİ: ÇİĞDEM EĞİTİM, ÇEVRE VE DAYANIŞMA DERNEĞİ	134
ÇİĞDEMİM DERNEĞİ SAVUNUCULUK FAALİYETLERİ	139
ÇİĞDEMİM COMMUNITY GARDEN PROJECT.....	145
MALİ YAPI VE KAYNAK KULLANIMI	150
ÇİĞDEMİM DERNEĞİ BÜTÇE VE KAYNAK KULLANIMI.....	151
AVRUPA BİRLİĞİ HİBE PROGRAMLARININ ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE DERNEĞİN BU KONUDAKİ DENEYİMLERİ	157
SİVİL TOPLUM MENSUPLARI VE SİVİL TOPLUM İLİŞKİSİ.....	164
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA GÖNÜLLÜLÜK MOTİVASYONU: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ İNCELEMESİ	165
ÇİĞDEMİM DERNEĞİ MEMNUNİYET-VERİMLİLİK ANALİZİ.....	170
GÖNÜLLÜ SORUMLULUK: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ.....	179
SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME: BİR MAHALLE DERNEĞİNİN MONOGRAFİSİ ÜZERİNDEN KURUMSAL VE TOPLUMSAL ETKİSİNİ DEĞERLENDİRMEK.....	187

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇALIŞMANIN KURAMSAL YAPISI VE YÖNTEM

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

YEREL VE MAHALLE ÖLÇEĞİNDE KALKINMA İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİNDE YENİLİKÇİ BİR YAKLAŞIM: KAMUSAL AKIL STÜDYOSU VE YEREL MONOGRAFİLER

Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin¹

GİRİŞ

Yerel kalkınma içeriğinin sosyal süreçte nasıl belirlendiği sorusunun yanıtı çetrefildir. Bu belirlenme çok ölçekli, çok aktörlü, ekonomik, siyasal ve kültürel tercihlerin etkili olduğu mekânsal ve zamansal devinimlerle yakından ilişkilidir. Bu yüzden, yerel kalkınma kavramının içeriğinin tarifi, çoğunlukla kalkınma kavramı ile yerelin ilişkilendirilmesine ilişkin sonucu belirsiz bir çaba olarak da nitelendirilebilmektedir. Bu belirsizlik herhangi bir yere ait kalkınma tercihlerinin nasıl belirlendiğinin anlaşılmasına ilişkin çalışmalarda da etkili olmaktadır. Bu çalışmaların geneline ilişkin bir sorunun özellikle Türkiye gibi ülkelerde eğitim, kuram, araştırma ve uygulama arasındaki kopukluk olduğu söylenebilir. Çoğunlukla yerel yönetimler düzeyinde toplumsal gelişmenin ne olduğu, nasıl gerçekleştiği ya da nasıl gerçekleştirilebileceği yönündeki çabaların farklı çerçevelerde birbiri ile ilişkilenebilen çabaların rastlantısal bir toplamı olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

Yerel kalkınmanın salt iktisadi gelişme ve büyüme olarak algılandığı İkinci Dünya Savaşıyla başlayan dönemde kalkınmanın içeriğinin yerel topluluğun geniş kitlesi tarafından değil elitler tarafından belirlendiği, yerel kalkınmanın daha geniş kapsamlı bir kavram olarak ele alınmaya başladığı 1970'ler sonrasında ise içeriğinin belirlenmesinin zorlaştığı yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu sebeple kuramsal olarak yerel kalkınma çerçevesi kavramı ortaya atılmış, bu kavram Birleşik Krallık gibi ülkelerde de uyulamaya konmuştur. Yerel kalkınma çerçevesi kavramı ile yerel kalkınmanın içeriğinin belirlenmesine ilişkin anlamlı bir alan oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Bu alanın nasıl oluşturulması gerektiği sorusu da diğer bir tartışma konusudur. Son yıllarda katılımcılık ve katılımcı yöntemler yerel kalkınmanın vazgeçilmez parçaları olarak kabul edilmekte, yerel kalkınmanın içeriğinin katılımcı yöntemlerle belirlenmesinin kaçınılmazlığı dile getirilmektedir. Ancak, yerel kalkınma çerçevesinin katılımcı yöntemlerle nasıl belirleneceğine ilişkin yenilikçi yöntem ve örnekler sayıca az ve noktasaldır. Oysa ki katılımcılık sadece yönetsel düzeyde değil, yerel yönetimler ve kamu yönetimi alanlarında eğitim ve araştırma süreçleriyle de eklemlenme potansiyeli bulunan, yönetsel süreçlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi ile kapasite geliştirmeyi bir arada gerçekleştirebilen daha kapsamlı bir süreç olarak da ele alınabilir.

Bu sebeple bu yazıda yenilikçiliğe dayalı katılımcı yöntemlerin kullanımının yerel kalkınma çerçevesinin geliştirilmesine önemli katkılarının olabileceğini göstermek amacıyla, on yıldan fazla bir süredir uygulanan eğitsel bir model olan “kamusal akıl stüdyosu modeli”nden hareketle yapılan gerçekleştirilen faaliyetler ve sonuçları anlatılacaktır. Bu sebeple öncelikle yerel kalkınma kavramının içeriğinin nasıl belirlendiğine değinilecek, yerel kalkınma çerçevesi kavram ve uygulamalarından bahsedilecek, katılımcı yaklaşımların genel nitelikleri belirtilecek, eğitsel bir yaklaşım olarak stüdyo eğitimi açıklanacak ve son olarak kamusal akıl stüdyosundan hareketle, yüksek öğretim alanındaki yenilikçi yaklaşımların bu tür katılımcı yaklaşımlara katkısı anlatılmaya çalışılacaktır.

YEREL KALKINMA İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİ

İkinci Dünya Savaşı Sonrasında yerel kalkınmanın daha çok iktisadi büyüme, gelir ve istihdam gibi kavramlarla ilişkilendirilerek açıklanmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu yaklaşıma göre yerelde yaşayanların esenlik ve refahı iktisadi kalkınmanın ayrılmaz parçaları olan istihdam, gelir, üretkenlik ve verimlilik artışı gibi ölçütlere bağlıdır (Pike, 2009: 1254; Armstrong and Taylor, 2000; Beer et al., 2003: 5; Açıkalın ve Saltık, 2007:7). Ancak, 1960 ve 70'lerde geleneksel iktisadi yaklaşımın sorgulanmaya başlamasıyla birlikte yerel kalkınmanın salt iktisadi bir vurguyla ele alınmasını eleştiren farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (Geddes ve Newman, 1999). Bu yaklaşımlar temelde yerel hatta topluluk ölçeğinden başlayarak sermaye karşısında emek için yeniden yapılanmayı öngören bir anlayışı temsil etmekteydi (Pike, 2009: 1254).

1980'lerin başına gelindiğinde, yerel kalkınmanın karakteri, niteliği ve sürdürülebilirliğine ilişkin kaygılar, yerel kalkınma anlayışına hâkim dar iktisadi yaklaşımın sosyal, ekolojik, siyasal ve kültürel öğeleri de içerecek biçimde genişlemesini sağlamıştır. (Geddes ve Newman, 1999; Morgan, 2004: 873). Bunda birbirine yakın ekonomik düzeylerdeki yerler arasındaki farklar ve alışlageldik iktisadi kalkınma göstergelerinin sorgulanması ile kalkınma-sonrası eleştirisi (Gibson-Graham, 2003: 98) de etkili

¹ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Öğretim Üyesi.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

olmuştur. Sonuçta sosyal eşitsizlikleri azaltmak, çevresel sürdürülebilirliği teşvik etmek, içerici hükümet ve yönetim ile kültürel çeşitliliğin tanınması gibi unsurlar yerel kalkınmanın genişleyen kapsamına farklı düzeylerde eklenmiştir (Keating, 2005: 454; Rangan, 2007). İktisadi rekabet ve büyüme kavramlarına kimi zaman yaşam kalitesi, sosyal uyum ve esenlik kavramları eklenmiştir (Pike, 2009: 1255).

Yerel kalkınmanın içeriğine ilişkin kapsam genişlemesinin tarihsel bağlamda kalkınmacı söylemden küreselci söyleme geçiş sürecinde belirlendiği söylenebilir. İkinci Dünya Savaşı sonrasına ait kalkınmacılık yaklaşımı coğrafi olarak eşitsiz ve çatışmalı bir deneyimle birlikte yerini küreselci dönemin belirsizliklerine bırakmıştır. Her iki dönemin kendine özgü kuramsal ve ideolojik çerçeveleri, kalkınma tarif ve aktörleri, sosyal değişim anlayışları, yerel kalkınma formları vardır. Bu geçiş farklılaşan formlarıyla hala sürdüğünden coğrafi ve tarihsel olarak kalkınmacı ve küreselci yerel kalkınma anlayışlarının özgün bileşimlerini farklı deneyim ve yerelliklerde izlemek olasıdır. Ayrıca ulus-aşırı kalkınma kavramları çok ölçekli anlayışların yerelin anlamına eklenmesi sonucunu doğurmuştur (Pike, 2009:1255). Sonuçta birinci, ikinci ve üçüncü dünyalar kavramsallaştırması yerini yerelde neredeyse sınırsız sayıda kalkınma olasılığının var olduğunun iddia edildiği bir dünyaya bırakmıştır (Scott ve Storper, 2003: 194).

Bu çeşitlenme içinde yerel kalkınma içeriğinin belirli bir zaman ve mekânda belirli gruplar ve çıkarlar tarafından daha kapsamlı iktisadi ve siyasal süreçlerle ilişkili bir biçimde sosyal olarak belirlendiği söylenebilir (Beer ve diğ., 2003). Yerel kalkınmanın içeriği ülkeler arasında olduğu kadar bir ülkenin kendi içinde farklılaşabilir. Bu farklılaşmalar deneyim ve uygulamadan, tartışma ve müzakerelerden, model farklılaşmalarından, yenilikçi yaklaşımlardan, hükümet gündeminin değişmesinden ve daha birçok farklı unsurdan beslenebilir (Pike, 2009:1255).

Yerel kalkınma süreci zorunlu olarak mekânsal olduğundan mekân içeriğinin belirlenmesinde başat önemdedir. Mekân iktisadi, ekolojik, siyasal ve kültürel ilişki ve süreçlerin ayrılmaz bir yapı taşıdır ve bu süreçlerin kendilerini derinden etkiler. Ölçek olarak yerel sosyal süreçte inşa edilir ve bu süreçlerin gerçekleştiği bir sahneden fazlasıdır. Yerel kalkınmanın içeriğinin belirlenişi bu anlamda herhangi bir ülkede yerelin sosyal olarak nasıl tarif edildiğiyle kaçınılmaz olarak ilişkilidir. Öte yandan, küresel sistemde bir süredir yerelin mekândan bağımsızlaşan sınırsız ve ilişkisel doğası tartışılrsa da bu yerelin mekâna gömülü niteliğini değiştirmez. Küresel bütünleşmenin ve çok katmanlı kurumsal yapıların (Allen ve Cochrane, 2007:1163) belirginleştiği günümüzde bile mekânsal anlamıyla yerel, siyasal erkin uygulanmasında ve yeniden üretiminde yaşamsaldır (Pike, 2009:1258). Yerel kalkınmanın temel hedefi olan refah kavramının içeriği yerel olarak siyasal süreçte doldurulurken yerel kalkınma her biri içerisinde kurulan ancak diğer ölçeklerde ortaya çıkan süreçlerdeki ilişkileri ile de belirginleşen bir ölçekler sistemi içinde tanımlanır (Pike, 2009:1259).

Yerel kalkınmanın içeriğini belirleyen diğer bir unsur etik boyut olarak ele alınabilir. Yerel ilkeler ve değerler, belirli yerlerdeki sosyal ve çıkar gruplarının yerel kalkınmayı nasıl tanımladıklarının göstergeleridir. Bir yerel kalkınma biçiminin uygunluğu ya da tercih edilebilirliği uzlaşma ya da çatışma sonucunda kabullenilebilir. Yerel kalkınmaya ilişkin ilke ve değerler teknik ve akılcı bir yaklaşımın yanı sıra görüşler, değerler, etik tartışmalar ve en temelde yerel kalkınmanın “ne olduğu” değil “ne olması gerektiği” tartışması ile ilgilidir. Herhangi bir yerelliğe en uygun ve en arzu edilebilir kalkınma biçiminin ne olduğunun nasıl belirleneceği çok önemli bir sorudur. Bu sorunun cevabı ise temelde sosyal devinim tarafından verilir. Bir yerde akılcı çözümlerin kendisi de belli bir etik duruş olarak kabul edilebilirse de akılcı çözümlerin ne derecede yerel topluluk tarafından kabullenilebileceği büyük oranda bir hegemonya sorunu olarak algılanabilir. Son yılların yaygın yaklaşımı akılcı seçeneklerin katılımcı yöntemlerle müzakere edilebileceği ya da akılcı seçeneklere salt katılımcı yöntemlerle ulaşılabileceği yönündedir.

Yerel kalkınmaya ilişkin değer ve ilkeler yerel olarak belirlenmiş bir duruşu temsil edebileceği gibi yerelin gelişmişlik düzeyinden bağımsız olarak demokrasi, eşitlik, hakçalık, özgürlükçülük ve dayanışma gibi evrensel değerleri de içerebilir. Bireyler ve kurumlar da kendi etkileri doğrultusunda belli bir vizyon ortaya koyabilirler. Burada yerel kalkınmada kimin ortaya koyduğu vizyonun izlendiği önemli bir sorudur. Bu sorunun cevabında yerel ve bölgesel kalkınmanın yönetim ve yönetim biçimi önem taşımaktadır.

Yerel kalkınmanın kim için gerçekleştiği de yerel kalkınmanın içeriğinin belirlenmesinde önemlidir. Yerel kalkınmanın kim için olduğu kalkınmanın belirli biçimlerinden kimin ve nerede faydalandığını belirtir ve bu sorunun cevabı da çıkış noktası açısından eşitsiz gelişme ile yakında ilişkilidir. Genel olarak yerel kalkınmanın eşitsizlikleri azaltıp azaltmayacağı, nasıl ve hangi süreçle azaltacağı tartışmalıdır. Yine de son yıllarda yerel kalkınmanın türdeş bir gruba ait birbirinin aynı bireyler için olmadığı yerel kalkınmada eşitlik sorununun yeniden ele alınması gerektiği yaygın kabul

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

görmektedir. Kadınların, farklı etnik grupların yerel kalkınmada dikkate alınması için ayrımcılığı ele alan, olumlu rol modelleri teşvik eden yaklaşımlar önerilmektedir. (Hudson, 2007; Pike, 2009:1262).

Öte yandan yerel ve bölgesel kalkınmanın kimin için olduğu sorusu aynı zamanda iyi toplum, başarılı kalkınma, iyi uygulama örnekleri gibi normatif yaklaşımların dikkate alınmasını da gerektirmektedir. Yerel kalkınma çerçevesinin bütünsel olması gerektiği ancak bütünselliğın de yönsüzlük ve kapasite aşımı sorunlarını getirdiği bilinmektedir (Pike, 2009:1263). İktisadi verimlilik, sosyal refah ve çevresel sürdürülebilirliği bir arada sağlamak olarak tanımlanabilecek bütünsellik bile belli bir derecede bu eleştirilere tabidir.

Görüldüğü gibi yerel kalkınma içeriğinin tanımlanışı bir ölçek olarak yerelin, yereldeki esenlik ve refahın, belirlenen yerel kalkınma seçeneğinin belirlenmesinin, belirlenen seçeneğın dayandığı temelın, yerel kalkınma içeriğine ilişkin etik kabullerin, yerel kalkınmanın içinde bulunduğu tarihsel koşulların ve özünde yerel kalkınmanın kim tarafından, kim için, hangi alanlarda, hangi tercihlere dayalı olarak, hangi amaçla gerçekleştirildiği unsurlarına bağılıdır. Bu karmaşıklık, yerel kalkınmanın içeriğinin belirlenmesine ilişkin yeni yönetim ve planlama yaklaşımlarını zorunlu kılmaktadır.

YEREL KALKINMA ÇERÇEVESİ YAKLAŞIMI

Geleneksel yerel kalkınma ve planlama yaklaşımlarına bakıldığında kesitsel bir anlayışın hâkim olduğu görülmektedir. Bu süreçte çoğunlukla mekânsal, işlevsel ve sektörel öngörülerin ayrışması söz konusudur. Mekânsal planlarının yapım sürecinin, kurumsal yapıların işlevsel planlarının ve sektörel iktisadi planlama süreçlerinin birbirine koşut olarak yürütülmesi beklenmektedir. Uzmanlar tarafından belirlenen akılcı seçeneklerin yerel topluluklarla müzakere edilmesi, yönetim süreci içerisinde farklı planlama süreçlerinin eşgüdüm ve iş birliğinin sağlanması beklenir. Ancak, giderek karmaşılaşan, kendi yerel bürokratik süreçlerini üreten ve çatışmalar getirmeye gebe bu süreç belirgin, berrak ve yerel topluluğun tüm kesimleri tarafından kabul edilen bir yerel kalkınma içeriğinin oluşmasını zorlaştırmaktadır. Bu sebeple çoğunlukla yerelin özgünlüklerini ortaya çıkaracak yerel kalkınma modelleri değil ama hedefleri yaygın eğilimler tarafından belirlenen ancak gerçekleşme sürecindeki karmaşıklık sebebiyle uygulama ve ayrıntılandırılması çok zorlaşan yerel kalkınma içerikleri ortaya çıkmaktadır.

Bu tür temel sorunlara cevap bulmak amacıyla yerel kalkınmada bütüncül yaklaşımların olasılığı üzerinde tartışılmaktadır (Pike, 2009: 1264). Pike'a göre yerel kalkınmada bütüncül, ilerici ve sürdürülebilir bir yaklaşımın oluşturulması ve izlenmesi mümkündür. Böylesi bir yaklaşımda yerel kalkınmanın alışlageldik dar iktisadi anlamının dışında ele alınması, demokratik bir anlayışla sosyal adalet ve eşitsizlik sorunlarına eleştirel yaklaşılması ve çevresel süreçlere gereken hassasiyetin gösterilmesi olasıdır. Başta Uluslararası Emek Organizasyonu (ILO) olmak üzere birçok noktasal ve bütünsel yaklaşım ya deneyimlenme ya da tasarlanma aşamasındadır. Pike dışında birçok yazar da benzer bir yaklaşımı önermektedir (Helling, Serrano ve Warren, 2005; Açıkalm ve Saltık, 2007).

Bu deneysel yaklaşımların önerdikleri en temel uygulama aracı yerel kalkınma çerçevesidir. Yerel kalkınma çerçevesi yaklaşımı; yerel kalkınmaya ilişkin vizyon, strateji, hedef ve amaçların sürdürülebilir kalkınma, sosyal adalet ve katılımcılık temelinde belirlendiği; mekânsal, işlevsel ve sektörel ayrımları değil birleşme noktalarındaki stratejik müdahale alanlarının yerel kalkınmaya temel teşkil ettiği yeni bir yerel kalkınma yaklaşımıdır. Yerel kalkınma çerçevesi bir yerde kavramsal olarak yerel kalkınma hakkında yukarıda da ifade edilmeye çalışılan sosyal belirlenme sürecinin uygulamaya geçirilmiş halidir. Bugüne kadar kısmi ve parçacı yaklaşımlarla ve çoğunlukla dolaylı bir biçimde belirlenmeye çalışılan yerel kalkınma içeriğinin en başta yerel toplulukla birlikte belirlenme çabası olarak nitelenebilir.

Bu yaklaşım Anglo-Sakson geleneğindeki planlama süreçlerinin yeniden tanımlanmasında etkili olmaktadır. İngiltere'de 2004 yılında planlama sistemi yeniden yapılandırılarak "yerel kalkınma çerçevesi"nin en temel belge olduğu mekânsal planlama sistemine geçilmiştir (Nadin, 2007:44). Bu değişimle geleneksel arazi kullanımı planlaması yaklaşımı yerini yerel kalkınma içeriğinin oluşturulma sürecinin mantığına dayalı yerel kalkınma çerçevesine bırakmıştır. Birleşik Krallıkta 2004 yılından beri uygulanmaya başlanan yerel kalkınma çerçevesi yaklaşımının temel bileşenleri planların sürdürülebilir kalkınmaya hizmet etmesi, halkın katılımı, kalite ve kullanılabilirlik için tasarım, coğrafi ve işlevsel yaklaşımları birleştiren bir mekânsal planlama yaklaşımı olarak özetlenebilir (Roze, 2006:49; Doak ve Parker, 2005; Nadin, 2007).

Yerel kalkınma çerçevesi yaklaşımlarının en önemli özelliği tüm yerel topluluğun üzerinde uzlaşacağı yerel kalkınma alanlarının, tercihlerinin belirlenmesi için müzakere süreçlerinin yürütülmesi ve ortak bir yerel kalkınma içeriğinin inşasıdır. Bu ortaklaşmanın inşasında yerel yönetimler başat rolü olmakla birlikte tasarlanmış, kurgulanmış ve iyi yönetilen bir katılım sürecinin önemi büyüktür. Hatta

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

böylesi bir süreç olmaksızın yerel kalkınma çerçevesinin oluşamayacağı, oluşanın yine geçmişte olduğu gibi herhangi bir yerel kalkınma seçeneğinden ibaret olacağı savlanmaktadır (Doak ve Parker, 2005:35).

Ancak, katılımcı süreçlerin yerel kalkınma çerçevesinin oluşumuna katkıda bulunabilmesi için belirgin niteliklere sahip olması gerekmektedir. Katılım süreci; yönetsel süreçlerin kendisi gibi bir sürekliliğe sahip olmalı, noktasal ve başlayıp biten bir uygulama şeklinde anlaşılmalı, sadece bir kurumsal yapı ya da mekânsal ölçekle sınırlandırılmamalı, mümkün olduğunca tüm kurumsal yapıları ve mekânsal ölçekleri kapsamalı, gönüllük unsuru içermeli ve salt bireysel ya da kurumsal çıkarların temsili için katılımı değil yaşanan kentin ya da toplumun geleceği için karşılık beklenmeyen yaratıcılığa dayalı bir vizyonerliği de içermelidir (Kentleşme Şurası Cilt III, 2009:146). Bu şartları yerine getirebilecek bir katılım sürecinin yürütülmesi ve örgütlenmesi ise kendisi başlı başına bir yönetim ve örgütlenme sorunu oluşturmaktadır. Bu sorunlar katılımın yerel kalkınma çerçevesinin oluşumuna karşı eleştirel tutumların ortaya çıkmasına sebep olduysa da (Açıklan ve Saltık, 2007:13-18; Williams ve diğ., 2003, Atkinson, 1999; Gedikli, 2009:117) bu yazıda de gösterilmeye çalışılacağı gibi belli şartların yerine getirilmesi eleştirilerin ortaya koyduğu sorunları aşabilecek nitelikte çözümlerin ortaya konabileceğini düşündürmektedir.

KATILIM SÜREÇLER VE YEREL KALKINMA ÇERÇEVESİNİN BELİRLENMESİNE KATKILARI

1980'lere kadar çoğunlukla temsili demokratik sistemde daha etkin biçimde yerini almak olarak anlaşılan katılım kavramı, 1980'lerden sonra temsili demokratik sistemin yanı sıra var olan bir süreç olarak algılanmaya başlamıştır. Bu anlamıyla katılım, kamusal alanda yer alması sebebiyle meşruiyeti kurulan, ancak var olan temsili demokratik mekanizmaların eksikliklerini gidermek amacıyla aşağıdan yukarıya inşa edilen yeni bir siyasal mekanizmayı ifade etmektedir. Bu değişimin arka planında felsefi, iktisadi ve siyasal alanda yaşanan paradigma değişimleri etkilidir.

Öncelikle yaygın kaniya göre "küreselleşme" olarak adlandırılan sürecin etkisi altındaki dünyada; gelişen teknoloji, değişen ve dönüşen toplumsal yapı ile sermaye-emek-kaynak-bilgi dörtlüsünün önündeki neredeyse tüm engellerin kalkması kamu yönetiminin ve gündelik yaşamın düzenlenmesinde; küresel-ulus aşırı-ulusal-yerel ölçeklerin, kamu-özel sektör-sivil toplum kuruluşları ve diğer aktörlerin katılımının ve acil-kısa-orta-uzun dönemlerin dikkate alınmasını gerektirmektedir. Bu farklı boyutların tümünün bir yansıması olan karmaşık ilişki(sizlik?)ler ağının alışlageldik anlayış ve kavrayışların ötesinde bir yaklaşımı ve uygulama biçimini gerektirdiği açıktır. Bu yaklaşımın felsefi ve yönetsel açımları en başta birey-toplum ilişkisinin yeniden ele alınmasını gerektirmektedir. Bu değişim, bireyin toplum içerisindeki davranış biçimine ve kolektif yapıların dinamiklerine de yansımaktadır. Artık devlet ya da diğer kolektif yapıları sadece "etken" sıfatıyla tanımlanan yapılar olmakla kalmaz. Aynı zamanda "şu ya da bu -kılıcı", "kolaylaştırıcı", "paylaşımıcı", "müzakereci", "motive edici", "öğrenen", "rekabet eden", "saydam", "hesap verebilir", "etkin", "verimli" vb. gibi birçok sıfatı da taşınmak zorundadır. Benzer biçimde bireyin konumu da "edilgen" olmakla sınırlı kalmaz. Her bir bireyin aynı zamanda "çözüme yönelik (proaktif)", "gönüllü", "ortak", "katılımcı", "vizyoner" olması beklenmektedir. Topluma ve bireye yönelik beklentilerin değişiminin kökeninde devrimsel nitelikte felsefi, siyasal ve iktisadi yeniden yapılanma süreçlerinin bulunduğu söylenebilir (Kentleşme Şurası Cilt III, 2009:142-143).

Felsefi alanda akılcılığa dayalı araçsal bir yöntem yerini iletişime dayalı akılcılığa bırakmaktadır. Artık "doğru" yalnızca akılcı çözümler arasından seçilen değil, farklı kesimlerce müzakere edilen bilgi halini almıştır. Siyasal alanda; sınıf, grup, etnik kimlik gibi geleneksel siyasal kategoriler aşınırken liderlik, karizma ve imaj öne çıkmakta, bu sebeple de temsili demokrasilerde temsiliyetin anlamı derinden sorgulanır hale gelmektedir. Bu tür sorgulamalar halkın farklı araçlarla seçim sonrasında yönetime ve karar alma süreçlerine katılması için çaba gösterilmesinin temsili demokrasilerdeki temsiliyet krizinin aşılmasında sıklıkla önerilen bir çözüm haline gelmesi sonucunu doğurmuştur (Gedikli, 2009:116; Laurian, 2004; Kentleşme Şurası Cilt III, 2009:142-143).

Bu dönüşümler üç farklı anlamıyla "katılım" süreçlerini öne çıkarmaya başlamıştır. İlk olarak kamu yönetimi süreçleri iletişim ağırlıklı süreçler haline gelmektedir. İkinci olarak yurttaşların katılımının sağlanmasında iletişimin salt kendi başına yeterli olmayacağı, devletin katılımı yapılandırmak için gerekli koşulları sağlamak ve yapılandırmak yükümlülüğünde olduğu kabul edilmektedir. Ancak burada da devletin kolaylaştırıcılık işlevini aşan, yukarıdan aşağı ve yaptırımıcı bir tavır belirlemesi de katılımcılığın doğasına aykırı bulunmaktadır. Üçüncü olarak, katılımın karar alma süreçlerinde yer almanın dışında kamu yönetimi süreçlerinde aktif bir şekilde, gönüllülüğe dayalı olarak görev almak anlamının bulunduğu da kabul edilmektedir. Sonuçta, uygulamada bu üç farklı katılım biçiminin her birinin belli ölçülerde bir arada bulunduğu söylenebilir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Ancak, temel olarak katılımın bir parçası olduğu yönetim yaklaşımının katılım süreçlerinin kendisi açısından sorunlu olduğu görülmektedir. Genel olarak devletin hesap verebilir, katılımcı, saydam, etkin ve verimli hale getirilmesi olarak özetlenebilen, uygulamada özelleştirme, serbestleştirme, kuralsızlaştırma ve piyasalaştırma uygulamalarıyla ilişkilendirilen yönetim kavramına ilişkin deneyimler katılımın diğer temel öncelikler yanında zayıf bir öncelik alanı olduğunu göstermektedir (Şengül, 1999: 12). Ayrıca katılım süreçlerinin doğası gereği, adanmışlık, güçlü sosyal sermaye, liderlik ve kurumsal kararlılık gerektirdiği de belirtilmektedir (Ataöv, 2007:141-142; Forester,1999; Healey, 2004; Tekeli ve Pınarcıoğlu, 2004; Ökten ve Şengezer, 2007).

Oysa tüm bu çekincelere rağmen katılımcı yaklaşımların doğru yöntemle uygulandığında önemli sonuçlar üretebildiği görülmektedir (Ataöv, 2007). Planlama süreçlerinde paydaş gruplarının yenilikçi, yaratıcı ve sistemli yöntemlerle bir araya getirilmesi yerel karar alma süreçlerine önemli katkılarda bulunmaktadır (Healey, 2004). Özellikle yerel kalkınma çerçevesinin belirlenmesine ilişkin çalışmalarda katılımcı süreçlerin belli hususların dikkate alınması ve uygulanması sağlandığında yerel kalkınma çerçevesinin belirlenmesi sürecini ciddi anlamda etkilediği görülmektedir. Ancak bunun gerçekleştirilmesi için farklı koşulların yerine gelmesi gerekmektedir.

Bu koşullardan birincisi katılım sürecinin kısıtsız bir biçimde uygulanmasına ilişkin liderlik ve kurumsal kararlılıktır. Güçlü liderliğin katılım sürecinin bozunmaya uğramadan yürütülmesinin sağlanmasındaki katkısı çok büyüktür (Gedikli, 2009). İkinci koşul katılımın istenen biçimde yürütülmesini sağlayacak örgütsel ve kurumsal bir kapasitenin oluşturulmasıdır. Üçüncü koşul ise bu kapasiteye dayalı olarak katılımı istenen sonuçların elde edilmesi için katılımın doğasına zarar vermeden yönlendirecek olan yenilikçi ve yaratıcı yöntemlerdir. Güçlü bir liderliğin yönlendirdiği, örgütsel bir kapasite ile oluşturulan, kolektif karar alma yöntemlerini kullanan ve yeri geldiğinde bilişim teknolojilerinden yardım alan böylesi bir katılımcı süreç katılımcı süreçler yerel kalkınma çerçevesinin oluşturulmasında çok önemli işlevler üstlenecektir (Salter vd., 2009; Ataöv, 2009). Bu işlevler vizyon oluşturma, yerel kalkınma çerçevesinin geliştirilmesi ve sahiplenme oluşturma olarak özetlenebilir.

ÜNİVERSİTE KAMU İŞ BİRLİĞİNDE YENİLİKÇİ BİR MODEL: KAMUSAL AKIL STÜDYOSU

Günümüz dünyasında üniversitelerin toplumun farklı süreçleri ve sektörleri ile kurdukları ilişki düşünüldüğünde, uygulama ve ticarileşme potansiyeli daha yüksek olan mühendislik, tıp gibi alanların öne çıktığı görülmektedir. Bu durumda, üniversitenin bir bütün olarak kurumsal bir ilişkilene içine girmesinden çok teknoloji ve uygulama ağırlıklı bölümlerin piyasa ile araştırma ve geliştirme ağırlıklı bir ilişki kurması önemsenmektedir. Oysa, yerel kalkınma çerçevesinin belirlenmesi süreci dikkate alınarak, üniversitenin yerel bilgi ile karşılaşması, üniversitede üretilen bilgi alanlarının tümünün yerel süreçlerle ilişkilendirilebilmesi için ara yüz niteliğinde bir iş birliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür bir iş birliği için yönetim bilimleri alanlarının daha uygun olduğu var sayılabilir. Nitekim dünyanın pek çok ülkesinde üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler alanlarındaki iş birliklerinin bu tür ön açıcı yaklaşımları kolaylaştırdığı görülmektedir. Siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanında da son yıllarda uygulama boyutunun ve eğitim yaklaşımlarının tartışmaya açılmış olması bu tür bir potansiyelin varlığına işaret etmektedir (Fenger ve Homburg, 2011; Streib, Slotkin ve Riviera, 2001). Yerel düzeyde bulunan kamu kurumlarıyla yapılacak iş birlikleri temelinde ortaya konacak eğitsel yenilikçi yaklaşımlar hem üniversitenin dönüşümü hem de yerel kurumsal iş birlikleri temelinde farklı sistematiklerin ortaya çıkmasında etkili olacaktır.

Kamusal Akıl Stüdyosu (KAS) olarak adlandırılan Proje, üniversite eğitim/öğretiminde kuram ve uygulama ilişkisinin kopukluğunu gidermek ihtiyacından yola çıkılarak 2009 yılında Atılım Üniversitesinde bu yazının yazarı tarafından başlatılmıştır. Proje herkesin ortak yararına dayalı girişimciliğin yaygınlaştırılması yoluyla kamusal bir aklın kullanımını öğrencilere kazandırmayı amaçladığından bu şekilde adlandırılmıştır. Projenin doğrudan ve dolaylı amaçları bulunmaktadır. Projenin doğrudan amacı, kuram ve uygulama kopukluğunun giderilmesi yoluyla Atılım Üniversitesi öğrencilerinin yeteneklerinin keşfedilmesi, vasıflarının artırılması ve geliştirilmesi, girişimcilik heyecanlarının ve hayal güçlerini kullanmalarının teşviki, etkileşimli eğitimle dünya ve Türkiye'deki iyi uygulamaları kılavuz edinmeleri ve nihai olarak Atılım Üniversitesinin Türkiye'nin yetenek havuzuna olan katkısının artırılmasıdır. Projede, Ankara Kentinde üniversite öğrencilerinin yeteneklerinin geliştirilmesi aracılığıyla üniversite toplum etkileşiminin artırılması, üniversite ve dış kurumsal yapılar arasındaki etkileşimin artırılması ve iş birliği kültürünün geliştirilmesi, üniversite öğrencilerinin eğitim aldıkları alandan daha geniş bir alanda girişimcilik kapasitelerinin geliştirilmesi, Projenin sürdürülebilir ve sürekli bir iyi uygulama örneğine dönüştürülmesi, dolaylı olarak amaçlanmıştır. Bu amaçların tanımlanmasında mevcut üniversite müfredatlarında girişimciliği teşvik

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

edecek yenilikçi unsurların eksikliği ile bu unsurların başarılı olmasını sağlayacak kurumsal iş birliği ortamının yokluğu etkili olmuştur.

Proje 2009 yılında, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (SBKY) Bölümünün kuruluşu ile birlikte başlatılmıştır. Bölümün kuruluşu aşamasında, üniversitenin rolü ve Bölümün Üniversite açısından üstleneceği görev ayrıntılı biçimde tartışılmış, sonuçta SBKY Bölümünün, Üniversitede Üniversitenin toplumla daha iyi etkileşmesi, iş birliği kültürünün geliştirilmesi için yeni bir tür girişimciliğin teşviki için yenilikçi bir model geliştirmesi kararlaştırılmıştır. Bu karar doğrultusunda SBKY müfredatı içinde KAS Projesi tanımlanmıştır. Aşağıda daha ayrıntılı anlatılacak olan KAS, 2009 yılında başlatılmış olmakla birlikte, sürekli devam etmek üzere tasarlanmıştır.

Proje, SBKY Bölümü öğrencilerini kapsamak üzere tasarlanmıştır. Ancak, Proje uygulaması doğrudan SBKY öğrencilerini kapsamakla birlikte, Proje dışsallıkları tüm Üniversiteye katkıda bulunmaktadır. Projenin birinci aşamasında SBKY Bölümü müfredatı içerisinde KAS dersleri tanımlanmış, ders içerikleri oluşturulmuş ve yöntemleri belirlenmiştir. KAS dersleri dört seneye yayılmakta ve toplam 8 dersten oluşmaktadır. Derslerin tasarımında drama yöntemleri, ortak akıl teknikleri, iletişim ve kişisel gelişim teknikleri gibi yenilikçi yöntemlerden yararlanılmıştır. Bu dersler kapsamından birinci sınıfta öğrencilere etkileşimli yöntemlerle örgütsel yapının, kamu yönetiminin, siyasi süreçlerin ve yaratıcı düşüncenin doğası ve gelişimi uygulamalı olarak anlatılmaktadır. Bu kapsamda öğrencilere özgüven kazandırma, belirli çıktıları üretme, bu çıktıları geniş kitlelerle sunma için iletişim becerileri kazandırma çalışmaları yapılmaktadır. Bu aşamada bir yılın sonunda öğrenciler herhangi bir kurumla yapılacak iş birliğinde profesyonel olarak yer alabilecek minimum bilgi ve vasıflarla donatılmaya çalışılmaktadır.

İkinci yılın başında, Ankara'dan başlayarak KAS kapsamında yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve merkezi hükümet kuruluşlarıyla iş birliği görüşmelerine başlanmıştır. Bu görüşmeler Üniversitenin daha önce ortak proje çalışmalarında bulunduğu kurumlar olabileceği gibi, Üniversitenin bünyesinde barındırdığı öğretim üyelerinin dâhil olduğu profesyonel ağlar aracılığıyla da sağlanabilmektedir. Görüşmeler sonucunda Üniversite o yıl iş birliği yapılacak kurumları seçmekte, mümkün olursa o kurumun en üst düzey yetkilisi ve Üniversite rektörünün katılımıyla bir iş birliği protokolü imzalanmakta ya da şifahi olarak iş birliğini başlatacak görüşmeler yapılmaktadır. İş birliği üzerinde kurumsal uzlaşa sağlandıktan sonra KAS uygulama çalışmasına başlanmaktadır. 2, 3 ve 4. Sınıflar eşzamanlı olarak iş birliği yapılan kurumlara ilişkin uygulamalı ve etkileşimli kurumsal araştırma ve proje geliştirme çalışmalarında bulunmaktadırlar. Öncelikle her bir sınıf öğrencileri kurumlara toplu olarak ziyaretlerde bulunmaktadır. Bu ziyaretler sonrasında öğrenciler o kurumlarla yapılan görüşmeler doğrultusunda belirlenen araştırma guruplarına bölünmektedir. Bu araştırma gurupları kuruma ziyaretler yapmakta, niceliksel ve niteliksel veri toplamakta, bir bilimsel araştırma yöntemi içerisinde o kurumun sorun ve potansiyellerini ortaya çıkarmaya çalışmaktadır. Yapılan araştırmaların sonuçları, Üniversite tarafından kamuoyuna açık biçimde gerçekleştirilen bir sempozyumda, iş birliği yapılan kurum temsilcilerinin de katılımıyla tartışılarak olgunlaştırılmaktadır. Bunun sonucunda öğrenciler kurumla empati kurmakta, yetkililerle bir arada bu çalışmayı yaparak özgüvenlerini arttırmakta, derslerinde aldıkları kuramsal bilgileri uygulamaları olarak test etme şansı bulmaktadır. İş birliği yapılan kurumlar ise kendilerini dışarıdan izleyen metodolojik bir çalışmanın verilerini yakından izleme şansına sahip olmaktadır.

Her bir sınıf, yapılan bu araştırmanın sonuçlarını dikkatle irdeleyerek daha sonra oluşturacakları iyileştirme ve geliştirme projelerinin temelini oluşturmaktadır. Bu amaçla öğrencilere yaratıcı düşünce teknikleri, proje geliştirme metodolojisi ve ilgili yazılımlar öğretilmektedir. Bu eğitimleri alan öğrenciler, tespit edilen sorun ve potansiyellerden yola çıkılarak iş birliği yapılan kuruma ilişkin proje geliştirmeye teşvik edilmektedir. Proje geliştirmede, kurumun sorunlarının yanı sıra çevre, dezavantajlı guruplar, cinsiyetler arası fırsat eşitliği, toplumsal sorunların çözümü, kurumsal gelişim gibi çerçeveler de öğrencilere verilmekte, dünyadaki ve Türkiye'deki iyi uygulama örnekleriyle karşılaştırmalı çalışmalar teşvik edilmektedir. Projeler oluşturulurken öğrencilere, kendilerini projeyi gerçekleştirecek kurumda bir yönetici, projeyi kuruma kabul ettirmeye çalışacak bir firma sahibi ya da projeyi kamuoyuna sunacak bir sivil toplum örgütü yerine koyarak proje fikirlerini geliştirmeleri salık verilmekte, bu rol dağılımı ile projelerin geliştirilmesi sağlanmaktadır. Bu uygulamanın sonucunda her bir öğrenci iş birliği yapılan kuruma ilişkin bir adet proje geliştirmektedir. Bu projelerde faaliyet planından insan kaynaklarına, maliyetlerden zaman planına ve risk planına kadar farklı ayrıntı düzeyleri ele alınarak, öğrencilerin gerçek yaşama uygun birer proje geliştirme deneyimi yaşamaları sağlanmaktadır. Öğrenciler oluşturdukları projeleri dönem sonunda Üniversitede yapılan bir proje şenliğinde sergilemekte ve düzenlenen bir proje çalıştayında yine iş birliği yapılan kurumların yetkililerinin katıldığı bir ortamda sunmakta ve tartışılmaktadır. Yine iş birliği yapılan kurumların

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

temsilcileri bu projeleri izleyerek esinlenme şansı bulurken, öğrenciler de gelecek kariyerleri için profesyonel ilişkiler kurma yolunda önemli bir adım atmaktadırlar.

Öğrenciler araştırmalarını ve geliştirdikleri projeleri öğretim üyelerinin ve iş birliği yapılan kurum yetkililerinin katkıları ile oluşturmaktadır. Çalışmalarda koordinatörlüğü ve esas yol göstericiliği SBKY Bölümü öğretim üyeleri yapmakla birlikte çalışılan konuya göre Üniversitenin ilgili öğretim üyeleri de öğrencilere katkıda bulunmaktadır. Örneğin iş birliği yapılan bir yerel yönetime yönelik olarak mobil yazılım projesi geliştiren bir öğrenciye Üniversitenin Bilgisayar Mühendisliği Bölümünden öğretim üyeleri destek olabilmektedir. Öğrenciler çalışmalarını ayrıca rapor, sunum, poster ve sergi formatlarından hazırlamakta, bu hazırlıklarını topluluk önünde sunma ve tartışma kültürünü edinmektedir.

Projenin son aşamasında, projede elde edilen tüm ürünler, rapor, sunu ve posterler internet üzerinden taranabilen bir veri tabanı haline getirilmiştir. www.kamusalakil.com olarak adlandırılan bu site aracılığıyla yeni öğrencilerin eski öğrencilerin deneyimlerini izleyebilmesine, iş birliği yapılan kurumların oluşturulan birikimden her zaman faydalanabilmesine ve mezunların girişimlerinde bu birikimi kullanmalarına olanak tanınmıştır. SBKY mezunlarının KAS uygulaması sayesinde profesyonel yaşamlarında ciddi bir farklılık yarattığı mezunlarla yapılan görüşmelerde ortaya çıkmaktadır. Atılım Üniversitesinin diğer bölümleri de girişimciliği geliştirmek açısından KAS'ı örnek almaktadırlar. Ayrıca, KAS uygulamasını yürüten öğretim üyeleri uygulamanın bir iyi uygulama örneği olarak tanınması için bilimsel toplantılarda uygulamayı paylaşmaktadır.

KAS Projesine başlanırken, bu tür bir uygulamanın Türkiye'de ya da dünyadaki diğer SBKY Bölümlerinde bir eşdeğerinin bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Tekil olarak benzer dersler bulunmakla birlikte bu kapsamda bir uygulamaya rastlanmamıştır. Bu sebeple projenin en önemli sonucu bir kurum olarak üniversitenin girişimciliğe ilişkin rolünün tanımlanmasına ve SBKY müfredatına yaptığı katkıdır. Bu katkı, KAS uygulamasının paylaşıldığı diğer üniversiteler, kurum ve kuruluşlarca da teyit edilmektedir. KAS Projesinin gelecek için hedeflerinden en önemlilerinden birisi uygulamanın bir faydalı model olarak açık kaynak yöntemiyle diğer üniversitelerle paylaşılması ve öncelikle Türkiye'ye ardından da dünyaya yaygınlaştırılmasıdır. Hâlihazırda KAS Projesine ilişkin olarak bir akademik bildiri sunulmuş, Türkiye'deki farklı bölgelerden üniversitelerle paylaşılmış, Kalkınma Bakanlığının yetkililerine bilgi verilmiştir.

KAS Projesi kapsamında her yıl giderek genişleyen bir iş birliği halkası oluşmaktadır. 2018 Yılından itibaren Kamusal Akıl Stüdyosu dersi ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde de verilmeye başlanmıştır. Şu ana kadar KAS kapsamında iki ayrı üniversitede otuza yakın kurum ile iş birliği yapılmıştır. Bu otuz kurumun yetkilileri yapılan sempozyum ve çalıştaylara katılım sağlamış, KAS derslerine misafir olmuş, kurumları içerisinde Üniversite öğrencilerinin ziyaretleri ile öğrencilerle etkileşimde bulunarak onların gerçek yaşam koşullarına hazırlanmalarına ve girişimcilik özgüven kazanmalarına katkıda bulunmuşlardır. Gelecekte KAS Projesinin bir üniversite bünyesinde kurulacak bir Araştırma Merkezi bünyesinde yürütülmesi ve daha geniş bir kurum ağı oluşturması, bu kurum ağının iş birliği konusunda deneyim paylaşımında bulunması hedeflenmektedir.

Projenin en önemli katkısı proje kapsamında yer alan öğrencilere olmuştur. Projeye şu ana kadar 400 kadar lisans öğrencisi, 20 öğretim üyesi, 20 yüksek lisans öğrencisi dâhil olmuştur. Projeye katılan öğrencilerin girişimci ruhları güçlenmiş, topluluk önünde konuşma ve iletişim becerileri gelişmiş, profesyonel ağları yaygınlaşmış ve gerçek yaşam koşullarına yakın bir anlayış geliştirme şansı yakalamışlardır. Daha mezun olmadan bir kurumsal yapıyı anlama ve o kurumsal yapı için çözüm geliştirmeyi yakından deneyimleyen öğrenciler mezun olduklarında kendilerine benzer diğer üniversite mezunlarına nazaran çok daha güçlü bir deneyim altyapısı elde etmişlerdir. Mezunlarla yapılan derinlemesine mülakatlarda, öğrencilerin kendilerini iş yaşamına hazır hissettikleri, yaptıkları stajlarda ve görüştükleri işyerlerinde kendilerine özgüven duydukları gözlenmiştir. Kendilerini sadece memur olacak öğrenciler olarak değil özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarında da görev alabilecek, hatta kendi inisiyatifleriyle girişimlerini oluşturabilecek düzeyde gördüklerini ifade etmişlerdir. Halen öğrenimi devam eden öğrencilerde de üniversitenin diğer bölüm ve birimleriyle ilişkilendirme düzeyinin arttığı, özellikle girişimcilik fikrinin yaygınlaştığı görülmektedir. Özellikle proje metodolojisi bilgisinin kazanılması, etkili iletişim ve sunum becerilerinin artması, ilgili yazılımlara hakimiyet bu anlamda öğrencilere özgüven aşılamaktadır.

İş birliği yapılan kurumlar açısından da KAS çok olumlu sonuçlar vermektedir. Yapılan araştırmalar kurumlara çok ciddi kaynaklar ayırmadan kurumsal yapıları hakkında dışarıdan bir bakış elde etme şansı tanımaktadır. Özellikle yapılan hizmet memnuniyet anketleri, kurumsal kültür araştırmaları, ihale insan kaynakları ve satın alma araştırmaları, bütçe ve stratejik yönetim irdellemeleri kurumlar açısından ciddi bir sorgulama olanağı tanımaktadır. Özellikle iş birliği yapılan belediyelerin

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

yapılan hizmet memnuniyet anketlerine kendi çalışmalarında yer vermesi sevindiricidir. Bu anlamda yapılan araştırmalar içerisinde bugüne kadar 5000 kadar yurttaş ve 1500 kadar çalışana anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Yine KAS kapsamında üretilen projeler de iş birliği yapılan kurumlar açısından esin kaynağı olmaktadır. Bu projelerle ilgili olarak ilginç örnekler de yer almaktadır. Örneğin KAS çalışmasının yapıldığı ilk yıl olan 2010 yılında ankaya Belediyesi için üretilen “üstü açık otobüsle Bulvar Turu” önerisi basına yansımış, bir yıl sonra Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından Proje uygulamaya geçirilmiştir. Yine organik tarımla ilgili olarak yapılan projelere benzer projeler ankaya ve Keçiören Belediyeleri tarafından uygulamaya geçirilmiştir.

Kamusal akıl stüdyosu yenilikçi bir eğitim programı ve iş birliği yaklaşımı olarak on yılı aşkın bir süredir uygulanmaktadır. Bu yaklaşım, çeşitli üniversitelerde ve akademik etkinliklerde de faydalı bir model olarak sunulmuştur. Kamusal akıl stüdyosunun bir eğitim yaklaşımı olarak yararları yanında bir izleme ve değerlendirme mekanizması olarak faydaları da en başta yerel yönetimlerle yapılan iş birliklerinde ortaya çıkmaktadır. Bunun en güzel örneği yayımlanmış bulunan yerel yönetimler monografileridir.

KAMUSAL AKIL STÜDYOSU VE YEREL YÖNETİM MONOGRAFİLERİ

Yönetim bilimlerinin belli alanlarında vaka çalışmaları ve monografilerden yararlanılması sık karşılaşılan bir durumdur. Özellikle işletme alanındaki deneyimlerin bu şekilde kayıt altına alınması ve daha sonra eğitim ve yönetsel gelişim alanında kullanılması bilinen bir yöntemdir (Patton ve Applebaum, 2003). Ancak söz konusu kamu yönetimi ve özellikle de yerel yönetimler alanı olduğunda, kurumsal yapıyı incelemenin ve yönetim pratiklerini izlemenin zorlukları bu yöntemin kullanımı konusunda ciddi bir engel oluşturmaktadır. Yapılan sınırlı sayıda vaka analizi çoğunlukla yerel yönetimler gibi karmaşık kurumların gerçekliğinin sadece belli bir yönünü ele almakta, bütünsel analizlere çok nadiren rastlanmaktadır. Ankara’da gerçekleştirilen monografi çalışmaları ile hem Ankara yerel yönetim araştırmalarına hem de bütünsel kurumsal analiz konusundaki birikime katkıda bulunulmaya çalışılmaktadır. Çalışmayı mümkün kılan yöntem aynı zamanda siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanında uygulamalı eğitimin bir örneği olarak yenilikçi bir yaklaşım olan “kamusal akıl stüdyosu” programıdır. Bu program kapsamında daha önceki monografilerde de izlenen yöntem izlenmiş, önce incelenen kurumla bir iş birliği protokolü yapılmış ardından da akademisyenlerle lisans öğrencilerinin oluşturdukları araştırma ekipleri kurumsal yapıyı farklı başlıklarda analiz etmiştir.

Analizlerde disiplinler arası bir yöntem uygulanmış, kurumsal analizde mekânsal, yönetsel, iktisadi ve coğrafi bileşenlerin etkisi de incelenmiştir. Araştırma sürecinde araştırma sonuçları dört ana başlık ve on bir alt başlıkta değerlendirilmiştir. Bugüne kadar ankaya, Keçiören ve Yenimahalle Belediyelerinin Monografileri bu yöntemle hazırlanmış ve Ankara Araştırmaları Dergisinde yayımlanmıştır. Gölbaşı Belediyesi Monografisi de yayına hazırlanmaktadır. Her bir konu başlığına ilişkin olarak gerçekleştirilen araştırmalarda; belge doküman inceleme, anket, mülakat gibi çeşitli nitel ve nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Monografi yönteminde aşağıda yer alan temel analiz konularına belirtilen gerekerlerle yer verilmiştir:

Coğrafi ve Mekânsal Yapı

Tarih boyunca insan yerleşimlerinin gelişimini etkileyen başat unsurların coğrafi ve topografik durum ile teknolojik olanaklar olduğu söylenebilir. İnsanoğlu belli bir coğrafi alanın yapısına uygun olarak kullanılabilir araziye eldeki teknolojik olanakları kullanarak genişletmeye, yaşanabilir ve erişilebilir kılmaya çabalamıştır. Kentlerin yönetim ve planlanmasına ilişkin yöntemler ve teknoloji geliştikçe kullanılabilir arazilerin miktarı ve erişilebilirliği artmış, kentleşme süreçleri hızlanmıştır. Günümüzde de coğrafi yapının sağladığı olanakların kullanılması ve getirdiği engellerin açılması insan yerleşimlerinin maliyet ve etkinliğini belirleyen en önemli unsur olma niteliğini korumaktadır. Sanayi Devrimi ve sonrasında Kristaller ve Lösch gibi coğrafya alanındaki araştırmacılar bu sebeple çalışmalarını bu alana yoğunlaştırmışlardır (Fischer, 2011). Bu sebeple kentin gündelik ihtiyaçlarını karşılayan yerel yönetim birimlerinin hizmetlerinde, coğrafi yapı ve doğal eşikler büyük önem taşımaktadır. Coğrafi yapı, bir bölgenin yerleşime açılması, konut, ulaşım, altyapı, üstyapı, erişim gibi pek çok konuda yerel yönetimlerce dikkate alınması gereken boyutların başında gelmektedir.

Demografik Yapı

Her kamu kurumunun hizmet alanındaki nüfus dinamikleri ve nüfus yapısı o kurumun hizmet sunum içerik ve biçimini ciddi ölçüde etkilemektedir. Sunulan hizmetler yereldeki nüfusun niteliklerine göre büyük oranda farklılaşabilir. Yenimahalle Belediyesi de tarihsel olarak belli bir coğrafyada özgün

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

bir mekânsal gelişim çizgisi izlemiş İlçede toplumsal dinamikleri belli bir biçimde belirlenmiş bir nüfusa hizmet sunmaktadır. Nüfusun temel dinamiklerini anlamak Belediyenin var olduğu siyasal ve yönetsel atmosferi anlamayı da mümkün kılacaktır. Bu sebeple çalışmanın bu bölümünde incelenen belediyenin hizmet sunduğu nüfusun yapısı ve nitelikleri incelenmiştir.

Teşkilat Yapısı

Yerel yönetimler belli sınırlar içerisinde yönetsel özerklik sahibidir. Belli bir teşkilat yapısı ve karar alma süreci ile gündelik yaşamın sürmesi için gerekli hizmetler sunulur. Burada her bir yerel yönetimin yönetsel yapının genel karakteristiği ve karar alma süreci açısından yerel toplumsal ve siyasal yapının unsurlarının özgün bir bileşimini yansıttıkları söylenebilir (Keleş, 2012). Bu karar alma mekanizması ve hizmet sunum biçimleri belli bazı yasal dayanaklarla ilişkilendirilmiştir. Her yerel yönetim biriminin karar alma süreçleri ve teşkilat yapısı kendi özgün yerel gerçekliğini yansıtan özellikler göstermektedir. Belediye teşkilat yapısının, karar alma ve iş yürütme süreçlerinin örgüt yapısına nasıl yansıdığını gözlemleyebilmek adına incelenen belediyenin yazı işleri müdürlüğü ve meclis raportörlüğü ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca meclis toplantılarına katılım sağlanarak alınan kararlar ve görüşülen konular üzerinden meclis üyeleri ile mülakatlar yapılmıştır.

Kaynak Kullanımı ve Bütçe

Yerel halkın müşterek nitelikli ihtiyaçlarını gidermek amacıyla ve karar organları halk tarafından seçilen yerel yönetim birimleri olan belediyeler, anayasal düzende belirlenmiş sınırlar içerisinde kamu kaynaklarını kullanmaktadır (Eryılmaz, 2013). Küreselleşme sonrası oluşan yeni ekonomik düzen, kamu yönetimi ve kamu mali yönetimini etkilemiş, yerelleşme ve etkin kaynak kullanımının yerel yönetim birimleri olan belediyelerin kurumsal ve mali açıdan gelişimi için önemli bir noktaya gelmesini sağlamıştır. Yeni kamu yönetimi anlayışı ile birlikte yeni kamu mali yönetiminin de benimsediği, yerindelik (subsidiarity), performans yönetimi, katılımcılık ve mali saydamlık ilkeleri hizmet sunum etkinliği açısından önemli ilkeler haline almıştır (Demircan, 2008, s.100). Ancak, yer yer neo-liberal dönemin düzenlemelerinde yerel yönetimlerin önem kazandığı ya da merkezileşmenin öne çıktığı dönemlerin belli bir kurala bağlı olmaksızın birbiri ardına geldiği de görülmektedir. Bu sebeple çeşitli düzenlemelerle yerel yönetimlerin kullandıkları kaynaklara ilişkin olarak önemli değişikliklerin gerçekleştiği, yerel yönetimler için kaynak üretme ve kullanmanın her zaman önemli bir sorun alanı olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Genel olarak Türkiye’de yerel yönetimlerin kaynak kullanımında vatandaşların taleplerine yönelik bir tercihten çok merkezi hükümetin dağıtımını yaptığı kamu kaynaklarından en etkin pay alma anlayışının baskın olduğu ifade edilmektedir. Bu durumda bütçe ve kaynakların kullanımı gibi konularda belediyelerin başarısını belirleyen ana unsur olan nüfus yapısı ve vatandaşların talepleri konularının geri plana atılmasına sebep olabilmektedir. Sonuçta da belediyenin başarısında bütçe ve kaynak kullanımında daha etkin ve talep yönelimli olmanın etkili olduğu görülmektedir.

Kurumsal Kültür Analizi

Sokrates, Aristo ve Platon gibi antik çağ düşünürlerinden bugünde dek üzerinde çalışılmaya devam eden bir kavram olarak “kimlik” örgütsel davranış ve yönetim bilimi ile sosyal bilimlerin değişik disiplinlerinde birçok farklı açıdan ele alınmıştır (Akıncı Vural Liedtke 2017). Örgütsel açıdan giderek daha dinamik ve karmaşık hale gelen örgütlerin işleyişinde aidiyet, sahiplenme ve duygudaşlık önemli unsurlar haline gelmektedir. Bürokratik oluşumların azalması ve örgütlerin sergilediği duruş, örgütsel kimlik kavramının önemini artırmıştır (Memduhoğlu ve Yılmaz, 2017, s.324). Örgütsel kimliği oluşturan en temel unsurlardan birisi örgütlerdeki çalışanların kolektif bir kimliğe sahip olma durumlarıdır. Kolektif kimlik belirli değerler, normlar ve gelecek hedeflerinin, kolektif bütünü oluşturan tüm üyeler tarafından benimsenmesi ve bir bütündeki parça hissini bu değerler üzerinde oluşmasını ifade etmektedir (Güven, 2011, s.4).

Kurum kimliği, bireysel kimlikten farklı olan ancak kolektif kimliğe benzer biçimde örgütün/işletmenin sahip olduğu kimliği ifade etmektedir. Kurum kimliği, kurumun sahip olduğu değerleri, iş ve işleyiş felsefesini, ortak normları bir dizi sembol, dizayn, logo ve slogan gibi ayırt edici özellikler ile var olması anlamına gelmektedir. Bu imaj ve görseller, şirketin bulunduğu konum, tanıtım materyalleri, resmi yazışmalarda kullandığı yazı dili ve hatta stili kurumsal kimliği oluşturan onlarca unsurdan birkaçıdır. Yerel yönetimler özelinde bakıldığında ise belediyelerin sahip olduğu logoları, iş yapış biçimleri, kurumsal kimliği gösteren diğer çalışmaları o belediyenin faaliyetleri hakkında ipuçları sunmaktadır. Kurumsal kimliğe sahip olan belediyelerin hizmet ve faaliyetlerini daha ileriye taşıyacak olan unsur ise belediyede çalışan kişilerin de bu kurumsal kimliği benimsemeleri ve pozitif bir kurumsal

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

kültür ortamının oluşmasıdır (Güven, 2011, ss.5-8). Yapılan çalışmalarda belediyelerde yerel seçimler sebebiyle çalışanların siyasi bir dönüşüm döngüsü içerisinde istikrarsız bir kültürel ortamı deneyimledikleri ve olumsuz bir kurumsal kültürü benimseyen, çalıştığı kuruma aidiyet hisseden çalışan sayısının bir hayli az olduğunu göstermektedir. Son dönemde yerel yönetimler özelinde bu tür kimlik ve aidiyet çalışmaları yapıyor gibi görünse de aslında yapılanın çalışan aidiyetini ve memnuniyetini arttırmaktan çok algıyı yönetmeye yönelik halkla ilişkiler çalışmalarından ibaret olduğu eleştirileri sıklıkla yapılmaktadır.

Sunulan Hizmetler

Yerel yönetim birimleri olan belediyelerin varoluş amacı mahalli müşterek ihtiyaçları gidermeye yönelik hizmetlerin sunumu olarak da tanımlanmaktadır. Bu hizmetlerin sunumunda merkezi yönetim tarafından belirlenmiş olan zorunlu görevler dışında ihtiyari yetkiler de kullanılmaktadır. Her bir yerel yönetim biriminin zorunlu hizmetleri nasıl sundukları ve ihtiyari yetkilerini nasıl kullandıkları onları birbirlerinden farklılaştırmaktadır. Büyükşehir sınırları içerisinde bulunan ilçe belediyeleri dikkate alındığında bu anlamda bir kimlik krizinin yaşandığı söylenebilir (Şahin, 2012). 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu yürürlükte olmakla birlikte 6360 Sayılı Kanun'la büyükşehir belediyelerinin yetki alanlarının hem alansal hem de konu açısından genişlemesi ilçe belediyelerinin hizmet alanının fiili olarak daralmasına sebep olmuştur. Özellikle 5216 Sayılı Kanun'la büyükşehir belediyelerinin planlama ve fen işleri gibi pek çok alanda re'sen yetki kullanabilmeleri ilçe belediyelerini hizmet sunumu açısından zor bir duruma sokmuştur. Bu durum karşısında ilçe belediyelerinin zorunlu hizmetlerin yanı sıra ihtiyari hizmet alanlarında yaratıcı ve yenilikçi yaklaşımlara yönelmeye çalıştıkları gözlemlenmektedir. Burada özellikle yol, kaldırım, üstyapı çalışmalarının yanı sıra görünürlüğü yüksek sosyal donatılar ve tesisler yapma eğilimi artmaktadır. Bu tür bir yaklaşıma yönelebilmek mevcut personel ile mümkün olmadığı için de eldeki kaynakları etkin bir şekilde ihalelerde kullanarak taşeronlar aracılığıyla hızlı sonuç alan ilçe belediyeleri daha başarılı görülme eğilimindedir. Bunun sonucu özellikle ilçe belediyelerinde ihale ile sosyal donatı tesisleri oluşturma eğiliminin artmasıdır.

Hizmet Sunum Biçimleri ve Hizmet Memnuniyeti

Türkiye'de belediyeler hizmet sunumunda yaygın olarak ihale yöntemini kullanmaktadır. İmtiyaz, yap-işlet-devret, ortaklaşma, yönetimler arası iş birliği, fiyatlandırma, emanet, kupon ve daha pek çok alternatif hizmet sunum yöntemi bulunmasına rağmen ihale yönteminin yoğun kullanımı devam etmektedir (Şahin, Çekiç ve Gözcü, 2015, s.201). Yine yürürlükte bulunan kamu ihale mevzuatında ihalelerin de türleri bulunmasına rağmen, en fazla açık ihale yöntemine başvurulduğu görülmektedir. Yenimahalle Belediyesinin de bu konuda bir istisna oluşturmadığı, hizmetlerde daha çok açık ihale yöntemine başvurulduğu söylenebilir. Çalışmanın bu bölümünde Yenimahalle Belediyesinin 2010-2014 yılları arasında gerçekleştirdiği ihalelere ilişkin olarak, Kamu İhale Kurumu resmi ihale veri tabanı olan EKAP sisteminden elde edilen veriler ışığında yapılan analiz sonuçları sunulmaktadır. Elde edilen verilerde yer alan fen işleri, destek hizmetleri, park ve bahçeler, mali hizmetler, zabıta, temizlik işleri, kültür ve sosyal işler ve bilgi işlem müdürlükleri olmak üzere toplamda sekiz birimin ihaleleri tür, tarih, onay ve iptal durumlarına göre analiz edilmiştir.

Belediyelerin birer kamu kurumu olarak hizmet sunumlarını gerçekleştirirken halkın taleplerini, ihtiyaçlarını, şikayetlerini dikkate almak durumunda olduğu sıklıkla dile getirilmektedir. Murdick, Render ve Russel'e göre hizmetlerin kalitesi ve verimliliği kullanıcı algısı ve memnuniyeti ile ölçümlenebilir. Kullanıcıda fayda oluşturmayan, memnuniyetsizlik yaratan hizmetler kamu kaynaklarının yanlış kullanımını ifade edebilir (Orhan, 2016, ss.945-951).

Kurumsal İtibar ve İletişim Kanalları

Belediyeler, değişen ve giderek iletişim ağları ile örülen gündelik yaşamlara dokunmayı bilgi iletişim teknolojileri başta olmak üzere birçok yol ve yöntem ile gerçekleştirme gayreti içerisindeyler. Bu gayret belediyelerin seçimlere yönelik olarak yatırımlarından da öte, kendini, yaptığı hizmetleri, sunduğu olanakları vatandaşa aktarma ve kurumsal itibarının sağlamlaştırılmasını amaçlamaktadır. İletişim teknolojileri ve sağladığı olanaklar bilgi paylaşımı ve kamuoyu oluşturma açısından yeni ve rağbet gören bir araçtır. İnternet kullanımı ile birlikte yeni medya teknolojilerinin kullanımı siyasal aktörlerin kendi amaçlarını gerçekleştirmede yararlandığı bir fırsat olarak görülmektedir. Günümüz toplumunda kitlelere ulaşmak, kendini anlatmak ve gerçekleştirilen hizmetler ile ilgili propaganda yapmak açısından da teknoloji ve sağladığı fırsatlar değerlidir (Çağlar ve Köklü, 2017, ss.148-157). Ancak, iletişim araçlarının doğru kullanımı insan kaynakları, teknik altyapı ve yüksek bir farkındalık gerektirmektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Belediyelerin son yıllarda üzerinde durdukları, kaynak ayırdıkları konuların başında kurumsal itibarı yükseltme ve iletişim kanalları açma çalışmaları yer almaktadır. Vatandaşla iletişim için belediyelerin mevcut binaları içerisinde yeniden düzenlemeler yapmak, çağrı merkezleri kurmak, internet sitelerini yeniden yapılandırmak, sosyal medyayı aktif kullanmak, çeşitli basılı materyallerle belediyelerin çalışmalarını duyurmak gibi pek çok yöntemi kullanan belediyeler günümüzde çeşitli mesaj ve söylemleri halka ulaştırarak siyasal ve yönetsel meşruiyetlerini sağlamaya, yaptıkları çalışmalara sahip çıkılmasını sağlamaya çalışmaktadır. Ancak, bu çabalarda çoğu zaman gerçek hizmetin tanıtım çabalarının gerisinde kaldığı, bu sebeple de belediyelerin işinin kendi tanıtımlarını yapmakla sınırlı kaldığı eleştirilerinin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Yapılan bu çalışmaların belediyelerin kullandıkları kamu kaynakları ile nasıl yapılabildiği de bir soru işareti oluşturmaktadır. Birçok örnekte, belediye şirketleri üzerinden ya da yapılan geniş çaplı ihalelerin bir parçası olarak bu çalışmaların altyapısının hazırlandığı görülmektedir. Yine de bu eleştirilere rağmen, belediyelerin belli sınırlar içerisinde yaptıkları tanıtım çalışmalarının belediye kurumsal itibarını yükseltici bir etki yarattığı görülmektedir.

Teknolojik Altyapı

Kamu yönetiminin vatandaşa en yakın olduğu birimlerinin başında yerel yönetimler gelmektedir. Küresel ölçekte yaşanan değişimler ve gelişen bilişim teknolojileri, yerel yönetimlerin çok yönlü hizmet vermeleri gereksinimi doğurmuştur. Çünkü vatandaşların yaşam alışkanlıkları ve gündelik ihtiyaçları kullanılan iletişim teknolojilerine koşut olarak hızla değişmektedir. Bu durum ilk olarak sunulan hizmetlerin elektronik ortama taşınmasını ve e-belediyecilik hizmetlerinin oluşmasını gerekli kılmıştır (Ünlü, 2016). Kente ilişkin güncel verilerin, teknoloji destekli olarak vatandaşın bilgi ve hizmetine sunulması, hızlı, kolay ve verimli yönetim süreçlerinin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Henden ve Henden, 2005, ss.48-53).

E-devlet uygulamaları yerel yönetimlerde yalnızca bir internet sitesi üzerinden sunulan hizmetleri değil, aynı zamanda yerel yönetim birimlerinin tamamının bilgi iletişim teknolojileri ile bütünleşerek hizmet sunum sürecini gerçekleştirmesini ifade etmektedir (Sobacı ve Yıldız, 2012, s.241). Bu noktada belediyelerin teknolojik alt yapı ve donanımının var ve kullanılabilir olması sunulan hizmet kalitesini artırmaktadır. Ancak, teknolojinin çok hızlı gelişmesi sebebiyle bu altyapının sürekli olarak güncellenmesi, ihtiyaca uygun ve maliyet etkin yatırımların yapılması gerekmektedir. Çalışmanın bu bölümünde Yenimahalle Belediyesi'nin sahip olduğu teknolojik alt yapı ve e-belediyecilik uygulamaları araştırılmıştır. Yenimahalle Belediyesi Bilgi İşlem Müdürü ile görüşülmüş ve halk ile yüz yüze mülakat yapılarak belediyenin sunduğu e-hizmetlerin memnuniyet seviyesi ölçümlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca belediye çalışanları ile de görüşülerek donanımsal olarak teknolojik kaynakların iş sürecini yürütmede yeterli olup olmadığı araştırılmıştır.

SONUÇ VE YÖNTEM

Yerel kalkınma içeriğinin belirlenmesinde yereldeki entelektüel birikimin, o yerele ait belli bir zaman ve mekandaki kapasiteyi ölçme yönünde sevk edilmesi kendi başına bir kapasite geliştirme faaliyeti olarak tanımlanabilir. Bu tür bir çaba aynı zamanda, yönetsel olarak yerel yönetim birimlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi süreci üzerinden temellendirilebilir. Böylelikle üniversite ve yerel yönetim düzeyindeki örgütlenmelerin yenilikçilik ve yaratıcılık üzerinden iş birliğine gitmesi, eğitim, araştırma ve topluma hizmet alanlarının tümünü kapsayan çok işlevli ve çok disiplinli bir gelişme sürecinin tanımlanması mümkün olabilir. Bu yazıda örneklenen ve 2010 yılından beri uygulanan kamusal akıl stüdyosu yaklaşımı bu tür bir gelişim sürecinin örnekleri arasında gösterilebilir.

Akademik alanda ve eğitsel düzeyde kamusal akıl stüdyosunun öğrencilerin eğitimi açısından önemli katkılar oluşturduğu görülmektedir. Öğrenciler bu programla birlikte öğrendikleri kuramsal bilgileri pratikle ve uygulama ile daha etkin ilişkilendirebilmekte, gerçek hayat örneklerini iş başında deneyimlemektedir. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi programlarında uygulanan bu yaklaşım, aynı zamanda öğretim üyelerine de kurumsal yapıların güncel deneyim ve anlayışlarını birinci elden izleme ve değerlendirme olanağı tanımaktadır. Bu izleme ve değerlendirme çalışmalarının en önemli örnekleri yerel yönetim monografileridir. Halen yapılan çalışmalardan yola çıkılarak Çankaya, Yenimahalle, Keçiören ve yayına hazırlanan Gölbaşı Belediyeleri ile ilgili monografi çalışmaları yapılmıştır. Monografilerin yanı sıra öğrenciler, yaptıkları tespitlerden yola çıkarak proje çerçeveleri de geliştirmeye çalışmaktadırlar.

Ancak, henüz bu tür örneklerin katkısının ağırlıklı olarak eğitim ve araştırma alanıyla sınırlı olduğu görülmektedir. Her ne kadar kurumsal iş birliği kültürel olarak Türkiye'deki kurumlar tarafından önemsenmekteyse de, iş birliğinin daha ziyade bir iyi niyet sergileme yaklaşımı ile sınırlı kaldığı, yerel

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

yönetimlerle üniversite arasındaki daha derin ve etkin bir etkileşimin ortaya çıkamadığı görülmektedir. Burada üniversitenin süreçleri ile yerel yönetimlerin üniversiteye bakışı etkili olduğu kadar, mevcut yerel yönetim pratiklerinde ar-ge ve yönetsel gelişme konularında deneyim eksikliği de etkili olmaktadır. Çoğunlukla yerel yönetimlerin stratejik plan ve bütçelerinde gerçek anlamda bilimsel iş birliklerine ve ar-ge faaliyetlerine yer vermedikleri, bu tür faaliyetlerin gerçekleştiği durumlarda ise çoğunlukla kollamacılık ağırlıklı süreçlerin etkili olabildiği görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında kamusal akıl stüdyosu ve monografi türü yaklaşımların azlığı da etkilidir. Sonuç olarak yerel kalkınma çerçevesinin daha sağlıklı bir şekilde oluşturulabilmesi için bu tür çalışmaların yaygınlaştırılması, hem yerel yönetim hem de üniversite kurumsallaşmalarının birbirine yakınsaması için gayret gösterilmesi önemlidir. Ancak bu şekilde akademik alanda daha iyi ve yetkin personelin yetiştirilebilmesi, aynı zamanda da yerel yönetimlerin bu personel kapasitesinden yararlanabilecek bir çerçeveyi hayata geçirmesi mümkün olabilecektir.

Yerel yönetimler için geliştirilen bu yöntemin farklı yerleşim ölçeklerinde de denenmesi için bu yayın bir ilk deneme niteliğindedir. Yukarıda yerel yönetimler için geliştirilen monografi yaklaşımı, kamusal akıl stüdyosu eğitim yöntemi ile uygulanarak Çiğdem Mahallesi ve yaklaşık 25 yıldır mahallede faaliyet gösteren Çiğdemim Derneği ele alınmaya çalışılmıştır. Yerel yönetimler için tasarlanan yaklaşımın mahalle ölçeğinde uygulanabilmesi için ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde açılan ADM-4222 Kamusal Akıl Stüdyosu öğrencileri ile birlikte bir çalışma yürütülmüştür. Ders kapsamında yapılan tartışmalar sonucunda, monografi yaklaşımlarının Çiğdemim Derneğine uygulanabilmesi için araştırma soruları ortaya konulmuş, bu araştırma soruları yanıtlanmaya çalışılmıştır. Araştırma sorularının yanıtları aranırken COVID-19 pandemi süreci başlamış, araştırmalar ders kapsamında Dernek yetkililerinin özverili katkıları ile tamamlanabilmiştir. Kuşkusuz, bu koşullar altında elde edilen sonuçların yeniden değerlendirilmesi gereken yanları bulunabilir. Ancak, yine de sonuçların bir mahallenin resmini çekmek açısından bütünsel bir bakış kazandırdığı söylenebilir.

Araştırma sorularının bir kısmı, mahalle kavramının anlaşılmasına ışık tutacak kuramsal sorulardan yola çıkmaktadır. Bir kısmı ise daha doğrudan güncel sorunlar ve durumlar karşısında kamu yönetiminin yaptıkları düzenlemelere işaret etmektedir. Öğrencilerin hazırladıkları çalışmalar dersin kolaylaştırıcısı Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin tarafından gözden geçirilmiştir. Bazı çalışmalar İngilizce, bazıları Türkçe olarak hazırlanmıştır. Özellikle uluslararası yazından kaynaklanarak yapılan değerlendirmelerin Türkçeleştirilmesinde anlam kaybını engellemek için İngilizce katkılar olduğu gibi bırakılmıştır. Sonuçta, Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin tarafından tüm sonuçların değerlendirildiği genel bir değerlendirme ile monografi sonlandırılmıştır. Bu monografi, bir Üniversite ve sivil toplum örgütünün bir arada mahalle ölçeğinde bir monografi hazırlaması amacıyla yola çıkılan belki de ilk yayın olma niteliği taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Açıkalin O. ve Saltık A., (2007), “Kalkınmada Yeni Kavram ve Stratejiler”, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 2007/1.
- Akıncı Vural, Z.B. ve Liedtke, C. (2017) Diversity Management and Corporate Culture: A System-Theoretical Perspective, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Cilt 5, Sayı 1.
- Allen J. ve Cochrane A., (2007), “Beyond the Territorial Fix: Regional Assemblages, Politics and Power”, Regional Studies, 41, 1161–1175
- Ankara İli Stratejik Plan Kitabı, (2008), Ankara İl Özel İdaresi Stratejik Yönetim Dizisi-I.
- Armstrong H. ve Taylor J., (2000), Regional Economics and Policy, 3.baskı. London, Blackwell.
- Ataöv A., (2007), “Planlamada Sosyal Bilimcinin Değişen Rolü: Toplumdan Biri Olmak”, Metu JFA, 24:1, 139-152.
- Ataöv A., (2009), “Constructing Collaborative Processes through Experiential Learning: Participatory Planning in Kaymaklı, Turkey”, Habitat International, 33 (2009), 378-386.
- Atkinson R., (1999), “Discourses of Partnership and Empowerment in Contemporary British Urban Regeneration”, Urban Studies, 36, pp. 59-72.
- Beer A., Houghton G., ve Maude A., (2003), Developing Locally: An International Comparison of Local and Regional Economic Development, Bristol, Policy Press.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- Demircan, E.S. (2008), Yeni Ekonomik Düzende Küreselleşme Yerelleşme Bağlamında Belediyelerde Yeni Mali Yönetim Anlayışı, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Sayı:30, Ss.99-128.
- Doak J., Parker G., (2005), “Networked Space? The Challenge of Meaningful Participation and the New Spatial Planning in England”, Planning Practice and Research, 20:1, 23-40.
- Eryılmaz, B., (2013), Kamu Yönetimi – Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar- , Kocaeli, Umuttepe Yayınları.
- Fenger, M., & Homburg, V. (2011). The Studio Approach in Public Administration Teaching: Bringing Coherence and Practice Into the Curriculum. Journal of Public Affairs Education JPAE, 17(3), 385–405. <https://doi.org/10.1080/15236803.2011.12001651>
- Fischer, K. (2011). Central places: the theories of von Thünen, Christaller, and Lösch. In Foundations of location analysis (pp. 471-505). Springer US.
- Forester J. F., (1999), The deliberative practitioner: Encouraging Participatory Planning Processes, MIT, Boston, MA.
- Geddes M. ve Newman I., (1999), “Evolution and Conflict in Local Economic Development”, Local Economy, 13, 12–25.
- Gedikli, Bahar, (2009), “The Role of Leadership in the Success of Participatory Planning Process: Experience from Turkey”, European Urban and Regional Studies, 16(2): 115-130.
- Gibson-Graham J. K., (2003), “Poststructural interventions”, in Sheppard E. ve Barnes T. (Der.) A Companion to Economic Geography, pp. 95–110. Blackwell, Oxford.
- Güven, M. (2011), Kurumsal Kimlik Yönetiminde Kurum Kültürünün Bileşenlerinin İncelenmesi: Banka Çalışanları Üzerine Bir Uygulama, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Healey P., (2004), “Creativity and Urban Governance”, Policy Studies, (25:2) 97-102.
- Helling L., Serrano R. and Warren D., (2005), Linking Community Empowerment, Decentralized Governance, and Public Service Provision Through a Local Development Framework, World Bank SP Discussion Paper No:0535 <http://siteresources.worldbank.org/INTCDD/544090-1138724740952/20802848/decnetralization05.pdf> (12 Sep., 2009).
- Hudson C., (2007), “Regional Development Policies and the Constructions of Gender Equality: the Swedish Case”, European Journal of Political Research, 46, 47–68.
- Keating M., (2005), “Policy Convergence and Divergence in Scotland Under Devolution”, Regional Studies, 39, 453–464.
- Keleş, R. (2012), Kentleşme Politikası, Ankara, İmge Kitabevi.
- Kentleşme Şurası Komisyon Raporları Cilt III, 2009, “Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyonu Raporu”, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı.
- Laurian, L., (2004), “Public Participation in Environmental Decision Making”, Journal of the American Planning Association (70) 1: 53–65.
- McCulloch N. ve Sumner A., (2009), “Will the Global Financial Crisis Change the Development Paradigm?”, IDS Bulletin-Institute of Development Studies, Vol. 40, Iss.5:101-108.
- Memduhoğlu, H. B.ve Yılmaz, K.(Ed), (2017), Yönetimde Yeni Yaklaşımlar, Pegem Akademi, Ankara.
- Morgan K., (2004), “Sustainable Regions: Governance, Innovation and Scale”, European Planning Studies, 12, 871–819.
- Nadin, V., (2007), “The Emergence of Spatial Planning Approach in England”, Planning Practice and Research, 22:1, 43-62.
- Orhan, M. (2016), Belediye Hizmet Kalitesi Ölçümü: Keçiören Belediyesi’nde Bir Uygulama, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18/3, Ss 945-963.
- Ökten A. N., Şengezer B., (2007), “Yarışmacı-Katılımcı Planlama Söyleminin Uygulamadaki Yansımaları: Eleştirel Bir Bakış”, Megaron, YTÜ Mim. Fak. Dergisi, Cilt 2, Sayı 1.
- Patton, E., & Appelbaum, S. H. (2003). The Case For Case Studies in Management Research. Management Research News, 26(5), 60-71.
- Pike A., (2009), “What Kind of Local and Regional Development and for Whom”, Regional Studies, 41:9, 1253-1269.
- Rangan H., (2007), “Development in Question”, in Cox K., Robinson J. ve Low M. (Der.) The Handbook of Political Geography, Sage, London.
- Rozee L., (2006), “Meeting the Challenges of the New Local Development Framework System”, Journal of Planning Legislation. December.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- Salter D., Campbell C., Journeay M., Sheppard S.R.J., (2009), “The Digital Workshop: Exploring the Use of Interactive and Immersive Visualisation Toolsin Participatory Planning”, *Journal of Environmental Planning*, Vol.90, 2090-2101.
- Scott A. ve Storper M., (2003), “Regions, Globalization, Development”, *Regional Studies*, 37, 579–593.
- Streib, G., Slotkin, B. J., & Rivera, M. (2001). *Public Administration Research from a Practitioner Perspective*. *Public Administration Review*, 61(5), 515–525. <https://doi.org/10.1111/0033-3352.00124>.
- Şahin S.Z., (2007), “İl Stratejik Planlama Sürecinin Uygulayıcı Gözüyle Değerlendirilmesi: Ankara İl Özel İdaresi Deneyimi” A. Nohutçu ve A. Balcı (der.) *Bilgi Çağında Türk Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması-II Kitabına katkı.*, Beta Yayınları.
- Şahin, S.Z., (2012), *Türk Kamu Yönetiminde Mekân ve Ölçek Sorununa Büyükşehirlerden Bir Örnek: İlçe Belediyelerinin İmar Planlama Yetkileri*, TEPAV Politika Notu, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1334837631-0.Turk_Kamu_Yonetiminde_Mekan_ve_Olcek_Sorununa_Buyuksehirlerden_Bir_Ornek_Ilce_Belediyelerinin_Imar_Planlama_Yetkileri.pdf (18.10.2017).
- Şahin, S.Z., Çekiç, A. ve Gözcü, A.C. (2014), *Ankara’da Bir Yerel Yönetim Monografisi Denemesi: Çankaya Belediyesi Örneği*, *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 159-183.
- Şengül, T., (1999), “Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, (8) 3: 3–19.
- Tekeli, İ. ve Pınarcıoğlu, M., (2004), “Commitment Model for Regional Planning: How to Unlock Frozen Gears of Stagnant Regions”, in T. Gök and T. Marszai, (Der.), *Urban and Regional Development: Concepts and Experiences*, Academy of Sciences, Warszawa; 9-28.
- Williams G., Veron R, Corbridge S. Ve Srivastava M., (2003), “Participation and Power: Poor People’s Engagement with India’s Employment Assurance Scheme,” *Development and Change*, 34, pp.163-192.
- Çağlar, N. ve Köklü, P.H., (2017), *Yeni Medyanın Siyasal İletişim Aracı Olarak Kullanımı: Siyasal Partilerin Resmi Web Sitelerine Yönelik Bir Araştırma*, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Cilt 5, Sayı 1.
- Henden, H.B. ve Henden, R. , (2005), *Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve E-Belediyecilik*, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C.4, S.14(48-66).
- Sobacı, M.Z., ve Yıldız, M. (2012), *E-Devlet -Kamu Yönetimi ve Teknoloji İlişkisinde Güncel Gelişmeler-*, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- Ünlü, U. (2016), *Sosyal Belediyecilik Anlayışının E-Belediyecilik Uygulamalarına Entegre Edilmesi*, *Sayıştay Dergisi*, Sayı 102, Ankara.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SİVİL TOPLUM VE DEMOKRASİ KURAMLARI BAĞLAMINDA ÇİĞDEMİM DERNEĞİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

UNDERSTANDING CHANGING NEIGHBORHOOD DYNAMICS FROM “TRADITIONAL NEIGHBORHOOD” TO “NEW NEIGHBORHOOD”

Devrim Berk Gürakar

Neo-liberal policies have brought about change and transformation in many areas, from economy to politics, from the city to society. In this process, the cities and neighborhoods are witnessing many new spatial organizations and lifestyles, while on the other hand it is witnessing a more serious inequality than ever before. These inequalities and the division and segregation caused by this fear both in the spatial and social sense cause the loss of the sense of urban belonging, solidarity and integration, and the loss of the importance of urban public spaces or their becoming increasingly dysfunctional. High prevalence of social solidarity networks and control mechanisms traditional neighborhoods where integration is taking place at the level leave their places for large housing or urban transformation projects or become urban depopulation areas, sometimes taking on negative functions such as “being a crime center”. The urbanites, alienated by the fear of crime that accompanies this transformation witnessed by the neighborhood, become individuals who doubt, even fear, sometimes ignore, and finally otherize each other, rather than being residents who enrich each other by feeding each other with their differences. In Çiğdem Mahallesi, which is one of the neighborhoods of Ankara, so many people from middle and upper class lives and socialize together with some activities of their local association, Çiğdemim Association. However, they live with people who are from lower class and earn their money with recycling paper and plastic garbage. Thus, this neighborhood and its association are good cases to understand the effects of neo-liberalism on social and cultural dynamics of neighborhoods. In this report, I will try to explain topics which I mentioned and I will look at activities of Çiğdemim association to understand their effects on dynamics of this neighborhood. Thus, with several projects and events, Çiğdemim Association has been managing new cultural dynamics of neighborhoods in a progressive way.

Research Question

How Çiğdemim Association has been managing new social and cultural dynamics of neighborhoods which are the outcomes of rising of Neo-liberalism and modernity in their area?

Hypothesis

With several projects, activities and events, Çiğdemim Association has been managing new social and cultural dynamics of neighborhoods in a progressive way.

Ontological and Epistemological Assumptions

This issue is a substantive problem which has a real subject and a real object. The social phenomena existed in this research is changing neighborhood dynamics which are affected by rising of Neo-liberalism and modernity in Turkey and especially in Çiğdem Neighborhood and it explains the conditions for the changing of Çiğdemim Association. Therefore, the ontological way is used in this study. Moreover, the research philosophy is realism which means the view of researchers of the nature of reality or being is objective and exists independently of human thoughts and beliefs or knowledge of their existence, but is interpreted through social conditioning.

Methodology

I did archive scanning on effects of rising of Neo-liberalism and modernity politics on traditional dynamics of neighborhoods, used secondary data which include previous studies such as interviews, statistics and surveys. Search terms included “neighborhood, Turkish neighborhoods”, “New Urbanization”, “new neighborhood models”, “discrimination in neighborhoods”, “neighborhood associations”, “security” and “site life”. I had included articles that examined the prevalence and correlates of changing dynamics of neighborhoods by using qualitative and quantitative methods, published in peer-reviewed journals and books. Moreover, in this study, I wanted to use in-depth interviewing to analyze the impact of changing neighborhood dynamics on the lived experience of citizens of Çiğdem Neighborhood and members of Çiğdemim Association. The interest will be new dynamics of neighborhoods, rising of Neo-liberalism and their effects such as lesser solidarity in

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

neighborhood, building a strict security features. I described the outcomes used by researchers to capture the effects.

Limitations

First of all, I do not live in Çiğdem Neighborhood and I have not attended any activities of Çiğdemim Association, so this is the biggest limitation to prepare a case report on this neighborhood and this association. Furthermore, I needed to prepare this case report in a global pandemic period, thus, including other limitations, I had had limitations to visit Çiğdem Neighborhood and Çiğdemim Association. Moreover, I could not make interviews with the citizens of this neighborhood and other members of this association expect one person who is the president of this association, so this report may fail to explain situation of this neighborhood and make generalization on all citizens of this neighborhood. In addition to that, the website of this association, which is the only way to look and examine all activities of this association, does not work properly. All reports, which are published on the website, are not fully organized and not informative. Therefore, I had had struggles to achieve all reports of these activities.

Although the administrative structure of Turkey has changed with the introduction of many modern official institutions, especially after the Republican period, the neighborhood unit has existed from past to present as a vibrant institution with official status under the mukhtarlik organization, which is the smallest legal local government unit (Ege Yıldırım, Çobanoğlu, 2009). This “living” situation of the neighborhood requires its spatial, economic and sociological characteristics to be addressed together. In this context, the neighborhood in the traditional Turkish city; the bazaar is seen to have three basic structural elements consisting of private residential areas and a mosque. The bazaar is the center of commercial activities and the offices of the tradesmen, who guide a trade network that extends beyond the borders of the Empire. Consumption norms were determined in line with religious values until the nineteenth century, when goods bought from the West, which became symbols of social status, began to erode this structure (Durakbaşı, Cindoğlu, 2005: 87). From the nineteenth century, specialized bazaars and traditional occupations began to lose their symbolic characteristics, and consumption norms and habits began to change. Thus, as the traditional neighborhoods gradually lost their homogeneity in terms of living standards and styles, the neighborhoods where non-Muslim minorities live heavily began to appear as “centers of abundance”, where radiant lives were presented. It is possible to observe the beginnings of socio-economic stratification in the years before and after the first World War. New consumption habits and the Western way of life accompanied the development of a new upper class, the Ottoman bourgeoisie (Durakbaşı, Cindoğlu, 2005: 87). On the other hand, the neighborhood can be considered as a sub-public space open to all participation, enabling social solidarity and organization at all levels that can carry out debate and voting activities that will form their own point of view within its pluralistic structure (Alada, 2001: 346). At this point, when the social organization of the traditional neighborhood in Anatolia is taken into consideration, it can be said that the neighborhood has a strong unity structure when the relations between the citizens and solidarity formed by the settlement of the migrants from the same region of the country in the same neighborhood are examined. In addition to that, neighborhood initiatives, local campaigns and neighborhood associations which are formed to solve local problems and protect urban rights, especially in large cities, can be seen how strong an element of unity of the neighborhood is. The tendency of the social classes, which have become more prominent since the development of industrial cities, to choose separate living spaces according to their own class positions, is an important feature of capitalist urbanization. In other words, in capitalist countries, there are significant class differences in the inner structure of cities. In these countries, it is possible to distinguish the neighborhoods of poor, middle-class and rich people from each other in very sharp lines. The oppositions arising from the accumulation of rich and affluent families in the upscale neighborhoods and those who live by their labor in the poor and unpretentious neighborhoods are expected not to be encountered due to the egalitarian nature of socialist, classless societies (Keleş, 2014:28-33; Sinan, 2006). In today's cities, the sites separated from each other by walls lie on both sides of the streets, but the streets that make up the neighborhood do not have a relationship with the people who live in the sites. However, it is also observed that such areas that spatially break down real neighborhoods are created with the claim of creating a neighborhood or community identity (Firdine Özgür, 2006: 16). In this process, the phenomenon of “new neighborhood ” being formed is brought to the agenda as one of the suburban forms of settlement that can be considered as a strategy of globalization to produce a public space (Sipahi, 2011: 186). The current New Urbanism, also referred to in the related literature as “traditional neighborhood development”, is a design trend that is particularly popular in the United States and the UK and is spreading rapidly to the rest of the world.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

According to this trend, by integrating tradition, historical and cultural heritage, nature into the built environment, and by leaving the management of the community to the community itself, the development of community identity, solidarity and feelings of belonging among the residents can be achieved and thus the problems of the city can be dealt with. However, this trend has been criticized by some as being elitist and increasing socio-spatial inequalities on the grounds that it targets upper income groups and offers elites a new tool for lower income groups to occupy their living space (Geniş, 2009: 137). One of the reflections of this movement in Turkey is the fiction of the new neighborhood that is being created. In her study, Adalet Alada evaluated the cities of Turkey in this perspective and compared the new neighborhood with the traditional neighborhood, it can be argued that the traditional neighborhood reflects a situation for the general of the city and defines a holistic sub-cellular structure within the urban fabric, whereas the new neighborhood refers to a special situation that is separated from the whole of the city. The old neighborhood is in a heterogeneous pattern of social stratification, and although a trend can be identified regarding the proximity of the city center of the neighborhoods, which may be more prestigious according to the degree of wealth, each neighborhood has brought together different segments in terms of income status (Alada, 2007: 30). Alada concludes that the dream of establishing traditional neighborhoods in globalized cities lacks a material basis and that both phenomena can be explained by different paradigms. On the other hand, when the traditional Ottoman quarter and the new neighborhood approach of today are compared, it can be thought that both life models are built on the closed sense of publicity, so that the sustainability of the upper system can be realized based on this closeness or that it can be “managed” by using this feature, by functionalizing this feature.

In the past, the traditional neighborhood, which had emerged as the determinant of state and religion, is today remodeled in a different context, in a fragmented urban structure that has been reformed with market requirements. However, cities can be transformative and creative if they can produce collective identities, meanings and impact values that can be shared and shared openly and jointly. Apart from the new traditional neighborhood setup, the existing building stock within today's city is changing hands significantly. In particular, the old historical neighborhoods are renovated and transferred to higher income groups, while the sites around the city are also offered to these groups, and public housing is offered to their own target groups, mostly to the demands of the middle and lower middle classes. Therefore, it can be stated that there is also a divergence in terms of the mass addressed in the housing market. It can be observed that in the regeneration of existing historic neighborhoods within the city, a closed structure has been created as in most of the new sites built inside and outside the city, and this has increasingly become a marketing strategy. In this new process, Housing and its surroundings form part of the consumer culture of the new middle classes, which now presents itself as the new elite classes. Marketed to the new middle class within consumption trends, these housing areas are becoming increasingly exclusionary places. The main point on which this type of marketing strategy is based is that it has an identity that is similar to the amenities offered by residential areas. On the axis of these dynamics, the establishment of neighborhood identity also plays an important role in the process of directing housing consumption. Another dimension of this marketing strategy is the emphasis on “security”. Increasing crime rates as a result of urban growth, new “crime neighborhoods”, which are becoming old and increasingly decadent areas, are becoming places where urban people start to doubt each other, feel “insecure” and thus incite feelings of isolation. In addition, the perception-enhancing attitudes or publications of the media and sometimes city managers, along with the loss of traditional neighborhood identity and the dissolution of social solidarity networks, are effective in determining housing or living space preferences in the axis of “fear”. The articulation of the recent international refugee problem, especially to the migration and integration problem that Turkish cities have faced since the 1950s, is causing the “natives” of the upper and upper middle class to tend to isolate themselves from the city. On the other hand, increasing security problems, especially in large cities, have resulted in the tendency of even those in the lower-middle income group to live in such housing. Thus, the concept of sites with high security plans have become a living space that is sought by almost every income group. Therefore, in today's cities, where neo-liberal consumption ideology prevails, it is necessary to focus on the perception of the living environment, which is shaped according to market conditions. The issue of the changing meaning of the neighborhood causing the devaluing of belonging-laden concepts and how the increasing perception of insecurity affects the residents of the city living in Turkey is also becoming important in the ongoing process.

The Case of Çiğdem Neighborhood and Çiğdemim Association

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Çiğdem Mahallesi is a living area of Çankaya district of Ankara province. This neighborhood, where about 15 thousand people live, is one of the important educational centers of Ankara. In addition to being very close to Middle East Technical University, Ankara Science High School and Hasan Ali Yücel Social Sciences High School, which are among the highest rated high schools in the city, are also located in this neighborhood. Moreover, this neighborhood is one of the city's highest-priced real estate market neighborhoods. The reason the neighborhood has this feature is that it is a more discrete living space without being far from the city center. The fact that the neighborhood is close to the forest and has very new residential areas are other factors that feed this feature. This neighborhood, where most of the residents are from the upper-middle class, is one of the most well-known and comfortable areas of the city. Another notable feature of the neighborhood is that it has a non-governmental organization, Çiğdemim Association, established by the residents of the neighborhood and continuing its activities for 25 years. Some of the main purposes of the association are assisting the infrastructure and environmental arrangements of the neighborhood in accordance with contemporary urban requirements and cooperation with municipalities and governmental organizations in these matters, determining the education, health and sports facilities needed in the neighborhood and ensuring that they are done as soon as possible and taking care of education, sports and health facilities in the neighborhood and protection of these facilities. In addition to this technical and structural purposes, this association has also some cultural and social purposes in order to protect traditional dynamics of the neighborhoods. With opening courses for the needs of neighborhood residents and organizing cultural, social and sport events are one of purposes, this association aims to organizing events that will increase solidarity by enabling residents to meet and spend time together. In this way, they try to make dynamics of traditional neighborhoods to be alive in today's world. Their integration to new technologies and new social dynamics is important to examine their effects on changing cultural dynamics of Çiğdem Mahallesi.

When we look at the web-site of this association, we may see some information about their events and activities to understand the effects on new cultural dynamics. In this web-site, people can find the important phone numbers, some job adverts and their legal documents for seeing their budget or plans. This is a new accommodation to connect people, in this way, people have known what will happen or who needs something. Moreover, the variety of the events or activities of this association have been evolved to be fitted today's world. For example, this association create opportunity for the people who lives in this neighborhood to go opera and theatre presentations or they prepare sport events like Zumba Classes which is the popular sport events of today's world. Furthermore, after looking at the strategic plan for 2019-2024 period, the new purposes for taking care of the traditional dynamics can be observed. They want to develop their association for all the citizens, from children to old people, of this neighborhood.

To understand the dynamics of this association and its effects, I made an interview with Fatih Fethi Aksoy, the president of this association. I have asked some questions to understand the structure of this association, who are their members and how they evaluate the new neighborhood dynamics. When I asked about mission and vision of the association and the membership capacity of the association, he claimed that they have been working on neighborhood and solidarity in Çiğdem Neighborhood for 25 years, they have been thinking about how to strengthen neighborly relations first in every activity and study. Also, he added "we can say that we have paid off. Our neighbors are paying great attention to our solidarity campaigns of all kinds. A shared request in the Mail Group is instantly reciprocated. We're getting better every day compared to the past. As our communication networks get stronger, the more we reach our neighbors, the more impact they have". He said that they have 700 members and the solidarity and neighborliness of their neighbors contribute positively to the work of the association and thanks to their neighbors who wanted to strengthen it by joining the association. However, he also added that "in a neighborhood with a population of around 15000, 700 members are not fewer. But we don't think it's enough. Our Contact Group has over 4,000 e-mails. It's being tracked on our social media accounts. When we look at the distribution of members, we have members from every region of the neighborhood (except Şirindere region). However, we have more members than in the first residential area, where our center has been accepted. We have seen this shortcoming in our self-assessment and strategic plan studies and we will plan activities and studies for it. But first of all, we will start mapping members and participation in events on the basis of apartment/sites. With this study, we will determine which regions are less involved and plan for it (we started but we decayed in the pandemic process)." As can be observed from these words, this association has been growing for 25 years, they want to be become an association which works for all the citizens and has much more effects on this region. When I asked about effects of neo-liberalism and modernity on the neighborhood dynamics, He argued that the influence of Neo-liberalism is not very effective in the Çiğdem

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

neighborhood. The culture of the neighborhood is maintained because as an association they have a structure that stands against these new effects. He added that they have been trying to break down the more centralized structure that capitalism has imposed on us, they have been constantly trying to bring the neighbors together, inform and raise awareness about everything. To achieve that, he said “we encourage second-hand goods and clothing against the constant imposition of shopping and organize a second-hand swap-sharing market. We made fruit/vegetable garden for the neighborhood by saying we can make our own natural production. Here we produce seeds and compost.” Also, as mentioned before, the socioeconomic status of citizens of this neighborhood is at the middle and above-middle level, and this neighborhood is a place where people of a similar cultural level, material and spiritual, live together. However, he stated that this situation is not taken into consideration when planning association events, so they try to plan their events in a way that every neighbor can attend. Therefore, in my opinion, these are the positive outcomes of having an association to continue the traditional dynamics of neighborhood. Nevertheless, when it came to the security and otherization of the people, the effects of neo-liberalism on cultural dynamics of neighborhood can be seen. I stated that because when I asked questions about fears of the citizens and the Şirindere region, he answered these questions in a contradictory way with other questions. This neighborhood has a lot of sites and apartments and these places generally have camera and alarm system to control the environment, even some of them have security guards to create a safe place to live in. Moreover, in my opinion which I took in consideration of the answers about Şirindere region, they have negative feelings towards this region and its citizens. About this region, he argued that the groups mentioned as paper collectors are citizens of Antep-Urfa-Adiyaman region from Çukurambar and Dikmen who have settled in slums vacated by the rights holders in Şirindere region of their neighborhood. Also, he stated that “first of all, with the presence of this group in the neighborhood, our security and environmental pollution problems have reached the line. The number of burglaries and extortion incidents has increased. The environmental pollution they created has also reached an unbearable level. We have organized signature campaigns on this issue. We made press statements and press reports. We made initiatives with the governor's office and the municipality.” Most interestingly, he stated that “they're out of order, they're dangerous, and we know they're temporary in the neighborhood. Because as a result of the implementation of the zoning will be removed from the slums there. Our goal is to experience the least possible negativity in this transition process.” As can be seen from these words, they consider these people as dangerous for their environment. Obviously, it is a big effect of neo-liberalism in this neighborhood because they otherize a group of people who are also citizens of this neighborhood. Even he argued that they have been trying to integrate these neighbors into the neighborhood, but it is not very effective because they are not very willing and open to change. He accepted that their communication is limited with them and it's easier to relate through the mukhtar.

Conclusion

Neighborhoods have started to lose their structures and functions due to the political developments of the last two centuries and economic and social changes such as the centrality of the concept of state/nation, migration, the emergence of large cities and the permeability of Western culture. The neighborhood changed to the 'district' as a unit formed by the government to carry out its own plans, and the residents of the new districts began to expect the government to solve all problems, rather than feeling responsible for problems like the old neighborhood. Çiğdem Neighborhood is a place where is also affected by these changings. Even though their association, Çiğdemim Association, have been working on taking care of the traditional dynamics of this neighborhood, they may be considered as not fully successful. This association has a good effect on neighbors to become a new version of traditional neighborhood but they still have some otherization on Şirindere region which is also a part of this neighborhood.

REFERENCES

- Alada, A. B. (2001). “Yeni Bir Toplumsal Yapılanma İçin İşlevsel Bir Kamu Alanı: Mahalle”, 8 Kasım Dünya Şehircilik Günü-5. Türkiye Şehircilik Kongresi-Avrupa Birliği Süreci ve Planlama Bildiriler Kitabı, Ankara: TMMOB Şehir Plancıları Odası. ^[1]_[5EP]
- Alada, A. B. (2007), “Küreselleşen Şehrin ‘Geleneksel Mahalle’ sine Reddiye”, *Kent ve Politika: Antik Kentten Dünya Kentine*, Der: Ayşegül Mengi, Ankara: İmge.
- Durakbaşa, A., Cindoğlu, D. (2005). “Tezgâh Üstü Karşılaşmalar: Toplumsal Cinsiyet ve

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Alışveriş Deneyimi”, *Kültür Fragmanları-Türkiye’de Gündelik Hayat*, Der: Deniz Kandiyoti, Ayşe Saktanber, İstanbul: Metis Yayınları. [L] [SEP]

- Ege Yıldırım, A., Çobanoğlu, N. (2009). “Biyotetik Bir Miras: Geleneksel Yerleşim Biçimlerinde Biyotetik Değerler”, *Ankara: Ankara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 1, Sayı 1.
- Firidin Özgür, E. (2006). Sosyal ve Mekânsal Ayrışma Çerçevesinde Yeni KonutlaşmaEğilimleri- Kapalı Siteler: İstanbul-Çekmeköy Örneği, Doktora Tezi. Danışman:Aykut Karaman, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, FenBilimleri Enstitüsü.
- Geniş, ř. (2009). “Neo-liberal Kentleşmenin Mekânda Yansımaları: İstanbul’da Güvenlikli Siteler”, *Toplum ve Bilim*, Sayı: 116, Yıl: 2009.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara: İmge. [L] [SEP]
- Keleş, R. (2014). *100 Soruda Türkiye’de Kentleşme, Konut ve Gecekondu*, Ankara: Cem Yayınevi. [L] [SEP]
- Sinan, P. E. (2006). “Toplumsal-Mekânsal Yapı Etkileşimi Bağlamında Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Kullanım Olanakları”, *4. Coğrafi Bilgi Sistemleri Bilişim Günleri*, İstanbul: Fatih Üniversitesi, 13-16 Eylül. [L] [SEP]
- Sipahi, E. B. (2016). *Suç Korkusu: Türkiye Kentlerinde Bir Alan Araştırması*, Konya: Çizgi Kitabevi. [L] [SEP]
- Uludağ, ř., Dolu, O. (2013). *Türkiye’de Suç Korkusu*, Ankara: Polis Akademisi Yayınları.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SPATIAL AND PHYSICAL STRUCTURE OF THE NEIGHBORHOOD AND THE NEIGHBORHOOD MANAGEMENT

Fatma Görnaz

The neighborhood is a physical unit that carries the characteristics of the city. Like the city, the neighborhood is the place of participation, freedom, heterogeneity, differences and plurality, where various cultures interact. In this study, urban planning, spatial and physical structure are tried to be explained and the necessity and possibilities of participation are discussed. Afterwards, reference was made to the new neighborhood dynamics through the phenomenon of closed sites that became widespread after the 1980s. the role of the actors and muhtars in the management of the neighborhood were mentioned.

Research Question

Are there any citizens among the decision makers when making decisions about the neighborhood?

Hypothesis

Although the concepts of localization and governance have started to be discussed in recent years, decisions about the neighborhood are not made by the people living there.

Methodology

I am going to make literature review firstly. I am going to refer several concepts in the context of neighborhood-citizen relationship. For this paper, I have made an interview with Fatih

Aksoy from Çiğdemim Association. The questions and the answers of the interview will also be included. Çiğdem neighborhood and Çiğdemim Association will be the examples for understanding the subject.

Introduction

First of all, I will talk about traditional planning and its shortcomings with reference to Gül Şimşek and Burak Büyükcivelek's study (2017). With its comprehensive, static and inflexible structure, traditional planning has not been able to respond to the changes and dynamic structure, especially since the mid-1900s. Traditional planning displays an understanding that implements the policies of Keynes and the Welfare State. Although the decisions concern the physical, economic, social and ecological areas, in traditional approach comes to the fore over space and form. Looking at the techniques that traditional planning uses, it opens up more space for physical space than social. Social processes are ignored because it focuses on associating objects and functions. Urban planning is reduced to the concept of "zoning" since master plan or application zoning plan with a static character is targeted. For these reasons, traditional planning has been the subject of many criticisms.

Since 1980s, the market mechanism has significantly increased its importance and dynamism. In line with these developments, under the conditions of global competition, urban administrations have turned from urban managerialism to urban entrepreneurialism in order to attract capital to their own areas. In order for this to happen, the need to set up local development strategies with stakeholders has arisen, but the traditional planning approach has not been able to respond to this need. Especially the economic restructuring in the 1980s and the adoption of neo-liberal economic politics, the globalization process accompanied by technological developments, and the competitiveness target that were inevitable as a result of all these developments have gained importance for the cities. Being able to sustain this in a competitive global system is only possible with a planning approach that has a high adaptability to flexible conditions, and at the same time, a defined target and vision. Spatial strategic planning appears as an approach to meet these requirements. (Healey, 2010)

When the features of the spatial strategic planning approach are examined more closely, basically; opposite to the hierarchical and bureaucratic structure of traditional planning, participatory, democratic and citizen-oriented planning system. Spatial strategic planning is more process-oriented than the product itself, the design and operation of the process are prominent issues. In this context, primarily a vision and goals are set for the desired future. The purpose of spatial strategic planning is to create an

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

environment open to new and innovative ideas by including different actors and sectors in this process. It emphasizes transparency, accountability and equality principles. Due to the multi-sectoral and multi-stakeholder characteristics of the planning process, active participation of local stakeholders such as the public sector, private sector, academia, non-governmental organizations, and trade associations is allowed (Ersoy, 2005). Spatial strategic planning, which is seen as a tool to present the cities in marketing concern, is the subject of criticism in this sense, but it also brings many potentials. Spatial strategic planning, with its participation and multi-actor features, is important in terms of attracting local individuals who have become superficial with the city and society.

Locality and Neihborhood

Let's take a closer look at what locality and local is. Locality is the closeness to the public in services. The main objectives of local governments are; to determine the needs and demands of the local people more accurately, to reduce the bureaucracy between the service and the public, to speed up the public delivery of the services and to manage local resources more effectively. (Kızılboğa Özaslan & Alicı, 2015). Local governments are both more democratic and more effective and efficient, as local communities have the opportunity to contribute to their own problem solutions. In this sense, local governments are not only organizations that provide effective production and distribution of public services, but can also be seen as indispensable elements of democratic administration. However, I would like to say that in Turkey, the planning process is not participatory as claimed. Usually the local people are unaware that their settlements are being planned or being changed, the citizen sees what is done only when construction begins. Making decisions without the opinion of different groups of society results in the fact that these decisions are not suitable for local reality, and the process of implementing the produced plan decisions becomes difficult.

The plans produced for our cities are made by planners who do not live in those cities, and an approval process can be carried out in the sense that municipalities meet the requirement of having a plan without questioning their qualifications.

Neighborhood can be defined as structures that combine diverse elements such as neighborhood relationships, common history and social features, physical properties of the space, common areas of activity, shared common interests. Neighborhood is a key unit because it plays a significant role in the development of the sense of community and space in terms of urban renewal projects and new emerging planning approaches. (Alada, 2001) The neighborhood has a special place for the people's lives. Neighborhoods have become the cornerstones of democratic societies in every era. Political and social awareness has started at the neighborhood level. The neighborhood has a special place in the life of the people. Neighborhoods have become the cornerstones of democratic societies in every era, and political and social awareness has started at the neighborhood level. Therefore; local democratic administration can be developed independently of the political power and administrative structures at the neighborhood level and the demands of the people can be conveyed through these structures. The closest administrative unit to the citizen is neighborhood organizations.

At structuring of Turkey's public administration, there is not a local government unit at the neighborhood level. Local governments or city councils are also far from providing the necessary level of citizen participation for democratization. In this sense, there is a need for small-scale units at local level that can ensure their participation. Examples of neighborhood scale participation, which are not framed by law, can be listed as follows (Korkut, 2015): public assemblies, neighborhood assemblies, district assemblies, associations, various forums and platforms, neighborhood based civil organizations. When we look at the duties of the mukhtars, while the mukhtars in the neighborhoods, which are the residential areas of the upper income groups, mostly concentrate on the routine functions defined as 'paperwork'; it is drawing attention that in the neighborhoods that try to be added to the city through migration, the mukhtar institution is almost in a facilitating position between the residents and upper level official institutions.

When looking at the neighborhoods in terms of urban social movements; it is seen that the examples of transforming the neighborhoods into anti-system political struggle areas through the mukhtars have intensified between 1970-1980. The mukhtars, which had been instrumentalized by political parties until that time, entered the politicization process by focusing on daily life problems. Again, it is seen that the mukhtars who focused on the housing problem in those times, together with other local organizations, tried to find alternative solutions to the problems. (Alada, 2001) For the success of strategic spatial planning; with the actors in the private and public sectors, a restructuring should be undertaken in which mukhtars are independent from politics, but effective, consistent and transparent institutional structures. In this sense, the neighborhood scale can be considered an accurate step for participation and can offer

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

facilities. Neighborhood scale coincides with the principles of strategic spatial planning with its participation and multi-actor features.

Participation and Community-Oriented Development

In the view of such information, we can state that the concept of participation in the neighborhood and urban scale is worth-mentioning. We can regard participation in planning processes as the first step to being a good urban citizen. Despite emphasizing the necessity of a process involving participation in the zoning legislation, the citizens are not aware of these rights. In Article 76 of the Municipal Law No. 5393 on City councils; It is envisaged to establish city councils in places organized as municipalities that will try to implement the principles of developing city vision and citizenship awareness in urban life, protection of the city's rights and law, sustainable development, environmental awareness, social assistance and solidarity, transparency, accountability, participation and decentralization (Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, 2005).

Another concept that needs to be mentioned with participation is community-oriented development. Community-oriented development is an approach based on the progress of society, by combining physical and economic resources with the socio-cultural structure. Community-oriented development and participation studies should be carried out together in order to maximize local social resources (Brown,1985). This is a type of approach that enables development by active participation of the society in the process. It emphasizes that instead of hierarchical regulation, it is important to replace institutions based on self-regulation, interactive mutual learning rather than expert dominance in positivist social researches, environmental and human-threatening economic and political analyzes are important rather than production-based development.

Community-oriented development is a thought approach that protects the rights of life in future generations with its sustainable concept, protects the rights of all individuals with the concept of equality, and develops the ability to act together and produce common ideas with the approach of participation. It facilitates living together by providing integration in the society.

It is possible to make “bottom-up” development possible, to define development policies based on the goals and demands of the local community. The general situation in failed projects is due to the lack of interaction with the local community. In these projects approved and implemented by central managers, the characteristics of the socio-cultural structure have been ignored. Public institutions, non-governmental organizations and cooperatives should be created in line with the dynamics of the area. Urban space may be places that provide social equality as well as being a factor that creates inequality depending on its shaping. In this respect, shaping the urban space is decisive in terms of equality.

Participation ensures awareness of the public as well as including the right to make decisions in the existing power relations and inform the public about the decisions and projects that concern the city and the public itself. For the participation period to be effective, qualifications of public participation should be community based, mutual, contribution based, unrestricted, accessible, suitable for change and development, and cheap.

The social and physical environment of an area can affect the well-being of people living in that area. Politicians, policy makers and planners frequently face decisions at national, regional, urban and neighborhood levels on environmental, social and economic issues, directly linked to quality of life. Rogerson (1999) sees the quality of life as a part of the 'competitive city' profile, which is successful in attracting the attention of capital, and quality of life factors are defined as effective in urban growth and development models. Another reason for the increasing interest in quality of life studies is that it is an important factor in determining the location choices of houses and businesses. In this context, we can better understand the efforts of cities to create an image that distinguishes them compared to other cities, and to create a place and tradition that will appeal to both capital and “desired type” people (ie rich and influential people).

Providing the necessary places for social interaction is also important in the city, so planners and designers decide where people can meet and what activities they can do. At this point, “urban form” plays an important role because it determines the meeting places of the city at the scale of the neighborhood. (Dempsey et al., 2011, s. 295) “Environmental design and the layout of community spaces can affect social interaction”, so it is important for planners and designers to design spaces in the city where people can socialize, for the social ties of people and their health. The lack of sidewalks and connections for adequate walking, the scarcity of places to park, negatively affects people and reduces their social lives. Neighborhood is important for “social identity” and this social interaction develops in neighborhoods besides people's family and business life. The survivability of a neighborhood for social interaction and capital depends on the social activity opportunities in the neighborhood and the open

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

spaces where these opportunities are offered. One of the reasons for people living in neighborhoods and regions outside the city to live here is that it is safer, and socialization in the neighborhood is decreasing because people live in safe and wire-meshed apartments and sites. In this context, planning and urban design should be based on protecting and strengthening the social life in the neighborhood and public spaces should be increased.

Housing and Gated Communities

Housing is not only limited to physical needs, but also a symbol of the individual's identity and socio-economic status. For this reason, it has to be a place that provides the necessary comfort conditions and gives feelings such as peace, happiness and security in order to go beyond being a physical shelter and turn it into a 'home'. In summary, as an area where the person reproduces himself, the house has a great impact on the quality of life of the user. Therefore, their satisfaction with the home includes not only the housing unit, but also the social and physical environment in which the house is located (Weidemann and Anderson, 1985: 157). Accordingly, the residential environment gains importance as a concept that includes both the house and the social, cultural and recreational areas in the neighborhood, as well as the social relations network such as the neighborhood and the neighborhood unit. Housing and residential environments come together to make up a large part of the city's structured area. As a result of the transformation that started in the city centers with the industrialization, it is seen that the residential living environments in the traditional cities and the concept of the neighborhood have changed in parallel. Closed housing sites not only reflect social and spatial segregation, but also establish it with their exclusive constructions that isolate them. In the traditional city, the neighborhood is an active place built on community relations and close neighborhoods, including functions such as protection, socialization, adaptation, civil participation and social solidarity. In the modern city, within the framework of the changing economic structure and social relations on a global scale, social residences, apartments, mass housing and gated communities have been the units that emerged as an alternative to the neighborhood.

Increasing population in the cities has shown itself primarily with the housing problem, and since existing housing stock is insufficient, residential communities consisting of row houses or adjacent apartments have been built (Sennett, 2006: 299). However, irregular and intense construction, which keeps living conditions to a minimum, brought unhealthy and low quality of life settlements. Architects and planners, who are looking for a way to increase their living standards by recognizing the bad urban environment, have developed many housing space suggestions or applications. Thus, as a result of the reactions to the industrial city, proposals have been put forward, aiming the ideal society with self-sufficient facilities, aiming to create a communal life and a sense of solidarity against individualization in order to offer a balanced life on the city periphery. (Roth, 2000: 587). These areas, which contain different services and functions for various needs, in a controlled area isolated from the outside world; they offer aesthetic daily life practices and lifestyles. Gated communities were discovered in the 1980s as a new way to present the classical housing structure to the consumer with a different spatial organization. They can be seen as a special type or a new phase of suburban settlements, and they are considered as a different spatial structure and a new form of housing presentation, which have increased rapidly in the cities after 1980. (Blakely ve Snyder, 1997)

Interview with Çiğdemim Association

Within the context of this study, I have addressed questions to Fatih Fethi Aksoy about participation in Çiğdem neighborhood, relationships between municipality, citizens and Çiğdemim Association. The questions and answers as follows:

1) Are the residents of the neighborhood informed about the projects regarding the Çiğdem neighborhood and the decisions taken regarding the city? Do municipal / local institutions consider the opinions of the society in decisions about the city?

- Neighborhood residents generally learn these issues from us. One of the strategic plan objectives of our association is to follow the agendas of the city council meetings and to take part in the agenda when it is related to the neighborhood and to make decisions in line with the request of the residents. We follow the agenda for this. We announce the agenda to residents through our communication group. Unfortunately, municipal / local institutions do not consider the opinion of the society. If we act insistently, we can be involved.

2- Who makes spatial decisions about your neighborhood? As an association, are you able to participate in this process while making zoning plans?

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Local Managers and central government make spatial decisions. Unfortunately, decisions are taken from above, since there is no consulting culture.

3) How is the relationship of the citizens in the neighborhood with the municipality? How is your relationship with the municipality as Çiğdemim Association?

The citizen has no relationship with the municipality other than meeting legal obligations and reporting complaints. As an association, we try to keep our relations warm. We attend strategic plan stakeholder meetings and convey our opinions. We try to follow the performance indicators. We convey our will to take part in joint projects. We actively take part in City Councils and neighborhood councils. (This is one of our strategic plan goals)

4) Where do people apply when they encounter an urban problem? Where do you apply as Çiğdemim Association?

- Citizens generally forward to us or to the mukhtar and prefer us to communicate. As active citizens, we prefer everyone to apply. That's why we often guide them. We contact via phone lines like Alo 153, mail and social media accounts. CIMER complaint line is also used extensively. We contact the relevant institutions on matters that concern central management (such as safety-health-education). We have meetings with the governorship. (For issues like school problem). We also use methods such as press release, CIMER, right to information, signature campaign (change.org).

5) What kind of neighborhood do you want? Do you have spatial and physical project suggestions for Çiğdem neighborhood?

- We want a neighborhood where neighbors and solidarity are at the forefront, which is safe and everyone can live in peace. We dream of a CULTURE AND LIVING CENTER, where everyone can come, all kinds of activities can be held and can appeal to every group.

6) Where are your socializing areas in the neighborhood? Do you think green areas, parks etc. are enough?

- The green area is sufficient as there are generally settlements as sites. We have 2 large, 5-6 medium and small parks and children's playgrounds. I can say that our socializing areas are our association, Çankaya Home, Can Yücel Park, ODTÜ forest and Atrium Business Center.

7) How can you evaluate the quality of life of Çiğdem neighborhood (Security, economic, social, cultural aspects)?

- Although security problems and pollution caused by street dogs and paper collectors in Şirindere region decrease the quality of life, I can say that the quality of life is above average in terms of economy, social and culture.

Do you think Çiğdem neighborhood has a community-oriented planning that meets the needs, desires and expectations of the people living there?

-As an association, we have been trying to achieve this for 24 years and I can say that we have realized it to a large extent.

Finally, I asked for some information about the current issue of "school expansion area".

-The answer is that: "2595 m²'lik bu alan imar planında "Okul genişleme alanı" olarak Prekonsa Prefabrike Konut San. AŞ. adına 'tamamı eğitim ilkökul ve ortaokul sahası olarak 71200 numaralı imar planı uyarınca ilgili kamu kurumuna bedelsiz devredilecektir' (25.10.1978 Y:7634) şerhi ile kayıtlıyken parsel 21.11.2016 tarih ve 87808 yevmiye kaydıyla İsmail oğlu Osman Karagöz'e nasıl olduğu anlaşılmayan bir şekilde satılmış. (Bu satışın incelenmesi gerekiyor) Arsayı alan Osman Karagöz yatırım yapacağını söyleyerek derneğimizden alanı boşaltmamızı istemiştir. Şu anda derneğimize yeni bir yer arayışında bulunuyoruz."

Conclusion

Çiğdem neighborhood generally has a structure consisting of sites. As I understand from the interviews, citizens' opinions are not taken into consideration in the planning process of the neighborhood in decision-making mechanisms. citizens can only convey their ideas with an intermediary institution or association like Çiğdemim. However, the association's capacity to influence decisions is limited. Neighborhoods are planned by planners and managers who do not live there, as it is usually a top-down decision-making mechanism. Although the participatory policies have become popular recently, we can still see that the central government has a great influence on the physical structure of the neighborhood.

"Neighborhood management", the building stone of our management system, and its headmen 'mukhtar', are closer to the local people and their demands and expectations. However, in order for this closeness to be implemented, city administrators must adopt a democracy living in these areas, that is, a dialogue between political leaders. Today, mukhtars are the people who come to work by election, but

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

they are dependent on the administrative chiefs in terms of their authority, responsibility and subordinate relationship and supervision. In other words, mukhtars have been turned into a subsidiary of the central government in terms of authority and responsibility. Their relationship with the municipalities is indirect rather than direct. However, in case the mukhtars are directly associated with the municipality, they can ensure that the people of the neighborhood walk well with the municipality and the mukhtars join the city administration. Factors caused by rapid urbanization, limiting participation at the level of the neighborhood, decreasing the weight of the central government to the level of the neighborhood, limiting the control function of the people caused ineffectiveness of the mukhtars.

As mentioned before, the neighborhood is a physical unit that carries the characteristics of the city. Although small groups create social islands within themselves, the city and its neighborhoods are not exclusive; it offers an environment that does not exclude anyone. Closed sites, on the other hand, establish a homogeneous community that is isolated from the city, introverted, breathes the same cultural atmosphere, adopts the same values, and is socioeconomically similar rather than diverse. In fact, although it is set out with positive goals such as strengthening socially, strengthening human relations, and re-establishing traditional ties, the fact that this is only desired for a surrounding area reveals a fragmented structure that cannot be generalized to the whole society.

REFERENCES

- Alada, A. (2001). Yeni Bir Toplumsal Yapılanma için İşlevsel bir Kamu Alanı: Mahalle. 25.
- Dünya Şehircilik Günü: Avrupa Birliği Süreci ve Planlama. Ankara: TMMOB.
- Blakely E.J. & Snyder, M.G. (1997). Fortress America. Gated Communities in the United States. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
- Brown, D. (1985). People Centred Developmet and Participatory Research. Boston University. Harvard Educational Review Vol.55 No. 1 pp. 69- 75
- Büyükcivelek, A.B., Şimşek, G. (2017). *Türkiye'de Mekansal Stratejik Planlama ve Mahalle Ölçeğinde Katılım*. Ankara, Turkey.
- Dempsey, N., Bramley, G., Power, S., & Brown, C. (2011). The Social Dimension of Sustainable Development: Defi ning Urban Social Sustainability. Sustainable Development, 19(May 2009), 289–300. <https://doi.org/10.1002/sd.417>
- Ersoy, M. (2005). Türkiye'de Kent Planlamasının Güncel Sorunları. 9. Ulusal Halk Sağlığı Günleri Bildiri Özet Kitabı (s. 137-144). Ankara: GATA.
- Healey, P. (2010). Making Better Places: The Planning Project in the Twenty-First Century. New York: Palgrave McMillan.
- Kızılboğa Özasan, R., & Alıcı, O. (2015). Türkiye'de Yerel Yönetim Bakanlığı Deneyimi ve Günümüzdeki Gerekliliğin Sorgulanması. International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 10 (1).
- Korkut, L. (2015, 03 02). Türkiye'de Mahalle Örgütlenmeleri Buluştu. 12 10, 2016 tarihinde
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi: <http://stgm.org.tr/tr/icerik/detay/turkiyedekimahalle-orgutlenmeleri-bulustu-1>
- Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü. (2005, 07 13). 5393 sayılı Belediye Kanunu. Mevzuat Bilgi Sistemi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.539320150404.pdf>
- Rogerson, R.J. (1999) *Quality of life and city competitiveness*, Urban Studies, 36, (5– 6), 969-985. doi: 0042-0980/99/05/0969-17
- Roth, L.M. (2000), *Understanding Architecture*. E. Kaça (Trans). Istanbul: Kabalcı Publishing.
- Sennett, R. (2006). *Flesh and Stone: The Body and the City in Western Civilization* (2nd edition). T.Birkan (Trans.). Istanbul: Metis Publishing.
- Weidemann, S. and Anderson, J.R., (1985). A Conceptual Framework For Residential Satisfaction. Altman, I., Werner, C. (Eds.) In Home Environments (153-178) New York: Plenum Pres.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

MAHALLİ İDARELERDE DOĞRUDAN DEMOKRASİ TECRÜBESİ: ÇİĞDEM MAHALLESİ REFERANDUMU

Ömer Uğur Can

Mahalli idarelerde gerçekleştirilen referandum örnekleri Türkiye’de oldukça sık rastlanan pratiklerdendir. Çiğdem mahallesinde gerçekleştirilen ‘Yeşil Alan’ referandumu da bunlardan yalnızca biridir. Mikro düzeyde yerel yönetimlere kolaylık ve katkı sağlayan bu tarz pratikler yerel idarenin işini kolaylaştırmanın da ötesinde kurumlar için siyasi sükse aracı olarak da kullanılmaktadır. Referandum tecrübesi bir direkt demokrasi örneği olarak görüldüğü için uygulayan ve uyan için tamamiyle demokratik makyaj olarak görülmektedir. Katılım sağlayanların yaşantılarını direkt olarak yönetmesi demokratik açıdan halk için yararlı olsa da idare için güvenli bir alanda siyaset yapma pratiği sağlanmış olmaktadır. Bu da tehlike bir kenara güvenli limanda gemi yürütmeye benzemektedir. Öte yandan halkın kendi yaşadığı alan için karar verebiliyor olması ise direkt demokrasinin en işe yarar elementi olsa gerek. Yaşanılan ve karar alınan her alan için uygulanması her ne kadar zor olsa da yönetim pratiği açısından oldukça demokratik ve ilkesel anlamı yüksek bir faydadır.

Doğrudan Demokrasi

Demokrasi kelime anlamının çok ötesinde vücut bulmuş bir politik kavramdır. Seçim sistemleri, oy oranları, adaylık sistemleri ve baraj tartışmaları arasında eğilip bükülen demokrasi kendi kimliğinden oldukça uzaklaşmıştır. Halkın kendi kendisini yönetmesi bir kenara dursun halkın idareci ve yönetici seçebilmesi bile Türkiye Cumhuriyeti politik sisteminde özellikle ‘Cumhurbaşkanlığı Yürütme Sistemi’ ile çok zorlaşmıştır. Halkın kendi temsilcilerini seçtiği halk adına yasa yapıcı konumda olan aynı zamanda da denetleme mekanizmasının ayrılmaz bir parçası olan Türkiye Büyük Millet Meclisi idare, yönetim ve işleyiş meselelerinde oldukça güçsüz durumda kaldı. Yasa yapıcı meclis yerine idari ve yönetsel anlamdaki kurallar ‘Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’ ile düzenlenir oldu ki devlet organları ve genel işleyiş ile ilgili olan 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi de bu konudaki en güzel örnektir. Tabi ki yeni cumhurbaşkanlığı rejiminin kabul edilmesi de bir direkt demokrasi örneği olmuş olsa da %51 gibi bir oranla rejim değiştirmek çoğunlukçu demokrasiden çok çoğulcu demokrasinin diktasını gözler önüne sermektedir. Bu konu da demokrasinin nasıl sakat olarak uygulandığının bir göstergesi konumundadır.

Günümüzde yerel demokrasiler için oldukça önemli bir yere sahip olan direkt demokrasi çözümsel olarak idaresel fayda sağlamaktadır. Bu girişim vatandaşların politik katılımlarını arttırmak ve demokrasinin kalitesini arttırmak açısından temsili demokrasinin yeterli olmadığı noktalarda sıkça başvurulan bir yöntemdir (Ladner & Fiechter, 2012). Ancak asıl tartışılması gereken mesele ise yerel demokrasinin daha katılımcı formu vatandaşların politik beklentilerini karşılayıp karşılamadığıdır. Politik gündem oluşturmak konusunda hiç şüphesiz ki önemli bir gücü olan direkt demokrasi girişiminin karar alma mekanizması için de demokratik fayda sağladığı açık (Jaske, 2017). Bu noktada Çiğdemim Derneğinin girişimleriyle Çiğdem Mahallesi Muhtarlığı ve Çankaya Belediyesi’nin uygulayıcılığıyla gerçekleştirilen referandum çok önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Mahalle Muhtarlığı

Mahalle Muhtarlığının yetki ve faaliyet alanı 10/4/1944 yılında 5682 sayılı resmi gazetede yayınlanan 4541 numaralı kanunla çizilmiştir. Yıllar içerisinde çeşitli maddeleri mülga olan veya değiştiren bu kanunun genel hatları aslında tek bir ana madde çevresinde şekillenmektedir. Yerel yönetimleri güçlendirmek için mahalli idarelerin yerel yönetimler ile olan ilişkisini kurmak ve korumak amacıyla mahalle muhtarının görevleri ilgili kanunla tanımlanmıştır. Mahalle insanları ile merkezi idare arasındaki köprü görevinin muhtarlık tarafından sağlanmak istenmesi ki yardıma muhtaç kişileri merkezi yönetime bildirmek ve mahalledeki meçhul ve şüpheli şahısların kolluk kuvvetlerine haber verilmesi gibi görevler de bu yasa çerçevesinde yer almaktadır, merkezi yönetimin de yerel idareye ne kadar ihtiyaç duyduğunu göstermektedir (No. 4541 Madde 13 ve 15). Bu noktada Çiğdem Mahallesi Muhtarlığının ilçe belediyesi ile yapılan iş birliğinde rol oynaması yerel yönetimlerin mahalli idarelerin çıkarlarını temsil ettiğini öne çıkartmaktadır.

Mahalle Derneği

Derneklerin yetki ve faaliyet alanı, yönetimi, yerleşim yeri, bağlı olduğu mülki idari amirliği ve kuruluş yolu 23/11/2004 yılında 25649 sayılı resmi gazetede yayınlanan 5253 numaralı kanunla belirtilmiştir. Dernek kurma hakkının gereklilikleri ilgili kanunun üçüncü maddesi ile belirtilmiştir. Yine aynı kanunun dördüncü maddesi derneklerin tüzüklerini ve tüzüklerin içerisinde bulunan maddelerin ne olması gerektiğini anlatır. Aynı zamanda ilgili kanunun onuncu ve on birinci maddesi derneklerin amacına uygun şekilde yardım alma ve vermek hakkını savunmaktadır ancak bu durumun dernek defterlerinde gelir ve gider olarak belirtilmesi hususu oldukça önemlidir. Kar amacı gütmeyen ve yardımlaşma amacıyla kurulan bu dernekler yerel demokrasilerin gelişiminde önemli birer örnek teşkil etmektedir. 1996 yılında kurulan Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği de demokratik değerlerin öne plana çıkartıldığı ve yaşam alanlarında demokrasiyi talep eden biçimde 'Demokrasiyi Semtlere İndirmek' başlıklı bildiri yayınlamıştır. Bu bildiri de önemle vurgulanan şey şudur ki mahalle muhtarları, semt başkanları, ihtiyar meclisleri ve semt meclisleri çerçevesinde katılımcı demokrasiyi güçlendirip yaşam alanlarını halkın kendisinin yönettiği bir model oluşturmak asıl amaç olmalıdır.

Belediye

Belediyelerin kuruluşunu, düzenini, işleyişini, görevlerini ve yetki alanlarını düzenleyen 5393 numaralı yasa 13/7/2005 tarihinde 25874 numaralı resmi gazetede yayınlanmıştır. İlgili kanunun dokuzuncu maddesi açıkça belirtmiştir ki belediye sınırları içerisinde mahalle kurulması, bölünmesi, birleştirilmesi ve kaldırılması süreci ilgili belediyenin meclisinin kararı doğrultusunda başlatılır. Yine aynı maddenin ikinci fıkrası belediye ile muhtarlık arasındaki ilişkiyi açıkça ortaya koyar. Muhtarın mahalleli ile beraber mahalle yaşantısının sorunlarını tespit etmek ve mahalle yaşantısının kalitesini arttırmak için belediye ve kamu kuruluşları ile beraber çalışmasını belirten madde açıkça belediyenin mahalli idarelerdeki yetkisinin altını çizmektedir. Çiğdem Mahallesinde uygulanmış olan referandum da tam olarak bu noktada güzel bir örnek teşkil etmektedir. Mahallede yapılmış olan referandum resmiyette muhtarlık ve Çankaya Belediyesi işbirliği ile mahallenin yaşam standardını yükseltme amacıyla yapılmıştır. Bu aynı zamanda ilgili belediyenin yerel demokrasiyi geliştirme kampanyası olarak da lanse edilmiştir. Yerel yönetimlerde 'Katılımcı Belediyecilik' kavramı oldukça önemli bir yer edinmiştir ve demokrat çevrelerce önemsenmektedir. Bu da belediye tarafından kullanılmış ve bir propaganda aracı haline gelmiştir.

Şekil 1: Çankaya Belediyesi'nin Halk Oylaması Afışı
<http://www.cankaya.bel.tr/pages/364/BELEDIYEMIZI-HALKIMIZLA-BIRLIKTE-YONETIYORUZ/>

Tartışma

Yerel demokrasileri güçlendirmek adına yapılan halk oylamalarının demokrasi kültürünü beslediği ve geliştirdiği aşıkarsa da bu pratiğin nasıl mümkün olduğunu tartışmak önemlidir. Madem yeşil alan oluşturulması konusunda direkt demokrasiye ihtiyaç duyuluyor daha yaşamsal problemlerde neden

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

direkt olarak halka sormak yerine halkın temsilcileri karar veriyor? Direkt demokrasi tecrübe ediliyorsa halkın temsilcilerinin yerel yönetimlerde yani belediye meclislerinde yer almasındaki amaç tartışılmaya ihtiyaç duyulan bir meseledir. Aynı zamanda bu noktada belediye dinamiğinin yanısıra Çiğdem Mahallesi örneğinden devam edilirse Çiğdem Mahallesi Muhtarlığı ve Çiğdemim Derneğinin de gücünü tartışmak gerekecektir.

Çiğdem Mahallesi Muhtarlığı ile Çiğdemim Derneğinin Yetki Paylaşımı

Mahalle içerisinde bulunan 2000li yılların başında dönemin Çankaya Belediye Başkanı Haydar Yılmaz tarafından yapılan halı saha tesislerinin yapıldıktan kısa süre sonrasında mahalle sakinlerine hizmet etmediği anlaşılmış ve daha sonraki yıllarda mahallelinin bu tesisleri yeşil alana dönüştürme talebi gündeme gelmiştir. Mahalle muhtarı ve aynı zamanda Çiğdemim Derneği yönetim kurulu üyesi Hasan Hüseyin Aslan'ın belirttiğine göre bu talep üç ayrı belediye başkanına ulaştırılmış fakat herhangi bir karşılık bulmamış. Bu noktada 2014 yerel seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden Çankaya Belediyesi Başkanlığı makamına talip olan Alper Taşdelen mahalleyi ziyaretinde seçimi kazandığı takdirde mahallede bir referandum düzenleyeceğini ve bu tesislerin akıbetinin halk tarafından belirleneceğini söylemiştir. 1 Mart 2015 tarihinde yapılan halk oylamasında %98 oranında halı saha tesislerinin kaldırılması ve yerine yeşil alan yapılması kararı verilmiş.

TUTANAK

1-3-2015

Çiğdem Mahallesi muhtarlığında yapılan halk oylaması için 1648 oy kullanılmış olup oy tablosu aşağıdaki sonuç çıkmıştır.

Teris mevcut halinde devam etsin	98	oy
Tüm halkın kullanımına açık spor terisi ve yürüyüş parkı yapılmalı	1531	oy
Geçerli ve boş oy	19	
	<u>1648</u>	oy (1648)

Fatih Fethi Aksoy
Çiğdemim D. Y. K. Ak.

2b. Müd. Yrd.
Akin Naci BILGEN

S. Bulun
Kültür ve Sosyal
İzler Md.
Sabnam Erol

Zeynep Aksoy

Çiğdem Mah. Muhtar
H. Hüseyin ASLAN

Akin Yücel
Kıymet

Şekil 2: Halı saha tesislerinin yeşil alana dönüştürülmesi için yapılan referandumun tutanağı

Bu noktada dernek ve muhtarlık arasında bir yetki devri veya bölünmesinden çok yetki paylaşımı görünmektedir. Mahalli idarelerde eksikliği oldukça hissedilen mahalle meclisi veya semt meclisi kavramının yarattığı boşluğu Çiğdemim Derneği doldürmüştür. Bu süreçte kendileri de halkın, mahallelinin ve komşularının sesi olmuştur. Diyalog ortamının kurgulandığı ve sağlıklı tartışma fırsatının yakalandığı dernek bünyesinde de halk oylaması talepleri oldukça gür bir sesle dillendirilmiştir. Bu süreçte kapı kapı gezip bu oylamaya katılım çağrısında bulunan dernek bu oylamadan hiçbir çıkar sağlamamış aksine dernek bütçesinden katkılarıyla afişler ve broşürler de bastırılmıştır.

YEREL DEMOKRASİ VE KATILIMCILIKTA BİR İLK

**GÖRÜNTÜ, IŞIK,
SES, ÇEVRE
KİRLİLİĞİNE SON
VERELİM**

**Büyük çoğunluğu mahalle dışından gelenlerce kullanıldığı,
Siteler arasında stadyum ışıklandırmasının rahatsızlık verdiği,
Gece geç saatlere kadar yapılan maçlar ve bunların kavgalı, küfürlü gürültülerinden
rahatsız olunduğu,
Gelen araçların trafiği engellediği,
İçilen bira şişelerinin yollarda kırılması nedeniyle çevre kirliliği yarattığı,
Yüksek tel örgüler görüntü kirliliği yarattığı için
Hali Sahaların kaldırılmasını ve alanın ortak akılla yeniden düzenlenmesini istiyoruz
1 Mart'ta EVET diyelim ve sesimizi duyuralım**

OY KULLAN MAHALLENE SAHİP ÇIK!

**SOKAĞINDA
YAŞANILAN
ÇİĞDEM İÇİN
ÖNEMLİ BİR ADIM**

**Ankara'da bir ilk gerçekleştiriyor
Çankaya Belediyesi Yerel Demokrasi ve Katılımcılık konusunda
ilk kez halkın düşüncesini soruyor
1 Mart 2015 Pazar günü "Hali Saha Tesislerinin Kaldırılması ve yerine ortak kabımla
yapılacağıın karar verilmesini istiyor musunuz?" sorusuyla bir halk oylaması yapılacak
Bu oylamada EVET kararının çıkmasından sonra geniş kapsamlı toplantılarla
buraya ne yapılması istendiğine birlikte karar verilecek
Mahallemize yakışan bir alanı hep birlikte yaratacağıız
Halk oylamasında muhtarlıkta kaydı bulunan tüm Çiğdemliler oy kullanabilecek**

MAHALLENİ İSTEDİĞİN GİBİ BİÇİMLENDİRMEK İÇİN 1 MART' DA HALK OYLAMASINA KATIL

BURASI ÇİĞDEM, BURADA RANTIN DEĞİL MAHALLELINİN İSTEDİĞİ OLUR

Şekil 3: Çiğdemim Derneğinin Halk Oylamasına Çağrı Yaptığı Broşür

Çiğdem Mahallesi Muhtarlığı ile Çankaya Belediyesi'nin Yetki İlişkisi

Bu süreçte muhtarlık ve belediye arasındaki ilişki tamamiyle muhtarlık ve belediye kanunları uyarınca seyretmiştir. Kanunların açıkça öne sürdüğu gibi muhtarlık mahalledeki vatandaşların taleplerini bir köprü vazifesi görerek ilgili kamu idaresine iletmıştır ve bu kamu idaresi de belediyedir. Belediye de muhtarın mahallenin sorunları ve mahalledeki yaşam kalitesini arttırmak konusundaki taleplerini göz ardı etmemiş ve bu talepleri yetki alanında bulunan Çiğdem Mahallesi yararına değerlendirmiştir. Yani muhtarlık vatandaşların talepleri doğrultusunda mahalle için görüş bildirmiş ve bir kamu kuruluşu ile işbirliği yapmıştır (No. 5393 Madde 9). Bir yetki ilişkisi veya ayrılmasından bahsetmek yerine bir mahalle muhtarlığı ile bir ilçe belediyesinin ilişkisinin ideal anlamda tasvir edilmişinin aslında nihayete erdiğini söylemek daha mümkün olacaktır. Mahalli idarelerin yönetimine çok daha etkili şekilde müdahil olmuş bir mahalle muhtarlığı etkin yönetim örneği sergilemiştir. Bu sayede vatandaşlar seçtikleri insanların direkt olarak hayatlarına etki ettiğini deneyimlemiştir.

Şekil 4: Çankaya Belediyesi Başkanı Alper Taşdelen Oy Verme Sürecinde

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Mahalli Yönetimlerde Referandumun Bağlayıcılığı

Yerel yönetimlerde referandum kelimesi mevzuatta kullanılmamaktadır. Bunun nedeni olarak ise referandum kelimesinin literatürde halk oylamasının bağlayıcılığı anlamına gelmesi gösterilmektedir (Gündüzöz, 2013). Yani yerel yönetimlerde yapılan halk oylaması bazı durumlarda bağlayıcıyken bazı durumlarda halk nabzını ölçmek amacıyla yapılmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanununun sekizinci maddesi uyarınca bir belde veya köye bir başka belde veya köyden yapılacak olan katılımlar katılması düşünülen belde veya köyde yapılan oylama sonucu belirlenir. Yapılan halk oylamasının sonucu belirlenir ve ilgili valiliğe yollanır. Valilik de ilgili belediye meclisine gönderir ve burada karar verilir. Bir diğer deyişle, belediye kurulması sırasında köylerde, belediyelerle birleşme esnasında beldenin mahalleleri ve köylerinde yapılan oylamalar bağlayıcıdır ve resmidir. Öte yandan, 2015 yılında Çiğdem Mahallesi'nde yapılmış olan halk oylaması yine 5393 sayılı Belediye Kanununun on beşinci maddesi uyarınca yapılmış olan bir kamuoyu yoklamasıdır. Bu kamuoyu yoklaması doğrultusunda belediye yetki alanı içerisinde bulunan bir mahalledeki belediye hizmeti hakkında görüş ve düşünce araştırması yapmıştır. Sonuç olarak, Çankaya Belediyesinin 2015 yılında Çiğdem Mahallesi'nde yapmış olduğu halk oylaması belediyenin hizmetleri ile ilgili yapmış olduğu bir kamuoyu yoklamasıdır. İlgili kanunun on beşinci maddesi belediyelere bu hakkı vermiştir. Ancak referandum kavramı yerel yönetimlerde bağlayıcılığı olan halk oylamaları için kullanılmıştır ki bu da yukarıda belirtildiği üzere beldeye katılma veya köy olarak belde olma süreci gibi belirli spesifik durumlarda geçerlidir. Referandum kelime olarak dahi belediye kanununun içerisinde bulunmamaktadır ancak halk oylaması kelime grubu ilgili kanunun içerisinde bulunmaktadır.

Somutlaştırma

Bu kısımda halk oylaması sonucunda mahalledeki değişkenliklerden bahsetmek yararlı olacaktır. Mahalle muhtarı ve Çiğdemim Derneği yönetim kurulu üyesi Hasan Hüseyin Aslan'ın aktardığı üzere halk oylamasında oy kullananlar arasında gençlerin ve çocukların da olması ve bu yaş grubu için demokratik tecrübeyi direkt olarak yaşam alanlarında hissedebilmiş olmak demokrasi olgusu bakımından faydalı olmuştur.

Halk Oylaması Sonucu ve Somut Durum

Şekil 2'de de görüldüğü üzere büyük bir çoğunluk halı saha tesislerinin kaldırılıp yerine yeşil alan ve park, spor tesisi yapılması yönünde görüş bildirmiştir. Bu kamuoyu sonucuna uyan belediye de 2016 yılı içerisinde bir adet de kütüphanenin bulunduğu yeni tesisleri mahalleliye kavuşturmuştur. Bu süreci tanımlamak gerekirse Çiğdemim Derneğinin adeta bir semt meclisi veya mahalle meclisi tarzında çalışarak ve görüş toplayarak başarılı bir demokratik süreç atlattığını söylemek yanlış olmaz. Mahalli idarelerde bir derneğin yasalar çerçevesinde yapabileceği en katılımcı şekilde bir mahallenin idaresi ve yönetimi konusunda görüş bildirmesi bir model oluşturmaktadır. Yirmi birinci yüzyılda direkt demokrasi örneklerinin çoğalması özellikle mikro devletlerde görülen bu tecrübelerin Türkiye'de yaşanması demokratik açıdan çok olumlu olsa da hala nicelik olarak eksiktir.

Mahallede Son Durum

Mahallede 2016 yılında yapılan yeşil alan ve spor sahası mahalleli tarafından kullanılmaya devam ediyor. Mahalleli şehrin içerisinde alabileceği nefesi bir nebze olsun rahat şekilde bu tesislerde alıyor. Eskisinde oldukça kullanışsız ve mahalleli tarafından işe yaramaz bulunan alan şu anda vatandaşların ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte. Şekil 5'te görüldüğü üzere belediye tarafından talepler doğrultusunda yeni tesisler hazırlanmıştır.

Şekil 5: Tesislerin Eski Hali ve Yeni Hali

Örnekleme

Çiğdem Mahallesi halk oylamasının medyada da oldukça yansımaları oldu. Birçok gazete ve haber sitesi bu halk oylamasını halkın yönetime katılması üzerinden haberlerine taşıdı. Gazeteler bu tarz bir katılımcı belediyecilik örneğinin yerel demokrasi açısından oldukça önemli olduğuna kanaat getirdi. Aynı zamanda bu tarz yönetim pratiğinin 'İsveç Modeli' olarak tanıtılması da literatür tarafından yapılmış bir katkıdır.

Gazete Haberleri

Halı saha için referandum

Sedat CENİKLİ

28.02.2015 - 01:25 || Son Güncelleme : 27.02.2015 - 14:32

Çankaya Belediyesi, kira sözleşmesi sona eren Çiğdem Mahallesi'ndeki halı sahanın akıbetini yapılacak referandumla belirleyecek. Mahalleli sandık başına giderek, 'Tesis mevcut haliyle devam etsin' ya da 'Tüm halkın kullanımına açık spor tesisi veya park yapılınsın' yönündeki kararlarını sandığa atacak.

Çiğdem halı saha yerine park istedi

Hürriyet Haber

06.03.2015 - 01:10 || Son Güncelleme : 02.03.2015 - 14:50

Çankaya Belediyesi Çiğdem Mahallesi'nde sözleşmesi biten halı saha tesisleri için halka "Bu alana ne yapalım" diye sordu.

Hürriyet Haber

Şekil 6: <https://www.hurriyet.com.tr/hali-saha-icin-referandum-28315009>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Çankaya'da Referandum ile Kurulan Semt Kütüphanesi Açıldı

Çankaya Belediye Başkanı Alper Taşdelen'in önceki sene Çiğdem Mahallesi'nde bulunan halı saha tesislerinin geleceğini semt sakinlerine sorması üzerine bin 600 kişinin katılımıyla gerçekleştirilen referandumun sonucu ilk meyvesini verdi.

14.02.2018 12:48 | Son Güncelleme: 14.02.2018 12:48

Şekil 7: <https://www.haberler.com/cankaya-da-referandum-ile-kurulan-semt-kutuphanesi-8157242-haberi/>

Diğer Örnekler

7. Cadd'e referandum

Murat YILMAZ

02.01.2018 - 17:12 | Son Güncelleme : 02.01.2018 - 17:31

Çankaya Belediyesi, Bahçelievler 7. Cadd'e'nin yayalaştırılmasını referandumla halka soracak. Sandıktan "Yayalaştırılсын" çıkması halinde, Büyükşehir ve Çankaya Belediyesi ortak proje hazırlayacak.

Bahçelievler için büyük referandum

Deniz GÜREL

08.09.2009 - 00:00 | Son Güncelleme : 07.09.2009 - 17:51

Başkan Gökçek Başkent'in en popüler caddesi Bahçelievler 7. Cadd'e'nin trafiğe kapatılıp kapatılmamasıyla ilgili referandum yapılacağını ve buna bölge halkının kararı vereceğini açıkladı.

Şekil 8: Bahçelievler İçin Yapılan İki Halk Oylaması Haberi

<https://www.hurriyet.com.tr/7-caddeye-referandum-40697537>

<https://www.hurriyet.com.tr/bahcelievler-icin-buyuk-referandum-12430862>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

İktidar, belediyenin yetkilerini almak istedi ama başaramadı: AKP Saldı'da boğuldu

Referandum sonucunda Saldı Gölü kıyısındaki Kayadibi'nin CHP'li Yeşilova Belediyesi'ne bağlı kalmaya devam etmesine ve köy statüsüne geçilmemesine karar verildi. CHP'li Milletvekili Göker, "Buranın köy statüsüne geçmesi, hükümete geçmesi demekti" dedi

Şekil 9: Saldı Gölünde Yapılan Halk Oylaması

<https://www.birgun.net/haber/iktidar-belediyenin-yetkilerini-almak-istedi-ama-basaramadi-akp-saldı-da-boguldu-279435>

Sonuç

Çiğdemim Derneğinin girişimleri sonucunda yapılan halk oylaması bir referandum değildir ancak bir kamuoyu belirleme ve halkın nabzını ölçme girişimidir. Belediye kanununun on beşinci maddesi uyarınca belediyenin bunu yapmaya yetkisi vardır. Aynı zamanda bu girişim Çiğdemim Derneğinin bir dernekten çok yerel yönetim veya bir mahalli idare organı şeklinde çalıştığını göstermektedir. Yaşam alanlarında vatandaşların neyi talep ettiklerini neyi kendileri için yararlı gördüklerini anlamak bir derneğin yapabileceği en katılımcı örnektir. Yerel demokrasilerin gelişiminde muhtarlığın kendi başına yetkisiz ve etkisiz kalması dernekleri kamuoyu yaratma konusunda Çiğdemim Derneği'nin yapmış olduğu gibi bazı girişimlerde bulunmaya yönelmektedir ki bu oldukça önemlidir. Adeta bir mahalle meclisi tarzında çalışan Çiğdemim Derneği mahalle örgütlenmeleri için bir model oluşturmaktadır. İnsanların birbirinden kopuk ve uzak yaşadığı bu günlerde en küçük yaşam alanını dahi ilgilendirebilecek kararlar almakta direkt demokrasinin örneği anlaşılmaktadır. Çiğdemim Derneğinin yaşam alanlarını değiştirmek için kamuoyu yaratması ve bir yerel yönetim organı ile iletişime geçmesi buna çok güzel bir örnektir. Şu da unutulmamalıdır ki Çankaya Belediyesi'nin bu pratiği kendi ürettiği bir demokrasi modeli ve katılımcı belediyeçilik propagandası olarak sunması Çiğdemim Derneği ve Çiğdem Mahallesi muhtarlığına yapılan bir haksızlıktır.

Kaynakça

- Belediye Kanunu (2005), T. C. Resmi Gazete, 25874, 13 Temmuz 2005
- BELEDİYEMİZİ HALKIMIZLA BİRLİKTE YÖNETİYORUZ. (n.d.). Retrieved June 09, 2020, from <http://www.cankaya.bel.tr/pages/364/BELEDİYEMİZİ-HALKIMIZLA-BİRLİKTE-YONETİYORUZ/>
- CENİKLİ, S. (2015, February 27). Halı saha için referandum. Retrieved June 09, 2020, from <https://www.hurriyet.com.tr/hali-saha-icin-referandum-28315009>
- Dernekler Kanunu (2004), T. C. Resmi Gazete, 25649, 23 Kasım 2004
- GÜNDÜZÖZ, İ. (2013). Belediyeler Halk Oylamasına Başvurabilirler. 78-85.
- GÜREL, D. (2009, September 07). Bahçelievler için büyük referandum. Retrieved June 09, 2020, from <https://www.hurriyet.com.tr/bahcelievler-icin-buyuk-referandum-12430862>
- Haberler.com. (2016, February 14). Çankaya'da Referandum ile Kurulan Semt Kütüphanesi Açıldı. Retrieved June 09, 2020, from <https://www.haberler.com/cankaya-da-referandum-ile-kurulan-semt-kutuphanesi-8157242-haberi/>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- İktidar, belediyenin yetkilerini almak istedi ama ... (n.d.). Retrieved June 9, 2020, from <https://www.birgun.net/haber/iktidar-belediyenin-yetkilerini-almak-istedi-ama-basaramadi-akp-salda-da-boguldu-279435>
- Jäske, M. (2017). ‘Soft’ forms of direct democracy: Explaining the occurrence of referendum motions and advisory referendums in Finnish local government. *Swiss Political Science Review*, 23(1), 50-76. doi:10.1111/spsr.12238
- Ladner, A., & Fiechter, J. (2012). The Influence of Direct Democracy on Political Interest, Electoral Turnout and Other Forms of Citizens’ Participation in Swiss Municipalities. *Local Government Studies*, 38(4), 437-459. doi:10.1080/03003930.2012.698242
- Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun (1944), T. C. Resmi Gazete, 5682, 15 Nisan 1944
- YILMAZ, M. (2018, January 02). 7. Cadde'ye referandum. Retrieved June 09, 2020, from <https://www.hurriyet.com.tr/7-caddeye-referandum-40697537>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

THE EFFECT OF NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS ON LOCAL DEMOCRACY IN THE CASE OF ÇİĞDEMİM ASSOCIATION

Ülkü Pınar Varol

With the modern world, neighborhood culture has decreased, and individuals have been left out of decision-making mechanisms by ignoring the problems related to the neighborhoods they live in. This has weakened the relations within the neighborhood and negatively affected the organization and participation in the neighborhood. Thanks to the non-governmental organizations shaped on the basis of the neighborhood, the weakened culture has started to strengthen again, and the residents of the neighborhood have taken steps to be at the problem solving stage instead of ignoring the problems. The research examines the contribution of Çiğdemim, which is one of the non-governmental organizations, to the organization of the neighborhood and to the democracy in the neighborhood and its impact on participation. Thanks to the activities and projects it has created, the association has increased the number of its members over time and has shown its positive impact on local democracy by ensuring local organization. The volunteer-based association strengthened intra-neighborhood democracy and increased the number of participations in the solution of problems.

Methodology and Limitations

The research tries to measure whether Çiğdemim Association has an impact on intra-neighborhood democracy by strengthening neighborhood organization and increasing participation. Attention has been paid to the objectives, activities, and neighborhood relations of Çiğdemim Association. At the same time, the association's relationship with the mukhtar has been tried to be examined. An interview was made with the president of the association to find answers to the questions identified during the research and an analysis was made based on the literature review, association information and activities.

Covid-19 has also influenced the research process, which is experienced worldwide and restricts daily life. Due to the restriction, face-to-face meetings could not be held with the neighborhood and the association. The effects of the association on local democracy and participation could not be examined by discussing with the residents of the neighborhood.

Today, local governments have brought along many problems along with their advantages, democratic qualities have been insufficient, which has led to inadequate decision making and public participation. One of the ways of bringing democratic character to local administrations is to apply methods such as increasing the functioning of public participation ways. The modernized world has changed the meaning of democracy constantly due to the needs of people for collective living, and with the increase of urbanization, a completely representative democracy has been started. Democracy, described as "participatory", has gradually turned into "representative" democracy, because the number of participants and the complexity and diversity of decisions have also increased (Şahnagil, 2019). In representative democracies, an institution that would be the voice of the people and put pressure on the administration was needed. For this reason, the fact that the interests of the representative and the social interests do not coincide from time to time, and the increase in the willingness of the masses who are aware of the technological developments in the field of education / communication has reversed this trend in the 21st century and the participatory democracy, which took a new shape, gained weight (Şahnagil, 2019). Today, depending on the new management approach, the act of voting has lost its feature of being the only participation tool in representative democracy and the understanding of democracy that will enable citizens to participate actively in political and social life has started to outweigh. It is aimed to be informed by a multi-actor democracy that includes private sector, non-governmental organizations, and other social organizations, with a broad understanding of participation and new participation channels are developed and citizens are directly added to the process (Bulut, 1999). Non-governmental organizations have emerged for this reason. The purpose of the establishment of non-governmental organizations is to establish a control mechanism between management and the public. The role of non-governmental organizations (NGOs) is not to replace elected and / or public institutions, but to question them with a participatory understanding to support and improve them (Argüden, 2016).

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

NGOs are defined as a field of collective initiatives that are free from the pressure of political authority, have autonomy against the state, can have an impact in the public sphere. Of course, while these organizations take advantage of the existing rights, they will also try to expand this area of rights. In this case, the public area is not just a state area, but it will be tried to make it an area for everyone. In participatory democracy, the individual cannot be expected to fulfill the motives of being a subject and opening new life patterns to himself as a single individual. They will try to increase their capabilities by coming together to organize similar requests or by organizing a small public space. This aim plays an important role in the formation of non-governmental organizations. Participatory democracy and NGOs have opened the way to add new meanings to the lives of individuals by making it not the only way for individuals in society to enter political parties to become public subjects (Şahnagil, 2019). The participation of an individual in the formation of such a public subject will open new social circles, create the feeling of being needed and beneficial to his/her environment, increase his/her sense of belonging to the society s/he lives in, in short, increase his/her satisfaction with life. Such grounding of NGOs also determines their distinctive features. Volunteering and sacrifice from the private area are among the most important features of the NGOs, and the individuals in the community make sacrifices by making contributions from their monetary or temporal private spaces. Nobody can be forced to take part in non-governmental organizations. NGOs try to contribute to the social good. Therefore, they are not in search of establishing power over others and their activities are not based on forcing individuals. These new and independent actors of the participating society may need to cooperate on different topics, and the relationships they will establish are partnerships between equals or horizontal relationships. NGOs are undertaking the function of passing the quality of democracy as well as the state. Its success is largely dependent on the fact that active citizens are trained in society (Bulut, 1999).

Volunteering can be defined as the support of events within legal, institutional structures that enable a social enterprise, a non-governmental organization or voluntary participation, with the belief that it is true and should be done in order to increase the general quality of life of the individual and achieve the goal of public interest, without waiting for a material response or any other interest expectation. Volunteers undertake various tasks in many areas in daily life. The society and people, health and education, sports, environmental protection, social services and assistance, library, park, traffic, culture, aid to the elderly, women, children, disabled, poor and devoted services can be counted among these (Palabıyık, 2011). In this context, volunteers and volunteer organizations ensure the functioning of democratic societies. However, volunteering takes place within time constraints in modern societies. As the paid working hours increase, the time allocated for volunteering decreases. It is observed that part-time employees participate in more voluntary activities than full-time employees. As people progress from early adolescence to middle ages, they can become more voluntary with their capacity increasing (Palabıyık, 2011). In a sense, it can be said that the distinctive feature of civil society dominated by voluntary organizations is voluntary participation. Considering similar studies, it is understood that voluntary participation is more common among citizens with high level of belonging and political interest in the community to which it is a member. In addition, the spiritual pleasure, social prestige, the establishment of easier and more effective relations with non-governmental organizations, and the presence of strong social network ties on the neighborhood and family scale reveal the close relationship between strong human and cultural capital and volunteering.

From the perspective of urban, neighborhoods are considered as the smallest administrative unit. From this point of view, the neighborhood is the smallest physical settlement design of a city. This design varies from society to society. In social terms, the neighborhood is the primary relations area based on neighborhood relations. In traditional cities, the neighborhood is the formation and indicator area of the identity of the place. People acquire an individual identity by internalizing the culture of their neighborhood and this identity has a distinctive feature in urban life (Akalın, 2016). In the Ottoman cities, each individual is remembered with the identity of the neighborhood where s/he lives. In the Ottoman Empire, the neighborhood was an indoor and outdoor settlement and living area. In this context, each individual was a concrete carrier of the identity of the neighborhood where he lived. Neighborhoods consisted of homogeneous individuals; It had a protective structure closed to alienation and foreigners (Çılgın & Yirmibeşoğlu, 2019). In the industrialization process, the place identity and micro belonging awareness are worn; It is important to live and be present only in industrial cities. Neighborhoods lost their traditional identity and turned into heterogeneous spaces. Neighborhoods, which turned into uncontrolled spaces open to everyone and everything, lost their protective and reassuring features. While defining the structural features of today's neighborhoods is appropriate, the definition made through social relations is getting further away from the neighborhood definition. Because face-to-face relationships are now leaving their place to a more distant and needs-oriented relationship network.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Unfortunately, the neighborhood culture taken over from the Ottoman could not be maintained under today's conditions. The neighborhood has changed from a lifestyle to a shelter. In fact, it quickly moved away from this function and evolved into accommodation units (Akalin, 2016). However, the opportunity of face-to-face relationship offered by the neighborhoods is important for the realization of participatory democracy because it is possible that people will demand solutions that are good for the community rather than individual interests. Neighborhood administrations play an important role in developing the sense of belonging of the residents to the environment and neighborhood they live in.

Social and political awareness begins at the level of neighborhoods, the cornerstone of democratic societies. In order to establish and manage a local democratic administration, it is important to develop a structure independent of political power and administrative mechanisms at the neighborhood level and to reach the demands of the people of the neighborhood. Generally, local governments or city councils are far from providing the necessary level of citizen participation for democratization. There is a need for small-scale units at the local level that can ensure citizen participation. It is possible to provide the right solutions for the problems specific to the region and to adopt these solutions, to find social support, with the smallest scale of participation opportunities (Şahnagil, 2019). The neighborhoods, which constitute the smallest link of local governments, are important both for being closest to the public and for being units that can implement participatory mechanisms. By expressing the wishes, complaints and demands of the people with their participatory, open, and democratic structures, they form the direct contribution of the public regarding the decisions, practices and plans of the local government. Non-governmental organizations, which are functional on the basis of pluralism, transparency, and participation, are the field of individuals to express themselves and to realize democracy (Argüden, 2016). Neighborhood associations / councils ensure the formation of intra-neighborhood democracy by discussing the general problems related to the neighborhood, researching solutions, developing solutions and tools. Neighborhood associations are becoming structures where the wishes and desires of neighborhood residents can be expressed in the easiest way.

Findings and Results

Çiğdem neighborhood is a neighborhood of high-rise buildings on the Konya road, south of Ankara. Çiğdemim Association was established in 1996 by 14 people in order to support the neighborhood's first elected headman, on issues such as the solution of the infrastructure problems of the newly established neighborhood, education, the introduction of health facilities, and the provision of services such as road-pavement-bus. The association, which started its work with the mission of providing services that will contribute to the development of Çiğdem Neighborhood and its residents in every respect and improve the quality of life, on a voluntary and participatory basis, introduced itself independently, impartially and voluntarily. The association, aiming to meet people and reveal the neighborhood culture by organizing events to strengthen the forgotten neighborhood relations, stated that they are trying to carry out their work with the residents of the neighborhood. Association activities have spread to many fields such as cultural, artistic, social, environmental, and educational. The association has provided the residents with the opportunity to do business together in many areas with the activities and projects. The highest decision-making body of the association is the General Assembly and the association takes important decisions in its meeting. The Association evaluates the opinions and suggestions of the members by holding a member consultation meeting, twice a year, in order not to limit participation. In the decision making process; the association, which uses petitions with applications to relevant institutions and organizations, signature campaigns, lobby works, press releases, following the Municipal Council agendas and decisions, campaigns from social media and referendum methods, aims to increase the participation of the residents in the decision-making processes with these mechanisms. According to the chairman of the association, it is not possible to solve problems related to the neighborhood only with the members of the board of directors and the general assembly. The main purpose of the association is to act together in solving problems. To reach the solution of the problems by working with the mukhtar and creating pressure on the people and institutions that can solve the problems. The questions and problems of the residents of the neighborhood are delivered to the association directly or through the mukhtar or via the mail group created by the association. The problems are then discussed on the association's extended board of directors. The association, which is understood in the light of the questions and answers made, does not consider it necessary to convey the problems that the association can solve in itself. If the association cannot produce a solution in itself, the problems are shared with the people in the mail group and they get ideas for a solution. The ideas received are evaluated later, if possible. The members have the opportunity to express their opinions in general meetings and acquaintance meetings. At this point, the relationship of non-member residents

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

with the association is remarkable. As we mentioned, non-members can participate from the mail group. Apart from that, opinions and suggestions are tried to be collected with the proposal form project that the association continues. The form shared from time to time is expected to be answered by residents of the neighborhood. In addition, surveys are one of the methods used to express the problems of people. The question of whether neighborhood residents are involved in the solution phase is answered by giving an example of PTT. There was a petition written by the association to open a PTT branch and It was decided not to open in Çiğdem because of the fact that there was PTT in the 100th year at a distance of 500 meters. The members of the association, who stated that the distance was 3 km and there was a shortage of transportation, reached an agreement by setting a suitable place for the branch and managed to open the PTT branch. The branch, which was tried to be closed later, was tried to be blocked by the members of the association, but no results were obtained. For this reason, they received help from the residents and the problem was resolved as they wanted through a neighborhood resident who knew the general manager of PTT. This example shows that other people from the neighborhood help the problems determined by the association, even if they are not members. At this point, the solution of a matter that is important for most people in the neighborhood by a non-association neighborhood resident may indicate that the neighborhood culture and the idea of volunteering have increased. However, in this example, we can say that the mentioned phenomenon of participation and the local organization achieved through democratic means cannot be fully realized.

This non-governmental organization formed on the basis of the neighborhood is trying to support the organization and increase the participation by creating activities and projects. In addition to trying to do this in all activities, the association organizes advisory board meetings open to the participation of all members twice a year. In some of the activities of the association, we see that it acts with the mukhtar institution. Meetings with mukhtars and apartment and site managers and officials are an example of this. For the organization of the neighborhood, periodic visits are made with institutions / organizations in the neighborhood. The activities carried out ensure the development of local democracy and participation. Neighborhood residents are constantly informed about the participation processes. In addition, conversations are held in the name of information and awareness raising. The association organizes meetings to introduce mukhtar candidates to the residents of the district every semester and plans events to invite mayor candidates and meet the residents before the local elections. At this point, the importance of the mukhtar institution should not be ignored. It is very important to take them as a component in the organizational structure, so that the mukhtars who do not want to lose their traditional role in the administrative structure do not see them as a rival structure in the neighborhood. Çiğdemim Association was established in the first mukhtar period to support the mukhtar in finding solutions to the problems of the residents. The relationship between the mukhtar and association gained importance at this point. Because, in later periods, problems occurred in the relationship between the association and mukhtar, and therefore, Çiğdemim Association suggested the idea of removing a mukhtar candidate from within. The association, which is expanding in the neighborhood and getting stronger in making its voice heard, has used the effect of the neighborhood organization on intra-neighborhood democracy and has been effective in the election of mukhtar candidates. The president of the association stated that there has been no problem in the relationship between the mukhtars and the association for the last two terms. The fact that the mukhtar is a member of the association has also had a positive effect on the increase in participation in the neighborhood. The head of the association stated that not every individual living in the neighborhood has the same opinion about the association. Although the reason for these ideas of people who are against the association is not certain, it may be a reason not to know the association sufficiently. Instead of the association, the residents who want to contact the mukhtar who they consider as an official institution are introduced to the association through the mukhtar, who is a member of the association. The fact that the association file is given to the residents by the mukhtar plays an important role in increasing the participation of the association. Increasing awareness of the association improves the culture of the neighborhood by increasing the participation and in this way, participation in neighborhood problems is increased.

One of the issues that is mostly communicated through mukhtars is Şirindere region. Addressing the relationship between Şirindere region and Çiğdemim Association is an important point for democratic participation in the neighborhood. I think the perspective of Şirindere is the same for the president of the association and probably many people living in Çiğdem neighborhood. Çiğdem Mahallesi residents see people living in Şirindere as a threat. Şirindere is a region of the neighborhood that used to be a slum. As a result of the evacuation of the houses within the scope of the urban transformation program, the region is filled with people who collect paper to sustain their lives and there is no healthy development in relations. Although different projects were tried for people living in the

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

region, continuity could not be achieved. The head of the association stated that the security and environmental pollution problems have increased as the paper collectors settle in the region. In addition, signature campaigns were organized to prevent environmental pollution and had the opportunity to make their voices heard in the press. In addition to works such as second-hand clothing and goods, food support, the adult literacy course and Şirindere Rhythm Group for children have been established. In the summer schools opened, children were tried to be included in the Şirindere region. He also added that they have efforts to integrate the people living in the company, but they are reluctant to do so, and because they are not open to change, the studies are not effective enough. Çiğdemim Association acted with the neighborhood and tried to resolve many issues they saw as a problem. One of these examples is the Astroturf football field in the neighborhood. The association, which struggled to remove these areas, which they consider causing image and noise pollution in the neighborhood, has benefited from the organization and participation in the neighborhood and enabled this problem to be resolved. Thanks to the insistent efforts of the association, which wants to resolve the areas they see as a problem, Çankaya Municipality has accepted to vote in the neighborhood and an important step has been taken called local democracy and participation in the neighborhood. The decision to turn the fields into parks has been made with a great rate and the project drawn up has been presented to the residents' views. In line with the suggestions, the project was renewed, and the fields were replaced by parks. Another example is the high voltage lines passing through the neighborhood. The association, which submitted a petition for the line to be underground because of its harmful to human health, did not get a positive result with the petition. For this reason, they started a petition campaign in the neighborhood and gained the power to put pressure on the ministry with the collected signatures. After many interviews and with the effort shown, the request was programmed, and the entire high voltage line was taken underground.

The association, which has around 700 members in the neighborhood with a population of around 15000, generally concentrates on the ages of the members. The number of members is not considered sufficient by the association. The working segment is far behind than the retired group. Participation in events varies according to the content of the event and participation was much more inadequate than the problems affecting everyone in the majority of the neighborhood.

Conclusion

In the study conducted on the Çiğdemim association, it was observed that people tried to reveal and solve the problems in the neighborhood. In addition, it has been understood that neighborhood residents are members of such an association and that they have a say in decision making mechanisms is a movement to strengthen the democracy in the neighborhood. The fact that democracy is not just a representative structure becomes concrete with the organizational culture and participation that takes place in the neighborhood. Although the decisions made in order to solve the problems in the neighborhood develop around the association, the residents have the right to speak in stages such as decision, implementation, and plan. Although not a member of the official association, every individual living in the neighborhood establishes a natural connection with the association thanks to many communication and participation networks such as suggestions, forms, surveys, mail groups. The association, which constitutes an audit mechanism within itself, has been far from suppressive methods with its identity of non-governmental organization. In this way, the relations between the residents of the neighborhood are established in the most open, participatory, and democratic way. The Association tries to improve the culture of living together, strengthen social relations and prevent the increasing alienation with the modern world while looking for solutions to the problems in the neighborhood. In places where municipalities are insufficient, getting power from the neighborhood as experienced in Çiğdem neighborhood, and trying to overcome the problems with a community with higher participation will strengthen neighborhood-based management.

REFERENCES

- Akalın, M. (2016). KATILIMLI KENTSEL DÖNÜŞÜM PROJELERİNDE MAHALLE DERNEKLERİNİN ROLÜ: İZMİR KARABAĞLAR KENTSEL DÖNÜŞÜM HAK ARAYANLAR DERNEĞİ ROLÜ. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 372-400.
- Argüden, Y. (2016). Katılımcı Demokrasi: STK'ları Güçlendirme Önerileri. Argüden Yönetim Akademisi Yayınları.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- Bulut, Y. (1999). Büyük Şehir Yönetimine Kentsel Alt Örgütlenmelerin Katılımı: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Örneği. İstanbul.
- Çılgın, K., & Yirmibeşoğlu, F. (2019). Yerel Demokrasi Arayışında Mahalle Yönetimi.
- Özgür, Ö., & Uluocak, G. P. (2011). Kentleşme-kentlileşme sürecinde sivil toplum örgütlerinin rolü: Ankara'da bir semt derneği ve gecekondulu mahallesi örneğinde bir değerlendirme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Palabıyık, H. (2011). GÖNÜLLÜLÜK VE YEREL HİZMETLERE GÖNÜLLÜ KATILIM ÜZERİNE AÇIKLAMALAR. *Yönetim Bilimleri Dergisi*.
- Şahnagil, S. (2019). POSTMODERN KAMU YÖNETİMİ ÇERÇEVESİNDE YÖNETSEL KATILIM: YEREL HİZMET SUNUMUNDA KATILIM OLGUSU. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

YASAL VE YÖNETSEL DIŞ KOŞULLARIN DERNEK İŞLEYİŞİNE ETKİLERİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

STK YASAL ÇERÇEVE İLKELERİ VE DEĞİŞEN MEVZUAT AÇISINDAN ÇİĞDEM EĞİTİM, ÇEVRE VE DAYANIŞMA DERNEĞİ'NİN İNCELENMESİ

Sefa Demir Demirgil

Bu çalışma, 1996 yılında kurulan Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği özelinde Cumhuriyetin ilanından günümüze dernekler ve sivil toplum kuruluşlarının bağlı bulunduğu mevzuatlara yönelik bir karşılaştırma yapmayı amaçlamaktadır.

Projenin Amacı:

29 Ekim 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti ve Türk tarihinde Batılılaşmanın ilk somut adımı sayılan Tanzimat Fermanınının 1839'da okunmasından bu yana günümüze kadar gelen süreç içerisinde dernekler ve daha eski benzer kullanımıyla cemiyetleri düzenlemek adına çeşitli kanunlar çıkarılmıştır. Bu çalışmada ise bu yapılan çalışmalar ve edinimleri aktararak, 1996'da kurulan Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği'nin yasal mevzuat ve kanunlar açısından geçirdiği değişikliklere değinilecektir. Çalışmanın ilerleyişı ise kronolojik olarak Osmanlı Devleti'ndeki cemiyet örgütlenmelerinin hukukî statüsüne de değinilerek günümüzdeki durum ayrıntılı olarak değiştirilen hükümler çerçevesinde değerlendirilecektir.

Projenin Arka Planı:

Çalışmaya başlarken öncelikle Çiğdemim Derneğinin tüzüğünü inceledim ve dikkatimi ilk çeken konu ise mevcut 5253 Sayılı Dernekler Kanunu'nun 2004 yılında Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olması ve Çiğdemim Derneğinin kuruluşunun 1996 yılında olmasıydı. Çiğdemim Derneğinin kuruluşunda tâbi olduğu kanunun başka bir kanun olması gerektiği düşüncesinden yola çıkarak da tersine kronoloji yöntemini izleyerek derneklerin ve kavramın eski kullanımı olan cemiyetlerin bağlı buldukları kanunlar hakkında çalışmamı genişletmeye karar verdim. Zaman içerisinde değişen paradigmlar ve hukuk kurallarının her ne kadar soyut kavramlar üzerinde şekillenmiş olsalar da dinamikliklerini korumaları ve düzene adapte olmaları için değişmelerinin gerekli olduğu görülmüştür. Bu sebeple 1909 Kanunî Esasi'de yer alan Cemiyetler Kanunu ve öncesinde bilinen cemiyetlerden başlayarak Osmanlı Devletinden bahsedilecek, 1938 yılında çıkarılan 3518 sayılı Cemiyetler Kanunu ile Türkiye Cumhuriyeti'nde yer alan dernekler mevzuatına dönüşümü ile 5253 Sayılı şu anda yürürlükte olan Dernekler Kanununun oluşumu kronolojik olarak incelenecektir.

Dernek Kanunları Tarihçesi:

Yapmış olduğum tersine kronolojik araştırmamı en eski kanunsal dayanak olan Osmanlı Devleti'nin çıkarmış olduğu ve Kanun-i Esasi'de de yer alan 1909 Cemiyetler Kanunu'nun olduğunu buldum. 1909 yılında çıkarılan bu kanun bazı maddeleriyle mecliste çeşitli gerginliklere yol açmış, özellikle dördüncü ve yirminci maddelere çok tepki gelmiştir. İlgili kanunun dördüncü maddesinde; kavmiyet ve cinsiyet esaslarına göre oluşturulacak cemiyetler yasaklanıyor, karşı çıkan mebusların ortak kanaati hürriyetlerin zedeleneceği kaygısını taşıyorlardı. Bu maddeye özellikle azınlık vekilleri sert tepki gösterirken, Müslüman vekillerden de benzer görüşler ortaya atanlar olmuştur (Arslan, 2010). Yirminci madde ile cemiyetler üzerinde askerlere teftiş hakkı verilmiş ve bu yapılanmaların güvenlik güçlerine her zaman açık bulundurulacağı hükmü getirilmişti. Fakat güvenlik güçlerinin cemiyetlerin bulunduğu yerlere ihtiyaç gereği dâhilinde girdiklerini ispat için zaptiye nazırı ve vilayet merkezinin en büyük mülkiye amiri tarafından verilen resmi bir varakayı göstermeleri gerekiyordu. Söz konusu maddeler meclisteki hükümet çoğunluğundan ötürü kabul edilmiş, kanunlaşma sürecinde cemiyetlerin hareketini kısıtlayıcı olarak itirazlara konu olmuş ancak dönemin şartları göz önüne alındığında ise hükümetin bekâyı koruma içgüdüsüyle devletin aleyhinde örgütlenilmesini engelleme kaygısı taşıdığını düşünebiliriz. Yapılan yetki ve kısıtlamalar ancak yapılan eylemlerin iyi niyet taşıdığını zaman sorun çıkma ihtimali olmayan durumlardır. Aksi takdirde niyeti kötü olan bir yapının örgütlenmesinin resmi bir sıfat taşıması gereklilikten uzak bir kavramdır. Denge ve denetleme mekanizmaları tahsis edip işlemlerini sağlamak devletin görevidir. Gerek kullanılan dilin anlaşılmasının zorluğu gerekse de

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

yapılan çalışmaların azlığı veya işçi sınıfı gibi spesifik konulara indirgenmiş olması daha eski çalışmaları incelemeyi olanaksız kılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti ele alındığında ise ilk olarak 1924 anayasasında cemiyetlerin hürriyetlerinin kanunlarla korunacağına ve Medeni Kanun'da yapılan göndermelerin görece yetersiz kalmasından dolayı 1938 yılında 3512 Sayılı Cemiyetler Kanunu kabul edilmiştir. Birbirinin eş anlamlısı olarak kullanılan cemiyet kavramının resmî olarak kullanımdan çıkarılıp yerine dernek kavramının kullanılması 1972 yılında çıkarılan 1630 Sayılı ilk Dernekler Kanunu'na dayanmaktadır. Bunu izleyen süreçlerde Avrupa Birliğine katılım sürecini yönetebilmek adına hukukî normlara daha uygun ve kıta Avrupası kanunlarına daha yakın olması amaçlandığı için önce 1983 senesinde 2908 Sayılı Dernekler Kanunu yürürlüğe girmiş ve sonrasında neo-liberal normlara daha uygun hâle getirilen 2004 senesinde çıkarılan 5253 Sayılı Dernekler Kanunu kabul edilmiştir.

STK Yasal Çerçeve İlkeleri:

TÜSEV (Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı), kamu ve özel sektörün haricinde STK'ların yasal ortamının gelişmesine verdiği önem doğrultusunda ön plana çıkmaktadır. STK'ların hizmet üretebilme yeteneğinin geliştirilmesi, toplumun bilgilendirilmesi ve denetim yetkisi ile bireylerin tatmin ve ikna edilmesi; şeffaflık, açıklık ve hesap verebilirlik prensipleri açısından da düşünülerek hazırlanmalıdır. Bu kural ve değerlere inanarak hazırlanacak her yasal mevzuat, STK'ların daha özgür ve demokratik ortamlarda kamuya yararlı hizmetler verebilmelerine imkân sağlayacaktır. Türkiye'de bir dernek kurulabilmesi için kuruluş bildirim ve eklerini mülki idare amirliğine vermek suretiyle tüzel kişilik kazanırlar ve tüzükleri kabul edildikten sonra da görevlerine başlayabilmektedirler. Dernekler Mevzuatı gereğince derneğin tüzüğünde aşağıda gösterilen hususların belirtilmesi zorunludur:

- Derneğin adı ve merkezi. (Derneğinizi adı, daha önce kurulmuş olan bir derneğin adından farklı olmak zorundadır.)
- Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek için dernekçe sürdürülecek çalışma konuları ve çalışma biçimleri ile faaliyet alanı.
- Derneğe üye olma ve üyelikten çıkmanın şart ve şekilleri.
- Genel kurulun toplanma şekli ve zamanı.
- Genel kurulun görevleri, yetkileri, oy kullanma ve karar alma usul ve şekilleri.
- Yönetim ve denetim kurullarının görev ve yetkileri, ne suretle seçileceği, asil ve yedek üye sayısı.
- Derneğin şubesinin bulunup bulunmayacağı, bulunacak ise şubelerin nasıl kurulacağı, görev ve yetkileri ile dernek genel kurulunda nasıl temsil edileceği.
- Üyelerin ödeyecekleri giriş ve yıllık aidat miktarının belirlenme şekli.
- Derneğin gelir kaynakları.
- Derneğin iç denetim şekilleri.
- Tüzüğün ne şekilde değiştirileceği.
- Derneğin feshi halinde mal varlığının tasfiye şekli.
- Dernek geçici yönetim kurulu üyelerinin adı, soyadı, görev ünvanı.
- Dernek tüzüğünde kanunen belirtilmesi zorunlu hususlar dışında, Kanuna aykırı olmamak kaydıyla tüzükte yer alması istenilen diğer hükümler eklenebilir.

Dernekler mevzuat gereği defter tutmakla görevlidir, işletme hesabına göre defter tutarlar. Ancak, kamu yararına çalışma statüsü bulunan dernekler ile yıllık brüt gelirleri beş yüz bin TL'yi aşan dernekler takip eden hesap döneminden başlayarak bilanço esasına göre defter tutarlar. Dernekler tutulması zorunlu defterlerini temin ettikten sonra kullanmaya başlamadan önce dernekler biriminden veya noterden onaylattırılmalıdır. Ayrıca dernekler ikametgâhlarında ve dernek organlarında meydana gelen değişiklikleri değişikliği izleyen otuz gün içinde mülki idare amirliğine bildirmekle yükümlüdürler.

Dernekler Kanunu Karşılaştırması:

ÇİĞDEMİM Derneği kuruluş yılı olan 1996 yılında 2908 Sayılı Kanuna bağlı kalınarak kurulmuştur. 2004 yılında çıkarılan 5253 Sayılı hâlihazırda yürürlükte olan Dernekler Kanunu çeşitli yenilikler getirmiş ve bazı sınırlamaları kaldırmıştır. 5253 Sayılı Kanunla getirilen yenilikler;

- On beş ile on sekiz yaşlar arasındaki ayırt etme gücüne sahip küçüklerin yasal temsilcilerinin izni ile dernek kurmalarına olanak tanınmıştır.
- Şube genel kurulları olağan toplantılarının merkez genel kurulu toplantısından en az on beş gün önce bitirilmesi zorunluluğu yeni kanunla iki aya çıkarılmıştır.
- Yeni getirilen iç denetim maddesi ile derneklerde iç denetimin esas olduğu belirtilerek, denetim kurulunun yetkileri ve sorumlulukları tanımlanmış ve artırılmıştır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- Derneklere, kamu kurum ve kuruluşları ile görev alanlarına giren konularda ortak projeler yürütebilme hakkı tanınmıştır.
 - Derneklerin defterlerini noterlerin yanı sıra dernekler biriminden de onaylanabilmesi usulü getirilmiştir.
 - Derneklere dernek hizmetlerini yürütmek için yönetim kurulu kararı ile ücretli personel çalıştırabilme imkânı getirilmiştir.
 - Mahkemece kapatılan derneklerin bütün para, mal ve haklarının Hazineye devredilmesi de değiştirilerek, derneğin amacına en yakın ve kapatıldığı tarihte en fazla üyeye sahip derneğe devredilmesi esası getirilmiştir.
 - Derneklerin faaliyet, gelir ve gider işlemlerini Nisan ayı sonuna kadar beyan etmeleri kuralı getirilmiş ve derneklerin denetimlerine ilişkin esas ve usuller belirlenmiştir. Bu denetimlerde kolluk kuvveti mensupları yer alamamakta ve denetimler mesai saatleri içerisinde ve derneğe en az 24 saat önceden bildirilme şartı ile gerçekleştirilmektedir.
 - Kolluk kuvvetleri, usulüne göre verilmiş hâkim kararı ve gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda mülki idare amirinin yazılı emri bulunmadıkça dernek ve eklentilerine giremeyecek, arama yapamayacak ve buradaki eşyalara el koyamayacaklardır.
 - Derneklerin yurtdışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdi yardım almaları için gerekli olan izin kaldırılarak, bildirim şartı getirilmiştir.
 - Derneklerin mal edinmelerindeki sınırlamalar kaldırılarak, genel kurullarının yetki vermesi üzerine yönetim kurulu kararıyla taşınmaz mal satın almaları ve satmaları serbest bırakılmıştır.
 - Derneklerin izinle açabileceği tesislere (eğitim ve öğretim faaliyetleri için kitaplık ve okuma odası; sosyal yardım faaliyetleri için çocuk bakım yuvası, huzur evi, aş ocağı; sportif faaliyetler için spor sahası veya salonu ve meskun yerler dışında kamp tesisleri kurmaları ve işletmeleri serbest bırakılmıştır) yönelik kısıtlamalar daraltılarak sadece eğitim ve öğretim faaliyetleri için açacakları yurt ve pansiyonlarla, üyeleri için lokal açmaları ve lokallerinde alkollü içki kullanılması ile bu tesisleri işletmeleri mülki idare amirinin iznine bağlanmıştır.
 - Derneklerin kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşları ile birlikte geçici olarak platformlar oluşturabilmelerine imkân getirilmiş ve platformlara ilişkin esaslar belirlenmiştir.
 - Derneğin amacı ve bu amacı gerçekleştirmek üzere giriştiği faaliyetlerin ülke çapında yararlı sonuçlar verecek nitelikte ve ölçüde olması artı değiştirilerek; ülke çapında ifadesi yerine topluma yararlı sonuçlar ifadesi konulmuştur
 - Derneklerin defter ve kayıtlarını Türkçe tutmaları ve resmi kurumlarla yapılan yazışmalarında Türkçe kullanmalarının zorunlu olduğu belirtilmiştir.
- İlgili yeniliklerin ÇİĞDEMİM Derneği ile beraber Türkiye’de faaliyet gösteren yerli ve yabancı derneklere Avrupa Birliğine uyum süreci kapsamında hareketlerindeki kısıtlayıcılığının ortadan kaldırılmasına yönelik olduğu gözlemlenmektedir. Şunu da belirtmek gerekir ki misyon itibariyle mahalli bir sivil toplum derneği olmasından ötürü değişikliklerden daha az etkilendiklerini yaptığım görüşme ve madde içeriklerini kıyasladığımda öğrenmiş bulunmaktayım. Yaptığım görüşme sonucunda da;

ÇİĞDEMİM Derneği insanın güzelleştirmeye önce çevresinden başlaması gerektiğine inanan 14 kişi tarafından 1996 yılında kurulmuş ve dönemin muhtarının çevresinde örgütlenmiş ve sonra dernekleşmiştir.

Faaliyetlerini yürütürken diğer çeşitli sivil toplum örgütleriyle beraber etkinlikler düzenlediklerini, AB uyum yasaları çerçevesinde engellerinin çoğunun kalktığını

Dernek olarak yazılı belge tutma alışkanlıklarının bulunduğunu belirtmişlerdir.

ÇİĞDEMİM Derneğini de etkileyen yeni dernekler kanunu ile yürürlükten kaldırılan eski kanun hükümleri arasında şunlar bulunmaktadır: yabancı ülkelerdeki dernek veya kuruluşların üyelerini Türkiye’ye davet etmeleri veya kuruluşların davetlerine uyarak üyelerini yurt dışına gönderebilmeleri için gerekli olan bildirim kaldırılarak yabancı dernek ve kuruluşlarla ilişkiler serbest bırakılmış, derneklerin kamu hizmeti görülen bina ve tesislerle, her türlü resmi ve özel eğitim ve öğretim kurumlarında veya bunların eklentilerinde yapacakları toplantı ve diğer faaliyetler kurumların yetkili amirinin kararına başlanmıştır. İlgili değişiklikler derneklerin faaliyetlerini yapmalarında kullanabilecekleri mekânları ve faaliyet kapsamlarını yurt dışında da yürütebilme olanağı sağlaması bakımından önemlidir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SONUÇ

Çiğdemim Derneği kuruluş yılı olan 1996 yılından bugüne karar faaliyetlerini Çiğdem Mahallesi ve sakinlerinin her açıdan gelişmesine katkı sağlayacak ve yaşam kalitesini yükseltecek hizmetleri, gönüllülük ve katılımcılık esasıyla sunmak misyonuyla yürütmekte olan mahalli bir sivil toplum derneğidir. Yaptıkları etkinliklerle komşuluk bağlarını güçlendirmeye, mahalle sakinlerinin birbiriyle tanışmalarına olanak sağlamaktadır. Tâbi oldukları 1983 yılında çıkarılan Dernekler Kanunu 2004 yılında değiştirilerek, AB uyum süreciyle yasakların kaldırıldığı bir hâle dönüşmüştür. Yapmış olduğum çalışma ile Çiğdemim Derneğini etkileyen değişen mevzuat maddeleri ile beraber dernekler kanunu tarihçesini aktarmaya çalıştım. Ancak özellikle salgın döneminde getirilen bazı yeni düzenlemelerle birlikte dernekler ile ilgili özgürlükleri etkileyen durumlar bulunduğu ilişkin tartışmalar başlamıştır. Derneğin, faaliyet yaşamı boyunca derneklere ilişkin düzenlemelerin gelişim sürecinden etkilendiği söylenebilir.

KAYNAKÇA

- ARSLAN Zehra (2010), Ağustos 1909 Tarihli Cemiyetler Kanunu Üzerinde Meclis-i Mebusan'da Yapılan Müzakereler ve Cemiyetlerin Yapılanmasında İttihat ve Terakki Örneği
- Çiğdem, Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği Tüzüğü
- MAHİROĞULLARI Adnan (2015), Osmanlı Döneminde Kurulan İki İşçi Cemiyeti
- Resmî Gazete, 14 Temmuz 1938, Cemiyetler Kanunu, Kanun No:3512
- Resmî Gazete, 2 Aralık 1972, Dernekler Kanunu, Kanun No:1630
- Resmî Gazete, 7 Ekim 1983, Dernekler Kanunu, Kanun No: 2908
- Resmî Gazete, 4 Kasım 2004, Dernekler Kanunu, Kanun No: 5253
- Teşkilat-ı Esasiye Kanunu, Kanun No:491
- T.C. İç İşleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, Dernek Nasıl Kurulur Rehberi
- TUSEV, 2019, Dernekler için Yasal Mevzuat Rehberi
- TUSEV, 2004, Sivil Toplum Kuruluşları Yasal Çerçeve İlkeler

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

YENİ DÜZENLEMELER VE UYGULAMALAR IŞIĞINDA MAHALLE BEKÇİLİĞİ

Aşına Ateşalp

Gündelik hayatlarımızda kolluk kuvvetlerinin etkileri ve görünürlükleri, çeşitli olay ve uygulamaların etkisiyle değişkenlik gösterir. GÖZLER (2019)'a göre kolluk faaliyetinin amacı kamu düzeninin sağlanması ve korunmasıdır. (...) Kamu düzeni kavramı; kamu güvenliği, kamu huzuru ve kamu sağlığı kavramlarından oluşur ve 'bireylerin güvenlik, huzur ve sağlık içinde yaşamaları durumu' olarak tanımlanır. İlk olarak Kolluk Kuvvetleri, İdari Kolluk ve Adli Kolluk olmak üzere ikiye ayrılır. Sonrasında İdari Kolluk, Genel İdari Kolluk ve Özel İdari Kolluk olmak üzere tekrar ikiye ayrılır. Son olarak Türkiye Cumhuriyeti İdari yapısı da göz önünde bulundurulduğunda Genel İdari Kolluğu, Merkezi İdare Kolluğu (Devlet Kolluğu) ve Mahalli İdare Kollukları olmak üzere ikiye ayrılır. Merkezi İdare Kolluğu ise Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik Kuvvetleri, Türk Silahlı Kuvvetleri ile Çarşı ve Mahalle Bekçileri'ni kapsar.

Şu an çoğumuzun kulağına sık sık çalınan ve belki de hayatlarımıza etki eden güncel bir konu başlığı olan Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin hayatımızdaki varlığından bahsedebilmek için, 2019 yılından itibaren gündemde olan Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi'nden ve 2018 yılında kabul edilmiş olan Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği'nden bahsetmemiz gerekir. Bu mevzuatlara değinmeden değinmeden önce ise, bu değişikliklerin muhatabı olan "Çarşı ve mahalle Bekçiliği"nin düzenlendiği 12355 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış ve Türkiye Cumhuriyeti Sınırları içerisinde uygulanmakta olan 772 Sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile ilgili bilgi sahibi olmamız gerekir. 14/7/1966'da kabul edilen bu kanun çeşitli mevzuat değişiklikleriyle beraber hala yürürlüktedir. Kanunun genel hükümlerine göre; Belediye hudutları içinde, bekçi adayı ve bekçiden teşekkül eden çarşı ve mahalle bekçileri teşkilatı kurulur. Bu teşkilata ait kadrolar ile gelir ve giderleri il özel idare bütçesine bağlı ek bir bütçe ile tespit edilir ve her türlü işlemleri usulüne göre bu idarelerce yürütülür. Emniyet teşkilatı bulunan yerlerde bekçi kuruluşlarının mesleki amiri, polisin ilçedeki en büyük amiriyken, jandarmanın görev alanında bulunan belediye sınırları içindeki bekçi kuruluşlarının mesleki amiri ise ilçe Jandarma birlik komutanıdır. Yine aynı kanuna göre; Çarşı ve mahalle bekçi teşkilatı, en büyük mülkiye amirinin emrinde, genel zabıtaya yardımcı, silahlı bir kuruluş olarak tanımlanır. Şartları kanunda belirtilmiş olmak üzere yine aynı kanuna göre çarşı ve mahalle bekçilerinin görevleri ise;

- Genel kolluk kuvvetlerinin derhal müdahalesine imkân bulunmayan acele ve zaruri hallerdeki görevler,
- Genel kolluk kuvvetlerine yardım yönünden görevler,
- Mahalle sakinlerinin istirahat, sağlık ve selametini sağlamak bakımından görevler.

Olarak listelenmiştir.

Gündelik hayatlarımızda kolluk kuvvetlerinin varlıklarını ve etkilerini incelediğimizde, yeni düzenlemeler uygulanmaya başlanmasıyla beraber çeşitli sorunlar meydana gelmesi mümkündür. Yapılan düzenleme ve uygulamalar sonucunda meydana gelebilecek çeşitli problemleri incelemek ve örneklendirmek adına ilk olarak mevzuatta yapılmış/yapılacak değişiklikleri aşamalı olarak incelemek, ardından düzenlemeleri ve kapsamındaki uygulamaları -inceleme ve kavramsallaştırma sürecini kolaylaştırmak adına- atama öncesi süreç ve atama sonrası süreç olmak üzere iki gruba ayırmak, son olarak da bu problemlerin somut olarak gözlemlenebildiği olaylardan bahsetmek; bize yeni düzenlemeler ve uygulamalar ışığında mahalle bekçiliğinin çeşitli problemler yaratıp yaratmadığı konusunda aydınlatacaktır.

Öncelikle 8 Kasım 2019 tarihinde yayınlan 30942 sayılı Resmî Gazete'de İçişleri Bakanlığı tarafından 'Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik' yayımlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre 2 Kasım 2018 tarihli ve 30348 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 'Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği'nin, kapsam, başvuru ve adaylarda aranacak şartlar süreçlerini bağlayan 3 maddesinde bazı değişiklikler yapmıştır. Bu değişikliği çarşı ve mahalle bekçilerinin varlıklarında yapılacak önemli bir revizyonun ilk adımı olarak değerlendirmek

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

mümkündür. Bu değişlikle beraber yönetmelikte bahsedilecek taraflara ekleme yapılmış, başvuru ve adaylık sürecinin duyurulması düzenlenmiş ve başvuruda istenen bilgi ve belgeler kısmı (yeni başlık) kapsamlı bir şekilde değiştirilmiştir.

Ocak 2020 tarihinde ise, ikinci önemli adım olarak, Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na verilen kanun teklifine göre çeşitli gerekçelerle beraber çarşı ve mahalle bekçilerinin kolluk kuvveti olarak sahip oldukları yetkilerde daha kapsamlı ve büyük değişikliklerin yapılması teklif edilmiştir. Bu yapılan kanun teklifinin genel gerekçesi olarak, Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi'nde;

- *Kolluk teşkilatlarının koruma, yardım ve hizmet alanlarında kendilerini geliştirmesinin gerekliliği,*
- *Halkın ihtiyaç duyduğu güvenlik hizmetlerinin karşılanması için halka yakın ve halkın problemlerini sahada çözebilecek yapılara ihtiyaç duyulduğu,*
- *14/7/1966 tarihli ve 722 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nun değişen mevzuata göre güncelliğini yitirmiş, günün hukuki ve sosyal şartlarından uzak kalmış ve ihtiyaçları karşılayamaz halde olduğu.*

Maddeleriyle belirtilmiştir. Bu gerekçeler neticesinde ise amaç olarak yine Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi'nde;

- *İlgili kanunlar çerçevesinde Yardımcı Hizmetler Sınıfından, Emniyet Hizmetleri Sınıfına geçirilmiş olan çarşı ve mahalle bekçilerinin ülke güvenlik yapısı içindeki varlıklarının muhafaza edilmesi amaçlandığı,*
- *Kanun tekliflerinin çarşı ve mahalle bekçilerinin adli, önleyici, koruyucu görev ve yetkileri ile birlikte görevli oldukları sınırlar içerisinde halkın istirahat, sağlık ve selametini sağlamaya yönelik görev ve yetkilerini yeniden belirlendiği,*
- *Son olarak çarşı ve mahalle bekçilerinin, genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere görevlendirilen silahlı bir kolluk kuvveti olarak düzenlenmesiyle beraber sınav, atama ve çalışma şartları ile hukuki statülerinin tespit edilmesi amaçlandığı.*

Maddeleri sunulmuştur. Sonuç olarak, TBMM'nin açıkladığı Kilis Milletvekili Mustafa Hilmi Dülger ile 55 Milletvekilinin Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi (2/2555) ve İçişleri Komisyonu Raporu'nda belirtildiği üzere, 04.02.2020 tarihinde bu kanun değişikliği önerisi çeşitli düzeltmelerle beraber İçişleri Komisyonunca kabul edilmiştir ve sonrasında uygulanmaya başlanmıştır. Anadolu Ajansı'nın 07.06.2020 tarihli haberine göre, kabul edilip Resmî Gazete'de yayınlanmak üzere bu kanun değişikliği teklifinin ilk 7 maddesi üzerindeki görüşmeler tamamlanıp kabul edilmiş, kalan maddeler üzerindeki görüşmeler ise henüz devam etmektedir.

İkinci adım olarak atama öncesi süreç ve atama sonrası süreç ayırımına geldiğimizde; atama öncesi süreci bağlayan maddelerin büyük bir kısmı 'Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Meslek içi Eğitim ve Esasları ile Kursların Düzenlenme Şekil ve Usullerini Gösterir Yönetmelik', 'Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği' ve 'Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'nda düzenlenmiştir. Atama sonrası süreci bağlayan pek çok maddeye ise 'Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu', 'Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Vazifeleri ile İlgili Olarak Riayet Etmeleri Gereken Hususları Gösterir Yönetmelik' ve yine 'Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu vasıtasıyla ulaşılabilir. Bu ayırım ve incelemeler yapılırken dayanak noktası olacak mevzuatlar olarak; henüz Resmî Gazete'de yayınlanmamasına rağmen yeni düzenlemelerin uygulama üzerindeki etkisini görebilmek adına 1966 yılında kabul edilmiş Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu metnine ek olarak, Çarşı ve Mahalle bekçileri Kanunu Teklifi'nin İçişleri Komisyonu'nun kabul ettiği versiyonu ile 2018 yılında kabul edilmiş ve Resmî Gazete'de yayınlanmış olan Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği kullanılabilir.

Atama öncesi süreçte yapılan değişiklikler/değişiklik teklifleri 'Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin İçişleri Komisyonu'nun kabul ettiği versiyonunun 1.ve 2. Bölümleri ile 'Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği'ni kapsamındadır. Atama sonrası süreç ise 'Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi'nin yine İçişleri Komisyonu'nun kabul ettiği versiyonunun 3. Bölümünü kapsar. Bu 3. Bölüm ise 'Görev ve Yetki' konulu maddeleri içerir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Bu bölümlere ve kapsamlarına daha ayrıntılı bir şekilde bakacak olursak 1. Bölüm, ‘Amaç, Kapsam ve İstihdam’ konulu maddeleri içerir. İçişleri Komisyonu’nun kabul ettiği kanun teklifi metnine göre kanunun amacı ve kapsamı, çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edileceklerde aranan şartlara, çarşı ve mahalle bekçilerinin atama ve adaylık süreçlerine, görev ve yetkileri ile çalışmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. İstihdam başlığı altındaysa Genel kolluk kuvvetlerine yardımcı olmak üzere, emniyet ve jandarma teşkilatları bünyesinde silahlı bir kolluk olarak çarşı ve mahalle bekçileri istihdam edilir. Emniyet ve jandarma teşkilatlarında istihdam edilen çarşı ve mahalle bekçilerinin amirleri meslek hiyerarşileri içinde tespit edilir. Düzenlemeleri yer alır. 2. Bölüm ‘Adaylarda Aranacak Şartlar, Sınav, Atama ve Adaylık Süreci’ konulu maddeleri içerir. Adaylarda Aranacak Şartlar bölümüne göre Çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edileceklerde; 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde sayılan genel şartlar ile İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirlenen eğitim, yaş, sağlık ve fiziki yeterlilik gibi özel şartlar aranır. Ayrıca Çarşı ve mahalle bekçisi olarak istihdam edilmek için İçişleri Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikte (Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Yönetmeliği) belirlenen usul ve esaslara göre yapılacak giriş sınavında başarılı olmak şarttır. Atama ve adaylık sürecini ilgilendiren düzenlemeler ise Sınavlarda başarılı olan, görevini yapmaya engel olabilecek bir hastalık veya engeli bulunmadığı sağlık kurulu raporu ile tespit edilmiş bulunanlar emniyet veya jandarma teşkilatlarına İçişleri Bakanının onayı ile aday memur olarak atanırlar. Çarşı ve mahalle bekçilerinin adaylık süresi bir yıldan az iki yıldan fazla olamaz. Adaylık süresi içerisinde verilen temel ve hazırlayıcı eğitimlerde başarılı olanların asaleten atamaları yapılır. Adaylık süresi içinde temel ve hazırlayıcı eğitim devrelerinin her birinde başarısız olanlarla hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları, göreve devamsızlıkları tespit edilenlerin, aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların memuriyetle ilişkileri İçişleri Bakanının onayı ile kesilir. Atama sonrası süreç ise ‘Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi’nin 3. Bölümünü kapsar, ‘Görev ve Yetki’ konulu maddeleri içerir. Bu bölüm altındaki başlıklardan Halka Yardım Görevi 5. Madde altında, Önleyici ve koruyucu görev ve yetkiler 6. Madde altında, Durdurma ve kimlik sorma 7. Madde altında, Adli görev ve yetkiler 8. Madde altında, Zor ve silah kullanma yetkisi 9. Madde altında, Genel Kolluk Kuvvetlerine yardım görevi ise 10. Madde altında oldukça ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Yeni yapılan düzenlemelerin uygulamaya öngöröldüğü gibi yansımayıp çeşitli problemlere sebep oluşunun ilk örneği olarak “Fatih’te meslektaşının vurduğu bekçi hayatını kaybetti” başlıklı haber incelenebilir. Bu habere göre Silivrikapı Mahallesi’nde 27 Aralık’ta, bir süre önce açığa alınan gece bekçisi Mehmet Akif Aksoy, meslektaşı Ekrem Yağcı’yı silahla yaralayıp intihar etmişti. İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde 27 Aralık’tan bu yana tedavi gören gece bekçisi Ekrem Yağcı’nın durumu ağırlaştı. Yağcı, müdahalelere rağmen kurtarılamadı. Yürürlükteki kanunda ve gündemdeki kanun değişikliğinde bekçilere zor ve silah kullanma yetkisi, Çarşı ve mahalle bekçileri 2559 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinde belirtilen hallerde silah kullanabilir şeklinde tanınmıştır. Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu’nun referans verilen 16. Maddesinde bekçilerin zor ve silah kullanması belli şartlara bağlanmıştır. Bu maddede kolluk kuvveti görevinin yaparken direnişle karşılaşırsa bu direniş kırma için zor, ve kanuni şartları gerçekleştğinde ise silah kullanabilir. Silah kullanımı karşı tarafı belli şartlarda karşı tarafı etkisiz kılma amacı ve etkisiz kılma ölçüsüyle yapılabilir. Ayrıca Adaylarda aranacak şartlar, sınav atanma ve adaylık şartları kapsamında Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Yönetmeliği’nde belirtildiğı üzere bekçi adayı, bekçi olabilmek için en az emniyet müdürü rütbesinde olmak üzere üç amir sınıfı personel ile psikolog veya rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü mezunu olan bir kişi ve Bakanın belirleyeceği bir personelden oluşan bir komisyonca sözlü mülakattan geçmelidir. Bu komisyonca yapılan mülakatın amacı, içinde bulunan personelin niteliğine bakılarak, bekçi adayının psikolojik olarak bekçi olmaya müsait olup olmadığını belirlemek demek yanlış olmaz. Bu olayda göröldüğü üzere ise belli şartlar altında ve belli ölçülerde zor ve silah kullanma yetkisi verilen bekçi, bu yetkisini meslektaşına karşı ölçsüz derecede kullanmıştır. Ayrıca sonradan intihar etmesi de bizi, bu kişinin bu yetkiyi kullanabilecek psikolojik yeterlilikte olmadığı sonucuna ulaştırır. Dolayısıyla mevcut ve yeni yapılması planlanan düzenlemelerin daha şimdiden uygulamada böylesine sonuçlar doğurması, yeni düzenleme ve uygulamaların problemlili oluşuna kanıt olarak gösterilebilir. Yeni yapılan düzenlemelerin uygulamaya öngöröldüğü gibi yansımayıp çeşitli problemlere sebep oluşunun ikinci örneği için ise Ankara Çiğdem Mahallesi Muhtarı Hasan Hüseyin Aslan’la yaptığım bir röportajdan faydalanılabilir. Bu röportajda kendisine mahalle bekçileriyle iletişimleri olup olmadığını, eğer olduysa ne şekilde olduğunu, mahalle bekçilerinin mahalle sınırları içerisinde gerçekleştirildiğı bilinen eylemlerin mevcut olup olmadığını, eğer mevcutsa bu eylemlerin neler olduğunu, mahalle bekçilerinin varlığıyla ilgili mahalle sakinlerinin olumlu veya olumsuz görüş bildirip bildirmediğı konularını sordum. Cevap olarak ise kendisi; mahalle bekçileri ile iletişimleri olduğunu ve ilk iletişim

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

olarak kendileriyle telefonlaşıp sonrasında muhtarlıkta tanıştıklarını, sonraki süreçlerde kendisinin şikâyeti üzerine müdahale ettikleri olaylar olduğunu, sokakta içki içerek çevrelerindeki insanları rahatsız edici davranışlar içerisinde olan kişilere müdahale ettiklerini söyledi. Ayrıca genel olarak mahalle sakinlerinin mahallede bekçilerin dolaştıkları konusunda pek bilgi sahibi olmadığını ve bunun sebebinin bekçilerin mahalle içerisinde dolaşma saatlerinin geç vakitte olması olduğunu, bekçiler konusunda kendisiyle bilgi paylaşan mahalle sakini sayısının bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az olmakla beraber bu bilgi paylaşımının bekçileri görememek içerikli olduğunu da belirtti. Mahallede genel olarak Şirindere bölgesinde güvenlik endişesi yaşadıklarını belirten mahalle muhtarı, bekçilerin olmasının bu endişeleri azalttığını da belirtmiştir. Son olarak, bekçilerin bu huzur kaçırıcı olaylara müdahalelerinden /kabahatte bulunan kişileri o bölgeden gönderdikten sonra, bekçiler gittiğinde bu kabahatli kişilerin aynı bölgeye gelip aynı rahatsızlık verici eylemlerine devam ettiklerini de belirtti. Bu yaşanan olaylara göre; Mahalle bekçileri Önleyici ve koruyucu görev ve yetkilerini tatmin edici bir şekilde yerine getirememektedir. Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu'na göre bekçiler, halkın sükun ve istirahatini bozanları ve başkalarını rahatsız edenleri engellemek ile görevlidir. Genel olarak mahalle sakinlerinin mahalle bekçilerinin varlıklarını ve etkilerini farkında bile olmadıkları söylenebilir. Mahalle bekçilerinin buldukları konumdan ayrılmalarından hemen sonra ikaz edilen ve gönderilen kişilerin aynı zarara sebep olmaya devam etmesi, bekçilerin yaptırım ve eylemlerinin caydırıcı ve kalıcı olmaması, bekçilerin vatandaşın gözündeki görünürlüğünün az olması, bekçilerin halihazırdaki görev ve güçlerini dahi etkili bir şekilde kullanmadığının bir kanıtıdır. Bu şartlar altında uygulamada sorunlar yaşanması kaçınılmazdır.

Yeni yapılan düzenlemelerin uygulamaya öngörüldüğü gibi yansımayıp çeşitli problemlere sebep oluşunun bir diğer örneği olarak ise Demirören Haber Ajansı'nın bir haberinden bahsedilebilir. Habere göre "Olay, gece saatlerinde Mara Mahallesi'nde meydana geldi. Sokakta devriye görevi yapan mahalle bekçisi, iddiaya göre durumundan şüphelendiği Suriye uyruklu Abdullah E.'yi durdurarak kimlik sordu. Kimlik göstermeyi reddeden Abdullah E., bekçiye biber gazı sıkarak kaçmaya başladı. Bekçinin takviye ekip istemesi ile olay yerine gelen polis ekipleri çevrede yaptığı incelemenin ardından Abdullah E.'yi yakalayarak gözaltına aldı." Mevzuata göre mahalle bekçileri Görev saatleri içerisinde vakıf oldukları şüpheli durum veya kişileri bağlı buldukları genel kolluk birimlerine bildirmek durumundadır. Ayrıca henüz yürürlüğe girmemiş olan kanun teklifine göre, çarşı ve mahalle bekçileri önleyici yetkiler kapsamında kimlik sorma yetkisine de sahiptir. Bu olayda görüldüğü üzere bekçi henüz yürürlükte olmayan bir yetkiyi kullanmaya çalışmış, yetersiz kaldığı şüpheli durumda genel kolluk birimlerine haber vermemiş ve sonuç olarak müdahalesinde başarısız olmuştur. Bu başarısızlık/yetersizlik durumu, bekçilerle muhatap olan vatandaşların henüz bekçilerin bu yetkileri kullanmasına hazır olmadığını veya bekçinin yetki kullanımında yetersiz kaldığının göstergesi olabilir. Sonuç olarak yine yeni düzenlemenin uygulamasının problematik bir şekilde sonuçlanması söz konusu olmuştur.

Yeni yapılan düzenlemelerin uygulamaya öngörüldüğü gibi yansımayıp çeşitli problemlere sebep oluşunun son örneği olarak ise Kilis Milletvekili Mustafa Hilmi Dülger ile 55 Milletvekilinin Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi (2/2555) ve İçişleri Komisyonu Raporu'nun Muhalefet Şerhleri kısmı incelenebilir. Muhalefet Şerhleri Kısmında itirazlarını ve gerekçelerini sunan milletvekillerine göre Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi; keyfi bir kolluk yapısı oluşturmakta, bekçilerin görev ve haklarını uygun şekilde düzenlememekte, bekçi yardımcı kolluğunu doğru şekilde isimlendirmemekte ve kanun yapma tekniğine uygun olmayan usuller benimsemektedir. Heywood (2013)' a göre partiler en azından rekabetçi sistemlerde, hükümetin hem içinden hem dışından gelen muhalefetin ve eleştirinin temel kaynağını oluştururlar. Yani muhalefet partisinin işlevi iktidar partisinden gücünü keyif olarak kullanmasını önlemek ve gücünü kullanırken yaptığı düzenleme ve uygulamaları denetlemektir. Karadeniz Gazetesi'nin haberine göre, muhalefet hazırladığı bu şerhte, kanun teklifinin Anayasa'ya aykırı olduğunu ve vatandaşların yaşam haklarının ihlali gibi çeşitli olumsuz sonuçlara sebep olabileceği öngörmüş, yeterli eğitime sahip olmayan bekçilerin silahlandırılması durumunda "yaşam hakkı ihlallerine" neden olabileceği ihtimalini belirtilmiş, başta yürütmeye bağımlı ve hukuk tarafından çerçevelenmemiş silahlı bir gücün ortaya çıkması riski bulmuş, düzenlemedeki 'yardıma ihtiyaç duyduğu değerlendirilen' gibi çeşitli ibarelerin belirsiz olmasından dolayı bekçinin keyfi ve öznel yargısına açık olduğunu belirterek sonuç olarak neyin kamu düzenini bozacak mahiyette olduğunu ve bu itibarla hak sınırlayıcı tedbirler gerektirdiğinin tespiti, bir yardımcı kolluk mensubuna bırakılmayacağını söylemiştir. İçişleri Komisyonu Raporu'nda oldukça ayrıntılı bir şekilde muhalefet tarafından yapılan bu değerlendirmeden çıkartılan bu özet bilgilere bakıldığında, Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanun Teklifi iktidar partisi tarafından suistimal edilebilecek niteliklere sahiptir. Bu suistimal edilebilecek niteliklerin uygulanması halinde, insan hakları ihlallerine varacak seviyelerde pek çok problem çıkabileceği öngörülmüştür.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Sonuç olarak, halihazırda yürürlükte olan yönetmelikler, kanunlar ve yürürlüğe konulmaya çalışılan kanun teklifiyle beraber toplumumuzda gerçekleşen olayları ve toplum yapımızı incelediğimiz zaman; toplumumuzun bu yeni düzenleme ve uygulamalara hazır olduğu söylenemez. Daha yürürlüğe konulmamış kanun değişikliği teklifinin getireceği düzenlemelere kenarından da olsa temas eden uygulamaları incelediğimizde ve daha pek çok benzer örnekte de görülebileceği üzere bu düzenlemelerin uygulamaları pek çok problemi de beraberinde getirerek başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu başarısızlığın nedeni sorulacak olursa; bekçilerle muhatap olan/olacak ve bekçilerin yaptığı işe bir nevi muhtaç olan/olacak vatandaşlar, yeni düzenlemelerle bekçilere tanınacak şart, yetki, görev ve güçlere mevcut bekçilerin/bekçi adaylarının altyapısının müsait olmayışı, düzenlemelerin uygulanmasına aracı olan kurumların elverişli olmaması ile beraber diğer çeşitli örneklerin incelenmesiyle yine çeşitli cevaplar verilebilir.

KAYNAKÇA

- AA. (2020). Fatih'te meslektaşının vurduğu bekçi hayatını kaybetti. 7 Haziran 2020 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/fatihte-meslektasinin-vurdugu-bekci-hayatini-kaybetti-450892.html> adresinden erişildi.
- Akan, K. (2020). TBMM'de çarşı ve mahalle bekçileri düzenlemesine ilişkin kanun teklifi görüşülmeye devam edilecek. 7 Haziran 2020 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/politika/tbmmde-carsi-ve-mahalle-bekcileri-duzenlemesine-iliskin-kanun-teklifi-gorusulmeye-devam-edilecek/1868128> adresinden erişildi.
- Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu, T.C. Resmî Gazete, 12355, 14 Temmuz 1966.
- Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Meslek İçi Eğitim ve Esasları ile Kursların Düzenlenme Şekil ve Usullerini Gösterir Yönetmelik, T.C. Resmî Gazete, 12422 10 Ekim 1966.
- Çarşı ve Mahalle Bekçilerinin Vazifeleri ile İlgili Olarak Riayet Etmeleri Gereken Hususları Gösterir Yönetmelik, T.C. Resmî Gazete, 12422, 10 Ekim 1966.
- Çarşı ve Mahalle Bekçiliğine Giriş Sınavı Yönetmeliği, T.C. Resmî Gazete, 30943, 8 Kasım 2019.
- Devlet Memurları Kanunu, T.C. Resmî Gazete, 12056, 14 Temmuz 1965.
- DHA. (2020). Kimlik soran bekçiye biber gazı sıktı. 7 Haziran 2020 tarihinde <https://www.cnnturk.com/turkiye/kimlik-soran-bekciye-biber-gazi-sikti> adresinden erişildi.
- Gözler, K. (2019). İdare hukukuna giriş (25.bas). Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım
- Heywood, A. (2017). Siyaset (18.bas). Ankara: Adres Yayınları
- Karadeniz Gazetesi. (2020). Bekçiler AK Parti'nin silahlı gücü mü olacak?. 7 Haziran 2020 tarihinde <https://www.karadenizgazete.com.tr/gundem/bekciler-ak-partinin-silahli-gucu-mu-olacak/255708> adresinden erişildi.
- Kilis Milletvekili Mustafa Hilmi Dülger ile 55 Milletvekilinin Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu Teklifi (2/2555) ve İçişleri Komisyonu Raporu. <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem27/yil01/ss174.pdf> adresinden erişildi.
- Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, T.C. Resmî Gazete, 2751, 4 Temmuz 1934.
- <https://www.icisleri.gov.tr/arama/ara/bek%C3%A7i>
- <https://www.mevzuat.gov.tr/aramasonuc>
- <https://www.bekcialimi.com/2020-carsi-ve-mahalle-bekcileri-kanunu/>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

MAHALLE DERNEKLERİ VE BÜROKRASI İLİŞKİSİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİ

Burak AKTAŞ, Gülce ÇILGIN, Huriye GENÇTÜRK, Nartan KOŞUCU

Bu Çalışmayı Yaparken Neyi Amaçladık?

- Mahalle Düzeyinde Dernekler ile Resmi Kurumlar Arasındaki Karmaşık İlişkiyi Çiğdemim Derneğinin Çankaya Belediyesi ve ABB gibi kurumlarla olan ilişkisi bağlamında incelemek
- Bu ilişkinin niteliğini ve tarafların birbirine karşı olan tutumunu analiz etmek
- Bu kurumların mahalle dernekleri üzerindeki yetkilerinin niteliğini(kısıtlayıcı, düzenleyici veya denetleyici) incelemek

Hangi Yöntemleri Kullandık?

- Amacımıza ulaşmak için Çiğdemim Derneği ve Çankaya Belediyesi'nden yetkililerle ve ayrıca mahalledeki uğrak esnaflardan biriyle görüşmeler gerçekleştirdik.
- Görüşmeler sırasında mülakat yöntemini kullanarak muhataplarımıza detaylı sorular yönelttik.
- Bu kurumlar arasındaki ilişkiyi daha etkili bir şekilde analiz edebilmek için Çiğdemim Derneği'nin resmi kurumlarla geçmiş ilişkileriyle ilgili arşiv taraması yaptık

Ne Gibi Bulgular Elde Ettik?

- Mahalle dernekleri üzerindeki yetki dağılımı;
 - **Denetleyici Kurumlar:** İçişleri Bakanlığı , Dernekler ve Sivil Toplum Kuruluşları Genel Müdürlüğü
 - **Kısıtlayıcı Kurumlar:** Kaymakamlık, Valilik, Ankara Büyükşehir Belediyesi
 - **Gri Alan:** Çankaya Belediyesi ve Muhtarlık

Ne Gibi Bulgular Elde Ettik?

Kurumsal İlişkilerle İlgili;

- Çiğdemim Derneği kamu kurumlarıyla ilgili ilişkilerde yasal prosedürlere bağlı
- Kamu kurumlarında hangi birimler ile muhattap olacakları konusunda yaşanan sorunlar
- Dernekler ve STK'lar Müdürlüğüyle ilgili şikayetler
- Çankaya Belediyesiyle ortak gerçekleştirilen projeler
- Diğer mahalle dernekleriyle bilgi aktarımı ve iş birliği
- Özellikle yerel düzeydeki bilgi birikimlerinin yüksek olması belediyeye çalışmalarını kolaylaştırıcı bir etken
- Kent Konseyinde aktif rol alıyor olmaları
- Doğrudan ilişkili olmadıkları birimler ile bile (Dış İlişkiler Müdürlüğü gibi) iletişim halinde olmaları derneğin etki kapasitesinin yüksek olduğunu göstermekte
- Çankaya Belediyesinin Çiğdemim Derneğiyle ilişki kurarken siyasal kaygılarla ve çıkarlarla hareket etmesi
- Gecekondu bölgesiyle ilgili talepleri yerine getirilmemesi

Ne Gibi Bulgular Elde Ettik?

Mahalle Sakinleri ile İlişkileriyle İlgili;

- Referandum ve duyurular gibi demokratik araçlara başvuruyor olmaları
- Finansal kaynaklar ile ilgili bir sıkıntı içerisinde bulunmamaları
- Siteleşme ile mahallenin niteliğinin zamanla değişmesi
- Genç katılım oranının düşük olması
- Muhtar seçiminde derneğin etkin rolü
- Yeterli katılımcıya ulaşamama sorunu
- Derneğin bazı faaliyetlerinin mahalle sakinlerince desteklenmemesi

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

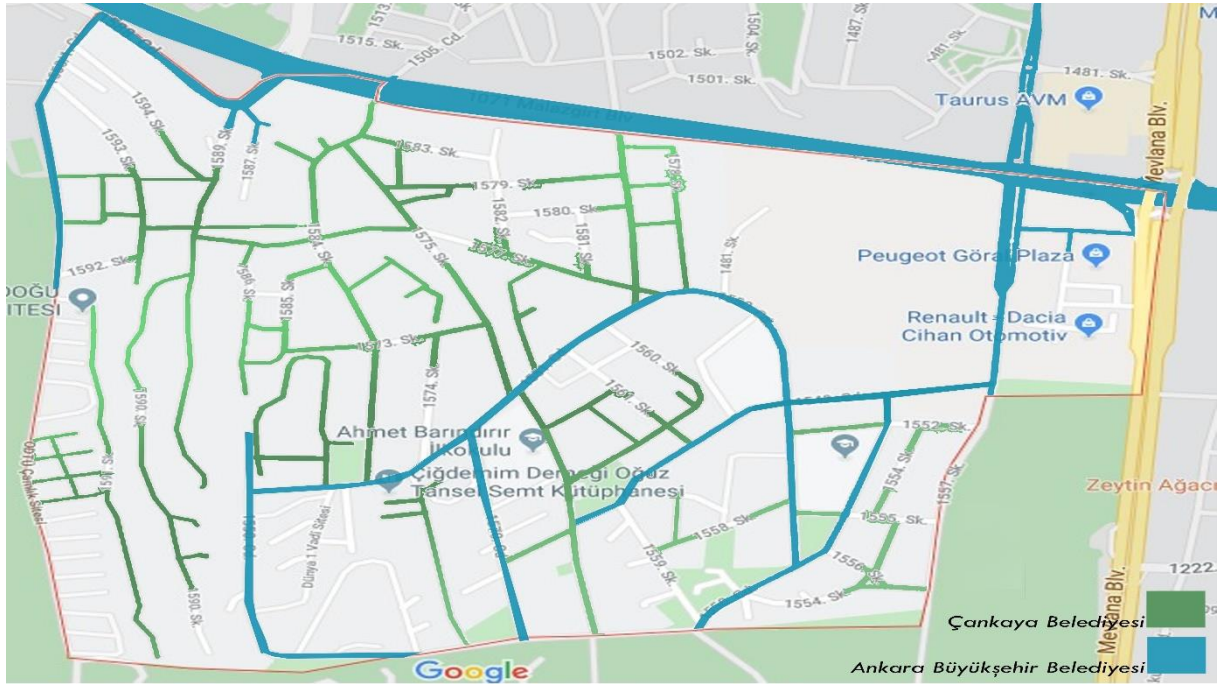

RİSKLER

- Kurumsal ilişkilerde kurum kimliğinden ziyade bireysel ilişkilerin öne çıkması
- Bu kurumsal ilişkilerin sürdürülebilir olmaması
- Dernek içinde kurumsallaşamama sorunu
- Muhtarın dernek ve merkezi yönetim arasındaki ikili rolü
- Dernek yerleşkesinin belirsiz ve öngörülemez durumu
- Kamu kurumlarıyla ilişkilerin siyasal bir karaktere sahip olması
- Türkiye bürokrasisinin aşırı merkezi bir yapıda olması

GÜÇLÜ YÖNLER VE POTANSİYELLER

- Muhtarın dernek ve merkezi yönetim arasındaki ikili rolü
- Finansal bağımsızlık
- Diğer mahalle dernekleriyle ilişkiler
- Sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkiler

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SİVİL TOPLUM ALANININ DIŞ KURUMSAL ÇEVRESİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

KENTLEŞME, MAHALLE ÖRGÜTLERİ VE BELEDİYE ÖZELİNDE ANKARA'DA BİR DERNEK: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ

Berfin Taşdemir

Studio of Public Reasoning dersi kapsamında Ankara İli Çankaya İlçesi Çiğdem Mahallesinde bulunan Çiğdemim Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği ele alınmıştır. Dersin başlangıcında saha çalışması yapılacağı öngörülmüştür, ancak Covid-19 salgını sebebiyle saha çalışması yapılamamıştır. Bunun yerine dernekten yetkili kişiler ile telefon görüşmeleri yapılarak gerekli bilgiler alınmıştır. Aynı zamanda Çiğdemim Derneği'nin internet sitesi de kaynak olarak kullanılmıştır. David Harvey'in şehir hakkı kavramı üzerinden sorular sorulmuştur.

Kent yerleşik hayata geçiş ile birlikte ortaya çıkar. Değişen teknoloji ve insan yaşamı ile birlikte gelişmeye ve değişmeye devam eder. Birbirinden farklı toplulukların bir arada yaşadığı geniş bir alanı temsil eden kent, insanların yoğun bir biçimde ve sürekli olarak birlikte bir yere yerleşmiş bulunması biçiminde tanımlanmaktadır (Wirth, 2002). Wirth kent tanımının unsurlarından biri olan yoğunluk için ise şu açıklamayı yapar: "Darwin'in flora ve fauna, Durkheim'ınsa 14 insanlar için belirttiği gibi, alan miktarı değişmeden orada yaşayan canlı sayısında bir artışın (yani yoğunlukta bir artışın) gerçekleşmesi, farklılık ve uzmanlaşmayı artırıcı bir etkide bulunur, çünkü söz konusu alan yalnızca bu yolla artan sayıya yetebilecektir. Yoğunluk böylece, insanların ve etkinliklerinin farklılaşmasına yol açan kalabalığın etkisini güçlendirir ve toplumsal yapının karmaşıklığının artışını destekler." (Wirth, 2002). Şehirler her alandan insanların var olduğu, çeşitli etnik yapıların bir arada yaşadığı, uzmanlaşmanın yoğun olduğu yerlerdir. Örneğin, bir ilçede yapılabilecek az sayıda kültürel etkinlik varken, kentler onlarca kültürel etkinliğe ev sahipliği yaparlar. Çünkü çeşitli insan popülasyonunun getirisi olarak, her gruba ayrı bir etkinlik düzenlenebilir. Bir diğer örnek ise marketlerin içerisindeki ürün çeşitliliğidir. Küçük yerleşim yerlerinde toplumun genel olarak satın aldığı, yediği ürünler sabit iken, kentlerde marketlerin sabit bir tüketici kitlesi olmamakla birlikte, satın alınan ürün çeşitliliği de fazladır.

Kent, bünyesindeki farklı nüfus gruplarının bir arada yaşadığı, kentsel süreçlere tüm bireylerin tam katılımının sağlandığı bir mekân olarak idealize edilebilir (Özgür & Polat Uluocak, 2011). Katılım terimi, bir şeyden pay almak, içine girmek, ortak olmak gibi farklı anlamlarda kullanılabilir. Kentsel katılım, kent nüfusunun, kendi çevresi üzerinde denetim sahibi olabilmesini; kentte alınacak kararlarda söz sahibi olmasını; kendisini yaşadığı çevreye ait hissederek, yaşadığı evin, mahallenin, kentin kaderi üzerinde kontrolü olmasını içermektedir (Özgür & Polat Uluocak, 2011). Bu noktada kentlerde kurulan mahalle dernekleri için içine girer.

Mübeccel Kıray kent tanımını şöyle yapar: "Kent tarımsal olmayan üretim yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçimidir." (Uğurlu, 2010). Kentlerde başlayan sanayileşme ve sanayileşme ile beraberinde gelen yeni iş imkanları ile birlikte kırsalda yaşayan kesim yavaş yavaş kentlere göç etmeye başladılar. Türkiye'de iki partili hayata geçişin ardından devletin kentlere sanayileşmeye yaptığı yatırımlar doğrultusunda kırsaldan kente yoğun bir göç yaşandı. Ancak kentler yeni gelenleri kaldıracak kadar iş imkanına ve yapıya sahip değillerdi. Hüseyin Tarık Şengül'ün tabiri ile yaşanan "emek göçü" gecekondulaşmayı da beraberinde getirdi. Kırsaldan gelenler, "memleketlilerinin" yanlarında giderek, orada buldukları arazileri kapatıp evler yaptılar. Ankara'da Altındağ bu gecekondulaşan mekanlardan birisidir. Devletin önce görmezden geldiği, daha sonra ise potansiyel oy olarak gördüğü gecekondular konuşulmaya ancak 1970'lerde başlandı. Bununla birlikte gecekondular yavaş yavaş yıkılarak kent ortamına uygun yapılar yapılmaya başlandı. Geleneksel rollerini geride bırakan insanlar, girdikleri yeni sisteme adapte olmaya başladılar. İlk jenerasyon kırsal kökene sahipken ardından gelen jenerasyonlar kentli olarak tanımlanmaya başlandı.

Ruşen Keleş ise kentleşmeyi sadece insan yoğunluğu üzerinden tanımlamamak gerektiğini vurgular. O kentleşmeyi şöyle tanımlar: "Sanayileşmeye ve ekonomik gelişmeye koşul olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında, artan oranda örgütleşme, işbölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi süreci olarak tanımlamak gerekir." (Keleş, 1978). Bu tanım gösteriyor ki kentleşmenin tek dinamiği insan yoğunluğu değildir. Yakut Sencer'e göre kentleşmenin beş dinamiği vardır. İlk dinamik kentleşmenin demografik olmasıdır. İkinci değişken, nüfustaki değişimin ekonomik

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

anlamda toplumun farklı kesimlerinde de değişiklik yapabileceğini vurgular. Üçüncü değişken fiziki çevredeki değişimdir. Dördüncü değişken ise toplumsal ilişkiler ağı kurulurken geçmişteki geleneklerin farklılaşarak ve karmaşık bir hale gelerek yeni bir örgütlü ilişki oluşturmasıdır. Beşinci değişken, yönetsel örgütlenme sürecinin değişmesidir. Yönetimin daha merkezi bir hal alması ile birlikte merkezin alt katmanları daha da çeşitlenecek ve insanlar bu çeşitlilikte daha kolay söz hakkına sahip olabilecek (Sencer, 1979)

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre mahalle, bir şehrin bir kasabanın, büyükçe bir köyün bölündüğü parçalardan her biridir. 2005 yılında yayınlanan 5393 Nolu Belediye Kanunu'na göre ise mahalle belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birimdir. Mahallerin yönetiminde ise muhtarlar görevlidir.

Bir dernek kurmak için kanunen en az 7 kişinin bir araya gelmesi gerekmektedir. Daha önce kullanılmamış bir isim seçilir. Ardından derneğin tüzüğü kaleme alınır. Dernek için bir adres göstermek zorunludur. Eğer bir binada bulunan bir daire adres gösterilecekse, o apartmandaki diğer dairelerden izin alınması gerekir. Dairenin kontratı ile diğer koşullar sağlanınca, derneğin kurucu üyelerinden bir kişi bulunduğu ilin Dernekler Büro Amirliği'ne gider ve evrakları teslim eder.

Kişi kendisini bir coğrafi alanda kök salmış olan kişilerle birlikte kategorileştirir. Kişisel kimlik anlamında özdeşleştirme bireyin sembolik olarak bir yer ve oraya ilişkin cemaatle kendi arasında aynı kategoriye mensup olmak düzeyinde özdeşlik kurması veya toplumsal ilişki ağlarına dahil olmak yoluyla olabilir (Kurtoğlu, 2005). Kent sosyoloğu Robert Park'ın tanımı ile şehir, insanın içinde yaşadığı dünyayı arzularına daha uygun hale getirebilmek için verdiği çabaların en tutarlısı ve bütününe bakıldığında en başarılısıdır. Ancak, insanın yarattığı bir dünya olan bu şehir, aynı zamanda onun bundan böyle içinde yaşamaya mahkûm olduğu dünyadır (Harvey, 2019). İnsanlar yaşamak zorunda oldukları mekanları yaşamak istedikleri mekanlara çevirebilirler. Bu iki tanıma göre mahalle derneklerinin kuruluşlarındaki amaç kendilerini kategorileştirdikleri insanlarla birlikte, yaşamaya mahkûm oldukları dünyayı, yaşamak istedikleri dünyaya çevirmektir. Birlikte alınan kararlar ile yaşadıkları mahallede yaptıkları değişiklikler ile mahallelerini yenileyebilir, farklı bir çehre kazandırabilirler.

Toplumsal ilişkilerin ve pratiklerin bir kısmı ise fiziki mekanla doğrudan bağlantılı olarak kurgulanır ve onunla birlikte anlam kazanır. Vatandaşlık, göçmenlik, yabancılık, mahallelilik, semt gibi toplumsal ilişkilerin ana temasını mekânsallık oluşturmaktadır. Bu tür toplumsal ilişkilerde, coğrafi mekanın/alanın kendisi hem kültürün, kişisel kimliğin ve toplumsal kimliğin de konusu olur (Agnew, 1987). Mahalle dernekleri, hem bireylerin kişisel isteklerini hem de toplumsal kimliklerini gerçekleştirilebildikleri oluşumlardır.

Çiğdem Eğitim Çevre ve Dayanışma Derneği

1996 yılında Selma Aksoy, Pervin Ersöz, Hayriye Akın, Hayrünisa Nara, Fatih Fethi Aksoy, Vasıf Berik, E. Ümit Seviğ, M. Vecdi Seviğ, Gülten Camcı, Beyhan Zülaloğlu, Tülay Korkmaz ve Ferit Uyar'ın kuruculuğunu üstlendiği Çiğdemim Derneği Ankara'da bir dernektir. Çiğdem Mahallesi yaklaşık 16.000 kişinin yaşadığı ve Çankaya'ya bağlı olan bir ilçedir. Bünyesinde pek çok etkinlik ve kültürel aktivite bulundurur. İçinde bulunana topluluklardan birkaçı şunlardır: fotoğraf topluluğu (Türkiye'nin ilk ve tek mahalle fotoğraf topluluğudur.), edebiyat topluluğu, sinema topluluğu, Türk sanat müziği topluluğu, resim topluluğu. Amaçları, içinde yaşadıkları mahalleyi çağdaş kent gereklerine uygun hale getirebilmek için altyapı ve çevre düzenlemesine yardım etmek, eğitim, sağlık ve spor tesislerinde düzenlemeler, iyileştirmeler yaparak mahallelinin ihtiyaçlarını karşılamak, mahallelinin katılabileceği kültürel, sosyal, sportif etkinlikler ve kurslar düzenlemek ve en önemlisi mahallede yaşayan insanların birbirini tanıyarak, birlikte hoş vakit geçirip dayanışmayı sağlayabilecekleri bir ortam kurmaktır. Bu yola çıkmaktaki vizyonları Ankara'nın en yaşanılabilir, güvenilir ve örnek alınabilir mahallesi olmaktadır.

Tamamen gönüllülük esasına dayalı bu derneğin değerleri şunlardır: Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, katılımcı, ekip çalışmasına inanan ve ekiple birlikte çalışabilen, duyarlı, güvenilebilir, gönüllü, örgütlü yaşamı savunan, bilinçli, ayrımcılığa karşı, çevre ve doğaya özen gösteren, insan ve hayvan haklarına karşı saygılı ve yenilikçi.

Çiğdemim Derneği pek çok faaliyet yürütmektedir. Eğitsel, kültürel, çevre, AB projeleri, sosyal yardım, sanatsal, savunuculuk ve toplumsal faaliyetler derneğin yürüttüğü faaliyetlerdendir. Örneğin çevre faaliyetleri kapsamında ekoloji toplum ve yaşam günleri, mahalle bostanı, sürdürülebilir yaşam film akşamları gibi çeşitli faaliyetler gerçekleştiren aktif bir dernektir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Kendi imkanları ile kurdukları Oğuz Tansel Semt Kütüphanesi adında bir kütüphaneleri vardır. 2001 yılında 300 kitap ile başladıkları bu proje bugün yaklaşık 30.000 kitaba ulaşmış durumda. Elleri bulunan fazla kitapları ise ihtiyacı olan köy okullarına yollayarak bir dönüşümü de sağlıyorlar. Oğuz Tansel Semt Kütüphanesi Türkiye'nin en büyük semt kütüphanesi olarak geçmektedir.

Dernek çok aktif bir internet sitesine sahiptir. Dernek gerçekleştirdiği her etkinliği sitede duyurur. Her sene yapılan kurultayları ve sonuçları yine aynı şekilde derneğin internet sitesinde paylaşılır. İlan vermek isteyen insanlar kolaylıkla sitede ilan açabilirler.

Şehir Hakkı

Şehir hakkı, şehrin barındırdığı kaynaklara bireysel veya kolektif erişim hakkından çok daha öte bir şeydir: Şehri gönlümüze göre değiştirme ve yeniden icat etme hakkıdır bu. Dahası, bireysel değil kolektif bir haktır, çünkü şehri yeniden icat etmek kaçınılmaz olarak kentleşme süreçleri üzerine kolektif bir gücün uygulanmasına bağlıdır (Harvey, 2019). Harvey şöyle açıklar: “Son yüzyıl boyunca kentleşmenin dehşet verici hızı ve ölçeği, neden ve nasıl olduğunun farkına varmaksızın bizlerin üst üste birden çok kez dönüşüm geçirdiğimiz anlamına geliyor.” Çiğdemim Derneği'nden Fatih Fethi Aksoy'a şehir hakkı konusunda derneğin düşünceleri sorulduğunda şu cevabı verdi: Kent hakkını kentte yaşayanlarında alınacak kararlarda söz hakkı olması gerektiği olarak algılıyoruz. Mahallelerde varsa mahalle dernekleri ve muhtarlıkların yerel sorunları ve ihtiyaçları daha doğru tespit edebileceğine inanıyoruz. Bu nedenle mahalleye yapılacak yatırımlarda bir komisyon oluşturularak mahalle sakinlerinin önceliklerinin alınmasını ve buna göre karar verilmesini istiyoruz. Mesela belediye park yapmak istiyor ama mahallede yeşil alan ihtiyacı yok çünkü her apartman/sitenin yeşil alanı var. Ama mahallede kültür merkezi yok, asıl ihtiyaç bu. Önceliğin buna verilmesi gerekiyor. Bu mahallede bizler yaşıyorsak öncelikleri de bizler belirlemeliyiz. Kentin tüm yönetim kademelerinde karar alma süreçlerine, bilgi temelli paylaşımı esas alarak, katılmak, yerel ihtiyaçların karşılanması için yerel meclislerin, referandumların, seçimlerin, bilgi ve paylaşım sistemlerinin etkin olarak kullanılmasını sağlamak gerekir diye düşünüyoruz. Dernek olarak Avrupa Kent Hakları Deklarasyonu'nda belirtilen tüm maddeleri benimsiyoruz. Avrupa Kent Hakları Deklarasyonu'nda belirtilen maddelerden birkaçı şunlardır: güvenlik, kirletilmemiş sağlıklı bir çevre, istihdam, sağlık, dolaşım, spor ve dinlenme, kültür, kültürlerarası kaynaşma, kaliteli bir mimari ve fiziksel çevre, katılım, belediyeler arası iş birliği, eşitlik.

Kent sosyoloğu Robert Park'ın şehir tanımına göre insanın içinde yaşadığı dünyayı arzularına daha uygun hale getirebilmek için verdiği çabaların en tutarlısı ve bütününe bakıldığında en başarılısıdır. Ancak, insanın yarattığı bir dünya olan bu şehir, aynı zamanda onun bundan böyle içinde yaşamaya mahkûm olduğu dünyadır (Harvey, 2019). Mahalle dernekleri yaşadıkları ortamı daha yaşanır hale getirmek için uğraşırlar. Çiğdemim Derneği'nin amaçlarından biri yaşadıkları mahalleyi çağdaş kent gereklerine uygun hale getirmektir. 2015 yılında, uzun süredir mahallede bulunan bir halı sahanın çıkardığı sorunlar neticesinde bir referandum düzenlenir. Halı saha tesisleri mahalleli için sorunlar yaratırken; Çiğdemim Derneği, Çankaya Belediye Başkanı Alper Taşdelen ile yaptığı görüşmeler sonucunda halı sahanın kaldırılması ve yerine ne yapılacağına ise halkın karar vermesi konusunda mahalle sakinlerini bilgilendirir. Yerel demokrasi ve katılımcılığa son derece önem veren dernek yapılan duyurular sonucunda 1 Mart 2015 tarihinde mahallede bir referandum oylaması gerçekleştirir. 1 Mart 2015 tarihinde toplam 1648 oy kullanılmıştır. Halı saha tesislerinin mevcut haliyle devam etmesi için 98 oy kullanılırken, tesislerin kapatılıp yerine başka bir şey açılması için kullanılan oy sayısı 1531'dir. Çiğdemim Derneği tanıtım broşüründe şöyle bir açıklama vardır: “Mahalle sakinleri ile birlikte yaptığığımız çalışmalarda bir toplumsal sorumluluk bilinci geliştirmeye özen gösteriyoruz. Biz inanıyoruz ki en dar kapsamda oturduğu semte sahip çıkan onun sorunlarıyla ilgilenen kişiler ülkenin sorunlarına da sahip çıkar ve gerektiğinde sorumluluk alır.” Dernek katılıma son derece önem verir. Genç nüfusu da arasına katarak mahallede daha çok insana seslerini duyurmak ve aynı zamanda daha çok insanın sesini duymak için çabalarlar.

Çankaya Belediyesi ve Çiğdemim Derneği İlişki

Dernekten irtibata geçtiğim Fatih Fethi Aksoy, ona bu konu hakkında yönelttiğim “Ankara Büyük Şehir Belediyesi ve Çankaya Belediyesi ile ilişkileriniz nasıl? Ortak kararlar alıp uygulayabiliyor musunuz?” soruları üzerine şu cevabı verdi: “Çankaya Belediyesi ile inişli çıkışlı ilişkilerimiz devam ediyor. Genel olarak derneğimize destek oluyorlar, komşuluk günü panayırımızda ve TSM konserlerimizde ses sistemi destekleri oluyor, Onlarla birlikte Ankara'da bir ilki yaparak Halı saha tesisleriyle ilgili halk oylaması yaptık. Ama bununla sınırlı kaldı. Biz mahalle ile ilgili bir karar alınacağı zaman bizlerinde görüşlerinin alınmasını istiyoruz ama çok gerçekleşmiyor. Büyükşehir Belediyesi ile maalesef 20 yıldır bir iletişim kuramadık. Şimdi yeni dönemde oldukça olumlu gelişmeler oluyor. Her

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

iki belediyenin de stratejik plan paydaş toplantılarına katılıp görüşlerimizi bildirdik. İki kent konseyinin de bileşeniyiz. Çalışma gruplarına aktif olarak katılıyoruz.”

Değişen koşullar beraberinde pek çok değişikliği de getirir. Sanayileşme, kalkınmayı, ilerlemeyi hedeflerken kentleşmenin de en büyük sebeplerinden birisi oldu. Kırsalda yaşamını idame ettiremeyen insanlar bir bir kentlere göç ederek iş bulabilmeyi umdular. İş bulma ayrı bir konuyken bu göçler çoğu zaman kentlerin çehrelerinin değişimlerine de sebep oldu. Hızla gerçekleşen kentleşme ile birlikte yönetim de değişmeye bazı durumlarda yetişememeye başladı. Şehirlerde yaşamak zorunda kalan kitleler ise mahalle dernekleri kurarak yaşadıkları alanları değiştirmeye, daha yaşanır hale getirmeye başladılar. Fatih Fethi Aksoy'un tabiriyle kent hakkı, yapılacaklara orada yaşayan insanların fikirleri doğrultusunda karar verilmesini öngörür. Çiğdemim Derneği, mahalledeki sorunları, mahalleliye sorarak gidermekten yana olan bir dernek. Katılım onlar için çok önemli. Yerel demokrasi olarak da adlandırdıkları, mahalle sakinlerinin en yüksek katılımıyla aldıkları kararlar doğrultusunda hareket ederler. Ancak belediyeler ile aralarının iyi olmaması onları bazı konularda kısıtlıyor gibi görünmekte. Belediyenin ise mahalle sakinlerine danışmadan aldıkları kararları uyguluyor olması, dernek üyelerini rahatsız etmekte. Ancak Çiğdemim Derneği kuruluş amaçlarından biri olan yaşadıkları mahalleyi, daha modern, daha yaşanır bir hale getirebilmek için belediyeden göremedikleri desteğe rağmen yapmak için mahalleliiden katılım beklemekte.

Kaynakça

- Agnew, J. (1987). *Place and Politics: The Geographical Mediation of State and Society*. Boston: Allen&Unwin.
- Harvey, D. (2019). *Asi Şehirler Şehir Hakkından Kentsel Devrime Doğru*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Keleş, R. (1978). *100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Kurtoğlu, A. (2005, February). Mekansal Bir Olgu Olarak Hemşehrilik ve Bir Hemşehrilik Mekanı Olarak Dernekler. *European Journal of Turkish Studies*.
- Özgür, Ö., & Polat Uluocak, G. (2011). Kentleşme ve Kentlileşme Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü: Ankara'da bir Semt Derneği ve Gecekondu Mahallesi Örneğinde Bir Değerlendirme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
- Sencer, Y. (1979). *Türkiye'de Knetleşme*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Şengül, H. T. (2009). *Kent Çelişkisi ve Siyaset Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Uğurlu, Ö. (2010). *Kentlerin Tarihsel Gelişimi, Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları*. İstanbul: Örgün Yayınevi.
- Wirth, L. (2002). *Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlileşme*. Ankara: İmge Yayınevi.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİ İLE VALİLİK İLİŞKİSİ

Ezgi Gürses

21. yüzyılda küreselleşmeyle beraber kamu yönetimi alanı değişikliklere uğramış, demokratik yönetim anlayışlarına göre yerel yönetimler bireylerin yönetsel süreçlere aktif katılımı, seslerini, görüşlerini veya isteklerini duyurabilmeleri bakımından önem kazanmıştır. Bununla beraber bölgesel sorunların çözümünde yerel halkın katılımı olmadan bir politika geliştirmenin zorluğu yerel yönetimlerin önemini arttırmıştır. Yerel yönetimlerin ulaşamadığı, çözemediği sorunlarda sivil toplum kuruluşları o sorunları belirleyip çözmekte çalışmalar yapmışlardır. Bu çerçevede demokratik bir yönetim anlayış içerisinde faydası doğrultusunda yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliğini görüyoruz. Teorik anlamdan 18. yüzyılda ortaya çıkan sivil toplum kavramı ise bu zamanla ortaya çıktığı dönemki devletle iç içe geçen bir siyasi varlık anlayışından farklılaşarak devletten ayrılmış, ayrı bir kimlik kazanmıştır. Hatta sivil toplum kamu ile özel sektörden ayrılarak adeta bir 'üçüncü' sektör oluşturduğu da söylenir. Dahası, Gramsci'ye göre devlet yönetimi ve yönlendirilmesi dışında kalan sivil toplum, fikirlerin ve özgürlüklerin yer aldığı ve bunların savunulmasında devletin karşında durabilen bir oluşumdur.

Bu araştırmamda bir sivil toplum kuruluşu olan Çiğdemim Derneği ile merkezi yönetim birimi olan valilik ile ilişkisini inceleyeceğim. Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği 1996 yılında Ankara Çiğdem mahallesinde mahalle sakinlerinin karar alma süreçlerindeki etkisini arttırmak, yaşam kalitesini yükseltmek ve mahalle kültürünü yaşatmak amaçlarını kendilerine misyon edinerek kurulmuştur. Edindikleri vizyon ise demokratik karar alma süreçlerinde yerel ve ulusal düzeyde etkili olmak, dayanışma ve 'mahalleli olma' kültürünü yaygınlaştırmak ve farklı yaş, cinsiyet gruplarına ve engelli bireylere güzel bir yaşam alanı sağlamaktır. Mahalleli olmak kavramı ortak bir kültürel bağ kurmak ve bir komünite oluşturmaktan gelir, paylaşılan bu ortak kültür yani mahalle kültürü aktif vatandaşlar ve onların kurdukları sivil toplum örgütleri sayesinde devam eder. Tamamen gönüllülük esasına dayanan bu dernek dayanışmacılık, şeffaflık, önyargısızlık, katılımcılık, siyasi partilere karşı tarafsız ve bağımsız olmak ve benzeri değerleri benimsemiştir. Araştırmamı yaparken Çiğdemim Derneği başkanı Fatih Fethi Aksoy ve Ankara Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürü Haluk Teber ile röportaj niteliğinde görüşmeler gerçekleştirdim. Ankara Valiliği ile Çiğdemim Derneği arasında ilişkiyi incelerken 31.03.2005'te resmi gazetede yayınlanan Dernekler Yönetmeliği ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nu baz alarak yaptığım araştırmalar ve görüşmeler çerçevesinde söz konusu ilişkiyi hukuki sınırlar içerisinde inceleyeceğim. Sonra da valiliklerin ve İçişleri Bakanlığı'nın bazı derneklerle yaptığı işbirliği, projelere ve desteklere değineceğim ve Ankara Valiliği ve Çiğdemim Derneği özelinde böyle bir işbirliğinin söz konusu olup olmadığı ve derneğin yaptığı projeler kapsamında değerlendireceğim.

5253 sayılı Dernekler Kanunu Madde 3 uyarınca 'Fiil ehliyetine sahip gerçek veya tüzel kişiler, önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir'. Madde 4'e göre her derneğin bir tüzüğü bulunur ve bu tüzükte derneğin adı, merkezi, amacı ve bu amaç doğrultusunda yapılacak çalışma biçimleri ve faaliyet alanı, derneğe üye olma ve çıkarılma şart ve usuller, genel kurulunun toplanma zamanı, şekli, görevleri, yetkileri ve karar alma süreçleri ve daha çeşitli maddeler olmak koşuluyla derneğin nasıl işlediğini ve iç denetim mekanizmalarını içeren maddeler yer alır. Madde 9 uyarınca derneklerde iç denetim esastır, iç denetimi genel kurul, denetim kurulu, yönetim kurulu yapabilir veya bağımsız bir kurula da bu denetim yaptırılabilir fakat denetimde denetim kurulunun asli yükümlülüğü vardır. Denetim kurulu bir yıl aralıklarla derneğin tüzüğünde yer alan amaç ve usuller doğrultusunda faaliyet gösterip göstermediğini denetler.

Madde 10- Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, benzer amaçlı derneklerden, işçi ve işveren sendikalarından ve meslekî kuruluşlardan maddî yardım alabilir ve adı geçen kurumlara maddî yardımda bulunabilirler.

Çiğdemim Derneğinin yayınladıkları yıl sonu beyannamelerini incelemem sonucunda belirtilen kurum ve kuruluşlardan aynı veya maddi bir yardım almadıklarını ve derneğin de böyle bir yardımda bulunmadığını saptadım. Anayasa Mahkemesinin 05.04.2007 düzenlemesiyle daha önceden maddede dernek ve sendikalara ek olarak yer alan 'siyasi partiler' ibaresi kaldırılmıştır, fakat kaldırılmış olmasaydı bile veya önceki süreci değerlendirdiğimde derneğin 'siyasi partilere karşı tarafsız ve bağımsız' ilkesince ters düştüğü dolayısıyla böyle bir yardımın söz konusu olmadığını belirtmek isterim.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Madde 19- Dernekler, yıl sonu itibarıyla faaliyetlerini, gelir ve gider işlemlerinin sonuçlarını düzenleyecekleri beyanname ile her yıl Nisan ayı sonuna kadar mülkî idare amirliğine vermekle yükümlüdürler. Beyannamenin düzenlenmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir.

Gerekli görülen koşullarda derneklerin tüzüklerine uygun hareket edip etmediği, kayıt ve defterlerini uygun bir biçimde tutup tutmadıkları ve tüzüklerinde belirtilen amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterip göstermedikleri İçişleri Bakanı ve Vali (mülki amir) tarafından denetlenebilir fakat bu denetlemede kolluk mensupları görev almaz. İçişleri Bakanı ve mülki yaptığı bu denetimler mesai saatleri içerisinde ve 24 saat önceden bildirilmek koşulu ile oluyor. Denetim sırasında talep edilen her türlü bilgi, belge ve kayıtlar dernek yetkililerince gösterilmesi, yönetim ve eklenti yerlere girilme isteğinin kabul edilmesi zorunludur. Denetim sırasında tespit edilen suç niteliğindeki durumlar ilgili vali tarafından Cumhuriyet savcılığına ve derneğe bildirilir.

Madde 20- Kamu düzeninin korunması veya suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden birine bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu nedenlere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda mülkî idare amirinin yazılı emri bulunmadıkça, kolluk kuvvetleri, dernek ve eklentilerine giremez, arama yapamaz ve buradaki eşyaya el koyamaz. Mülkî idare amirinin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar. Hâkim kararı, mülkî idare amiri tarafından dernek yöneticilerine yazıyla duyurulur.

Madde 20'yi değerlendirdiğimiz zaman vali dernekler ile merkezi yönetim arasında bir denetimi sağlayan bir aracı, bazen de dernek ile devletin diğer organlarından biri olan kolluk kuvveti ile arasında da bir tampon görevi görüyor.

Yukarıda sıraladığımız maddeler kapsamında Çiğdemim Derneği Dernekler Bilgi Sistemi (DERBİS) kanalıyla yönetim ve denetim kurulunda yaptıkları değişiklikleri, her yıl yaptıkları Genel Kurul'un sonucunu, her yıl nisan ayı sonuna kadar bir önceki yıla ait faaliyetler ve bütçeyi içeren Dernekler Beyannamesi'ni, üyelik kayıtlarını ve üyelikten çıkanları bildiriyorlar. Aynı zamanda İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü aracılığıyla valilik gözetiminde yasal işlemlerini gerçekleştiriyorlar. Dahası müdürlük veya görevlendireceği uzmanlar tarafından dernekler yerinden denetlenebiliyor. Bu denetlemelerde gelir gider, defter kayıtları, makbuzlar vs denetlenebiliyor. Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Fethi Aksoy, kendisine yönelttiğim daha önceden bir valilik denetimi geçirip geçirmedikleri sorusuna şu şekilde cevap verdi:

“ Bizim başımıza bir olay dışında bir denetleme gelmedi. O olay da bir şikayet üzerine gerçekleşti. FETÖ kapsamında bir denetleme geçirdik, bir şey tabi ki çıkmadı.”

Madde 21- Dernekler mülkî idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdî yardım alabilirler. Bildirimin şekli ve içeriği yönetmelikte düzenlenir. Nakdî yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur.

Çiğdemim Derneği de yurtdışından aldığı yardımları, AB proje fonları vs DERBİS üzerinden bildiriyor.

Madde 22 uyarınca dernekler genel kurullarının verdiği yetkiyle ve yönetim kurulu kararıyla taşınmaz mal alıp satabilirler fakat tapu tescilinden itibaren 30 gün içerisinde valiliğe bildirmek zorundadırlar. Çiğdemim Derneğinin 2015,2016,2017,2018 ve 2019 beyannamelerini incelediğimde söz konusu yıllarda bir taşıt ve taşınmaz sahibi olmadıkları ve dolayısıyla bir alım satım yapmadıklarını gördüm.

Madde 23- Dernekler, genel kurulu izleyen otuz gün içinde, yönetim kurulu ve denetim kurulu ile derneğin diğer organlarına seçilen asıl ve yedek üyeleri, üyeliğe kabul edilenler ile üyeliği sona erenlerin adını, soyadını, doğum tarihini ve kimlik numarasını kabul edilme ve sona erme tarihinden itibaren kırk beş gün içinde merkezinin bulunduğu dernekler birimine bildirmekle yükümlüdür. Dernek organlarında ve yerleşim yerinde meydana gelen değişiklikler de aynı usule tâbidir. Genel kurul sonuç bildirimini ile üyeliğe ilişkin bildirimlerin şekli, içeriği ve gerekli belgeler yönetmelikte düzenlenir.

Çiğdemim Derneği Başkanı ile görüşmemde bu yeni uygulama hakkında görüşlerini sorduğumda bu uygulamayı desteklediklerini öğrendim. Geçmiş zamanlarda kişilerin haberleri ve izinleri olmadan birçok derneğe üye olarak kaydedildikleri durumlar yaşanmış. Bu yeni düzenleme ile dernek yetkilileri tüm üye bilgilerini Dernekler Bilgi Sistemi'ne giriyorlar ve kişiler e-devlet sorgulaması yaptıklarında hangi derneklere üye olduklarını görebiliyorlar. Çiğdemim Derneği Başkanı aynı zamanda devletin bu uygulamayı 'fişleme' aracı olarak da kullanılır endişesi ile şüpheyi de yaklaştırdığını belirtti. Fakat kişilerin isteği dışında bir yere üye olup olmadıklarını görebilmeleri ve üyelikten çıktıklarında işlemin yapıp sistem aracıyla bildirilip bildirilmediklerini kontrol etmek yönünden olumlu bir uygulama olduğu görüşünde. Yapılan bu düzenlemeyi çeşitli siyasiler ve milletvekilleri de meşru bir dayanağının bulunmadığı, amacının kişilerin fişlenmesinin önünü açmak olduğu yönünde eleştiriyorlar.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Madde 26- Derneklerin, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere, eğitim ve öğretim faaliyetleri için yurt, pansiyon; üyeleri için lokal açmaları ve lokallerinde alkollü içki kullanılması ile bu tesislerin işletilmesi mülkî idare amirinden izin almalarına bağlıdır. Bu tesislerin açılması, işletilmesi ve kapatılmasına ilişkin esas ve usuller yönetmelikte düzenlenir.

Son olarak da 'izne tabi faaliyetler' başlığı altında Madde 26'ya dikkat çekmek istiyorum. Çiğdemim Derneğinin yürüttüğü çeşitli faaliyetler arasında eğitsel faaliyetler de yer alıyor ve kurdukları bir kütüphane de var. Dernek ile valilik arasındaki ilişki denetsel kısmı dışında talep ve itiraz şeklinde de oluyor. Çiğdemim mahallesindeki eğitim ve okul problemleri ile ilgili Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilik ile görüşmeler yapılmış ve imza kampanyası başlatılmıştır. Ayrıca 'Şirindere' diye adlandırılan bölgede yaşanan rahatsızlıklarla ilgili de imza kampanyaları başlatılmış ve valiliğe iletilmiş. Dernek Başkanı'nın dediğine göre imza kampanyalarıyla sonuca ulaşamamış fakat bir milletvekili aracılığıyla vali ile direkt bir görüşme ayarlanmış ve bu şekilde çözüm üretilen konular olmuş. Çoğu sorunu çözmekte başarılı olmuşlar fakat genel olarak görüşmeler bir aracı olarak gerçekleşmiş. Fatih Fethi Aksoy valilik iletişim süreçlerini şu şekilde dile getirdi:

"Valilik de belediyeler gibi öncelikle pek dikkate almıyor. Başvurulara üstü kapalı cevaplar veriliyor. Sürekli oradan oraya yönlendiriyor ve sonuç alamıyorsunuz. Bunu aşmak için ya yerel basında haber olmak ya da kulis yaparak araya birilerini sokmak gerekiyor."

Araştırmamın ikinci kısmında ise Çiğdemim Derneği ile Ankara Valiliği arasında herhangi bir işbirliği, yürütülen ortak bir projeler olup olmadığını araştırdım. Günümüzde demokratikleşen ülkelerde kamu yönetimi anlayışının değiştiğini, sivil toplum örgütlenin giderek önem kazandığını ve hatta sivil toplum örgütlerinin ürettiği fikir ve projelerle bazı kamu hizmetlerinin, toplumun fayda göreceği çalışmaların gerçekleştiğini görüyoruz. Türkiye'de bazı valiliklerin dernekler ve sivil toplum kuruluşları ile beraber yürüttükleri projeler var. Aynı zamanda bazı valilikler sosyal içerikli projelere de destek programları mevcuttur. Dernekler bu tip destek programlarına başvurarak vali, kaymakamlık ve diğer derneklerden doğrudan veya dolaylı bir şekilde yürüttükleri projeler için katkı alabiliyorlar. Valiliklerin doğrudan bir destek programı yürüttüklerini pek söyleyemeyiz çünkü bunu yapan çok sayılı valilik var. Ankara Valiliği İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürü Haluk Teber ile görüşmemde kendisi Ankara Valiliği için her hangi bir destek programının olmadığını ve sivil toplum örgütleri ile ortak yürütülen projelerin de olmadığını belirtti. Dolayısıyla Çiğdemim Derneği ile Valilik arasında da doğrudan böyle bir proje işbirliği yer almıyor ve bu araştırmaya başlarkenki hipotezimın sandığımın aksine yanlış olduğunu görüyorum. Sivil Toplum kuruluşları ve özellikle dernekler için böyle bir destek programı başlıca İçişleri Bakanlığı tarafından sunuluyor. T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü yılda iki kez dernekler için proje başvuru çağrısında bulunuyor. Dernekler kendileri için belirlenen kapsamda proje başvurusunda bulunuyor. Kazanan projeler için hibe verilip uygulamaya geçiliyor. Çiğdemim Derneği İçişleri Bakanlığının bu programına iki kez başvurmuş fakat projeleri onaylanmamış. Hibeyi kazanan projeler ve dernekler açıklanmıyor dolayısıyla süreç şeffaf işlemiyor. Dernek Çankaya Belediyesi'ne ortak proje başvurusu yapmış fakat belediyenin mali raporlaması dolayısıyla kabul edilmemiş. Yine de Dernek Çankaya Belediyesiyle projeler olmasa bile bazı ortak çalışmalar yapıyor ve bu ortaklıkların yapılmasına Çiğdemim Derneğinin özen gösterdiğini öğrendim. Çiğdemim Derneği Avrupa Birliği Hibe Projeler başata olmak üzere üniversiteler veya başka derneklerle beraber olmak üzere çeşitli projeler gerçekleştirdi ve devam edenler de var. Çiğdemim Derneği Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği (STGM)'nden BİRLİKTE projesi kapsamında 2 yıllık 15000 Euro'luk bir destek alıyor. Maddi desteğe ek olarak 'kurumsal kapasite gelişimi'ne yönelik de mentörlük desteği alıyor. Bir Avrupa Birliği projesi olan 'Sivil Düşün' kapsamında da Çiğdemim Derneği 3 proje yapmıştır. Çiğdemim Derneğinin gerçekleştirdiği bir diğer proje ise Ankara Kalkınma Ajansı ile Çiğdem mahallesinde 'Yaşam Engel Tanımaz' projesidir.

Çiğdemim Derneği ile Valilik arasındaki ilişkiyi öncelikle Dernekler Kanunu'na ve Dernekler Yönetmeliği'ne dayanarak hukuki bir çerçevede inceledim. Bu ilişkinin dernek tarafından veri ve bilgi bildirme, talep-itiraz şeklinde ilerlediğini gördüm. Valilik açısından da bu ilişkinin bir denetleme mekanizması üzerine kurulduğunu ve beklenen ve arzu edilenin aksine valilik ile derneklerin veya başka sivil toplum kuruluşlarının ilişkisinin zayıf ve destekleyici nitelikte olmadığı sonucuna vardım. Bazı valiliklerin proje ofisleri kurarak bu alanda adımlar attığını bilsek de çağımızın ve demokratikleşme sürecinin gerekliliklerinden biri olan yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ilişkisinin topluma fayda sağlayacak projeleri desteklemek konusunda yetersiz kaldığı ve sivil toplum kuruluşlarına bu desteğin genel olarak İçişleri Bakanlığı tarafından verildiğini gözlemledik. İçişleri Bakanlığının verdiği bu destek ve ayırdığı fonlar tartışmaya açık gözüküp, Çiğdemim Derneği bazında böyle bir programa iki kere başvurup kabul almamak ve sürecin nasıl işlediği, kimlerin hibe aldığının açıklanmaması, Çiğdemim Derneğinin devletten talep ettiği desteği görememesi ve yaptığım röportaja göre de sürecin

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

şeffaflığına olan güvensizlik nedeniyle bir daha başvurma motivasyonunun kırılmasıyla sonuçlanmıştır. Yine de Çiğdemim Derneği Avrupa Birliği hibe projeleri başta olarak dernekler, üniversiteler ve benzeri kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak ortak projeler yürütmektedir.

Kaynakça

- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5072&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=8038&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5253&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- ALKAN Mehmet (1998) “Sivil Toplum Kurumlarının Hukuksal Çerçevesi 1983-1945” Tanzimat’tan Günümüze İstanbul’da STK’lar”, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, ss:45-74.
- AZAKLI Sedat (Aralık 1996) “Devlet-Sivil Toplum ve Yerel Yönetimler”, Türkiye Günlüğü, sy:43, ss:52- 57
- Gökalp, Ş. (n.d.). YENİ DERNEKLER KANUNU.
- Karakurt Tosun, E. (2007). AVRUPA BİRLİĞİNE ÜYELİK SÜRECİNDE TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER VE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI. *Paradoks*.
- Okutan, E. (n.d.). YEREL YÖNETİMLER VE SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN GELİŞMİŞ İŞBİRLİĞİ: İNGİLTERE ÖRNEĞİ.
- ÖNER, Şerif, (2001), “Sivil Toplum Kuruluşlarının Yerel Demokrasi ve Katılım Algılamaları” ÇYYD C.10 S.2, Ss:51 -67
- TUNÇAY, Mete (2003), "Sivil Toplum Kuruluşları ile İlgili Kavramlar", Sivil Toplum Dergisi, Yıl: 1, Sayı: 1 (Ocak -Şubat – Mart)
- YILDIZ, Mete (1996), "Yerel Yönetimler ve Demokrasi", Çağdaş Yerel Yönetimler, C. 5, S. 4 (Temmuz).
- http://www.cigdemim.org.tr/?page_id=11365
- <http://www.ankara.gov.tr/il-dernekler-mudurlugu>
- <http://kocaeli.gov.tr/icisleri-bakanligi-derneklerin-sosyal-icerikli-projelerine-yonelik-destek-programi>
- <http://www.ordu.gov.tr/icisleri-bakanligindan-5-dernege-proje-yardimi>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

UNDERSTANDING THE RELATIONSHIP BETWEEN IDEOLOGICAL STANCE AND PARTICIPATION IN ANALYSIS OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATION: ÇİĞDEMİM ASSOCIATION AND ŞİRİNDERE RELATIONSHIP EXAMPLE

Hasret GÜndoğan

Transformation of the urban through neoliberal policies and social classes' dealing mechanisms with the problems can be analyzed through civil society and collective movements of classes. In this research, the necessities of collective movements are considered and their class based features are explained. Not only movements and associations classes create also consumption culture and lifestyle issues are the indicators of urban experience while analyzing unifying and alienation spots. In this research, Çiğdemim neighborhood and its related organization Çiğdemim Association are analyzed in terms of their class based existence, attitude towards their neighbor Şirindere resulting from differences in the class based. Looking with the inner dynamics of Çiğdemim and Şirindere neighborhood, the research shows that ideological stance stemming from social class is an effective factor in terms of participation and comprehensiveness.

Research Question

How ideological stance of Çiğdemim Association affected its activities/events and participation from neighborhood?

Hypothesis

The ideological stance of the Çiğdemim Association has a direct impact on its activities and participation from neighborhood.

Methodology

The literature review is done; neoliberal policies starting from 1980s and consequences in relation with urbanization and lifestyles has been analyzed, the class formation and civil society relationships regarding the establishment of civil society associations has been analyzed. Urban experiences based on the social class argumentations had been analyzed to base argumentations on the Çiğdem neighborhood and Çiğdemim Association example. There is an interview with the Çiğdemim Association president Fatih Aksoy in terms of understanding the socio-economic and ideological stances of the neighborhood in general. The interview is important in understanding the ideological duality between Şirindere and Çiğdem neighborhood in terms of social class and ideology.

Limitations

Research is done through the literature review and interview with the president of the Çiğdemim Association to understand the general ideological stance of Çiğdem neighborhood and association, specifically. However, in terms of understanding the inability of Çiğdemim association's comprehensiveness of Şirindere neighborhood, the interview could not be done with the residents of Şirindere. In order to understand their urban experience there are videos in the YouTube; however, regarding their perception of relationship with Çiğdemim and Çiğdem residents specifically, the interview opportunity could be beneficial.

Understanding Neoliberal Policies, Urban Experience of Classes and Civil Organizations in Urban

Starting from 1980s neoliberal policies applied in Turkey created various consequences. Privatization, decreased government spending, shifting services from public sector to private sector, flexibility regulations in labour market also created necessary changes in the urban areas. Finance and service sectors gained a great importance through neoliberalism and of middle classes expanded. Working class has also expanded due to dissolution of agriculture. There has been always conflict between social classes because of unequal distribution of the resources; however, it can be said that the urban area is the most concrete representation of those inequalities. Lower class live in the lodging

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

buildings near-by their factories and they mostly have a difficulty to own a house, middle class get together in the closed sites with securities and building walls against “others” and upper classes turn back to further areas than city centers with luxuries; these are the rough representations of urban experience. On the other hand, there are some associations established by social classes so called nonprofit organizations that bring people together around a purpose. This is both result and reason for urban experience; with association, it is created a change against power relations and gained victory; however, it is very important where you belong in the strata because the impact would get lower as it goes down through social stratification.

According to Katznelson’s (1986) model of class formation “class be thought of as a concept with four connected layers of history and theory: those of structure, ways of life, dispositions, and collective action.” These connected four layers would make it easier to understand and interpret class formation. In the first layer, there are elements of capitalism companies that seek for profit maximization, exploitation of working classes and so on. In the second layer, this is the composition of experiences of capitalism by social classes. Their lifestyles both at houses and in the working places, social relationships are the elements of this second layer. The third layer is about how classes perceive life and show tendencies which Katznelson say “dispositions”. It can be said that class of people may have a tendency to react in a manner, and Katznelson basically refuse to use “class consciousness”. In his words “map the terrain of lived experience and define the boundaries between the probable and improbable”; therefore, when it is mapped it is predictable. The fourth layer includes collective action of class based on organization and movements. According to Şengül (2012), class formation process is not static, one time process and one formed it does not determine people’s lives rather it is a dynamic process that is reinterpreted and defined by people within certain boundaries at any time at different levels. When Katznelson’s class formation process is taken into account, it is seen that these layers include spatial elements. Relationships both in the working places and houses that are at neighborhoods could seem related. Neighborhoods that are identified with a certain social class could be an example like Çayyolu neighborhood in the Ankara identified with mostly upper classes who have higher income levels. This would lead to disposition of upper classes to choose Çayyolu as their new neighborhood if they are looking for a new house. Collective action in the fourth layer also includes some type of spatial elements. If there is a factory, there would be houses of working class families’ near-by, and that neighborhoods would be identified with working class. Moreover, it is predictable to see common things in their experience and their collective action could be unionization through their organization.

Civil society as a concept became a controversial issue starting with 1960s social movements called new social movements. Feminist movements, LGBTI+ liberating movements, environmentalist movements like questioning oppressive power relations were important while analyzing civil society. It can be said that these are “new” in terms of date; however, they became the elements of civil society and pave the way for development of the civil society. The common features of these movements are; they are outside of the macro power relations and state institutions and they do not have a claim to base their movement in social classes; at least this was the point. According to Ozan (2012), the relationship between civil society and state is contrary, dual. Civil society is the place where democracy, freedom, pluralism, volunteer organization and political struggle take place. On the contrary, state is oppressive and intervening. According to Gellner (1994), civil society composed of nongovernmental organizations which prevent state monopoly. For Keane (1993), civil society is the freedom space that takes a stand against potentially authoritarian, despotic state. For Cohen and Arato (1992), civil society is a non-class based collective movement space between economy and the state that compromise volunteer organizations, social movements and forms of public communication. In Marxist standing point, civil society relations cannot be separated from capitalist relations of production. If the separation of civil society from the state is a form necessary for the maintenance of this social structure, more important to the bourgeois society as Marxists claim, seeing civil society as a part of freedoms means reproducing this form. Nongovernmental organizations, civil society associations in the urban are the concrete representations of collective movements occurring in the civil society. Members of the organization come together aiming to defend their rights in the urban, contribute to public interest, cooperation and advocacy. Urbanization is the important process when analyzing the rise of associations because urban needs of the society would be different and more challenging than the rural; therefore, there would be need to get organized against state rules or hegemony of the capital. It is important to mention state-capital nexus here because that alliance is the responsible most of the urban related issues. On the other hand, citizenship concept has become more flexible as a result of globalization and decline of nation state. Countries almost lost their homogeneous “nation” concept because migration, trade and so on. Therefore, citizenship concept is an evolving concept that is nourished by itself also by world dynamics.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Therefore, understanding the civil society movements and citizenship concept that became more flexible are important in terms of reading urban and society relationship by not forgetting stratified feature of society.

Social classes' urban experience has been shaped through different conjectures. Abolishing "import substitution", ensuring free market paved the way for increase in the urban population because capital accumulation takes place in the urban. Those who migrated created their own mechanisms to live in the urban such as lower income families who migrate from rural build illegal houses. The illegal neighborhood they built has similar features with their rural settlement like solidarity with others. Not only them but also middle class whose population increased due to finance and service sector gain importance, created their own mechanism to live in the urban. According to Yücebaş (2012), expanded middle class with 1980s neoliberal policies started to distinguish itself more with its consumption practices rather than participation to production relations. Their daily life, cultural activities, clothing, food routines are the space they emphasis its distinguishability. Residence choice is also one of the consumption practices that mentioned above, Yücebaş mentions that choice of residence is the indicator of the distinction. Yücebaş emphasizes on the fact that tension of "choice" and "necessity" in terms of middle class consumption practices. Living in the middle class neighborhoods separated from others is attractive because it is an indicator of status, respect also it is sterile and comfortable away from disorderly crowd. Therefore, as in the low income families to live together in low priced houses, middle class's apartment blocks are coping mechanisms that urban life created for Yücebaş. Allen (1984) mentions that there are "motives for people staying in, moving back to, city and participating in redevelopment of old neighborhood", Allen continues that "there are three types motives: (1) practical, mainly economic, incentives; (2) people's preferences for certain neighborhood and housing types- really matters of taste and style of life; and (3) ideological factors." According to Allen (1984) young people in 1960s are now in the phase of buying houses and they have concerns related with urban social problems. "Ideological factors, in particular, generate and reflect an emerging consumer taste for dense city neighborhoods and possibly a desire for a better community..." (Hunter, 1975) Diversity issue is also important while analyzing the neighborhood because according to Allen (1984) "the diversity of that is so much valued does not, however, include all of the variety of city life". Diversity that is cared about in the urban area is "a harmless variety specialty store, esoteric bookshops, 'ethnic' restaurants and highbrow cultural enterprises" (Allen, 1984) Therefore, for neighborhood to become a priority in the alternatives ideology is one of the important aspects and also new settlers that are searching for a house would not be happy with all kinds of diversity rather they would prefer diversity within their class again. In Allen's words "diversity that is valued, when it is valued, is that of communities whose residents are not so socially different or hostile as to threaten peace in the street"(Allen, 1984). Therefore, seeing other side as dangerous and threatening the peace would not pave the way for classes' unity in the urban area. If there is a spatial encounter between sides, there would be non-negligible tensions. However, management of that tension would be on the shoulders of the residents.

Çiğdem neighborhood is located in the south of the Ankara, near to the Middle East Technical University. Neighborhood comprises of middle and higher income residents; it can be said that they are generally from middle and upper classes. There is also a Şirindere neighborhood, which comprises low income families and they share the same neighborhood unit (mukhtar) with Çiğdem. Çiğdemim Derneği is the nongovernmental organization, civil association that has been established by the residents for the purposes of education, environment and solidarity. If it is looked at activities of the association there is wide range of activities from education, cultural activities to advocacy, social welfare. Such an organization in the neighborhood established in 1996 endured till these times by evolving is a great example in terms of analyzing civil society, participatory "active citizenship" in the urban. Çiğdemim Derneği, taking Çiğdem neighborhood as a democracy ground, maintain its activities such that sometimes the issue does not stay within neighborhood boundaries go further to the central administration; the example of contending with opening of İmam Hatip Lisesi, direct communication with National Education Ministry. Moreover, Çiğdemim Derneği seems inclusive in a positive manner when looking at content of their activities such as restricted reproduction of animals, ensuring participation of disabled residents to dernek activities and ecological actions like neighborhood garden. There are also interactions with Şirindere neighborhood contributing to educational development of adults, entertaining activities with children and food, clothing donations.

In order to get direct information from a resident of the Çiğdem neighborhood and also the president of the Çiğdemim Derneği, the interview is done with Fatih Fethi Aksoy. The questions are directed towards learning features such as the socio economic characteristics of the residents, ideological tendencies of the residents/members and relationship with Şirindere neighborhood. According to Mr.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Aksoy, who is the president of the dernek, neighborhood consists of middle and higher income families, there are a lot of retired residents and their neighbor Şirindere consists of low income families almost with 250 households. Aksoy mentions that there is an ideological attitude of course in the neighborhood when examined the election results; however, as Çiğdemim Derneği, it is valued that “independency, objectivity and volunteering” and he adds that “we have members from every segment”. In terms of membership criterion, Mr. Aksoy states that “there was an active participation criterion, but it has been abolished for 10 years because even if they could not participate in any way, there were neighbors wanting to support only financially”. In terms of relationships with the Şirindere, it can be said that it is controversial. Aksoy explains that residents of the Şirindere consist of so called “kağıt toplayıcıları”, they settled to “gecekondu” area instead of right owners and mostly they are from Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa. According to Aksoy, existence of this group brought about some problems such as security and environmental pollution. There had been some cases of robbery also. Aksoy, especially, emphasizes upon the environmental pollution problem because Çiğdem residents think that it became intolerable because it affects their life quality. There are some initiatives from Çiğdemim Derneği in an organized way such as establishing signature campaigns through internet related with Şirindere, making statements to press and attempts to governorship and municipality. Actually, still Çiğdemim Derneği and neighborhood residents look forward to reconstruction. Taking as residents’ voice Aksoy states that “They (kağıt toplayıcıları and families) disturb the order, they are dangerous and we know that they are temporary in the neighborhood because as a result of reconstruction that gecekondu area would be not there anymore”. With regards to active participation of Şirindere residents to Çiğdemim activities, Aksoy mentions that “We are working to integrate these neighbors into the neighborhood, but it is not very effective because they are not willing and open to change”. Aksoy states that “We support them with second hand clothing and belongings and we have food support from time to time. We opened a literacy course for adults, established the Şirindere Rhythm Group with children and have been working for 3 years. We include the children in the summer school from there.” These are the statements of Çiğdem resident and president of Çiğdemim Fatih Fethi Aksoy and it is probable that most of the residents share his ideas about Şirindere. Also, when it is analyzed “Şirindere Bölgesinin Atıklardan Temizlenmesi” signature campaign, supporters of the campaign with their justifications why they sign presents a general view about Şirindere. The existence of the tension results from environment pollution; however, there is also another reading of it. As mentioned above, middle class people construct a safety and sterile areas for them to live. Encountering with the “dangerous other” could make them uncomfortable. Neoliberal policies that make labour market more flexible also create a slippery ground for middle class. Yücebaş (2012) mentions that middle class want to keep, hide and lose the sight of social level they likely to fall after a while. Therefore, building walls against the other seems reasonable from middle class point of view. However, if it is looked wider the danger is not in the people live nearby rather the system that creates dangers in itself. It can be said that “kağıt toplayıcıları” have features of the precariat, defined in unstable labour life, unstable living, existential security framework. According to Guy Standing (2011) “precariat has to rely on money wages” and there is always economic uncertainty in their lives. Standing in his TEDx speech separates precariat into three segments and in the one he talks about migrants and refugees; they have no sense of home anywhere and they have to heads down to survive. The point here is that, kağıt toplayıcıları are one of the segment that composing precariat who have no security in terms of economy, security, health and education. They are living for the day, basically and for Standing this is not an accident it is desired by global capitalism. They are the first class in history systematically losing the great rights; civil, cultural, social and political.

Conclusion

As mentioned of Katznelson’s class formation, ways of life, disposition and collective movements would be important and there are also spatial elements within. As in the example of Çiğdemim neighborhood and their collective movement under the name of Çiğdemim Association would provide the basis of middle class experience of the space in Çiğdem neighborhood. Their tendencies of organization and dynamic evolution of the association in the space would be an important indicator of their awareness of the class and accordingly the perception of “other” and alienated ones. Moreover, their collective actions through association in the civil society framework is an example for place of freedom and democracy for protecting rights of the residents cannot be thought apart from class based movements no matter how much it is stated that it is non class based, at least this argument is valid for the Çiğdemim association case. In addition to these arguments, in the urban experience in terms of lifestyle, housing and consumption, social class would be as important as getting organized in the civil society.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

This being the case, Çiğdemim Derneği, as an example of the organized civil society movement, and members, mostly belong middle class, within are well aware what Şirindere is going through and it is seen that they want to add value their lives through some activities and support. However, because of class dynamics they belong to, they tend to lose their sight from Şirindere because living in a peaceful environment with similar people in a sterile, safety area is more important than the other. It is no blame on Çiğdemim Derneği and Çiğdem neighborhood, to be clear, but it is the neoliberal policies that shaped the urban. Çiğdemim Derneği, as mentioned above is a space of freedom that democratic civil society movement takes place. Çiğdemim Derneği's situating itself as volunteering, independent and objective is important because when necessary they would take the initiatives against state for the sake of neighborhood. Apart from members' willing to do something with solidarity, their positions in the social class hierarchy, past life experiences and perspectives are the great elements for their unification. How soever they want to include Şirindere to dernek, it would be an ineffective effort. At some point, the problem is not Çiğdemim could not be comprehensive towards Şirindere; however, the fact that Şirindere residents could not unite and get a ground for voice like Çiğdemim Derneği because their priority would be the save the day, everyday.

References:

- Allen, I. (1984). The Ideology of Dense Neighborhood Redevelopment. In *Gentrification, Displacement, and Neighborhood Revitalization* (pp. 27-41). USA: State University of New York Press.
- Cohen, J. L., & Arato, A. (1992). *Civil Society and Political Theory*. Cambridge.
- Gellner, E. (n.d.). *Conditions of Liberty: Civil Society and Its Rivals*. Londra: Penguin
- Katznelson, Ira. 1986. "Working Class Formations: Constructing Cases and Comparisons." In *Working Class Formations: Nineteenth-century patterns in Western Europe and the United States*, ed. I. Katznelson & A. R. Zolberg. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Keane, J. (1993). *Despotizm ve Demokrasi: Sivil Toplum ve Devlet, Avrupa'da Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul, Türkiye: Ayrıntı.
- Ozan, E. D. (201299). Sivil Toplum. In *Siyaset Bilimi: Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler* (pp. 99-108). İstanbul, Türkiye: Yordam.
- Standing, Guy (2011) "The Precariat" in *The Precariat: The New Dangerous Class*, Bloomsbury Academic, pp. 1-22.
- Şengül, T. (2001). Sınıf Mücadelesi ve Kent Mekanı. *Praksis*, 9-31.
- Yücebaş, M. (2012). Orta Sınıflar ve Modern Gettolarda Ayrıcalıklı Yaşam. *İNSANBİLİM DERGİSİ*, 21-38.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

AB ÜYELİK SÜRECİNİN SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINA ETKİSİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİ

Mehmet Meriç Gür

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Avrupa Birliği'ne ya da o dönemki ismiyle Avrupa Ekonomik Topluluğuna başvurusunu ilk olarak 1959 yılında yapmıştır. Dönem koşulları sebebiyle Türkiye'nin üyelik talebi reddedilse de ülkenin tam üyelik hakkı reddedilmemiş, Ankara Antlaşması'nın imzalanması yıllardır süregelen Türkiye'nin üyelik sürecinin başlangıcı olmuştur. İnişli çıkışlı ve derin ilişkiler halen günümüzde de devam etmektedir. Türkiye "Aday Ülke" ünvanını alması ve katılım müzakerelerinin başlaması dolayısı ile 2007 yılından itibaren, Katılım Öncesi Yardım Fonundan (Instrument for Pre-Accession) yararlanmaktadır. Bu çalışmada AB Projelerinin ne sebeple ve nasıl yürütüldüğü ve özellikle projelerin Çankaya, Ankara'daki Çığdemim Derneği ile ilişkisi diğer derneklerin projelerinden de yararlanılarak anlatılacaktır.

Avrupa Birliği Projeleri

Türkiye AB'ye tam üyelik sürecinde ilerlemek ve tam üye haline gelebilmek için Avrupa Birliğinin temel ilkeleri üzerinde gelişme kaydetmek ve devlet yönetiminin Avrupa Birliği müktesabatına yaklaştırılması gerekmektedir. Avrupa Birliği katılım sürecinde bulunan aday ülkelerin bu ilkelere ulaşması mali yönden destekte bulunmaktadır. 2007 yılından itibaren bu destekler Katılım Öncesi Yardım Fonu çatısı altında toplanmıştır. Destek 6 yıllık dönemler halinde planlanmaktadır. Türkiye 2007-2013 arası ilk dönemden faydalanmış ve 2014-2020 mali fonundan da halen yararlanmaya devam etmektedir. İkinci dönem destek de yine aynı şekilde AB Üyeliği doğrutusunda Avrupa Birliği müktesabatına uyum ve uygulamasına yönelik kapasitenin geliştirilmesi ve sosyal uyum yönünde de gelişim sağlanması hedeflenmektedir. 7 yıllık toplam tahsisat 4.453,9 milyar Euro'dur. Bu fonları, Avrupa Birliği Programları (Birlik programları) yürütmeleri dolayısıyla vatandaşlar, işletmeler ve kamu kurumları kullanabilir. Birlik programları Avrupa Birliği Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin onayı ile yürürlüğe girmekte ve program ile ilgili Avrupa Birliği Komisyonu Genel müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Projeler 4 spesifik hedef üzerinde gerçekleştirilmektedir. Bunlar;

- 1-Siyasi Reformların Desteklenmesi
- 2-Ekonomik, sosyal ve bölgesel gelişmenin desteklenmesi
- 3-Yararlanıcı ülkenin AB üyeliğinden kaynaklanan tüm yükümlülüklerini yerine getirebilme kapasitesini arttırmak ve ülkeyi AB müktesabatıyla uyumlu hale getirmek
- 4- Bölgesel entegrasyonun ve bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi.

Birlik programlarına katılım üye ülkelerin katılımı zorunlu iken, projelere katılım aday ülkeler ve Avrupa Birliği'nin yakın olduğu komşu coğrafyası Balkan ülkelerine de açıktır. Programların temel amacı ülkeler arası işbirliğinin geliştirilmesi olduğundan, başvuruların büyük kısmında farklı ülkelerden partnerlerin olması gerekmektedir. Avrupa Komisyonu 2007-2013 yılları arasında 26 Birlik Programı uygulamış ve Türkiye bunların 9 tanesine katılım sağlamıştır. Katılım süreci Türkiye'nin katılım talebinin ülke tarafından Komisyon'a iletilmesi ya da Komisyon tarafından katılım davetinin ülke yönetimine ulaştırılması yolu ile başlamaktadır. Katılım şartlarının onayı ve Komisyon'un karara bağlamasını takiben Resmi Gazete'de yayımlanması ile birlikte ülkemiz program kapsamında yürütülmekte olan faaliyetlere katılma hakkını elde etmektedir. Ülkemizin çıkılan çağrılara başvurabilmesinin ön koşulu budur. Katılım sağlamadığımız bir program kapsamındaki çağrılara ülkemiz tarafından başvuru yapılamaz. Türkiye 2014-2020 döneminde uygulanmakta olan Avrupa Birliği Programlarının yedisine katılmaya karar vermiştir. Bunlar:

- Eğitim, Öğretim, Gençlik ve Spor Programı: Erasmus+
- Araştırma ve Yenilik Çerçeve Programı Horizon 2020
- İşletmeler ve KOBİ'lerin Rekabet Edebilirliği Programı: COSME
- Yaratıcı Avrupa
- İstihdam ve Sosyal Yenilik: EaSI
- Customs 2020
- Fiscalis 2020

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Bu programları kısaca tanıtmak gerekirse Eğitim, Öğretim, Gençlik ve Spor Programı: Erasmus+ Hayat boyu öğrenme perspektifinde yüksek öğrenim öncesi eğitimi (Comenius), yükseköğretim (Erasmus), uluslararası yükseköğretim (Erasmus Mundus), mesleki eğitim ve öğretim (Leonardo Da Vinci) ve yetişkin eğitimi (Grudntvig) kapsayacak şekilde her şekilde seviyede eğitim ve öğretimi kapsayacaktır. Program doğrultusunda Eğitim alanındaki hedef dahil Avrupa 2020 strateji hedefleri, eğitim ve öğretim alanında Avrupa işbirliği stratejik çerçeve hedefleri, yükseköğretim alanında ülkelerin ortak sürdürülebilir hedeflerinin gelişimi, Avrupa değerlerinin teşviki ve sporda Avrupa boyutunun güçlendirilmesi gibi hedefler bulunmaktadır.

Horizon 2020 Programının genel amacı ise bilgi ve yeniliğe açık ve dayalı bir toplum ve ekonomi oluşturmaktır. Bu program Avrupa 2020 hedeflerinin gerçekleştirilmesi ve aynı zamanda Komisyon başkanı Ursula von der Leyen tarafından yayınlanan “ 6 komisyon önceliği” adlı eylem planı için de büyük önem taşımaktadır. Programın öncelik alanlar ise Bilimde Mükemmeliyet, Sanayide Liderlik ve Sosyal Sorunlar şeklindedir. İşletmeler ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği Programı: COSME ise KOBİ’lerin rekabet ortamında desteklenmesi, girişimci kültürün desteklenmesi gibi amaçları gerçekleştirmek üzere oluşturulmuştur. Yaratıcı Avrupa programı kültürel ve yaratıcı sektörlerin desteklenmesidir. Dil ve kültür çeşitliliğinin desteklenmesi, korunması ve geliştirilmesi hedeflenmiştir. EaSi programı ise sürdürülebilir istihdam, sosyal koruma ve sosyal dışlama ile mücadele konusunda gelişmeyi hedef almaktadır ve program PROGRESS, EURES ve Mikro-finans ve Sosyal Girişimcilik ayağı olarak üç ayaktan oluşmaktadır. Customs 2020 ve Fiscalis 2020 programları Merkezi, yerel ve bölgesel idarelerin katılımına açıktır. Customs 2020 Türkiye AB arasındaki gümrük birliğinin güçlendirilmesini hedeflerken Fiscalis 2020 programı iç pazarda vergilendirme sistemlerinin işlerliğinin iyileştirilmesini ve bu doğrultudaki işbirliğinin güçlendirilmesini hedef almaktadır.

Avrupa Birliği’nin yürüttüğü bu programlar Avrupa Komisyonu’nun ürettiği politikalar doğrultusunda gelişmektedir. Bu sebeple Ursula von der Leyen Komisyonu tarafından yayınlanan ve Komisyon’un yönetim sürecini kapsayan 6 Priorities for European European for 2019-2024 (Avrupa Birliğinin 2019-2024 yılları için 6 önceliği) belgesi doğrultusunda 2021-2028 yılları için verilecek olan IPA ve Avrupa Birliği’nin Programlarının da bu önceliklere önem vereceği aşıkardır. Özellikle Avrupa Birliğinin önümüzdeki dönem için öncelikle Çevre ve Dijital Dönüşüm konularına ağırlık vermesi beklenmektedir.

Avrupa Birliği’nin yönetim ilkesi Subsidiarity (yerellik) ilkesine dayanmaktadır. Bu ilkeye göre, eğer bir yönetimin veya bir hizmetin yerelden yapılması daha etkili ve verimli ise bu hizmet yerele en yakın birim tarafından gerçekleştirilmelidir. Yerelleşme ilkesi demokrasi ile iç içe geçmiş olarak görülmektedir. İşte bu sebepten dolayı, Avrupa Birliği programları Türkiye ve diğer aday ülkeler için Avrupa ile bütünleşme ve Avrupa Birliği müktesebatına yakınlaşma açısından büyük önem taşıyor ve Avrupa Birliği değerlerinin toplum tarafından benimsenmesi, kalkınma, çevre ve bunun gibi bir çok konuda aday ülkelere gelişme yolunda geniş destek sunuyor.

Çiğdemim Derneği

Çalışmanın bu bölümünde Ankara’nın Çankaya ilçesi, Çiğdem Mahallesinde faaliyetlerine devam eden Çiğdemim Derneğinin Avrupa Birliği Programları üzerinde yaptığı projeler tanıtılacak, Dernek yönetimine mülakat yöntemi ile yöneltilen sorular doğrultusunda derneğin projeler ile neleri amaçladığı ve AB- Dernek ilişkisi anlatılacaktır.

Çiğdemim, Çiğdem Mahallesi sakinlerinin sosyal, kültürel, fiziksel ve zihinsel açıdan gelişmesine, hayat kalitesinin iyileştirilmesine yönelik hizmet ve çalışmalarını gönüllülük ve katılımcılık esasını yürütmektedir. Avrupa Birliği bilindiği üzere STK’lara programlar dahilinde geniş mali destekler sunmaktadır. Ancak STK – özellikle yerel ve küçük düzeyde kuruluşlar – ilk önce başvuru yapma aşamasında problemler yaşamaktadırlar. Programlar dahilinde yapılacak olan projelerin yazımı ve koordinesi bazı kurumlar için bir engel oluşturmaktadır. Bu engeller Çiğdemim Derneği için de bir döneme kadar engel oluşturmaktaydı. Çiğdem derneği başkanı Fatih Fethi Aksoy Bey 2005 yılına kadar derneğin Avrupa Birliği projelerine başvurmak konusunda bir düşüncesi olmadığını belirtti. Proje yazacak bilgi ve donanımın dernek üyelerinde bulunmadığını ve üyelerin Avrupa Birliği projelerine katılma konusuna sıcak bakmadığını belirtti. Aynı zamanda başvuruların İngilizce yapılması ve başvuruların genel anlamda zorluğu da derneği engelledi. Projelerin gerekçeleri, mevcut durumu, faaliyetleri, hedef kitleyi, bütçeyi hazırlamak bu alanlarda belli bir seviyede yetkinliği ve uzmanlığı gerektirmekte. Ancak 2000’li yıllardan sonra çeşitli kurumların düzenledikleri eğitimler ve çalışmalara katılım sonrası Avrupa Birliği projelerine karşı bakış ve tavır değişti. 2005 yılında dernek ilk proje başvurusunu yaptı. Başvuru olumsuz sonuçlandı ancak dernek eğitimleri doğrultusunda oluşmuş motivasyon ile proje üretmeye devam etti. Oluşturulan proje grubu ile proje başvuruları hazırlanıyor.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Başvuru grup üyeleri arasında bölümlere ayrılıyor ve üyeler görevlendirildikleri bölümleri yazdıktan sonra bir diğer üye bu bölümleri düzenleyip birleştiriyor. Proje başvurusunun kabulü sonrasındaki süreç de yoğun bir çalışmayı gerektiriyor. Projenin gerektirdiği satın almalar, faaliyetlerin planlanması ve zamanında harekete geçirilmesi çok sayıda yetkin işgücüne ihtiyacı beraberinde getiriyor.

Projeler doğrultusunda edinilen mali yardımlar derneğin birçok malzeme alımı yapmasına, mahallenin eksiklerinin giderilmesine ve aynı zamanda dernek üye ve projelerde yer alan kişilerin de konular üzerinde daha fazla bilgi edinmesine yardımcı oldu. AB Projeleri konusunda verilen eğitimler dernek üyelerinin yetkinliğini arttırmada büyük bir etken oldu. Eğitimler sonucunda dernekteki kurumsallaşma arttı ve dernek proje üretmeye başladı. Çiğdemim Derneği yalnızca Avrupa Birliği fonları ile değil aynı zamanda Ulusal kaynaklardan da yararlanmaktadır. Derneğin Ankara Kalkınma Ajansı ile yaptığı “Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz” projesi mahalledeki engelli vatandaşların sosyal ve kültürel yaşama katılımını kolaylaştırmayı amaçladı. Aynı şekilde İçişleri bakanlığı ve Sabancı Vakfı'nın desteklerine de başvuruda bulunan dernek, bu kurumlardan maalesef yardım alamadı. Dernek, Ulusal ya da Avrupa Birliği fonu ayırımı yapmadan her türlü fon kaynağını takip etmekte ve şartları dernek için uygun olan projelere başvurularda bulunmaktadır. Avrupa Birliği projelerinin hibe yardımları projelerin kapsamlarına ve projelerin konularına göre değişmektedir. Projelerin finanse edilme süresi yıllık periyotlar şeklinde değil, projelerin özelinde mali destek süresi belirlenmektedir. Projeler genellikle 12-24 ay arası değişmektedir. Çiğdemim Derneği şüana dek küçük projeleri hayata geçirmiştir. Derneğin aldığı yaptığı projeler 15.000, 60.000 TL'lik ve 30.000 Euro'luk destek almıştır. Derneğin son başvuru yaptığı proje 150.000 Euro'luk destek öngörmüştür ancak henüz yetkililerden başvuru sonucuna yönelik bir dönüt olmamıştır.

Kabul alamayan projeler dernek tarafından tekrar güncellenmekte ve başka hibe verici kurumların değerlendirilmesine sunulmaktadır. Aynı zamanda eyleme uygun olan bazı projeler kapsam olarak daraltılıp derneğin kendi bütçesi ile uygulanmaya çalışılmaktadır. Dernek 2019 yılında Mikro Fon Programı kapsamında Çiğdemim Çocuk Meclisi projesini hayata geçirmiştir. Çocuk Katılımı Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmeye göre “çocukların fikirlerini özgürce ifade etmesi ve bu fikirlerin yetişkinler tarafından dikkate alınması” olarak tanımlanmaktadır. Çiğdemim Derneği aldığı küçük hibe desteği ile çocukların da sivil topluma katılımını gerçekleştirmeyi amaçlayan Çiğdemim Çocuk Meclisi çalışmalarını başlatmak için önemli bir adım olmuştur. Çiğdemim Çocuk Meclisi, çocukların fikirlerini özgürce dile getirmesi, demokratik değer ve fikirlerin çocuklarda yer edinmesi, çocukların kendi haklarının farkına varması, toplumsal yaşamdaki etkinliklerinin artırılması ve demokratik, haklara saygılı bir birey haline gelmesi amaçlandı. Çalışmalardan doğrudan 18 çocuk meclisi yararlandı. Dolaylı olarak mahalledeki çocukların da yararlanması için iki çocuk şenliği yapıldı. Yapılan bu etkinlikler düzenlenen bildirimlerle mahalledeki etkinliklerde dağıtıldı, mahalle esnafına bilgi verildi ve muhtarlık yardımıyla yeni taşınan aileler de bilgilendirilmeye çalışıldı. Ayrıca online dergiler ile de bilgi akışı sağlandı. Etkinliğe yönelik geri bildirimler oldukça olumlu ve motive edici düzeydedir. Mikrofon programı kapsamında alınan destek çalışmaların ana hedeflerine büyük ölçüde olumlu katkıda bulunmuştur.

Çiğdemim Derneği'nin gerçekleştirdiği diğer bir AB Projesi “Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz” ise engelli vatandaşlara yönelik farkındalığı arttırmak ve mahalleyi engelli vatandaşlar için daha yaşanabilir bir hale getirmeyi amaçlamıştır. Engellilerin toplumun eşit bireyleri olarak topluma katılmaları üzerinde engel oluşturan önyargıların, toplumsal ve fiziksel engellerin azaltılması ile ilgili olarak çalışmalar yürütülmüştür. Engelliliğe dair farkındalığın mahalle sakinleri arasında artırılması, engellilerin ve yakınlarının sahip oldukları haklar konusunda bilgilerinin artırılması, hizmet sunumunda doğan eşitsizliklerin giderilmesi ve engelli vatandaşların topluma katılım yönünde motive edilmesi amaçlanmıştır. Proje sonrası süreçte de Engelsiz Çiğdem Topluluğu çalışmalarına devam edecek ve sorunların tespiti, takibi ve çözümüyle ilgili olarak Çiğdemim Derneği ve Çiğdem Mahallesi Muhtarlığıyla ortak eylem ve kararlar alınacaktır.

Dernek AB projelerine ilk başvuru sürecinden günümüze birçok farklı alanda da proje geliştirmeye çaba harcamıştır. Anadolu'dan Avrupa'ya Kültür Sanat Dostluğu (Culture and Art Friendship from the Anatolia to the Europe) 2010 yılında oluşturulmuş ve Hollanda'daki Stichting Kulsan Vakfı ve Çiğdemim Derneği ortak bir çalışma yürütmeyi amaçlamıştır. Proje ışığında Proje ülkelerinin kültürel ve sanatsal mirasının tanınırlılığının sağlanması, tanıtılması ve bilinç düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Ancak maalesef proje destek alamamış ve hayata geçirilememiştir. Ancak dernek motivasyonunu kaybetmemiş, üyelerinin ve derneğin kurumsal kapasitesi geliştirmeye devam edilmiştir. Çiğdemim Derneği yalnız kendisi proje üretmek ile kalmayıp aynı zamanda Ankara'da bulunan diğer derneklerin de bu projelere katılımını desteklemekte ve derneklere projeler katılım konusunda yol göstermektedir. Çankaya'da bulunan ve benzer amaçlar doğrultusunda hareket eden

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

dernekler ile Çiğdemim Derneği beraber çalışmakta ve iletişimini geliştirmektedir. Dernekler arasında iletişimi, işbirliğini arttırmak, geçmiş deneyimlerin paylaşılmasını sağlamak, ortak projeler üretmek ve uygulamak, henüz bu yönde adım atmamış olan mahalle ve semtlerde dernekleşmeyi desteklemek ve konu üzerinde çalışan insanlara yardımcı olmaktadır. Dernek farklı derneklerin birlikte çalışmasıyla oluşacak sinerjinin belediyeler ve kamu kurumları nezdinde güç oluşturacağı yani yerleşmenin bir destekçisi olacağını belirtmektedir. Ayrıca bu birliktelik ile farklı STK ve derneklerin envanterlerinde bulunan araçların ve donanımlı personelden herkes tarafından yararlanılması da toplum için yararlı olacaktır. Bu sebeple Çiğdemim Derneği Ankara'da Mahalle / Semt dernekleri ile bir birlik oluşturmak için proje başvurusunda bulunmuştur. Kabul edilirse Ankara'da Mahalle / Semt dernekleri birlikteliği oluşturulacaktır. Bu birlik dernekler arasındaki dayanışmayı kurumsallaştıracaktır. Proje başvurulmuş olan çağrı kapsamında kabul edilmese bile dernek projeyi başka bir kaynaktan yararlanarak hayata geçirmeye kararlıdır. Fatih Bey derneğin gelecekteki proje planlarının komşuluk ve dayanışma üzerinde duracağını belirtmiştir. Derneğin Birlik projesinde proje ortaklarından biri olan Bahçelievler Güzelleştirme ve Dayanışma Derneği'nden Şevket Özgün Bey de Çiğdemim Derneğinin Bahçelievler derneğine yardımda bulunduğunu ve Bahçelievler derneğinin başvurduğu tek projenin henüz Dernek Birliği projesi olduğunu belirtti. Bahçelievler derneğinin de konu üzerinde bir çalışma grubu oluşturduğunu ve çalışmalarına devam etmekte ancak konu üzerinde henüz bir sonuç alınamadı. Çiğdemim Derneği aynı zamanda KAVAKLIDEREM, Oran Mahallesi Güzelleştirme ve Dayanışma derneği gibi diğer derneklerle de aynı çizgi üzerinde çalışmalarına devam etmektedir.

Çiğdemim Derneği yönetimi ile yapılan mülakat ve derneğin geliştirdiği projeler ve ürettiği çözümler incelendiğinde derneğin AB Projelerini amacına uygun ve etkili şekilde uygulayıp mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini arttırmada önemli bir etken olduğu gözlemlenmiştir. Dernek sivil toplumun güçlendirilmesinden çevre konusu üzerine geniş yelpazede projeler üretmiştir. Bununla kalmayıp Çankaya ilçesindeki diğer derneklerin de gelişimine katkıda bulunmuş ve onları AB projeleri üretmeleri konularında desteklemiştir. Dernek gelecekte de proje üretmekte kararlı ve üyelerini de bu yetkinliğe hazırlamaktadır.

Farklı Derneklerden Diğer Başarılı Faaliyetler

Proje yapma yetkisine ve yetisine sahip olan diğer kurum ve kuruluşların başarılı projeleri incelemek Çiğdemim Derneğinin diğer derneklerden neleri farklı yaptığını kavramayı ve daha önemlisi önemli projelerin hangi amaçlar doğrultusunda oluşturulup hangi yöntemlerin tercih edilmesinin proje kabulünü sağladığının anlaşılmasını mümkün kılacaktır. AB Başkanlığının internet sayfasında yayınlanan 2007-2013 Dönemi başarılı proje örneklerinde bu projelere erişim sağlamak mümkündür. Örneğin "Hayat boyu öğrenme, hayat boyu spor" projesini yapan Kütahya Sempati Spor Kulübü derneği Çiğdemim Derneğine iki açıdan benzemektedir. Projeyi gerçekleştiren kurum bir dernektir ve aynı zamanda proje doğrultusunda engelli vatandaşlara yönelik olumlu bir kazanım elde edilmiştir. Proje Almanya, Polonya ve İtalya ile birlikte dört ortağın bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Projenin amacı, örgün eğitimin dışında olan zihinsel engelli öğrencilere spor faaliyetleri yardımı ile yeni öğrenme yöntemleri ve imkanları oluşturmak ve onların bu öğrenme imkanları sonucunda öğrenecekleri davranışları genellemelerini sağlamaktır. Projenin başlangıcında projeye yönelik dokümanlar hazırlanmış ve uygulamaya geçilmiştir. Proje sürecinde anket uygulaması, ortaklık toplantıları düzenlenmesi ve aynı zamanda bir internet sitesi hazırlanmıştır. Projenin sonundaki en önemli kazanım ise engelli öğrencilerin eğitimlerinde kullanılabilecek genellenebilir eğitim modüllerinin oluşturulması olmuştur. Bu proje 16.500 Euro hibe almış ve 24 ay boyunca desteklenmiştir. Proje engelli vatandaşlarımıza yönelik olduğundan Çiğdemim Derneği için de bir örnek teşkil edebilir.

Çiğdemim Derneği projeleri ile benzerlik gösteren bir diğer başarılı proje ise Erzurum Turizm ve Kültürevi Gençlik Derneği'nin hayata geçirdiği "Gönül Bağı" projesidir. Proje Türkiye ve Yunanistan'dan belediye ve gençlik meclisleri, STK'lar ve gençlik grupları ve temsilcilerinin katılımıyla uygulanmıştır. Proje içinde gençlerin aktifliğini arttırma, içinde buldukları toplumun bir parçası olarak harekete geçmeleri ve demokrasi, insan hakları hakkında bilgilerinin arttırılması, demokratik süreçler hakkındaki farkındalıklarının ve katılımcılık düzeylerinin arttırılması amaçlı etkinlikler düzenlenmiştir. Proje süresince ortaklar arasında karşılıklı ziyaretler düzenlenmiştir. Her iki katılımcı kurumun yerlerinde ve yakın çevrelerinde aktif kuruluşlar ziyaret edilmiştir. Katılımcılar ziyaretler esnasında çalışmaları beraber yürütmüş, diğer zamanlarda da internet ortamında çalışma devam etmiştir. Proje sayesinde gençlerin demokratik süreçlere katılımını arttırmak ve iletişim kurmanın önemini anlaşılmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Sonuç

Çiğdemim Derneği 2005 yılında başladığı AB projeleri yolculuğuna konu hakkında donanımını arttırarak devam etmektedir. Dernek, AB Projeleri ile birlikte Türkiye'nin AB Tam Üyelik sürecinde tamamlaması gereken kriterler üzerinde ilerlemeyi amaçlayan AB Projeleri kapsamında bir faaliyet girişiminde bulunmuştur. Yaptığı faaliyetler ile birlikte çevre ve sivil toplumun gelişmesi konusunda mahalle düzeyinde önemli adımlar atılmıştır. Çiğdemim Derneği bu çalışmaların sadece kendi çevresiyle sınırlı kalmayıp diğer Çankaya Derneklerine de yayılmasını amaçlamış ve diğer derneklere de çeşitli konularda yardımda bulunmuştur. AB Projeleri Türkiye'nin Tam Üyelik sürecinde önemli bir yer tutmak ile birlikte, Türkiye'nin çağdaş değerlere daha da yaklaşması için de vazgeçilmez bir fırsattır. Çiğdemim Derneği ilk başvuru deneyiminden sonra da dernek bünyesindeki kişilerin eğitimine ve gelişimine devam etmiş, farkındalığı arttırmıştır. Yapılan projeler hem mahalle sakinlerinden hem de Ankara Kalkınma Ajansı gibi kurumlardan da övgü almıştır. Ancak üretilen projeler incelendiğinde maalesef ki birçok proje reddedilmiştir. 2007-2013 yılları arasında hibe desteği sağlanmış olan ve Çiğdemim Derneğinin ürettiği projeler ile paralellik gösteren projeler incelendiğinde talep edilen hibeler Çiğdemim Derneğinin talep ettiği hibeler ile karşılaştırıldığında oldukça sınırlı kalmaktadır. Örneğin Çiğdem Mahallesinde Aktif Yurttaş Olmak projesi 56700 Euro talebinde bulunmuştur. Çiğdemim Derneğinin Anadolu'dan Avrupa'ya Kültür Sanat Dostluğu projesi 106760 Euro destek talebinde bulunmuşken Piri Reis İlköğretim Okulu'nun benzer bir projesi olan Masal Kahramanları Avrupa'da Buluşuyor adlı proje ise 23.000 Euro destek almıştır. Projelerin reddinin sebebi talep edilen finansal desteklerin çok büyük ölçekte olması olabilir. Çiğdemim Derneği AB Projeleri üretmeye devam etmekte kararlıdır ve hayata geçirilecek olan Dernekler Birliği projesi ile de yeni AB Proje ortakları oluşturulmasında da büyük rol oynayacaktır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

AKP İKTİDARININ DEĞİŞEN YEREL YÖNETİMLER POLİTİKALARI, SEMT DERNEKLERİNİN NEDEN YAYGIN OLMADIĞINA BİR CEVAP OLABİLİR Mİ?

Nisa Selen Özbek

Bu çalışmada semt derneklerinin neden yaygın olmadığı sorusuna bir cevap arıyorum. AKP'nin değişen yerel yönetimler politikalarının yerinden yönetim ve demokratik katılım ilkeleri ile ilişkisini ve Çiğdemim Derneği'nin böyle bir tablo karşılığında taşıdığı biricikliği incelemeyi hedefliyorum. İlk olarak, AKP'nin iktidara geldiği 2002 yılı itibariyle benimsediği adem-i merkezileşme politikasının cisimleştiği Kamu Yönetimi Temel Kanunu'ndan bahsedeceğim. Ardından, bu politikanın yerini alan yeniden merkezileşme ve ölçek büyütme çabalarını gerçekleştiren 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı kanuna ve bu çabanın son durağı olan cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine değinerek bir tartışma yürüteceğim.

İlk olarak yerinden yönetimlerin tanımının yapılması gerekiyor. Yerinden yönetim, yerel yönetimlerin kendi karar alma mekanizmaları ile merkezin onayını almadan kendi personelini istihdam etmek, bütçe oluşturmak gibi kararları alabilecekleri anlamına gelir. Yerinden yönetimin ayırt edici özelliği yerel nitelikte olan hizmetleri (çöplerin toplanması, yerleşim yeri içerisindeki ulaşımın sağlanması vb.) sağlamakla yükümlü olmasıdır. Öte yandan, ulusal savunma, adalet, güvenlik genel nitelikte olan hizmetleri sağlamak merkezi idarenin sorumluluğundadır. Merkezi idare bu hizmetleri mülki idare aracılığıyla sunar. Bakanlıklar kendi görev alanlarıyla ilgili hizmetleri belli bir ilde yürütebilmek amacıyla il müdürlükleri aracılığıyla yapılırlar. İl İdaresi Kanununa göre, bu teşkilatlar o ildeki olan valinin emri altındadır. Merkezi hükümet ile yerel yönetimler arasındaki ilişkiler idari vesayet yoluyla kurulur. Bu şekilde, merkezi idare sadece yerel yönetimlerin eylem ve işlemlerini kanunla belirtilen sınırlar dâhilinde kontrol etmekle kalmaz, aynı zamanda kararlarını da bozabilir. Bununla amaçlananlar şöyle sıralanabilir: 1) İdarenin bütünlüğüne uygun olarak yerel hizmetleri görmek, 2) kamu görevinde birliği sağlamak, 3) kamu yararını korumak, 4) yerel ihtiyaçları gerektiği gibi karşılamak.

AKP'nin meclisten geçen fakat cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşölmek üzere meclise geri gönderdiği ve bunun sonucunda yasalaşamamış olan Kamu Yönetimi Temel Kanununda cisimleşen adem-i merkezileşme politikası 2008 yılı itibariyle yerel yönetimlerin ölçeğini büyültme ve yeniden merkezileşmeye bıraktı. İlk olarak, bahsi geçen yasa tasarısından, temel hedeflerinden ve AKP'nin adem-i merkezileşme politikasından bahsedeceğim.

Tasarının birbiriyle sıkı sıkıya bağlantılı üç amaca hizmet ettiğini söyleyebiliriz. Bunlar yeni kamu yönetimi başlığı altında incelenen yerinden yönetim, yönetişim ve etkin ve küçük devlettir. (Karasu, 2003)

KYTK tasarısı Amaç, Kapsam, Tanımlar Ve Temel İlkeler başlığı altındaki ilk madde tasarının amacını ifade eder.

“ Bu Kanun, katılımcı, saydam, insan hak ve özgürlüklerine dayalı bir kamu yönetiminin kurulması; adil, süratli, kaliteli, etkili ve verimli bir şekilde kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla, bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının teşkili, kaldırılması, mevcutların bölünmesi veya birleştirilmesi ve yeniden yapılandırılması; merkezi idare ile mahalli İdarelerin teşkilat, görev, yetki ve kaynak dağılımı ile bunlar arasındaki ilişkilerin esas ve usullerini düzenler.”²

Bahsi geçen maddeden anlaşıldığı üzere tasarıda toplumun taleplerine duyarlı, katılımcılığa önem veren, hesap verebilen, şeffaf, küçük ama daha etkin kamu özellikleri ile iyi yönetişim hedeflenmektedir. Fakat Karasu'nun da belirttiği gibi tasarıda katılım ya da paylaşımcılık yurttaşlar ya da sendikalar açısından değil, daha çok özel sektörün kamusal mekanizmalara karar verici ya da paydaş olarak katılması biçiminde düşünülmektedir. (2003)

Dikkat çekilmesi gereken bir başka nokta ise tasarı ile Türk kamu yönetimi geleneği dışında bir yapı getirilmeye çalışılmasıdır. Merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki yetki ve görev paylaşımını

² http://www1.mmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=6206&tipi=4&sube=0#.Xrw_S-Whmpc

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

netleştirmeyi ve yerel yönetimlerin operasyonel düzeyde esnekliklerinin ve kaynaklarının genişletilmesi amaçlayan tasarı ile yerel yönetimlere oldukça geniş yetkiler verilirken merkezi idarenin yetkileri teker teker sayılarak sınırlandırılıyordu. Örneğin; milli eğitim, sosyal güvenlik ve çalışma, adalet, içişleri ve savunma bakanlıkları hariç merkezi idarenin taşra teşkilatlarının kapatılması hedefleniyordu. Böylelikle, vali ilin genel idaresini gerçekleştirmek için kullanacağı örgüt personel ve kaynaklardan mahrum kalacaktı. Yetki genişliği ilkesi fiilen geçersiz hale gelecekti. Sağlık, turizm, kültür, sanayi, enerji ve tarım gibi genel nitelikteki kamu hizmetlerinin yerel yönetimlere devredilmesi bu hizmetlerin hiyerarşik olarak denetlenmelerine de engel olacaktı. Merkezi idarenin yerel yönetimlere devredilen kamu hizmetlerini denetlemek için kullanabileceği tek araç vesayet olacaktı ki mülki idare amirlerinin meclis kararları üzerindeki mutlak etkisine son verilerek idari yargı yolu teşvik edildiğinden fiilen bu yol da etkili görünmüyordu. (Akdoğan, 2016)

2004 yerel seçimi sonuçlarına göre AKP %41,67 ile 12 büyük şehir belediyesini, toplamda ise 1,750 belediyeyi kazanmış oldu. Siyasi hegemonyasını belediyeler ile inşa etmeyi amaçlayan AKP, bürokratik örgütlenmeleri bu amacının önünde bir engel olarak görüyordu. Bürokratik vesayetle mücadele iktidarın sıklıkla kullandığı bir söylemdir. Atanmış bürokratların seçilmiş siyasiler gibi halkın iradesini temsil edemeyeceğini ve dolayısıyla da halka karşı bir sorumluluk taşımamalarının anti demokratik bir bürokratik oligarşiye sebep olacağı görüşü savunuluyordu. (Özel, 2012).

KYTK'ye geri dönecek olursam, kanunun hazırlanma amacı, kamu yönetimini 1980 sonrası neo-liberalleşen ekonomiyle uyumlu hale getirmektir. Mevcut kamu yönetiminin hantal ve verimsiz olması temel problem olarak görülürken, yeni kamu yönetimi anlayışını yasalılaştırarak etkili ve verimli bir kamu yönetimi kurmanın mümkün olduğu düşünülmektedir. Verimliliğin sağlanması için benimsenen subsidiarite ilkesinin gerekliliği tasarıda “Kamu kurum ve kuruluşlarında görev, yetki ve sorumluluk, hizmetten yararlananlara en uygun ve en yakın birime verilir.” denilerek vurgulanmıştır. Bu ilkenin kaynağı Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartıdır. Bununla merkezileşmenin dezavantajlarının ortadan kaldırılacak, kamusal katılım ve gözetim mümkün olacaktır. Üstelik bunlara ek olarak sunulan hizmetin kalitesi, etkinliği ve verimliliği de artmış olacaktır.

AKP'nin 2002 genel seçimleri beyannamesine baktığımızda getirilmek istenen yeni kamu yönetimi anlayışı ile demokratikleşme arasında bir bağlantı kurulduğunu, ilkinin ikincinin öncülü olarak lanse edildiğini görürüz. Demokrasi ve kalkınma başlığı altında yer alan bu maddede bu ilişki açıkça görülmektedir:

“kamu yönetiminde tepeden inmece ve tek yönlü anlayışlar terk edilecek, yönetişimci bir anlayışla devlet-toplum diyaloguna ve eğitim, sağlık, çevre gibi sosyal boyutu olan hizmetlerde işbirliğine dayanan modeller geliştirilecektir. Devlet, piyasa ve toplum birbirlerinin alternatifi değil, tamamlayıcıdır. Bunların oluşturacağı sinerji ile sürdürülebilir ve hızlı bir kalkınma sağlanacaktır.”

Özetleyecek olursak, AKP 2003 yılında hazırladığı tasarıyla Özal'ın yarım bıraktığı neo-liberal Türkiye projesinin kamu yönetimi reformun ayağını tamamlamayı amaçlıyordu. Tasarının yerinden yönetim, yönetişim ve küçük ama etkin devlet yapılanması amaçlarını merkezine aldığını söyleyebiliriz. Bu amaçların gerçekleştirilebilmesi için; yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesi, subsidiarite ile hizmetin etkinliğinin ve kalitesinin artırılması ve devlet piyasa ve toplum arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi koşullarının sağlanmasının kalkınma ve demokratikleşme için kaçınılmaz olduğu iddia edilmiştir. Fakat tasarıda kamu hizmetlerinin ülke genelinde eşit ve aynı kalitede sunulacağı, bölgeler arası eşitsizliğin nasıl aşılacağıyla ilgili bir strateji geliştirilmemiştir.

2008 yılına gelindiğinde AKP'nin adem-i merkezileşme politikasının yerini ölçek büyütme ve yeniden merkezileşme politikalarının aldığını görürüz. Ölçek büyütme ile kastedilen bazı belediyelerin kapatılması ve köylerin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılarak Büyükşehir belediyelerine bağlı mahallelere dönüştürülmesidir. Yerel yönetimlerce yerine getirilen imar izinleri, kent planlaması gibi hizmetlerin merkezi idareye iade edilmesiyle yerel yönetimler hizmeti sunmaktan ziyade merkezden hizmet talep eden, merkezin onayına mecbur bırakılmış yapılara dönüşmüşlerdir. Örneğin, imar ve inşaat ruhsatlarıyla ilgili yerel yönetimler tarafından kullanılan yetkilerin TOKİ, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığına devredilmesi bir merkezileşme girişimidir. 2012 de çıkartılan KHK ile belediye sınırları içerisindeki birçok taşınmaz üzerindeki imar faaliyetlerinde merkezi idare sorumlu hale getirildi. Kentsel dönüşüm alanlarında imar planlarının yapılması yetkisi belediyelerden alınarak Toplu Konut idaresine verildi. Aynı yıl çıkarılan Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun ile merkezi idareye afet alanlarında genel planlama yetkisi verildi. (Akdoğan, 2016) Öte yandan, yetki genişliği ilkesi ile mülki idareye devredilen yetkilerin merkezi idareye iade edildiğini görüyoruz. Büyükşehir sınırları içerisinde il özel idarelerinin kaldırılması sonucunda il özel idaresinin başı olan valilerin artık il halkının mahalli

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

müşterek nitelikteki huzur, esenlik sağlık ve mutluluk için gereken tedbirleri almak gibi görevleri kalmamıştır.

Özellikle Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilmesiyle bu durum iyice değişmiştir. Sistem değişikliğinden önce 5442 sayılı İl İdaresi Kanununa göre valiler devletin ve hükümetin, kaymakamlar ise hükümetin temsilcisi olarak tanımlanmışlardı. Oysa yeni sistemde valinin Cumhurbaşkanının temsilcisi ve idari yürütme vasıtası olduğu, kaymakamın ise cumhurbaşkanının idari yürütme vasıtası olduğu belirtilmektedir. (Zengin, 2019, s 13) Küçük gibi görünen bu değişiklik iktidarın değişen yapısı hakkında önemli ipuçları taşımaktadır. 5442 sayılı kanunda devlet ve hükümet arasında yapılan ayrıma göre, devlet yasama-yürütme-yargı organları ve devletin aygıtlarını kapsayan siyasal bir anlama sahipken; hükümet ise devlet aygıtlarını örgütlenmesini ve işleyişine ilişkin idari bir anlama sahiptir. Yapılan değişikliklerle valilerin yalnızca yürütmenin temsilcisi olarak tanımlanması, devlet görevlisi olma sıfatlarını kaybetmeleri anlamına gelmektedir. (Zengin, 2019)

AKP'nin yeniden merkezleşme ve ölçek büyüme politikasına dönecek olursak, 2012 yılında 14 büyükşehir belediyesi daha kurularak büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırlarına kadar genişleten 6360 sayılı Kanun bu politikanın omurgasını oluşturmaktadır. Bu yasa sonucunda, büyükşehir nüfusu ulusal nüfusun% 47'sinden% 73'üne çıkmış ve büyükşehir belediyelerinin kapladığı toplam alan 2014 yılında ülkenin toplam alanının% 30'undan% 50'sine çıkmıştır. (Akilli&Akilli, 2013) 6360 sayılı Kanunun önsözünde ölçek değiştirmenin temel nedenleri sayılır: çok sayıda birim arasında planlama ve koordinasyon ile ilgili sorunlardan kaçınmak, ölçek ekonomilerinden faydalanmak, küçük ölçekli belediyelerin yetersiz kapasitesi ve mali zayıflığı, verimsiz ve etkisiz yönetim, küçük birimlerde kalifiye işçi bulunmaması vb. Büyük ölçekli yerel yönetimlerin kaliteli hizmet sağlayabileceği ve kamu hizmetleri ve kaynakların adil dağılımını sağlayabilecekleri iddia edilmektedir. Büyükşehir belediyelerinin doğru ölçeğinin belirlenmesinde 2004 tarihli, adem-i merkezleşme politikası çerçevesinde yasalaşan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda da belirtildiği üzere subsidiarite ilkesi referans alınır. Bu kanuna göre büyükşehir belediyesi kurulması bir milyon nüfusa sahip olma koşuluna bağlanmıştır (Bu ölçüt 6360 sayılı kanun ile nüfus koşulu 750 bin kişiye indirilmiştir). 5216 sayılı kanunun on sözünde belirtildiği gibi, büyükşehir belediyesinde ki ilçe belediyeleri kendi sınırları dışında etkisi olmayan mahalli müşterek hizmetler sunarken, büyükşehir belediyesi büyükşehir planlaması ve koordinasyonu gerektiren hizmetleri kapsayacak il sınırı içindeki tüm birimlere hizmet sunmakla yükümlüdür. İlçe belediyeleri tarafından sağlanabilecek ancak uygulamada çatışmaya neden olabilecek hizmetler büyükşehir belediyesi tarafından sağlanacaktır. Bu işlev dağılımının sadece pratikte nesnelliği garanti etmekle kalmayacağı, aynı zamanda subsidiarite ilkesini de gerçekleştireceği iddia edilmektedir. 6360 sayılı kanunun önsözü ideal, optimal ve daha büyük ölçek hakkında daha nettir. Etkin, verimli ve kaliteli bir kamu hizmeti sağlamak için, büyükşehir belediyesi tüm ili kapsamalıdır denmektedir.(Akilli&Akilli, 2013) Bahsi geçen değişimin açıkça gösterdiği bir durum var. Subsidiarite ilkesinin taşıdığı anlam yeniden merkezleşme çağında değişiyor. 2003 yılında AB yerel yönetimler özerklik şartı çerçevesinde hedeflenen ademi merkezleşme ile demokratikleşme hedeflenirken 6360 sayılı kanun ile Büyükşehir Belediyeleri bir rant devşirme aracına dönüştürülmüştür.

2014 yılında, 30 il özel idaresi, 1.591 küçük belediye ve 16.082 köy, 30 büyükşehir belediyesinin sınırlarının il sınırlarına genişletilmesi sonucu kapatılmıştır. Bu illerde, kapatılan belde belediyeleri ve köyler, tüzel kişiliği olmayan bir idari birim olan mahalleler haline getirilmiştir. Gözler, köy idarelerinin ve belde belediyelerinin kapatılmasının, yetki devri ilkesinin açık bir ihlali olduğunu belirtmektedir. Bunun bölgesel ve yerel çeşitliliğin ortadan kaldırılmasına, yerel ihtiyaç ve taleplerin merkezin sorumluluğuna girmesi ile yerel düzeydeki karar alma ve demokratik katılım ilkelerinin yok sayılmasına ve kentsel ve kırsal nüfusun farklı ihtiyaçları nedeniyle tutarsızlıklara yol açacağını iddia etmektedir.(Gözler, 2016) Öte yandan, tasfiye edilen idari birimlerin sakinlerinin başka bir belediyenin parçası olmak isteyip istemedikleri konusunda fikirlerinin alınmaması, bu konuda bilgilendirilmemeleri; mevcut siyasi iktidarın, karşısında yurttaşlık bilincine sahip bir sivil toplumu değil, kendisine layık görülen ile yetinen bir tebaayı görmeyi istediğini söyleyebiliriz.

Gözler, 6360 sayılı kanunun yalnızca yerinden yönetim ve demokratik katılım ilkelerine değil aynı zamanda anayasaya da aykırı olduğunu savunur. Anayasanın 127. Maddesine göre "mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir." Buna göre anayasada üç çeşit mahalli idare birimi öngörülmüştür. İl, belde ve köy halklarının yaşadığı mahalli idare biriminden kaynaklanan ihtiyaçların farklı olması ve bu ihtiyaç ve taleplerin yöneltileceği muhatabın kendi seçtikleri karar organları olmasının demokratik olacağı düşünülmüştür. 6360 sayılı kanun bu gerçeği görmezden gelip sözüm ona bir adem-i merkezleşme söylemi ile Büyükşehir sınırları içerisindeki belde belediyelerini kapatarak, ilçe belediyelerine bağlı hale

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

getiriyor; köyleri de mahalleye dönüştürüyor. Burada iktidarın vurgu yaptığı şey, köylerin ve beldelerin mali kaynak yetersizliği sebebiyle mahalli müşterek nitelikteki kamu hizmetlerini sağlamakta yetersiz kalması ve bu hizmetlerin fiilen merkezi idare, il özel idaresi veya köylere hizmet götürme birimleri tarafından sağlanmasıdır. Ancak bunun fiilen böyle olması hukuki olduğunu göstermez, ayrıca bu durumun sonucunda köylerin diğer idarelere karşı özerkliği kalmamış oluyor. Dolayısıyla, yerinden yönetim, demokrasi ve anayasallık ilkeleri doğrultusunda yapılması gereken, bu köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişiliğini ortadan kaldırmak değil, bu birimlerin mali kaynaklarını artırmaktır. Bu değişiklikler sadece kâğıt üzerinde önemsiz statü değişiklikleri değildir, aksine mahalli idare birimi olan belde ve köy halklarının iradeleri yok sayılarak merkezi idare ve Büyükşehir Belediyesi karşısındaki, kamu tüzel kişisi olmaktan gelen hukuki ayrıcalıkları da kaybetmeleri söz konusu. Köy örneğini ele alacak olursak, muhtar ve köy ihtiyar heyeti köy halkı tarafından seçilir ve kamulaştırma dahil pek çok idari yetkiye sahiptirler. Bu yetkiler bir kamu tüzel kişisini temsil etmelerinden kaynaklanır. Oysa büyükşehir sınırları içerisindeki köylerin mahalle yapılması ile tüzel kişiliğini kaybeden köyler hak ve fiil ehliyetlerini de kaybettikleri için başka bir köye, belediyeye ya da bakanlıklara dava açamayacaklardır. (Gözler, 2016) Bunu ancak ilçe belediyeleri üzerinden yapabileceklerdir ki burada menfaat ilişkileri devreye gireceği için köy halkının doğrudan hakkını araması mümkün olmayacaktır.

Yeniden merkezleşmenin son durağı olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemine kısaca değinmek istiyorum. 16 Nisa 2017’de yürürlüğe giren yeni rejimin anayasası ile Cumhurbaşkanını merkezine alan, ciddi anlamda merkezleşmiş bir idari yapı oluşturuldu. Bu yazı bağlamında yalnızca yeni rejim ile birlikte ilginç bir hal alan cumhurbaşkanı ile muhtarlar arasındaki ilişkiden bahsedeceğim. 2014 yılında seçimle görev başına gelen Cumhurbaşkanı Erdoğan muhtarlık kavramının taşıdığı anlamı yeniden düzenleyici nitelikte toplantılar düzenledi. Muhtarlar Buluşması’nın ilki 2015 yılında yapıldı. Bundan sonra değişen sıklıklarla 2019 yılına kadar toplam 50 toplantı yapıldı. Mahalle muhtarlığı; kamu tüzel kişiliği, kendi bütçesi ve personeli olmayan bir yapıdır ve esasen bir yerel yönetim birimi olarak çalışmaz. Fakat demokratik katılım açısından oldukça önemlidir çünkü en küçük idari birimin yöneticisi konumundaki muhtar seçimle göreve gelir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile bu iradenin manipüle edilmeye çalışıldığını görüyoruz. Türkiye’de cumhurbaşkanlığı sistemine geçiş sürecinde, Mahalle Muhtarlığı Kanunu’nda yapılan değişikliğe göre, Cumhurbaşkanı kamu hizmetlerinin verilmesini kolaylaştırmak ve halkın taleplerine cevap verebilmek amacıyla muhtarlara direktif verebilir denilmiştir. (Sadioğlu, 2019) Uygulamada, mahalle muhtarları çoğunlukla “yoksulluk belgesi, uzlaşma belgesi, adres beyan formu, kimlik kartlarının fotokopisi” gibi merkezi yönetimi ilgilendiren görevleri yerine getirmektedir. Bu toplantılarla verilmek istenen mesaj, idarenin en üstünde bulunan halk tarafından seçilmiş Cumhurbaşkanı ile en küçük idari birimlerin başında bulunan ve yine seçimle görev başına gelen muhtarların bir araya gelmesidir. Yani milli iradenin baştan ayağa tecelli ettiği vurgusudur. Burada iyi niyetli yaklaşımla yerel düzeydeki sorunların doğrudan devletin en üstündeki Cumhurbaşkanına iletilmesinin mümkün olabileceği iddia edilse de durum bundan farklıdır. Sadioğlu’nun çalışmasında görüldüğü üzere bu toplantılarda esas hedef yerel düzeydeki sorunlara çözüm getirebilmek değil, muhtarları adeta birer cumhurbaşkanlığı memuru olarak kullanarak yerel düzeyde iktidar partisinin propagandasının yapılmasını sağlamaktır.(2019) Buna ek olarak, muhtarlar, özellikle 2016 sonrası, terör söylemi ile güvenleleştirilen kamu politikalarında merkeze bilgi akışı sağlayan birer ajan olarak kullanılmaya başlanmıştır. Özetle muhtarlarla yapılan bu toplantılar nihayetinde, muhtarların devlete karşı görevleri, yerel yönetimlere, demokratik katılımı veya bölge halkına karşı görevlerinin önüne geçmiştir.

Özetleyecek olursak, AKP 2008 yılından başlayarak yeniden merkezleşme ve ölçek büyütme politikasını uygulamaya koyar. Bu politikanın zirve noktası ve aynı zamanda cisimleştiği uygulama 6330 sayılı kanundur. Bu kanun uyarınca 14 yeni Büyükşehir Belediyesi kurulur, Büyükşehir Belediyesi sınırları il mülki sınırlarına kadar genişletilir, bu sınırlar içerisindeki belde belediyelerinin ve köylerin kamu tüzel kişilikleri kaldırılarak bu birimler mahalleye dönüştürülür. Yeniden merkezleşmenin son durağı olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile idarenin en üstünde bulunan cumhurbaşkanı ile en altında bulunan muhtarlar arasında diğer idari birimleri bypass ederek bir ilişki kurulur. Bunun sonucunda muhtarlar adeta cumhurbaşkanlığı memuru olarak merkeze karşı sorumlu hale getirilir. Yukarıda bahsettiğim gibi 6360 sayılı kanun ve yeni rejim adem-i merkezleşme ve demokratik katılım ilkelerine de aykırıdır. Üstelik AKP bunların demokratikleşme ve yerinden yönetimleri güçlendirme amacıyla hazırlandığını iddia etmiştir. Oysaki görüldüğü üzere, yerinden yönetim ve subsidiarite ilkeleri taşıdıkları anlam bakımından zaman içinde değişerek Büyükşehir belediyelerinin bir rant devşirme aracına dönüştürülmesinde kullanılan birer boş gösterene dönüşmüşlerdir.

Bilindiği üzere, Türk idare hukukunda mahallelerin bir tüzel kişiliği yoktur ve hak ve fiil ehliyetleri bulunmaz. Dolayısıyla mahalle halkı yukarıda verdiğim köy örneğinde olduğu gibi tüzel kişi olmaktan

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

gelen hukuki enstrümanları kullanmaktan mahrumdur. Karşısında hak ve talepleri için direnen bir sivil toplum yerine itaatkâr ve tamahkâr bir tebaa görmeyi arzulayan AKP iktidarı için yeniden merkezileşme politikası oldukça tutarlıdır. Burada özellikle değinmek istediğim şey AKP iktidarının sıklıkla başvurduğu milli irade söylemidir.

Yaşlı' ya göre milli irade fetişizmi sağ iktidarlar tarafından 1950li yıllardan itibaren sıklıkla kullanılan bir kavramdır. Demokrasiyi ve siyasal katılımı belirli aralıklarla sandığa gitmeye indirgeyen, sendikaları demokratik kitle örgütlerini ve sokağı kriminalize eden bir anlam taşır. Demokrasi seçimlerde elde edilen sayısal üstünlükten ibarettir, örgütlü halk ise olsa olsa dış güçlerin provokasyonuna gelen üç beş çapulcudur. Bugün hala iktidarın travmasını atlatamadığı gezi direnişisi ise bu milli irade fetişizminin gerçekliğin duvarına toslayarak foyasının ortaya çıktığı bir sivil itaatsizlik eylemi olarak toplumun hafızasında yerini korumaktadır. Kent hakkı talebi ile başlayan eylemler orantısız güç kullanımıyla, cinayetlerle sonuçlanmıştır. Görüldüğü üzere milli irade yalnızca iktidarın kitlesinin ve yandaş sermayenin oluşturduğu bir "milletin" iradesidir. Bu kesimler dışındaki halk kitlelerin talepleri kayda değer değildir ve şiddetle bastırılması gerekir.

Böyle bir tablo karşısında, Çiğdemim Derneği apayrı bir pozisyonadadır. Mahalle halkı, hak ve taleplerini temsil edecek bir dernek çatısı altında örgütlenmiştir. Derneğin misyonuna baktığımızda mahalleli olma kültürünün yaygınlaştırılarak; mahalle sakinlerinin yaşam kalitelerinin yükseltilmesi ve karar alma süreçlerinde etkili olmalarının hedeflendiğini görürüz. Katılımcılık derneğin önem verdiği bir değerdir, kararlar ilgili tüm tarafların (kadın, çocuk, yaşlı veya engelli) katılımı ile ve uzlaşısı ile alınır. Dernek tüzüğünde belirtildiğı üzere örgütlü bir toplum oluşturmak için çalışır. Daha önce bahsettiğim gibi 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediyesi sayısı 30'a çıkmıştır. Bugün Türkiye nüfusunun %73'ü büyükşehir sınırları içinde yaşıyor. Demokratik katılımın belirli aralıklarla yapılan seçimlerde oy kullanmaya indirgenmesiyle halkın karar alma mekanizmalarına katılması iktidarın meşruluğunu sağlamaya yönelik bir formaliteye indirgenmiştir. Oysa milli iradeye her fırsatta vurgu yapılmasına rağmen millet ile kastedilenin AKP tabanı ve sermayedarlar olduğı açıktır. Toplumun bir kısmının iradesini diğerine dikte edilmesi tüm bu yeniden merkezileşme süreci ile okunduğunda bütün bir düzenin demokrasiye karşı olduğunu görürüz. İşte bu noktada Demokrasiyi Semtlere İndirmek projesi ile Çiğdemim Derneği örgütlü bir halk olmanın, ben de varım demenin bir yolunun semt meclislerinin kurulmasından geçtiğini savunmaktadır. Muhtarlıkların kentleşmiş toplumun ihtiyaçlarına cevap vermekte yetersiz kaldıkları bir gerçek ayrıca başkanlık sistemi ile "iktidarın seçilmiş memurları" haline geldikleri söylenebilir. Böyle bir durumda mahalle halkı kendisini temsil etmek için başka bir araca, Çiğdemim örneğinde olduğı gibi bir derneğe veya proje kapsamında önerildiğı gibi semt meclislerine ihtiyaç duymaktadır. Projede önerildiğı gibi semt meclislerine apartman ve site yöneticileri, o semtteki derneklerin, okulların, işyerlerinin, kurumların temsilcileri doğal üye olarak katılmalı, gençlik ve kadın temsilcileri, semtte bulunan siyasi partilerin temsilcileri üye olmalı. Takım sporları, jimnastik, sahne sanatları, toplantı, eğlenme, dinlenme, kurs gibi hizmetlerin sunulacağı Semt evlerinin kurulması gerektiğı vurgulanan başka noktalardan. Görüldüğü üzere bu proje ile yeniden merkezileşme sürecinde yok sayılan demokratik katılım ve yerinden yönetim ilkeleri hayata geçirilmiş olacaktır.

Öte yandan çeşitli kısıtlılıkların mevcut olduğı dernek tarafından kabul edilmekte. Dernek başkanı Fatih Fethi Aksoy ile yaptığım görüşme sonucunda, semt derneklerinin yaygın olmamasının iki ana sebebi olduğunu söyleyebilirim. Birincisi, mahalle muhtarlıklarının zaman içinde önemini yitirmesi ile belediyeler şehir hayatında ön plana çıkmıştır. Diğer yandan, mahalleler daha da kalabalıklaştıkça mahalle farkındalığı giderek azalmaktadır. Büyük şehirleşme mahalle farkındalığını kaybetmede belirleyici faktördür ve geleneksel mahalle kavramı sadece sosyal-kültürel yaşamda değil, aynı zamanda resmi idari terminolojide de ortadan kalkmıştır. Çok katlı apartmanlarda yaşayan günlerinin büyük çoğunu işte geçiren insanlar için mahalleler evlerinin bulunduğı sokaklar olmaktan öte anlam taşımıyor. İkinci neden ilki ile nedensellik ilişkisi içerisinde olan yeniden merkezileşme ve ölçek büyütme politikasıdır. 6360 sayılı kanun ile başlayan sürecin sonunda subsidiarite ilkesi hiçe sayılarak büyükşehir belediyelerine geniş yetkiler verilirken özellikle küçük ilçe belediyeleri güç kaybetmiştir. Fatih Bey' e göre semt meclislerinin yaygın olmamasında bunun etkisi büyük. Belediyeler merkezleşmenin nimetlerinden faydalanırken güçlerini yerelde paylaşmak istemiyorlar. Mahallelerde bilinçli ve aktif yurttaşların bulunmasından ve güçlü dernekler aracılığıyla performanslarının denetlenmesinden hoşnut değiller. Öte yandan derneklerin toplanabilecekleri bir mekândan mahrum bulunmaları en büyük sorunlardan biri. Az önce bahsettiğim sebepler dolayısıyla bu imkân belediyelerce de sağlanmadığında mahalle sakinleri örgütlenemiyorlar. Bu da yetmezmiş gibi, Fatih Bey'in belirttiğı üzere, belediye dernek ile sürüşme yaşadığında ile mahalle halkının iradesini hiçe sayarak dernek binasını yıktırma gibi tehditler savurabiliyor.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Sonuç

Bu araştırmada semt derneklerinin yaygın olmamasının iktidarın yerel yönetim politikaları ile ilişkisini incelemeye çalıştım. AKP'nin yeniden merkezileşme politikalarının yerel düzeyde demokratik katılımı imkânsız kıldığı sonucuna ulaştım. Her fırsatta milli iradenin üstünlüğünü vurgulayan iktidarın kendi millet tanımının dışındaki kesimlerin iradesini hiçe saymakta çekinmediğini görüyoruz. Tek adam rejiminin makbul vatandaşları, hakları ve talepleri için mücadele eden bilinçli yurttaşlar değil, itaatkâr ve tamahkâr bir tebaadır. Fakat bununla birlikte, özellikle 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunundan sonra belediyeler özellikle maddi anlamda güçlenmiştir. Merkezileşmenin nimetlerinden yararlanan belediyelerin güçlerini yerel derneklerle paylaşmak istememeleri de imkânsızlıklar ile mücadele eden derneklerin önünde bir engel teşkil ediyor. Bu gibi derneklerin kurulmasının teşvik edilmemesi, mevcut derneklere zorluklar çıkartılması baştan sona merkezileşmiş bir yapının mantıksal sonucudur.

Kaynakça

- Akdoğan , A. (2016). Yerel Yönetimler ve Reform. In Türkiye'de Siyasal Yaşam: Dün, Bugün, Yarın (pp. 156–179). İstanbul , Türkiye: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Akilli, H., & Akilli, H. S. (2004, August). Decentralization and recentralization of local governments in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 140, 682–686.
- GÖZLER, K. (2016). 6360 SAYILI KANUN HAKKINDA ELEŞTİRİLER Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?. *Yerel Politikalar* , 0 (4) , 0-0 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yerelpolitikalar/issue/37986/438643>
- Karasu, K. (2003, November). Kamu Örgütlenmesi Boyutuyla Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı. *Tartışma Metinleri, (Özel Sayı 2) Kamu Yönetimi Reformu İncelemeleri: Mülkiye'den Perspektifler*, 55–66.
- Ozel, I. (2012). The Politics of De-delegation: Regulatory (In) dependence in Turkey. *Regulation&Governance*, 6, 119-129
- Sadioğlu, U., & Ergönül, E. (2019). From Top to Down or Central to Local: Transformation of the Neighborhood Units as a Policy Tool of Presidential System in Turkey. *Lex Localis - Journal of Local Self-Government*, 17(3), 561-590. doi:10.4335/17.3.561-590(2019)
- Yaşlı , Fatih. "Milli İrade Fetisizmi." *Birgün* , 10 Apr. 2019, <https://www.birgun.net/haber/milli-irade-fetisizmi-252535>.
- Zengin , O. (2019, May 30). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve İdari Yapıya Etkisi. *Emek Araştırma Dergisi* . Retrieved from <http://www.emekarastirma.org/makale-2957/cumhurbaskanligi-hukümet-sistemi-ve-idari-yapiya-etkisi.php#.Xs0ePeWhmpd>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SİVİL TOPLUM VE ÜNİVERSİTE İLİŞKİSİ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÖRNEĞİ

Özkan Aytuğ Gözaçan

Sivil toplum kavramı çok uzun süredir tartışılan ve konumlandırılan bir kavram, haliyle bu kavram içerisinde yer alan pratikler de farklı teorik zeminlerde farklı bir şekilde konumlandırılıyor. Bu çalışmanın amacı modern anlamda sivil toplum kavramını inceledikten sonra ‘Sivil toplum kuruluşları neden üniversite ile iş birliği ihtiyacı duyar ve üniversitelerden beklentileri nelerdir?’ sorusuna yanıt aramaktır. Bu bağlamda Çiğdem mahallesinde kurulmuş bir dernek olan Çiğdemim Derneği ve bu derneğin üniversiteler ile kurduğu ilişki incelenecektir. Ödevin dört ana bölümü olacaktır; ilk bölüm sivil toplum kavramının ne olduğunu teorik anlamda inceleyen ‘Sivil Toplum’ bölümü; ikinci bölüm sivil toplum kuruluşlarının ne olduğunu ve ne yaptıklarını inceleyen ‘Sivil Toplum Kuruluşları’ bölümü; üçüncüsü üniversitenin devlet-sivil toplum ayrışmasında nasıl bir yere düştüğünü çözümlenmeye çalışacak ‘Üniversite: Devlet Kurumu mu? Sivil Toplum Parçası mı?’ bölümü ve son olarak sivil toplum kuruluşlarının üniversitelerle iş birliklerini, bu iş birliğine neden ihtiyaç duyduklarını ve üniversiteyi nasıl gördükleri konuları üzerinde duracak olan ‘STK-Üniversite İş birlikleri’ bölümü olacaktır. Yöntemsel olarak bakarsak ilk üç bölüm teorik düzeyde yapılan tartışmalar olacağı için literatür taraması yöntemiyle, son bölüm ise Çiğdemim Derneği üyeleriyle online mülakatlar yöntemiyle şekillenecektir.

Sivil Toplum

Sivil toplum kavramı yüzyıllardır farklı biçimlerde kullanılan ve günlük dilinde parçası haline gelmiş bir kavram. Bu durumda sivil toplum kavramının üzerine pek çok farklı anlam yüklemekte ve tanımlaması zor bir hale getirmektedir. Bu bölümün amacı, bu kavramın kapitalist toplum ilişkileri çerçevesinde aldığı hali liberal ve eleştirel perspektifler üzerinden incelemektir. Bu inceleme aşağıda yapılacak olan sivil toplum kuruluşları tanımlaması ve üniversite ile ilişkilerinin incelenmesi konusunda bir çerçeve yaratacaktır.

Sivil toplum kavramını incelemeye başlamak için liberal görüşü ve onun temsilcisi John Locke’u irdelemek yerinde olacaktır. Genel olarak liberal modele bakacak olursak, Seyfettin Aslan’ın Tosun ve Karadağ’dan yaptığı alıntılar gibi, sivil toplumun devletten ayrılmış, piyasa ve devletin arasında kalan, gönüllü kadrolarıyla kendi kendine yönetme kabiliyetine sahip ama bir taraftan da devletle çalışmaya devam edebilen üçüncü bir alan olarak tanımladığını görebiliriz. (Aslan, 2010, s. 193) Aslan’a göre, liberal anlamda sivil toplum toplumsal özerkleşme ve örgütlenme gibi mekanizmalarla bir baskı unsuru gibi çalışarak devleti sınırlandırabilme yetisine sahiptir. (Aslan, 2010, s. 193) Liberal görüşün ve İskoç aydınlanmasının bir temsilcisi olan John Locke, Aslan’ın Gönenç’ten yaptığı alıntıya göre, doğa durumunda her ne kadar mutlu olsa da öç alma duygusunun ölçsüz cezalandırma davranışından dolayı, genel bir yargıca ihtiyaç duyar ve bunu yaratmanın koşulu genel bir toplum sözleşmesidir. (Aslan, 2010 s. 194) Aslan’ın Çaha’dan yaptığı alıntıya göre toplumsal sözleşme aracılığıyla oluşmuş siyasal otorite doğal hakları koruyacak ve doğal hukukun sivil toplumdaki uzantısının hizmetçisi olma konumundadır. (Aslan, 2010, s.194) Son olarak, Aslan’ın Fioramonti’den yaptığı alıntıya göre; sivil toplum, meşru alanının dışına çıkma eğilimde olan devleti dengeleyici bir örgütsel güç halini alır. (Aslan, 2010, s. 194)

Liberal düşünceyi inceledikten sonra eleştirel düşünörlere göz atmakta da fayda var. Bu bağlamda, Frederich Hegel’in ve Karl Marx’ın incelenmesi yerinde olacaktır. Hegel’in felsefesine baktığımızda toplum analizinde diyalektik metodu kullandığını ve idealist bir felsefeyi benimsediğini görürüz. Aslan’ın Gönenç’ten yaptığı alıntıya göre Hegel, sivil toplum aile ve devlet arasında tanımlanmakta, pazar ekonomisinden çıkar gruplarına kadar pek çok alanı kapsayan bir ahlaki alan olarak tanımlanmaktadır; ayrıca, Karadağdan yaptığı alıntıya göre sivil toplum burjuva toplumuyla (bürgerliche Gesellschaft) denk ve çıkar çatışmalarının önlenmesi amacıyla devlet tarafından düzenlenmesi gereken bir alandır. (Aslan, 2010, s. 199) Burada önemli olan bir diğer husus bürgerliche Gesellschaft kavramının içinde yatmaktadır. Toplumu (Gesellschaft) ‘Bürger’ yani şehirde yaşayan kimse üzerinden tanımlayarak bir sivil toplum tanımı yapılması bize Hegel için hem sivil toplumun hem de eşdeğeri olarak gördüğü burjuva hayatını kentli kimliği üzerinden tanımlıyor olduğunu gösterir. Karl Marx’a gelindiğinden ise erken yıllarında Hegel etkisinde bir düşünce oluşturduğunu biliyoruz. Bu yüzden Marx da Hegel gibi diyalektik metodu kullanır ama Hegel gibi idealist değil materyalist bir düşünürdür. Hegel’in etkisi göz önünde bulundurulsa Marx’ın da benzer bir sivil toplum anlayışına sahip olacağı açıktır; fakat, Marx’ın sivil toplum anlayışının da kendine has özellikleri vardır. İlk ve belki de en önemli fark, Aslan’ın Erdoğan’dan alıntılacağı gibi, Marx sivil toplumu devlete bağımlı olarak değil,

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

devletin bir tanımlayıcısı olarak görür. (Aslan, 2010, s. 200) Aslan'ın Gülalp'ten yaptığı alıntıya göre Marx sivil toplumu piyasa etkisindeki ve eşitsiz ilişkilere dayanan çıkar çatışması alanı, devleti ise onun koruyuculuğunu üstlenen bir yapı olarak görmektedir. (Aslan, 2010, s. 200-201) Aslan'ın Erdoğan ve Gülaften yaptığı alıntıya göre, Marx sivil toplumu ekonomi temelli ve siyasi alanında dışında bir yapı olarak görmekte; lakin, devleti belirleyen ve ona hakim olan bir altyapı olarak görmektedir. (Aslan, 2010, s. 201)

Sivil Toplum Kuruluşları

Yukarıda sivil toplum kavramının teorik altyapısı incelendi. Bu bölümde ise pratik alanda karşımıza çıkan sivil toplum kuruluşlarının (STK) ne olduğu sorgulanacaktır. Bu bağlamda hem literatüre bakılacak hem de bu ödevin esas konusu olan Çiğdemim Derneği incelenecektir.

Mustafa Talas makalesinde sivil toplum kuruluşlarını sivil yönetimi icra eden kuruluşlar olarak tanımlamakta ve ikinci dünya savaşı sonrası dönemde tam olarak ortaya çıktıklarını söylemektedir. (Talas, 2011, s. 392) Ayrıca, Talas STK'ların işlevlerini Güneşten alıntıyla şöyle açıklıyor:

1. Kamuoyu oluşturmak yolu ile, bireylerin taleplerinin dile getirilmesine yardımcı olmak,
2. Çoğulcu toplum yapısının oluşumunu sağlamak suretiyle piyasadaki metalaşmaya ve egemen piyasa değerlerine karşı dengeleyici bir unsur olmak,
3. Kendi içlerinde oluşturdukları katılımcı ve çoğulcu bir kültürle beslenmiş ve aynı zamanda yönetim deneyimi de edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak,
4. Pilot projeler üretmek, bu projelere kaynak bulmak ya da bu projeleri uygulamaya geçirmek yoluyla eğitim, sosyal refah ve istihdam konularında hükümet politikalarına paralel ya da alternatif sorumluluklar alabilmek.” (Talas, 2011, s. 392)

Ek olarak Talas, Türkiye'deki STK'ların neo-liberalleşme ve küreselleşme ekseninde devletin sivil toplum alanına bıraktığı işleri de üstlendiğini söylüyor. (Talas, 2011)

Kısaca, STK tanım ve işlevlerine baktıktan sonra bu ödevin esas konusu olan Çiğdemim Derneği'ne bakmak yerinde olacaktır. Öncelikle dernek kavramına bakarsak, dernekler kanununun ikinci maddesinde 'Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi toplulukları' olarak tanımlandıklarını görürüz. Çiğdemim Derneği'nin internet sitesinde ise derneğin misyonu: 'Mahalleli olma kültürünü yaygınlaştırarak; mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini yükseltmek ve karar alma süreçlerinde etkili olmak.'; vizyonunu: 'Mahalleli olma ve dayanışma kültürünün etkin olduğu, bölgesel ve ulusal karar alma süreçlerine etkili olan, yaşam alanlarıyla farklı özellikteki bireylerin mutlu olduğu bir mahalle olmak.' Olarak tanımlandığı ve Çiğdemim Derneğinin mahalle kimliği ve yerel yönetime katılım ekseninde faaliyet yaptığı görülebilir.

Üniversite: Devlet Kurumu mu? Sivil Toplum Parçası mı?

Yukarıda sivil toplum kavramı hakkındaki çeşitli görüşler incelenmişti. Bu bölümde ise üniversitenin devlet-sivil toplum ayrışmasının neresinde yer aldığı incelenecektir. Bu bağlamda kent-üniversite ilişkisi ve üniversitenin devlet ve piyasalardan özerkliği üzerinden bir konumlandırma yapılmaya çalışılacaktır.

Üniversite özerkliği konusu başlangıç için iyi bir nokta olacaktır. Özcan ve Çakır makalelerinde üniversite özerkliğinin üç bileşenini tanımlıyor: devlet vesayetinden özerklik ve demokratik yöntemlerle belirlenmiş üniversitenin kendi yönetimi bağlamında idari özerklik; bilimsel araştırma, eğitim ve öğretim programının belirlenmesi ve akademik ünvanlar bağlamında akademik özerklik; son olarak, mali kaynak oluşturma ve harcama serbestliği bağlamında mali özerklik. (Özcan, Çakır, 2016, s. 33-34) Üniversitenin devlet ve sivil toplum yapısı içerisindeki yerini belirlemek için mali ve idari özerkliğine bakmakta fayda var. İdari özerklik anlamında bakıldığında Özcan ve Çakır makalelerinde devletin yükseköğretim meselesini de diğer meseleler gibi sosyo-kültürel ve politik bir zemine oturttukça kendine müdahale alanı yarattığını söylüyor ve bir müdahale aracı olarak Yükseköğretim Kurulunu gösteriyorlar. (Özcan, Çakır, 2016, s. 34) Bu bağlamda, rektör ataması yetkisinin de bizzat cumhurbaşkanlığına verilmesi devletin üniversite yönetimleri üzerindeki etkisinin çok açık bir yansımasıdır. Her ne kadar idari özerklik penceresinden bakınca üniversiteler devletin bir parçası olarak görünse de mali özerklik resmi değiştiriyor. Bu bağlamda Özcan ve Çakır'ın altını çizdiği en önemli nokta neo-liberal sisteme geçiş ile birlikte devletin elini piyasadan çektiği bir yapının oluşması ayrıca aynı zamanda bilgi üzerindeki özel mülkiyet anlayışının değişmesi ve bilginin metalaşmasıdır. (Özcan, Çakır, 2016, s. 36) Bu durum da bilginin üretildiği en önemli kurum olan üniversiteleri piyasanın içine çekmekte ve piyasanın içine girdiği ölçüde de sivil toplumun parçası yapmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Yukarıda gördüğümüz gibi üniversiteler hem devletin hem de sivil toplumun içerisinde bulunan kurumlardır ve onların sivil toplumla olan ilişkilerini anlayabilmek adına kentlerle olan ilişkilerine bakmak yerinde olacaktır. Savaş Zafer Şahin ve Deniz Gürel'in hazırladığı yazı dizisi bu anlamda yardımcı olacaktır. Bu yazı dizisi ışığında üniversite kent ilişkisine bakıldığında önemli noktalar ortaya çıkıyor; (a) kente göçle gelen öğrenciler kent kimliğine katkılar yapıyor; (b) öğrenci topluluklarının etkinlikleri kentte kültürel çeşitlilik oluşturuyor; (c) üretilen bilgi devlet kurumlarının ve STK'ların gelişmesine yardımcı oluyor; (d) üniversiteler yaya ve çevre odaklı kent yaşamı için örnek oluşturuyor; (e) mesleki ve teknik kurslarla kent ekonomisi canlandırılıyor. (Şahin, Gürel, 2017) Her ne kadar yerel yönetimlerle bir iletişim eksikliğinden (Şahin, Gürel, 2017) bahsedilse de üniversitelerin kent hayatını pek çok noktada etkilediğini görüyoruz. Bu aslında şaşırtıcı bir sonuç değil, piyasalarla ilişkisi incelendiğinde sivil toplumun içerisinde yer aldığını söylemiştik ve sivil toplumun parçası olması kent hayatıyla geniş bir ilişki kurmasını kaçınılmaz bir hale getiriyor.

Özetlersek, üniversiteler devlet vesayetinin altında olmalarına rağmen piyasalarla girdikleri ilişkiler sebebiyle aynı zamanda sivil toplumun da parçası konumundalar. Hegel'in sivil toplum tanımındaki kentli vurgusu göz önüne alındığında üniversiteler sivil toplumun içerisinde oldukları ölçüde kent hayatını da etkileyen bir özne haline geliyor.

STK-Üniversite İş birlikleri

Yukarıdaki bölümde üniversitelerin sivil toplumla olan ilişkileri incelendi. Bu bölümde ise diğer bir sivil toplum bileşeni olan STK'lar ile ilişkisi incelenecektir. Bu bağlamda pratik bir örnek olarak mahalle kültürü ve kimliği çerçevesinde kurulmuş bir STK olan Çiğdemim Derneğinin kentteki üniversitelerle olan ilişkisine bakılacaktır.

Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Aksoy ile yapılan yazılı mülakat Çiğdemim Derneği'nin kendi ilişkileri kadar yukarıda kurulan üniversite-kent ilişkisini sorgulamak için de iyi bir kaynak. Öncelikle, sorulan ilk soru Çiğdem mahallesinde bulunan yatılı Hasan Ali Yücel Sosyal Bilimler Lisesi, Ankara Fen Lisesi ve fiziki komşuları ODTÜ öğrencilerinin mahalle kültürüne katılmaları ile ilgiliydi. Gelen cevaptan çıkan sonuç bu okulların öğrencilerinin mahallenin çeşitli alanlarını ders çalışma alanı olarak kullanması ve ODTÜ öğrencilerinin bir kısmının orada yaşamasıydı. Derneğin bir etkinliği olarak ise bu öğrencilere dönük kompozisyon yarışmalarından bahsettiler. Bu da mahalle hayatına doğrudan veya dolaylı katılımı, mahalle kültürünün de içine girdiklerini gösteriyor. Buna ek olarak gelen cevapta bir dayanışma vurgusu ve öğrenci topluluklarının desteğiyle açılan çocuklara yönelik yaz okulu etkinliğine bir vurgu vardı. Aslında bu cevap, yukarıda verilen öğrenci topluluklarının etkinlik çeşitliliği sağlaması vurgusunun pratikteki karşılığı olarak görülebilir. İkinci soru, derneğin yerel yönetimdeki aktifliğini göz önünde bulundurarak mahalle için üretilen projelerde üniversitelerden teknik bilgi ve planlama yönünde destek alınıp alınmadığını sorguluyordu. Gelen cevapta bu desteği ODTÜ ve Hacettepe üniversitesinden alabildiklerini belirttiler. Bu destek ve iletişim yukarıda bahsedilen yerel yönetimler-üniversite iletişimi kopukluğunun bazı tekil örneklerde yaşanmadığını ve aslında genel bir iletişimin kurulabilmesi için gerekli altyapının olduğunu gösterir. Üçüncü soru, derneğin üniversite kavramını nasıl tanımladığı ve özellikle komşusu ODTÜ ile olan ilişkisinin nasıl olduğunu sorguluyordu. Gelen cevaba göre, dernek üniversiteyi bir bilgi üretme kurumu olarak gördüğünü ve bu bağlamda derneğe gerekli projelerde teknik bilgi sağladıklarını onların da pilot çalışma alanı olarak üniversitelere fayda sağladıklarını dolayısıyla karşılıklı bir ilişki içerisinde olduklarını belirttiler. Ayrıca, ODTÜ ormanı ile komşu olmayı bulunmaz bir fırsat olarak değerlendiriyorlar. Buradaki en önemli nokta bilgi alma ihtiyacı ve bilgi üretme süreci üzerinden karşılıklı bir STK-üniversite ilişkisi yaratması yani aslında üniversiteler bir anlamda bilgi 'piyasası' içerisinde yer alabilmek için sivil toplumun farklı noktalarıyla iletişime geçiyor ve bu sivil toplum bileşenleri de bilgi eksikliğini buradan tamamlıyor. Son soru ise Çiğdemim Derneği'nin neden üniversite ile iş birliği kurma ihtiyacı hissettiği ve istenilen verimin alınıp alınmadığı üzerineydi. Burada alınan cevap aslında üçüncü soruyla paralel olarak bilgi ekseninden kaynaklı bir ihtiyaç olduğu yönünde. Lakin yapılan iş birlikleri farklı konularda bu iletişimin sağlandığını gösteriyor. Örneğin; ODTÜ Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü ile Çiğdem Mahallesi Kimliği, ODTÜ Eğitim Fakültesi ile ekolojik yaşam ve çocuk üzerine etkinlikler, ODTÜ Kimya Bölümü ile on sekiz binada radon gazı taraması yapılmış.

Bu cevapları toplayacak olursak, Çiğdemim Derneği'nin üniversiteler bilgi merkezli bir iletişime girdiği, ayrıca, ODTÜ ve yatılı liselerin dışarıdan gelen öğrencilerinin Çiğdem mahallesi kültürüne katkıda buldukları ve bir anlamda entegre oldukları söylenebilir. Ek olarak, kurulan iş birlikleri çerçevesinde üniversitenin mahalle hayatına düzenlenmesine ve özellikle çocukların eğitim ve kültürel aktivitelerine yardımcı olduğu söylenebilir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Sonuç

Sonuç olarak makalenin ana sorusuna geri dönecek olursak, Çiğdemim Derneği üzerinden yapılan pratik araştırmada STK penceresinden üniversitenin bilgi üreten bir kurum olduğu ve karşılıklı ilişkilerin bilgi alma ihtiyacı ve bilgi üretme süreci temelinde şekillendiğini söyleyebiliriz. Bunlara ek olarak söyleyebiliriz ki, üniversite kurumsal olarak veya çeşitli bileşenleriyle kent hayatına ve kültürüne katkıda bulunmakta ve onu şekillendirmektedir. Öte yandan, yapılan literatür taramasında görölmüştür ki üniversite kavramının kendisi de piyasa ile olan ilişkileri dolayısıyla sivil toplumun dışında kalmayan, aksine piyasanın içinde olduğu ölçüde sivil toplumun da içinde olan kurumlardır, bu yüzden, sivil toplumun diğer bileşenleri ile bir iletişim kurma ihtiyacı hisseder.

Kaynakça

- Aslan, Seyfettin. “SİVİL TOPLUM: KAVRAMSAL DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM .” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2010, pp. 188–212.
- Özkan, Dicle, and Halil Çakır. “Üniversite-Toplum, Devlet, Piyasa/Sermaye İlişkileri Bağlamında Üniversite Özerkliği .” *Yükseköğretim Ve Bilim Dergisi*, vol. 6, 2016, pp. 31–40.
- Şahin, Savaş Zafer, and Deniz Gürel. “İşte Ankademi Sonuçları - 1 - Hürriyet.” *İşte Ankademi Sonuçları - 1*, 2017, www.hurriyet.com.tr/iste-ankademi-sonuclari-1-40482862.
- Talas, Mustafa. *SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI Ve TÜRKİYE PERSPEKTİFİ* . 2011.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

TOPLUMSAL DİNAMİKLER VE SİVİL TOPLUM İLİŞKİLERİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

YOUTH ATTENDANCE IN ÇİĞDEMİM ASSOCIATION ACTIVITIES AND SENSE OF BELONGING

Deniz Sarıgül

Çiğdemim association was founded in 1996 in relevance to the principles of Mustafa Kemal ATATURK. Its full name is 'Çiğdemim education, environment, and solidarity association. The association is located in Ankara Çiğdemim neighborhood. It aims to put a sign on human rights as well as protecting them. The association aims to reach modern society through modern education and also tries to make an organized society. One of the main goals is also to maintain the good and strong bond between the people of the neighborhood. Çiğdemim works to help to build and maintaining the modern infrastructural as well as environmental needs of the neighborhood. It makes sure that everything is on time and concerning the aim regarding the building of educational and health care constructions. Also, if needed the association provides financial aid by organizing different social events and workshops. Regarding neighborhood youth, the association has a legal basis to organize different social, cultural, and artistic activities. The association can ask for the help of the mukhtar to make sure that these activities and organizations are offered to youth residents at any time. Çiğdemim association has a wide range of activities that it still offers to its members. It can have different studies regarding the protection of Turkish history and culture. The association has the legal right to organize sports competitions, fairs, and conferences. Having followed all the legal procedures it can send abroad and invite members from abroad regarding different activities or studies within the association. Çiğdemim association provides musical contests for young and old people and can further establish choirs. I believe that one of the most important aspects of the association concerning students is the financial aid they provide and to make a stable help they use every source they can.

Activities

Çiğdemim association as mentioned above has a long list of activities which if touched in detail will lead us to get away with the main topic thus there is a need for short descriptive information regarding them. There are nine main branches of activity listed as; Advocacy, Cultural, Social, Art, Environmental, Educational, Social Welfare, EU Projects, and Strategic Target. The association provides lessons for those who want to learn new languages or those who want to know about agriculture. It puts forward trips within Turkey or abroad which are highly attended and appreciated by people. These trips intend to teach and let people experience different cultures to widen their perspectives. Furthermore, the association has a chorus that is attended by many people and which goes through many practices to attend different contests or shows. Çiğdemim association is also very delicate when it comes to the environment and the animals living in it. It has a group of people that voluntarily attend activities aiming to protect the environment from threats coming within it or from the people around it. For example, they have made great contributions by cutting plants that were damaging the trees in METU forest. On the other hand, it organizes tracking for those admiring walking integrated with nature. Regarding cultural aspects, it gives lessons on folk dances and traditional music which are again admired by neighbors. Within the aspect, they also watch documentaries, go to museums, and have debates within the members. Members who have demands on art activities the association has different activities such as drawing classes and photography classes. Social welfare as mentioned above constitutes one of the most humanitarian sides of the association. Within this category, there are blood donation campaigns, mechanical and electronic repairs, and scholarships. The educational aspect of the association must also be mentioned where language classes and other education classes are included. The association is also active in the international arena with its EU projects where Erasmus is also included.

Çiğdemim Neighborhood

At this point, because there are certain boundaries to the information we can reach I have to refer to previous years' research and thank my friends for providing detailed information. Çiğdemim neighborhood is rather a small neighborhood with a specific culture, value, and beliefs. People are somehow connected and try to protect the neighbor's structures. Within this structure, there is the association too. As mentioned above it also aims to protect the bond between people and try to teach them anything related to their hobbies. Thus as studied last year, the neighbors fulfill their need for an

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

organization that organizes social and cultural activities with the Çiğdemim association. Also having a connection between each other it helps them know about the administrative body of the neighborhood and enables them to have a structure that collectively solves their problems. An important contribution made by the association is the library they have built within a park. The Library is the main source of youth attraction in the neighborhood. Neighbors of different ages come and visit the library also.

Members

Being established in 1996 Cigdemim association has 684 members. These consist of 450 women and 234 men. The association has given major importance on the contribution of women in the association but they are also trying to have an equal number of men and women. The age average of the members is 61 thus we can see another reason why the youth have difficulties in attending the association. As the director says the most attended activities are the trips, cultural activities, second-hand bazaar, and Neighbor day fairs. The director of the association does see the attendance of the youth as a major problem and mentions that they have tried to solve this problem by opening the Youth Community. Even though the community was opened the youth attendance was still low. Thus the association organized a workshop only for the youth and where the main request was to help them have their areas. This request was seriously taken into consideration but the pandemic brought a clear end to it for this year. An important way through which the association is making the youth get used to the work and the environment is by making those who get scholarships have to work voluntarily work for 30 hours in a year.

Activities and Youth

The youth and their relation to the association's activities is a vital topic to be mentioned in this research. Regarding the research made last year most of the participants were not living in Çiğdem neighborhood but were still asked to which of the activities they were attracted to. The youth is mostly interested in cultural, environmental, and rather educational activities. Having mentioned we can see that the association involves these categories above. The major importance of these activities and the attraction of youth to the association is in relevance to the reflection of the activities with what the youth wants. It is of no importance if there are endless activities that do not attract and fulfill the needs of the youth. But still, the participants in last year's research have shared their ideas upon this topic where cultural activities are the major source of attraction for the youth. The second choice is on trips made abroad. Having reached this information we can easily understand that if the activities do appeal to the youth then their attendance to the association would increase too. For example, we can see that there are not any supportive lessons for the youth except for the language lessons. If there would be such lessons then we could easily assume that the youth population of the neighborhood would be attracted to it and thus attend the association regularly. The last year's research has given students different choices to choose from if to be added to the activities of the Çiğdemim association. The students have chosen world cuisine workshops which can again be categorized as a cultural activity. This is just one of the choices that have been given. For example, it can use the parks and the facilities within them for students and let them use it for free. The association can create different sports leagues or activities to attract the students in their neighborhood. Thus we can say that the youth or students just want to see attractive and educative activities in the association which is mostly lacking for the moment.

Youth attendance and reasons behind it

Having analyzed most of the aspects of Cigdemim association we can see that the first issue that leads to the lack of youth is in relevance to the association's activities. Thus I believe that if more activities do address the needs and ideas of the youth it would help increase their number and attendance in the association. The present activities of the association as seen in their website and social media are mostly directed towards the old-age pensioners. Thus a review and addition to the activities is the first step that is needed to be taken from the association directors. For example, as seen before activities regarding world cuisine will be efficient and effective in making the youth attend and participate in the association on their own will. If that's the situation then Cigdemim will have a wider attractive structure heading towards the youth. For example, it can also provide special discounts for students and youth in attending the trips abroad or within Turkey. A second important point to be mentioned is the association's usage of social media. As observed the association uses its accounts actively to some point but it should transform it into a tool working for the attraction of the youth. As we all know social media is the first mostly used tool by the youth and other ages. Thus the association must change the way it uses its Instagram and other accounts and start to post about activities and developments that the youth

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

looks for. For example, it can post about having new world cuisine lessons or about having new student meetings done about student clubs and associations. Also as seen in the study done last year the youth that has attended the survey has stated that they have not heard about the association. To solve this problem the association can put advertisements that will not cost them a big amount of money but rather help them in letting know people about their activities and other strategic aims. Another important point is the impact of the estate agents on the rents they put for students. The association that works for the wealth of the neighborhood may also take relevant actions to stop the excessive amount of rents put for students. In doing so the association will contribute to letting students have the possibility to rent houses and thus also attend the association. Cigdemim may contribute by building a connection between the students that want to rent houses and the landlord to cut from the commission of the agents. If the association does this then it can also do more to attract the youth. This can be possible by helping them find the needed stuff for their houses. This is another point which is also mentioned in last year's study. Cigdemim association can provide different job opportunities and internships. With this, it does not only contribute to the students and their development but also gain new young attenders. Cigdemim association also needs to change the way it functions. At the moment the main body that makes the legal decisions of the association is approximately at a range of 55 years of age. Thus the association needs also to involve the youth in their decision-making mechanisms. Having a young member in this mechanism will help the association make decisions following the requests of the youth. This is another major problem of the association.

Conclusion

To sum up, the Cigdemim association has a great structure upon which it performs different tasks and activities. Within these, the association has to bring changes to also change the audience they respond to. The bringing of new activities and tasks as mentioned above will contribute to this aim and let Cigdemim association transform into a new structure where students attend as a new activity. As the director has also mentioned, they are planning another youth workshop for the upcoming year and within this frame, they can cooperate with student clubs to make Cigdemim Association a center of attraction for the youth.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÇOCUK KATILIMI BAĞLAMINDA ÇOCUK GELİŞİMİNDEKİ ROLÜ: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÜZERİNDE BİR DEĞERLENDİRME

Hüseyin Tayyip Yüksel

Sivil toplum örgütleri artık tabandan, yerele sonra ulusal ve ulus ötesine doğru, sivil toplum katılımı ve örgütlenmesinin temel öznesi olarak kabul edilmektedir. Roller ve önemleri günden güne artmaya devam ediyor. STK'lar ve sahip oldukları özel yetkinlikler sayesinde bu alandaki akademik çalışmalar her zamankinden daha fazla. STK'ların ulus ötesine doğru kayışlarını çoğu yerde görmek mümkün. Örneğin, STK'ların BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin hazırlanmasındaki rolü en eski ve en önemlilerinden biridir. Bu, STK'ların uluslararası standartı belirlemeye katılımının en başarılı örneklerinden biridir. STK'lar çocuklar ve gençler için temel hizmetler sunan, sivil eğitim için çalışan ve çocukların haklarını ve bunların kamu politikasındaki görünürlüğünü savunan önemli aktörlerden biri olarak görülmektedir. Bu bağlamda, STK'ların çocukların gelişimi üzerindeki etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Çocukların gelişimindeki rolünün ne olduğunu ise Çiğdemim Derneği örneği üzerinden anlamaya çalışacağız. Çünkü Çiğdemim Derneği çocuklarla ilgili 10'dan fazla eğitsel faaliyetler düzenlemektedir. Bu faaliyetler içerisinde müzik, sanat, dans, teknoloji, edebiyat, dil eğitimi, felsefe ve hatta araştırmanın temel dayanağı olarak çocuk katılımını teşvik eden 'demokrasi eğitimi' (bkz. Çocuk Meclisi) gibi etkinlikler bulunmaktadır. Böylece çocukların kişisel gelişimlerinde onlara fazlaca imkân ve tercih tanınmış olmaktadır. Bu çalışmada ise Çiğdemim Derneği'nde verilen bu eğitimler tek tek incelenerek, çocuklar için hem özel hem de genel anlamda 'çocuk katılımı' kavramından hareketle, onlara gelişimlerinde ne tür katkılar verebileceğinin sorusunun cevabı aranacaktır.

Çocuk Katılımı - Çocuk Gelişimi İlişkisi

Çocuk Katılımı çocukların aile, okul, toplum meseleleri, hükümet politikaları, yasal politikalar gibi kendilerini etkileyen tüm konuları tartışabileceği ve bunlara ortak karar verebileceği anlamına gelir. Bu ise onların seslerinin duyulduğu anlamına geliyor. Ayrıca çocuk katılımı, çocuk haklarının gerçekleştirilmesi aynı zamanda BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (ÇHS) temel ilkeleri için çok önemlidir. Neden önemli olduğunu ise üç maddede kısaca açıklamak mümkün;

Çocuk katılımı çocukların ve gençlerin gelişimi için olumludur; benlik saygısını ve kendine inanmayı artırır.

Çocuk katılımı toplumun katılımı ve aktif vatandaşlık üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir, çocuklar kendilerini doğrudan etkileyen konular üzerinde ortak karar verebilir.

Çocuklar duyulma ve bilgiye erişme hakkına sahip olur.

Tarihsel olarak, çocukların katılımı ciddiye alınmamıştır. Ancak, 25 yıl önce, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin (ÇHS) kabul edilmesiyle, çocuklar kendilerini etkileyen kararlara katılma ve genel olarak toplumda vatandaş olarak muamele görme hakkını elde ettiler. Bu, gelişmekte olan uluslararası çocuk hakları çerçevesinin en önemli yeniliklerinden biri olarak kabul edilebilir, çocukların katılımını çok daha yüksek bir seviyeye çıkarabilir ve çocukları mevzuat, politika geliştirme ve karar alma süreçlerinde daha görünür hale getirebilir. Çocukların katılımı için taahhütler yapılmış ve sonuç olarak çeşitli uluslararası, bölgesel ve ulusal gündemlerin bir parçası haline gelmiştir.

Bugün, çocukları hak sahibi olarak kabul etmenin ve çocukların katılımını sağlamanın büyük önemi vardır. Çocuk hakları gelişmeye devam etmekte ve küresel tutumdaki değişimler zaman alsa da çocukları kendileri için önemli olan konuları tartışan önemli toplantılara ve konferanslara, kendilerini etkileyen karar verme süreçlerine ve diğer günlük yaşam uygulamalarına dahil etmek için giderek daha fazla girişimde bulunulmaktadır. Hayatları üzerinde etkisi olan katılım, giderek demokratik vatandaşlığın temel bileşenlerinden biri olarak kabul edilmektedir ve dolayısıyla çocukların da vatandaş olduğu fark edilmektedir.

Çocukların katılımı farklı ortamlarda rol oynar ve birçok farklı şekilde ortaya çıkabilir; çocuklar şehir plancılarına ilham veren çizimler yaparak oyun alanlarının tasarlanmasına yardımcı olabilir ya da çocukları karar alma süreçlerine dahil etmek için yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde gençlik konseyleri kurulabilir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Çocuk katılımı, çocukların kendisi için olduğu kadar yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde de toplum için faydalıdır. Bu noktada katılımın çocukların gelişimleri üzerinde etkisine önemli bir parantez açmak gerekir. Çocuk katılımı çocukların gelişimini olumlu yönde etkiler. Özsaygıyı ve inancı artırır; görüşlerini ifade etme fırsatı verilerek ve bu görüşlerin ciddiye alınmasıyla çocuğun güveni artacaktır. Katılım yoluyla, çocuklar daha büyük bir sorumluluk duygusu geliştirirler, bu da sadece gelecekteki davranışları ve katılımları üzerinde değil, aynı zamanda diğer haklarının gerçekleşmesi üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olabilir. Çocuk katılımı ayrıca sosyal davranışı teşvik eder ve ekip çalışması, problem çözme, akıl yürütme becerileri ve müzakere gibi pratik becerileri geliştirir.

Bu noktada şunu belirtmekte fayda var. Her ne kadar garanti altına alınmasa da çocuk katılımı her türlü ortamda daha iyi sonuçlara yol açabilir, çünkü sadece daha fazla insana fikir ve karar verme süreçlerine danışıp dahil olduğu için değil, aynı zamanda çocukların benzersiz bakış açıları olduğu ve farklı ve yeni bir öge ortaya çıkarabildiği için de. Çocuklarla ilgili konular söz konusu olduğunda ve sonuçlardan etkilenecekleri düşünülduğünde onların görüşleri ek önem taşır. Bu, yetişkinlere çocukların yaşam algıları ile çocukların kendileri tarafından deneyimlenen gerçekler arasındaki boşluğu doldurma fırsatı sağlayabilir. Ayrıca, katılım, karar alma süreçlerine katılan çocuklar için daha iyi sonuçlar verir. Ek olarak, aktif katılım, yetişkinlerin aldığı kararları daha iyi anlamalarına ve kabul etmelerine yardımcı olabilir (Kids Rights Report, 2014).

Çocukların gelişimi üzerinde etkilerini özetleyecek olursak, çocuk katılımı, çocukları güçlendirir, eğitir ve sorumluluk duygusunu geliştirir. Çocukların gelişiminin biçimlendirici aşamalarında oldukları bir dönemde sivil katılımı ve aktif vatandaşlığı teşvik eder. Çocuklar sadece gelecekteki vatandaşlar olarak görülmemelidir; onlar aynı zamanda katılma hakkı olan vatandaşlardır. Çocuklar için bu hakkın sağlanmasıyla hesap verebilirlik ve iyi yönetim teşvik edilmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşları – Çocuk Katılımı İlişkisi

Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) ve diğer toplum temelli kuruluşlar da çocuk katılımında önemli aktörler olabilir. Ağları ve bağlantıları aracılığıyla, çok sayıda insana ulaşabilir ve bağlantı kurabilir, çocuk katılımı bilincini genişletebilir ve olumlu etkisini artırabilirler. Bu tür kuruluşlar ayrıca farklı ortamlardaki en iyi uygulamalar hakkında araştırma yapabilir ve bu en iyi uygulamayı yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde teşvik etmek ve kolaylaştırmak için planlamalar yapabilirler. Çocukların bölgesel, ulusal ve uluslararası gündemlere katılımını sağlamada, hükümetleri harekete geçmeye çağırır ve önemli bir rol oynarlar.

STK'lar, çocuk katılımı alanında çocuk önderliğindeki inisiyatifler kurmak veya diğer kuruluşlara katılmak isteyen çocuklar için etkili bir öz değerlendirme ve planlama aracı gibi birçok girişimde bulunurlar. Bu nedenle STK'lar ve diğer kuruluşlar, çocukların katılım haklarına ilişkin iş birliği ve ilerlemeyi hızlandırmak için daha fazla teşvik edilmelidir. Birleşmiş Milletler ve benzeri ölçekteki kuruluşlar, küresel erişim ve odak noktaları göz önüne alındığında, bu konuda özellikle önemli bir rol oynamaktadır (Feinstein & O'Kane, 2005).

Doğrudan çocuklarla çalışan STK'lar ve toplum temelli kuruluşlar, çocukların katılım haklarının gerçekleştirilmesinde hayati bir rol oynamaktadır. Bu yüzden çocuk katılımının önemi hususunda bilgi sahibi olmaları ve çocuk katılımını sağlamak için gerekli araç ve uygulamalar ile donatılmış olmaları gerekir. Devletlerin de bu kilit paydaşları mevzuat, politikalar ve diğer finansal araçlar ve kaynaklar yoluyla desteklemesi ve teşvik etmesi gerekir.

Çocukları katılım sürecine dahil etmek, STK'ların ulusal boyutuna ve çocuk hakları konusundaki kampanyalarına daha fazla derinlik ve yankı verebilir. Bununla birlikte, çocukların katılımının ne ölçüde ve ne şekilde olursa olsun desteklenmesi büyük etkilere sahiptir ve bu nedenle bir STK'nın bu tür bir işte çalışırken çocukların karşılaşılabileceği engelleri anlaması önemlidir. Özellikle çocukların katılım konusundaki beklentilerini yönetirken ve çocukların kendi aktivizmini sürdürmek için sürekli desteğe sahip olmalarında sürdürülebilir finansman ve katılım sağlamak anahtardır. STK'lar, çocukların mümkün olan en erken aşamada katılımının ve savunuculukta katılımlarını sınırlandırabilecek farklı unsurları hesaba katmak için onlarla ortak faaliyetler geliştirmenin önemini vurgulamışlardır. STK'lar tarafından yürütülen araştırmalarda çocuklara karşılaştıkları engeller sorulduğunda önemli bir çoğunluk okul, aile veya istihdamla ilgili sorumluluklar nedeniyle çocuk haklarının izlenmesine ve savunulmasına katılmanın veya kalmanın zamanını bulmakta zorlandıklarını bildirmiştir (NGO Group for the CRC, 2009).

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Sivil Toplum Kuruluşları – Çocuk Gelişimi İlişkisi

Çocukların anlamlı bir şekilde katılımında bulunmaları ve en önemlisi katılımlarından en iyi şekilde yararlanmaları ve ihtiyaç duydukları becerilere sahip olmalarını sağlamak için, STK'lar çocuk haklarının izlenmesi hakkında bilgi ve eğitim sağlar. Sıfırdan başlamak çok STK'lar çocukların konuşma, araştırma, analiz, rapor yazma ve değerlendirme gibi alanlarda becerilerini geliştirmelerini destekleyerek çocukların kişisel gelişimlerine odaklanırlar.

birçok STK, çocukların izleme, raporlama ve savunuculuk süreçlerine katılımını sağlamak için belirli araçlar geliştirmeyi veya uyarlamayı yararlı bulmuştur:

Katılım hakkında çocukların anlayabileceği bilgiler

Çocuklara göre uyarlanmış veya açıklanmış birtakım sonuç raporları gibi ilgili belgelerin farklı versiyonları.

Ülkelerindeki çocukların haklarını etkileyen veya doğrudan ilgili olan yasalar hakkında çocuklar için yazılan bilgiler

Çocuklara çocuk hakları sorunlarını belirleme ve tartışma fırsatı veren düzenli toplantılar (bkz. Çiğdemim Derneği Çocuk Meclisi)

Çocukların kullanımına yönelik araştırma araçları

Çocukların kampanya becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacak eğitim ve materyaller

Çocuk hakları sorunlarını keşfetmek için tiyatro ve video prodüksiyonunun kullanılması

STK'ların çocukların kendi savunuculuklarını destekleme kapasitelerinin geliştirilmesi (NGO Group for the CRC, 2011).

Bu araçları kullanarak çocuk katılımını teşvik eden STK'lar, çocukların gelişimlerini pozitif yönde etkilemektedir. Ayrıca, bu araçların kullanımı çocukların anlayabileceği dilden ve onların kullanabileceği düzeyde olması önem arz etmektedir. Çünkü henüz zihinsel ve bedensel gelişimlerini tamamlayamamış çocuklar için bu tür araçlar ne kadar çok onların anlayabileceği ve kullanabileceği düzeyde tutulursa çocuk katılımı o kadar çok teşvik edilmiş olur. Aksi takdirde, anlam karmaşası ve kullanım zorluğu çocukların 'katılım' sözcüğünün bile ne anlam ifade ettiğini anlamasına engel olacak ve çocuklar kendilerini bu süreçten mümkün olduğunca uzak tutmaya çalışacaklardır.

Ek olarak, STK'lar sadece çocuk katılımı ile çocuklara demokrasi fikrini aşlamak ve öğretmekle onları geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda düzenlediği eğitsel faaliyetlerle de çocukların gelişimine maksimum düzeyde katkı sağlamaya çalışır. Raporun giriş sayfasında belirtildiği üzere STK'lar çocuklar ve gençler için sivil eğitimin öncü aktörleri arasındadır. Sivil eğitimden kastedilen ise bu yaş grubundaki çocukların hayatı anlaması, hayata katılması, bireysel yetenek ve bilgilerini ortaya çıkartıp genişletmesine katkı veren bir eğitimidir. STK'lar bu eğitimi sanat, edebiyat, spor, sosyal sorumluluk, teknik ve dil eğitimi gibi araçlarla yapar. Böylece çocukların ilgi duyduğu faaliyetler için onlara geniş bir alan açar. Bu alanda çocuklar ebeveynlerinin ve kendi tercihlerinin de rehberliğinde kendi ilgisine en yakın olduğu alanı seçerek bu alanda faaliyet göstermeye başlar. İlgi duyduğu alanda faaliyet göstermeye başlayan çocuklar belli bir süreçten sonra o konudaki bilgi ve yeteneklerini geliştirip önce kendisine daha sonra çevresine karşı büyük bir farkındalık duygusuna kavuşmuş olur. Bu farkındalık duygusunu ise duyarlılık izler. Çevresine olan farkındalığı ve duyarlılığı gelişen çocuğun hiç şüphesiz ki bireysel gelişimindeki temeli atılmış olur.

Belirtmek gerekir ki 'çocuk katılımı' bu farkındalığın ve duyarlılığın oluşması için en önemli araçlardan biridir. STK'ların ön ayak olduğu katılım sayesinde çocuklar buldukları bölgenin sorunlarını tespit etme çözüm arama basamaklarında büyükler için farklı bir perspektif sunarlar. Tabi ki STK'ların hizmet verdiği hedef kitlenin büyüklüğü, hizmet ettiği coğrafyanın ölçeği çocukların tespit ettiği sorunları da değiştirecektir. Örneğin, uluslararası alanda faaliyet gösteren STK'lardaki çocuk katılımı faaliyetleri, çocukların küresel ısınmaya dönük sorun tespiti ve çözüm arayışla neticelenebilir. Diğer yandan, daha yerel düzeyde örgütlenen STK'ların bünyesinde yürüttükleri çocuk katılımı faaliyetleri, çocukların buldukları mahalle/ilçe gibi küçük ölçekteki alanlarda genellikle gündelik veya kısa vadeli sorunları tespit etme ve çözüm arama eylemiyle sonuçlanabilir.

Çiğdemim Derneği ve Çocuk Meclisi Örneği

Daha önceki bölümlerde sivil toplum kuruluşlarının yerel veya daha uluslararası ölçekte olabileceğinden bahsetmiştik. Ölçeği ne olursa olsun herhangi bir STK kendisini hizmet ettiği veya içinde bulunduğu toplumdan ayrı göremez. Aksi takdirde kendi varlığıyla çelişmiş olur. Bu mantıktan yola çıkarak her STK'nın hizmet ettiği bir kesim, kesimin kolektif bir amacı ve dolayısıyla da STK'nın

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

faaliyet gösterdiği mutlaka en az bir tane bu amaçla örtüşen bir alanı vardır. Ancak ölçeiğin bu noktada değiştirdiği alan STK'ların faaliyet alanlarını da etkilemektedir. Örneğin, küresel çapta faaliyet gösteren bir STK tabiatıyla küresel sorunlar ve konularla ilgilenmesi kaçınılmazdır. Yerel düzeyde örgütlenen STK'ların ise buldukları bölgede veya daha da özelleştirmemiz gerekirse mahallede faaliyet göstermesi olağandır. Araştırmamıza konu olan STK ise tam da ikincisine uygundur.

Çiğdemim Derneği 1996 yılında Ankara'nın Çiğdem Mahallesi'nde mahallelinin örgütlenmesiyle kurulan, mahallenin çağdaş kent gereklerine uygun altyapı ve çevre düzenlemelerine yardımcı olma, bu konularda belediyelerle ve resmi kuruluşlarla iş birliği yapma ve yine mahallenin ihtiyacı olan eğitim, sağlık ve spor tesislerinin tespit edilmesi ve bir an önce yapılmasının sağlanması gibi temel amaçlar üzerinde faaliyet gösteren bir dernektir. Ayrıca bünyesinde birçok eğitsel, kültürel, sanatsal, savunuculuk ve sosyal sorumluluk faaliyetleri göstermektedir. Bugün bakıldığında adı geçen dernek bünyesinde bu faaliyetlerin alt kollarında birçok faaliyet düzenlemektedir. Her yaşı grubu ve her ilgi alanı için ise farklı faaliyetler dernek organizasyonunda mevcuttur.

Kendisini çocuklar ve gençler için de temel hizmetler ve faaliyet alanları sunmaya ve sivil eğitim için öncü derneklerden biri olmaya adanmış gözükken Çiğdemim Derneği, bu amacını gerçekleştirmek için gerekli faaliyetleri eyleme dökmektedir. Örneğin, ritim atölyesi, dans atölyesi, gitar atölyesi, Rusça ve İngilizce eğitimi, felsefe topluluğu, kodlama eğitimi gibi birçok alanda çocuklar için faaliyet alanları mevcuttur. Bu alanlardan en önemlisi olarak gördüğümüz ve araştırmamızın konusu olan 'Çocuk Meclisi' ise derneğin değişen dünyadaki değişimleri izlediği, 'çocuk katılımı' gibi kavramların farkında olduğu ve bu anlamda çocukları katılım süreçlerine dahil etme arzunu bize göstermektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, Çocuk Meclisi projesinin Avrupa Birliği tarafından desteklenmesi ve hatta küçük de olsa bir fonun dernek kullanıma hibe edilmesi yukarıda söylediklerimizin en önemli kanıtıdır. Katılım süreçlerine çocukları dahil etmek ve onlara mini bir demokrasi eğitimi vermenin çocukların gelişimlerinde pozitif yönde etkileri olduğunu daha önceki sayfalarda söylemiştik. Ancak şunu da eklemek gerekir ki çocukları bu süreçlere dahil etmek sadece çocukların yararına değil aynı zamanda derneğin ve derneğin hedef kitlesinin de yararınadır. Çünkü, çocukların sorunlara büyüklerine göre çok daha farklı açılardan bakabileceği ve yine çok farklı çözümler üretebileceğinin inkâr edilemez bir gerçeklik taşıdığı söylenebilir.

Çocuk Meclisi, Çiğdemim Derneği tarafından çocukların katılımını teşvik etmek, mahallenin sorunlarını çocukların gözüyle tespit edip yine onların gözünden çözüm üretilmesi amacıyla Mayıs 2019 tarihinde faaliyete geçmiştir. Meclis üyeleri, sayıları 8-15 arasında ve 10-13 yaşı aralığındaki çocuklardan ve 2 yetişkinden oluşmaktadır. Bu yetişkinlerden biri ise 30 yılı aşkın süredir okullarda psikolojik danışmanlık hizmeti vermiş aynı zamanda da derneğin üyesi olan emekli bir eğitimcidir. Diğer yetişkin ise ODTÜ'de okuyan ve yine uzun yıllardır Çiğdem Mahallesi'nde ikamet eden, derneğin üyesi olan bir üniversite öğrencisidir.

Meclis kurulduğu tarihten itibaren haftada bir kez olmak kaydıyla toplanıyor ve çocuklar tarafından mahallenin sorunları belirlenip bu sorunlara çözüm aranıyor. Sorunlar ve çözümler raporlanarak mahalle muhtarlığına ve Çiğdemim Derneği'ne iletiliyor. Dernek yetkililerinden alınan bilgiye göre, projenin hedef kitlesi Çiğdem Mahallesi'nde yaşıyan 10-13 aralığındaki 700 kadar çocuk. Meclis toplantılarına katılıp görüşmeler yapan bu çocukların arkadaşları, aileleri de aslında projeye dolaylı olarak katılıyor. Bundan dolayı, projenin sonuçlarından yararlanan Çiğdem Mahallesi'ndeki diğer çocuklar da (aşağı yukarı 1125 kadar çocuk), Çocuk Meclisi kararlarının iletildiği ve uygulama fırsatı oluşması açısından da Çiğdemim Derneği ve Çiğdem Mahallesi Muhtarlığı projesinin nihai hedef kitlesi denebilir.

Çocuk Meclisi, çocuklar için mini bir demokrasi sahnesi olmakla kalmayıp onları bir anlamda karar alma süreçlerinde de bir aktör haline getirerek çocuk katılımını teşvik eden bir projedir. Meclis toplantılarında neler konuşulduğu genel bir ifade ile mahallenin sorunlarının tespiti ve bu sorunlara getirilen çözümler olarak nitelendirilebilir. Ancak bu ifade çok genel bir anlam taşımaktadır. Çünkü bu meclisin işlevi her ne kadar genel tabirle yukarıda tanımlanan gibi olsa da işlevini tam olarak ifade etmemektedir. Daha özel tanımlamalar yapmak gerekirse Çocuk Meclisi'nde ilk olarak çocuklara onların hangi haklara sahip olduğu öğretiliyor. Çocukların kendilerini özgürce ve istedikleri yolla kendilerini ifade etmeleri üzerinde ise sıkça duruluyor. Bu anlatılarda ise UNICEF'in taraf devletlerle imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi referans olarak gösteriliyor. Şunu da belirtmek gerekir ki çocukların yasal olarak sahip olduğu bu haklar tabi ki çocukların anlayabileceği bir dille onlara aktarılıyor.

Çocukların sahip olduğu haklardan sonra ikinci sıraya yerleşen ise 'dayanışma', mahallelilik – ortak yaşam', 'gönüllülük' ve 'katılımcılık' gibi kavramlardır. Bu kavramlar çocuklarda çevrelerine ve çevrelerindeki sorunlara karşı duyarlılık ve farkındalık kazanabilmesi için çok büyük önem arz etmektedir. Çocuklar arasında yapılan grup çalışması gerektiren çalışmalar ve bu çalışmaların konuları

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

itibariyle bu kavramlar etrafında toplanması nedeniyle adı geçen kavramlar çocuklara hem eğlenceli hem de öğretici bir yolla öğretiliyor.

Tüm bu aşamalardan sonra, yani çocukların haklarının ne olduğu ve yukarıda adı geçen kavramların bilincine varmalarından sonra, meclis, mahallenin sorunlarına yönelik çalışmalarına başlıyor. Çocuklara eşlik eden yetişkinlerin rehberliğiyle çocuklara kendilerini ifade edebileceği, sorunlara yönelik kendi çözüm önerilerinin dinlenebileceği bir ortam sağlanıyor. Bu ortamla beraber çocuklar mahallenin sorunlarını kendi bakış açılarıyla tespit ediyor, çözüm önerileri üretiyor ve bunları istedikleri yolla ifade edebiliyorlar. Yeri geldiğinde bireysel olarak yeri geldiğinde de ekip çalışması halinde faaliyetlerine devam ediyorlar. Mahallenin en güncel sorunlarıyla ilgili, örneğin sokak hayvanları sorunu, çocuklar için yeterli veya bakımlı spor ve oyun alanları olmaması, hatta şirindere ile ilgili yaşanan problemlere dair çözüm üretmeye çalışıyorlar. Tıkandıkları yerde ise çocuklara eşlik eden yetişkinler onların fikirlerini evirip ‘böyle olsa daha iyi olmaz mı, ne dersiniz?’ diye sorarak çocuklara çözüm üretme noktasında yaşadıkları problemleri aşmak için yeni bakış açıları kazandırmaya çalışıyorlar.

Burada üzerinde durulması gereken farklı bir nokta vardır. ocuk Meclisi’ne olan katılım her ne kadar dernek tarafından 8-15 arası olarak belirlense de çoğu meclis toplantılarına katılım, görüldüğu kadarıyla belirlenen bu sayının aşağısındadır. Burada ocuklar açısından bir temsiliyet veya mahallenin sorunlarına yönelik duyarsızlık durumu ortaya çıkabilir. Halihazırda mahallenin popülasyonu itibariyle fazlaca çocuğun olmadığı söylenebilir. Ancak olanlar arasında da ocuk Meclisi’ne katılıp bu mecliste katılım şansını kullanmayan ocuk sayısı hatırı sayılır şekilde fazladır. Bu durumun birçok nedeni olabilir. Örneğin, değişen dünya ve gelişen teknoloji çocukları çevrelerine karşı duyarsızlaştırıp kendi içlerine kapanan birer birey haline getirmek için sayısız araçlara sahiptir. Bu araçları çocuklarının hayatlarına sokan ebeveynler çocukların okul hayatlarının geri kalanında günlerini tüm gün televizyon veya bilgisayar karşısında geçirmelerine sebep oluyor. Okula gitmekten başka dışarıyla bağı kesilen ocuk ise içine kapanıyor ve çevresine karşı farkındalık bilincini, duyarlılığını yitiriyor. Bunun haricinde, çocukların çok fazla sosyal hayata da sahip olması da onları ocuk Meclisi’ne katılımdan alıkoyabilir. Örneğin, ocukların okullarından sonra gittikleri kurslar veya özel dersler, hafta sonlarının tamamını verdikleri sportif veya sanatsal etkinlikler onları mahallelerindeki sorunlara karşı duyarsızlaştırıyor çünkü bu sorunları görecek kadar mahallesinde vakit geçirmiyor veya bu sorunlar üzerinde düşünecek vakti bulamıyor. Dolayısıyla, yukarıda belirtilen nedenlerden ötürü, çocukların ocuk Meclisi’ne katılımları ve katılımın azlığıyla bağlantılı olarak yaşadıkları çevrelerine karşı oluşturdukları bilincin seviyesi de oldukça düşük seviyede olduğu söylenebilir.

Sonuç

ocuk Hakları Sözleşmesi’nin benimsenmesinden bu yana, çocuklar artık sadece pasif, bağımlı nesnelere olarak görülmemeye başlandı. Bunun yerine, hak sahibi oldukları ve katılım haklarına sahip toplum üyeleri olarak görülmeleri dünyanın genelinde kabul görüldü. Bu gelişmeler ışığında ocuk katılımının pozitif etkileri gün yüzüne çıktı. Örneğin, devletler, STK’lar ve diğer kilit paydaşlar arasında çocuğun katılımının öneminin giderek daha fazla kabul görülmeye ve uygulamaya konulmasıyla çocukların benlik bilincini, kendine olan inancını, çevrelerine karşı farkındalığını ve duyarlılığını artırdığı söylenebilir. Ayrıca, ocuklara takım çalışması ve problem çözme gibi yaşam becerileri öğretir. ocuk katılımının genişletilmesinin bir sonucu olarak da daha iyi kararlara ve daha dengeli sonuçlara ulaşılmaktadır ve bu hükümetler ve sivil toplum örgütleri için iyi yönetim ve toplumsal kapsayıcılığın bir işareti haline gelmiştir. ocuk katılımının en önemli aktörleri arasında STK’lar ön plana çıkmaktadır. Çocuklara sağladıkları katılım alanlarıyla yerel, ulusal veya uluslararası sorunlara onların gözüyle çözüm üretme imkânı doğdu. Bu yalnızca çocukların sesinin duyulması, onların taleplerine ve isteklerine karşılık verilmesini değil aynı zamanda STK’ların etkinliğini, karar alma mekanizmalarını güçlendirmesi ve çocukların gelişimlerini olumlu yönde etkilemesini de sağladı. Çiğdemim Derneği, ocuk Meclisi projesini hayata geçirecek bu faydalardan hem kendi payını aldı hem de çocukların sesine kulak verip hem de onları gelişimleri için bütün araçları seferber etti. Ancak çocukları bu projeye olan ilgisinin, yani katılımının, yarattığı soru işareti ise her zaman önümüzde duracağa benziyor.

Kaynakça

- Feinstein, C., & O’Kane, C. (2005). Lessons Learnt From the Spider Tool: A Self Assessment and Planning Tool for Child Led Initiatives and Organisations. *Save the Children Alliance*.
- Kid Rights. (2014). KidsRights Report: Child Participation: From Rights to Reality.
- NGO Group for the CRC. (2011). Together with Children – for Children.
- NGO Group for the CRC. (2009). Maximising Children’s Engagement in the Reporting Process for the Convention on the Rights of the Child.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEM MAHALLESİ VE ŞİRİNDERE VADİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Selva Deveci

Bu çalışmanın ilk taslağını hazırlarken, çalışmanın odağına mekânı ve bu mekânsal yapı içerisinde geliştirilen ilişkileri koymaya karar vermiştim. Mahallenin çizili sınırları itibariyle kare şeklindeki biçimi, engellerle çevrili, yayılmaya ve genişlemeye kapalı yapısı dikkatimi çekmişti. Taslağı oluşturma aşamasında Çiğdem Mahallesi ile, esasında ayrı bir mahalle değil, mahallenin bir bölgesi olan Şirindere vadisindeki gecekondü sakinleri arasındaki ilişkileri merak etmiş ve ikili bir kent görünümüne örnek teşkil ettiğini düşünmüştüm. Bu noktada Çiğdemim Derneği'nin bu ikili yapıyı aşmak için bir anlayışlarının, buna bağlı olarak bir projelerinin, çalışma pratiklerinin olup olmadığının araştırılması ve ortaya çıkarılması önem teşkil ediyordu. Buradan yola çıkılarak bu ikili yapının aşılmasına/çözülmesine mi yoksa güçlenmesine mi katkı sağladıkları hakkında yorum yapmak mümkün olabilirdi.

Çalışmanın Amacı

Sorduğum bu sorular ve varolduğunu düşündüğüm ikili, ayrıksı yapı beni Şirindere vadisi sakinleri, Çiğdem Mahallesi sakinleri ve Çiğdemim Derneği'ne ve bu özneler arasındaki ilişkilere daha yakından bakmaya yöneltti. Bu bağlamda dernek özelinde asıl merak ettiğim konu, “Demokrasiyi Semtlere İndirmek” gibi bir projesi olan ve kentsel katılımı arttırmak için Kent Koyseylelerinin kurulmasına öncülük etmiş bir mahalle derneğinin, yanı başlarındaki gecekondü sakinlerinin kentsel katılımı arttırmaya yönelik çalışmaları olup olmadığı. Elde edeceğim bulgulardan hareketle Çiğdemim Derneği'nin sosyal dışlamacılığı (bu kavram Üçer, Özkazanç ve Kokol'un çalışmasından ödünç alınmıştır.) güçlendirmeye mi yoksa bu dışlamacılığın ortadan kaldırılmasına mı katkı sunduklarını ortaya koymayı hedefliyorum.

Yöntem

Çalışmamı yaparken oldukça yararlandığım ve karşılaştırarak pek çok çıkarımda bulunduğum çalışmalardan birisi 2009 yılında, diğeri ise 2018 yılında yapılmış iki araştırma. Temel olarak bu iki makaleyi esas almamın en önemli sebebi, pandemi koşullarından ötürü benim yapmamın mümkün olmadığı fakat adaletli ve gerçek bir çalışma ortaya koyabilmek için yapılması gereken saha çalışmasını içeriyor olmaları, daha da açık ifade etmek gerekirse, Şirindere sakinlerine söz hakkı vermeleri. Her iki çalışmada da araştırmacılar Şirindere vadisindeki gecekondü sakinleriyle soru cevap yöntemiyle yaptıkları anket çalışmalarına ve derinlemesine görüşme tekniklerine yer veriyorlar, aynı zamanda Çiğdemim Derneği ve Çiğdem mahallesi sakinleriyle de benzer bir çalışma gerçekleştiriyorlar. Diğer bir önemli nokta ise arada geçen dokuz yıllık süreçte nelerin değiştiiğini ve nelerin değişmediğini okuyabilmemize imkân tanıyorlar. Bunlara ilaveten Dernek Başkanı Fatih Fethi Aksoy'a yönelttiğim sorulara onun verdiği cevaplardan ve medyadaki haberlerin analizinden yararlanıyorum.

Giriş

Şirindere gecekondü bölgesi, ODTÜ ormanı arazisi ile Çiğdem Mahallesi arasında kalan dere yatağı üzerine kurulmuş. İlk yıllarda bölge sakinleri süt hayvancılığıyla uğraşarak geçimlerini sağlıyorlarmış. 1950li yılların başından beri bölgede var olan yerleşim, 1970lerin ikinci yarısı itibariyle ivme kazanmış. Bu ivmenin sebebi ise ODTÜ arazinin istimlak edilmesiyle artan rant sonucu mera alanlarına kooperatifler yapılmaya başlanması. ODTÜ Çamlık Sitesi de tam olarak bu şekilde ortaya çıkmış. Bölgeye bu çok katlı konutlarda çalışmak üzere akın eden ve ağırlıklı olarak Erzurum'dan göçen işçiler, şantiyelere yakınlığı ve az masraflı oluşu sebebiyle Şirindere vadisini tercih etmişler ve bu bölgede kendi gecekondularını inşa etmişler. Vadideki bu gecekondulaşma hareketi gün geçtikçe artarken, vadinin çevresinde toplu konut inşaatlarına da yenileri eklenmeye devam etmiş. Böylece yüksek katlı, güvenli ve korunaklı site bölgelerinin yanında genişleyen gecekondü bölgesi ve zıtlıkların yan yana çoğaldığı bir tablo görünümü gün geçtikçe belirginleşmiş. Gürel, Özkazanç ve Kokol çalışmalarında; Şirindere gecekondü mahallesi ile Çiğdem mahallesi yerleşiminin 2000'li yıllara gelindiğinde hem sosyolojik hem de mekânsal olarak tamamen koptuğunu belirtmişlerdir.(2018, sf:841) 2005 yılında bu bölge kentsel dönüşüm bölgesi olarak ilan edilmiş fakat 6306 sayılı kanun hükümlerince riskli alan ilan edilerek dönüşüm kararı iptal edilmiştir. Bölgenin riskli alan ilan edilmesinin ardından çoğu ev sahibi

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

gecekonduğunu terk ederken, bu boş konutlara yeni kullanıcılar yerleşmeye başlamıştır. Bu yeni kullanıcılar ise dernek üyelerinin “kağıt toplayıcı vatandaşlarımız” dediği kesimi oluşturmaktadır.

Mahallenin Değişen Profili

2009 yılına ait Özgür ve Uluocak’ın çalışmalarının örneklemini 37 kişidir, katılımcıların %54ü evlerinin kendilerine ait olduğunu, %38’i ise kirada oturduklarını belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık yarısı (%45.9) ilköğretim mezunudur, ortaokul mezunu oranı (%8.1) ve lise mezunu oranı (%2.7)dir. Katılımcıların %49’u tam ya da yarı zamanlı herhangi bir işte çalışmaktadır ve çalışanların %21.6’sı işçidir. Kadınların ise %5.4lük bir kısmı Çiğdem Mahallesinde terzi, gündelikçilik, çocuk bakıcılığı gibi geçici ve sigortasız işlerde çalışarak aile bütçesine katkı sunmaya çalışmaktadırlar. Görüşülen hanelere aylık gelirleri sorulduğunda, %62’si 500-1000 TL kazandığını, %32’si ise 500 TL’den daha az gelir kazandığını ifade etmiştir. Görüşülen bireylerin sosyal güvence durumları sorgulandığında, %76’sı SSK’lı, %8’i Bağ-Kur’lu, yine %8’i Yeşil Kart’lı olduklarını belirtmişlerdir. Hiçbir sosyal güvencesi olmayan kesim ise %5’e tekabül etmektedir. (Özgür,Uluocak, 2009)

2018 yılına gelip Üçer, Özkazanç ve Kokol’un araştırmalarındaki Şirindereli gecekondu sakinlerinin örnekleminde bu oranların neye tekabül ettiğine bakalım. Öncelikle şunu belirtmek gerekir ki bu çalışmada araştırmacılar örneklemlerini iki profile ayırmışlardır. Profil 1’deki katılımcılar bölgeye 1970’li yıllarda yerleşmiş, genellikle oturduğu gecekondu sahibini, diğer profile nazaran daha düzenli bir işe ve gelire sahip hane halklarını karakterize etmektedir. Profil 2 ise, bölgenin riskli alan ilan edilmesiyle terk edilen gecekonduya yerleşen, düzenli bir iş ve gelir sahibi olmayan hane halklarını karakterize etmektedir. Örnekleminde 30 hane halkı ile görüşülmüştür. Örneklemin %32’sinin ilköğretim mezunu olduğu, %36’sının sadece okuryazar olduğu ve %21’inin okuma yazma bilmediği belirtilmiştir. Bu oranların bu kadar düşük olmasının sebebi sorulduğunda maddi imkânsızlıklar sebebiyle çocuk yaşta işe başlama, ev işlerine yardım ve erken yaşta evlilikler gibi sebepler gerekçe olarak gösterilmiştir. Aynı sebeplerden, maddi ve ekonomik yetersizliklerden Şirindere’de çocukların bir kısmı okula devam edememektedir. Koşullar değiştirilmedikçe çocuklar ailelerinin kaderini paylaşmakta ve kısır döngü perçinlenmektedir. Çalışanlara herhangi bir güvencelerinin/sigortalarının olup olmadığı sorulduğunda, tüm katılımcıların yüzde otuz sekizinin, Profil 2’deki kullanıcıların ise neredeyse hiçbirinin sağlık ya da iş güvencesi olmadığı ortaya çıkmıştır. Herhangi bir sağlık güvencesi olmadığını belirtenlere sağlık sorunlarımızı nasıl çözdükleri sorulduğunda, “geleneksel yöntemlerle” cevabını vermişlerdir. “Örneklemin gelir ortalamalarına bakıldığında %35’inin 1000-1500 TL, %32’sinin 500-750 TL, %22’sinin 300-500 TL ve %10’unun 500 TL ve daha az gelir elde ettiği görülmektedir.” Ayrıca bu gelirler her ay değişiklik göstermektedir çünkü katılımcılar aylık düzenli bir gelire sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Özetle Şirindere mahallesindeki hane halklarının asgari ücretin altında bir gelirle yaşamlarını devam ettirmeye çalıştıkları görülmektedir.

Katılımcıların istihdam durumu sorgulandığında, %35’inin çalıştığı, %20’sinin iş aramakta, %17’sinin emekli, %28’inin ise ev hanımı olduğu belirtilmiştir. İstihdama katılanların %82’sinin kağıt toplayıcılığı, gündelikçilik gibi enformel sektörlerde çalıştığı gözlenmiştir. Bu bölgeye sonradan göç edenlerin büyük bir kısmı, 2011 yılı sonrasında Suriyeli mültecilerin yaşadıkları kentlere yerleşip “ucuz iş gücü” teşkil etmeleri sebebiyle işlerini kaybettiklerini, yeni iş bulamadıkları için de mecburen Ankara’ya yerleştiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların %37’si kendi mülkü olan gecekonduya ikamet ederken, geriye %63’lük kesimin %75’inin kira ödediği, %25’inin ise ev sahibine ulaşamadığı gerekçesiyle herhangi bir kira ödemediği tespit edilmiştir.

Araştırmaya göre son beş yıldır göçenler arasında büyük çoğunluğu Adıyamanlılar oluşturmaktadır. Mülk sahibi olmayanların neredeyse tamamını da bu Adıyamanlı hane halkları oluşturmaktadır.(Üçer,Özkazanç,Kokol, 2018)

9 yıl arayla yapılan bu iki çalışmadaki değerler kabaca karşılaştığında, eğitim oranının, istihdam oranının, bir iş/sağlık güvencesine sahip olma oranının, elde edilen gelir oranının ciddi ve çarpıcı biçimde düştüğü ortadadır.

Bulgular, saptanması gereken iki yönlü bir sınıf sorunu olduğunu da ortaya koymuştur. Bunlardan ilki, çok katlı, güvenli, korunurlu yüksek sitelerde yaşayan orta- üst kesim ile yanı başlarındaki gecekondu mahallesinde yaşayan yoksun ve yoksul gruplar arasındaki sınıf farklılığı sorundur. Bu sebeple Şirindereli gecekondu sakinleri, ekonomik ve maddi koşullarından ötürü Çiğdem Mahallesi sakinleri tarafından sosyal olarak dışlanmakta ve ötekileştirilmektedir. İkinci olarak gözlenen ise, Şirindere mahallesi sakinlerinin profilinin riskli alan ilanından sonra değiştirdiği ve homojen bir yapı oluşturmadığıdır. Mahallenin yeni “kağıt toplayıcı” sakinleri, kendi memleketlerindeki işlerini patronları Suriyelileri daha ucuz iş gücü olarak bulup kendilerini işten çıkarttığı için kaybetmişler ve

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Ankara'ya “ucuz iş gücü olmaya” gelmişlerdir. Bunların yanında Öztürk, Üçer ve Kokol'un araştırması göstermiştir ki Şirindere mahallesi kendi içlerinde de ötekileştirme deneyimleri geliştirmekte, yetmişlerden beri varolan işçi kesim Adıyamanlı kağıt toplayıcılarını, kağıt toplayıcıları da son dönemde yerleşen Suriyelileri istememekte, her bir kuşak kendinden sonra geleni kendi için tehlike unsuru olarak görmektedir. Bununla paralel görülebilecek bir biçimde Şirindere sakinlerinin mekan kullanımları da kendi içerisinde farklılaşmakta, bunda Profil 2'ye kıyasla görece daha düzenli ve fazla geliri olan Profil 1'in, ev ihtiyaçları ve tadilat, tamirat işleri için kenara para koyabilmesi ve kağıt toplayıcılarının kağıtları evlerinin bahçesinde depolamaları öne çıkmaktadır. Kullanıcılara başka bir imkânları olsa nerede oturmak isteyebilecekleri sorulduğunda, yine Çiğdem Mahallesinde ama lüks konutlarda oturmak istedikleri yanıtını vermişleridir. Bu da yan yana duran iki mekân arasındaki çarpıcı farklılaşmayı ve yaşanan hayatların kalitesinin farklılığını gözler önüne sermektedir. Bu bireyler maddi olanaksızlardan ötürü kentin sunduğu faydalardan yararlanamamakta, paralı olduğu için toplu taşıma bile kullanmayı her yere yürüyerek gitmektedir. Bu da belli bir mekân sıklığı olmuş olduklarını gösterir. Kamusal alan olarak görüp değerlendirebildikleri tek yerler parklardır, bu bağlamda daha sonra değineceğim Çiğdem mahallesi sakinlerinin Şirindere'deki gecekonduların yıkılıp, sakinlerinin “başka yerlere” yerleştirilip, yerine park yapılmasını istemeleri ironik olmaktadır.

Şirindere, Çiğdemim Derneği ve Çiğdem Mahallesi

Bu noktada öncelikle Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Fethi Aksoy'a yönelttiğim sorulara ve aldığım yanıtlara değinmek istiyorum. Sonrasında bu iki araştırmanın bulgularıyla da karşılaştırmalı olarak destekleyeceğim.

Aksoy'a Şirindere mahallesinde kaç üyeye sahip olduklarını ve bu üyelerin cinsiyet ve yaşlara göre dağılımı sordum. Bu bölgeden dernek üyeleri olmadığını, çoğunun derneği belediye-muhtarlık-kaymakamlık birimi olarak gördüğünü ve bazılarının “bana az yardım ediyorlar” diye “kaymakama şikayet etmeye bile kalktıklarını” söyledi.

İkinci olarak Şirindere'lilerin Çiğdemim Derneğinden haberdar olma durumuna dair ne düşündüklerini, Şirindere'lilerin derneğin etkinliklerine katılıp katılmadığını, katılıyorsa hangilerine katıldıklarını sordum. “Bu komşularımızın mahalleye entegre edilmesine yönelik çalışmalarımız oluyor ancak çok istekli olmadıkları ve değışime açık olmadıkları için fazla etkili olmuyor.” şeklinde yanıtladı. İkinci el kıyafet ve eşya desteklerinde bulduklarını, zaman zaman gıda destekleri olduğunu, yetişkinlere yönelik okuma-yazma kursu açtıklarını, çocuklarla Şirindere Ritm Grubu'nu kurduklarını ve 3 yıldır çalıştıklarını, yaz okuluna oradan da çocukları dahil ettiklerini, kadınlar için doğum kontrolüne yönelik eğitimler verdiklerini belirtti. Bunların dışında iletişimlerinin sınırlı olduğunu ve muhtarlık aracılığıyla ilişki kurmanın “daha kolay” olduğunu söyledi.

Bir önceki sorudan yola çıkarak Şirindere ile Çiğdemim Derneği ve Çiğdem Mahallesi arasındaki ilişkiyi nasıl değerlendirdiklerini sordum. Öncelikle bu grubun mahallede varlığıyla birlikte güvenlik ve çevre kirliliği sorunlarının hat safhaya ulaştığını, hırsızlık ve gasp olaylarının sayısının arttığını, yarattıkları çevre kirliliğinin de katlanamaz seviyeye ulaştığını vurguladı. Bu konuda imza kampanyaları düzenlediklerini, basın açıklamaları yaptıklarını ve basında haberler çıkarılmasını sağladıklarını, valilik ve belediye nezdinde girişimlerde bulduklarını belirtti. Kendisinin bu husustaki öz düşüncelerini yine onun ağzından dinlemek yerinde olacaktır: “Düzeni bozuyorlar, tehlikeliler ve biliyoruz ki mahallede geçiciler. Çünkü yapılacak imar uygulaması sonucunda oradaki gecekondular kalkacak. Amacımız bu geçiş sürecinde mümkün olan en az olumsuzluğu yaşamak.” Çiğdem Mahallesi sakinlerinin Şirindere'nin şu andaki oturanlarını bir tehdit olarak gördüklerinin, zira çok sayıda asayiş olayı yaşandığının da altını çizdi.

Çiğdemim Derneği'nin “Demokrasiyi Semtlere İndirmek” adında bir projesi ve Semt Konseylerinin kurulmasında öncü bir rolü olduğunu göz önünde bulundurarak bu proje kapsamında Şirindere Mahallesi'nin kentsel katılımını artırmak için yaptıkları çalışmalar olup olmadığını sordum. “Demokrasiyi Semtlere İndirmek” projelerinde tabii ki onlara da yer olduğunu ama öncesinde saydığı olumsuzlukların bunu engellediğini, onların da zaten böyle bir isteklerinin olmadığını belirtti. Son olarak ise şunu ekledi: “Hem bu proje hem de kent konseyleri/semt meclisleri çalışmasında oradaki hak sahiplerini (şu andaki kağıt toplayıcıları değil) işe katmak isteriz.”

Aksoy'a sorduğum sorular üzerinden aldığım yanıtlar, derneğin aldığı tutum üzerine düşündüklerimi teyit etmemi sağladı.

Derneğin Şirindere Mahallesinden sahip olduğu üye sayısını, 2009 yılında yapılan çalışmada Şirindere'den hiç dernek üyesi olmadığını belirtilmesi üzerine sormuştum, aynı şekilde dernek etkinliklerine katılımı ve Şirindere sakinlerinin derneğin etkinliklerinden haberdar olma durumuna ilişkin soruları yöneltirken 2009 yılındaki çalışmada Şirindere sakinlerinin ağırlıklı olarak derneğin

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

varlığından haberdar olmadıklarını, derneğin varlığını bilenlerin ağırlıklı olarak derneğin varoluş sebebini bilmediklerini, bildiğini söyleyenlerin ise çocuklara eğitim desteği sağlamak ve giysi/gıda yardımında bulunmak olarak algıladıklarını göz önünde bulundurmuştum. Görünen o ki, aradan geçen 11 yıla rağmen bu iki hususta hiçbir değişiklik olmamış. Derneğin amacının giysi/kıyafet/eğitim yardımı yapmak şeklinde algılanıyor olması hususunda derneğin eksikliği çok bariz bir şekilde öne çıkıyor. Açıkça bu insanlara ulaşılmamış, birleştirici bir politika güdülmemiş. Nitekim 2009 yılındaki çalışmada dernek yöneticilerine Şirindere mahallesinde derneğin etkinlikleri haber veren bültenlerin dağıtımını yapıp yapmadıkları sorulduğunda, “Şirindere’nin engebeli, ulaşımı zor bir bölge olması nedeniyle bültenlerin dağıtımını yapamadıklarını” ifade etmişlerdir. Çalışmada da açıkça ifade edildiği üzere katılımın ilk koşulu “haberdar olmak”tır. (Özgür,Uluocak, 2009, sf:245) Bültenleri dağıtımını bile yapmayıp, “bizi bir yardım kuruluşu gibi, belediye birimi gibi görüyorlar” demek, basit bir sebep sonuç ilişkisi kurmaya bile yanaşılmadığını ve aradaki iletişimsizliği, daha doğrusu “iletişim kurma isteğinin olmayışı”nı gözler önüne sermektedir. Şirinderelilerin kentsel katılımına yönelik sorduğum soruya verdikleri entegrasyona istekli olmadıkları ve değişime direndikleri yönündeki tespitlerini bu bağlamda kendileri için de yapmaları yerinde olur, zira Çiğdemim Derneği’nin ve temsil ettiği Çiğdem Mahallesi sakinlerinin de bu insanların katılımına ve entegrasyonuna istekli olmadıkları açıkça gözlenebilmektedir.

Sonuç

Dernekle derneğin temsil ettiği Çiğdem Mahallesi sakinleri ve Şirindereli gecekondü sakinleri arasındaki ilişkiler kentsel katılımdan uzak, birbiriyle bütünleşemeyen ve hatta iletişimsizlik problemlerinden ötürü bütünleşmek de istemeyen ikili bir kent yapısı sergilemektedir. Bir yanda karakterize ettiği profiller kendi içinde bile ikiye, hatta üçe ayrılan, sakinleri ağırlıklı olarak enformel sektörlerde çalışan güvencesiz işçilerden oluşan gecekondü mahallesi; öbür yanda ise orta sınıflı bir kent silüeti var. Güvenli, korunaklı, çok katlı siteler ve hem mecazi hem de fiziksel dikenli tellerle birbirinden ayrılan bu iki mahalle mekânsal olarak yan yana olsalar da sosyal ilişkiler ve iletişim bakımından birbirlerine mümkün olduğunca dokunmuyorlar.

Semt derneklerinin mahalle sakinleriyle yöneticiler arasında köprü olma ve sorunlarını iletme vazifesi ve Şirindere bölgesinin de Çiğdem Mahallesi ile aynı muhtarlığa bağlı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, derneğin bu durumu Çiğdem Mahallesi sakinleri açısından ve Şirindere vadisi sakinlerinin aleyhine değerlendirmeyi tercih ettikleri ortadadır.

Bu insanların istihdam edilmesine yönelik çalışmalar yapmak ve belediye ve valilik nezdinde istihdam meselesini değerlendirmek üzerine girişimlerde bulunmak yerine yaptıkları yardımları lütuf olarak gören bir yaklaşımla sorunların yeniden üretimine katkıda bulunmaktadır. Ortada yardımla çözülemeyecek bir yoksunluk ve yoksulluk sorunu vardır ve yoksulluğa sebep olan istihdam sorununun çözülmesi için bir şey yapılmadığında sorun kendini yeniden üretmeye ve var etmeye devam edecektir. Üçer, Özkazanç ve Kokul’un çalışmalarında Şirindere sakinlerine sosyal dışlanmanın önlenmesi için düşünceleri sorulduğunda düzenli bir işlerinin olmasının gerekliliğini yalın bir şekilde ifade etmişlerdir, zira ancak bu şekilde kendilerinin ve bakmakla yükümlü oldukları kişilerin ihtiyaçlarını karşılayabilirler.(Üçer,Özkazanç,Kokul, 2018, sf:849)

İki tarafın da birbirine karşı mesafeli bir yaklaşımı var. Bana kalırsa Çiğdemim Derneği üyelerinin yanı başlarındaki insanların katılımına bu denli kayıtsız olmaları onları ötekileştirmelerinden kaynaklanıyor. Onlarla kendilerini yan yana, aynı pozisyonda göremediklerinden, bu şekilde olma biçimi geçen yıllara rağmen değişmiyor. Bu nedenle yanı başlarındaki mahalledeki insanların derneğe üyeliklerini, dernekten haberdar olup olmamalarını değil “genç katılımın düşük oluşunu” dert ediniyorlar. Burada gördüğümüz tablo, orta sınıf kültürü tarafından sakıncalı öteki olarak görülen, marjinalize edilen gecekondü kimliği. Aynı orta sınıf, kentin tehlikelerinden, çevre ve görüntü kirliliğinden uzaklaşmak ve alt sınıfla mekânsal temasını azaltmak isteyen “dışlayıcı” bir karakter ortaya koyuyor.(aktaranlar: Üçer,Özkazanç, Kokul,2018, sf:838) Bu bağlamda derneğin temsiliyetini üstlendiği semt sakinlerinin Şirindereliler olmadığı aşikâr.

İmar Planı Gelişim Sürecinde Gelinek Nokta

Çiğdemim Derneği’nin Şubat 2019 tarihli raporuna göre, askı süresince yapılan itirazlar ret edilip imar planı onaylanıyor. Çamlık sitesi-Mimarlar ve Şehir Plancılar Odası dava süreci devam ediyor. Bu arada hak sahiplerine tapuları teslim edilme aşamasına geliyor.

Kasım 2019 tarihli Mimarlar Odası haberine göre yargı, Mimarlar Odası Ankara Şubesi’nin Şirindere Vadisi için imar planlarına karşı açtığı davada yürütmeyi durdurma kararı verdi.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Şirindere'nin imar projeleriyle yoğun bir yapılaşmanın ve vadinin betona döndürülmesinin önünün açıldığı bir sır değil. Bu durum aynı zamanda bölge riskli alan oluşturduğu için yoğun yağışlar sonrası sel ve toprak kayması tehlikesini de beraberinde getiriyor. 2018 tarihli "Mahalleliden Şirindere İtirazı" başlıklı gazete haberine göre, mahalleli de bölgedeki yapılaşmanın ve betonlaşmanın varacağı sonucun bu olduğunun farkında. Mahalleli hak sahiplerinin madur edilmeden oradan taşınmasını ve Şirindere'nin park, yeşil alan yapılmasını talep ediyor. Çiğdem mahallesi sakinlerinin göz ardı ettiği durumun varacağı nokta ise şehrin bir kıyısından başka bir kıyısına sürülen bu insanlarla beraber yeni gettoların ortaya çıkacak olması.

Aksoy'un bana verdiği yanıtlardan birini özellikle önemsiyorum. Taşınmış olan hak sahipleriyle olan ilişkilerini şöyle değerlendirmişti :“Eski Şirindereli komşularımızı çok arıyoruz. Onlarla bu tür güvenlik sorunları hiç yaşanmazdı. Bahçelerinde otururlardı. Bizler de onların bahçelerinde oturup çok çay içip sohbet ettiğimiz olurdu. Çevrelerine iyi bakıyorlardı. Her yer yemyeşildi. Şimdiki gibi görüntü kirliliği yoktu. Herkes elinden geldiğince onlara yardımcı olmaya çalışırdı. Ev hanımları çocuk bakımı-temizlik işlerine gelirdi. Şimdi oradan böyle bir şey mümkün değil.” Bu yanıt hem aradaki sınıfsal ayrılmaya dair çok şey ortaya koyuyor, hem de 2009 yılındaki araştırmanın bulgularıyla çelişen sonuçlar ortaya koyuyor. İlişkilerinin oldukça iyi olduğunun ifade edildiği dönemde dahi derneğin hiç üyesinin bulunmaması ve Şirindere'nin o zamanki sakinlerinin dernekten haberdar olma oranlarının oldukça düşük olması benim özellikle dikkatimi çeken bulgular. Bu durum ortaya koyuyor ki Çiğdem Mahallesi sakinlerinin “biz” diye ifade etmek isteyecekleri tabloda Şirinderelilere en başından beri yer yokmuş, daima bir “biz ve onlar” ayrımı söz konusuysen, bu uçurum değişen profilden sonra derinleşmiş. Fakat açıkça görülüyor ki, eski Şirindereli hak sahipleri de bugünküler gibi kentsel katılım süreçlerinden dışlanıyorlarmış.

Bitirirken

Eğer bu çalışmayı normal şartlar altında yapma imkânımız olsaydı, Şirindere sakinlerinin bu konudaki fikirlerini alabileceğim ve onlar açısından durumun nasıl gözüktüğünün portresini çizebileceğim bir saha çalışması yapmayı çok isterdim. Dernek başkanıyla görüştüm, derse gelen dernek üyeleri de bu konuyla ilgili sorularımızı cevapladılar ve onlar açısından durumun nasıl kavrandığını bize aktardılar. Ancak Şirindere sakinlerini kendi ağızlarından dinleyemediğimiz bir çalışma, amiyane tabirle eksik ve yavan bir çalışma oldu. Bu eksikliği 2009 ve 2018 yıllarında gerçekleştirilen iki saha çalışmasının bulgularını karşılaştırarak elimden geldiğince kapatmaya çalıştım.

Benim bu çalışmadan çıkardığım sonuç ne yazık ki pek umut vadeden bir tablo ortaya koymuyor. On yıl önceki araştırmadan bu yana hiçbir şey değişmediği gibi, işlerin daha da kötüye gittiğini iddia etmek mümkün.

Akademünün umut veren yanı, bize bu konularda araştırma yapabilme, gerçek bilgiye ulaşabilme ve bunu tartışma imkânı sunması. Akademünün beni umutsuzluğa sürükleyen tarafı ise daima bir “kendimiz çalıp kendimiz oynuyormuşuz” kısır döngüsüne hapsolme hali yaratması. Yöneltiğimiz bu eleştiriler, Çiğdemim Derneği başta olmak üzere Çiğdem Mahallesi sakinlerinin Şirindereli gecekondu sakinlerini sosyal ve ekonomik olarak dışlama ve ötekileştirme pratiklerinin değişiminde, en azından bu noktada bir öz eleştiri verilmesinde vesile olmadıktan sonra, suya yazı yazmanın ötesine ne yazık ki geçmiyor.

Kaynakça

- Özgür, Ö. & Uluocak, G. P. (2011). Kentleşme-Kentlileşme Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerinin Rolü. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1), 230-247.
- Z. Aslı Gürel Üçer, Z.A., Özkazanç, S. ve Kokol, N. (2018). Şirindere Gecekondu Sa-kinlerinin Sosyal Dışlanma Deneyimleri. İDEALKENT – Kent Araştırmaları Dergisi, 25, 834-855
- Bektaş, Y. (2014). Bir kentleşme stratejisi olarak yasanın kentsel mekanı dönüştürmedeki etkisi: Ankara örneği. Planlama Dergisi, 24(3), 157-172.
- İnternet Kaynakları:
- <http://www.gazeteilksayfa.com/mahalleliden-sirindere-itarazi-30070h.htm>
- <http://www.mimarlarodasiankara.org/?Did=10433>
- <https://www.change.org/p/%C5%9Firindere-b%C3%B6lgesinin-atiklardan-temizlenmesi-ankarabbld>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEM MAHALLESİ'NDE KOMŞU OLMAK: ŞİRİNDERE'DE GÖRÜNMEME MÜCADELESİ

Zeynep Selen Boztepe

Bu rapor başlangıçtan sonuca kadar önemli noktalar olarak belirlediği konuları değerlendirmeye ve sonuca katmaya çalışıyor, bu yüzden mahalle dernekleri ile başlayarak mahalleli olmanın ne demek olduğunu sorguluyor ve aslında bu tartıştığımız fazlasıyla soyut kavramı kent gerçekliğinin ve kentsel yoksulluk dediğimiz olgunun tam üstüne koyarak inceliyor. Çankaya Belediyesi'nde faaliyet gösteren üç mahalle derneğinden biri olan Çiğdemim Derneği, ülke çapında görülen mahalle derneklerinden belki de en etkin olanı. Fakat mahalle dernekleriyle mahallenin popülasyonunun birbiriyle ilişkilendirilmesinde ve daha sonrasında "mahalleli" kavramını tanımak ve mahalle derneğinin hitap ettiği ve faaliyetlerini gösterdiği grubu bulmak açısından tüm bu dinamikleri önce bireysel olarak incelemek gerektiğini düşünüyoruz. Bu noktada, Çankaya Belediyesi Çiğdem Mahallesi'nde yaşayan insanlar tarafından 1996'da hayata geçirilen ÇİĞDEMİM Derneğinin amacı kendi sözleriyle "Mahalleli olma ve dayanışma kültürünün etkin olduğu, bölgesel ve ulusal karar alma süreçlerinde etkili olan, yaşam alanlarıyla farklı özellikteki bireylerin (yaş, cinsiyet, engelli)mutlu olduğu bir mahalle olmak³." Bu noktada mahalleli olma ve dayanışma kültürü terimlerinin anlamını ve gerçekliğini akıllara getiren dernek, şeffaflık, önyargısız ve tarafsız olma, öncülük, gönüllülük gibi değerlerle kendini tanıtıyor. Derneğın 2019 yılına ait son raporunda en çok göze çarpan faaliyet alanları cinsiyet eşitliğini sağlamak, anlamlı çocuk katılımı, mahalleli olma ve dayanışma vurgusuyken, aynı zamanda birlikte olduğu insanlara "komşularımız" sözcüğüyle hitap etmesi dikkat çekiyor (Çiğdemim Derneği, 2019). Rapordan anlaşıldığı üzere derneğın en fazla faaliyet gösterdiği alanlar mahalle sakinleri için aktiviteler, mahalleyi somut olarak geliştirme, eğitime katkı yardımları ve cinsiyet eşitliği gibi ayrımcılığa karşı aktiviteler. 600 kişinin katıldığı bir referandumla açılışı belirlenen kütüphanenin işleyişi de derneğın fazlasıyla gündeminde bulunan bir mesele. Genel bir bakışla bile Çiğdemim Derneği'nin Türkiye'de kurulmuş birçok STK ve mahalle derneğinden çok daha etkin olduğu ve her yıl büyüme gösterdiği anlaşılabilir.

Çiğdem Mahallesi'nin nüfusunun 2000 yılı sayımlarına göre otuz bin kişi kadar olduđunu⁴ ve kısa bir gözlemlerle Çiğdemim Derneği'nin genel olarak faaliyetlerini gerçekleştirdiği bölgelerde nüfusun çoğunlukla orta sınıf, Türkiyeli ve çoğunlukla aynı demokratik-politik anlayışa sahip olduğunu görüyoruz. 1950'lerden sonra Türkiyedeki endüstriyellemeye paralel olarak gelişen iç göçle birlikte, eskiden Karakusunlar olarak adlandırılan mahalleye Türkiye'nin doğu illerinden göçlerle birlikte, mahallede gecekondulaşma başladı. 1961'de kurulan Fen Lisesi ve 1971'de o zaman Karakusunlar Köyü olan bölge belediye sınırları içine girmiştir. 1970 yılından itibaren ise hızla yapılaşmaya başlayan, şuan Çiğdem Mahallesi dediğimiz alan siteler ve yapılarla örülmeye başlanmıştır. Yeni yapılaşma süreciyle bu bölgeye çalışmaya gelen işçiler, bugün Şirindere Vadisi adıyla belirtilen bölgeye yerleşmiş ve köy muhtarlığının da desteğiyle gecekondular inşa etmişlerdir (Seviğ, 2016 as cited in Üçer, Özkazanç, Kokol). Daha sonra kent yoksulluğu sebebiyle buraya yerleşen yeni insanlarla birlikte, bu alan kentin ötekilerine ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Bir yanda güvenli ve yüksek boylu siteler inşa edilirken, mahallenin diğer yanında hızla gecekondulaşma başlamıştır. Bu tarihsel süreci izleyerek 2000 yılından sonra bölgede Çiğdem Mahallesi'nin diğer sakinleriyle Şirindere Vadisi adı verilen bölgenin büyük bir sosyal farklılık içinde olduğunu görüyoruz. Şirindere Vadisi'ne adını veren 2005 yılındaki kentsel dönüşüm planının arazinin uygun olmaması sebebiyle durdurulmasıyla, burada yaşayan gecekondular sakinleri evlerini terk etmiş, gecekondulardaki tahliye ile birlikte boş yapılar diğer kullanıcılar tarafından kullanılmaya başlanmıştır (Gürel Üçer, Özkazanç, & Kokol, 2018). Fakat burada bizim için önemli olan nokta Şirindere Vadisi adı verilen bu bölgedeki dinamikleri daha incelikli bir şekilde anlamaktır. Üçer, Özkazanç ve Kokol (2018), yaptıkları araştırmada bu bölgede yaşayan insanları iki profile ayırmış, birinci topluluğun 1970'lerdeki gecekondulaşmayla birlikte buraya yerleşen ve ikinci gruba göre daha stabil gelir sahibi olduğunu belirtmiştir. İkinci profil ise gecekondularının tahliyesi ile bölgeye yerleşen, düzenli bir işe ve gelire sahip olmayan hane halkını temsil etmektedir. Genel olarak bakıldığında hanelerin %62'sinin gelir düzeyinin 500-1000 Türk Lirası arasında olduğuna, bölgedeki birçok çocuğun, hane geliri yeterli olmadığından okuyamadığını ve genelde enformel

³ Mahallenin vizyonu ve misyonu kendi sözleriyle bu linkte bulunabilir: https://www.cigdemim.org.tr/?page_id=11394

⁴ https://www.cigdemim.org.tr/?page_id=15

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

işgücüne katılmak zorunda kalarak kağıt toplayıcılığı veya gündelikçilik gibi işlerde çalıştığını görüyoruz (Özgür & Ulucak Polat, Kentleşme-kentileşme sürecinde sivil toplum örgütlerinin rolü: Ankara’da bir semt derneği ve gecekodu mahallesi örneğinde bir değerlendirme, 2011).

Bu incelemeler ve görüşler ışığında, bu raporun yazılışında ne mahallenin tanımladığımız şirindere bölgesinde yaşayan insanlarla ayrıntılı iletişim kuramama nedeni ve incelemenin ancak iki bölgeyle aynı anda yapıldığı takdirde adil olacağı düşünöldüğünden dernek üyeleri ve mahallede yaşayan insanların birbiriyle ilişkilerini anlamak için derneğin faaliyetleri, faaliyetlere katılan veya faaliyetleri gerçekleştirenlerin analizi ve belirli haber kaynaklarından toplanılan bilgileri kullanacağız. Bu noktada şirindere sakinleri mahallelerinde yaşanan sorunların çözümünü büyük oranda Muhtarlık tarafından beklerken (%62), daha düşük oranla fakat ikinci seçenek olarak da belediyeden beklemektedirler. (2011) Özgür & Uluocak’ın altını çizdiği gibi yerel yönetimler kentsel problemlerin çözölmesinde başrolü oynasa da insanlar ve otoriteler arasındaki köprü görevini görmek amacıyla hareket eden mahalle ve kent dernekleri bu noktada büyük önem taşımaktadır. Çiğdemim Derneği ile bu ilişkiyi kurduğumuzda ise, şirindere sakinlerinin %62 oranında Çiğdemim Derneği’nden haberdar olduğunu fakat %56.7 oranında ise derneğinin işlevini bilmediklerini diğer büyük bir yüzdeyle de sadece kıyafet yardımı yapıldığını bildiğini görüyoruz. Aynı zamanda dernekten haberdar olan kesimin içinde şirindere sakinlerinin büyük bir çoğunluğunun yapılan faaliyetlere ihtiyaç duymaması veya kendine hitap etmemesi gibi nedenlerle faaliyetlere veya derneğin kendisine katılım göstermediğini öğreniyoruz (Özgür & Ulucak Polat, Kentleşme-kentileşme sürecinde sivil toplum örgütlerinin rolü: Ankara’da bir semt derneği ve gecekodu mahallesi örneğinde bir değerlendirme, 2011). İki bölge arasında 2000 yılından sonra fazlasıyla keskinleşen sosyal ayırım, hem bu dinamiklerde kendini göstermekte, hem de iki bölgenin insanların birbirine yabancı kalmasına sebep olmaktadır. Bir dernek yetkilisine göre şirindere bölgesi: “‘Dere’ farklı bir kültür, donuk bir kültür, oranın adım atması çok zor. Orada çok daha yaşamsal sorunları olan ailelerde var. Bir kadın var, akraba evliliği, dört çocuk doğurmuş, birisi özürlü, kocası kaçmış bırakmış çekmiş gitmiş... Bu tip aileler de var. Onun için bültenmiş falan...başka ihtiyaçlarına bakıyor onlar...”(C.T.) (Özgür & Ulucak Polat, Kentleşme-kentileşme sürecinde sivil toplum örgütlerinin rolü: Ankara’da bir semt derneği ve gecekodu mahallesi örneğinde bir değerlendirme, 2011) olarak tanımlanmıştır. Askıda tiyatro, opera gibi faaliyetlerle komşuluk ilişkilerini pekiştirmeye çalışan Çiğdemim Derneği ile şirindere Vadisi sakinlerinin gerçekliği çoğunlukla kesişmemektedir. Bu noktadan hareketle, mahallelilik duygusuna ve karakterine önemle vurgu yapan Çiğdem Derneği’nin de aynı mahallede yaşadığı şirindere sakinlerine bakışı ve onlara karşı tavrı da kritiktir. Bölgeye ve bölge insanına karşı tavrın, popüler medyada pozitif olmadığını görüyoruz: Hürriyet Gazetesi’nin 03.09.2014 tarihli haberine göre şirindere bölgesi yakınındaki 1590.Sokakta başlıyan silahlı çatışma haberi, gecekodu sahiplerinin tahliyesinden sonra gecekonduları “işgal eden” insanlar sebebiyle bölgenin içinde bulunduğu İşçi Blokları, Çiğdem Mahallelerinde suç oranının arttığını, kapkaç vakalarının arttığını belirterek suçlayıcı bir dil kullanmaktadır. Aynı haberdeki bir başka başlıkta ise mülteciler ve kağıt toplayıcı insanların bu bölgeyi “istila” ettiği yazılıyor⁵. Haberde “mahalleli” olarak belirtilen sakinlerin şirindereki insanların uyuşturuıcı ticareti yaptığını düşöndüğünü, çocuklarını okula göndermeye ve sokağa çıkmaya korktuklarını belirtiyor. İncelediğimiz iki araştırmadan da son yıllarda gecekonduların tahliyesinden sonra gecekondulara işgalci olarak gelen insanların büyük bir kısmının Suriye’den göçe zorunlu bırakılan mülteciler olduğunu ve gecekondulara para yetiştirmeyen çoğunluğun ise çadırlarda konakladığını biliyoruz. Çiğdem Mahallesi’nin “diğer sakinlerinin” ise birçok yaşanan durumda bu bölgedeki insanlardan korktuklarını fakat onların kendilerinden çok farklı olduğunu ve üstte belirtildiği gibi bu farklılığın birçok şeyin gelişmesini engellediğini düşöndüğünü biliyoruz. Yine şirindere Vadisinin sınırında olmasa da çok yakınında bulunan İşçi Blokları Mahallesi’nin büyük çoğunluğunu oluşturan öğrenci nüfusu, Çiğdem Mahallesi’ndeki sosyal farklılaşma konusundaki fikirleri sorulduğunda mahallelinin genel duruşunu bilmediklerini fakat yüksek tel ve dikenlerle kaplı duvarların sosyal dışlanmaya yol açtığını düşöndüklerini söylemişlerdir⁶.

Bu argümanlar ve bilgiler ışığında, mahalle sakinleri ile otoriteler arasında bir bağ kurmak ve mahalledeki dayanışmayı artırmak misyonuyla hareket eden Çiğdemim Derneği’nin durduğu konum sonuca varmamız açısından kritik bir noktada. Birçok konuda dernek etrafında yer alan ve derneğe yakın bulunan sakinlerin düşöncelerini dinleyerek isteklerini otoritelere ulaştırmaya çalışan dernek Semt Kütöphanesi açmak ve şirindere Vadisi’nin temizlenmesi gibi büyük işlere imza atmış görünüyor. Buna

⁵ Giritlioğlu, Doğahan; Karadeniz, Ecem. (03.09.2014) ‘Gergin vadide’ silahlar konuştu. Hürriyet Gazetesi: hurriyet.com.tr/gergin-vadide-silahlar-konustu-27109400

⁶ Yazarın kendi bulguları üzerine yazılmıştır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

karşın Şirindere bölgesinde yaşıyan insanların ve yukarıda belirtilen sorun olduğunu düşündükleri konuların otoriteler tarafından bilinmesi, kent konseylerinde bu konuların açılabilmesi, sorunların gündem olabilmesi için Çiğdemim Derneği yetkisinde bir mahalle derneğinin veya bir inisiyatifin aracılığı ile mümkün olabilecek gibi gözüküyor. Gecekondu sakinleri, işgalciler ve bölgede yaşıyan diğer sakinler orada yaşıyor, çalışıyor, çoğunlukla yaya olarak Çiğdem Mahallesi ve İşçi Blokları Mahallesi'nde günlerini geçiriyorlar. Bu noktada sormamız gereken en önemli sorunun mahallelilik ve komşuluk gibi kavramlara büyük atıflarda bulunan Çiğdemim Derneği ile Şirindere bölgesi sakinlerinin arasındaki iletişimsizlik, anlaşmazlık ve dayanışma eksikliğinin ne gibi sebeplerden kaynaklandığıdır.

Mahalleli ve Mahalle Sakini Olmak

Mahalle sakini olmak ve mahalleli olmak başta Çiğdemim Derneği ve benzeri mahalle derneklerinin tüzüklerinde söz edilmekle birlikte, 5393 numaralı Belediye Kanunu'nun 9.maddesinde muhtarın görevleri açıklanırken muhtarın görevinin mahalle sakinlerinin ortak ihtiyaçlarını belirlemek olduğu belirtilmiştir⁷. Bunu takiben tamamen aykırı bir biçimde, yerel yönetimler odaklı sekiz kanundan sadece birinde mahalle sakinlerinden bahsedilmiş, fakat mahalle sakinlerine ilişkin bir tanımlama veya mahallede yaşamını sürdüren herhangi bir insan ve insan topluluğu adına hüküm verilmemiştir. Buna ek olarak, mahalle idari birimine ayrılmış hükmün de asgari miktarda olduğunu görüyoruz. Çiğdemim Derneği'nin dersimize yaptığı ziyarette, Şirindere bölgesinde yaşıyan insanlar hakkında en akılda kalan dernek üyeleri yorumu "vergi vermeseler de onlar da Türkiye Cumhuriyeti'nin bir vatandaşı"dır, fakat vatandaş olmanın mahalleli ve mahalle sakini olmak için yeterli olup olmadığı sorgulanmalıdır. Bölgedeki gecekondu sahipleri yanında, işgalci olarak bulunan ve bölgedeki gecekondu sahipleri tarafından dahi ötekileştirilen nüfusun içinde bulunduğu "görünmeme mücadelesi"nin sonuçları ve mahalle sakini olmanın onlar açısından ne noktada bulunduğu sorulacak sorular arasındadır.

Kent ve kent dinamikleri açısından incelendiğinde, kent içi çöküntü alanlarında hayatını sürdüren nüfusun mekânsal dışlanma ile birlikte sosyal dışlanmaya maruz kalması Çiğdem Mahallesi'ne özgü değildir. İstanbul'da Tarlaabaşı, Çanakkale'de Fevzipaşa mahalleleri gibi kent içi çöküntü alanları için göçün adeta zorunlu hale geldiği 1990 yılı sonrası dönemden itibaren Çiğdem Mahallesi ile aynı dinamikleri paylaşmakta, aynı zamanda aynı kentsel dönüşüm geleceğine zorunda bırakılmaktadır. Eminönü'nün batısında bulunan Fener mahallesi ve Balat bölgesi ise Türkiye'de bu gerçeğin en eski ve en görünür olanıdır; Türkiye'nin en büyük patrikhanesine ve en değerli kiliselerine ev sahipliği yapan mahalle, kentsel dönüşümün kıyısında tutunmaya çalışırken aynı zamanda sakinler tehditlere uğramakta, taciz edilmektedir. Bu noktada Çiğdem Mahallesi'ni öne çıkaran özellik kültür şoku ve sosyal dışlanma yaşıyan iki toplamın aynı mahalle içinde karşı karşıya gelmesidir. Bir tarafta kentleşmiş, orta sınıf, çağdaş nüfusun mahalleye güçlü bağlılığı aracılığıyla yardımlaşma ve görünürlük mücadelesi varken; diğer tarafta alt gelir grubu, kentlileşemeyen, kendini göçle tanımlayan nüfusun görünmeme mücadelesi yer alıyor. Bir tarafta karakterize edilen gruba mahalle sakini olarak hitap etmek ne kadar normalleşmiş olsa da, Şirindere bölgesinde yaşıyan kent yoksulluğuna mahkum edilmiş insanlar göz önüne alındığında mahalleli terimi fazlasıyla bulanıklaşmaktadır.

Bu argümanları takiben, kent yoksulluğu ve sosyal dışlanma kavramlarını tanımlamak mahalleli ve mahalle sakini olmayı sorguladığımız için kritiktir. Bizim tercih ettiğimiz ama aynı zamanda sosyal adalet kavramı altında raporu sonuçlandırmamıza yardımcı olacak en uygun tanımları tercih ediyoruz. Keyder'e göre, insanlar gelir ve kaynak yetersizliği sebepleriyle toplumca kabul edilebilir bir yaşam standardı seviyesinde yaşayamıyorlarsa, bu yoksulluktur (Keyder & Adaman, 2009). Bu durumda kent yoksulluğu, bu tür bir kaynaklara ulaşamama ve kentlileşememe çerçevesinde, kent içinde büyük ölçekli sorunlara mahkum edilir. Yoksulluk insanlığın her döneminde mahiyeti aynı bir sorun gibi gelebilir, sadece şekil değiştirmekle birlikte yoksulluğun ezeli bir sorun olduğu yanılığına götürebilir (Laçiner, 2007). Sosyal dışlanma ise yoksulluk ve benzeri tanımlamalara karşı ayrımcılık dolayısıyla toplumun dışına itilmeleri ve toplumsal hayata dilediklerince katılımlarının engellenmesi sürecine karşılık gelmektedir (Keyder & Adaman, 2009). Ayrımcılığın şekilleri sürekli değişir, ayrımcılığın araçları ise toplumun büyük çoğunluğu tarafından fark edilemeyecek şekilde olabilir, fakat bir topluma atanan özelliklerin genellemesini yapmak dışlanmanın en etkili ve en çok karşılaştığımız türlerindedir. Üçer&Özkazanç&Kokol (2018)'un araştırmasındaki bulguları Çiğdem Mahallesi'nde yaşıyan dışlanmaya ışık tutmakta ve bunları Şirindere Vadisi'ndeki kadın ve çocukların gözünden anlatmaktadır. Raporda yazarlar: "Özellikle kadınlar Çiğdem Mahallesi sakinlerince ev işleri ve temizliğe yardıma kabul edilmediklerini, rekreasyon alanlarında çocuklarının yalnızca kendi mahallesinden çocuklarla oynadığını ve diğer annelerin genellikle kendilerinden uzakta durduğunu belirterek ayrıştırıldıklarını,

⁷ 5393 numaralı Belediye Kanunu bu linkten ulaşılabilir: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

dışlandıklarını ifade etmektedirler” diyerek belirtmişlerdir (2018). Ayrıca haber medyası ve popüler medya tarafından adeta bir görünmeme yarışına sokulmuş olan yoksul ve ötekileştirilmiş kesimin dayanışma ve yardımlaşmaya olan acil ihtiyacı, Şirindere Vadisi'nin ikiz kardeşi olan Dikmen Vadisi'nde çadırda yaşayan Suriyeli mülteci ailenin donarak ölen 36 günlük bebeğinin durumunda oldukça barizdir⁸.

Bu noktada bir mahalle derneği olan Çiğdemim Derneği'nin mahallenin sınırları, mahallenin yapısı, sakinler arasındaki farklılıklar çerçevesinde incelenmesi, buna ek olarak “mahallenin sakini” tamlamasına uygun görülen insanların kim olduğuna dair eleştirel bir yaklaşım geliştirilmesi gerekir. Daha önce raporda belirtildiği üzere muhtarın görevi nosyonu dışında mahalleli ve mahalle sakinlerine dair bilgi veya tanımlama bulundurmeyen kanun ve mevzuatlarda mahalle sınırları tanımlamaları ve özellikleri de oldukça belirsiz veya noksandır. Mahalle sınırlarının mevzuat ve kanunlardaki belirsizliği, aslında mahallenin kendisinin ve sınırlarının mahallede yaşayan insanların düşünce inşası olduğu görülmektedir. Tüm tartışılan bilgiler ışığında, Çiğdemim Derneği ve Çiğdemim Derneğinin temsiliyetini oluşturan Çiğdem Mahallesi nüfusu için Çiğdem Mahallesi'nin tanımı, sınırları ve niteliği; mahallede ikamet etmeyen bir insandan farklıdır. Mahalle sınırlarının yasal olarak belirli veya kesin olmaması, mahalleli veya mahalle sakini kavramlarını açıklamamızın önüne geçmekle beraber bu kavramların ne şekilde kullanıldığına dair bize ipuçları vermektedir. Bu durumun bir sonucu olarak mekânsal dışlanma ile sosyal dışlanma birbiriyle kesişen ilişkilerde bulunduğu gibi birbirlerinin varlığını sağlayan döngüde ilerlemektedir. Mekansal dışlanmayı belirlemede Şirindere Vadisi'nde yaşayan kadınların çocuklarının sadece yine aynı bölgede oturan çocuklarla oynadığını ve annelerinin kendilerinden uzakta durduklarını söylemesi önemli bir noktadır. Bariz bir şekilde ayrılmış iki bölgenin kamusal alanlardaki karşılaşmaları adeta Şirindere bölgesinde yaşayan insanları görünmemek için çabalamaya zorlamak üstünedir. Aynı zamanda yine Gürel Üçer, Özkazanç, & Kokol' un raporunda görüldüğü gibi bölgede en kritik sorunlardan biri olan ulaşım sorunu Şirindere Vadisi sakinlerini yayan ulaşım zorlamakta, sakinlerin kent alanını adaletli kullanımının önüne geçmektedir. Çiğdem Mahallesi'ne ulaşım sağlayan belediye ve özel halk otobüslerinin hiçbirisi Şirindere Vadisi'nin olduğu 1590.Sokak ve yakınında hizmet sağlamamaktadır⁹. Bu durum sadece kamusal alanlarda var olma kavgasını değil aynı zamanda kamusal hizmetlerden dışlanmayı da göstermektedir. Bu iki örnek gibi daha birçok örnekten yapılabilecek çıkarım, kent haklarına dahil olan iyi yaşam hakkının, ulaşılabilirlik hakkının ve ekolojik haklarının görmezden gelindiğidir.

Bu argümanlar ışığında önemli nokta, sosyal dışlanma gerçeği, Çiğdemim Derneğinin mahalle derneği olarak görevini ve mahalleli olma kavramını ilişkilendirerek nasıl sonuçlandırdığımız. Kanun ve mevzuatların mahalli idarelerin nitelik ve nicelik özelliklerini anlatabilme yönünden fazlasıyla eksik olması kent sakinlerinin mahalle kavramını inşa edişinde ve sınırlarını belirleşişinde, komşularının kim olduğunu belirleşişinde rol oynamaktadır. Haritada gösterebildiğimiz ODTÜ Ormanının sınırına kadar dahil edilen bölgede duran Çiğdem Mahallesi'nin sakinlerinin kim olduğunun büyük bir muamma olduğu bu noktada, yerel inisiyatif yerine gönüllülük esasıyla yasalara bağlı şekilde işleyen mahalle dernekleri, bizim durumumuzda Çiğdemim Derneği, “komşusu olanı” tanımlarken bariz bir şekilde Şirindere bölgesi sakinlerini akıllarından çıkarmaktadır. Bu noktada Şirindere bölgesini tanımlayan 1590. Sokak ve çevre sokaklarının Çiğdem Mahallesi'nde bulunmasının veya bulunmamasının bu bölgede yaşayan Şirindere insanı açısından hiçbir farklılığı yoktur diyebiliriz. Muhtarın da aralarında yer aldığı Çiğdemim Derneği yönetim kurulu ve derneğin üyeleri, mahallede yaşayan tüm insanların iyi yaşama hakkının çiğnenmesine katkıda bulunmakla kalmayıp, derneğin tüzüğünde ve misyonunda yer alan birçok alanda yetersiz kalmakta hatta yer yer kendi vurgularının tersine düşmektedir. Şirindere Mahallesi'nin çocuk işçiliği deneyimleyen çocuklarının hakları, bölgede yaşamını sürdürmeye devam eden insanların iyi yaşama ve kent hakkına her geçen gün daha büyük bir darbe vurulmaktadır.

**Beni fikirleriyle yönlendiren ve alanda detaylı çalışmaları olan Dr.Oya Memlük'e teşekkür ederim.

⁸ (28.01.2016) Ankara'da 36 günlük Suriyeli bebek donarak hayatını kaybetti. Birgün Gazetesi: <https://www.birgun.net/haber/ankara-da-36-gunluk-suriyeli-bebek-donarak-hayatini-kaybetti-102059>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Çiğdemim Derneği. (2019). *Faaliyet Raporu*. Ankara: Çiğdemim Derneği.
- Özgür, Ö., & Ulucak Polat, G. (2011). Kentleşme-kentlileşme sürecinde sivil toplum örgütlerinin rolü: Ankara'da bir semt derneği ve gecekondu mahallesi örneğinde bir değerlendirme. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1(8).
- Gürel Üçer, A., Özkazanç, S., & Kokol, N. (2018). Şirindere Gecekondu Sakinlerinin Sosyal Dışlanma Deneyimleri. *İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi*, 9(25), 834-855.
- Keyder, Ç., & Adaman, F. (2009). Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma: Kuramsal Çerçeve. In Ç. Keyder, & F. Adaman, *Türkiye'de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu Yayınları.
- Laçiner, Ö. (2007). Bir Süreç ve Durum Olarak Yoksullaşmayı Sorgulamak. In N. Erdoğan (Ed.), *Yoksulluk Halleri*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİ'NE GENÇLERİN KATILIMI ÜZERİNE SORUN TESPİTİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Hakan Azder, Nergis Turan, Cemre Uyar, Mert Karaca

Bu çalışma ADM4222 «Studio of Public Reasoning» dersi kapsamında, Çiğdemim Derneği'ne genç katılımının artması adına yapılabileceklerin tespiti için düzenlenmiştir. Araştırma kapsamında internet üzerinden uygulanan anketle; Çiğdem Mahallesi, İşçi Blokları Mahallesi ve ODTÜ Kampüsü'nde ikamet eden 15-30 yaş arası 151 katılımcıya ulaşılmış, cevapları toplanarak değerlendirilmiştir.

Mahalle muhtarının gençler tarafından çok fazla tanınan bir figür olmadığı görülmüştür. Katılımcıların sadece %16,6'sı yaşadığı mahallenin muhtarını tanıdığını belirtmiştir. Ancak, sadece Çiğdem Mahallesi'nde ikamet eden katılımcıların cevapları irdelendiğinde, bu oranın %28,6'ya yükseldiği tespit edilmiştir.

Genel Durum (Mahalle Yaşayışı ve Örgütölülüğü)

Mahalle sakinlerinin beklenti ve taleplerine en çok karşılık veren dört durum, sırasıyla aşağıdaki gibidir:

Mahallede sosyal ve kültürel faaliyetler düzenleyen bir organizasyona sahip olmak (%66,9)

Mahalle yönetimini tanımak ve yönetimin çalışmalarından haberdar olmak (%64,2)

Ortak sorunlara kolektif çözümler üreten bağımsız bir örgütlenme modeline sahip olmak (%53,0)

Komşularla tanış olmak (%51,7)

Genel Durum (Mahalle Yaşayışı ve Örgütölülüğü)

Peki en az karşılık bulanlar hangileri:

Mahalle sakinleri gece saatlerinde sokağa çıkma konusunda pek endişeli değiller (%62,3)

Mahalleyle ilgili sorunlarda kiminle iletişime geçileceğine dair pek bilgi sahibi değiller (%51,0)

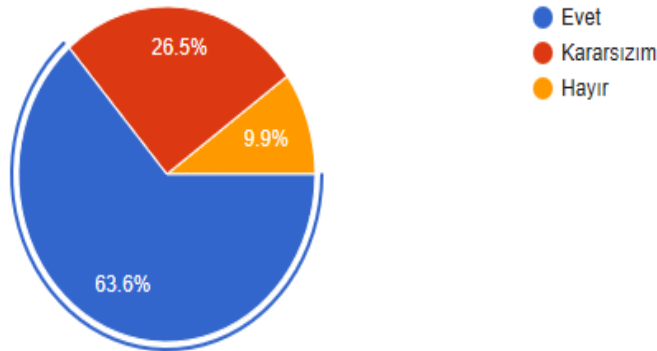
Mahalle yönetiminde söz sahibi olmak ve etkin rol almak konusunda pek gönüllü değiller (%40,4)

Genel Durum (Kütüphane)

Derneğin kütüphanesi gençlerin ilgisini çekmekte başarılı gözüküyor.

Çiğdemim Derneği'nin 10.000 kitaplı oldukça zengin bir kütüphanesi var. Boş zamanlarınızda böyle bir imkanı kullanır mıydınız?

151 responses

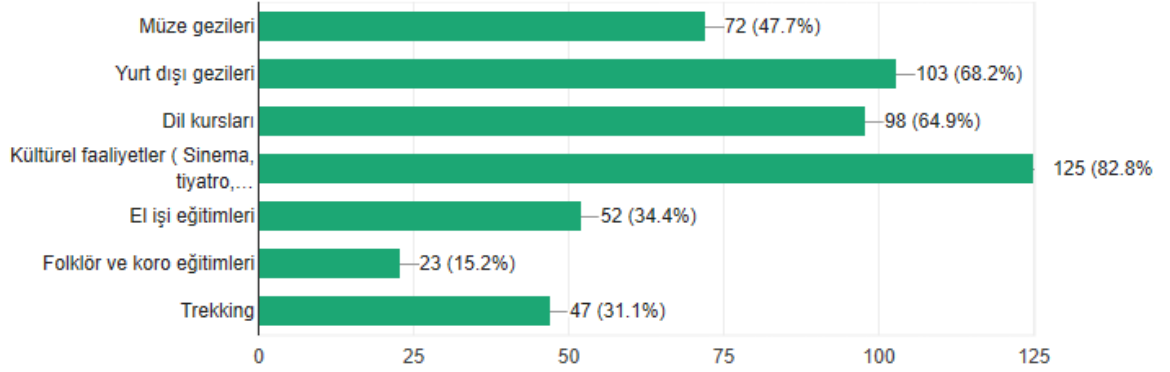
Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Genel Durum (Mevcut Etkinlikler)

Dernekte halihazırda düzenlenen aktivitelerden hangisi/hangileri ilginizi çekebilir?

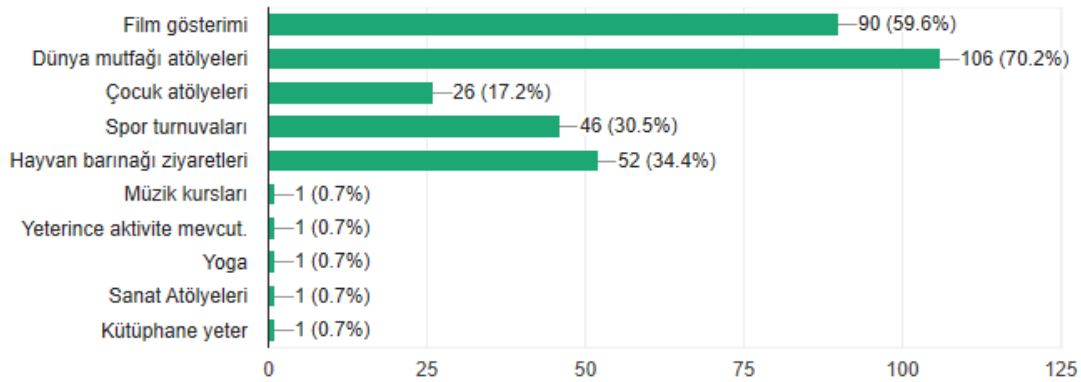
151 responses

Genel Durum (Talep Edilen Etkinlikler)

Yeni bir aktivite olarak dernekte ne görmek isterdiniz?

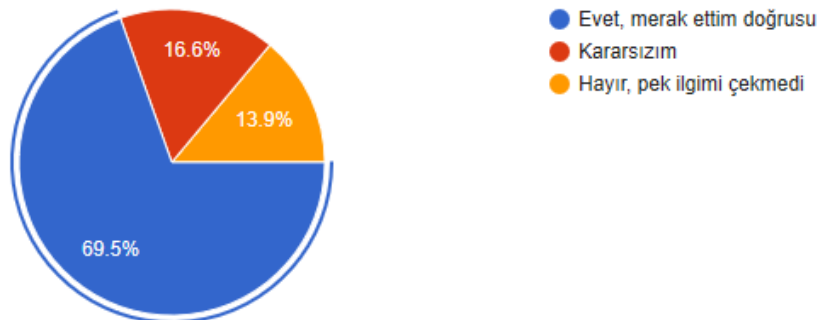
151 responses

Genel Durum (Derneği Yeni Duyanlar)

Daha önce duymadıysanız bile, artık haberdar olduğunuza göre, "Bu dernek de neymiş" diye bir araştırır mısınız?

151 responses

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

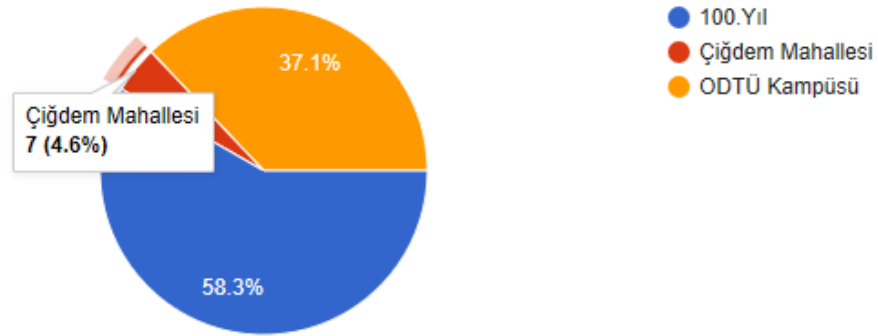

Sorunlar ve Çözümler (Mahalledeki Genç Popülasyonu)

Derneğe genç katılımının önündeki en büyük engel, mahallenin genç sakin sayısının az olması olarak gözüküyor. 151 katılımcıdan sadece 7'si (%4,6) Çiğdem Mahallesi'nde ikamet ediyor. Öte yandan, Çiğdem'de ikamet eden 7 kişinin cevapları ile genel katılımcı cevapları arasında pek kayda değer farklılık gözlenmiyor.

İkamet yeriniz

151 responses

Sorunlar ve Çözümler (Mahalledeki Genç Popülasyonu)

Emlakçılardan kaynaklanan masraf ve problemlerin bertaraf edilmesi ve öğrencilerin karşılayamayacağı kadar yüksek olan kira bedelleri konusunda öğrencilerin yanında tavır alınabilir. Dernekten gelecek bu destekle, aynı İşçi Blokları Mahallesi'ndeki gibi, Çiğdem Mahallesi'nde de kayda değer bir genç popülasyonu oluşturulabilir.

Sorunlar ve Çözümler (Derneğin Tanınırlığı)

151 katılımcıdan sadece 29'u (%19,2) Çiğdemim Derneği'ni daha önce duyduğunu belirtmiştir. Duyanlar ise sırasıyla aşağıdaki kaynaklardan duymuş:

- Arkadaş çevresi
- Etkinlik
- Sosyal medya
- Topluluk ilişkileri
- Akademisyenler

Sorunlar ve Çözümler (Derneğin Tanınırlığı)

Genel olarak bakıldığında, en önemli adımın gençlerle iş birliği konusunda atılabileceğini düşünüyoruz. Gençler arasında tanınırlığın artırılması için uygulanabilecek muhtemel çözümler:

Dernekte gençlerin ilgisini çekebilecek etkinliklere (Ücretsiz yemek organizasyonu, tenis turnuvası vb.) daha çok yer verilmesi

Daha aktif, etkili ve uygun sosyal medya kullanımı

Öğrenci topluluklarına imkan sağlanması

Öğrencilere staj ve gönüllülük / iş imkanı

Kura yoluyla gençlere ücretsiz kültürel (tiyatro, opera, bale vb.) etkinliklere bilet ve ulaşım imkanı sağlanması

İkinci el eşya ve el işçiliği ürün pazarı

Sorunlar ve Çözümler (Öğrenci Toplulukları)

Öğrenci topluluklarıyla kurulabilecek ortaklıklar üzerine örnekler:

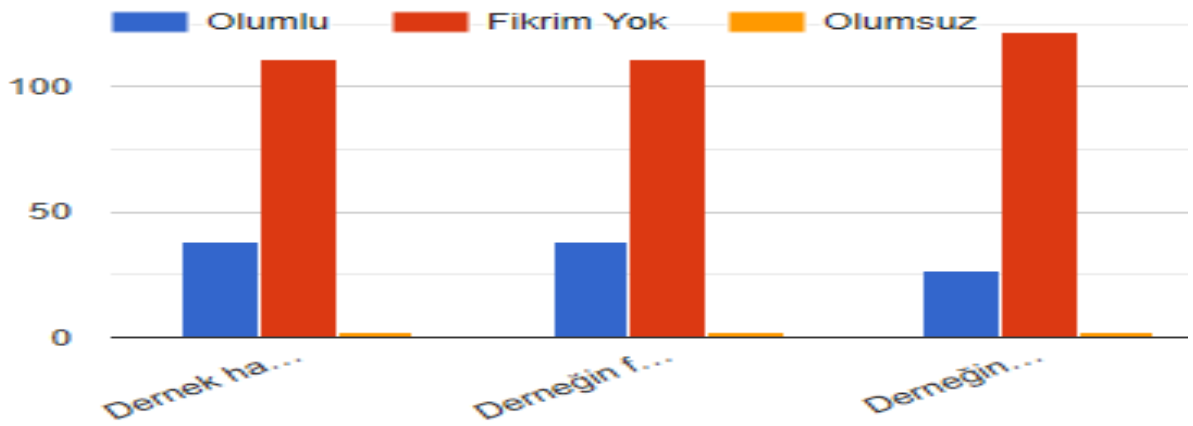
Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Kuş Gözlem, Doğa Araştırmaları, Fotoğrafçılık gibi topluluklarla ortaklaşa trekking yapmak
Gastronomi topluluğuyla ortaklaşa mutfak atölyeleri düzenlemek
Sahne topluluklarına prova mekanı sağlanması
Çocuk topluluklarının atölye ve çalışmaları için mekan sağlanması
Köy okullarına yardım topluluklarıyla ortaklaşa kitap ve oyuncak göndermek
Bostan topluluğuyla mahalledeki bostan konusunda iş birliği kurmak
Çevre topluluğuyla geri dönüşüm konusunda iş birliği kurmak
Arkeoloji topluluğuyla müze ve ören yerleri gezileri düzenlemek

Sorunlar ve Çözümler (Dernek Hakkındaki Düşünceler)

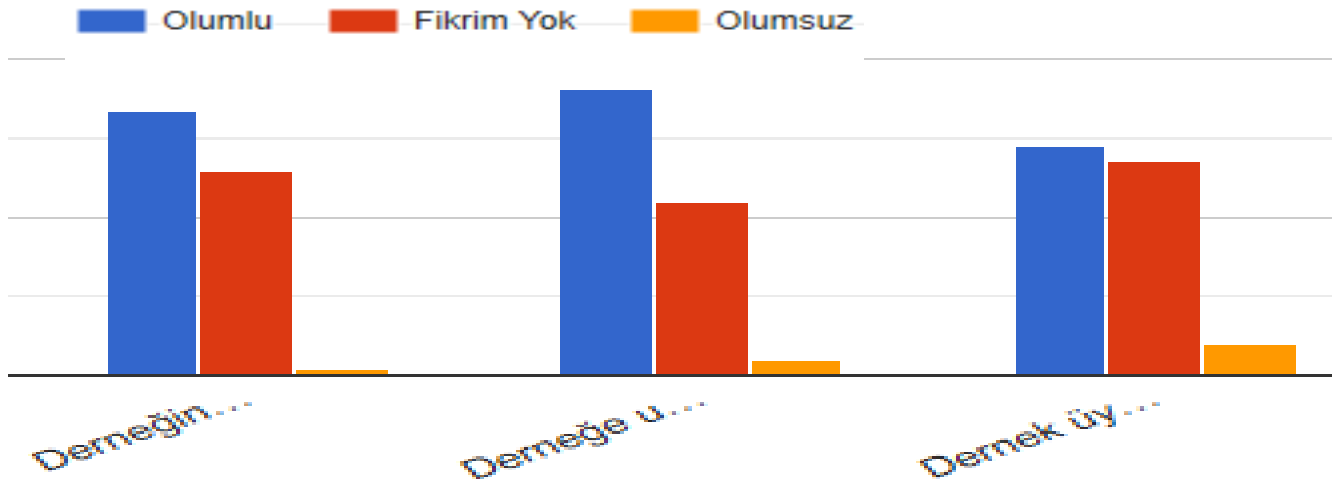
Aşağıdaki grafik, katılımcıların sırasıyla (1) dernek hakkındaki genel görüşleri, (2) derneğin faaliyetleri hakkındaki düşünceleri ve (3) derneğin eylem ve söylemleri hakkındaki düşüncelerine verdikleri cevabı göstermektedir:

Görüldüğü üzere, bu konularda katılımcıların fikri yok. Zaten katılımcıların sadece %19,2'si derneği daha önce duyduğu için, bu sonuç oldukça normal.

Sorunlar ve Çözümler (Dernek Hakkında Düşünceler)

Aşağıdaki grafik, dernek hakkında daha olumlu fikirler geliştirmek adına sunulan önerilere -(1) derneğin diğer mahalle sakinleri tarafından benimsenmesi, (2) derneğe ulaşımın daha kolay olması ve (3) dernek üyelerinin yaş ortalamasının daha düşük olması- verilen cevapları göstermektedir:

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Sorunlar ve Çözümler (Dernek Hakkında Düşünceler)

Görüldüğü üzere, en etkili çözüm derneğe ulaşımın kolaylaştırılmasıdır. Bu kapsamda, iki önerimiz mevcuttu: İlki, mümkünse derneğin gençlerin daha kolay ulaşabileceği bir konuma taşınması; ikincisi, gençlere kampüs ve mahalle arasında araç desteği sağlanması.

Ayrıca, derneği duyanların en çok arkadaşlarından duyduğu gerçeğini de hatırlarsak, diğer mahalle sakinleri tarafından daha çok kabullenilmiş ve benimsenmiş bir dernek daha olumlu bir intiba yaratacaktır.

Son olarak, dernekdeki genel kanının aksine, üyelerin yaş ortalamasının daha düşük olması sanıldığı kadar büyük ve olumlu bir etki yapamayabilir.

Sonuç

Genel olarak baktığımızda, gençlerin derneğe katılımının düşük olması gençlerin bunu tercih etmemesinden değil; dernekten haberdar olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu sorunun en temel nedeni, gençler ve dernek arasında iletişim ve ortaklaşma kurma konusunda kopukluk olmasıdır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda, bu sorunu ortadan kaldırmak adına geliştirilebilecek çözüm önerilerine, sunum boyunca değinilmiştir. Bu öneriler, özetle:

Öğrenci topluluklarıyla dayanışma içerisinde olmak,

Derneğin ulaşılabilirliğini artırmak,

Gençlerin ilgisini çekebilecek etkinliklere daha fazla yer vermek,

Mahalledeki genç popülasyonunun artmasına engel olan emlakçı ve kira bedellerinin öğrencilere uygun hâle getirilmesi için çalışmalar yapmak,

Kitle iletişim araçlarını daha verimli şekilde kullanmak,

Öğrencilere aktif staj ve gönüllülük imkanları sağlamak ve

İkinci el ve el işçiliği ürün pazarları kurmak olarak sıralanabilir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

KURUMSAL YAPI VE SİVİL TOPLUM FAALİYETLERİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİNİN TOPLUMSAL FAALİYETLERİNİN İNCELENMESİ

Arzu Ünal

Bu raporda Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği'nin yürüttüğü toplumsal faaliyetlerin etki ve içerik analizlerini incelemektedir. Toplumsal faaliyetlerin detayları incelenerek hedeflenen sonuca ulaşılabilirliği tartışılacaktır. Bu rapor hazırlanırken derneğin internet sitesinde ve sosyal medya kaynakları referans alınmıştır.

Dernek konum olarak bulunduğu mahallenin çağdaş ve gelişmekte olan toplum yapısına uygunluğunu arttırmak, bu konuyla alakalı olarak altyapı ve çevre düzenlemelerinde bulunmak ve bu konular hakkında belediye ve diğer iş birliklerine açık olmayı benimsemiştir. Mahallede olması gereken eğitim sağlık ve spor tesislerinin yapılması ve bu tesislerin mahalle sakinlerince kullanılmasının teşvik edilmesi planlanmaktadır. Aynı zamanda hali hazırda mahallede bulunan tesislerin bakım ve onarımının yapılması konusunda belediyelerden ve diğer kuruluşlardan gerekli yardım alınmaktadır. Derneğin 2019 faaliyet raporuna göre 666 üyesi bulunmaktadır.

Mahalle sakinlerinin tercih ettikleri kurslar, spor ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir. Türkiye'nin herhangi bir yerinde komşuluk ilişkilerine rastlamak mümkündür, kültürümüzde komşuluk, yardımlaşmak, paylaşmak ve misafir ağırlamak sıkça görülür fakat eskiye nazaran günümüzde insanların bireyselleşmesi ve içine çekilmesinden dolayı komşuluk ilişkileri azalmaktadır. Özellikle dikey kentleşmenin getirdiği uzun bloklarda yaşamın başlaması toplumdaki komşuluk yapısının değişmesini de sağlamıştır. Yine de dernek komşuluk ilişkilerinin gelişmesi adına çalışmalarda bulunmaktadır böylelikle mahalle dayanışmasını arttırmayı planlamaktadır. Dernek misyonu; Çiğdem Mahallesi sakinlerinin Sosyal, kültürel, fiziksel ve zihinsel açıdan gelişmesine katkı sağlayacak ve yaşam kalitesini yükseltecek hizmetleri, gönüllülük ve katılımcılık esasıyla sunmak, derneğin vizyonu ise; Ankara'nın en yaşanılabilir, güvenilir ve örnek alınan mahallesi olmak olarak belirlenmiştir (Dernek İnternet Sitesi). Dernek değerleri olarak aşağıdaki maddeleri benimsemiştir:

- Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı, katılımcı, ekip çalışmasına inanan
- Proje yönetimi anlayışı ile çalışan, duyarlı, güvenilir, gönüllü
- Örgütlü yaşamı savunan, Siyasi partilere karşı tarafsız ve bağımsız
- Dayanışmacı, yardımsever, paylaşımcı
- Öncü, özverili, kaliteye önem veren
- Bilinçlendirici, hoşgörülü, önyargısız
- Şeffaf, ayrımcılığa karşı, çevre ve doğaya özen gösteren
- Çağdaş, insan ve hayvan haklarına saygılı
- Sanatsever, iş birliğine açık, yenilikçi
- Öğrenen bir organizasyon

Aynı zamanda derneğin sitesinde açıklanan 8 adet proje mevcuttur. Proje isimleri ; 'Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz', 'Çiğdem Mahallesi Kay Projesi', 'Eğitim Desteği Projesi', 'Bir Meşale de Siz Yakın', 'Semt Kütüphanesi', 'E-atık Projesi', 'Plastik Poşete Hayır', 'Demokrasiyi Semtlere İndirmek!' tir. Tüm bunların yanında, dernek bünyesinde ortak ilgi alanlarına sahip semt sakinlerini bir araya getirmek ve samimi bir ortam sağlayabilmek adına çeşitli topluluklar ve Türk Sanat Müziği Korosu oluşturulmuştur.

Dernek Faaliyetleri

Raporun bu kısmında dernek faaliyetlerini inceleyeceğiz. Dernek başkanı Fethi AKSOY tarafından dernek faaliyetlerini içeren gerekli dokümanları inceleyerek ve dernek sosyal medya hesaplarında, internet sitesinde bulunan gönderilerle araştırma raporunun bu kısmını oluşturmuş bulunmaktayım. Dernek kurulduğu günden itibaren aktif olarak mahalle sakinleri adına kültürel, toplumsal, eğitsel faaliyetler düzenlemektedir.

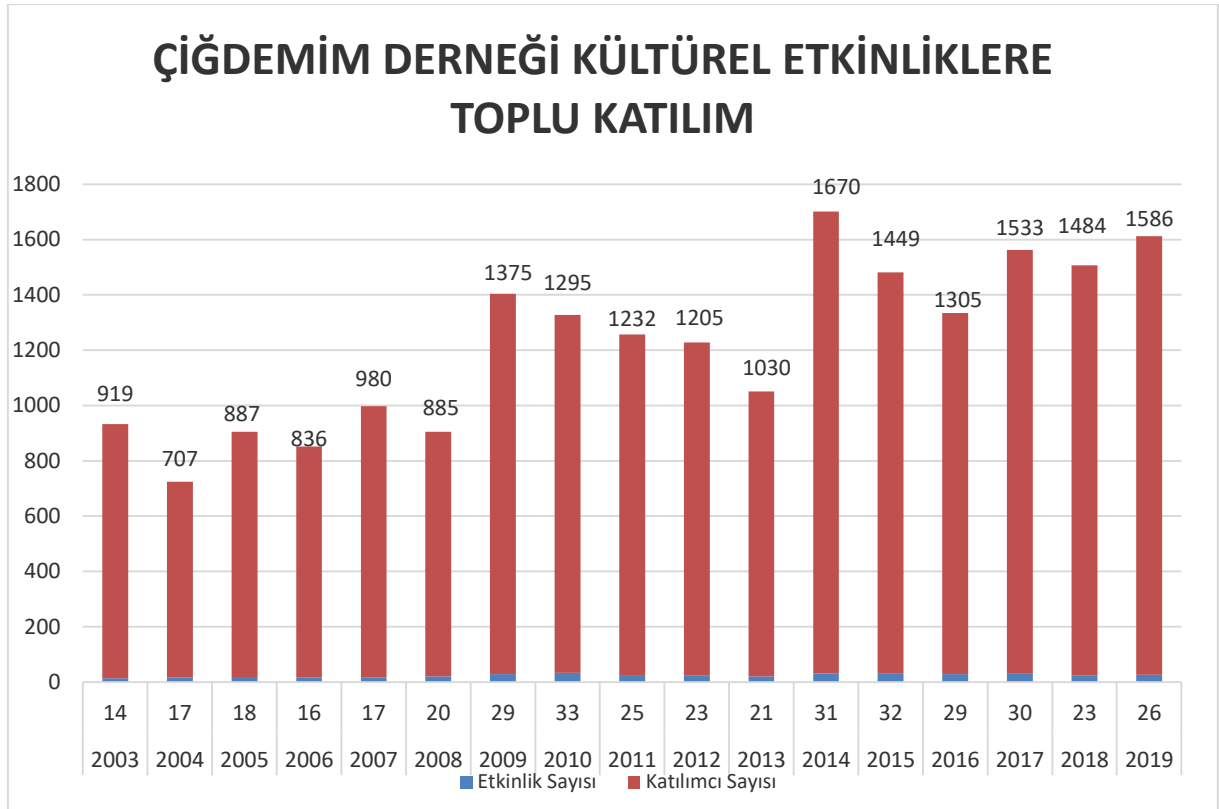
Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Kültürel Faaliyetler

Dernek 2010 tarihinden itibaren kayıt altındaki verilere göre kültürel faaliyetler düzenlemektedir. Bu faaliyetler genellikle tiyatro, opera, bale, konser şeklindedir. Düzenlenen faaliyetlere mahalle sakinlerinin katılımı beklenmektedir. Önceden duyurulan etkinliklere katılmak isteyen kişilerle birlikte gerçekleştirilmektedir. Verilere göre dernek kültürel faaliyetler açısından çok aktiftir, düzenlenen etkinlikler ve katılımcı sayısı bu etkinliklerin etki düzeyinin genişliğini göstermektedir. Dernek kültürel faaliyetlere verdiği önemi yıllara göre yapılan etkinlik sayısına göre anlamak mümkündür.

Tüm dünyayı etkileyen pandemi koşullarında olan ülkemiz 2020 yılında Mart ayının yarısı olmak üzere Nisan ve Mayıs aylarında karantina içinde geçirdik. 1 Haziran itibariyle yeni normalleşme süresinde bulunmaktayız. Bu sebeple derneğin 2020 yılının ilk yarısında 7 adet kültürel faaliyeti bulunmaktadır, 2019 yılında 26, 2018 yılında 23, 2017 yılında 30, 2016 yılında 26, 2015 yılında 32, 2014 yılında 31, 2013 yılında 21, 2012 yılında 23, 2011 yılında 25 ve 2010 yılında 33 adet kültürel faaliyet düzenlenmiştir. 2014 yılında dernek kültürel faaliyetlere en yüksek katılımcı sayısına ulaşmıştır. Daha sonraki yıllarda ise katılımcı sayısında 2014'ten önceki yıllara göre daha fazla katılımda bulunulduğunu söylemek yanlış olmaz. Aşağıda grafik ve tablo şeklinde yıllara göre yapılan toplam etkinlik sayısı, katılımcı sayısı ve hedeflenen kişi sayısı belirtilmiştir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

YILLAR	Etkinlik Sayısı	Katılımcı Sayısı	Hedef	
2003	14	919		
2004	17	707		
2005	18	887		
2006	16	836		
2007	17	980		
2008	20	885		
2009	29	1375		
2010	33	1295		
2011	25	1232	30	1500
2012	23	1205	30	1500
2013	21	1030	25	1300
2014	31	1670	25	1300
2015	32	1449	32	1500
2016	29	1305	35	1750
2017	30	1533	30	1700
2018	23	1484	35	1700
2019	26	1586	35	1700

Yukardaki verilere göre derneğin kültürel etkinliklerine katılımcı sayılarına baktığımızda talebin oldukça fazla olduğunu görüyoruz. 2019 yılı boyunca 1586 kişinin katılımı ile 26 kez tiyatro, opera, bale ve konser gibi etkinlikler gerçekleştirildi (2020 Olağan Genel Kurul Raporu). Derneğin Edebiyat Topluluğunun etkinliklerinin verilerine baktığımızda ise karşımıza kültürel etkinliklerin alt başlığında incelenebilecek etkinlikler ayrı kategorilendirilerek oldukça fazla sayıya ulaşmıştır. Bu etkinliklerde katılmak isteyen kişiler belirlenen tarihte buluşup o günün kitabı hakkında tartışmalar gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda yazarlarla söyleşiler de yapılmaktadır. 2019 Bilanço ve Faaliyet Raporu'na göre derneğin Oğuz Tansel Kütüphanesinde 30 bin 100 adet kitabı bulunmaktadır, isteyenler ücretsiz olarak kitaplara ulaşabilmektedir.

2019 yılında Edebiyat Topluluğu çocuklar ve yetişkinlerle 19 etkinlik gerçekleştirmiştir. Bu etkinliklere 471 katılımcı yer almıştır. Edebiyat akşamlarının yanı sıra "Kütüphanede Yazarlarla Buluşuyoruz" başlıklı altı etkinlik, "Çocuklarla Edebiyat" başlıklı iki etkinlik yapıldı (2020 Olağan Genel Kurulu Raporu).

Sinema Topluluğunun etkinlik sayıları da azınsamayacak derecededir. Dernek 2020 yılının ilk üç ayında 4 film gösterimi etkinliği, 2019 yılında 1771 mahalle sakinin katıldığı 17 kurgu film, 6 belgesel film gösterimi gerçekleştirmiştir. Yaz aylarında 8 açık hava sineması etkinliği gerçekleştirmiştir. 2018 yılında 13 film gösterimi, 2017 yılında 14 film gösterimi, 2016 yılında 11 ve 2015 yılında 4 film gösterimi gerçekleştirmişlerdir. Aşağıda tablo şeklinde sinema topluluğu etkinlikleri sayısı ve katılımcı sayıları verilmiştir.

Eğitsel Faaliyetler

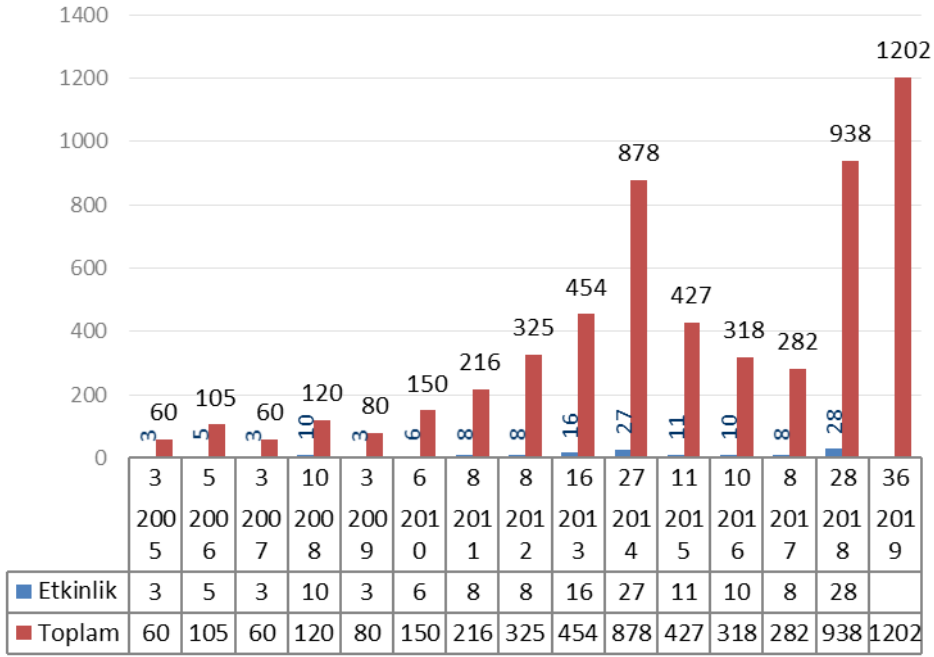
Çiğdemim Derneği kurulduğu günden itibaren eğitsel faaliyetlere verdiği önem görölmektedir. Mahalle sakinlerinin kültürel, sosyal, ve eğitimsel açıdan bilinçlendirmek ve fayda sağlamak amacıyla eğitsel faaliyetlere önem vermektedir. Bunların yanı sıra ihtiyaç sahibi okullara yapılan kitap yardımları, öğrencilere sunulan burs imkanları bulunmaktadır bunları toplumsal faaliyetler kısmında detaylı inceleyeceğiz. Eğitsel faaliyetlerde konferanslar, paneller ve seminer verilerini inceleyeceğiz. Dernek 2020 yılının ilk 3 ayında 10 tane söyleşi düzenlemiştir. 2019 yılında 36 seminere 1202 mahalle sakini katılmıştır, 2018 yılında 28, 2017 yılında 8, 2016 yılında 10, 2015 yılında 11 tane söyleşi, seminer ve panel düzenlemiştir. Aşağıdaki tablo ve grafikte yıllara göre derneğin düzenlediği etkinlik ve katılımcı sayıları gösterilmektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Çiğdemim Derneği Seminer Etkinliği

Seminerler					
Yıl	Etkinlik	K	E	Toplam	Hedef
2001	2			100	
2002	1			30	
2003	1			50	
2004	11			243	
2005	3			60	
2006	5			105	
2007	3			60	
2008	10			120	
2009	3			80	
2010	6			150	
2011	8			216	8 250
2012	8			325	10 250
2013	16			454	10 350
2014	27			878	20 500
2015	11			427	10 500
2016	10			318	12 600
2017	8			282	10 350
2018	28			938	15 500
2019	36	874	615	1202	30 1000

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

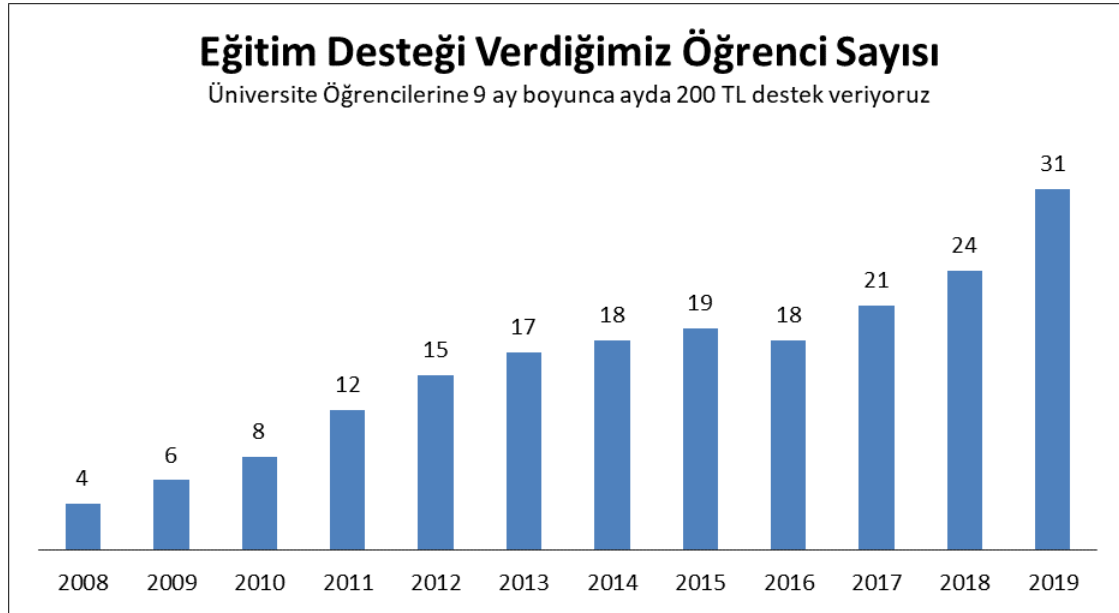
Toplumsal Faaliyetler

Çiğdemim Derneği mahalle sakinlerinin arasındaki dayanışmayı arttırmak, komşuluk ilişkilerini güçlendirmek ve toplumsal kalkınmayı sağlamak adına gerçekleştirdikleri toplumsal faaliyetlerinin sayısı oldukça fazladır. Dernek kurulduğu ilk günden itibaren toplumsal faaliyetleri ön planda tutup, ihtiyaç sahiplerini gözeterek gereken kişilere gönüllü olarak yardımda bulunmuştur. Bu yardımlar genellikle ihtiyacı olan okullara kitap yardımları, öğrencilere burs imkanları, ihtiyaç sahiplerine 2. el eşya verilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın asıl odak noktası toplumsal faaliyetler olduğu için derneğin bu faaliyetleri bu kısımda daha detaylı incelenecektir.

2020 Olağan Genel Kurul Raporundan aldığı verilere göre 2019 yılında ansiklopedi, yardımcı ders kitabı ve romandan oluşan onlarca koli ülkemizin farklı yerlerindeki ihtiyacı olan okullara ve kütüphanelere gönderilmiştir. Lise ve üniversiteye giriş sınavları için hazırlık kitapları, ders kitapları ve derneğin kendi kütüphanesinde bulunan fazla kitaplar ihtiyaç sahibi kişilere yollanmıştır. Sosyal yardımlaşma çalışmalarında ikinci el ev eşyaları genellikle üniversite öğrencileri olmak üzere eksikleri olan kişilere verilmiştir.

Bunların yanında aynı zamanda Ankara Büyükşehir Belediyesi Kent Konseyi ile birlikte 60 fidan dikilmiştir. Dernek, Çiğdem Anadolu Lisesinin açılışında temizlik işlerine katkı amacıyla Okul Aile Birliğine 3 bin TL bağış yapılmıştır. Dernek komşuluk ilişkilerinin güçlenmesi için “Komşuluk Sofrasında” iftar etkinliği düzenlemiştir. Ayrıca Sevgi ve Barış Aşuresi etkinliğini de yine aynı sebepten gerçekleştirmişlerdir. 26 Mayıs tarihli 15. Komşuluk Günü Panayırını gerçekleştirmişlerdir. 2019 yılında 3 adet 2. El takas pazarı düzenlemiştir. “Doğal Ürünler Panayırını” etkinliğinde üretici ve tüketici buluşmasını sağlamışlardır ve buna dernek bahçesinde belirli zamanlarda devam etmişlerdir. Yaş almış komşuları ziyaret etme etkinlikleri yapılmıştır. Mikro-Fon projesi kapsamında Çocuk Meclisi kurulmuştur. “Hayata Farklı Bakış” fotoğraf sergisi derneğin kütüphanesinde gerçekleştirilmiştir. Dünya Temizlik Günü olan 21 Eylül’de mahalle temizleme etkinliği gerçekleştirildi. Çocuklar için Çocuk Festivali. Sokak Oyunları Şenliği, dans gösterileri gibi etkinlikler düzenlenmiştir. Bunların yanısıra 2019 yılında 18 çeşitli kurs ve çeşitli atölyeler gerçekleştirilmiştir, bu faaliyetlerden 249 mahalle sakini yararlanmışır.

Bu tabloda ve grafikte yıllara göre burs verilen öğrenci sayısını ve aylık katkı tutarını belirtilmektedir. Yıllara göre dernek burs verdiği lise ve üniversite öğrenci sayılarını arttırmıştır.

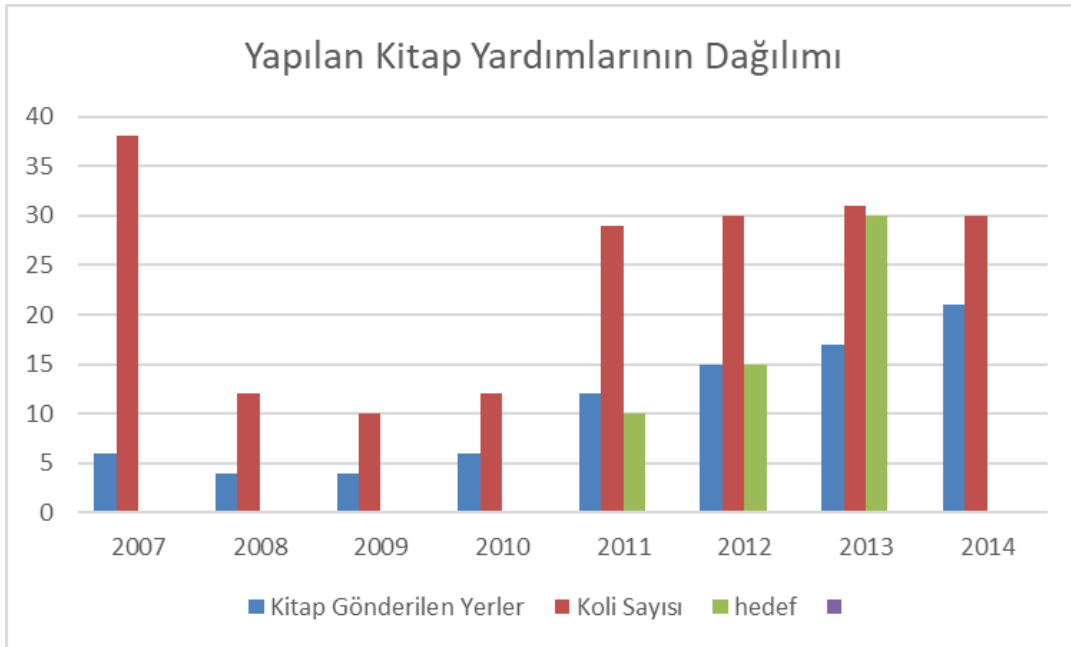

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Yıllar	Öğrenci Sayısı	Katkı Tutarı Ay/TL
2008	4	100
2009	6	150
2010	8	150
2011	12	150
2012	15	150
2013	17	150
2014	18	150
2015	19	150
2016	18	150
2017	21	200
2018	24	200
2019	31	250

Aşağıdaki grafikte derneğin 2007 ve 2014 yılları arasında yaptığı kitap yardımları gösterilmiştir. Ne yazık ki bu kısımda 2014 sonrası verileri bulunmamaktadır.

Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneğinin kurulduğu günden bu yana gerçekleştirdiği faaliyet sayısı oldukça fazladır. Kuruluş amacı olarak mahalle ilişkilerini güçlendirmek, mahalle sakinlerinin kültürel, sosyal bilinçlendirmesini sağlamak toplumsal dayanışmayı gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. Kültürel, eğitsel ve toplumsal faaliyetleri bulunmaktadır. Derneğin bu raporda incelenmeyen fakat sayıca çok fazla çevresel faaliyetleri de bulunmaktadır. Dernek birçok kültürel faaliyet gerçekleştirmektedir bunlar arasında tiyatro, konser, opera ve şenlik gibi organizasyonları mahalle sakinlerine duyurulup organize edilerek katılım sağlanmaktadır. Aynı zamanda dernek birçok söyleşi, panel ve konferans düzenlemektedir. Dernek mahalle sakinleri arasında dayanışmayı arttırmak amacıyla çeşitli toplumsal faaliyetler gerçekleştirmektedir. Bunlar arasında ihtiyacı olan lise ve üniversite öğrencilerine burs imkanı sağlanması, okullara ve kütüphanelere kitap yardımında bulunulması, ihtiyacı olan kişilere 2. el eşya yardımı yapılması vardır. Aynı zamanda mahalle sakinlerine verilen çeşitli kurslar ve etkinlikler mevcuttur. Bu veriler incelendiğinde zamanla derneğin etkinliklere katılımcı sayısı zamanla genellikle artmıştır. Odak ve etki noktasındaki artış derneğin tanınması ve mahalle sakinlerinden ziyade şehir ve ülke düzeyinde tanınmasıyla daha fazla artmıştır. Yapılan uluslararası projelerle derneğin tanınırlığı ve görünürlüğü artmıştır. Düzenli olarak yapılan etkinliklerle mahalle sakinlerinin katılım oranları artmıştır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİNİN YÜRÜTTÜĞÜ FAALİYETLER ÇERÇEVESİNDE SİVİL TOPLUM KURAMINDAKİ YERİ

Ayça Yılmaz

Sivil toplum kavramı özellikle sosyal bilimler literatüründe oldukça sık kullanılan önemli bir kavramdır. Kökeni Antik Yunan düşüncesine, doğa filozoflarına kadar gider. Organize bir güç olarak sivil toplumun işlerlik kazanışı ise modern ve kapitalist toplumlarda olmuştur. Farklı dönemlerde çok farklı anlamlar yüklenmiştir sivil toplum kavramına. Zamanla var olan tanımlar değişmiş, çeşitlenmiş ve üzerine farklı özellikler eklenerek günümüzdeki haline ulaşmıştır. Özellikle 1980’li ve 1990’lı yıllarda olumlu özellikler içeren bir sivil toplum tanımı hayatımıza girmiş ve yaygınlaşmıştır. Bu yüzden tek bir doğru sivil toplum tanımı yapmak pek kolay değildir. Sivil toplum kavramı dilimize sonradan eklenmiş Batı kökenli bir kavramdır. Sivil toplumu (civil society) çok basit bir biçimde “otonom gruplar ve birlikler alanı; kamu otoritesinden bağımsız bir özel alan” olarak tanımlayabiliriz. Bu tanım doğru bir tanım olmakla birlikte yetersiz kalan bir tanımdır.

Antik Yunan’dan başlayarak kısaca sivil toplum kuramının gelişimine göz atalım. Karşımıza ilk çıkan düşünür Aristoteles’dir. Aslında Aristoteles sivil toplum kavramını eserlerinde hiç kullanmamıştır. Sivil toplum kavramına denk düşebilecek “politike koinonia” kavramını kullanmıştır. Siyasal toplumu bu şekilde tanımlamıştır. Aristoteles Eski Yunan’da oikos ile polis arasında bir ayrım yapmaktadır. “Oikos insanın duyularını ve güdülerini yaşadığı yerdir. Polis ise, insan aklının, insan aklının yansıması olan dilin sergilendiği mekândır. Polis mensubu yurttaşlar eşit ve hür olarak ortak sorunlar üzerine karşılıklı akıl yürütmekte, fikirlerini müzakere ederek ortak akı, ortak fikri, ortak sözü oluşturmaya çalışmaktadırlar.”¹⁰ Aristo’ya göre sivil toplum, kamusal iyiliği sağlamaya yönelik kuralların düzgün bir biçimde uygulandığı toplumdur. Görüldüğü üzere Eski Yunan’da devlet ve sivil toplum arasında bir ayrışmaya gidilmemektedir.

Helenistik dönemde ve orta çağda kavram benzer şekillerde kullanılmaya devam etmiştir. Sanayi devrimi, feodalitenin zayıflaması, aydınlanma çağı gibi Avrupa’yı ve dünyayı derinden sarsan olaylar yeni toplumsal ve ekonomik sınıflar yaratmıştır. Toplum yapısını değiştirmiştir. Bu bağlamda yeni bir sivil toplum tanımı ele alınmaya başlanmıştır.

Sivil toplum kavramı “toplum sözleşmeleri kuramcıları” olan Thomas Hobbes ve John Locke ile yeni bir biçim kazanmıştır. Hobbes’a göre devleti ve sivil toplumu oluşturan şey insanların doğa durumundan kendilerini kurtarmak için yaptıkları toplum sözleşmesidir. Doğa durumunda hiçbir etik, yasa, ahlaksal kaygı bulunmamaktadır. İnsanlar tamamen eşittirler fakat bu eşitlik güvensizliğe sebep olur. Çünkü doğal eşitlik amaçlara erişme umudunun eşitliğini de doğurur. Ortaya çıkan güvensizlik ise son raddede savaşa ve bir savaş durumuna (state of war) sebep olur. Bu durumdan kurtulmak için insanlar kendi özgür iradeleriyle doğa durumundan çıkıp bir yapay devlet ve sivil toplum yaratıyorlar. Devlete verdikleri güç mutlak, geri alınamaz veya devredilemez. Hobbes’un kuramında devletten ayrı bağımsız bir sivil toplum anlayışı yoktur. Kavramlar iç içe geçmiş durumdadır tıpkı Aristoteles’te olduğu gibi.

John Locke ise Hobbes’tan farklı olarak doğa durumunu bir savaş hali değil de barış, eşitlik ve özgürlük durumu olarak görür. Doğal yasa bu eşit, özgür ve barışçıl durumun güvencesidir. İnsanlar doğal yasaya uyduğu sürece akla da uymuş olur Locke’a göre. Bu düzeni bozan kişilerin cezalandırılması gerekir ve bu cezalandırma hakkına herkes sahiptir. İşte tam bu noktada sorun çıkmaktadır Locke’un kuramında. İnsanların kendi davalarının yargıcı olması akla aykırıdır. Bu yüzden, yönetim insanlar için gereklidir. Locke’a göre, mutlak olmaması koşuluyla bir siyasal iktidar gereklidir. Çünkü otoriteye sahip ortak bir yargıcın yokluğu bütün insanları bir savaş durumuna sokar. Uygur devlet doğa durumunun sorunlarını çözmek için bir çaredir. Toplum sözleşmesi insanların özgürlüklerini ve mülkiyetlerini korumak için gereklidir. İnsanların ortak rızasıyla kurulan bir siyasal iktidar bağımsız bir toplumu da yaratmaktadır ikinci aşamada. Eşitsiz mülkiyet dağılımı olduğu sürece kaos ortamı olacaktır Locke’a göre. Eşitsiz mülkiyet emeğin getirdiği doğal bir sonuçtur. Bu kaos ortamından kurtulmanın yolu bir sivil toplum yaratmaktan geçer. “Locke’a göre, siyasal otorite bireysel özgürlüklerin kamusal alandaki bir güvencesidir. Başka bir deyişle, bireylerin içinde kaybolup gidecekleri bir siyasal otorite değil, kendi mülkiyetlerini (yaşam, özgürlük ve mal) koruyacak nitelikte

¹⁰ Seyfettin Aslan, “Sivil Toplum: Kavramsal Değişim ve Dönüşüm”, (2010), 190.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

bir siyasal yapı söz konusudur; dolayısıyla siyasal otorite, doğal hukukun sivil toplumdaki uzantısının bir hizmetçisi durumundadır.”¹¹

Sivil toplum kuramına önemli katkılar yapan diğer düşünürler İskoç Aydınlanmacılarından Adam Smith ve Adam Ferguson’dur. Özellikle Adam Smith’in birey anlayışı kendi kendine sınırlar koyan rasyonel (prudent man) bir bireydir. Bu bireyin iki önemli özelliği vardır; sempati ve güven. Özellikle güven sivil toplumu kuran en önemli yapı taşlarından biridir. Adam Ferguson ise “Sivil Toplumun Tarihi Üzerine Bir Deneme” (1767) adlı eserinde sivil topluma düzenli yönetim ve siyasal bağlılık içeren bir toplum tanımı yüklemiştir. Ve devlet ile sivil toplumu farklı alanlar olarak kavramsallaştırılmaya başlanmıştır. Ayrıca medenileşme ve uygar bir toplum gibi anlamlar da içermektedir Ferguson’un sivil toplumu. Sivil toplumun varlığını sürdürebilmesi için devlete ihtiyaç vardır. Fakat devlet aynı zamanda insanların özgürlüklerine ve bağımsız örgütlenme kapasitelerine tehdit oluşturmaktadır. Ferguson tam anlamıyla devletten ayrı bir sivil toplum yaratmasa da sivil toplumu merkezi ve anayasal devletin zıttı olarak konumlandırmıştır. Bu modern sivil toplum ve devlet ilişkisi açısından oldukça önemli bir noktadır.

Alexis de Tocqueville ise sivil toplum kuramının ilk modern düşünürü olarak kabul edilmektedir. Kavrama büyük yenilikler getirmiştir ve bugünkü halini alabilmesi için önemli adımlar atmıştır. O’na göre, “devletten bağımsız, çoğulcu ve örgütlü bir sivil toplum, demokrasinin olmazsa olmaz koşuludur. Her kim devlet ile sivil toplumun birleşmesini teşvik ederse, demokratik devrimi tehlikeye atmış olur. Önünde toplumsal engeller olmayan devlet iktidarı her zaman tehlikeli ve sakıncalıdır”¹². Alexis de Tocqueville, sivil toplumu devletten ayrı bir yapı olarak görmektedir. Despotik devletlerin baskılarına karşı sivil toplumun oluşturduğu birlikler demokratik yönetimlerin olmazsa olmazlarındandır. Kısaca, toplumun kendini koruması için sivil toplumu yarattığını söylersek yanlış olmaz. Demokrasinin ön koşulu sivil toplumdur. Demokrasi ihtiyaçlarını sivil toplumdan karşılamaktadır. Sivil toplum sayesinde toplumun eşitliği, güveni sağlanmaktadır. Tocqueville, devletin yalnızca özgürlük ve eşitliğe önem vermesini yeterli görmemektedir aynı zamanda sivil toplumun oluşmasına da ortam sağlaması gerektiğini ifade eder. Çünkü Tocqueville göre örgütlenme özgürlüğü bireysel özgürlükler kadar önemlidir. Hatta öyle ki örgütlenme özgürlüğüne yapılacak bir müdahalenin toplumu da derinden sarsacağını belirtmiştir.¹³

Sivil toplum kavramı çerçevesinde bahsetmemiz gereken bir diğer önemli isim Georg Wilhelm Friedrich Hegel’dir. Hegel’e göre sivil toplum polisin, ihtiyaçların, hukukun, ortaklıkların ve pazar ekonomisinin alanıdır. Hegel’de karşımıza iki farklı devlet çıkar ki bu devletler arasındaki ilişki temelde devlet ve sivil toplum arasındaki ilişkidir. Bu devletler biri siyasal devlet; hükümdar, meclis ve yürütmeden oluşur. Diğeri ise evrensel devlettir; ahlak, din ve gelenekten oluşur. Siyasal hayat, sivil toplum ve aile evrensel devletin uğraklarıdır. Sivil toplum ve devlet arasında bir karşılıklılık ilişkisi mevcuttur. Hegel’e göre sivil toplum modern dünyanın getirdiği bir başarıdır. Fakat sorunsuz işleyen bir sivil toplumdaki bahsedemiyoruz. Bencil insanlar kendi öz çıkarlarını korumak için toplumun diğer öğelerini bir araç olarak kullanabiliyor ve buna bir anlamda sivil toplum sebep olmaktadır. “Tikel çıkarlar alanı olan sivil toplum, kendi gereksinmelerini varoluş tarzı durumuna getiren bencil bireyin, toplumun diğer öğelerini araçsalcı bir bakışla değerlendirmesine olanak tanımaktaydı.”¹⁴

Sivil toplum denildiği zaman akla ilk gelen düşünürlerden biri olan Karl Marx mutlaka değinilmesi gereken biridir. Marx’ın sivil toplum kuramında Hegel’den çokça izler görülmektedir. Hegel’den farklı olarak Marx kuramını direkt bir devlet-toplum ikiliği üzerine kurmuştur. Ve bu ikiliği toplumsal ilişkiler bağlamında incelemiştir. Marx’a göre modern devleti oluşturan şey sivil toplum ve onun bağımsız insanıdır. Marx sivil toplum kavramını üretim ilişkilerine ve sınıf mücadelesine dayalı bir şekilde açıklamaktadır. Marx sivil toplumu burjuvadan bağımsız görmemektedir. Ona göre sivil toplum, tam da burjuvazinin hegemonyasının oluşturulduğu alandır, tarafsız değildir. Kapitalist düzeni gizleyerek bir eşitlikler ve özgürlükler alanı yaratmaktadır sivil toplum ama asla sınıflar arasında tarafsız bir alan yaratmamaktadır. “Sivil toplum sözcüğü, 18. yüzyılda, mülkiyet ilişkileri eski çağın ve orta çağ komünal toplumundan ayrıldıktan sonra ortaya çıkmıştır. Bizatihi sivil toplum, ancak burjuvaziyle birlikte oluşur; ancak, doğrudan doğruya üretim ve ticaretin sonucu olan toplumsal örgütlenme her

¹¹ Seyfettin Aslan, “Sivil Toplum: Kavramsal Değişim ve Dönüşüm”, (2010), 194.

¹² Seyfettin Aslan, “Sivil Toplum: Kavramsal Değişim ve Dönüşüm”, (2010), 197.

¹³ Firdevs Okatan, Murat Tumay, “Alexis De Tocqueville’e göre Sivil Toplum”, (2015), 328.

¹⁴ Mehmet Yetiş, Marx ve Sivil Toplum.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

zaman bu adla anılmıştır."¹⁵ Marx'ın sivil toplum kavramı sadece ekonomik ilişkileri, ticareti veya üretimi içermemektedir. Aynı zamanda üstyapıyı da bünyesinde barındırmaktadır.

Görüldüğü üzere 18. ve 19. yüzyılın liberal düşünürleri (Marx'ı dışarıda bırakırsak) sivil toplumu despotik ve baskıcı devletlere karşı özel bir alan olarak konumlandırmaktadır. Mutlakiyetçi yönetimi dengelemek amaçlanmaktadır. Sivil toplumun devletten ayrı bir yapısı ve örgütlenmesi olduğu kabul edilmekle birlikte bireysel hak ve özgürlüklerin koruyucusu olan devletle uyum içinde varlığını sürdürmesi gerekmektedir. Çok keskin ve net bir sivil toplum-devlet ayrımı modern çağlarda karşımıza çıkmaktadır.

Günümüze yaklaştığımız zaman karşımıza iki hâkim bakış açısı çıkmaktadır. Liberal demokratik yaklaşım ve Marksist yaklaşım. Liberal demokratik yaklaşım sivil toplum savunucularıdır. Sivil toplumu devlete karşıt özellikler ile tanımlamaktadırlar. Net bir devlet sivil toplum ayrımı söz konusudur bu yaklaşımda. Devletin gücünü ve baskısını sınırlamak için sivil toplum kullanılmalıdır. H. Tarık Şengül'ün Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime adlı makalesinde dediği gibi, "Yerel yönetimler, devletin merkezileşmiş gücünün kırılması açısından önemli görülürken, asıl hedef sivil toplumun, daha özeldede yerel sivil toplum öbeklerinin güçlendirilmesidir" (Şengül, 2017). Sivil toplumun içinde devlete karşı baskı grupları oluşturulup devletin etkinlik alanı sınırlandırılmalıdır. Aynı zamanda bu yaklaşıma göre sivil toplum demokrasinin bir koşuludur. Heterojen, karışık, farklı grupları içinde barındıran bir sivil toplum demokrasiyi sağlayabilir. John Keane, Jean L. Cohen ve Andrew Arato gibi isimleri sayabiliriz bu yaklaşımda. Örneğin Ernest Gellner'a göre sivil toplum hükümet dışı örgütlerden oluşmaktadır. Bu örgütler devletin karşısında yer alıp devlet iktidarının egemenliğinin kurulmasını önlemektedir. Ayrıca, liberal demokratik yaklaşım içinde sivil toplumu ekonomi ve devlet arasında bir aracı olarak gören düşünürler de vardır. Örneğin Arato ve Cohen sivil toplumu ekonomi ve devlet arasında bir aracı olarak tanımlar. Sivil toplum onlara göre kolektif bir eylem alanıdır, toplumsal hareketleri ve gönüllü kuruluşları kapsar.

Marksist literatür ise çoğunlukla bu devlet sivil toplum ayrımına karşı çıkar. Bu ayrımın tarihselliğini inceler ve sorgular. Özellikle Antonio Gramsci'ye göre böyle bir ayrım yapmak ancak metodolojik olarak mümkündür. Gerçekte devlet ve sivil toplum bir ve bütündür. Örneğin Gramsci Hapishane Defterleri'nde şöyle bir tespit yapmaktadır: "Yalnızca metodolojik bir ayrım olan politik toplum ve sivil toplum ayrımını organik olarak sunuyorlar. Ekonomik aktivite sivil topluma özgüdür; devlet ona müdahale etmemelidir. Ama gerçekte devlet ve sivil toplum bir olduğu için, laissez-faire de bir tür devlet regülasyonudur."¹⁶ Buradan Gramsci'nin devlet-sivil toplum ayrımını verili, tarih dışı bir ayrım olarak görmediği, ayrımın kendisine de eleştirel baktığı görülebilir.¹⁷ Antonio Gramsci bu metodolojik ayrımı yaparken Marx'ın aksine sivil toplumu alt yapı olarak değil, üst yapıyı olarak nitelendirmiştir. Ve bu üst yapıyı da hegemonya ile ilişkilendirmiştir. Sivil toplumun devletten ayrı bir özgürlükler alanı olarak kabul edilmesi durumu kapitalist üretim ilişkilerinin işleyişinden kaynaklanmaktadır. Bu biçimsel ayrışma kapitalizmin tarihsel gerçekliğine içkindir. Elbette Marksist literatür içinde de farklı görüşler mevcuttur. Örneğin Antonio Gramsci'nin aksine Anderson bu sivil toplum-devlet ayrımı savunmaktadır. Ona göre sınırları net bir biçimde ayrılmış sivil toplum ve devlet tanımlaması yapılmalıdır. Marksist paradigma için sınıf ilişkileri iktidar ilişkileri demektir. İktidar ve iktidar ilişkileri ise toplumsal yaşamın merkezinde yer almaktadır. Devlet bu iktidar ilişkilerinin yoğunlaştığı alandır. Ve dolayısıyla devlet sınıf ilişkilerinden bağımsız değildir. Bu bağlamda devlet, sınıf ilişkilerini içinde barındıran sivil toplumdan da bağımsız değildir.

Günümüz Türkiye'sinde karşımıza kent, kent sosyolojisi, yerel yönetimler ve sivil toplum vb. alanlar üzerine çalışmalarını yürüten iki önemli isim çıkmaktadır. Bu isimler Marksist yaklaşımla bağdaştıracağımız Tarık Şengül hocamız ve liberal demokratik yaklaşımla ilişkilendireceğimiz İlhan Tekeli hocamızdır. Çiğdemim Derneği ve sivil toplum bağlamında Tarık hocamız ve İlhan hocamıza değinmek yerinde olacaktır. Bu noktada "yönetişim" kavramını konumuza dahil etmek zorundayız. Yönetişim kavramını kısaca tanımlamamız gerekirse, "çoklu aktörlerin rol aldığı ve hiyerarşilerin yerine karşılıklı etkileşimin belirlediği bir yönetim süreci"¹⁸ diyebiliriz. Bir başka ifadeyle, yönetişim yeni bir yapılanmayı ifade etmektedir. Yerel devletler veya yönetimler ile sermaye ve sivil toplum arasındaki yeni yapılanma şeklidir. Bu değişim ve devletten sivil topluma kayış çok önemlidir. Toplumu yönetme veya yönlendirme gücü, sorumluluğu yönetişim düzeniyle beraber devletten sivil topluma kaymaktadır.

¹⁵ Marx, Engels, *Alman İdeolojisi*, Sol yayınları, 1976, s. 128

¹⁶ Gramsci, *Prison Notebooks*, 160.

¹⁷ Ebru Deniz Ozan, "Sivil Toplum", (İstanbul: Yordam Kitap, 2015), 106.

¹⁸ H. Tarık Şengül, *Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime*, (2017).

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Yönetişim ile beraber çok aktörlü bir yönetim anlayışı karşımıza çıkmaktadır. Sivil toplum kuruluşları bu sürecin en önemli yapıtaşlarıdır. Bu durum hakkında İlhan Tekeli şunları söylemektedir: “Katılımcı demokraside bireyin özne olma ve kendine yeni yaşam kalıpları açabilme güdülerini sadece tek bir birey olarak yerine getirmesi beklenemez. Benzer güdeleri olan isteklerini yerine getirmek için bir araya gelerek ya da küçük bir kamu alanı oluşturarak örgütlenerek yapabilirliklerini arttırmaya çalışacaklardır. Bu da yeni bir toplumsal aktör olan sivil toplum kuruluşlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Katılımcı demokrasi ve STK’lar toplumun bireylerine siyasal partilere girmeden kamusal özne olma ve yaşamına yeni anlamlar katabilme yolunu açmıştır.”¹⁹ Liberal perspektif bu yönetim kavramını demokratikleşme süreci ve katılımcı demokrasi için bir adım olarak görmektedir. Daha katılımcı ve eşitlikçi bir toplum yaratma açısından oldukça faydalı görülmektedir. Örneğin, İlhan Tekeli yönetişimin toplumsal eşitsizlikleri aşmak için önemli bir adım olduğunu düşünmektedir: “Yönetişimin daha eşitsiz bir toplum ortaya çıkarabileceği konusunda kaygılar bulunmaktadır. Bu konuda karşıt savlar da geliştirilebilir. Yönetişimin varlığı daha desantralize bir siyasal ekonomik güç öngörüsüne dayandığı için bu sistemin işleyişinin de daha eşitlikçi bir toplum ortaya çıkaracağı söylenebilir.”²⁰ Tarık Hoca ise yukarıda değindiğimiz gibi Marksist yaklaşıma çok daha yakın durmaktadır. Sivil toplum ve devlet karşıtlığını benimsemektedir ancak yaklaşımında sınıf karşıtlıklarını da temel almaktadır. Devlet aygıtını Gramsci’nin hegemonya kavramıyla ilişkilendirir. Siyasal partiler ise bu süreçte devlet ile hegemonik blok arasındaki ilişkiyi sağlamlaqlamakla görevlidir. “Hegemonya merkezli bir anlayış hem determinizm sorununu aşmamıza hem de toplumsal sınıflar ve devletin oluşum sürecini kentsel süreçleri de içerecek biçimde ilişkiyel bir çerçevede anlamamıza olanak verecektir” (Şengül, 2009, s. 45)

Çiğdemim Derneğini bu bağlamda incelemeyden önce kısaca derneğe değinmek istiyorum. Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği kısaca Çiğdemim Derneği mahalle sakinleri tarafınca gönüllülük esasına dayalı olarak 1996 yılında kurulmuş bir mahalle derneğidir. Sonradan dernekleştirilmiştir. Misyonu; “Çiğdem Mahallesi sakinlerinin sosyal, kültürel, fiziksel ve zihinsel açıdan gelişmesine katkı sağlayacak ve yaşam kalitesini yükseltecek hizmetleri, gönüllülük ve katılımcılık esasıyla sunmaktır.” Vizyonu ise “Ankara’nın en yaşanılabilir, güvenilir ve örnek alınan bir mahallesi olmaktır.” Değerleri arasında şeffaflık, gönüllülük, dayanışmacılık, önyargısızlık, siyasal partilere karşı tarafsızlık ve bağımsızlık, katılımcılık, öncülük ve öğrenen bir organizasyon olma bulunmaktadır. Yedi ana faaliyet alanı vardır. Bunlar; eğitsel faaliyetler, çevre faaliyetleri, toplumsal faaliyetler, savunuculuk faaliyetleri, sanatsal faaliyetler, sosyal yardım faaliyetleri ve kültürel faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerin içeriklerine değinmek gerekmektedir.

Eğitsel faaliyetler çerçevesinde birçok uygulamada bulunulmuştur. Lisans kursları, yaz okulu uygulamaları, bilgisayar kullanımı, çocuklarla dans atölyesi, İngilizce Rusça dil eğitimi bunlardan birkaçıdır. Çevre faaliyetlerine baktığımız zaman atık toplama ve değerlendirme, mahalle bostanı uygulaması ve çevre ağaçlandırma ve bakımı gibi uygulamalar karşımıza çıkmaktadır. İkinci el takas pazarı, komşuluk günü panayırı, aylık online dergi, kardeşlik sofrası iftarı ve sokak oyunları şenliği Çiğdemim Derneğinin yürütmüş olduğu toplumsal faaliyetlere örnektir. Ayrıca dernek tarafından üniversite iş birliği projesi ve Çankaya iş birliği projesi yürütülmektedir.

Bir başka faaliyet alanı olan savunuculuk faaliyetleri kapsamında sokak hayvanları projesi, kapalı otobüs durakları, okul bahçesine inşaatın engellenmesi, ODTÜ ormanı ökse otu ile mücadele ve baz istasyonu ile mücadele gibi uygulamalar yapılmıştır dernek tarafından. Fotoğraf topluluğu, el sanatları çalışmaları, enstrüman kursları ve kırk yama çalışmaları derneğin sanatsal faaliyetleri ile ilgilidir.

Sosyal yardım faaliyetleri kapsamında kan bağışı kampanyası, huzur evlerine ziyaret, eşya ihtiyaçları karşılama, sosyal yardımların dağıtımı, mekanik elektronik tamir ve eğitim bursu uygulaması yürütülmüştür. Ve son olarak kültürel faaliyetler alanında semt kütüphanesi, Ankara müze gezileri, yurt içi ve yurt dışı gezileri, sinema topluluğu, sağlık söyleşileri ve müzik söyleşileri gibi uygulamalar karşımıza çıkmaktadır.

Günümüz Türkiye’inde sivil toplumu ve sivil toplum kuruluşlarını devletin gözden kaçırdığı alanlarda yoğunlaşmış olarak bulmak mümkündür. Sivil toplum kuruluşları bir nevi aracı konumundadırlar devlet, yerel yönetimler ile vatandaşlar arasında. Çiğdemim Derneği özelinde de bu durumu görmek mümkün. Giderek gelişen, dönüşen, kentleşen ve nüfusları artan şehirlerde yönetim alanında eksiklikler yaşanması kaçınılmazdır. Var olan talebe devletin ve şehirler özelinde yerel yönetimlerin, belediyelerin tek başına yetişmesi mümkün değildir. Sivil toplumun bir amacı da bu duruma müdahale etmek aslında. Devletin yetişemediği alanlara, gözden kaçırdığı toplumsal gruplara

¹⁹ İlhan Tekeli, *Katılımcı Demokrasi, Sivil Ağlar ve Sivil Toplum Kuruluşları*, (İstanbul: 2005).

²⁰ Faruk Ataay, “Yönetişim ve Sivil Toplum”.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ve sınıflara yardım etmek. Gerektiği durumlarda bu gruplar, sınıflar ve alanlar ile devlet ve yöneticiler arasındaki ilişkiyi kurabilmektir. Çiğdemim Derneği'nin yürütmüş olduğu faaliyetlerden bazılarını bu kategoriye yerleştirmemiz mümkün olacaktır. Pratikte baktığımız zaman karşımıza literatürdeki gibi keskin bir ayırım çıkmamaktadır. Ne devlete karşı bir konumdadır ne de devletle bir bütündür. Derneğin devlet baskısına karşı onun etkinlik alanını sınırlamak gibi bir amacı söz konusu değildir. Sivil toplum içinde böyle bir baskıyı örgütlemeye çalışmaz liberal demokratik sivil toplum savunucularının dediği gibi. Mahalle düzeyinde insanların mutlu ve huzurlu bir hayat sürmelerine destek olmak amacıyla faaliyetlerini yürüten bir dernektir Çiğdemim. Hatta mahalle hayatında gerektiği durumlarda belediyeler ile vatandaşlar arasında bir aracı konumundadır. Mahallenin her türlü sorununu çözebilmek için Belediyeler ve kamu kuruluşlarıyla yazışmalarda bulunmaktadırlar ve görüşmeler yapmaktadırlar. Sokak lambaları, asfalt-kaldırım, yüksek gerilim hattının kaldırılması, belediye otobüs güzergahının değiştirilmesi gibi çalışmalar bunlara örnektir. Aynı şekilde Çankaya Belediyesiyle beraber yürüttükleri projeler de mevcuttur. Sokak hayvanları sorunu ile ilgili yürütölen Çiğdemim KAY projesi buna örnektir. Yönetimden yönetişim anlayışına kayışla beraber çoklu aktörlerin devreye girdiğini, sivil toplumun çok daha fazla önem kazandığını yukarıda söylemiştik ve bunun en önemli yapı taşlarından biri de sivil toplum kuruluşlarıydı. Aslında sivil toplum kuruluşlarıyla beraber biz aktif katılımı da sağlıyoruz bir anlamda. Çiğdemim Derneği sayesinde mahalle sakinleri yaşadıkları çevreyle ilgili olan konularda fikirlerini daha kolay söyleyebiliyorlar, var olan sorunların çözümlüne destekte bulunabiliyorlar. Bu şekilde aktif bir katılım sağlanıyor, yaşadıkları mahalle ile ilgili söz hakkına sahip olabiliyorlar. Mahallede bulunan halı saha tesislerinin kaldırılarak yerine herkesin kullanacağı park ve spora alanları yapılması amacıyla Çankaya Belediyesi ile birlikte halk oylaması yapılmasını bu konuya örnek gösterebiliriz.

Sonuç olarak, yukarıda da bahsettiğimiz gibi sivil toplum kavramı antik çağlara kadar uzanan bir kavramdır. Sosyal bilimler literatürü için oldukça önemli olan bu kavramın net bir tanımını yapmak pek mümkün olmamıştır. Her çağda, her düşünür tarafından çok başka çeşitlerde sivil toplum tanımlamaları mevcuttur. Aristoteles, John Locke, Thomas Hobbes, Adam Smith, Adam Ferguson, Alexis de Tocqueville, Georg Wilhelm Friedrich Hegel, Karl Marx ve Antonio Gramsci gibi birçok düşünür sivil toplum kuramına katkıda bulunmuştur. Sivil toplum kuramı gelişerek ve çeşitlenerek bugünkü halini almıştır. 18. yüzyıl ortalarına kadar net bir devlet ve sivil toplum ayırımı ortaya çıkmamıştır. Adam Ferguson'a kadar birbirleri yerine kullanılan iki kavramdır devlet ve sivil toplum. Çağdaş anlamda ilk ayırım Adam Ferguson ile ortaya çıkmıştır. Günümüz literatüründe iki ana yaklaşım bulunmaktadır. Bunlar, liberal demokratik yaklaşım bir diğer ifadeyle sivil toplum savunucuları ve karşıt görüş diyebileceğimiz sivil toplum ve devlet karşıtlığını eleştiren Marksist yaklaşımdır. Liberal demokratik yaklaşım sivil toplumu devletin karşıtı olarak konumlandırmaktadır, devlet ve sivil toplum ikilemi söz konusudur. Marksist yaklaşımda ise özellikle Antonio Gramsci tarafından söylenen argüman böyle bir sivil toplum ve devlet ayırımının ancak metodolojik olarak mümkün olacağıdır. Gerçekte böyle bir ayırımdan söz etmek mümkün değildir, devlet ve sivil toplum bir ve benzerdir. Yaşanan değişim ve gelişmeler ışığında karşımıza farklı kavramlar da çıkmaktadır. Bunlardan biri yönetişim kavramıdır. Liberal demokratik yaklaşıma yakın İlhan Tekeli ve Marksist yaklaşımla ilişkilendirdiğimiz Tarık Şengöl'ün çalışmalarıyla beraber devlet, sermaye ve sivil toplum gibi çoklu aktörleri içinde bulunduran yönetişim kavramına da değinmiştik yukarıda. Sosyal bilimler alanı keskin ayrımların çok bulunmadığı bir alandır. Bu bağlamda da sivil toplum kuramın içine yerleştirmeye çalıştığımız Çiğdemim Derneği'ni net bir alana koymak pek mümkün değildir. Sivil toplum, kent, kent siyaseti vb. alanlardaki paradigmalardan çoğu farklı konulara yoğunlaşmıştır. Doğru bir sivil toplum okumasına ancak bu paradigmaları bir arada ele aldıığımız zaman ulaşabilmemiz mümkündür.

KAYNAKÇA

- (2020, Haziran). Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği: <https://www.cigdemim.org.tr/> adresinden alındı
- Ağaoğulları, M. A., Türk, D., Yalçınkaya, A., Yılmaz, Z., & Zabcı, F. (2016). *Sokrates'ten Jakobenlere Batt'da Siyasal Düşünceler*. (M. A. Ağaoğulları, Dü.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aslan, S. (2010). Sivil Toplum: Kavramsal Değişim ve Dönüşüm. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 189-210.
- Ataay, F. (2006). Yönetişim ve Sivil Toplum. *Memleket: Siyaset- Yönetim Dergisi*.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- Demiral, S. (tarih yok). Türkiye'de Kent Sosyolojisi Alanında Ekonomi-Politik Yaklaşım Eleştirel Bir Bakış Açısı: Tarık Şengül'ün Çalışmaları. https://www.academia.edu/18046159/T%C3%BCrkiye_de_Kent_Sosyolojisi_Alan%C4%B1nda_Ekonomi-Politik_Yakla%C5%9F%C4%B1ma_Ele%C5%9Ftirel_Bir_Bak%C4%B1%C5%9F_A%C3%A7%C4%B1s%C4%B1_Tar%C4%B1k_%C5%9Eeng%C3%BCl_%C3%BCn_%C3%87al%C4%B1%C5%9Fmalar%C4%B1 adresinden alındı
- Marx, K., & Engels, F. (1976). *Alman İdeolojisi*. Sol Yayınları.
- Ozan, E. D. (2015). Sivil toplum. E. A. Aytekin, & G. Atılğan içinde, *Siyaset bilimi Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler* (s. 99-108). İstanbul: Yordam Kitap.
- Şengül, H. T. (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset- Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi*. Ankara: İmge Kitabevi .
- Şengül, H. T. (2017). Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime . F. Güneş içinde, *Kent Sosyolojisi*. Eskişehir Anadolu Üniversiteleri Yayınları.
- Tekeli, İ. (2005). Katılımcı Demokrasi, Sivil Ağlar ve Sivil Toplum Kuruluşları . *Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları Sempozyumu* (s. 20-32). İstanbul : Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.
- Tumay, M., & Okatan, F. (2015). Alexis De Tocqueville'e Göre Sivil Toplum. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 322- 336.
- Yetiş, M. (2011). Marx ve Sivil Toplum. *Praksis*, 35-72.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİ EĞİTSEL VE KÜLTÜREL FAALİYETLERİ VE İLGİLİ TOPLULUKLARIN İNCELENMESİ

Emre Dalgıç

Sivil toplum kuruluşları “kendi kendini yönetme (self-governing)” prensibi içerisinde en önemli yapı taşlarını oluşturmaktadır. Bu anlamda siyasi alanın dışında vatandaşın aktif ve gönüllülük esaslı olarak görev alabileceği merkezler konumundadırlar. Ayrıca günümüz demokrasilerinde siyasi alan dışında kalarak siyasi alanı etkileyebilecek en önemli dayanışma merkezleri de STK’lar olmaktadır. Fakat bu onların siyasi alandan bağımsız olarak hareket edebildikleri anlamına gelmemektedir. Bu kuruluşlar anayasanın ilgili maddelerinin, TBMM ve Cumhurbaşkanlığı kararlarının, denetleyici ve kısıtlayıcı kurumların etki alanının içinde hareket etmektedirler. Başka bir açıdan bakacak olursak siyasi alanın STK’lar üzerinde etkisi aynı zamanda onların meşruluk zeminini de oluşturmaktadır. Bu karşılıklı ilişkisellik çerçevesinde, siyasi alanın doldurma kabiliyetinin çeşitli sebeplerle (maliyet, yerel politika, verimlilik vb.) bulunmadığı boşluklarda STK’lar önemli bir faktör, karar verici ve söz sahibi olmaktadır.

Bu eğilimi pekiştirmek ve sivil toplum kuruluşlarının toplum içindeki rolünü güçlendirmek adına çalışmamızda Çiğdemim Derneği topluluklarını daha verimli hale nasıl getirebiliriz sorusunu soracağız. Bu anlamda Çiğdemim Derneği üzerine yürüteceğimiz çalışmamızda, derneğin bağlı bulunduğu Çiğdem Mahallesi’nde eğitsel ve kültürel faaliyetler düzenlemek için kurulmuş beş topluluğu dernek amaçları doğrultusunda inceleyeceğiz. Bu faaliyetlerin mahallelinin ve yakın çevrenin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı, toplulukların derneğin hangi amacı doğrultusunda kurulduğu gibi konulara derneğin yönetim yapısı ve topluluk işleyişini incelediğimiz bölümlerde değineceğiz. Toplulukların işleyiş mantığını ortaya koyduktan sonra ise çevresel incelemelerimizin sağlayacağı istatistiklerle gençlerin dernek faaliyetlerine katılımlarını artırabilecek bir eylem planı hazırlamaya çalışacağız.

Dernek Amaçları

Çiğdemim Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği tüzüğüne göre derneğin kuruluş amacı;“Çiğdem Mahallesi’nin çağdaş kent gereklerine uygun alt yapı ve çevre düzenlemelerine yardımcı olmak için gerekli girişimlerde bulunmak; mahalledeki kurulmuş ve kurulacak eğitim ve sağlık kuruluşlarının yapımı, korunması ve donatılması konusunda destekte bulunmak, mali imkan yaratılması için gerekli çalışmaları yürütmek; mahalle gençlerinin boş zamanlarını değerlendirmelerine dönük hizmetlere öncülük etmek ve katkı sağlamak, gerektiğinde Mahalle Muhtarlığı ile bu amaçlara dönük işbirliği yapmak, kültür ve sanat etkinlikleri düzenlemektir.”

Çiğdemim Derneği, eğitsel ve kültürel faaliyetler alanlarında konferans, panel, konser yarışmaları gibi çalışmaların yanı sıra tarihi ve kültürel değerlerin korunması ile ilgili çalışmalar yapmayı amaçlamaktadır. Mahalle gençlerinin dernek çalışmalarına aktif katılımını gerçekleştirmek amacıyla ulusal ve uluslararası ölçekte yapılacak etkinliklere/çalışmalara gençlerin katılımını sağlamaya yardımcı olunması, onlar için staj ve iş olanaklarının araştırılması ve gerektiğinde bu konuda aracılık edilmesi ve çalışmalar yürütülmesi yine dernek amaçları arasında yer almaktadır. Ayrıca felsefe ve müzik eğitimi ve ödünç kitap hizmeti gibi alanlarda da yer alarak bu amacı pekiştirmeye çalışmaktadırlar.

Çiğdemim Derneği topluluk sorumlularından Sayın Zuhal Yüksel’in belirttiğine göre ise topluluk yapılanmaları dernek yönetiminde çok etkili bir araç olarak görülmektedir. Özellikle, katılımcıların ve mahalle sakinlerinin farklı bireysel yönelimlerinin ve gereksinimlerinin karşılanması konusunda derneğin farklı çözümler sunabilmesi dernek içerisinde çok yönlü bir gelişme sağlamaktadır.

Yönetim Yapısı

Dernek, Genişletilmiş Yönetim Kurulu (GYK) tarafından yapılan görüşmeler ve alınan kararlar doğrultusunda yönetilmektedir. GYK bünyesinde yönetim ve denetim kurulu asıl/yedek üyeleri, topluluk üyeleri bulunmaktadır. Yönetim kurulu üyeleri arasında iş bölümü yapılarak düzenlenen faaliyetlerde bir ya da iki yönetim kurulu üyesi faaliyet sorumlusu olmaktadır.

Topluluklar ise GYK üyesi ve diğer üyelerden oluşmaktadır ve topluluk konularında alınan kararlar öncelikle GYK onayından geçmekte ve daha sonra uygulanmaktadır. Böylelikle GYK tarafından alınan kararlar derneğin tüm organlarından gelen bilgiler doğrultusunda işlenmekte ve kapsayıcı bir yönetim pratiği benimsenmektedir. Yönetimde geniş bir katılımın mevcudiyeti aynı zamanda oluşacak görüş ayrılıkları sebebi ile bazı kararların geç alınmasını da beraberinde getirmektedir. Fakat yaptığımız

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

röportaj sonucunda bu durumun katılımcıların sahip olduğu uzlaşmacı yönetim kültürü ile aşılmakta olduğu söylenmektedir.

Toplulukların İşleyişı

Çiğdemim Derneği Toplulukları, üye ve topluluk gönüllülerinin istekleri ve önerileri doğrultusunda oluşturulmuştur ve üyelerin bu sürece katkılarını pekiştirmeyi hedefleyen bir dernek politikası izlenmektedir. Topluluk üyelerince yapılan planlama paralelinde toplulukların faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Topluluk üyelerinin yönetim kurulu ile ilişkisi yönetim kurulunda bu toplulukların sorumluları olan kişiler vasıtası ile sağlanmaktadır. Ayrıca topluluk üyeleri istediğinde GYK'nın olağan toplantılarına katılabilmektedir. Bu toplantılarda toplulukların geçmiş etkinlikleri değerlendirilmekte ve gerektiğinde karşılıklı görüş alışverişı yapılmaktadır. Sonraki ayların faaliyet planları hakkında ise GYK bu toplantılarda bilgilendirilmektedir. Bu anlamda, dernek yönetimi içerisinde topluluk üyelerinin öneri ve görüşlerini dolaysız olarak iletebilecekleri kanallar bulunmaktadır. Bu durum üyeler için topluluk faaliyetlerine katkıları anlamında daha demokratik bir ortam sağlamaktadır. Topluluklar hedeflerini üyelerinin katılımları ile belirlemektedir ve Sayın Zuhal Yüksel'e göre bu durum yapılan işlerin kalitesini arttıran bir faktördür.

Dernek katılımcıları sadece Çiğdem Mahallesi ve çevresi mahallelerin sakinlerinden oluşmamaktadır. Bu noktada, Sayın Zuhal Yüksel ile yaptığımız mülakatta kendisi dernek faaliyetlerine katılımın gün geçtikçe arttığını ve yüksek olduğunu fakat katılımcıların içerisinde gençlerin dernek faaliyetlerine daha az katılım gösterdiğini söylemiştir. Bu anlamda dernek, gençlerin katılımını pekiştirecek yeni yollara ihtiyaç duymaktadır ve dernekte yeni topluluklar oluşturma konusundaki olumlu bakış açısı gençlerin katılımını arttırabilecek uygun bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır.

Maliyet/Bütçe

Topluluk çalışmalarının bütçesi yılın başında yapılmakta ve onaylanmaktadır. Ani değişiklikler olması halinde bütçenin revize edilmesi durumu söz konusudur. Çalışmalarda giderler topluluk sorumlusu ile dernek yönetiminin iletişimi ile çözümlenmektedir. Dernek kaynaklarından ve/veya belediye gibi kamu kurumlarından destek alınabilmektedir. Mevcut toplulukların etkinlikleri katılımcılar için herhangi bir ücret içermemektedir. Bunun yanı sıra komşuluk günü ve takas paylaşım pazarlarında ikinci el satışı ve masa kirasından topluluklara gelir sağlanabilmektedir. Ancak bu etkinlikler bir topluluğa ait olmamakta ve dernek gönüllülerinin ortak çalışması ile gerçekleşmektedir.

Faaliyet Alanları

Topluluk faaliyetleri salgın sebebi ile Mart ayında faaliyetlerine ara verene kadar, etkinliklerini derneğe ait kültür evi, kütüphanesinde gerçekleştirmekteydi. Geniş katılımlı etkinlikleri ise haftada bir gün Çiğdem Çankaya Evi'nin sağladığı salonlarda gerçekleştirmekteydi. Dernek şu an, Covid-19 sonrası dönem gereksinimlerini karşılayabilmek için daha geniş mekân sağlama amaçlı çözüm arayışı içindedir.

Eğitsel ve Kültürel Topluluklar

İngilizce Konuşma Topluluğu çalışmalarını 2009 yılından beri sürdürmektedir. Topluluk üyeleri haftada bir gün toplanmaktadır. İngilizce pratiğini geliştirmek ya da unutmamak için mahalle sakinlerinin oluşturduğu bir topluluktur.

Briç Topluluğu 2018 yılında çalışmalarına başladı. Topluluk üyeleri haftada bir gün toplanmaktadır. Topluluk, oyunu bilenler ve öğrenmek isteyenler olarak iki ayrı gruptan oluşmaktadır.

Edebiyat Topluluğu 2013 yılından bu güne kadar aralıksız çalışmalarını sürdürmektedir. Topluluk içerisinde her ay bir etkinlik gerçekleştirilmektedir. Her etkinlikte bir kitap ve kitabın yazarı ile ilgili sunum ve söyleşı yapılmaktadır. Bunun yanı sıra etkinliklerde yılda en az bir şair ve/veya yazarın konuk edilmesi amaçlanmaktadır.

Edebiyat Topluluğu, Nisan 2013 ile Şubat 2020 arasında 59 etkinlik gerçekleştirdi. 2019 yılı, 19 etkinlik ile bu yıllar arasında Edebiyat Topluluğu'nun en aktif olduğu yıl olarak gözükmektedir. Bu etkinliklere toplam katılımcı sayısı ise hiçbir yılda 200'ün altına düşmemiş ve 2019 yılında 471 kişiye ulaşmıştır.

Sinema Topluluğu 2015 yılından bugüne kadar çalışmalarını sürdürmektedir. Kış aylarında belgesel ve kurgu olmak üzere ayda bir ya da iki film gösterimi ve yönetmenleriyle birlikte söyleşı yapılmaktadır. Yaz aylarında açık hava sineması etkinlikleri gerçekleştirilmektedir.

Sinem Topluluğu, Şubat 2015 ve Mart 2020 yılları arasında 45 etkinlik gerçekleştirdi. Topluluğun bu anlamdaki en aktif yılı 14 etkinlik ile 2017 olmaktadır.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

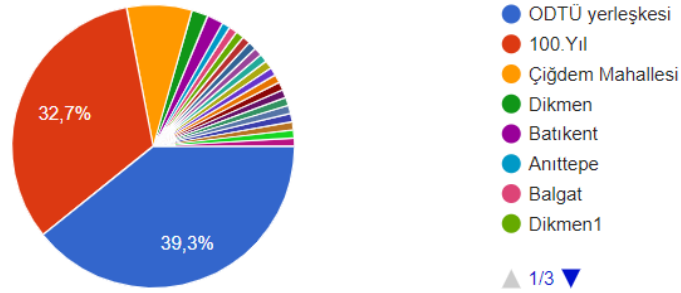
Fotoğraf Topluluğu çalışmalarını 10 yıldan uzun bir süredir aralıksız sürdürmektedir. Topluluğa yeni katılan ve fotoğrafçılık alanında daha önce bir bilgisi bulunmayanlara bu alanda temel eğitim verilmekte ve haftada bir olmak üzere stüdyo çalışması düzenlenmektedir. Ayda bir kez olmak üzere yapılan gezilerde katılımcılar aldıkları eğitimi pratiğe dökme şansı bulmaktadır. Çekilen fotoğraflar yılsonunda farklı salonlarda sergilenmektedir. Ayrıca her yıl “Komşuluk” konulu fotoğraf yarışması düzenlenmektedir. Seçici Kurul tarafından değerlendirilen fotoğraflar arasından ilk üç sırayı alan fotoğrafcılara Komşuluk Günün Panayırı’nda ödül verilmektedir.

Anket Sonuçları

Çiğdemim Derneği’nin amaçları doğrultusunda genç nüfusun dernek faaliyetlerine katılımının pekiştirilmesine yardımcı olmak için çoğunluğu ODTÜ’den olmak üzere 111 üniversite öğrencisinin/mezununun katılımı ile bir anket gerçekleştirdik. Anket sonuçları doğrultusunda katılımcıların topluluk üyeliği ve topluluk faaliyetlerine katılım anlamında nelere önem verdikleri, tercihleri ve endişelerinin neler olabileceği sorularına yanıt aramaya çalıştık. Anket sonuçlarımız doğrultusunda, Çiğdemim Derneği topluluklarının işleyiş yapısını ve yönetim anlayışını da göz önünde bulundurarak, topluluk faaliyetlerinde dernek amaçlarını destekleyebilecek bir analiz raporu oluşturmayı hedeflemekteyiz.

1. Eğitiminiz süresince nerede ikamet etmektesiniz?

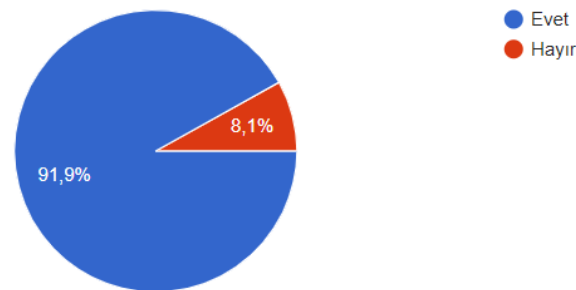
107 yanıt

Katılımcıların %79,5’luk bir bölümünü ODTÜ yerleşkesi, 100.Yıl ve Çiğdem Mahallesi’nde ikamet eden öğrenciler oluşturmaktadır.

2. Eğitiminiz süresince herhangi bir topluluğa üye oldunuz mu?

111 yanıt

Katılımcıların 102’si eğitimleri süresince okul içi veya okul dışında topluluklarda yer almış veya yer almaktadır.

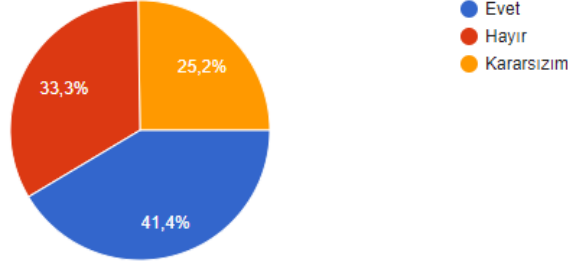

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

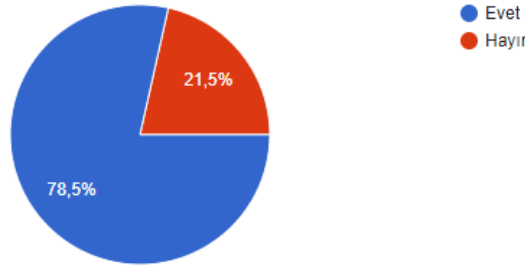
3. Covid-19 süreci sonrasında herhangi bir topluluğa üye olmayı düşünüyör musunuz?

111 yanıt

4. Bir topluluğa üye olmayı düşünüyörsanız bu topluluğun okuduğunuz üniversitenin yerleşkesi içerisinde yer alması sizin için önemli bir faktör mü?

107 yanıt

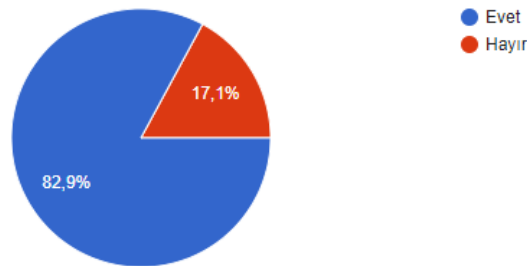

Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile beraber ise, salgın dönemi sonrasında topluluk faaliyetleri içinde bulunmayı düşünmeyenlerin oranı katılımcılarımızın %33,3'ünü oluşturmaktadır.

Katılımcıların 84'ü ise topluluk üyeliği mevzusunda topluluk faaliyetlerinin okuduğu okulun yerleşkesi içerisinde yer almasının önemli bir faktör olarak görmektedir. Bu noktada, uzaklık, zaman yönetimi, soysal ortam, ve yaş grubu gibi sebeplerin bu tercihlerinde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir.

6. Sertifika ve yurtiçi-yurtdışı staj imkanı sağlayan, kampüs yerleşkeniz dışarısında yer alan eğitsel veya kültürel faaliyetler içerisinde yer almayı düşünür müydünüz?

111 yanıt

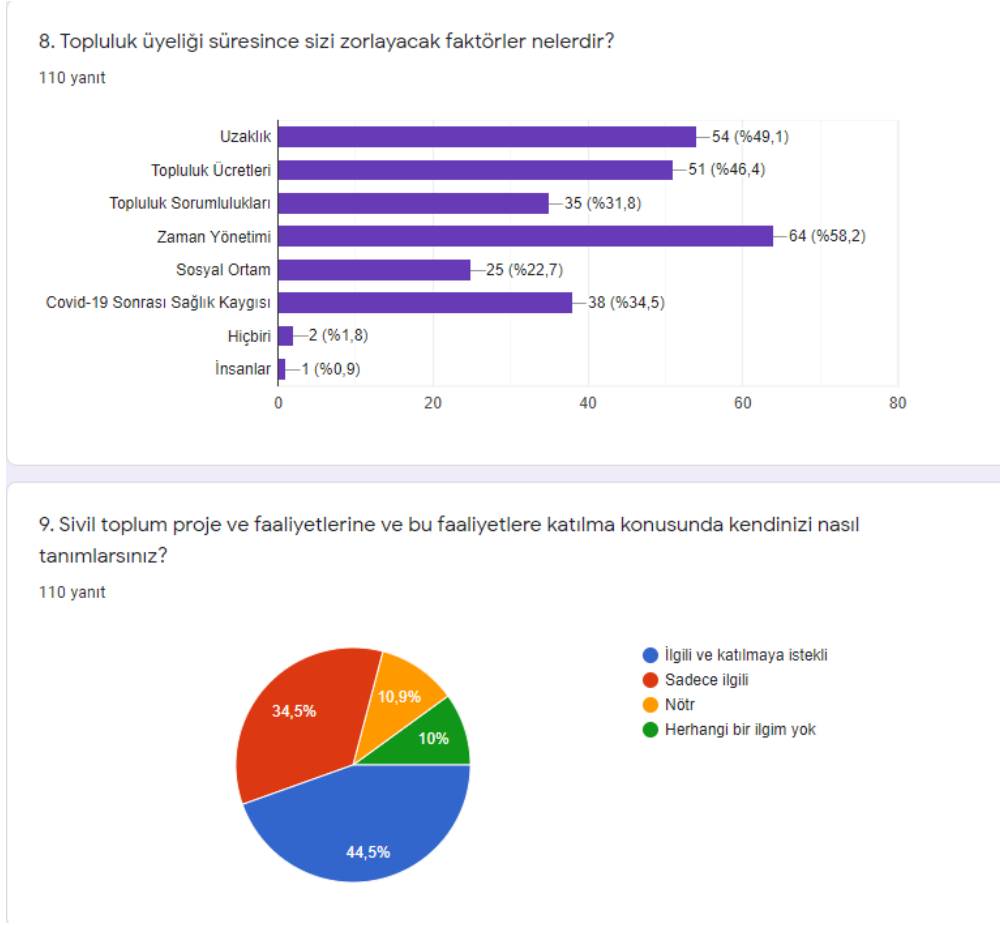

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

111 katılımcınının 92'si ise önceki sorulardaki tercihlerinden bağımsız olarak, sertifika ve yurtiçiyurtdışı staj imkânı sağlayan eğitsel ve kültürel faaliyetlerin içerisinde yer almaya olumlu bakmaktadır.

Katılımcıları topluluk üyeliği sürecinde zorlayan ya da onları topluluğa üye olmaktan alıkoyan faktörler ise anketimizin 8. Sorusunda gösterilmiştir. Burada katılımcıların yarısından fazlasının zaman yönetimi ile ilgili sıkıntılar çektiği görülmektedir. Diğer faktörler ise katılımcıların eğilimini zaman yönetimi ile ilgili sıkıntılardan daha az etkilemektedir fakat aynı zamanda azımsanmaması gereken unsurlar olmaktadır.

Bunun yanı sıra 49 katılımcı sivil toplum ve projelerine katılma konusunda kendilerini ilgili ve katılmaya istekli olarak tanımlamıştır.

Son olarak katılımcılara nasıl bir toplulukta yer almak isteyecekleri sorulmuştur. Herkesin cevabı birbirinden farklı olmakla beraber, çoğunlukla kültürel, sportif veya eğitsel faaliyetler düzenleyen topluluklara katılmak istediklerini söyleyebiliriz.

Veri Analizi

Öncelikle, Çiğdemim Derneği Toplulukları'nın işleyişleri, dernek yönetimi ve aralarındaki ilişkisellik çerçevesinde kamu mantığı prensibi içerisinde yapılması gereken bazı değerlendirmeler bulunmaktadır. Dernek içerisindeki yönetim anlayışı topluluk üyelerine fikir ve görüşlerini dile getirmek ve yönetimde pay sahibi olmak konusunda çeşitli araçlar sağlasa da bu araçların kullanımının teşvik edilmesi veya kullanım sıklığı gibi faktörler teörinin pratiğe geçtiği yerler olarak bu prensibin dernek yapısı içerisindeki gerçek işlerliğini gösterecektir. Bu anlamda, sadece bu araçların var olması değil ayrıca kullanımının özendirilmesi dernek amaçları doğrultusunda odaklanılması gereken bir husus olmaktadır. Bu sayede dernek hiyerarşisi içerisindeki dernek sorumluları harici dernek üyelerinin topluluk içerisinde daha çok sorumluluk üstlenmesi ve derneği sahiplenmesi sağlanabilecektir. Ayrıca topluluk üyelerinin sorumluluk alma ve sorumluluk almayı sevme konusunda özendirilmesi yine göz

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

önünde bulundurulması gereken bir durumdur. Anket sonuçları doğrultusunda katılımcıların 35'inin topluluk sorumluluğu üstlenme yönünde kaygı, korku ya da isteksizlikten kaynaklanabilecek bir negatif tutum içerisindedir.

Bunun dışında, topluluk faaliyetleri için süreklilik konusu hayati bir öneme sahip olmaktadır. Bu durum ise toplulukların rutin olarak düzenledikleri oturum, eğitim ve toplantı gibi etkinliklere düzenli katılım sağlandığı takdirde mümkün olmaktadır. Fotoğraf ve Edebiyat Toplulukları süreklilik konusunda başarılı olarak görülmektedir. Diğer topluluklarda da ise belirli zamanlarda faaliyetlerde aksamalar görülmüştür. Bu anlamda topluluk üyelerinin rutin faaliyetlere katılımı teşvik edilmelidir. İşlenişin aksamaması ve planlanan programın gerisinde kalmamak adına katılımcıların devamlılığını sağlayacak çeşitli stratejiler geliştirilmelidir. Haftalık olarak aktif katılımcı sayıları rapor haline getirilmeli ve topluluklar hakkında yapılacak yıllık planlamalarda oluşturulan bu veri havuzundan yararlanılmalıdır. İlerde ortaya çıkabilecek ve toplulukların işleyişinde süreksizliğe sebep olabilecek rakamların önüne geçilebilmesi için çözüm yolları aranmalıdır (Dernek faaliyetleri tanıtımının sürekli hale getirilmesi, broşür-el ilanı basılması, düzenli aralıklarla tanışma toplantısı düzenlenmesi vb.).

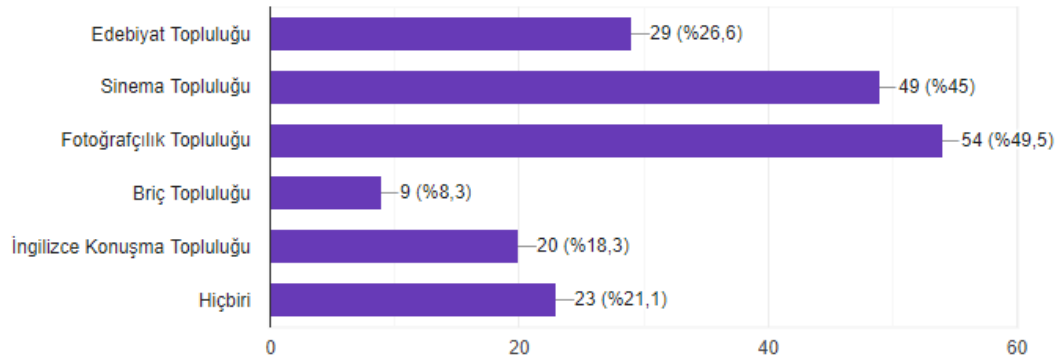
Çiğdemim Derneği'nin topluluk üyelerinden ve faaliyet katılımcılarından herhangi bir ücret talep etmemesi konumuz bağlamında derneğin avantajlı yönlerinden birini oluşturmaktadır. Anket katılımcılarının %46,4'ünü oluşturan bölümü topluluk üyeliği konusunda ücret ödeme mevzusunun kendileri için sıkıntı yarattığından bahsetmiştir. Ayrıca sertifika ve yurt içi-dışı staj imkânları konusunda çalışmalar düzenleyen Çiğdemim Derneği özellikle öğrenci çevrelerinin ilgi ve istekleri doğrultusunda önemli bir hizmet sağlamaktadır.

Bunların yanı sıra anket katılımcılarının büyük bir çoğunluğunun aktif eğitim hayatları süresince ikamet ettiği yerlerin dernek faaliyet alanlarına yakın noktalarda olduğunu söyleyebiliriz. Yine de "uzaklık" kavramı kişiye göre değişkenlik gösterebildiği unutulmamalıdır. Ayrıca üniversite öğrencilerinin büyük bir kısmının kampüs yerleşkesi içerisindeki toplulukları tercih ediyor olması Çiğdemim Derneği'nin gençlerin katılımını arttırmaya yönelik yaptığı çalışmalarda göz önünde bulundurması gereken bir faktördür. Bu durumu aşmak adına uygulanabilecek stratejilerden birisi özellikle öğrencilerin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda ODTÜ yerleşkesi içerisinde faaliyette bulunulmayan alanların dernek içerisinde birer topluluk haline getirilmesi ile gerçekleştirilebilir. Anket katılımcılarının cevapları doğrultusunda kültürel-eğitsel ve sportif alanlarda faaliyet verecek toplulukların çeşitlendirilmesi uygun bir yol olarak görülebilir. Bu noktada daha verimli bir yol haritası çizilmesi için bu alanların neler olabileceğinin spesifik olarak bu çevrelere danışılarak araştırılması önemlidir.

Covid-19 salgını sonrası dönemde ise katılımcıların bir kısmının sosyal hayata yeniden uyum sağlamak adına çeşitli sağlık sebepli kaygıları olduğunu görmekteyiz. Salgının sosyal hayata yaptığı etkilerinin kaybolup kaybolmayacağı ise tahmin edilmesi zor bir durum yaratmaktadır. Bilim Kurulu üyeleri ve sağlık uzmanlarının tavsiye ve görüşlerinden yararlanarak dernek katılımcıların kendilerini öncelikle fiziki olarak ve daha sonra zihinsel olarak rahat ve güvende hissedecekleri ortamlar oluşturması gerekmektedir. Sayın Zuhâl Yüksel ile yaptığımız mülakatta, derneğin sosyal mesafeyi temel alarak daha geniş eğitim ve faaliyet alanları sağlamak adına çalıştığını söyleyebiliriz.

10. Aşağıdaki topluluklardan ilginizi çekenler var mı? Varsa nelerdir?

109 yanıt

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Anket içinde katılımcılara yönelttiğimiz 10. Soru bağlamında dernek içerisinde yer alan Sinema ve Fotoğrafçılık gibi toplulukların diğerlerine nazaran daha fazla ilgi gördüklerini söyleyebiliriz. Bu noktada dikkat edilmesi gereken bir durum da her iki topluluğun benzerlerinin ODTÜ yerleşkesi içerisinde de yer almasıdır. Bu durum karşısında gençlerin Çiğdemim Derneği'ne katılımlarını teşvik edecek iki farklı yol haritası izlenebilir; ODTÜ içerisinde yer alan benzer öğrenci toplulukları ile ortaklaşa faaliyetler gerçekleştirilebilir veya daha rekabetçi bir bakış açısı ile benzer toplulukların eksikleri tespit edilip dernek topluluklarında bu eksiklikler karşılanabilir.

Son olarak, anket katılımcılarımızın çoğunluğunun belirttiği bir sorun olan zaman yönetimi meselesi ise çözümü dernek çalışmaları çerçevesinde sağlanamayacak bir mesele olmaktadır. Bu duruma karşı sadece dernek faaliyetlerinde zaman esnekliği politikalarının etkili olması muhtemeldir fakat bu tercihin de faaliyet programlarında aksamalar ve karışıklıklar, süreksizlik gibi sorunlara yol açması muhtemeldir.

Sonuç Olarak

Çiğdemim Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği'ni hedeflerini gerçekleştirmek konusunda genç nüfusun dernek faaliyetlerine katılımının teşvik edilmesi adına doğrudan bu kesimden onlara sağlanacak, ayrıntılı geri bildirimlere ihtiyaç duymaktadır. Mahalle ve çevre sakinlerinin ihtiyaç ve isteklerini karşılamak doğrultusunda genç nüfusa ulaşmak için daha etkili yollara ihtiyacı vardır. Ayrıca 100.Yıl, Çiğdem Mahallesi bölgeleri sakinlerinin azımsanamayacak bir bölümünü genç nüfus oluşturmaktadır. Bu noktada topluluk faaliyetleri bu amacın sadece bir parçasını oluşturmaktadır fakat genç nüfusun katılımının sağlanabileceği önemli bir alan yaratmaktadır. Yönetim yapısı, topluluk işleyişi ve yönetim-topluluk ilişkiselliği çerçevesinde yeniliğe açık olunmalı ve geliştirilebilecek yeni yaklaşımlar ile genç nüfusun katılımının pekiştirilmesi üzerine çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Sunduğumuz anket sonuçları dikkate alınarak genç nüfusun topluluk faaliyetleri ile ilgili istek ve eğilimleri iyi okunmalıdır fakat aynı zamanda daha detaylı bir çalışmanın gerekeceği durumlarda sunduğumuz rakamların sadece küçük bir örnek kümesini kapsadığı unutulmamalıdır.

STK'ların sosyal dayanışma ve örgütlenme anlamında, devlet kurum ve kuruluşlarının karşısında alternatif ve resmi politik alanlar yaratması toplumun her kesiminin içerisinde yer alabileceği, devlet politikalarından kaçınılabilecek maduniyet alanları yaratmaktadır. Bu anlamda, yerel örgütlenmeler temsilden çok katılıma odaklanmaktadır. Çiğdemim Derneği ise bu amaç doğrultusunda örnek gösterilebilecek ve incelenmesi gereken bir pratiği temsil etmektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

BAŞARILI BİR MAHALLE ÖRGÜTLENMESİ: ÇİĞDEM EĞİTİM, ÇEVRE VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

Hasan Özçelik

Modernleşme ve küreselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan kompleks sosyal ve siyasal ortamın doğal bir gereği olan örgütlenme ve yeni bir alan yaratma hissi sivil toplum kuruluşlarının oluşumuna sebep olmuştur. Türkiye’de daha çok 1990’lardan sonra yapılanmaya başladığı görülen bu örgütler, dernekler başta olmak üzere birçok parçaya ayrılmıştır. Bu dernekler ise faaliyet alanlarına göre çeşitli görevler ve çalışmalar üstlenmişlerdir. Studio of Public Reasoning dersi kapsamında; Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği’nin yürüttüğü savunuculuk ve çevre faaliyetlerinin mahalle yapısını nasıl etkilediği sorusuna cevap bulmak adına dernek başkanı Fatih Fethi Aksoy ile telefon üzerinden görüşme gerçekleştirilmiş, derneğin web sitesi incelenmiş ve toplanan bilgiler ışığında bu araştırma raporu hazırlanmıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları

Batı siyasal düşünce tarihinde önemli bir nokta olarak karşımıza çıkan “sivil toplum” kavramı, uzun bir gelişim ve değişim sürecinin ardından yeni anlamlar kazanmış ve bir dizi tartışmayı da beraberinde getirmiştir. Belli tarihsel dönemler içinde farklı anlamlar yüklenen bu kavram, genellikle devlet veya aile tarafından temsil edilmeyen, ortak bir çıkar sağlama amacı güden bağımsız bir toplumsal alan olarak tanımlanmaktadır.²¹ Bu yaşam alanı, gönüllülük, özerklik, örgütlülük gibi birçok ilkeyi içermesinin yanı sıra devletle ilişkisi olan ancak hükmetme işini ele geçirmeye çalışmayan, devlet ve birey arasında bir uzlaşma ortamına ev sahipliği yapan bir alan olarak da tanımlanır.²² En geniş anlamıyla devletin dışında kalan alan olarak kabul gören bu kavramın ortaya çıkışının, tarihsel olarak Batı Avrupa’nın gelişim süreciyle eş zamanlı ilerlediğini görmek mümkündür. Yakın döneme geldiğinde ise, sonra kentleşme ve küreselleşme sürecinin bir sonucu olarak yeniden doğmuştur. Tocqueville, demokrasinin sağlıklı bir uygulama alanı bulabilmesi için sivil toplum unsurlarının rolünün üstünde durmuş, toplumdaki grupların ortak çıkarı gözetme ve savunma ortamının gönüllü kuruluşlar aracılığıyla gerçekleştirilebileceği ve böylece demokrasinin tabana yayılmasının sağlanabileceği fikrini savunmuştur.²³ Bu noktada, sivil toplum kuruluşları (non-governmental organizations) kalkınma ve temsiliyet sorunlarına çözüm bulma fikrinin bir sonucu olarak ön plana çıkan kuruluşlar olmuşlardır. Devlet dışı örgütlenmeler anlamına gelen sivil toplum kuruluşları, toplum yararı gözeten, herhangi bir kar elde etme amacı gütmeyen, devletten bağımsız bir karar mekanizmasına sahip olan demokratik örgütlenmelerdir. Sivil toplumun temsilcileri olan bu kuruluşların ayırt edici özelliği, vatandaşların ihtiyaç ve çıkarlarını gidermek amacıyla gönüllülük esasıyla bir araya gelerek kurulmuş olmalarıdır. Ayrıca, demokrasi anlayışını besleyen toplumsal değerlerin inşasının temel aktörleri sivil toplum örgütlenmeleridir.²⁴ STK’larda alınan kararlara katılım ve bu kararların kolektif bir hale getirilmesi sonucu ise demokratik meşruiyet ortamının oluşumuna fayda sağlanmış olur.²⁵ Devletle olan ilişkileri açısından genellikle devletin karşısında konumlanma gibi olumsuz bir anlam yüklenen sivil toplum kuruluşları, bireylerin ve grupların siyasal yaşama katılımını sağlayan ve aslında devlet toplum arasında bir tampon görevi gören demokratik kurumlardır.²⁶

Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye’nin sivil toplum tarihine geldiğimizde ise çeşitli fikir ayrılıklarının var olduğu görülür. Bir tarafta sivil toplum anlayışının toplumda geçmişten bugüne var olduğu ve loncalar ve vakıflar gibi oluşumların bu durumuna örnek olduğu savunusu, öte yanda ise Osmanlı’nın merkezîyetçi ve güçlü devlet geleneği anlayışının bir sonucu olarak sivil toplumun gereği olan özerk toplumsal sınıfların gelişmesine imkân verilmediği ve sivil toplum anlayışının Cumhuriyet dönemiyle birlikte oluştuğu fikri hakimdir. Modern anlamda sivil toplum özelliklerine Osmanlı döneminde rastlamak mümkün olmasa

²¹ (Tosun E. K., 2007)

²² (Aslan, 2010)

²³ (Aslan, 2010)

²⁴ (Tosun E. K., 2007)

²⁵ (Tosun G. E., 2000)

²⁶ (Tosun E. K., 2007)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

da devlet ve toplum arasında bir bağlantı kurması bakımından Osmanlı'daki bu teşkilatlanmaları dar anlamda STK'lara benzetebiliriz. Yani, Şerif Mardin'in de dediği gibi, Osmanlı'da sivil toplum öğelerine var da yok da diyemeyiz. Cumhuriyet dönemine gelindiğinde ise merkezizeçti bir imparatorluk geleneğinden vazgeçip modernleşmenin kaçınılmaz sonucu olan siyasal ve toplumsal sistem değişikliğiyle bireysel haklar ve özgürlükler önem kazanmış ve sivil toplum alanında ilerleme kaydedilmiştir. Türkiye'de sivil toplumun tarihsel süreci hakkında yazılı veriler olmaması sebebiyle net bir kazanım elde edilemiyor olsa da sivil toplum kuruluşlarıyla alakalı verilere 1990'lardan itibaren rastlandığı ve bunun sonucu olarak da sivil toplum örgütlenmelerinin yeni bir alan olduğu söylenebilir. 2000'li yıllara gelindiğinde, toplumsal sorunlara kalıcı çözümler bulma konusunda etkili ve verimli bir sivil topluma ihtiyaç olduğu fikri ışığında, Türkiye'de gittikçe karmaşık ve tehlikeli bir hal alan toplum içi ilişkileri dengelemek adına toplumsal dayanışma, güven, sorumluluk ve istikrar gibi değerleri oluşturmak için gerekli kurumlardan bahsedildiği görölmektedir.²⁷ Sivil toplum işte bu değerlerin, demokrasinin ve kalkınmanın ana aktörlerinden biri olarak kabul görmeye başlamıştır. Toplumsal değişim sürecinde önemli bir rol oynayan sivil toplum anlayışı sonucu, iletişim ve uzlaşma alanı olarak görölen STK'ların sayılarının günümüzde oldukça fazla olduğu, bu örgütlenmelerin çok çeşitli çalışma alanları üzerinde kurulduğu ve zaman geçtikçe yaygınlaştıkları görölmektedir. Faaliyet alanlarında çeşitlenmeler ve toplum içinde yaygınlaşmaları sonucu STK'ların sadece yerel ve ulusal ölçekte değil, bölgesel ve küresel ölçekte de bir önem kazandığı anlaşılmaktadır.²⁸

Dernekler, vakıflar, kooperatifler, odalar, iş destek organizasyonları, eğitim birlikleri, kamu hizmetlileri sendikaları, işçi ve işveren sendikaları, organize sanayi bölgeleri, profesyonel/mesleki oluşumlar gibi birçok başlık altında STK'ları sınıflandırmak mümkündür. Türkiye'de karşılaşabileceğimiz en yaygın sivil toplum örgütlenme türü derneklerdir.

Dernekler

Dernekler, belirli amaçlar etrafında bir araya gelen kimselerin, emeklerini ve çalışmalarını birleştirmeleri sonucu kurulmuş örgütlenmelerdir. Sivil toplum kuruluşlarının özelliklerini bünyesinde barındıran derneklerin iktisadi bir amaç gütmeyen çalışmalarına devam etmesi, dernekleri şirketlerden ayıran en önemli noktadır. Türkiye'de derneklerin tarihine bakıldığında, sosyal ve siyasal kalkınmayla paralel bir yol izlediği görölmektedir.²⁹ Türkiye'deki demokratikleşme süreci ve dernekleşme tarihi incelendiğinde, dernek özgürlüğünün hem demokrasinin sağlanması bir gereği hem de demokratik düzenin bir sonucu olduğunu görmek mümkündür.³⁰

Türkiye'deki dernek ve vakıfların %42'si İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa'da bulunurken, Türkiye'de faal dernek sayısı 119.921'dir. Bu derneklerin faaliyet alanlarına göre yüzdeler dağılımları şu şekildedir:³¹

- Mesleki ve dayanışma dernekleri (%31,17)
- Spor ve spor ile ilgili dernekler (%22,26)
- Dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler (%15,26)
- Eğitim araştırma dernekleri (%5,12)
- Kültür, sanat ve turizm dernekleri (%4,99)
- İnsani yardım dernekleri (%4,54)
- Toplumsal değerleri yaşatma dernekleri (%2,23)
- Sağlık alanında faaliyet gösteren dernekler (%2,20)
- Bireysel öğreti ve toplumsal gelişim dernekleri (%2,16)
- Çevre, doğal hayat, hayvanları koruma dernekleri (%2,10)
- İmar, şehircilik ve kalkındırma dernekleri (%1,37)
- Hak ve savunuculuk dernekleri (%1,24)
- Engelli dernekleri (%1,17)
- Düşünce temelli dernekler (%0,92)
- Kamu kurumları ve personelini destekleyen dernekler (%0,86)
- Gıda, tarım ve hayvancılık alanında faaliyet gösteren dernekler (%0,64)
- Dış Türkler ile dayanışma dernekleri (%0,55)
- Uluslararası teşekküller ve iş birliği dernekleri (%0,53)

²⁷ (Keyman, 2006)

²⁸ (Keyman, 2006)

²⁹ (Yavuziyğit, 1995)

³⁰ (Yavuziyğit, Derneklerin Demokratik Toplumsal Yapıya Katkısı, 1998)

³¹ (Dernek Sayıları, t.y.)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Şehit yakını ve gazi dernekleri (%0,39)
Yaşlı ve çocuklara yönelik dernekler (%0,27)
Çocuk dernekleri (%0,01)

Çiğdemim Derneği

Ekonomik büyüme ve sanayileşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkan köyden kente göç hareketleriyle, geçimini sağlamak adına kente gelmiş olan dar gelirli insanların barınabilmek için kendilerine ait olmayan topraklar üzerinde izinsiz ve denetimsiz bir şekilde konut inşa etmesi Türkiye’de bir gecekondulaşma sürecini başlatmıştır.³² Yasal olmayan bu yapılanmalar zamanla kent yapısında problem teşkil etmeye başlamış ve özellikle yakın geçmişte uygulamaya konulan yasak düzenlemeler sonucu kentsel dönüşüm adı altında değişime uğramıştır. Çiğdem Mahallesi de gecekondu yapılaşmasına ev sahipliği yapmış ve zamanla bu dönüşüm sürecinden geçmiştir. 1970’lerin ortalarında yapı kooperatifi inşasında çalışmak için mahalleye işçi akını yaşanmış, bu işçiler ise şantiyelere en yakın alan olan Çiğdem Mahallesi Şirindere mevkiinde kendi konutlarını inşa etmişlerdir.³³ Bu şekilde başlayan gecekondulaşma süreci ileriki yıllarda başlayan site inşaatlarıyla devam etmiştir. Bu nüfus değişiminin sonucu olarak mahallede bir yanda korunaklı siteler ve gelir düzeyi nispeten yüksek insanlar yaşarken öte yanda gecekondu ve yoksulluk ikiliği ortaya çıkmıştır.³⁴

Böyle bir yapıya sahip olan Çiğdem Mahallesi’nde faaliyetlerine başlayan ve halen aktif bir şekilde bu faaliyetlerini sürdüren Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği - kısaca Çiğdemim - mahalle sakinlerinin sosyal, kültürel, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine destek olacak ve yaşam kalitelerini yükseltecek hizmetler sunma ve komşuluk ilişkilerini güçlendirme misyonuyla yola çıkmıştır. Gönüllülük ve katılımcılık esaslarına dayanan dernek, mahallenin gelişmiş ve güvenilir bir yapıya getirilmesini amaç edinmiştir.³⁵ Başlangıçta mahalle sorunlarının çözülmesi için çalışmalar yürütülürken zamanla derneğin etkinlik ve çalışma alanları çeşitlendirilmiştir. Derneğin faaliyet alanları şu şekildedir:

- Eğitsel faaliyetler
- AB Projeleri
- Stratejik planlama
- Toplumsal faaliyetler
- Sanatsal faaliyetler
- Kültürel faaliyetler
- Savunuculuk faaliyetleri
- Çevre faaliyetleri

Çiğdemim Derneği Savunuculuk ve Çevre Faaliyetleri

Savunuculuk faaliyetlerinin amacı, mevcut politikalarda değişiklik talep etmek ve bu değişikliklere katkıda bulunmaktır. Bu faaliyetler örgütler tarafından farklı doğrultularda sürdürülebilir. Bu yaklaşımlardan biri olan insan merkezli savunuculuk, hayatları üzerinde doğrudan etkisi olan politikaların özellikle yoksul ve toplumda dışlanmış kişiler tarafından etkilenebilecek seviyeye getirilmesini hedefler. Ayrıca, bu faaliyetler için denetleyici, savunucu ve hizmet sağlayıcı gibi farklı roller üstlenilebilir. Örgütün ele aldığı sorun ile ilgili çözüm yolu üretmek bu çözümü küçük ölçekte uygulaması savunuculuk faaliyetlerinin hizmet sağlayıcı rolüne girer.³⁶

Bu tanımlamadan yola çıkarak Çiğdemim’i inceleyecek olursak, savunuculuk faaliyetlerinin insan merkezli ve hizmet sağlayıcı olduğunu söyleyebiliriz. Mahalli ölçekte olmasına rağmen oldukça faal bir dernektir. 2019 yılı verilerine göre üye sayısı 666’ya ulaşan derneğin önceliği Çiğdem mahallesindeki birlik duygusunu ön plana çıkarmaktır. Bu nedenle dernek bu zamana kadar birçok etkinlik düzenlemiştir. Aynı zamanda, imkân olmayan mahalle sakinlerine imkân sağlamak ve dayanışma hissini artırma temelli çalışmalarını da sürdürmüştür. Bu açılarından baktığımızda, savunuculuk ve çevre faaliyetleri dışında kalan faaliyet alanları bireysel fayda ve destek sağlayarak mahallelinin gelişimine ve hayatına direkt etki edecek etkinliklere öncülük etmiştir. Ancak, savunuculuk ve çevre faaliyetlerini inceleyecek olursak, bunlar tamamen toplumsal duyarlılık gerektiren ve direkt kişisel fayda sağlamayacak alanlardır. Türkiye’deki derneklerin faaliyet alanları dağılımında dayanışma dernekleri

³² (Gürel Üçer, Özkazanç, & Kokol, 2018)

³³ (Gürel Üçer, Özkazanç, & Kokol, 2018)

³⁴ (Gürel Üçer, Özkazanç, & Kokol, 2018)

³⁵ (Hakkımızda: Misyon, Vizyon ve Değerler, t.y.)

³⁶ (Aksakoğlu, 2006)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

kategorisinde değerlendirebileceğimiz Çiğdemim, sadece dayanışma üzerine değil bağlı bağına dernek faaliyet kategorilerinden olan savunuculuk ve çevre etkinliklerine de devam ederek çok yönlü bir yapılanma oluşturmuştur. Çiğdemim'in savunuculuk faaliyetlerini bağlıklar halinde şu şekilde sıralayabiliriz:

- ODTÜ ormanına hafriyat dökülmesi
- ODTÜ ökse otu ile mücadele
- Otobüs güzergâh değişikliği
- PTT şube açılışı
- Kapalı otobüs durağı ihtiyacı
- Öğrenci eğitim desteği
- Ekoloji savunuculuğu
- Şirindere sorunu
- Yüksek gerilim hattının kaldırılması
- Baz istasyonları ve halk sağlığı
- Engelsiz Çiğdem (engelli yaşamını kolaylaştırma)
- Küçük ilanlarla istihdam yapma
- Küçük üreticilere satış desteği (aile işletmelerine destek)
- Sokak hayvanları (Kısırlaştır-Aşılta-Yaşat)
- İkinci ele değer katma
- İmam hatip lisesi eğitim müfredatı
- Halı sahanın kaldırılması

Bunlardan birkaçını detaylandırarak olursak; orman ağaçları üzerinde yarı parazit olarak yaşayan ve bu ağaçların kaybına sebep olabilen ökse otu adlı yabancı otun ODTÜ ormanında var olduğunu teşhis edilmesi ve yayılımını önleyerek orman kaybının önüne geçilmesi, imara açılan bölgelerden çıkarılan hafriyatın ODTÜ ormanına dökülmesinin önüne geçilmesi gibi faaliyetlerle derneğin yalnızca mahalle sınırları içinde değil, yakın çevrede de aktif bir rol oynadığı görülebilir. Savunuculuk faaliyetlerinin yanı sıra çevre faaliyetlerine de büyük önem veren Çiğdemim'in bu alanda faaliyetleri ise şu şekilde sıralanabilir:

- Atık toplama ve değerlendirme
- Çevre ağaçlandırma ve bakım
- Mahalle bostanı uygulaması
- Kullanılmayan ilaçlar çöp olmamalıdır
- Sürdürülebilir yaşam film akşamları
- Ekoloji toplum ve yaşam günleri
- Plastik poşete hayır
- E-atık projesi

2019 yılı dernek faaliyet raporuna bakıldığında yıl boyu gerçekleştirilen çevre faaliyetleriyle alakalı birçok örnekle karşılaşılabılır. Atık bitkisel yağların toplandığı ve biodizel üreten bir firmaya teslim edildiği, elektronik atıkların toplandığını, kâğıt atıkların toplanarak derneğe gelir sağlandığı, toplanan mavi kapak ve plastiklerle burs fonuna gelir elde edildiği, kullanım tarihi geçen atık ilaçlarla ilgili farkındalık çalışması yürütüldüğü ve bu ilaçların imha edildiği görülmüştür.³⁷

Bu etkinlik alanlarının mahalle yapısını ve kültürünü ne yönde etkilediği sorusu üzerine gerçekleştirilen görüşmede genel anlamda bireylerin yaşam kalitesini artırmaya, komşuluk ilişkilerini artırmaya ve dayanışmayı artırmak amacı doğrultusunda çalışmalar düzenlediklerini söyleyen dernek başkanı Fatih Fethi Aksoy, bireylerin yaşam kalitesini artırmanın sadece onları geziye götürerek, kültürel etkinliklere götürerek, bilgi ve becerilerini artırmaya yönelik uğraş vererek ve boş zamanlarını değerlendirmelerine yardımcı olarak sağlanamayacağını belirtmiştir. "Bir mahallelinin çocuğu varsa bu çocuğun okula gidebilmesi için öncelikle bu okulun var olması gerekiyor. Kaliteli ve yakın çevrede olan bir okulda çocuğunu okutabiliyor olması uzun dönemde sadece çocuğun değil kendisinin ve ailesinin de yaşam kalitesini artıracaktır. Veya, mahallede vakit geçirebileceği alanların, güzel parkların olması, örneğin yüzme havuzunun bulunması da yaşam kalitesini artıracak durumlardır." şeklinde ifade etmiştir. Güvenlik sorunlarına gelindiğinde ise bunların çözümü için düzenlenen kampanyalara mahallelinin destek verdiğini çünkü yaşam kalitesini yüksek tutmak için yapılması gereken ilk şeyin mahallenin güvenliğinin sağlanması olduğunun bilindiğini belirtmiştir. Bu ve bunun gibi faaliyetlerde üyelerin ve komşuların duyarlılık göstererek destek olduklarını belirten Aksoy, dernek olarak hem bireysel olarak

³⁷ (Çiğdemim Faaliyet Raporu, 2019)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

hem de toplumsal olarak yaptıklarıyla komşuların ve mahallenin yaşam kalitesini artırmaya çalıştıklarını dile getirmiştir.

Sonuç olarak; Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği'nin kuruluş amacına uygun bir şekilde çalışmalar düzenlemeyi ve zamanla kendini geliştirmeyi başardığı, Çiğdem mahallesi sakinleri tarafından benimsendiği, mahallede belli bir kültür oluşturulmasına, birlik ve dayanışma duygusunun beslenmesine yardımcı olacak etkinliklere ev sahipliği yaptığı ve imkânı olmayan mahalle sakinlerine destek olmak adına varlığını sürdürdüğü görülmüştür. Covid-19 salgını sebebiyle detaylı gözlem fırsatı bulunamamış olsa da dernek başkanı Aksoy'la yapılan görüşme sonucunda savunuculuk ve çevre faaliyetleri mahalle yapısını nasıl etkiliyor sorusuna cevap olarak bu faaliyet alanlarının mahalledeki toplumsal duyarlılık ve birlik duygusunu pekiştirmede oldukça etkili olduğu söylenmiştir. Mahalle sakinlerinin bireysel ve mahalle bazında yaşam kalitesini artırma arzusu sebebiyle bu faaliyetleri desteklediği ve katılım gösterdiği, bu dolaşım içinde de toplumsal duyarlılığın ve sakinlerin yaşam kalitesinin artırıldığı sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Aksakoğlu, Y. (2006). *STK'lar İçin Savunuculuk Rehberi*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi.
- Aslan, S. (2010). Sivil Toplum ve Demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 357-374.
- (2019). *Çiğdemim Faaliyet Raporu*. Ankara.
- *Dernek Sayıları*. (tarih yok). T.C.İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü: <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari> adresinden alındı
- Gürel Üçer, Z. A., Özkazanç, S., & Kokol, N. (2018). Şirindere Gecekondu Sakinlerinin Sosyal Dışlanma Deneyimleri. *İdealkent*.
- *Hakkımızda: Misyona, Vizyona ve Değerler*. (tarih yok). Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği: http://www.cigdemim.org.tr/?page_id=24 adresinden alındı
- Keyman, E. (2006). *Türkiye'de Sivil Toplumun Serüveni*. Ankara: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi.
- *Sivil Toplum ile İlgili İstatistikler*. (tarih yok). Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı: <https://www.tusev.org.tr/tr/arastirma-ve-yayinlar/tusev-atolye/sivil-toplum-ile-ilgili-istatistikler> adresinden alındı
- Tosun, E. K. (2007). Avrupa Birliğine Üyelik Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*.
- Tosun, G. E. (2000, Şubat). *Sivil Toplum Örgütleri İçinde Katılım ve Örgüt İçi Demokrasi*. Birikim: <https://www.birikimdergisi.com/dergiler/birikim/1/sayi-130-subat-2000/2323/sivil-toplum-orgutleri-icinde-katilim-ve-orgut-ici-demokrasi/5846> adresinden alındı
- Yavuzyiğit, M. (1995). Dernekler ve Demokrasi. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİ SAVUNUCULUK FAALİYETLERİ

Sergen Kızıllan

Sanayi Devrimiyle birlikte modernitenin getirdiği değişim rüzgarı toplumların yapılarında ve dinamiklerinde büyük ölçüde değişime sebep olmuştur. Üretim ilişkilerindeki değişime bağlı olarak insanların yaşam şekillerinde de değişikliklere gerek duyulmuştur. Bu bağlamda, insanların geleneksel yerleşim şekillerinden farklı olarak daha geniş bir coğrafi sınırla daha kalabalık bir nüfusu barındırması gerekmiştir. Bu ihtiyaca bağlı olarak kent ya da şehir adı verilen yerleşim birimleri ihtiyaca karşılık verecek birim halini almıştır. Hangi disiplinin gözlüğünden bakılmasına göre değişik tanımlar üretilebilecek olsa da kent tanımı hukuki, ekonomik ve toplumsal bir birim olarak tanımlanması yaygınlık gösterir. Buna göre bir kent; belli bir nüfus büyüklüğüne ulaşmış olma, tarımsal üretimden daha ileri bir üretim düzeyine geçmiş olma, fiziksel altyapının belli bir düzeye ulaşmış olması, geleneksel aile yapısının çözülüp yerini çekirdek aile yapısına bırakması, nüfusun karmaşık bir iş bölümüne ve yüksek uzlaşmaya ulaşması, geleneksel ilişkilerin çözülüp bireysel ilişkilerin ön plana çıkması, sosyal normların yerini resmi denetleme kurumlarının alması gibi özelliklere sahip olduğu söylenebilir (Kaya, 2017).

Modern toplumların karakteristiklerinin belirlenmesinde kentler ve kentleşme en önemli süreçlerden biridir. İnsanların geleneksel yaşam şekillerinden modern yaşam şekline geçmesinin kolay ve pürüzsüz gerçekleştiği söylenemez. Kentleşme, kentlerdeki sosyal kimliklerin ve rollerin adaptasyonu gibi sorunların yanı sıra, ilerleyen süreçlerde; yaşanan sorunlara çözüm üretmek adına demokratik katılım, sivil toplum, yerel demokrasi gibi tartışmaların gerekliliğini de ortaya çıkmıştır.

Kentleşme ve Sivil Toplum Kuruluşları

Kentleşme, nüfusun kırsal alandan kentsel alanlara doğru kaymasını, kırsal alanlarda yaşayan insanların oranındaki azalmayı ve her toplumun kendi şartlarına göre bu değişime sağladıkları uyum biçimlerini ifade eder. Nispeten dar bir alana yerleşen büyük nüfus birikimi, yeni fiziksel ve sosyal oluşum, karmaşık ilişkiler ağı, iş dallarının farklılaşması ve kendine özgü bir kültürel sistemin ortaya çıkması olarak tanımlanmaktadır. Sanayileşme ve makineleşmeyle tarımsal işçi ihtiyacının azalmasının, geçimini tarımla sağlayan insanların kente yönelmelerine neden olduğu söylenebilir. Kırsal bölgelerde kişi başına düşen gelirin az olması, ekilebilir toprakların dengesiz dağılımı ve erozyonlarla yaşanan toprak kaybının bu bölgelerde yaşayan insanların kentlerde yaşamaya olan eğilimini arttırdığı söylenebilir. Bu bağlamda kentlerin sunduğu ekonomik imkanların kırsal bölgelere göre fazla olması kırdan kente hareketin en büyük sebeplerinden biridir. Endüstriyel üretimin öngördüğu iş bölümü aynı zamanda uzmanlaşmaya da yol açmıştır. Uzmanlaşma hem ürünlerin üretim maliyetlerinde bir azalmaya, hem de gelirlerde bir artışa yol açmıştır (Goodall, 2013). Kırsal alanda iş imkanlarının kısıtlılığı yanında kentler hem daha fazla çalışma olanağı hem de köylerde bulunmayan mal ve hizmetler sunma imkanına sahiptir. Kentler fiziksel olarak daha iyi imkanlar sunmasının yanında insanların sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını da daha yüksek bir düzeyde karşılamaktadır. Yani kentler daha iyi eğitim, sağlık, ulaşım gibi hizmetler sunarak kendilerini çekim merkezleri haline getirmişlerdir, “İstanbul’un taşı toprağı altın” gibi büyük kentleri öven söylemler bunlara kanıt niteliğindedir. Ayrıca kırsal yerleşimler ve kentler arasındaki en büyük faktör aralarındaki fiziksel mesafeden ibarettir. Ulaşım sektörü, haberleşme ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle beraber fiziksel mesafeler psikolojik olarak kısalmaya başlamıştır. Bu da kentleşme olgusunun hızlanmasına etki etmiştir.

Kentleşmenin aynı zamanda modern toplum kimliklerinin şekillenmesinde büyük etkisi olduğu söylenebilir. Sosyal alanda geniş aile yapılarının parçalanıp yerini çekirdek ailelere bırakması, oturdukları evlerin birer apartman dairelerine dönüşmesi, gündelik hayatta karşılaştıkları ve etkileşime geçtikleri insan sayısının artması, uyulması gereken yeni normlar ve kurallar üretilmesi, toplumsal alanların ve bunların kullanımının daha farklı bir boyut kazanması gibi birçok sonuç kentleşmenin etkilerinden kaynaklanmaktadır. Yaşam düzeninde gelişen bu farklılaşmalar beraberinde daha farklı bir toplumsal, siyasi ve ekonomik yapılanma getirmiştir. Ekonomik alanda iş bölümüyle ortaya çıkan uzmanlaşma, denklemin diğer tarafında ortaya çıkan işçiye duyulan ihtiyacın artmasını beraberinde getirir. Sanayi devrimi ve kentleşme öncesinde de işçi sınıfları bulunsa da sayısal olarak çoğunlukta olsalar bile bilinçsiz durumlardı. Kentleşmenin de etkisiyle işçi sınıflarında bilinçlenme ve işçi hareketlerinde hızlanma başlamıştır.

Bu bağlamda sivil toplum kentleşmeden ayrı olarak düşünülmesi zor bir kavramdır. Geleneksel olarak yapılan devlet ve marketin yanında, hükümet ve iş dünyasından farklı olarak aile ve özel

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

hayatın da içine dahil olduğu bir üçüncü sektör olarak algılanabilir. Bu üçüncü sektörün demokratik katılımı yükselttiği ve demokratik değerleri toplumun içine yerleştirdiği söylenebilir. Sivil toplum örgütlerinin politik unsuru, farkındalığı geleneksel toplum yapılarındakine göre daha yüksek olan ve oy verirken daha iyi seçim yapabilen, siyasete katılabilen ve sonuç olarak bu nitelikler ve eylemleriyle hükümeti daha hesap verebilir kılan bilinçli bir vatandaşlık kavramı yaratır (Almond & Verba, 1989). Sivil toplum kuruluşları, kent insanının “ekonomik, siyasal, eğitimsel, dinsel ya da kültürel alanlardaki faaliyetler sayesinde kişiliğini ifade etmesini, gelişmesini, statü kazanmasını” sağlamaktadır (Wirth, 2002). Sivil toplum örgütleri bu anlamda demokrasiyi devlet kurumlarından topluma indirgeyen, toplumun arasında yayan ve vatandaşlık kavramını daha demokratik bir düzlemde tanımlanmasına yol açan oluşumlardır.

Siyaset alanını dışarıda bırakmasa da bütün sivil toplum örgütleri siyasal amaçlar taşımakla yükümlü değillerdir; sosyal, kültürel hukuki çevresel vb. birçok amaç doğrultusunda toplumu bir araya getirip ortak bir amaç doğrultusunda çalışmalar yapabilmektedirler. Sivil toplumdaki örgütler politik olmasalar bile demokrasi ve taşıdığı değerler için hayati önem taşımaktadır. Bunun nedeni, siyasi alana aktarılan ve toplumu bir arada tutmaya yardımcı olan, toplumun ve içindeki çıkarların birbirine bağlılığını ve anlaşılmasını kolaylaştıran sosyal sermaye, güven ve paylaşılan değerler inşa etmeleridir (Putnam et al., 1994).

Amaçladıkları doğrultusunda bu kuruluşlar lobi çalışmaları, imza kampanyaları, ilgili kurum ve kuruluşlara dilekçe yoluyla başvuru, basın açıklamaları, belediye meclis gündem ve kararlarının takibi, sosyal medya üzerinden yürütölen kampanyalar ve halk oylamaları gibi yöntemlerle hareket etmektedirler. Toplum içinde bu kuruluşlar genelde oda, sendika, vakıf, dernek gibi isimler altında faaliyet gösterirler.

Çiğdemim Derneği

Çiğdem Mahallesi güneyinde ve batısında ODTÜ ormanı ile kaplıdır, doğu sınırı Konya yolu ile birleşmekte, kuzeyinde ise Dış İşleri Bakanlığı'na ait bir telsiz istasyonu bulunmaktadır. Bu sınırlar çerçevesinde mahallenin coğrafi olarak genişleme olanağı bulunmamaktadır. Mahallenin nüfusu 25.000'e yakındır ve çoğunlukla yaşlı ve emekli nüfus ikamet etmektedir. 12.000 seçmeni bulunmaktadır. Çiğdem mahallesinde bulunan Çiğdemim (Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği), Ankara sınırları içinde bulunan üç semt derneğinden biridir. Ankara sınırları içinde yaklaşık 500 mahalleden sadece üçünde semt derneği bulunması hangi açıdan bakılırsa bakılsın bir yetersizlik göstermektedir. Sivil toplum kültürünü geliştirmek ve demokrasiyi topluma indirmesi açısında Çiğdemim Derneği önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Çiğdemim Derneği 1996 yılında mahallenin ilk seçilen muhtarına, yeni kurulan mahallenin altyapı sorunlarının çözümü, eğitim, sağlık tesislerinin geliştirilmesi, yol, kaldırım, otobüs gibi hizmetlerin sağlanması gibi konularda destek olmak amacıyla ve her şeyi devletten beklemek yerine işlerin bir ucundan tutulması gerektiğine inanan 14 vatandaş tarafından kurulan bir dernektir.

Sonrasında Çiğdem Mahallesi ve sakinlerinin her açıdan gelişmesine katkı sağlayacak ve yaşam kalitesini yükseltecek hizmetleri, gönüllölük ve katılımcılık esasıyla sunmak misyonu ve herkesin mensubu olmaktan gurur duyacağı, Ankara'nın en yaşanılabilir, güvenilir ve örnek alınan bir mahallesi olmak vizyonunu belirlemiş ve bu doğrultuda çalışmalar yürütmeye başlamıştır. Bağımsız, tarafsız ve gönüllölük esaslarına dayanan bir harekettir.

Temel amacı semt sakinlerinin yaşam kalitesini arttırmak, giderek unutulmaya yüz tutan komşuluk ilişkilerini güçlendirmek olan Çiğdemim Derneği bu doğrultuda çok geniş yelpazede çalışmalar yürütmektedir. Bahsedilen geniş yelpaze kültürel, sanatsal, sosyal yardım, savunuculuk, toplumsal, çevre, eğitsel ve Avrupa Birliği projeleri başlıkları altında onlarca uygulama ve faaliyetten oluşmaktadır.

Yapılan her etkinlik ve çalışmada, insanların birbirleriyle tanışmalarına ve kaynaşmalarına, böylelikle komşuluk ilişkilerini ve dayanışma ruhunu geliştirmeyi amaçlamaktadır. Mahalle sakinleriyle birlikte yürüttükleri çalışmalarda bir toplumsal sorumluluk bilinci geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Derneğin misyonu mahalleli olma kültürünü yaygınlaştırarak; mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini yükseltmek ve karar alma süreçlerinde etkili olmak olarak belirlenmiştir.

Derneğin vizyonu ise mahalleli olma ve dayanışma kültürünün etkin olduğu, bölgesel ve ulusal karar alma süreçlerinde etkili olan, yaşam alanlarıyla farklı özelliklerdeki bireylerin mutlu olduğu bir mahalle olmak şeklinde belirlenmiştir.

Dernek şeffaflık, gönüllölük, dayanışmacılık, önyargısızlık, siyasi partilere karşı tarafsızlık ve bağımsızlık, katılımcılık, öncölük ve öğrenen bir organizasyon olma değerlerini taşır. Derneğin web sitesinde belirtilen 2024 hedefleri:

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Kurumsal gelişim çalışmalarını yürütmek, dernek çalışmalarının tüm paydaşlar için etkili ve verimli olmasını sağlamak

İlgili resmi kurumların düzenlediği karar ve görüş alma toplantılarının %80'inde yer almak

Belediye meclisinde mahalleyle ilgili alınan tüm kararlardan haberdar olmak. Bunların %90'ında mahallenin yararını gözeterek etkili olmak

Gençlerin dernek çalışmalarına etkin katılımını sağlamak, yılda en az 5 etkinliği gençlere yönelik yapmak

Yaşlıların temel üç ihtiyacını tespit edip bunları karşılamak için erişilebilir olmasını sağlamak

Çocukların anlamlı katılımını sağlamak. Çocuklardan gelen önerilerin tamamını değerlendirmek ve %90'ını hayata geçirmek

Mahallede toplumsal cinsiyet ayrımı konusunda farkındalık arttırmak

Mahalledeki dayanışma kültürünü ölçmek ve dayanışmayı arttırmak. Dayanışma kültürü ve mahallede mutlu olmakla ilgili anket uygulamak ve bu anket sonucunda çıkan değeri yüzdesel oranlarda arttırmak olarak belirlenmiş ve bu çerçevede beş yıllık detaylı bir stratejik plan hazırlanmıştır.

Araştırma Konusu ve Sorunların Belirlenmesi

Bu araştırma Çiğdemim Derneği'nin yürüttüğü faaliyetler arasından Savunuculuk faaliyetlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Savunuculuk faaliyetleri başlığı altında Çiğdemim Derneği, ODTÜ Ormanı Harfiyat, Öksü Otu Mücadele, İmam Hatip Lisesi, Sokak Hayvanları, Engelsiz Komşuluk Günü Panayırı, Şirindere İmar Sorunu gibi birçok uygulama ve faaliyet yürütmektedir.

Yürütülen projeler derneğin değerleri çerçevesinde hayata geçirilmekte olup dayanışma kültürünün ve toplumsal demokrasinin birer örneği niteliğindedir. Yürütülen faaliyetler genellikle derneğin üyeleri arasından katılımçılık esasına dayanarak gerçekleştirilmektedir. Bütün faaliyetleri katılımçılık esasıyla yürütüldüğü için insan kaynaklarına bir ödeme yapılmıyor. Başka harcama kalemleri verimliliğin maksimumunda olacağı şekilde ayarlanıp derneğin genel bütçesinden karşılanmaya çalışılıyor. Fakat dernek ODTÜ ormanına komşu olması neticesinde üniversite ile iş birliği içinde oldukları farklı projeler de gerçekleştiriyor. Bunlardan biri olan Ökse Otu Mücadele projesi, ODTÜ Ormanını korumak adına Ökse otu hakkında çalışmalar yaparak üniversitenin bu konuyu fark etmesini, konunun uzmanlarına başvurarak farkındalık arttırmayı hedeflemişlerdir.

Araştırma için önceden planlanmış dernek binasına ziyaret, dernek yöneticileriyle ve yürütülen faaliyetlerde çalışmış insanlarla yüz yüze görüşmeler koronavirüs pandemisinin ortaya çıkmasıyla gerçekleştirilememiştir. Mevcut şartlar altında online kaynaklar, derneğin web sitesi, dernek broşürü, derneğin yürüttüğü faaliyetler için oluşturulmuş grafikler ve Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Fethi Aksoy ile uzaktan gerçekleştirilmiş mülakat ile ilerlemiştir. Mülakat sonucunda edinilen bilgiler ile savunuculuk faaliyetlerinin etki ve içerik analizi yapılması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Bulguları

Derneğin web sitesinde yapılan incelemelerde derneğin gönüllü katılımı esasıyla hareket ettiği ve dernek bütçesinin üyelik aidatları ve düzenlenen etkinliklerde elde edilen gelirele oluştuğu gözlemlenmiştir. Dernek beş yıllık düzenlenen stratejik plan ve hedefler doğrultusunda oluşturulan eylem planlarına göre hareket ediyor. Faaliyet alanlarının belirlenmesinde bir sorun tespiti ve mahallenin talepleri doğrultusunda yola çıkıyorlar.

Yapılan araştırma kapsamında Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Fethi Aksoy ile yapılan mülakat çalışmasına aşağıda yer verilmiştir.

Kuruluşunuzun amacı ve hedefleri nelerdir?

MİSYONUMUZ (ÖZGÖREVİMİZ): Mahalleli olma kültürünü yaygınlaştırarak; mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini yükseltmek ve karar alma süreçlerinde etkili olmak

VİZYONUMUZ (ÜLKÜMÜZ): Mahalleli olma ve dayanışma kültürünün etkin olduğu, bölgesel ve ulusal karar alma süreçlerinde etkili olan, yaşam alanlarıyla farklı özellikteki bireylerin (yaş, cinsiyet, engelli) mutlu olduğu bir mahalle olmak.

Mahalleli olmak demek; Mahalleli olma ruhuyla (dayanışma, birlikte yapma, hareket etme ve iyi komşuluk), örgütlü yapıyla, tüm karar süreçlerine dâhil olmak, mahallesinin yaşam kalitesini yükseltirken otoritelere ve diğer örgütlenmelere yardımcı olmak

Kuruluşunuzun tarihçesinden kısaca bahsedebilir misiniz?

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

-1996 yılında mahallenin ilk seçilen muhtarına, yeni kurulan mahallenin altyapı sorunlarının çözümü, eğitim, sağlık tesislerinin getirilmesi, yol-kaldırım-otobüs gibi hizmetlerin sağlanması gibi konularda destek olmak amacıyla ve her şeyi devletten beklemek yerine işlerin bir ucundan da tutulması gerektiğine inanan 14 kişi tarafından kuruldu.

Sonrasında Çiğdem Mahallesi ve sakinlerinin her açıdan gelişmesine katkı sağlayacak ve yaşam kalitesini yükseltecek hizmetleri, gönüllülük ve katılımcılık esasıyla sunmak misyonu ve herkesin mensubu olmaktan gurur duyacağı, Ankara'nın en yaşanılabilir, güvenilir ve örnek alınan bir mahallesi olmak vizyonunu belirlemiş ve bu doğrultuda çalışmalar yürütmeye başlamıştır.

BAGIMSIZ-TARAFSIZ VE GÖNÜLLÜ bir harekettir.

Temel amacı semt sakinlerinin yaşam kalitesini artırmak, giderek unutulmaya yüz tutan komşuluk ilişkilerini güçlendirmek olan Derneğimiz bu doğrultuda çok geniş bir yelpazede çalışmalar yürütmektedir.

Yapılan her etkinlik ve çalışmada, insanların birbirleriyle tanışmalarına ve kaynaşmalarına böylece komşuluk ilişkilerini ve dayanışmayı geliştirmeye çalışıyoruz.

Mahalle sakinleriyle birlikte yaptığımız çalışmalarda bir toplumsal sorumluluk bilinci geliştirmeye özen gösteriyoruz.

Çiğdemim Derneği birçok alanda faaliyet göstermekte, savunuculuk başlığı altındaki faaliyetlerinizden bahsedebilir misiniz? Savunuculuk faaliyetlerinin alanlarını, içeriklerini nasıl belirliyorsunuz?

Savunuculuk çalışmaları belirlerken sorunlardan ve mahallenin taleplerinden yola çıkıyoruz. Bir sorun ortaya çıktığında onun çözümüne yönelik savunuculuk çalışması yürütüyoruz.

Yürüttüğünüz bu projeler hangi aşamalardan geçiyor? Proje yapım aşamaları nelerdir?

-Öncelikle sorun belirleniyor. Sorunun muhataplarının görüşleri alınıyor ve nasıl bir kampanya yürütüleceğine karar veriyoruz. Sonrada yöntem ve ekip belirliyoruz.

KULLANDIĞIMIZ YÖNTEMLER

İlgili kurum ve kuruluşlara dilekçeler ile başvuru

İmza kampanyaları

Lobi çalışmaları

Basın açıklamaları

Belediye Meclis gündem ve kararlarının takibi

Sosyal medyadan kampanyalar

Halk oylaması

Projelerde çalışacak kişiler, katılımcılar nasıl belirleniyor?

-Tamamen gönüllüler tarafından yürütülüyor. Genel çağrı ile çalışma ekibi belirleniyor.

Projeler için bütçe düzenlenmesi nasıl yapılıyor?

-Savunuculuk çalışmaları derneğin genel bütçesinden karşılanıyor. Genel anlamda insan kaynağı için bir bütçe kullanılmıyor gönüllü çalışılıyor. Diğer harcama kalemleri en az bütçeyle en çok verim alacak şekilde tasarım yapılıyor.

Savunuculuk faaliyetleri başlığı altında ODTÜ ile temas içinde yürüttüğünüz farklı faaliyetler var. Bu süreçte iş birliği nasıl ilerliyor?

-ODTÜ mahallemize sınır komşusu olduğu ve ormanını kullandığımız için orada yaşanan sorunlara duyarsız kalamıyoruz. Yaşanan sorunların çözümü için öncelikle ilgililerle temasa geçmeye çalışıyoruz.

Ökse otu zararlısıyla ilgili kampanyada konunun uzmanlarını çağırıp bilgilendirme yaptık. Üniversitenin bunu fark etmesini sağlayıp mücadele başlatmasına önayak olduk.

ODTÜ ORMANINA HAFRİYAT DÖKÜLMESİ

Yangın yolu yapıyoruz bahanesiyle Dikmen tarafındaki hafriyatların ODTÜ Ormanına döküldüğünü tespit ettik. Rektörlüğe başvurduk ancak yangın yolu açılıyor dediler. İnanmadık. Fotoğraflarla böyle geniş yangın yolu olamayacağını ilettilik. Hafta sonunda komşularımızla toplanarak ormana hafriyat dökülen bölgeye yürüyüş düzenledik. Bu eylemlerimiz yerel basında da yer alınca rektörlük inceleme başlattı ve hafriyat dökümünü durdurdu.

ODTÜ ile iş birliği içinde yürüttüğünüz projelerde üniversitenin ne gibi getirileri ve götürüleri oluyor?

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

-Savunuculuk çalışmalarında öncelikle muhatap olarak kabul edilmiyoruz. Ama kampanyalar etkili oluyor ve çözüme ulaşıyor.

Bunun dışında birçok bölüm ile iş birliği ve ortak çalışmalar yürütüyoruz. Bu iş birliklerinde üniversitenin uzman kaynağı ve öğrencilerin desteği önemli bir getiri oluyor.

Faaliyetlerin gerçekleştirilmesinde ne gibi sorunlarla, engellerle karşılaşıyorsunuz? Sorunları aşmak her zaman mümkün oluyor mu? Nasıl yöntemler izliyorsunuz?

-En önemli sorun, sorunu dile getirenlerin yeterince sahip çıkmaması. Sorunu bize ilettiklerinde “nasılsa bunlar çözerler” diye düşünerek sonrasında destek olmuyorlar.

Her savunuculuk çalışması başarılı olmuyor. Başarı için iyi bir lobi çalışması gerekiyor. Bu konuda eksik kalıyoruz. Sürekli yetkilileri rahatsız etmek bize uygun gelmiyor. Ama böyle yapmak gerektiğini de yaşadıklarımızla öğrendik.

Önceden belirlediğiniz hedeflere ulaşabiliyor musunuz?

-Genel olarak evet ulaşıyoruz.

Sizce faaliyetlerden daha etkili sonuçlar alabilmek adına neler yapılabilir? Bu durumda derneğin nelere ihtiyacı var?

-Sorun olmadan da yetkililerle iletişimde olmak ve ilişkileri sıcak tutmak gerekiyor. Bu yıl yaptığımız stratejik plan hedeflerimizde bu konuda hedef ve faaliyetler belirledik. Belirli aralıklarla resmi kurum/belediye vs. gibi yerlerle ziyaretler yapmaya başladık. Bir envanter oluşturuyoruz ve arayışı sıcak tutmaya çalışıyoruz. Lobi çalışması konusunda kurumsal kapasitemizi daha da geliştirmeye ihtiyacımız var.

Gönüllük esasına dayanarak işlev gören yapısı itibariyle Çiğdemim Derneği'nin faaliyetlerinde daha sık başarıya ulaşması için derneğe katılımın artması, üyelerin aktif bir tavır sergilemesi gerekmektedir. Derneğin etkinlik gösterdiği alanlarda halkın sadece şikayet eden tavrı sorunların tanımı için belki etkili olsa da sorunların çözümü için yeterli değildir. Derneğin sadece sorun çözmek için ihbar edilecek bir şube olmadığı, yerel sorunların katılım ve dayanışma yoluyla çözülebileceğinin mahalle sakinlerine aktarılması gerekmektedir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen etkinliklerde mahalle halkını bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.

Dernekler belirledikleri problemlere çözüm sunma uğraşındayken aktif olarak resmi kurumlar, belediyeler, kaymakamlık, valilik ve bakanlıklarla temas halinde iş yürütürler. Bu bağlamda dernek faaliyetlerinin daha pürüzsüz yürütülebilmesi için resmi makamlarla sürekli ilişki içinde olmaları gereklidir. Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Bey'in de belirttiği gibi bu hususta makamlara resmi ziyaretler gerçekleştirilmesi, dernekle kurumlar arasındaki ilişkilerin sıcak tutulması gerekmektedir. Resmi makamlar tarafından verilecek kararları etkileyebilmek adına derneğin lobicilik kapasitesi bu durumda önemli bir araç olarak gözükmektedir. Bu kapasitenin artırılması, derneğin çeşitli resmi kurumlar ile ilişkiler ağı oluşturması derneğin ifade etmek istediklerinin karar mercileri tarafından duyulmasının ve dikkate alınmasının önünü açacaktır.

Derneği yürüttüğü imza kampanyaları halkın taleplerini ve tepkilerini göstermeleri adına önemli bir role sahiptir. Seslendikleri kitleyi büyütmek, daha fazla sayıda insana ulaşabilmek, destek ve dayanışma ruhunu arttırabilmek adına sosyal medya kullanımı özellikle günümüz şartları altında büyüyen bir öneme sahiptir. Bir çeşit kamuoyu oluşturma aracı olarak algılanabilir. Bu bağlamda derneğin sosyal medyayı aktif kullanımı, yürütülen imza kampanyaları yöntemiyle birleşirse daha büyük bir kitleye ulaşması, daha büyük bir kamuoyunun sesi olmasını sağlayacak muhtemel yöntemlerden biri olarak görülebilir. Derneğin daha büyük bir kitlenin temsilcisi haline gelmesi, resmi kurumlar tarafından gösterilen ilgiyi ve derneğin lobicilik kapasitesini arttırabilir.

Sonuç

Kentleşme olgusu, geleneksel anlamda toplum yapısından bugünkü modern toplum yapısına geçiş dinamiklerine en çok etkisi bulunan gelişmelerden biridir. Bu bağlamda yeni toplum yapısı, yeni sosyal dinamikleri ve ilişkileri beraberinde getirmiştir. Kentlerde yaşayan kitlelerin seslerini bir araya getirebilmesini daha kolay hale getirmiştir. Sivil toplumun gelişimi ve sivil toplum örgütlerinin aktifleşmeye başlaması bu bağlamda önemli rol oynamaktadır. Sivil toplum kuruluşları, demokrasi değerlerinin topluma işlenmesi açısından çok büyük bir rol oynamıştır. Devlet ve market mekanizmalarının yanında üçüncü sektör olarak bulunan sivil toplum kuruluşları, politik yaşamı ve kamu politikaları yapım süreçlerini etkileyebilecek bir güç teşkil etmektedir. Çiğdemim Derneği, bu bağlamda bir mahalle örgütlenmesi olarak demokrasi değerlerini mahalle sınırları içinde topluma kazandırmaya ve yaşatmaya çalışan, aktif görev alan bir yapılanmadır. Ankara sınırları içerisinde bulunan üç semt derneğinden bir olan Çiğdemim Derneği, yürüttükleri faaliyetlerle kentsel katılımı

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

arttırmak ve dayanışma ruhunu toplum içinde hayata geçirmeyi amaçlamaktadır. Yürüttükleri faaliyetlerin başarısı açısından derneğin; toplumu şikayet edici konumundan problem çözümünün parçası konumuna taşınması, bunun sağlanması için bilgilendirme çalışmaları yapması, problemlerin çözümü için irtibat halinde olmaları gereken resmi kurumlarla ilişkilerini güçlendirmesi, ve sosyal medyanın da yardımıyla daha büyük bir kamuoyu yaratarak lobicilik kapasitesini arttırması gerekli gözükmektedir.

Kaynakça

- Almond, G., & Verba, S.; "The Civic Culture: Political Attitudes And Democracy In Five Nations; 1989; Sage
- Erol Kaya, Kentleşme ve Kentlileşme, İşaret Yayınları, 2017
- Goodall, B. (2013). *The economics of urban areas* (Vol. 3). Elsevier.
- Robert D. Putnam, Robert Leonardi, Raffaella Y. Nanetti; Robert Leonardi; Raffaella Y. Nanetti (1994). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton University Press. ISBN 0-691-07889-0.
- Wirth, Louis. (2002), "Bir Yaşam Biçimi Olarak Kentlileşme" iç. 20.yy Kenti, (ed: B. Duru, A. Alkan), Ankara: İmge Kitabevi.
- Çığdemim Derneği broşürü
- <http://www.cigdemim.org.tr>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM COMMUNITY GARDEN PROJECT

Şirin Ezgi İnan

Humans need to interact with the environment to meet their life-sustaining demands such as food, water, fuel, medicines, etc. This human-environment interaction is actually a mutual one. In this mutual interaction, individuals shape the environment via their actions whereas the behaviours and experiences of the individual are also changed and transformed by the environment. Environmental psychology is the scientific study field of examining this relationship. It can be said that one of the major contributions of environmental psychologists to the literature is that communing with nature provides relaxation, specific knowledge and skills, and environmental awareness for individuals. In this work, it will be analyzed that how being involved in a community gardening activity affects participants' level of environmental awareness. In Çiğdem Neighbourhood, Ankara, a community garden was established thanks to the contributions of Çiğdemim Association which is an active and sophisticated foundation. Main aims of the foundation are to seek solutions for neighbourhood's problems and to act as a mediator between residents and official institutions. Çiğdem Community Garden Project, which is the main topic of this study, is the most important one of Çiğdemim Association's practices. In this study, it will be tried to explain that the effects of Çiğdem Community Garden Project on residents' environmental consciousness by use of literature review of human-environment interaction, content analysis of the project in point, and online interview with the participants as an interpretivist method.

Research Question

How did Çiğdem Community Garden Project affect environmental consciousness of neighbourhood residents?

Hypothesis

Çiğdemim Association provided an increase in environmental awareness of neighbourhood residents with the help of Çiğdem Community Garden Project.

Methodology

In this study, an interpretivist approach is proposed in the analysis of human-environment interaction in the specific case of Çiğdem Community Garden Project. Interpretivist approach assumes that access to reality either given or socially constructed is possible through analyzing social constructions such as language, consciousness, shared meanings, and instruments. Exclusive of numerical data, the project in point was analyzed below through the method of content analysis. In the main part of the study, online interview as a qualitative research method was used in order to collect data and to examine the effects of Çiğdem Community Garden Project on participants' environmental consciousness. Participants were asked eight questions aiming at to discover the change in their level of awareness. They were ensured about protection of their personal data.

Limitations

This study was carried on during quarantine period of COVID-19 in 2020. This situation created certain methodological and researcher-based limitations. As methodological limitations, sample size could not reach an adequate level to find significant relationships from the data. So, a representative of group of Çiğdem Neighbourhood residents whose interview results will be generalized was not obtainable. This created lack of available and reliable data. Researcher-based limitations are, on the other hand, not being able to visit on location, impossibility of direct observation of the participation and productivity level, and not being able to do a face-to-face interview with the participants. Contact information was asked from the chairman of Çiğdemim Association, Fatih Fethi Aksoy. Three residents one of whom was one of the founders of the project, replied the interview request.

Physical environment which includes water, land, plants, buildings, and all of the natural resources has a strong impact on human life by structuring individual behaviors and experiences, interpersonal relationships, and perception of the nature. As a broad generalization, cleanliness and beautifulness of the environment have a major significance on individuals' sense of wellbeing. Since the development of cities, every city has shaped the society it hosts, and in a similar way, cities were influenced and shaped by the individuals and their actions. So, it can be said that there is a mutual interaction between

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

individuals and environment in which they maintain their life. This kind of a mobility enables us to define cities as living organisms. In the fields of social sciences, psychology, and environmental science, there is an acception in the way that it is possible to shape society by shaping the space. At this point, making a mention of environmental psychology might be pertinent. It is mainly an interdisciplinary science that focuses on the interplay between human beings and the environment. Frumkin (2016) indicates that:

Environmental psychology emerged as a field in the 1960s, growing out of the work of social psychologists who recognized that the physical environment played a role in social phenomena such as aggression and cooperation, and the work of cognitive psychologists interested in how context affected perception and cognition. (p. 204)

During the historical development process, social psychology ignored the role of physical environment within the formation of human life, however, together with the emergence of ecological psychology, environmental psychology made a significant progress by leaps and bounds since the late 1960s. Environmental psychology created an interdisciplinary study area including sociology, geography, medicine, architecture, and city planning in terms of examining issues such as urban life, privacy, air pollution, noise pollution, crowd and coping with the stress it creates, etc. This interdisciplinary field is based upon working on the relationship between the living being and its natural environment. To demonstrate, when analyzing the affects of being in a specific room on a person's behaviors, it should not be ignored that the room is a part of a house, that house is a part of an apartment, that apartment is a part of a neighbourhood, that neighbourhood is a part of a city, and lastly that city is a part of a specific geographical region. Therefore, it is possible to analyze the effects of every distinct level on the person separately.

Placing aside the capacity of both individual and the environment to shape each other, there is a therapeutic and educational side of communing with nature. In this study, since it will be analyzed the effects of Çiğdemim Derneği Mahalle Bostanı Projesi on neighbourhood's environmental awareness, the concept of gardening, which is going to be used for the term 'bostancılık' in Turkish throughtout the essay, will be briefly explained in this part. Gardening has long been considered as a meaningful contact with natural environment that enables people to interact with others, physical exercise, engage in an organic activity, develop specific knowledge and skills, and gain environmental awareness. This kind of an activity might be called as ecotherapy which constitutes its base on connection with the earth and its systems. As cited in Camic, Clatworthy & Hinds (2014), Mind (2007) states that "Ecotherapy should be recognised as a clinically valid treatment for mental distress" (p. 3). Hence, involving in gardening activities may help people who may not feel satisfied about meeting the demands of the human world on a safer level. Also, it may contribute to the wellbeing of clinical groups such as children with mental disabilities, adults with mental health difficulties, people undergoing physical rehabilitation, and people with learning disabilities. All in all, spiritual and restorative benefits and tranquility characteristics of gardening provides a feeling of relaxation, an admiration of nature, and pleasure in being outdoors, therefore, it helps developing an environmental awareness to keep it healthy and clean. In the light of these information, from now on, it will be specifically examined the effects and results of being involved in a neighbourhood gardening activity as a resident in the case of Çiğdem Community Garden Project.

Çiğdem Neighbourhood and Çiğdemim Association

Çiğdem Neighbourhood, in which 14.071 residents live, is located on the Konya Road, in the southern part of Ankara. There are high-rise buildings within the neighbourhood, however, due to its location surrounded METU forests and Konya Road, there is no chance to expand within its borders. The major part of the population consists of students and academicians. The neighbourhood unit passes also as the Karakusunlar Neighbourhood and the slum area named as Şirindere is also connected to the same neighbourhood unit. Çiğdemim Association is a district organisation established in 12th of April, 1996 as 'Çiğdem Education, Environment, and Solidarity Association'. The founding purpose of the Çiğdemim Association is to spread the neighbourhood culture, increasing living standards of the residents and ensuring their effectiveness in decision making processes². Also, as cited in Özgür & Uluocak (2011), head of the association at that time states that the association has the mission of helping the mukhtar, to seek solutions for neighbourhood's problems, and to act as a mediator between residents and official institutions. According to Çiğdemim Association's Declaration of 2019, total member number is 667. Although Çiğdemim's main fields of activity may be thought as education, environment, and solidarity as it is apparent in the name, their activities and projects might be gathered under 8 main titles: educational, environmental, cultural, societal, artistic, social relief, EU projects, and defense projects including struggles for social issues. Some of their projects can be exemplified as

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Neighbourhood Library, No Plastic Bag, E-Waste Project, Community Garden Project, Smart Start Project, Blood Donation Campaign, etc. This kind of a variety among the projects and their availability level make Çiğdemim Association a successful one among its counterparts.

Çiğdem Community Garden Project

In 2012's spring months, two academicians İnci Gökmen and Ali Gökmen who are residents of Çiğdem Neighbourhood started an enterprise about establishing a community garden in Çiğdem. Thereupon, with the help of Perm Ankara, information and implementation processes were initiated against the Law No. 5553 which was enacted in 2006. With this law, the production, retention, change of hands, and sale of local seeds were prevented. In the long run, this kind of an amendment may cause the destruction of local seeds all over the country. So, the founders and participants of the Çiğdem Community Garden Project claim that their main purpose was to raise an awareness about local seed growing against the Law No. 5553. In this context, primary objectives of this project can be summed up as: sharing the received information with the residents, meeting with soil, seed, and microbiological structure, protecting and enriching it, getting especially youth and children together with the nature, to recognize and promote local seeds and plant species, to introduce their neighbours and children to the process of growing products in small crates and pans in the garden or on the balcony, increasing productivity of soils which lack nitrogen and phosphate with the applications of mulch and compost of kitchen and garden waste, to create a seed bank with the seeds they produce, to share the seeds and seedlings with their neighbours and demandants, and lastly, to be an intermediary and facilitator in ecological restructuring of the neighbourhood. After the first attempts, a vegetable plantation area of 500 m², 6 raised garden beds, composting area, shady spots, greenhouse area, and water supply tanks were procured. Then, working groups –cleaning, planning, informing, etc.- were constituted with a wise division of labor. After the first successful harvest, workshops were arranged and experiences throughout the process of sowing, planting, and harvesting were shared with participants. Feedbacks of participants were also became guiding in their latter implementations. The project team declares that individuals should be account for the appearance of their environment, so, political ecology should be spoken and discussed more in gardens, local administrations, and cities.

In point of fact, gardening is a productive image in the stance against the corrupted production sector, which is one of the bringings of urbanization process. Moreover, it is an important element for the resident via developing the sense of belonging within the framework of the relationship between the residents and the city they live. The sense of belonging a person gained cannot only be based on holding a piece of land, rather it is about establishing semantic relationships with the idea of obtaining products from the soil. In this context, although individuals were previously alienated to the city they live in, community gardening may turn them into a tool that brings land and humans together. So, it can be said that gardening can strengthen connections with the city and incentives to adopt it. Community gardens in the sense of urban life that eliminates human relations, it is the fact that the relationships established between individuals strengthens their shareability. Therefore, community gardens are of great importance in terms of social integration awareness. Neighbourhood gardens are elements that create reasons for the citizens to communicate with other residents, provide opportunities for socialization, transfer their knowledge, and strengthen the awareness of being a community because they are areas that make the achievement of being together fully shareable. Due to these reasons, community garden projects gained popularity in the recent times. In 2015, under the guidance of Alper Taşdelen, the mayor of Çankaya, Mutlukent Community Garden was went public. This project is supported by Ankara University, Faculty of Agriculture that aims agricultural production without chemicals. Another example is Üsküdar-Kuzguncuk Community Garden which also seeks for gathering both the aged and the young in a peaceful atmosphere. Besides, in Ürünlü Neighbourhood, Bursa, there is a community garden which consists of 67 small gardens. Taking into account all of these, it could be argued that the importance of the nature and inartificial activites started to be internalised by major part of the urban population. Consequently, the concept of community garden became common of late years.

Interview Findings

The interview questions and answers of the participants are stated below:

Did you join individually or with the whole family in the Çiğdemim Neighbourhood Project?

The first participant stated that they joined the gardening activity with the whole family. He wanted his grandchildren to join as well, however, they did not. The second participant stated they joined with his wife. Lastly, the third participant who was one of the founders of the project stated they were all involved in this project in a leading position.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Do you find this project successful? If yes, which features of the project do you find successful?

The first participant claimed that he finds it successful because parents' attitude towards their children about environmental awareness is important and this project contributes to it. The second participant claimed that he also finds it successful because correct way of doing agriculture, respect for nature, solidarity, and correct consumption are the major contributions of the project to residents' lives. The last participant stated that this question was not applicable for him because he was a founder member, so, it is answerable by the participants. However, he was displeased about some of the participants' perception of the project. Not only they did not participate the production process but also they always ask for new products of the community garden.

Did you learn anything new for you during the project? If yes, do you implement or use those information in your daily life?

The first participant stated he learnt that doing this kind of a gardening activity is hard in Ankara because participants are quite willing in winters and springs but there are few during summers. Therefore, their efforts goes down the drain in summers. The second participant stated that he learnt production is possible under different conditions. The last participant stated that he learnt new production techniques, and different soil types.

Do you think that your environmental awareness increased after participating the project?

The first participant declared that he believes his awareness increased because he found out domestic and organic wastes are actually useful in regenerating the soil. The second participant gave the same answer. The last participant declared that he was an environmental activist even before the project. However, in the duration of project, he came to know that recycling of medicines is an underrated issue in Turkey and now, they are trying to launch an initiative about it.

Did you feel any mental or physical differences while involving in community gardening activities?

The first participant said that he left the neighbourhood for 5 years, however, he could not break his connection with the community garden. Working at and visiting the garden became a part of his life. The second participant said he felt more peaceful mentally, and more vigorous physically. The last participant said that he found out there is a hormone released in human body when s/he involved in natural activities similar to serotonin. He could literally felt it.

Have you changed your amount of water use?

The first participant indicated that he was always conscious about the importance of water use independently of the project. The second participant only said yes, I have changed. The last participant said amount of water use is an global issue that we all should be aware, as well.

Has there been any change in your thoughts about the concepts of waste and recycling?

The first participant stated that he learnt about the significance of waste parsing. After that, he watched foreign originated documentaries about this issue. The second participant only said yes. The last participant stated that the most important change in his thoughts was about medical recycling.

Has there been any change in your garbage disposal habits?

The first participant claimed that they gained the habit of waste parsing after the project, however, they regretfully broke this habit because garbage collectors mix the trash and recycling. The second participant claimed that they found out what compost is and how domestic waste can be used in recycling process. The third participant claimed that they no longer throw medicines away, on the contrary, they give medical waste in to authorities.

Conclusion

Community gardens continue to gain popularity all over the country because of the rising trend of natural life-style. As it is accepted that gardening provides therapeutic experiences for mental health thanks to the studies of environmental psychology, the role of nature has a solid grasp on urban population. Therefore, projects similar to community gardening are also increasing incrementally. As cited in Uzgören & Erdönmez (2017), Gehl (1987) indicates that "If activities and people come together, each individual activity promotes another..." (p. 107). If findings of the interview were analyzed, it can be said that Çiğdem Community Garden Project affected participants' way of life in a positive way. Although data collection process could not work properly due to extraordinary conditions we are in, interview results show that people are happy and feel more conscious about environmental issues after taking part in gardening activities in Çiğdem Community Garden. However, there are two different aspects of the results. Answers of the founder member paints a dissatisfied picture about insufficient attention of this kind of activities. Concepts such as recycling, soil types and their different needs, microbiological structures, protecting and enriching environment, meeting with plant species, and local seed growing should attract more attention according to the supervisor of the project. Nevertheless,

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

because the aim of this study was to examine and analyze the change in participants' environmental consciousness, not the supervisors, it can be concluded that the residents who actively took part in the activities of Çiğdem Community Garden are more conscious and knowledgeable about the physical environment thanks to the restorative and spiritual benefits of it. Controlling the appearance of the environment, working with their hands, act of producing, and demonstrating effort helped them in the process of developing an awareness.

References

- [Clatworthy, J.](#), [Hinds, J.](#) and [M. Camic, P.](#) (2013), "*Gardening as a mental health intervention: a review*", [Mental Health Review Journal](#), Vol. 18 No. 4, pp. 214-225.
- Frumkin, H. (2016). *Environmental health: From global to local*. San Francisco, CA: Jossey-Bass, a Wiley brand.
- Özgür, Ö., Uluocak, G. (2011), *Kentleşme-kentlileşme sürecinde sivil toplum örgütlerinin rolü: Ankara'da bir semt derneği ve gecekondu mahallesi örneğinde bir değerlendirme*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Vol. 8 No. 1, p. 11
- Uzgören G. & Erdönmez, M. E. (2017). Kamusal Açık Alanlarda Mekan Kalitesi ve Kentsel Mekan Aktiviteleri İlişkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir İnceleme, *Megaron*, 12 (1), 41-56.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

MALİ YAPI VE KAYNAK KULLANIMI

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİ BÜTÇE VE KAYNAK KULLANIMI

Kerem Ünlü

Türkiye de sivil toplum örgütlerinin zayıf ve etkisiz olunduğu biliniyor ama Çiğdemim Derneği'nin Çiğdem Mahallesi'nde ne kadar etkili ve efektif bir sorumluluk üstlendiği ve Çiğdem mahallesi'ndeki birliği, beraberliği, yardımseverliği ve gönüllüğu olumlu seviyede etkilediği bilinmektedir. Türkiye'de var olan çoğu sivil toplum örgütünün aksine yıllar boyunca çok fazla yol kat etmiş ve birçok başarıya ulaşmış olan Çiğdemim Derneği bu konuda Türkiye için güzel bir örnek. Fakat sivil toplum örgütlerinin bütçe ve kaynak oluşturmaları konusunda sıkıntılar yaşadığı ve Türkiye'de fazla destek ve ilgi görmeyen örgütler oldukları ortadadır. Bu çerçevede, bu araştırmanın yola çıkış noktası, Çiğdemim Derneği'nin 1996 yılından günümüze kadar yükselerek ve artan bir profille gelmesinin arkasında yatan bütçe ve kaynaklarının nasıl oluşturuğu ve kullanıldığı sorusudur.

Sivil Toplum Kuruluşu Kavramı

Belirli amaçları gerçekleştirmek için devlet örgütlenmesinden farklı olarak yapılanmış ve belli konularda kamuoyunu aydınlatmak veya yönlendirmek için çalışan ve gönüllülük esasıyla hareket eden kuruluşlara 'Sivil Toplum Kuruluşları' (STK) denilmektedir. Sivil Toplum Kuruluşları günümüzde toplum yararına çalışan, demokrasinin gelişimine katkıda bulunan, kâr amacı gütmeyen, devletten ayrı hareket edebilen, siyasal iradeyi ve yönetimi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyebilen bir örgütlenme türüdür (İslamoğlu, 2011). STK'lar Türkiye de gelişmekte olan ve ileriki zamanlarda daha da fazlasını etkisini gösterecek olan sivil toplum örgütlenme biçimidir. STK'lar aslında halkın destekçisi adeta halkın yükselen sesi ve demokrasinin kaybolduğu toplumlar ve yozlaşmanın fazlasıyla yüksek olduğu toplumlar için adeta bir çıkış kapısı gibidir. Türkiye'de birçok farklı biçimde sivil toplum örgütlenmiştir.

Türkiye'de kuruluş tiplerine göre bir ayırım yapıldığında sivil toplumun örgütlenme biçimleri farklı görünümde elde eder;

- a) Dernekler,
- b) Vakıflar,
- c) Sendikalar,
- d) Kooperatifler,
- e) Meslek kuruluşları,
- f) Sanayi ve ticaret odaları ve borsaları,
- g) Esnaf ve sanatkârların örgütlenmeleri,
- h) Barolar,
- ı) Türk mühendis ve Mimar odaları birliği,
- j) Ziraat odaları,
- k) Tabip odaları,
- l) Ecza odaları,

Dernek Kavramı

Dernekler, kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere en az yedi gerçek veya tüzel kişinin bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluğudur (5253 sayılı Dernekler Kanunu). Aslında sivil toplumun önemli görünüm biçimlerinden birisidir. Dernekler aslında kentleşme ve kentlileşme sorunu sonrasında popülerlik kazanmış sivil toplum örgütlenme biçimidir. Bu sorun ortaya çıktığından beri insanlar yalnızlığa itildiler ve böylece birbirini tanımayan insanların yabancılaşmasını giderecek bir örgütlenme biçimi olarak karşımıza dernekler çıkmaktadır. Böylece kentleşme ve kentlileşme arttıkça kişiler apartmanlardaki eski kültürlerini kaybedip yalnızlığa hapsolmek yerine benzer görüşleri paylaştığı, aynı konulara ilgisi olduğu insanlarla bir araya gelerek bu sorunun etkisini birazcık da olsa hafifletmek ve yalnızlıktan kurtulmak için dernek denen örgütlenmeleri kurdular.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma ADM4222, Studio of Public Reasoning, dersi kapsamında Çiğdemim Derneği'nin bütçe ve kaynak kullanımını irdelemektir. Bu temel amaç doğrultusunda, araştırma dört farklı boyutta ele alınmıştır;

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

-Araştırmanın birinci alt amacı, Çiğdemim Derneği'nin bütçe ve kaynaklarını oluşturan öğelerin tespitidir.

-Araştırmanın ikinci alt amacı, Çiğdemim Derneği'nin sahip olduğu bütçe ve kaynakların kullanıma nasıl karar verildiğinin incelenmesidir.

-Araştırmanın üçüncü alt amacı ise, Çiğdemim Derneği'nin sahip olduğu bütçe ve kaynak kullanımının nasıl denetlendiğinin incelenmesidir.

-Araştırmanın dördüncü alt amacı ise, Çiğdemim Derneği'nin bütçe ve kaynak kullanıma ait tutması gerektiği defterler hangileridir.

Araştırmanın Yöntemi

Belirlenen sorulara yanıt aramak için nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Çiğdemim Derneği'nin bütçe ve kaynak kullanımı, bunların kullanımına nasıl karar verildiği ve denetiminin nasıl yapıldığı, Dernek Başkanı, Fatih Fethi AKSOY ile gerçekteştirilen telefon görüşmesi sırasındaki anket aracılığı ile Çiğdemim Derneği'nin web sitesinde yer alan Dernek Tüzüğu aracılığıyla anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Araştırmaya Konu olan "Çiğdemim Derneği" ve "Çiğdem Mahallesi" "Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği" olarak 1996 yılında Çiğdem Mahallesi sakinleri tarafından kurulan dernek, Ankara'da 24 yıldır faaliyet göstermektedir. Derneğin amacı Çiğdem Mahallesinin çağdaş kent gereklerine uygun altyapı çevre düzenlemelerine yardımcı olmak, bu konularda belediyelerle ve resmi kuruluşlarla iş birliği yapmaktır. Mahallenin ihtiyacı olan eğitim, sağlık ve spor tesislerinin tespit edilmesi ve bir an önce yapılmasının sağlanması, mahallemizde mevcut olan eğitim, spor ve sağlık tesislerinin bakım, onarım ve korunmalarına yardımcı olmak ve etkin bir şekilde kullanılmalarını sağlamak, Mahalle sakinlerinin ihtiyaçlarına yönelik kurslar açmak, bu konuda çalışanlara yardımcı olmak, kültürel, sosyal ve sportif etkinlikler düzenlemek, mahalle sakinlerinin tanışmalarını, birlikte vakit geçirmelerini sağlayarak dayanışmayı artıracak etkinlikler düzenlemek.(Çiğdemim Derneği Web Sitesi,2020)

Mahallemiz Ankara'nın Güneyinde, Konya Yolu üzerindedir. Kızılay'a uzaklığı 5 Km. Ulus'a uzaklığı 11 kilometredir. Güneyimiz ve Batımız ODTÜ ormanı ile kaplıdır. Doğu sinirimiz Konya Yolu ile birleşmekte, Kuzeyimizde ise Diş İşleri Bakanlığı'na ait bir telsiz istasyonu bulunmaktadır. Bu sınırlar çerçevesinde mahallemizin genişleme olanağı bulunmamaktadır. Kızılay Çayyolu metrosunda Söğüt özü istasyonunda inerek 134 numaralı Çiğdem Mahallesi ring otobüsleri ile mahalleye ulaşılabilmektedir. Ayrıca Ulus Atatürk Spor Salonu karşısından kalkan 100.Yıl dolmuşlarının son durağı mahallemizdir. Gene Kızılay Güvenpark'tan kalkan Çiğdem Mahallesi dolmuşları da mahallemize hizmet vermektedir (Çiğdemim Derneği Web Sitesi, 2020). Mahalle, yüksek katlı yapılardan oluşmaktadır. Mahalle'de bir ilköğretim okulu, üç kolej, bir Fen Lisesi, bir Anadolu Öğretmen Lisesi bulunmaktadır. Mahalle'nin Orta Doğu Teknik Üniversitesi sınırlarında olması dolayısıyla, mahalle sakinleri arasında öğrenci ve akademisyen nüfus oldukça fazladır. (Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 2011)

Bütçe ve Kaynakların Oluşturulması

Yapılan araştırma sonucunda Çiğdemim Derneği'nin bütçeyi oluşturan birçok gelir kaynağı olduğu görülmüştür. Derneğin gelir kaynaklar şunlardır;

Madde 24: -Üye aidatı,

-Dernekçe yapılan yayımlar, tertiplenen piyango, balo, eğlence, temsil, konser, spor yarışması ve konferans gibi faaliyetlerden sağlanan gelirler,

-Derneğin mal varlığından elde edilen gelirler,

-Bağışlar ve yardımlar,

-Yardım toplama hakkındaki mevzuat hükümlerine uygun olarak toplanacak bağış ve yardımlardır (Dernek Tüzüğu Madde 24,2020).

Bunlara ek olarak Madde 33'de sözü geçen borçlanma durumu da aslında dernek için bir gelir kaynağı olarak sayılabilir.

Madde33: Dernek amacını gerçekteştirmek ve faaliyetlerini yürütebilmek için ihtiyaç duyulması halinde Yönetim Kurulu kararı ile borçlanma yapabilir. Bu borçlanma kredili mal ve hizmet alımı konuları da olabileceği gibi nakit olarak da yapılabilir. Ancak bu borçlanma, derneğin gelir kaynakları ile karşılanamayacak miktarda ve Derneği ödeme güçlüğüne düşürecek nitelikte yapılamaz (Dernek Tüzüğu Madde 33, 2020)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Bunlara ek olarak belli şartlar ve sınırlamalarda getirilmiştir. Örneğin, derneğin dış ülkelerdeki gerçek ve tüzel kişilerden veya diğer kuruluşlardan yardım alabilmesi için önceden mülki idare amirliğine bildirimde bulunması gerekir (Dernek Tüzüğü Madde 24,2020). Madde 24 2.fıkraya ek olarak Madde 25’de derneğe bir sınırlama getirilmiştir. Dernek, siyasi partilerden, işçi ve işveren sendikalarından ve mesleki kuruluşlardan herhangi bir suretle maddi yardım kabul edemez ve adı geçen kuruluşlara yardımda bulunamaz (Dernek Tüzüğü Madde 25,2020). Yapılan araştırmalara göre Çiğdemim Derneği’nin web sitesinde yer alan dernek tüzüğünde detaylıca birçok bilgi verilmiştir. Tüzüğün 27.maddesinde dernek gelirlerinin nasıl toplanacağı ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır.

Madde 27: Dernek gelirleri alındı belgeleri ile toplanır. Dernek gelirlerinin bankalar aracılığıyla toplanması halinde banka tarafından düzenlenen dekont veya hesap özeti gibi belgeler alındı belgesi yerine geçer. Dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak alındı belgeleri Yönetim Kurulu kararı ile bastırılır. Dernek adına gelir tahsil edecek kişi ya da kişiler, yetki süreleri de belirtilmek suretiyle Yönetim Kurulu kararı ile tespit edilir. Gelir tahsil edecek kişilerin açık kimliği, imzası ve fotoğraflarını ihtiva eden yetki belgesi, Dernek tarafından üç nüsha olarak düzenlenerek, Dernek Yönetim Kurulu Başkanı tarafından onaylanır. Yetki belgelerinin birer sureti dernekler birimine verilir. Yetki belgelerinin süresi Yönetim kurullarının görev süresi ile sınırlıdır.

Giderlere ilişkin harcamalarda fatura ya da makbuz alınır. Belirtilen belgelerin sağlanamadığı ödemelerde harcama belgesi düzenlenir ve ödemeyi yapan tarafından imzalanır. Bu tür harcama belgeleri Yönetim kurulunca onaylanır. Alındı belgeleri ile fatura, makbuz ve harcama belgelerinin saklama süresi özel kanunlarda gösterilen daha uzun süreye ilişki süreler saklı kalmak üzere beş yıldır. (Dernek Tüzüğü Madde 27, 2020)

Bu bilgilerden yola çıkıldığında dernek epey detaylı bir şekilde boşluk ve açıklık kalmayacak şekilde tüzüğünde birçok konuyu düzenlemiştir ve bunu yapmasının altında derneğin herhangi bir sıkıntı çıktığında zıtlıkla ya da belirsizlik ile karşılaştığında tüzüğün rehberlik edecek olması ve derneğe yeni gelenler için veya derneğe finansal destek olmak isteyenler için de rehber niteliğinde yararlı olması amacıdır.

Bütçe ve Kaynak Kullanımın Kararı

Yapılan araştırmalara göre derneğin web sitesinde yer alan dernek tüzüğünün 28.maddesine göre:

Derneğin bütün harcamaları Yönetim Kurulu kararıyla yapılır. Ancak ivedi durumlarda başkan, Yönetim kurulunca önceden belli edilecek harcamaları yapar ve bu harcamalar ilk Yönetim Kurulu toplantısında karara bağlanır.Derneğin paraları milli bankalarda dernek adına açılacak hesaplarda saklanır. Bu hesaptan para çekmek veya bir yere para göndermek başkan, başkan vekili ve sayman üyeden en az ikisinin imzasıyla mümkündür (Dernek Tüzüğü Madde 28,2020)

28.maddenin 1.fıkrası uyarınca derneğin yapmış olduğu ve bundan sonraki zamanlarda yapacağı proje harcamaları gibi her türlü harcamayı Yönetim Kurulu kararıyla yapılır. Yani demek oluyor ki aslında yapılacak projelerin Yönetim Kurulu tarafından destekleniyor ve beğenilmiş olması gerekiyor. Diğer bir deyişle, Yönetim Kurulu aslında derneğin bütçe ve kaynak kullanımı üzerinde bir nevi kısıtlayıcı bir kuruldur, ama bir sonraki bölümde inceleneceği üzere derneğin bir Denetim Kurulu vardır ve bu kurulun yetkileri ve görevleri Dernek Tüzüğünde düzenlenmiştir.

Bütçe ve Kaynak Kullanımının Denetlenmesi

Çiğdemim Derneği’nin elde ettiği gelirlerin ve kaynakların kullanımının, gelir gider hesaplarının bunların hepsinin bir denetimi olmalı ve bu denetimi yapacak birim de derneğin tüzüğünde 21.maddede düzenlenmiştir. Dernek Başkanından elde edilen detaylı bilgiye göre derneğin oluşturmuş olduğu denetleme kurulu dışında başka hiçbir kuruma veya kişiye denetim yaptırmıyorlar. Aşağıda ise dernek tüzüğünde yer alan denetleme kurulu ile ilgili madde görölmektedir.

Madde 21: Denetleme Kurulu üç asil, üç yedek üyesi Genel Kurul tarafından seçilir.

Denetleme Kurulu’nun Görevleri

En geç altı ayda bir ve belirsiz zamanlarda derneğin bütün hesap ve işlemlerini, Yönetim Kurulu’nun işlem ve faaliyetlerini, derneğin mali durumunu incelemek ve denetlemek,

Denetleme sonucu düzenlenecek raporları Yönetim Kurulu’na ve her yıl Genel Kurul toplanmasından önceki hazırlanacak yıllık raporları Genel Kurul’a sunmak,

Gerektiğinde Genel Kurul’u toplantıya çağırarak. (Dernek Tüzüğü Madde 21,2020)

Derneğin Tutması Gereken Defterler

Derneğin elde ettiği gelirler ve yaptığı giderlerin tutulduğu, derneğin bünyesinde yer alan her türlü kaynağın kayıtlarının tutulduğu defterler de olmalı. Bu defterler ise dernek tüzüğünün 26.maddesinde

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

belirtilmiştir. Dernekler işletme hesabına esasına göre defter tutmakla yükümlüdürler ve aşağıda Çiğdemim Derneği'nin tuttuğu defterler yer almaktadır.

Madde 26: Dernek aşağıda adı yazılı defterleri tutar:

Üye kayıt defteri; derneğe girenlerin kimlikleri, derneğe giriş tarihleri, aylık ve yıllık aidatları bu deftere yazılır.

Karar Defteri; yönetim kurullarının kararları tarih ve numara sırası ile bu deftere yazılır ve kararlar altı başkan ve üyelerce imzalanır.

Gelen ve giden evrak defteri; gelen ve giden evrak tarih ve numarası ile bu deftere kayıt olunur.

Gelir ve gider defteri; dernek namına alınan bütün paraların alındıkları ve harcanan paraların da verildikleri yerler, açık ve düzenli olarak bu defterde gösterilir.

Demirbaş defteri; derneğe ait demirbaş eşyalar bu deftere işlenir.

Alındı belgesi kayıt defteri; dernek gelirlerinin toplanmasında kullanılacak olan alındı belgeleri en küçük olan cildinden başlamak üzere alt alta yazılmak suretiyle bu deftere kayıt olunur.

Bu maddede sayılan defterlerin noterden tasdikli olması zorunludur. (Dernek Tüzüğü Madde 26, 2020)

Dernek Tüzüğünden elde edilen bilgilere ek olarak Dernek Başkanı Fatih Fethi AKSOY ile yapılan anket sonrasında elde edilen detaylı bilgiler ve araştırmanın kapsamı olan bütçe ve kaynak kullanımı, nasıl kayıtlarının tutulduğu ve denetimin nasıl olduğu konuları ile ilgili avantajlar ve dezavantajlar yer almaktadır.

Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Fethi AKSOY ile yapılan anket sonuçları aşağıda yer almaktadır:

1) Dernek tüzüğü'nün 28 maddesine göre derneğin bütün harcamalarını yönetim kurulu karar veriyormuş bunun avantajları ve dezavantajları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Herhangi bir dezavantajı yok. Katılımcılık ve şeffaflık ilkesi gereğince yapacağımız tüm harcamaları, genel kurul kararları doğrultusunda, GYK (Genişletilmiş yönetim kurulu) kararıyla yapıyoruz. Şu anda tüzükte olmayan ama yönerge ile bir satın alma komisyonu oluşturduk ve 1500 TL üzerindeki mal ve hizmet alımlarını bu komisyon aracılığıyla yapıyoruz.

2) Dernek elde ettiği gelirinden vergi vermekle yükümlü mü eğer yükümlü ise dernek bu durum hakkında ne düşünüyor?

Bir iktisadi işletmemiz olmadığı için vergi yükümlülüğümüz yok. Aidat ve bağış olarak gelirlerimizi kaydediyoruz.

3) Sizce derneğin bütçesi ve kaynakları yeterli düzeyde mi? Eğer değilse ne gibi sıkıntılarla karşılaşıyorsunuz?

Harcamalarımızı sınırlandırdığımız ve daha çok gönüllülük ve imece ile işlerimizi/etkinliklerimizi yaptığımız için bütçemiz yetiyor.

Gelir kaynaklarımız: üye aidatları, bağışlar, eğitim desteği (burs) fonu bağışları, etkinliklerden elde edilen gelirler (bağış olarak kaydediliyor), muhtelif satışlar ve banka gelirleri olarak sıralanabilir.

Aidat toplama oranımız %80'in üzerindedir.

4) YK görevleri arasında yıllık bilanço'yu düzenlemek ve genel kurula ve denetleme kuruluna sunmak var, YK içinde muhasebe konusunda ve nasıl bilanço hazırlanması ile ilgili uzman kişiler var mı?

Dernek Saymanı ile birlikte tabloyu hazırlıyoruz. GYK üyeleri arasında mali müşavir arkadaşlarımızdan ve muhasebecimizden de destek alıyoruz.

5) Denetleme kurulu içerisinde denetim konusunda uzman kişiler var mı ve denetleme kurulu dışında derneği denetleyen başka bir denetleme aracı veya kurum var mı?

Sivil Toplumla İlişkiler müdürlüğü'nün hazırladığı dernek iç denetim formu çerçevesinde yılda iki kez denetleme kurulu üyeleri denetim yapıyor. Herhangi bir zorluğu yok. Başka denetim yaptırmıyoruz.

6) Dernek tüzüğüne göre epeyce tutmanız gereken defterler var bunların tutulmasından sorumlu uzman kişiler var mı? (Muhasebeci)

İşletme defterini sayman diğerlerini genel sekreter tutuyor. Herhangi bir zorluk yaşamıyoruz. Gerektiğinde muhasebeci desteği alıyoruz.

7) Tutulan defterlerin, bütçe hesap işlemlerinin ve derneğin mali durumunu derneğin denetleme kurulu inceliyor, peki bunlarla ilgili maliye bakanlığının veya başka bir kurumun denetimden geçiyor musunuz?

İktisadi işletme olmadığı için yok. Sivil Toplumla İlişkiler müdürlüğü gerekli durumlarda kendi elemanları ile denetleme yapabiliyorlar.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

8) Derneğinizin bunca yıl başarılı ve giderek yükselen profilinin arkasında yatan bütçe ve kaynak kullanımı hakkında ne düşünöyorsunuz? (Artı gördüğünüz veya eksik olduğunu düşünöduğünüz konular neler) Çünkü onca projeye imza atmanızı onca yardımda bulunmanızı sağlayan en temel gereksinim bütçe ve kaynaklar

ÇİĞDEMİM DERNEĞİ 31.12.2019 TARİHLİ GELİR GİDER TABLOSU						
GİDERLER			GELİRLER			
Hesap	Alt Hesap	Toplam	Hesap	Alt Hesap	Toplam	
Genel Giderler	Elektrik Gideri	1.237,57	Üye Ödentileri	Aidat	17.224,00	
	Haberleşme Gideri	427,88		Diğer Bağış ve Yardımlar	Bağış	5.073,00
	Temizlik Gideri	702,40	Burs		52.370,00	
	Kırtasiye Gideri	286,38	Finasal Gelirler		Finansal Gelirler	16.792,48
	Diğer Genel Giderler	12.546,95		Resim Etkinlik Geliri	1.250,00	
	Su Gideri	83,84		Muhtelif Satışlar	46.575,58	
	Personel Gideri	Personel		1.107,48	Bağlama Etkinlik Geliri	835,00
Muhasebeci		700,00		Dans Etkinlik Geliri	340,00	
Amaç ve Hizmet Giderleri		Diğer Amaç ve Hizmet Gid.	5.612,51	Briç Etkinlik Geliri	390,00	
	Etkinlik Giderleri	706,54	Fotoğraf Etkinlik Geliri	950,00		
	Bostan Giderleri	333,68	Gezi Geliri	16.740,00		
	Duke Edingburg Ödül Prog.	1.535,00	Gitar Etkinlik Geliri	845,00		
	Kütüphane Giderleri	62,59	TM Koro Etkinlik geliri	375,00		
	Burs Ödemeleri	35.550,00	Kıryama Kursu	500,00		
	Diğer Giderler	Banka Gideri	998,00	İngilizce Kursu	1.080,00	
BİRLİKTE PROJESİ		Birlikte Projesi	57.667,55	El Sanatları Kursu	1.415,00	
	Diğer Gelirler			Salon Kirası	430,00	
				Ruşça Etkinlik Geliri	555,00	
Kültürel Etkinlik Geliri		2.352,00				
Birlikte Projesi 2.Yıl		36.890,30				
Birlikte Projesi		63.644,73				
Zumba Etkinlik Geliri		115,00				
Satranç Etkinlik Geliri		340,00				
Yoga Etkinlik Geliri		495,00				
İnternet Reklam Geliri		75,00				
TOPLAM GİDER		142.210,72	TOPLAM GELİR		267.652,09	
			2019 YILI GELİR	125.441,37		
			2018 YILINDAN DEVİR	101.962,24		
			2020 YILINA DEVREDEN	227.403,61		

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Bütçemizi oldukça iyi kullanıyoruz. Gereksiz harcamalarımız yok. Kendi mekanımızı alabilmek için para biriktiriyoruz. Gönüllü katkılarımız oluyor. Etkinliklerde mümkün olduğunca masraf yapmıyoruz. Mahalle sakinlerinin sonsuz bir güveni ve desteği var.

Bu tabloda da görüldüğü üzere derneğin aslında birçok gelir kaynağı vardır. Tüzükte belirtilen başlıkların en detaylı dökümü görülmektedir ve buradan anlaşılacağı üzere de aslında dernek yıllar içinde çok başarılı ve yükselen bir profilde ilerlemiş. Peki akla şu soru geliyor dernekler vergi veriyor mu, bu sorunun cevabını da Dernek Başkanı Fatih Fethi AKSOY yukarı da yanıtlamıştır; derneklerin iktisadi işletmeleri olmadığı sürece elde ettikleri gelirlerden vergi vermekle yükümlü değildirlir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere Çiğdemim Derneği'nin en çok gelir elde ettiği ve gider yaptığı kalemlerin Birlikte Projesi olduğu görülüyor. Bu proje de Avrupa Birliği Projesinden elde edilen gelir olarak biliniyor. Derneklerin etkinliklerde elde ettiği gelirler çok küçük çaplı olup derneklerin başka büyük projelere ve toplumun finansal desteğiyle ayakta durduğu sonucuna da varıyoruz. Çiğdemim Derneği Başkanı Fatih Fethi AKSOY'un söylediği gibi Dernek mahalle sakinlerinin büyük desteğine sahip. Bu da Bağış ve Yardımlar gelir kalemi altında da açıkça görülüyor.

Sonuç

Dernek ile ilgili bilgiler toplanıp incelendikten sonra Çiğdemim Derneği'nin 1996 yılından bu yana yükselen profilinin ve bunca yıl yapmış olduğu projelerinin, yardımların ve aktivitelerin arkasındaki başarının aslında bütçe ve kaynak kullanımının yönetiminin olduğunu sonucuna varılmıştır ve Dernek Başkanı Fatih Fethi AKSOY'un ifadesi 'mahalle sakinlerinin derneğe sonsuz güven ve desteği var' yıllarca devam eden başarının arkasındaki desteği de gösteriyor. Gelir-gider ile ilgili konularda gerektiğinde muhasebeci yardımı aldıkları da derneğin aslında ne kadar profesyonelce ilerlediğinin belirtisidir çünkü dernekler ne kadar ticari işletme sayılmasalar da bilanço esasına göre defter tutmasalar bile işletme hesabına göre defter tutarlar ve gelir-gider tablosu hazırlamak zorundadırlar ve bunları yapabilmek uzmanlık ister ki Çiğdemim Derneği'nin bu konuda da başarılı ve uzman olduğu yapılan araştırmalar sonucunda görülmüştür. Çiğdemim Derneği'nin 2020 yılına devreden toplam geliri 223.954,42 olduğu görülmektedir. Çiğdemim Derneği'nin 24 yılda bu denli aktif olabilmesi ve bu denli fazla projeye ve etkinliğe imza atabilmesinin arkasında yatan sebep Çiğdemim Derneği'ni diğer derneklere ayıran en büyük özelliği bütçe ve kaynak kullanımının profesyonel olmasıdır. Türkiye'de derneklere olan finansal desteklerin daha fazla olması ve derneklerin toplum genelinde daha fazla ilgi toplaması ümit edilmektedir çünkü dernekler sayesinde mahalle sakinleri hatta mahalle dışındaki insanlar bile fazlasıyla fayda elde edebilir. Çiğdemim Derneği bu bağlamda çok güzel bir örnektir.

Kaynakça

- İslamoğlu S. (2011), Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Kastamonu Basınında Sivil Toplum Kuruluşları, Konya: Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- www.cigdemim.org.tr
- Çiğdemim Dernek Broşürü (2020)
- Çiğdemim Dernek Tüzüğü

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

AVRUPA BİRLİĞİ HİBE PROGRAMLARININ ÇİĞDEMİM DERNEĞİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ VE DERNEĞİN BU KONUDAKİ DENEYİMLERİ

Adeviye Ünal

Çiğdemim Derneği 25 senelik aktif bir mahalle derneği olup günümüzde de çoğu projesini gerçekleştirmek için geniş bir kadroyla çalışmalarına devam etmektedir. Çiğdemim Derneği birçok farklı konuda proje uygulamakta ve projelerini her geçen gün ilerletip gerçekleştirmektedir.

Derneğin tüzüğünün 4. maddesinde:

“ Dernek, Atatürk ilke ve devrimleri ile gerçekleşmiş olan hakların korunması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve çağdaş eğitim yolu ile çağdaş insan ve çağdaş topluma ulaşılması amacını güder. Örgütlü toplum oluşturulması için çalışır. Komşuluk ilişkilerinin ve dayanışmanın geliştirilmesini hedefler. Derneğin amacı, Çiğdem Mahallesi'nin çağdaş kent gereklerine uygun alt yapı ve çevre düzenlemelerine yardımcı olmak için gerekli girişimlerde bulunmak; mahalledeki kurulmuş ve kurulacak eğitim ve sağlık kuruluşlarının yapımı, korunması ve donatılması konusunda destekte bulunmak, mali imkan yaratılması için gerekli çalışmaları yürütmek; mahalle gençlerinin boş zamanlarını değerlendirmelerine dönük hizmetlere öncülük etmek ve katkı sağlamak, gerektiğinde Mahalle Muhtarlığı ile bu amaçlara dönük işbirliği yapmak, kültür ve sanat etkinlikleri düzenlemektir.” ifadesi yer almaktadır.

Derneğin amaçları genel anlamda çağdaş bir toplum yaratmak gibi görünmektedir ve bunu gerçekleştirmek için de en verimli projeler Avrupa Birliği projeleridir. Çünkü genel anlamda Avrupa Birliği projelerinin amaçları da Türkiye'deki insanları kalkındırmak ve ilerletip çağdaş bir toplum düzeyine ulaştırmaktır. Bu rapor çalışmasında derneğin faaliyet raporları içerisindeki Avrupa Birliği Projeleri nin Çiğdem mahallesinde yaşayan insanların üzerinde nasıl bir etki bıraktı? Yapılan projeler mahallede yaşayan insanlara ne kadar faydalı oldu? sorularının yanıtına cevap arayacağım. Sorularımın cevabına ulaşırken ise Avrupa Birliği projelerinin nasıl bir süreçten geçtiğini ve bu projelerin genel anlamda denetim yapısını da inceleyeceğim.

Çiğdemim Derneği 2005 yılına kadar Avrupa Birliği projelerine ya da diğer hibe programlarına katılmayı düşünmemiştir. Bunun sebebi ise hem projeleri yazmaya yetecek bir bilgi ve donanım yapılarının olmaması hem de projelere sıcak bakmamalarıydı. Ayrıca başvuruların İngilizce dili koşulu olması da derneğin bu projelere katılmasını engelleyen diğer sebeplerden biriydi. Dernek kendini 2005 yılına kadar çeşitli kurumların verdiği eğitim ve toplantılara katıldıkça kendini geliştirdi. Dernek ilk projesine 2005 yılında başvursa da olumlu bir geri dönüt alamadılar. Daha çok çalışmaları ve daha çok öğrenmeleri gerekiyordu. Bu süreçten sonrada öğrenmeyi bırakmayarak kendilerini geliştirdiler.

ÇİĞDEMİM derneğinin en önemli projelerinden bazıları olan Sivil Düşün-2017: Ankara Ekolojik Toplum ve Yaşam Günleri-4 "Sürdürülebilir bir Dünya İçin Farkındalık ve Çocuklar" ve '1-2 Haziran 2017 : Çiğdemim Mahalle Bostanı'nda seminer ve atölye çalışmaları ' olarak projelerin başını çekiyor. Bu çalışmalar ODTÜ Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi Prof.Dr. Gaye Teksöz ve öğrencileri tarafından gerçekleştirilmiştir. İlk oturumda dernek ve mahalle bostanı tanıtılmış sonrasında Gerçek bir Öyküden Yola Çıkarak Yaşadığımız Yer ve Yaşam Tarzımızla İlgili söyleşi gerçekleştirilmiştir. Öğleden sonraki oturumda Yaşadığımız Yeri Keşfetme etkinliği öğretim görevlisi Güliz Karaaslan tarafından gerçekleştirilmiştir. İkinci gün , doğal kaynakların Dünyadaki serüveni ve insanın bu serüvendeki yeri ile ilgili farkındalık yaratmak ve çocukların suyun gelecekteki serüveni ile ilgili öngörüde bulunmasını sağlamak. Yaşlı Su, Bugün dişimi firçaladığımız su bir zamanlar dinozorların içtiği su ile aynı! Suyumuz Nereden Geliyor – Nereye Gidiyor / Su Ayak İzlerimiz... konuları işlenmiş. Öğleden sonraki oturumda ise ODTÜ Toplum Bilim Merkezine gidilerek Dr. Serap Bilen tarafından Organik Atıkların Geri Dönüşümü Hakkında Bilgi verilmiş ve Farkındalık yaratılmıştır. 3 Haziran 2017 : Elmadağ Güneşköy Organik Çiftlik ziyareti ve burada çevremizi tanyalım faaliyeti Claira Özel tarafından gerçekleştirilmiştir. Projelerin genel hatlarına bakıldığı zaman toplumda bir farkındalık yaratılmaya çalışılmış ve bu farkındalık ise çocuklardan başlamıştır. Bu projelerin çocuklar için yapılması hem geleceğe yatırım olarak görülmüş hemde çocuk öğrendiğiyle eve en çok farkındalığı getirecek kişidir. Öğrendiğini annesinin babasının da yapmasını isteyerek kelebek etkisi yaratacaktır. Bazı projelerinde ne kadar etkili ve verimliliğini incelemek adına detaylı incelenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bu yüzden ÇİĞDEMİM Derneğinin YAşAM ENGEL TANIMAZ projesini detaylı olarak ele alacağım. İlk olarak ÇİĞDEMİM Derneği bu çalışmayı yaparken toplam nüfusun %12.29'unu oluşturan engelli komşularının sosyal yaşamda görülmediği, etkinliklere katılmadıklarını tespit edince bu konuda

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

bir proje yapmanın gerekli olduğuna karar vermiştir. Engelliğe neden olan koşulların ortadan kaldırılması, toplumsal bilincin arttırılması ve engelli bireylerin sosyal, ekonomik ve siyasi arenaya tümüyle dahil olduğu bir toplum yaratmak için gerekli fırsatların sağlanması amacıyla “Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz!” adını verdiği projesini hazırladı ve proje Ankara Kalkınma Ajansı tarafından destek görmüştür.

Proje kapsamında ilk olarak 21 Eylül 2016 tarihinde gerçekleşen ve projenin ilk etkinliği olan bu eğitimle proje ekibinin ve dernek yönetim kurulu üyelerinin engellilere nasıl yaklaşılması, onlarla nasıl iletişim kurulması gerektiği konularında oldukça faydalı bilgiler edinilmiştir. 2 Ekim 2016 tarihinde gerçekleşen Engelsiz Komşuluk Günü Panayırı ile engelli-engelsiz komşuların tanışıp kaynaşmaları hedeflendi ve aynı zamanda projenin geniş kitlelere duyurulması sağlandı. Engelli hakları ve yasal mevzuat gibi bilgilerin bir arada olduğu ve bu konuda bir referans kitap olması özelliği taşıyan kitapçık 2000 adet bastırılmış ve etkinliklerde dağıtılmıştır. Çalışmalar sonunda elde edilen ürünler “Hayata Farklı Bakış” adı verilen ve Taurus AVM’de açılan sergi ile Ankara’lılarla buluştu. Sergi oldukça beğeni topladı. Proje kapsamında olmamasına rağmen 1 ay boyunca İstanbul Anadolu Yakası Fotoğraf Sanatı Derneği salonunda sergilendi. Aynı sergi Çankaya Belediyesi Engelliler Haftası etkinlikleri çerçevesinde Çağdaş Sanatlar Merkezinde de açıldı. Böylece önemli bir farkındalık yaratılmış oldu. İlki 24 Aralık 2016, ikincisi 28 Nisan 2017 tarihinde gerçekleşen "Engelli Hakları-Engelde Güncel Yaklaşımlar ve Savunuculuk Eğitimi"nde Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından Daire Başkanı Hulusi Armağan Yıldırım Bakanlığın engellilerle ilgili yaptığı çalışmaları anlatılmıştır.

Mahalledeki bazı kamusal mekanların erişilebilirlik durumları tekerlekli sandalyeli bir komşu ile birlikte tespit edildi ve sonuç bir rapor haline getirildi. Rapor ilgili kurum/kuruluşlarla paylaşılarak çözümlenmesi istenilmiştir. Engelli insanlar için dernekte açılan kurslarda ücretsiz kontenjan ayrıldı. Engelli insanlardan birisi Çiğdemim Türk Sanat Müziği Korosu çalışmalarına katıldı ve konserde korist olarak görev almıştır. Engelli çocuklarımızla Mahalle Bostanımızda Engelsiz Bostan bölümü açıldı ve buraya tohum ve fide dikimi gerçekleştirilmiştir. Dernek tarafından düzenlenen gezilere engelli komşuların da katılımı sağlanmıştır.

Projenin bir çıktısı olarak oluşturulan topluluk proje süresince ve sonrasında kendi sorunlarının tespiti ve çözümleri için çalışacak, etkinlikler planlayacak ve çalışmanın sürdürülebilir olması için çalışacak. Bu doğrultuda fotoğraf atölyesi çalışmalarına devam edilmesi kararı alındı ve çalışmalar devam ediyor. Topluluk facebook ve whatsapp grupları oluşturularak çalışmalarını sürdürüyor.

Projenin asıl kısmı olan ve bizi ise en çok ilgilendiren kısım olan bu projenin dönütleri diğer bir ifade ile sonuçları nasıl olmuştur?

- Engelliliğe dair farkındalığın mahalle sakinleri arasında artması.
- Engelliler ve yakınlarının haklarını bilmesi ve mahalledeki yerel platform üzerinden ortak hareket edebilmeleri.
- Hizmet sunumunda engellileri eşit konuma getirecek örnek uygulamaların gerçekleştirilmesi.
- Engellilere fırsat tanındığında neler yapabileceklerinin farkına varılması.
- Mahalle sakinleri arasında sosyal uyum ve sosyal dayanışmaya katkı verilmesi sağlanmış olmuştur

Engelsiz Erişim ile ilgili olarak :

- Binaların mekansal erişim kısıtları konusunda farkındalık yaratıldı.
- Yolların ve açık kamusal mekanların Engelli Ulaşımına uygun olmadığına dikkat çekilmiştir.

Projeye geniş anlamda bakıldığı zaman proje uzun süreç ve emek gerektiren bir projedir. Projenin konusu ve amacı engelli vatandaşların hayatlarını daha anlamlı kılmaktadır. Toplumun ise bu konuya olan farkındalığının artması çağdaş bir medeniyete ayak atıldığının bir göstergesidir. Böyle güzel bir projenin karşıt bir görüş olmamıştır. Her toplumunu seven bir birey zaten böyle bir projeyi elinden geldiğince destekler.Çiğdem mahallesi sakinleri artık engelliliğe dair daha fazla farkındalığa sahip ve kendini bu konuda ilerletmiş bir konumdadır. Projenin verimliliği açısından ise her bireyin bilmesi gereken bir konu olan fakat dikkat etmediği davranışlar artık çiğdemim mahallesinde daha az görünmektedir. Engelli olan mahalli sakinleri ise psikolojik olarak biraz daha rahatlamış ve kendilerini ÇİĞDEMİM Derneğinin gerçekleştirdiği bu proje kapsamında daha mutlu hissetmektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM Derneği bir mahalle derneği olsa da yaptığı bu büyük projeler derneğin aslında küçük bir dernek olmadığını ve çok kapsamlı, geniş bir alt yapısının da olduğunun göstergesidir. Bir mahalle için ve Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülke için yerel yönetimde bu kadar faydalı ve etkili projelerin görölmesi umut vericidir. Dernek üyeleri ve yönetim üyeleri ile konuşulduğunda Hayata geçirilen projelerin eksik bir kısmı olmadığını, genelde süresi içinde başarıyla tamamlanan projeler gerçekleştirildiğini, hatta proje sonrasında da çalışmalarına devam edilen projelerinin olduğunu belirttiler. Bir diğer kısım ise hayata geçirilemeyen projelerinin olup olmadığı idi. Bu soru dernek üyelerine yönetildiği zaman kabul edilmeyen bir çok projelerinin olduğunu belirttiler. Bunların bir kısmını güncelleyerek başka hibe vericilere sunmaya çalıştıklarını ve bazılarının ölçeğini küçölterek kendi bütçeleriyle uygulamaya koymaya çalıştıklarını söylediler.

Vurgulanması gereken bir diğer nokta ise Avrupa birliği projelerinin gerçekleştirilmesi çok emek ve dikkat gerektiren hatta çok zaman alan bir projelerdir. Böyle bir derneğin Avrupa Birliği kapsamında ortak hareket ettiği projelerden hibe alması ve bu süreci kontrollü şekilde yürütmesi çok büyük bir başarıdır. Bu süreçte ise ÇİĞDEMİM Derneği bazı projelere başvurmakta zorlanmıştır. Bunun sebebi ise başvuruların İngilizce olmak zorunda olduğu için teferruatlı ve karmaşık bir başvuru sistemi olması. Başka bir sebep ise projenin gerekçelerini, mevcut durumu, faaliyetleri, hedef kitleyi, bütçeyi hazırlamak oldukça zor. Bu nedenle ÇİĞDEMİM Derneğinin oluşturduğu Proje Grubu ile bu başvurular hazırlanmaya çalışılıyor. Herkes başvurunun bir bölümünü yazmayı görev alıyor ve sonunda bir dernek üyesi bu verilen görevleri birleştiriyor. Projenin uygulama aşaması da oldukça zor. Satın almalar, faaliyetlerin planlanması ve zamanında gerçekleştirilmesi oldukça fazla işgücü gerektiriyor. ÇİĞDEMİM Derneği üyeleri bu işi gönöl işi olarak yaptıkları için verilen bu emek ve zor çalışmalar üyelerin hevesle yaptığı işlerdir. ÇİĞDEMİM Derneği 2005 yılından itibaren Avrupa Birliği Projeleri kapsamında hibe alabilmek ve hayallerindeki projeleri gerçekleştirmek için yoğun bir çaba ile çalışmakta ve kendini ilerletmektedir. Her geçen gün alt yapısını genişletmekte ve bir ileri seviyeye taşımaktadır. Gün geçtikçe projeler kapsamında hibe alması ve projeleri hayata icra etmesi daha fazla olmuştur. Bu projeler kapsamında ne kadar hibe kullanıldığı da diğer bir etki olmaktadır. ÇİĞDEMİM Derneği hibe alınmasının ilk olarak projelerin durumuna göre değiştiğini belirtti. Hibeler yıllık olmuyor, projeler için mutlaka bir süre veriliyor ve genelde 12-24 ay arasında değişen projeler oluyor. ÇİĞDEMİM Derneğinin aldığı projeler şimdilik daha küçük ölçekte. 15000 TL., 60000 TL ve 30000 Euro'luk projeler yapılmıştır. Derneğin son başvurduğu proje 150000 euroluk daha büyük bir proje ama henüz sonuçlanmamıştır. Derneğin aldığı hibe yardımlarına baktığımız zaman ciddi rakamlar görmemekteyiz. Zaten bu yüzden de gerçekleştirdiği projeler kapsamının kısıtlı olduğu açık. Fakat bu kısıtlı bütçe ile dernek Çiğdem mahallesinde farkındalık oluşturmak ve kendi mahalle sakinlerini çağdaş medeniyetler seviyesine taşıyabilmek için uğraşmakta ve sonuçlarını olumlu şekilde alabilmektedir. Yukarıdaki tabloda da verildiği gibi gerçekleştirilen projeler kapsamında her biri için ne kadar bütçe ayrıldığı tablonun en sağ kısmında yer almaktadır.

ÇİĞDEMİM Derneğine bu projeleri gerçekleştirirken destek veren farklı kurumlar vardır. Bu kurumları da ele alırsak başta Ankara Kalkınma Ajansı geliyor İlk olarak Çiğdem Mahallesi'nde Yaşam Engel Tanınamaz projesinde Çiğdem Mahallesi'ndeki engelli vatandaşların eşit vatandaşlık ilkeleri temelinde toplumsal yaşama katılımlarına ve bu konuda hak temelli bir bakışın geliştirilmesine katkı sağlamak için Ankara Kalkınma Ajansı'nın maddi desteğiyle gerçekleştirilen projede; Dernek etkinliğinde engelli mahalle sakinlerinin katılımını artırmak, engellilerin sosyal ve kültürel hizmetlere katılımın önündeki engelleri hedef kitlenin katılımı ile belirleyerek bu konuda toplumsal duyarlılığa ve değişime katkı vermek için çeşitli faaliyetler düzenlenmiştir. Ankara Kalkınma Ajansı'nın desteği olan diğer bir proje ise .şubat – 2013 - Çiğdemim Derneği Semt Korosu Profesyonelleşiyor'dur. Ankara Kalkınma Ajansı'na sunmuş olduğu bu proje ile 45 yas üstü yetişkinler ile yaşlıların sorun ve ihtiyaçlarına yönelik çözüm modellerinin geliştirilerek yaşam kalitelerinin yükseltilmesi ve sosyal yaşama katılımlarının artırılmasına yönelik olarak sosyal hayattan soyutlanmalarının önüne geçmeyi, birlikte nitelikli vakit geçirmelerini ve amatör olarak ilgilendikleri enstrümanlarına olan hâkimiyetlerini geliştirebilme olanaklarına sahip olabilmelerini hedeflemiştir. Bu bağlamda hali hazırda var olan kültür evi salonu eğitim salonu olarak düzenlenecek olup 5 ay süreyle 45 yetişkine nitelikli enstrüman ve koro disiplini eğitimi verilmek suretiyle sosyal yaşama olan katılımlarını ve nitelikli vakit geçirmelerini sağlayarak yaşam kalitelerinin yükseltilmesi sağlanacaktır. Diğer destekleyiciler olarak da Sabancı Vakfı ve Merkezi Finans İhale Kurumu'nu da örnek verebiliriz.

ÇİĞDEMİM Derneği Avrupa projelerini gerçekleştirirken Avrupa standartlarına ulaşmak için çalıştıklarını belirtmiştir. Çiğdem Mahallesi Avrupa standartlarına ulaşabilmesi için daha geniş ölçekte çalışmalar yapmaları gerektiğini belirttiler. Avrupa standartlarına gelebilmek için STK'larının kapasitelerini geliştirdiklerini belirttiler. Ayrıca Çiğdemim Derneği üyelerinden Sinan Bey "Mahallenin

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Avrupa standartlarına taşınmasının iddialı bir yaklaşım olduğunu, yalnızca yüksek standartların bazılarını, bir bölüm insan biraz daha inanarak izleyip, bilincine işlendiğini söyleyebileceğini vurguladı. Büyük yürüyüşün ilk adımı için ayakkabıların bir tekinin bağıcığı ele alınması olarak örnek verdi. AB projeleri kapsamında ÇİĞDEMİM Derneğinin mahallede yarattığı farkındalık bilincinin AB standartlarına ulaşılması anlamına gelmediğini belirtti. Karşılaştırılma yapılırken “Yenidoğan” mahallesine göre daha avrupalı bir standartlara sahip olan mahalle, bir başka karşılaştırma için belki bu standartlara yakın değildir. Ama yaşamın siyah ve beyaz kadar ayrı kesimlerden oluşmadığını söyleyerek Çiğdem bir iki 'ton' daha aydınlık olma yolunda ve kararlıkla yürüdüğünü belirtti. ÇİĞDEMİM Derneği üyeleri yapılan ve gerçekleştirilmek istenen projeler kapsamında ne yaptıklarının ve nerede olduklarının bilincinde ve bu kararlılıkla mahallelerini geliştirmek ve kalkındırmak adına kendilerine düşen görevi severek yapmaktadırlar. Çiğdem mahallesi AB projelerince ekonomik açıdan Avrupa standartlarına ulaşmasa da geliştirilen farkındalık bilinci ile (örneğin engellilere nasıl davranılmalı) birçok Avrupa devleti ile kıyaslanacak durumdadır. Çok batı olmamakla beraber daha çok doğu ve Balkan ülkelerinde bu bilincin oluşmadığını görebiliriz. Çoğu Balkan ülkesi zaten ekonomik anlamda bile gelişmediği için kalkınmak adına harcama yapamamaktadır. Bu da bu devletlerin sosyal anlamda farkındalık yaratacak projelere destek verecek gücünün olmadığını göstermektedir. Hatta bazı Balkan ülkelerinin ekonomik yapısı düzgün olsa bile kendi vatandaşına bu farkındalık bilincini veremediğini o ülkeye gidip gören ve yorumlayabilen herkes söyleyebilir.

Araştırma sorumuzun en önemli kısmı olan “Avrupa Birliği Projeleri” Çiğdem Mahallesi katkıda bulunmuş mudur? ya da diğer bir ifade ile faydası toplumda görülmüş müdür? sorularının yanıtını arayacağım. Tabii ki bu faydaları sağlayacak olan Çiğdem Mahallesi sakinleri olduğu için en etkili ve soğru cevapları onlardan bazıları ile kısa soru cevap şeklinde görüşme yapıp sorularına cevap aldım.

Soru şu şekilde yöneltilmiştir: Avrupa Birliği projeleri(Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz , Sivil Düşün-2017: Ankara Ekolojik Toplum ve Yaşam Günleri-4, Sürdürülebilir bir Dünya İçin Farkındalık ve Çocuklar) çİğdem mahallesini sakinlerinde nasıl bir farkındalık yaratmıştır ve bu projeler çİğdem mahallesine faydalı olmuş mudur ?

İlk olarak Dernek Başkanı Fatih Bey: Derneğın kurumsal gelişimine katkıda bulunurken mahallede Aktif Yurttaşlığın artmasına katkıda buluna projeler yürüttük. Ayrıca “Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz” projesi ile engellilere yönelik bir farkındalık oluşturduk. Ankara Kalkınma Ajansı ve Sivil Düşün ile yürüttüğümüz projeler sonunda övgüler aldık. Hiç zorluk çıkarmadan, tüm karmaşık evrak ve rapor sistemine rağmen eksiksiz ve zamanında her şeyi tamamlamamız takdir gördü.

Sema Kendir: Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz projesi (Ankara Kalkınma Ajansı Desteği ile gerçekleşti) ile kalıcı olarak bir değişim anlamında öncelikle Dernek'te ve düzenli olarak çalışan gönüllüler üzerinde bir etki olduğunu düşünüyorum. Proje sırasında başlayan Engelsiz Fotoğraf atölyesi kalıcı bir Engelsiz Fotoğraf Topluluğuna dönüştü örneğın. Dernek mahallede önemli bir kamusal mekan olduğu için bu tür oluşumların zaman içinde mahalleli üzerinde etkisi artacaktır. Engellilerin toplumda görünür olması için küçük ama çok önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. Proje sırasınca apartman-site yöneticilerine ve görevlilerine seminerler verilmişti, bunun da yine farkındalık artışı açısından çok önemli olduğuna inanıyorum.

Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz dışında sorduğın diğer proje ve etkinlikler benim dahil olmadıklarım, izlemeye pek vakit bulamadıklarım, ancak dernek bülteni ve sosyal medya hesaplarından gördüklerim kadarı ile yararlı olduklarını söyleyebilirim.

Sinan Kayalığıl: Projeleri ayrı ayrı düşünmek daha doğru. Çiğdem Mahallesinde Yaşam Engel Tanımaz ile Sürdürülebilir bir Dünya İçin Farkındalık ve Çocuklar projeleri belirli kesimleri hedefleyen çalışmalardı. Bunlarda 15-25 civarında katılımcıya projelerin amaçları çerçevesinde katkı yapıldı diye düşünüyorum. Elbette etki alanındaki bu mahalleliler de, yaşam çevrelerini farklı bir gözle algılar, daha bilinçli ve coşuklu davranma yolunda bir miktar teşvik oldular ve mahalle de bundan yararlandı.

Sivil Düşün ve Ekolojik Toplum ve Yaşam projeleri derneğın çalışmalarının kurumsallaşması ile çevre-doğa duyarlı insanlarda Çiğdem mahallesinin varlığı ve etkinliklikleri konusunda aydınlatılmasına yaradı. Yani bu iki proje derneğın örgütlü çalışmasına ve mahallenin bilinirliğine uzun vadeli etkileri ile mahalleye dolaylı yararlar getirdi.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

AB projeleri tekil anlamlarıyla ve belirli kadrolara özgülense, sınırlı bir yarar sunarlarken, ardi ardına yani kesintisiz olarak bir projeler dizisi halini alır, her proje 4-5 yeni mahalleli faal olur ve bu süreklilik asgari 6-7 yıl sürebilirse, mahallenin yararlanması tekil etkilerin ötesine geçebilir. Yoksa 3-4 yılda bir başlanılan projelerle yarar zaman ve insan sayısında kısıtlı olacak, aradan geçen sürede başkaca eylemlilik olmadığında, etkileri sönümlenecektir. Yani önemli olan proje sürekliliği ve yaygınlığıdır.

Hacı Balyürek kendisinin de engelli olduğunu belirterek dernekte hala aktif üye olduğunu söyledi. Yaşam Engel TanımaZ projesinin nasıl bir süreçten geçtiğini anlattı..Toplumda ve mahalle içinde farkındalığın arttığını belirtti. Fakat bu projenin sürekliliğinin olmadığını söyledi. Herhangi bir kurumdan destek alınmadığının da altını çizdi.

Mehmet Odabaşı Yaşam Engel Projesinde aktif rol aldım ve sürece tamamen hakimim diyerek sözlerine başladı. AB projesi kapsamındaki Yaşam Engel TanımaZ Projesinin amacına ulaştığını farkındalığın yaratıldığını söyledi. Projenin genel hatlarıyla nasıl bir süreç işlediğini söyledi. Projeyi yaparken duygusal anlar yaşadığını söyledi. Proje sürecinde bir öğle yemeğinde yanına iki konuşma engelli kişinin oturduğunu ve onlarla ilteşim kurmak zorunda olduğunu belirtti.Fakat işaret dili bilmiyordu.İletişim kuramadığı içinse çok bunaldığını ve üzöldüğünü söyledi.”Yemek mi yedim yoksa dayak mı ?” bilmiyorum dedi.Engelli vatandaşlarla hala temas halinde olduklarını söyledi.Yapılan bu projeler kapsamında engelliler ve tandaşların sosyalleştığini birbirlerini daha çok kaynaştığını ve farkındalığın daha fazla arttığını söyledi.Sosyalleşmeyle mahallede gelişmeyi gördük dedi.Başlangıçtan beri kendisinin bireysel çaba gösterdiğini söyledi.Kendi apartmanında bir engelli vatandaşının olduğunu ve tüm çabalara rağmen bu projeye katamadığını söyledi.Daha sonra site yöneticisinin (tam emin değilim ?) iki engelli kızının olduğunu bu projede öğrendiklerini belirtti.Site yöneticisi proje ekibine gelip herhangi bir maddi destek verip vermediklerini sormuş.Proje ekibi ise bunun maddi bir destek olmadığını engellileri topluma katmak için onları sosyalleştirmek olduğunu ve projenin diğer detaylarını söylüyor.Fakat maddi desteği göremeyen kişi kızlarını bu projeye katmıyor.Bu proje kapsamında sadece ÇANKAYA BELEDİYE’sinin yardımlarının olduğunu onun ise panayır alanında engelliler için bri tuvalet yaptırttığını belirtti.Panayırın tam bir sosyal aktivite olduğunu söyledi.Eğitim kitapçığının tam olarak amacına ulaştığını söyledi.Bu projenin finansal destek olması halinde devam edeceğini belirtti.Diğer projelerinden birinin de Güneşköyde olduğunu belirtti.Oraya gidilip sosyal bir alan yaratılmak istenmiş.

Dernek üyeleri ve mahalle sakinlerinin çoğuna bakıldığı zaman Avrupa Birliği projelerinin toplumda bir farkındalık yarattığını, mahalleyi kalkındırdığını ve derneğe faydalı olduğunu genel anlamda belirtmişlerdir. Yürütölen projeler toplumu bilinçlendirmek adına yapılmış toplumdan uzak duran bireylerin tekrardan topluma kazandırılması hedeflendirilmiş ve genel anlamda bu konuda başarı sağlanabilmiştir. Gerek engelli vatandaşlar olsun gerek yaşlılar olsun toplumda ve mahallede istenilmiştir. Bu amaç doğrultusunda topluma bu aydınlanma ve bilinçlendirilme verilmiştir. Artık Çiğdem Mahallesi sakinleri derneğin yürüttüğü projeler kapsamında toplumda nasıl davranacağının bilincine sahip olmuştur.

Derneğin yürüttüğü bu projeler sadece kendi mahallesiyle sınırlı kalmamıştır. Dernek birçok dernekle iletişim halinde olup olup onlara da yol gösterip destekde bulunmuştur. ÇİĞDEMİM Derneği aynı ortak amaçlar doğrultusunda kurulmuş olan ve faaliyet gösteren Mahalle/semT Derneklerinin birlikte hareket etmelerini sağlamak, Bu Dernekler arasındaki iletişim, etkileşim ve işbirliğini arttırmak, Geçmiş deneyimlerinin paylaşılmmasını sağlamak, Ortak projeler üretmek ve uygulamak, Henüz bu yönde adım atmamış olan mahalle/semT’lerde Dernekleşmeyi teşvik etmek ve bu yolda çalışanlara yardımcı olmak, Ayrı ayrı güçlerin birlikteliğinden oluşacak sinerjiyle gerek belediyeler gerekse de kamu kurum ve kuruluşları nezdinde güç oluşturmak, Ayrı ayrı STK’larda bulunan insan ve araç/gereç kaynaklarından daha verimli bir şekilde faydalanmak, amacıyla bir semT dernekleri platformu kurmaya çalışmış. Bu amaçla yazdığı bir AB projesine destek beklemektedir. ÇİĞDEMİM Derneği’nin etkileşim halinde olduğu dernekle ise şöyle sıralanabilir:

- Kavaklıdere Dayanışma ve Güzelleştirme Derneği (KAVAKLİDEREM)
- Bahçelievler Güzelleştirme ve Dayanışma Derneği
- Namık Kemal Mah. (Saraçoğlu) Kor.ve Yaşatma Der.
- Çukurambar ve Kızılırmak Mahalleleri Geliştirme Derneği (ÇAKDER)

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

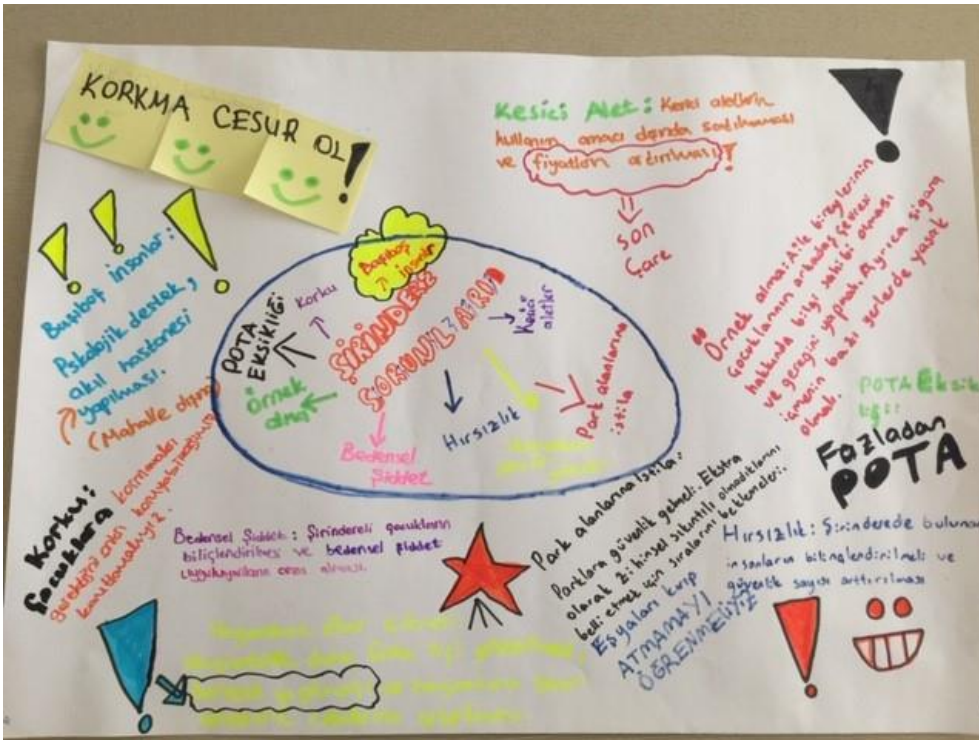
- Çayyolu 2 Uydu Kent Türk Konut Geliştirme Derneği
- Oran Mahallesi Güzelleştirme Ve Dayanışma Derneği
- Seyran Esat Kültür ve Dayanışma Derneği
- Ayrancım Derneği
- Yaşamkent Dayanışma Derneği
- Alacaatlı Mahallesi Geliştirme, Koruma ve Güzelleştirme Derneği
- Çayyolu Derneği

AB PROJELERİ'NDEN GÖRSELLER

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SİVİL TOPLUM MENSUPLARI VE SİVİL TOPLUM İLİŞKİSİ

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA GÖNÜLLÜLÜK MOTİVASYONU: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ İNCELEMESİ

Çağla Sipahioğlu

Sivil toplum kuruluşları dernek, vakıf, sendika, sanayi odası, ticaret odası, esnaf ve sanatkâr odası, kulüp, kooperatif platformlar olarak sayılabilir. Bu kuruluşların içinde yer alan gönüllülerin varlığı kuruluş amaçlarını hayata geçiren etmendir. Günümüzde, Türkiye’de 119.836 aktif dernek bulunmaktadır. Bu sayıya feshedilen dernekler de katılınca toplamda 309.459 dernek olduğu görülmektedir. Bütün bu verilere bakıldığında sivil toplum kuruluşlarının modern toplumlar içinde büyük bir yeri olduğunu söylemek yanlış olmaz. Sivil toplum, “birey özgürlüklerinin ve temel hakların korunduğu, gönüllülük temelinde örgütlenmenin asıl olduğu, toplumun devletin önüne geçerek devlet politikalarını denetleyip yönlendirdiği, yurttaşlık bilincine dayanan bir gelişmişlik düzeyi” olarak tanımlanabilir (Arslan,2001). Bu tanımda da altı çizilen gönüllülük olgusunun dayandığı temeller ve arkasında yatan motivasyon kaynakları birçok araştırmada ele alınmış olup bireysel ve toplumsal olacak şekilde boyutlandırılmıştır. (Aktekin, Özmutf, 2014).

Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği yani kısaca Çiğdemim Derneği, 16.000 nüfusa sahip Çiğdem mahallesinde, 1996 yılından beri yerel ölçekte kapsamlı bir şekilde faaliyettedir. Bu çalışmada, yönetim kurulu bile 20 kişiden oluşan bu derneğe insan kaynakları açısından yaklaşılarak üyelerin motivasyonları incelenmiştir.

Afşar gönüllülük kavramını sosyolojik olarak incelemeye gönüllülük ilişkilerinin zorunlu olup olmadığı sorusu ile başlar. Gönüllülük olgusunun toplumsal refaha ve toplumun gelişimine katkısı vardır. Gönüllülük ile sivil toplum arasındaki bağ zorunlu olmasa da ve gönüllülük farklı bünyelerde de görülebilse de Sivil Toplum Kuruluşları ile akıllara gelen bu kavram Afşar tarafından kapsamı genişletilerek incelenmiştir. Toplumsal düzenin temelini aldığı dayanışmacı ve kolektif bilinç neoliberal sistemler ile birlikte evrilmeye başlamış ve bireyselliğe yakın hale gelmiştir. Bu yakınlığı neoliberalizmin getirdiği özel sektör omuzlarındaki hizmetlere erişememe durumu sivil toplumu işin içine dahil ederek gönüllülüğu geliştirmeye başlamıştır. Hizmetlere erişemeyen kesimlere hizmet desteğinde bulunurken aynı zamanda bireysellikte birbirinden uzaklaşan toplumsal bağları bertaraf etme görevi gönüllü çalışmalar ile görülmüştür.

Neoliberalizmin, globalleşmenin, gönüllülük ve sivil toplum kuruluşları ile bağlantısına Yücekök ise farklı bir bakış açısı yardımıyla hastalık ilişkisi kurar. Yücekök’e göre modern toplumlarda kırsaldan şehre göçlerle yaşamın değişmesi, geleneklerin ve normların yıkılması ile insanlar arasındaki bağlılık ilişkisi yıkılmış ve bireylerde yabancılaşma başlamıştır. Bu soyutlanma ve tek tipleşme modern toplumlarda sosyal hastalık haline gelmiş olup çözümü ise gönüllü kuruluşlar, derneklerdir (Yücekök, 1998). Çünkü sivil toplum kuruluşları, insanların bir araya gelmesini sağlayarak hem onların grup içinde kendini ve çıkarlarını topluma karşı daha kolay ve güvenle korumalarını sağlamaktadır, hem de onların kaynaşmasını sağlayarak birbirleri ile ilişkilerinin kopmasını önlemektedir (Özer, 2008).

Gönüllülüğün arkasında yatan sebebi Afşar işlevselci, rasyonel terci ve sosyal sermaye kuramlarından faydalanarak araştırır. Gönüllülük nedir sorusunu cevaplarırken çoğunlukla insanlar ve kültürlerarası bir dayanışma ve toplumsal sorumluluk kavramları akla gelir. Bu değerler için hür iradesiyle bir karşılık beklemeden bir kuruluş aracılığı ile yarar üreten kişileri de gönüllü olarak adlandırabiliriz.

Sosyoloji temelinde işlevsel yaklaşım toplumun her bir parçasının birbiri ile ilişkili ve bağlı ve aslında dengede olduğunu savunur. Gönüllülük kavramını irdelerken işlevselci yaklaşımın soracağı iki soru; “Gönüllülük eyleminin toplumsal bütüne olan katkısı nedir? Gönüllülüğün işlevleri nelerdir?” şeklinde olacaktır (Afşar, 2019). Bu sorular ile Güngör’ün sivil toplum kuruluşlarına toplumsal bakış açısı uyumaktadır. Güngör’e göre sivil toplum kuruluşlarındaki gönüllüler dernekleri toplumda temsil ettikleri gibi aynı zamanda kuruluş içinde de toplumu temsil etmektedirler. Toplumun ihtiyaçlarına yönelik proje ve faaliyetler üreterek gönüllüler de derneğe ve topluma fayda sağlamış olurlar. Bu açıdan “gönüllü kaynağın etkili kullanımı, sivil toplum kuruluşlarının toplum tarafından tanınmasında ve benimsenmesinde önemli bir avantaj sunmaktadır” (Güngör, 2016). Bu işlevler toplumsal refahı yükseltmek gibi olumlu işlevler olabileği gibi STK’ların 1990’larda refah devleti çözümündeki rolü de olumsuz işlevlerin içinde sayılabilecektir. Gönüllü yapılan sağlık, eğitim, çevre ve benzeri toplumsal faydaya yönelik eylemlerle birlikte bunların gönüllü bireylere de katkı sağladığı görülmüştür. İşlevselci yaklaşımı, yukarıda da bahsedilen Yücekök’ ün toplumsal tedavisine benzetebiliriz. Modern toplumların

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

insani ilişkilerden soyutlanmış halinden kurtulma çabasında gönüllülük ile toplumsal faydaya katkı sağlamak, bireylerinden yeniden birbirine tutunması buna örnek olarak görülebilir. “Yapısal işlevselci yaklaşım gönüllülüğü toplumsal sistemin ve yapısal düzenin devamlılığı için gerekli olarak değerlendirebilecek iken gönüllülüğün toplumsal işlevlerini çeşitli sosyal faktörlerle ilişkilendirerek de araştırabilir.” (Afşar, 2019).

İşlevselci kuram sonrası rasyonel bakış açısıyla incelenen gönüllülük için bu akılsal perspektifte tek bir cevap bulmak bireysellik sebebiyle mümkün olmayacaktır. Bireylerin eylemleri aslında bir motivasyon unsuru dolayısıyla harekete geçmeyi içerir. Bu sebeple, “farklı motivasyon kaynakları mümkün olabilmekle birlikte, asli unsur sürekli olarak fayda gözetmek ve beklentilerin karşılanması olmaktadır” (Afşar, 2019). Rasyonel seçim kuramı gönüllülük incelemesinde zayıf ve güçlü geleneğin varsayımlarını ele alır. Her ne kadar bireysel çıkara hizmet edecek fikirlerle de yapılmış olsa toplumsal işleyişe katkı sağlayacak sonuçlar çıkarması sebebiyle akılcı kuramın da işlevselleşebileceğini ve bunun bireyin inançlarının düzenlediğini belirtir Afşar. Akılsal kuramın altında anılan Homans’ın öne sürdüğü alışveriş kuramı ise gönüllü eylemlerin parasal olmayan ödüller karşılığında gerçekleştirildiğini savunur. Alışveriş kuramının altındaki beş önerme ile bireyin gönüllülük ile ulaşmaya çalıştığı ödülleri evrensel ilkeler çerçevesinde anlayabiliriz; başarı önermesi, uyarıcı önermesi, değer önermesi, ihtiyaç-doyum önermesi ve saldırganlık-onaylama önermesi (Homans, 1958).

Gönüllülük olgusu sosyal sermaye kuramı ile de incelenmiştir. Bu açıdan bakıldığında “sosyal sermaye toplumsal ortamda inşa edilen ve birliktelik halini besleyen aynı zamanda birliktelikten beslenen bir yapısal unsur olarak görülür” (Afşar, 2019). Coleman’a göre ise sosyal sermaye aktörlerin amaçlarına ulaşırken ki eylemlerinde onlara yardım eden her türlü sosyal ilişkidir (Coleman, 2010). Bu kuram çevresinde gönüllülük olgusunun bireyler arası destek ve yardıma dayanan bir ilişkiyi doğurması sebebiyle sosyal sermaye statüsü kazanacağı söylenebilir. Aynı zamanda, Bourdieu’nun sosyal sermayeye bakış açısı kendisinin ‘alan teorisi’nden gelmektedir. Modern toplumlardaki basitten karmaşık sisteme dönüşümü siyasi ya da eğitimsel gibi alanlara ayırarak açıklayan Bourdieu, her bir alanın kendi sermaye birikimi olduğunu savunur. Bu sermayeleri; ekonomik, kültürel, sosyal ve simgesel sermayeler olarak adlandırır. Bourdieu’nun sosyal sermaye analizi aslında bir grubun içinde yer almakla ve referanslarla oluşur.

Çevik’ e göre sivil toplum kuruluşlarına gönüllülük motivasyonu incelenirken envanteri on alt başlıkta toplayabiliriz:

- Değerler: Gönüllüler, diğer insanlara yardım etmenin önemli olduğu inancını taşıyor veya önemli bir rol olduğuna inanırlar.
- Karşılıklılık: Gönüllülerin inanışına göre “ne ekersen onu biçersin” diğerlerine yardım sürecinde ve onların gönüllü çalışmalarında “iyi şeyler yapmanın” kendilerine ne gibi iyi şeyler kazandırdığını ölçer.
- Takdir etme/Tanıma: Gönüllünün yeteneklerinin ve katkılarının bilinmesi onu motive eder.
- Anlama: Gönüllü yaşantısında sık kullanılmayan beceri ve deneyimleri daha fazla öğrenir.
- Benlik Saygısı: Gönüllülük, benlik saygısı ve kendine değer verme ile ilgili hisleri artırır.
- Tepkisellik: Gönüllülerin, kendilerinin geçmiş ya da şimdiki durumlarını ortaya koyma ve ‘iyileştirmek’ ihtiyacından dolayı ortaya çıkışıdır.
- Sosyal Gönüllüler: diğerleri tarafından önemli olan norm değerlerinden etkilenirler. (Örneğin, arkadaş veya aile)
- Koruyucu: Gönüllülerin kendileri hakkındaki olumsuz düşünce ve duygularının (suçluluk ve problemleri) azaltılmasıdır.
- Sosyal Etkileşim: Gönüllünün sosyal ağlar kurması ve başkaları ile etkileşiminde sosyal yönlerini içerir.
- Kariyer Geliştirme: Uzman kişiler ile bağlantı kurma, deneyim, beceri ve istihdam kazanabilme” (Çevik, 2012 s.8).

Çalışma, Ankara ili Çankaya ilçesi Çiğdem Mahallesi’nde bulunan Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği’nde gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık 25 yıldır faaliyet gösteren dernek bünyesinde eğitim, sanat, dayanışma, çevreyi koruma adına birçok proje yürütülmektedir. Bu projelere ek olarak dernek kurslar ve sanat faaliyetleri ile de ön plana çıkmaktadır. Dernek çok yönlü ve aktif oluşu ile sivil toplum kuruluşlarında gönüllülerin motivasyon kaynaklarını araştırmak için bu çalışmada veri toplama kaynağı olarak uygun görülmüştür.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Bu nitel araştırma için, araştırmanın amacına uygun olarak seçkisi olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme kullanılmıştır. Uygun örnekleme, araştırmaya katılabilecek bir grup kişinin araştırmacı tarafından seçtiği, ulaşılabildiği bir örnekleme yöntemidir (Fraenkel ve Wallen, 1993). Araştırmacı dernek başkanı ile iletişime geçerek çalışmaya katılmak için uygun olan gönüllülerin iletişim bilgilerini alarak kendileri ile iletişime geçmiştir. Altı dernek gönüllüsü araştırmaya katılmıştır. Katılımcıların yaş dağılımları 40 ile 65 arasında değişmektedir.

Araştırmada, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme soruları 5 sorudan oluşmaktadır. Görüşme soruları araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve geliştirilirken Gönüllü Motivasyon Envanteri: Türk Popülasyon Uyarlanması'ndan faydalanılmıştır (Çevik, 2012). Yarı yapı görüşmeler genellikle önceden belirlenmiş sorulardan oluşur, ancak görüşmeciyeye ve görüşülen kişiye diyalogun gelişimine dayalı sorular ekleme fırsatı sunarlar. Bu nedenle araştırma soruları yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşturulmuştur. Görüşmeler telefon üzerinden konuşarak yapılmıştır, her bir görüşme ortalama altı dakika sürmüştür. Görüşmenin başında görüşmenin amacı ve içeriği hakkında katılımcılar bilgilendirilmiş, çalışmanın gönüllülük esası ile olduğu hatırlatılmıştır. Araştırmacı görüşmeler sırasında notlar almıştır. Nitel araştırmada veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda toplanan veriler analiz edilmiştir. Katılımcılar K1, K2, K3, K4, K5 olarak kodlanarak analiz yapılmıştır.

Sivil toplum örgütlerine üye olan gönüllülerin motivasyon amaçlarını öğrenmek üzere Çığdemim Derneği üyeleri ile yapılan görüşmelerde amaçlardan biri gönüllülerin neden gönüllü olduklarını, gönüllülük motivasyonlarını öğrenmektir. Bu bağlamda katılımcılardan en çok alınan cevap derneğin faaliyetlerinden ve hizmetlerinden çok memnun oldukları yönündedir. K2 'Bostan faaliyetleri, yağ kullanımı farkındalığı geliştirmeleri, geri dönüşüm ve atıklarla ilgili yaptıkları yani çevre için yaptıkları hizmetler çok güzel, bende bunun bir parçası olarak katkı koymak istedim.' ifadesiyle derneğin çevre üzerindeki pozitif etkilerini vurgulayarak hizmete ortak olma, katkı sağlama etkisine dikkat çekmiştir. Katılımcılardan K4'te mahallenin çevre sorunlarını vurgulayarak derneğin sorunlarla ilgilendiği konusundaki memnuniyetini gönüllü olmasına bir neden olarak göstermiştir.

Çalışmada, Özer'in araştırmasında derneklerin gönüllülerin kaynaşmasını sağladığı ve bireyler arası ilişkilerin kopmasını önlediği tezini destekler nitelikte veriler elde edilmiştir. Araştırmada her katılımcı derneğin sosyal çevresine fayda sağladığını savunmuş, %80'i de bu sosyal çevreye faydanın yüksek seviyede olduğunu söylemiştir. Buna örnek olarak K2, Çığdemim Derneği' nin unutulmaya yüz tutmuş değerleri koruyan, bu değerlere sahip çıkan bir dernek olduğunu belirterek, derneğin kendisine en büyük katkısının günümüz koşullarına rağmen mahalle ortamını yaşamasına imkan tanınması olduğunu söylemiştir.

Bunlara ek olarak, daha önce uygulanan Çığdemim Derneği Memnuniyet ve Etki Anketinde de katılımcılar yüksek oranda, dernek faaliyetinin kültürel, sosyal ve komşuluk ilişkileri ile ilgili olmasını tercih etmişlerdir. Bu sosyal iletişimin ve kültürel etkinliklerin ne kadar büyük bir motivasyon kaynağı olduğunun tekrar altını çizmektedir.

Çığdemim Derneği Memnuniyet ve Etki Anketi sonuçlarında da Bourdieu'nun alan teorisi ile ilişkilendirilebilecek paralellikler vardır. Anket sonuçlarına bakıldığında kültürel ve sosyal sermaye olarak değerlendirilebilecek cevaplar yoğunluktadır. Gönüllülerin dernek faaliyetlerinin olumlu katkıları olarak belirttikleri 'dayanışma ve birliktelik duygusunu desteklemek', 'komşuluk ilişkileri', 'farklı alanları tanıma ve bu alanlardaki insanlarla tanışma', 'dost ve arkadaşı kazanmak', 'sosyal ilişkiler' gibi ifadeler sosyal sermayeler çerçevesinde değerlendirilebilir.

Benzer şekilde gönüllülerin olumlu etki olarak değerlendirdiği 'kültürel etkinlikler', 'kütüphaneden faydalanma', 'gezilere katılma', 'tiyatro organizasyonlarına katılmak', 'yaz çocuk faaliyetleri', 'kurslar', 'koroya katılmak' ifadeleri de kültürel sermayeye örnek olarak verilebilir. Ekonomik sermaye göz önünde alındığında yine derneğe katılımı dernek bursları katkı olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca derneğin gezi organizasyonları ile ilgili olarak 'Dernek sayesinde gidemeyeceğim yurt içinde ve yurt dışında çok fazla yeri gezme fırsatım oldu' şeklinde belirtilen derneğin olumlu etkisi de ekonomik sermaye olarak göz önüne alınabilir.

Bireysel motivasyonu etkileyen özelliklerin en başında davranışlar, inançlar, değerler, ihtiyaçlar ve amaçlar gelmektedir (Özmutaf, 2007) Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında araştırmacıların %60'ı yardımlaşma duygusunun yarattığı hazdan ve tatmin olma duygusundan bir motivasyon kaynağı olarak bahsetmiştir. Buradan yola çıkılarak bireysel motivasyonda değerlerin ve duygusal tatmin ihtiyaçlarının karşılanmasının etkili olduğu sonucuna varılır.

Katılımcılardan K1 bir yere ait hissetmenin, bütünün bir parçası olmanın dernek gönüllülüğünün önemli olduğunu vurgularken, K3 bütüne fayda sağlamanın da kendisi için önemli olduğunu belirtmiştir. Bu durumlar Homans'ın ihtiyaç-doyum önermesine örnek olarak gösterilebilir. Burada gönüllülerin

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

dernekten para karşılığı değil de sosyal bütünlüğe ortak olması ihtiyaçdoym teorisine dikkat çekmektedir. Aynı zamanda, Afşar'ın da gönüllülüğü işlevci kuram altında incelerken vurguladığı toplumsal faydaya katkı sağlama kriteri ve toplumsal sistemde fonksiyonel bir şekilde yer alma adı altında K1 ve K2'nin cevapları nitelendirilebilir.

Daha önceki çalışmalara bakıldığında dernek için en çok sosyal etkinlik, yardımlaşma ve toplumsal birliktelik kategorilerinin gönüllüler açısından önemli olduğu gözlenmiştir. Bu araştırmada katılımcılardan bu üç kategoriye önem sırasına koyduklarında kendileri için en önemli olanın seçilmesi istenmiştir. Katılımcıların %60 ı toplumsal birlikteliği ilk sıraya koymuştur. Toplumsal birliktelikten sonra gelen popüler cevap sosyal etkinlik olmuştur. Yine aynı doğrultuda, bu araştırmanın sonuçlarına bakıldığında Çiğdemim Derneğinin 'söylediğini yapıyor' olması da gönüllüleri derneğe karşı olumlu tutum geliştirmesinde etkileyen faktörlerden biri olmuştur. Benzer şekilde Çiğdemim Derneği Memnuniyet ve Etki Anketinde de katılımcıların %84,1'i derneğin mahalledeki güvenilirliğinin yüksek bulunduğunu ortaya çıkarmıştır. Faiz'e göre, sivil toplum kuruluşları kendi üyelerine karşı sorumlu olan, gönüllülük temelinde örgütlenmiş, kendi kendini yöneten özerk kuruluşlardır (Faiz, 2019). Bu tanımda da sivil toplum kuruluşunu tanımlayan üyelere karşı sorumluluk alma özelliğini Çiğdemim Derneği'nin yerine getirdiği ve gönüllülerin derneğe giriş amaçlarının gerçekleşiyor olduğu söylenebilir. Birden çok motivasyon kaynağı olabilecek olsa bile Afşar aslı unsurun fayda gözetmek ve beklentilerin karşılanması olarak tanımlamaktadır (Afşar, 2019). Beklentilerin karşılanması kriteri Çiğdemim Derneği için olumlu olmuş ve gönüllüleri motive etmiştir.

Avrupa Gönüllü Merkezi, gönüllülük olgusunu bir etkinlik olarak, "komşuya yardım veya kâr amacı gütmeyen kuruluşların yapıları içinde resmi olmayan ortamlarda oluşabilir" diye nitelendirmiştir (EU Report, 2010). Bu tanımda dikkati çeken "komşuya yardım" kriterini, Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği gönüllüleri, toplumsal birliktelik kategorisi altında vurgulamış ve mahalle içi birliktelik ve komşuluk ilişkileri sebebiyle dernekte gönüllü olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar, günümüz sosyal yaşamında değişen dinamikler ve bireyselleşme vurgusunu olumsuz bir anlamla ifade etmişlerdir. Komşuluk ilişkilerini vurgulayan katılımcıların söylemlerinin altında yatan fikrin aslında Yücekök'ün de belirttiği, neoliberal sistemlerin bireyselliği öne çıkarması ile geleneksel ilişkilerin yıkılması olduğu görülebilir (Yücekök, 1998). Bunun bir sosyal hastalık olarak yaşanmasına karşılık tedavinin sivil toplum kuruluşlarında olduğu söylemi doğrulanmıştır. Çevik'in gönüllülük envanterinde kullandığı "sosyal gönüllülük" kavramı komşuluk ilişkileri olarak bahsedilen bu duruma örnektir (Çevik, 2012). Bahsedilen sosyal hastalığın tedavisinde Çiğdem mahallesinde etki gösteren sivil toplum kuruluşu olan Çiğdemim Derneği, yerel ölçekli olması sebebiyle gönüllüleri doğrudan bir arada tutması ve bu sayede geleneksel etkisi yitirilmiş olan komşuluk birlikteliğini tamir etmesi sebebiyle gönüllülerin derneğe gönüllü olmalarında en önemli motivasyonu sağlamıştır.

Sivil toplum örgütlerinin, devletten bağımsız hatta yeri geldiğinde üçüncü sektör olarak geçen, maddi karşılıklar beklemeden, gönüllülerin bireysel manevi ihtiyaçlarını tatmin edebileceği gibi aynı zamanda toplumsal ilişkilere ve ortak iyiye de hizmet edebildikleri kuruluşlardır. Bu kuruluşlardaki gönüllülük ilişkileri ardında birçok motivasyon kaynağı olabileceği gibi Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği özelinde temel motivasyonun toplumsal ilişkileri geliştirme başlığı altında komşuluk ilişkilerini kuvvetlendirmesi ve mahalledeki sosyal birliktelik olarak nitelendirilebilir.

Kaynakça

- "Study on Volunteering in the European Union Draft Final Report". (2010)
- Afşar, S.T. (2019). Gönüllülük Olgusunu Sosyolojik Teorilerle Anlama Denemesi, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, Aralık 2019, 7(Özel Sayı), s. 27-49
- Arslan, O. (2001). Kurumsal ve Tarihsel Aşamalarıyla Sivil Toplum ve Türkiye Gerçeği, İstanbul: Bayrak Yayınları, s. 9
- Bourdieu, P. (1997). Le Champ économique. *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, 119: s. 48-66
- Coleman, J. (2010). *Beşerî Sermayenin Yaratımında Sosyal Sermaye*. M. M. Şahin ve A. Z. Ünal (Der.). Sosyal Sermaye: Kuram, Uygulama, Eleştiri içinde. Sakarya: Değişim Yayınları.
- Çevik, Ayşen, (2012) Gönüllü motivasyon envanteri: Türk popülasyonuna Uyarlanması. *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü*, Ankara

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- Faiz, M. (2019). *Sosyal Bilgiler ve Gönüllülük. Sosyal Bilgiler ve Toplum*. Ankara, s. 303-321
- Fraenkel, J.R., & Wallen, N.E. (1993). *How to design and evaluate research in education* (2nd ed.). New York, NY: Mcgraw Hill Inc.
- Güngör, Fethi. (2016), “Gönüllü Yönetiminin Önemli Bir Aşaması Olarak Performans Değerlendirme”. *Strategic Public Management Journal (SPMJ)*. Issue No: 4. pp. 21-48
- Homans, G. C. (1958). Social behavior as Exchange. *American Journal of Sociology*, 63 (6), 597606.
- Özer, M. H. (2008). Günümüz İtibariyle Sivil Toplum Kuruluşlarının İktisadi ve Sosyal Fonksiyonları, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 7.26.
- Özmutaf, M. Nezh. (2007). Sivil Toplum Kuruluşlarının Misyonlarını Gerçekleştirmede İnsan Kaynaklarının Rolünün Gönüllü Yönetimi Yaklaşımları Bağlamında İncelenmesi. (Doktora Tezi). *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı*, Isparta.
- Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü. (2020). “Dernek Sayıları”. 31.05.2020 tarihinde <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernek-sayilari> adresinden erişildi.
- Yücekök, A.N. (1998). *Tanzimattan günümüze İstanbul’da sivil toplum kuruluşları. Tanzimattan günümüze İstanbul’da STK’lar*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEMİM DERNEĞİ MEMNUNİYET-VERİMLİLİK ANALİZİ

Sena Kılınçkaya

Çiğdemim Derneği, açılım olarak Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği 1996 yılında kurulan ve açılımlında yer alan konular ile ilgili faaliyet gösteren bir dernektir. Dernek misyon olarak mahalle kültürünü yaygınlaştırmak, mahallelilerin yaşam kalitesini yükseltmek ve ilgili olduğu konularda karar alma süreçlerini etkileyecek şekilde bir amaç benimsemiştir. Bu amaç “mahalle örgütlenmesi” olarak literatürde yer alan meseleye uygun bir örnek teşkil etmektedir. Mahalle örgütlenmesi konusuyla ilişkilendirilebilecek Uğur Sadioğlu ve Eser Ergönül kişilerince yazılan makalede; özellikle Türkiye'nin yeni Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçişıyle en üst makam ve alt makamlar arasında koordinasyonu sağlayabilmek için muhtarlık meselesinin önemi vurgulanmıştır (Ergönül ve Sadioğlu, 2019). Bu dönüşüm sırasında; topluluk, hükümet ve belediyeler arası ilişkinin oldukça önemli olduğu makale içerisinde belirtilmiştir. Makale içerisinde bahsedilen bir diğer mesele İngilizcesi “neighborhood” olan ve komşuluk ilişkilerini kast eden kavram Çiğdemim Derneğinin amaç ve değerleri ile ilişkilendirilebilir. Yeni hükümet sisteminin benimsenmesi, meşrulaştırılması ve daha efektif bir uygulamaya sahip olması için muhtarlıklara atfedilen hedeflerin gerçekleştirilmesinde mahalle içerisindeki ilişkilerin de rolü oldukça fazladır. Bu konu doğrultusunda tıpkı devlet üst makamları, belediyeler ve muhtarlık arasındaki ilişkiye benzer muhtarlık, mahalle sakinleri ve mahalle sakinlerinin taleplerini göstermeye çalışan Çiğdemim Derneği gibi sivil toplum kuruluşları arasındaki ilişkinin de yeni sistemin sağlıklı bir şekilde meşrulaştırılması ve yürütülmesi için rolü oldukça önemlidir.

Buraya kadar makalede de bahsedilen derneğin etkisi olan konular (mahalle örgütlenmesi gibi) ve kendi misyonunda vurguladığı amaçlara ulaşmak için Çiğdemim Derneğinin dernek tanıtım belgelerinde de yer alan çeşitli değerler göze çarpar. Bunlar şeffaf olma, gönüllülük esaslı çalışma, dayanışmacı, önyargısız, siyasi partilere karşı tarafsız ve bağımsız, katılımcı, öncü ve öğrenmeye açık bir organizasyon olma şeklinde tanımlanmıştır. Derneğin misyon ve değerlerine ulaşmak için birçok alanda etkinlik ve faaliyet yürüttüğu bilinir. Analizin en başında vurgulanan Uğur Sadioğlu ve Eser Ergönül kişilerinin makalelerinde bahsettiği mahalle örgütlenmesi konusuna örnek olarak Çiğdemim Derneğince yapılan kendi bölgelerini ilgilendiren olaylar doğrultusunda toplulukça yapılan savunuculuk faaliyetleri derneğin belli bir amaca hizmet ettiğinin kanıtıdır. Ve bu durum dernek memnuniyetini ve verimliliğini hiç kuşkusuz olumlu etkileyecektir.

Bu analizde derneğin bu amaç ve değerlerine ne derece uygun hareket ettiği dernek üyeleri ve çoğunlukla Çiğdem mahallesinde oturan kişilerce doldurulan anket çalışmasına bağlı olarak değerlendirilecektir. Anketten elde edilen veriler ana tema olarak dernek memnuniyeti şeklinde incelenecek ve bu durumun derneğin verimliliğine olan etkisi üzerinde durulacaktır. Akademik literatüre bakıldığında dernek memnuniyeti ve dernek verimliliği arasında birbirini doğrudan olumlu şekilde etkilediğini gösteren çalışmalar mevcuttur. Ekrem Cengiz ve Fazıl Kırkbir kişilerince yazılan “Kar Amacı Gütmeyen Kurumlarda Müşteri Memnuniyeti ve Hizmet Kalitesi İlişkisi: Karadeniz Bölgesi Örneği” isimli yazıda memnuniyet konusu hizmet kalitesi başlığı altında incelenmiş ve ulaşılan sonuçta hizmet kalitesi ve üzerinde duracağımız memnuniyet konularının verimlilik meselesi üzerinde olumlu bir etki göstereceği saptanmıştır (Cengiz ve Kırkbir, 2007).

Bu analizde; memnuniyet-verimlilik doğrudan olumlu ilişkisi kapsamında, Çiğdemim Derneğinin yürüttüğu kültürel, sanatsal, toplumsal, çevre, sosyal, eğitsel ve savunuculuk faaliyetleri şeklinde kategorize edilmiş ana başlıklı konuların dernekle ilişkisi olan bireylerce ne şekilde değerlendirildiği anket sonuçlarına bakılarak incelenecektir. Bu sonuçlar memnuniyetin ne derece olduğunu ve bu durumun Çiğdemim Derneği verimliliğinin ne boyutta olduğunu incelemede yardımcı olacaktır. Anketten elde edilen veriler kapsamında hem memnuniyeti olumlu etkileyen hem de olumsuz etkileyen noktalar üzerinde durulacak ve bu doğrultuda Çiğdemim Derneğinin sonraki dönemlerindeki memnuniyet ve verimlilik meselelerine katkı sağlayacak muhtemel konularının tespit edilmesi mümkün olacaktır. Metot olarak kullanılan anket verilerinin analizinde; faaliyetlerden haberdarlık ve bilinirlik, güvenilirlik, kurumsallık (derneğin mahalle işleri için yeterli yönetim donanımına sahip olup olmadığı konusu), dernek ve üyeleri arasındaki iletişim (derneği ziyaret sıklığı, etkinliklere katılım, online dergi takibi, sosyal medya ve üyelere bazı konularda danışarak hareket etme vs.), üyelere gelen öneriler ve ihtiyaçlara göre hareket etme ve engelli vatandaşlara hizmet alt başlıkları şeklinde incelenecektir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

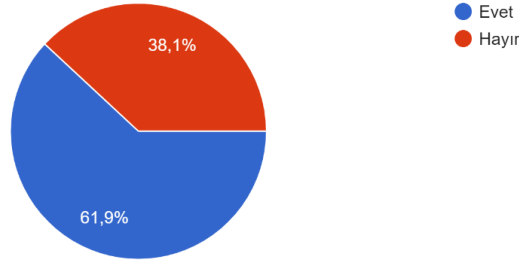

Metot olarak kullanılan anket yaklaşık üç yüz elli kişiye iletişim kanalları üzerinden uygulandı ve çok çeşitlilik gösteren veriler elde edildi. Bu veriler hem dernekle ilgili olan memnuniyet-verimlilik ilişkisini destekler nitelikte olup hem de tezat oluşturacak şekilde hoşnut olunmayan konuları içermektedir. Elde edilen olumlu geri dönüşlere bakıldığında; mahallelilerin istek ve ihtiyaçlarını dile getirmek için mahallelere ve mahalleli katılımının birer ihtiyaç olduğu görülür. Günümüz Türkiye yönetim sisteminde, merkezi yönetimin çok güçlü oluşu, yerel yönetimler veya belediyeler ile arasındaki etkileşimin istenilen boyutta olmayışı mahalle ve Çiğdemim Derneği gibi mahalle örgütlenmelerinin vatandaşlar ve devlet arasındaki etkileşimin sağlanmasında kaçınılmaz yöntem oluşu göze çarpar. Bu konu; analizin başlangıcında bahsedilen Eser Ergönül ve Uğur Sadioğlu kişilerinin makalesinde de yer alan yeni sistemin meşru ve efektif olması için muhtarlıklara atfedilen özelliğe benzer nitelik göstermektedir.

Bu devlet-vatandaş etkileşimini sağlama ve bahsedeceğimiz birçok konuda Çiğdemim Derneği olumlu etki göstermiştir. Yapılan anket çalışmasının başlangıç kısmında da “ gerek mahalle gerekse mahalle dışında bilinirlik seviyesi ve mahalle/çevreye etkisini ölçme” vurgusu yapılmıştır. Anket herhangi bir cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve meslek ayrımı yapmadan rastgele bir numune grubuna uygulanmıştır. Cevaplara bakıldığında; anket büyük bir oranda Çiğdem mahallesinde oturan kişilerin görüşlerini yansıtmaktadır (Grafik 1).

5) Çiğdem Mahallesinde mi oturuyorsunuz?

352 yanıt

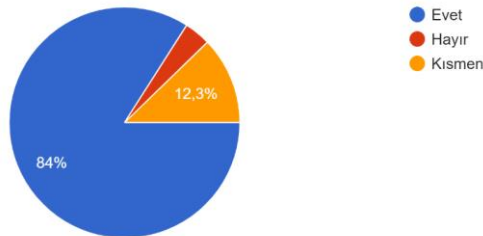

(Grafik 1)

Ankette bazı yorumlara bakıldığında, mevcut Çiğdem mahallesi sakinlerinin mahalleden memnun oluşu ve yeni düzenleme sonucu önceden mahalle içerisinde yer alan bölgelerin mahalle dışına alınmasından hoşnutsuz olan bireyler göze çarpar. Bu doğrultuda, Çiğdem mahallesinde oturan kitlenin “mahalle kültürü” denilen olaya sahip olduğu söylenebilir. Buna ek olarak; Çiğdemim Derneğinin çalışmalarından haberdarlığın yüksek oluşu ve dernek ile olan ilişki sorusunda deneklerin önemli bir kısmının üye ve takipçi oluşu derneğin haberdarlığı ve bilinirliği açısından çarpıcı bir unsurdur (Grafik 2). Dernek ile ilişkisi olmayan ve çalışmalarından haberdar olmayan bir kitle de mevcut fakat bunların oranı oldukça düşüktür.

7) Çiğdemim Derneği'nden ve yaptığı çalışmalardan haberiniz var mı ?

351 yanıt

(Grafik 2)

Dernek faaliyetlerinin üyelere hitap etmesi ve anketteki konuyla ilgili geri dönüşler azımsanamayacak bir başarıya sahiptir. Oldukça büyük bir kitle etkinlikleri olumlu geri dönüş sağlaması açısından faydalı bulmuştur. Derneğin faaliyetleri hem mahallede yaşanan konuları örnek olarak sokak

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

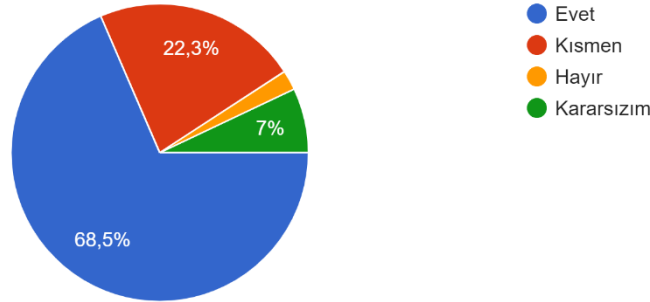

hayvanlarının beslenmesi çözümünde hem de bireyler arasında etkileşim ve iletişim kurup onları kültürel ve sosyal olarak zenginleştirmesi açısından bu konuda dernek memnuniyetini ortaya çıkarmıştır. Bireylere sağladığı yararları ek olarak; kişilerin daha da bilinçli bir vatandaş olması, farkındalıklarının artması ve kendi oluşumuna benzer derneklere sağladığı destek açısından Çiğdemim Derneğinin hem bireysel hem de toplumsal bazda faydalı bir kuruluş olduğu söylenebilir. Bir geri dönüşte; emlakçı bir kişinin dernek memnuniyetinin işi sırasında iletişim içerisinde olduğu insanlara da dernekten bahsetmesinin dernek için bir network oluşturmasında ve bilinirliğinin artışında tartışılmaz bir olumlu etki yaptığı görülür. Buna benzer öğrencilere burs sağlama dernek açısından hem anlık hem de geleceğe dönük bir fayda sağlamıştır. Bu gibi popülerliği sağlayan etkileşimler derneğin bilinirliğini kaçınılmaz olarak arttırmış ve derneğe Çiğdem mahallesinde oturmayan üyeler kazandırmıştır. Yapılan çevresel faaliyetlerle insanların çevreye olan bilincini artırmayı da başarmıştır. Tüm bu faaliyetler sonucu ortaya çıkan olumlu geri dönüşler dernek memnuniyeti ve dernek verimliliğini hiç kuşkusuz olumlu yönde etkilemiştir.

Derneğin üyelerinden gelen geri dönüşlere bakılarak; mahalle sorunlarını tespit etme ve bu sorunların getirdiği ihtiyaçlara göre hareket etmesi konusunda belli bir başarı oranı olsa da bu konuda memnuniyetsizlikler tespit edilebilir (Grafik 3). Belli bir kitlece olumlu aktivite olarak görülen sokak hayvanlarının beslenmesi başka bir kitlece bir problem olarak görülmüştür. Bahsedilen bu kitle sokak hayvanlarının varlığını bir problem olarak nitelendirmiştir. Bu konuda dernek memnuniyeti ve verimliliğinin olumsuz etkilenmemesi için ortak bir çözüm yolu bulunması hem dernek açısından hem de mahalle açısından iyi olacaktır. Mesela öncelikle mahallede sokak hayvanlarının varlığının problem olup olmadığı konusunda uzlaşılmalı, mahallede ne kadar sokak hayvanının olduğu tespit edilmeli ve miktarına bakılarak bu hayvanlara mama vs. sağlanmasına karşın yine de bu konunun kontrol altında tutulması gerektiği ön plana çıkmıştır.

11) Dernek ihtiyaçlarınıza cevap veriyor mu ? (Sorunlarınıza çözüm üretiyor mu ?)

327 yanıt

(Grafik 3)

Dernek faaliyetlerinin getirdiği olumlu geri dönüşlere ek; belli bir kesimce dernek faaliyetlerinin kendilerine uygun olmadığı ve kapsayıcılığı hakkında şüpheler mevcuttur. Bu konunun dernek memnuniyeti ve verimliliğini gelecekteki dönemlerde daha da çarpıcı bir problem oluşturmaması için, dernek faaliyetlerinin kapsayıcılığı daha detaylıca incelenmeli ve değişen çevresel koşullarına bakılarak yeni çalışmalar ortaya çıkarılıp daha çok ilgiyi üstüne çekmesi sağlanabilir. Buna ek olarak; birçok kişice bahsedilen Şirindere bölgesi sorunu ve o bölgede yaşayan insanların durumu derneği ilgilendiren bir problem olarak görülmüştür. Bu durumun daha ciddi bir boyuta gelmeden ilgili yönetim organları ve dernek yönetimi ile kurulan iletişim ile çözülebileceği düşünülür. Bu bahsettiğimiz anketten elde edilen verilerce derneğin ihtiyaçlara göre hareket etmesi konusunda problemler görülen noktalar üzerinde çalışılarak derneğin memnuniyet ve verimliliğini olumsuz etkilemeden çözülebilir. Bu şekilde derneğin mahalle ihtiyaçlarını doğru bir şekilde tespit etme konusundaki olumlu kitle yüzdesi artırılabilir.

Çiğdemim Derneğinin mahalle içerisinde ve mahalle dışındaki tanınırlığı bir diğer pozitif yanlarından. Mahalle içerisinde yaptığı faaliyetlerce ve üyelerince tanıtılması ve bir noktada proje ve etkinliklerinin hem mahalle dışındaki bireylerce hem de yurt dışı kurumlarınca dikkat çekmesi derneğe oldukça büyük bir popülerite ve tanınırlık sağlamıştır. Mahalle bazında olmasa da mahalle dışındaki tanınırlık konusunda anket verilerine göre yetersizlik bir tartışma konusu olabilir. Fakat benzer nitelikteki sivil toplum kuruluşu olan mahalle derneklerine bakıldığında Çiğdemim Derneğinin mahalle

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

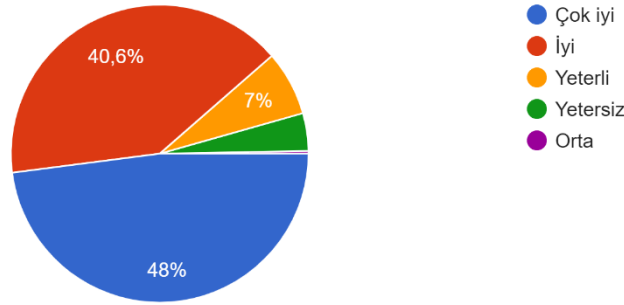

dışındaki tanınırlığının oldukça tatmin edici olduğu yadsınamaz. Buna ek olarak analizin alt başlığı olan derneğe güvenirlilik ve kurumsallık konuları ankette analiz edilmiştir. Dernek yöneticilerinin mahallece tanınması ve uzun yıllardır dernek bünyesinde çalışmaları sonucu yöneticilerin tanınırlığı derneğe olan güveni pozitif şekilde etkilemiştir. Derneğin mahalle içerisinde aktif rol oynaması, vatandaşların mahalle düzeyinde yaşadığı problemlere çözümler sunması bunlara ek bir de vatandaşlar için sosyal açıdan düzenlediği geziler ve konferanslar ile olumlu intiba bırakması derneğin güvenirliliği açısından onu besleyecek niteliktedir.

Derneğin kurumsallığı ve bu konuyu ilgilendiren derneğin yönetim anlayışı, kurumsal kapasitesi ve diğer STK ve yerel yönetimlerle ilişkisinde de belli bir düzeyde başarı göze çarpar. Derneğin yaklaşık yirmi beş yıldır mahallede aktif rol alması; derneğin yapısı ve işleyişı ile ilgili mahalle sakinlerine kurumsallığı değerlendirmesi açısından ipucu vermektedir. Derneğin tarihsel süreç içerisinde AB projesi bile yürütmesi benzer nitelikteki kuruluşların aksine kurumsallığının belli bir başarıya sahip olduğunun göstergesidir. Dernek yöneticilerinin uzun süredir dernek bünyesinde çalışması kurumsal hafıza denilen olayın gelişmesine imkan sağlamış bu durumda derneğin yönetim ve diğer kuruluşlar ile olan etkileşimi imajına olumlu etki göstermiştir. Her ne kadar bu yönetim ve diğer kuruluşlar ile olan etkileşim konusunda problemler anket yüzdesini etkilese de benzer kuruluşlara nazaran Çiğdemim Derneğinin bu konudaki başarısı yadsınamaz (Grafik 4). Ve gösterdiği bu başarılı profil Çiğdemim Derneğine benzer nitelikteki kuruluşları da kendilerini geliştirmeye yönelik olumlu etkilemiştir. Bu bahsedilen tanınırlık, güvenirlilik ve kurumsallık meselelerindeki başarı dernek memnuniyeti ve verimliliğine katkı yapmıştır.

16) Derneğin kurumsallığı sizce ne düzeydedir ?

342 yanıt

(Grafik 4)

Analizin buraya kadarki kısmında Çiğdemim Derneğinin hem olumlu hem de olumsuz yönlerinden bahsedilmiş olsa da olumlu yanları ağır basmaktadır. Her ne kadar benzer kuruluşlara nazaran başarılı bir profile sahip olsa da ankette elde edilen verilere baktığımızda derneğin yetersiz kaldığı belli alanlar da mevcuttur. Anket katılımcılarından gelen dönüşlerde mahalle içerisindeki yardımlaşma faaliyetlerinin daha çok olması talep edilmiştir. Mahalle içerisinde belli bölgelerin ağaçlandırılması konusu üzerinde durulmuştur. Ağaçlandırma faaliyetleri kapsamında mahalle sakinlerindeki çevre bilincini daha da arttırmak için güneş enerjisi kullanımı gibi bir öneri de gelmiştir. Analiz içerisinde daha öncede bahsedilen sokak köpekleri ve Şirindere vadisi sorununa daha fazla odaklanılması ve bu konularla ilgili komite kurularak olaya kalıcı bir çözüm bulunması istenmiştir. Konuyla ilgili olan belediye ile birlikte yürütülen kağıt toplayıcılığı faaliyetinin mahalleyi olumsuz etkilediğinin üzerinde durulmuş ve bu faaliyetin başka bir bölgeye alınması pek çok sayıda bireyce talep edilmiştir. Dernek üyeleri ve faaliyetlerinin genellikle orta yaş kesimi ağırlıklı olması bir problem olarak görülmüş dernek bünyesinde daha fazla gencin yer alması istenmiş ve bu doğrultuda dernek faaliyetlerinin genç kesime de hitap edecek şekilde dizayn edilmesi gerektiği anket katılımcılarının bazıları tarafından vurgulanmıştır. Son olarak, derneğin yürüttüğu sosyal etkileşimi oldukça olumlu etkileyen hem yurtiçi hem yurtdışı gezilerinin daha uygun fiyatlı olması talep edilmiştir. Buna çözüm olarak; derneğin faaliyetleri için sponsor bulması, devlet yardımı talep edilmesi, belli indirim yapabilecek firmalarla iş yapılması ve hem insanların dikkatini çekecek hem de bazı etkinliklere az sayıda kişinin faaliyetlere ücretsiz katılımını sağlayacak dernek gezilerinin hediye çekilişı gibi bir organizasyon düzenlenerek kişi başı çok az bir para toplanarak finansal destek oluşturulması çözüm olarak uygulanabilir. Tüm bu

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

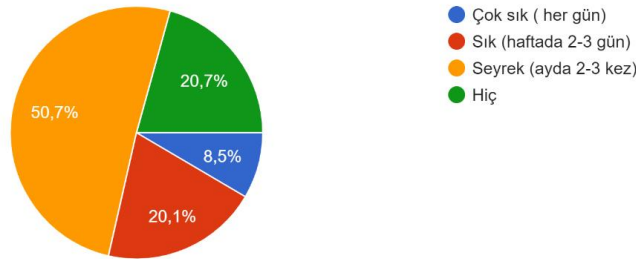

bahsedilen yapılması olası tavsiye ve uygulamalar dernek memnuniyetini ve verimliliğini bulunduğu seviyeden daha üst noktaya çıkarmada yardımcı olacaktır.

Derneğin bireylerle iletişimi sağlayan web sitesi, Whatsapp kullanımı ve mail grupları ile iletişim gibi konular ankette analiz edilmiştir. Her ne kadar dernek web sitesi kişilerin beklentilerini karşılama da oldukça yüksek bir orana sahip olsa da web sitesi ziyaret sıklığı istenilen şekilde değildir (Grafik 5). Bunun çözülebilmesi için web sitesinin daha dikkat çekici bir dizaynda olması veya bilgilendirme mesaj ya da maillerinin sonunda web sitesi linkine daha çok yer verilmesi web sitesi kullanımı artıracaktır. Gelen geri dönüşlere de bakıldığında web sitesinin güncelliğinin yeterli olmadığının üzerinde durulmuştur. Fakat günümüz dünyasında web sitesi yerine sosyal medya kanalları ve mail grupları daha çok tercih edilmektedir. Çığdemim Derneği durumunda da sonuç böyledir. Dernek web sitesini daha çok yaptığı aktiviteler, online dergi takibi ve mahalle sakinlerinin taleplerini almaya yönelik kullanırsa daha başarılı olacağı düşünülür. Gelecek faaliyetlerin ve dernek ile ilgili güncel konuların sosyal medya ve mail üzerinden yapılması anket sonuçlara da bakılarak daha efektif olacağı düşünölmektedir.

21) Derneğin web sayfasını ne sıklıkla ziyaret ediyorsunuz ?

343 yanıt

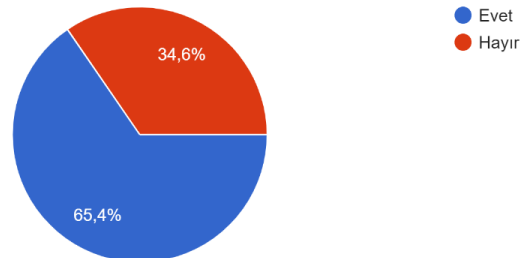

(Grafik 5)

Derneğin kendisinin yaptığı bir diğer iletişim aracı olan Çığdemim Sesi online dergisi her ne kadar hakkında yetersiz olduğu veya online olmasından ötürü şikayetlere neden olsa da büyük bir yüzdeyle başarılı ve etkili bir araç olarak değerlendirilmiştir. Anketteki geri dönüşlere bakıldığında büyük bir çoğunluğun dergiden haberdar olduğu ve derginin geliştirilmesinin istendiği göröölür (Grafik 6). Dergi içerisinde mahallede problem olarak göröölün konularda neler yapıldığı, faaliyetlerden önce etkinlik hakkında bilgi verilmesi ve faaliyetler sonrasında katılımcıların düşöncelerine yer verilmesi istenmiştir. Yani derneğin memnuniyeti ve verimliliğini olumlu yönde etkilemek için bu kanalın sonraki dönemde geliştirilmesi faydalı olacaktır. Bu online derginin üyeler arasında yaygınlaşması için çeşitli tanıtımlar yapılabilir ve dergiyi okutturmaya yönelik küçük hediyeler ile teşvik edilebilir. Mesela ay içerisinde herhangi bir dönemde dergi içerisinde yer alan bir konuyla ilgili Whatsapp gruplarında küçük bir soru sorularak doğru cevap veren ilk üç kişiye iki kişilik sinema bileti hediye edilebilir.

24) Derneğin aylık online dergisini (Çığdemim Sesi) hiç okudunuz mu?

341 yanıt

(Grafik 6)

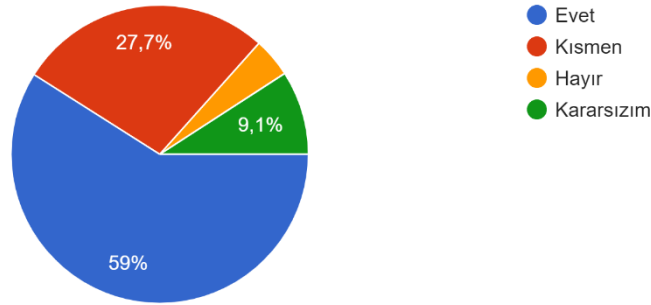
Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Analizde iletişim başlığı altında yer alan derneğin sosyal medya kullanımının efektif olup olmadığını tespit edebilmek için ankette bu konuya da yer verilmiştir (Grafik 7). Bakıldığında derneğin bu sosyal medya iletişim araçlarını belli bir lde başarılı şekilde kullandığı söylenbilir. Ama daha öncede bahsettiğimiz ankete katılan kişilerin geri dönüşüne bakılarak derneğe ait sosyal medya araçlarının daha sık ve dikkat çekecek şekilde kullanılması dernek memnuniyeti ve verimliliğini pozitif şekilde etkileyecektir.

28) Derneğin sosyal medyayı etkili bir biçimde kullanabildiğine inanıyor musunuz ?

329 yanıt

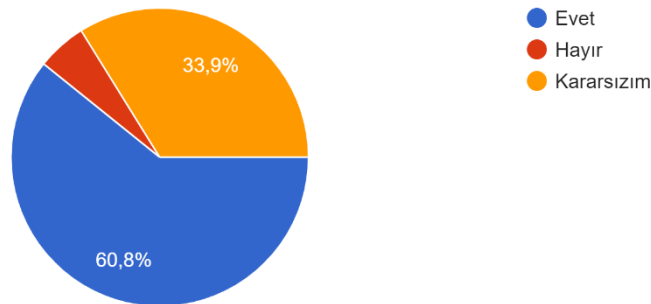

(Grafik 7)

Derneğin faaliyet gösterdiği binanın derneğe ait olmadığı büyük bir kesim tarafından bilinip derneğin gayrimenkul sahibi olması konusunda gene büyük bir kesim bu olaya destek vermektedir. Bu meseleyi derneğin güvenilirliği ve kurumsallığı ile ilişkilendirebiliriz. Demek ki dernek yöneticileri ve hazırladıkları faaliyetler üyeler arasında derneğin yeterli kurumsal düzen ve güvenli bir organizasyon olduğuna dair olumlu bir intiba bırakmıştır. Bu durumda dernekten memnun olduğunun ve verimli bir organizasyon olduğunun kanıtıdır. Bir diğer bahsedilen derneğin üyelerine danışarak hareket etmesi oranının yüksek oluşu derneğin iletişim becerisinin başarılı olduğunun kanıtıdır (Grafik 8). Buraya kadar bahsedilen tüm olumlu özellikler dernek memnuniyeti ve verimliliğini olumlu yönde etkileyip verilen olumsuz geri dönüşlere odaklanılarak dernek memnuniyet ve verimliliği bulunduğu noktadan çok daha st seviyeye çıkarabilmek mümkündür.

31) Dernek yapacağı etkinlikler için üyelere danışıyor mu?

316 yanıt

(Grafik 8)

Analizde kullanılan anketin sonuçları dernek ile ilgili duyuruların mail ve Whatsapp uygulaması üzerinden yapılmasının en efektif yol olacağını göstermektedir. Gerçekten bakıldığında bu iletişim kanallarının günümüzde kullanımı oldukça yaygındır ve dernekle ilgili haber ve duyuruların en geniş kitleye haber verilmesi açısından en iyi yollar olacağı dşnlmektedir. Bu iletişim konusu memnuniyet ile doğrudan alakalı olup derneğin analizin en başında belirttiğimiz misyon ve değerlerine ulaşabilmesi için önemsenmesi gerekmektedir. Dernekle ilişki olan bazı kişilerden gelen anket içerisinde yer alan

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

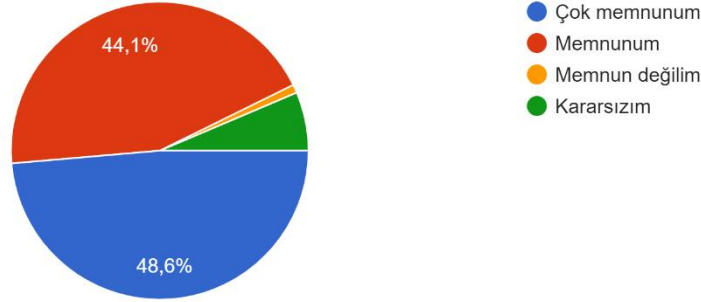

geri dönüşlerde dernek mail ağının bazen çok gereksiz yere kullanıldığına vurgu yapılmıştır. Bu iletişim ağının neden ağıldığına dair mail grubunda yer alan kişilere bir bilgilendirme yapılarak bu problem rahatlıkla çözülebilir.

Bu analizin temel amacı Çiğdemim Derneğinin memnuniyet durumuna bakılarak derneğin verimli bir kurum olup olmadığına karar verilmesi şeklinde dir. Ankette yer alan memnuniyet ölçümü için sorulan soru da çok büyük bir kesimin dernekten memnun olduğu ve faaliyetlerinin kendileri, başkalarıyla olan etkileşimleri ve sosyal yardımlaşma ve paylaşma konularında olumlu getirilere sahip oluşu bu memnuniyetinin oluşumunda kaçınılmaz bir role sahiptir (Grafik 9). Bu memnuniyet hali de Çiğdemim Derneğinin bazı olumsuz yorumlar ve eksik görülen noktaları olmasına rağmen gerçekten verimli bir kurum olduğunun göstergesidir. Kararsız, memnun olmayan veya dernekle ilgili memnuniyet açısından negatif düşünen kesimi memnun yüzdeye dahil edebilmek için ‘‘potpourri problem’’ olarak da adlandırılan bazı konulardan yetersiz bahsedilmesi veya birçok konuyla ilgilenen organizasyonun bu konular doğrultusunda yeterli olmadığını ifade eden meselenin çözümlenmesi gerekmektedir. Bu da Çiğdemim Derneği durumunda yetersiz görülen sokak köpeği meselesi, şirindere vadisi ve kağıt toplayıcılığı gibi konulara çözümlenerek dernek memnuniyeti ve verimliliğini arttıracak doğrultuda hareket etmekle mümkündür.

34) Dernek çalışmaları ve etkinliklerinden memnuniyet düzeyiniz nedir?

329 yanıt

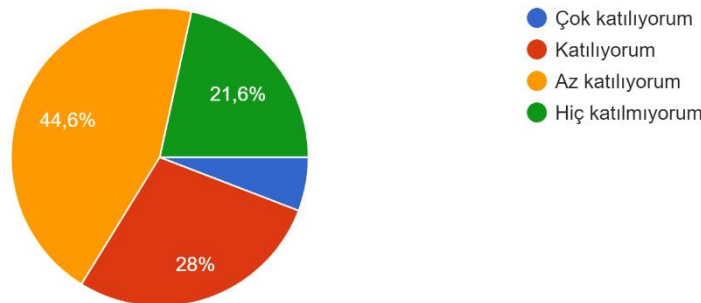

(Grafik 9)

Her ne kadar olumlu yanlar olan dernek çalışmalarından memnuniyetin yüksek oluşu ve üyelere gelen taleplere göre şekillenen aktiviteler olsa da faaliyetlere katılım oranı yeterli düzeyde değildir (Grafik 10). Anket sonuçlarına bakıldığında bu durumun bireysel nedenleri olsa da derneğin üyeleri ve dışarıdan gelebilecek potansiyel kitlenin dikkatini çekebilecek için belli şeyler yapabileceği söylenebilir. Örneğin; aktif üyelere düzenlenebilecek bir akşam yemeği organizasyonu, dışarıdan gelen veya çalışan kesimin etkinliklere katılımı için daha çok hafta sonu günleri tercih edilebilir veya etkinlik öncesi tarihte üyelere uygulanacak anketlere bakıldıktan sonra karar verilmesi gibi bir durum söz konusu olabilir.

35) Dernek etkinliklerine ne sıklıkla katılıyorsunuz?

343 yanıt

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

(Grafik 10)

Derneğın kendisinin hazırladığı ve analizde de kullanılan Ortadoğu Teknik Üniversitesi ile ortak çalışmalar sonucu oluşturulan ‘‘Çiğdemim Derneği Memnuniyet ve Etki Anketi’’ derneğın kendisinin de sosyal olduğunu ve yeniliklere açık bir kuruluş olduğunun göstergesidir. Dernek etkilediği insanların fikir ve görüşlerine değer vermekte ve kendini geliştirmeye yönelik hareket etmeye çalışmaktadır. Bu durum; organizasyonların memnuniyet ve verimlilik konularında önemli bir noktadır ve bu iki konunun geliştirilmesine imkan sağlayacaktır. Zaten günümüz dünyasında etkileşim içerisinde olduğu kesim ile koordinasyonu sağlayamayan bir kuruluşun memnuniyet ve verimlilik açısından olumlu değerlendirilmesi pek mümkün değildir. Bu doğrultuda da Çiğdemim Derneğince bulunduğu ortamın gereklerine hizmet edecek şekilde inovasyonlar yapılması bu iki konunun devamı için kaçınılmazdır. Derneğın bu duyarlılığı ve farkındalığı engelli bireylere karşı da kendini göstermiştir. Bu analizde kullanılan ankette bu konuya ehemmiyet verilmesi Çiğdemim Derneğini oldukça prestijli kılmaktadır. Derneğın bu duruşu yöneticilerden üyelere dernek ile etkileşim kuran her bireye farkındalık ve duyarlılık konularında örnek teşkil edecektir. Anketten elde edilen veriler; engelli bireyler için kaldırım, otobüs duraklarının onlara uygun şekilde dizayn edilmesi ve engelli bireylerin ailelerine destek gibi ulusal düzeyde önemsenmesi gereken konuların üzerinde durmuş, bu durumda derneğın bu duyarlı tutumunun üyeler ve etkileşim içinde olduğu insanları da pozitif şekilde etkilediğinin göstergesi olmuştur.

Çiğdemim Derneğının olumlu ve olumsuz yanlarının üzerinde durulan bu çalışmada olumlu yanları daha da güçlendirecek ve olumsuz yanları çözebilecek bazı çözümlerden bahsedilmiştir. Dernek her ne kadar olumsuz yorumlara maruz kalsa da çalışmanın başında bahsedilen tanınırlık, güvenilirlik, kurumsallık, iletişim, üyelerin taleplerine göre hareket etme ve engelli vatandaşlara farkındalık gibi alt başlıkların her birinde azımsanamayacak bir başarıya sahiptir. Ama konusu birey olan organizasyonların buna devlet de dahil olmak üzere problemler ve yetersiz olduğu noktalar kaçınılmaz olarak ortaya çıkar. Özellikle pek çok kişice bahsedilen sokak köpeği sorunu, Şirindere vadisi meselesi ve kağıt toplayıcılığı faaliyetleri Çiğdem mahallesinde yakın zaman içerisinde mahallelinin hem dernek hem de yaşam memnuniyeti için çözümlenmesi gereken konulardandır. Çalışma içerisinde bahsedilen belli uygulamalar ve uzlaşma yolu ile bu sorunlar da çözümlenip Çiğdemim Derneğının mevcut dernek memnuniyeti ve verimliliğinin daha üst seviyeye çıkarılması için bu konu analizin amacı olarak da üzerinde çalışılmıştır.

Sonuç olarak; bu analizde dernek ile ilgili alt başlık olarak bahsedilen tanınırlık, güvenilirlik, kurumsallık, iletişim, üyelerin taleplerine göre hareket etme ve engelli vatandaşlara farkındalık ölçütlerine bakarak üyelerin dernekten ne derece memnun olduklarını tespit etmeye yönelik hareket edilmiş ve Çiğdemim Derneğinin bu bahsedilen meselelerle ilgili problemleri olsa da belli bir başarıya sahip olduğunun üzerinde durulmuştur. Bu başarı ile ilgili; dernek memnuniyetinin belli bir seviyede olduğunun ve çalışma içerisinde bahsedilen problemlere karşı potansiyel çözüm yollarının uygulanması ile dernek memnuniyetinin daha da artacağının üzerinde durulur. Yani memnuniyeti gelen önerilere göre hareket edip arttırmak hedeflenmiştir. Bu memnuniyetteki olumlu değişim de doğrudan dernek verimliliğini olumlu yönde etkileyecektir.

Özetle; bir STK olan Çiğdemim Derneği her ne kadar problemler meseleye konu olsa da sahip olduğu misyon ve yürüttüğü faaliyetleri ile belli bir memnuniyet ve verimliliğe sahip olan bir kuruluştur. Bu analizde de bahsedilen problemler noktalar, çalışmada da yer alan çeşitli çözüm yolları ve benzer uygulamalar ile ortadan kaldırılıp Çiğdemim Derneğinin birbiri ile ilişkili olan memnuniyet ve verimlilik meselelerini mevcut olduğu seviyeden daha da iyi bir seviyeye çıkarılabileceği bu analizde tespit edilmiştir. Böylece analizin amacı olan; dernekle ilgili ölçütlere bakarak üyelerin dernekten ne derece memnun olduklarını tespit edilmiş ve bu memnuniyeti gelen önerilere göre arttırmayı gerçekleştirmeye yönelik hareket etmeyi sağlayacak önerilerden analiz içerisinde bahsedilmiştir. Bu memnuniyetteki olumlu değişim de doğrudan dernek verimliliğini pozitif şekilde etkileyecektir.

Kaynakça

- Analizde kullanılan Çiğdemim Derneğince hazırlanan ‘‘Çiğdemim Derneği Memnuniyet ve Etki Anketi’’ linki:
- https://docs.google.com/forms/d/1xBe_y-KbOzkAAvPOdk-BH5s5gy9tmEZPDdb2yg16eenI/edit?ts=5ec41a83#responses
- CENGİZ, Ekrem/ KIRK BİR Fazıl; ‘‘Kar Amacı Gütmeyen Kurumlarda Müşteri Memnuniyeti ve Hizmet Kalitesi İlişkisi’’, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 21 Ocak 2007 Sayı: 1
- Makalenin Linki:

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423871357.pdf>
- ERGÖNÜL, Eser/ SADIÖĞLU, Uğur; “ From Top to Down or Central to Local: Transformation of the Neighborhood Units as a Policy Tool of Presidential System in Turkey”, LEX LOCALIS - JOURNAL OF LOCAL SELF-GOVERNMENT Vol. 17, No. 3, pp. 561 – 590, July 2019

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

GÖNÜLLÜ SORUMLULUK: ÇİĞDEMİM DERNEĞİ

Yeşim Altınışık

Günümüz küreselleşmiş liberal dünyada sivil toplum kuruluşları çok fazla öneme sahip olmuştur. Bu sivil toplum kuruluşları, toplumsal yapıdaki herhangi bir alan doğrultusunda amaçlarını gerçekleştirmek üzere kurulan ve resmi kurumların dışında kalan, onlardan bağımsız çalışan kuruluşlardır. Ayrıca, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kar amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar veya üyelik ödemeleriyle, yapılan etkinliklerden sağlayan kuruluşlardır. Gönüllülük esasına dayanan bir kuruluşun hayatta kalabilmesi çok zor gibi gelse de bugün dünya genelinde bir çok örnek sivil toplum kuruluşları faaliyetler göstermekte ve büyük işler başarmaktadırlar. Bu çalışma, sivil toplum kuruluşlarının varlığının dayandığı gönüllülük esasının teoriden pratiğe dönüştüğünde, sivil toplum kuruluşunun üyelerinin bu esas karşısındaki davranışlarını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiş bir araştırmaya dayanmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum, bireylerin kendi arzularıyla oluşturdukları ortak yaşam alanını ifade etmektedir (Çaha 2006). Sivil toplumun iki temel özelliği vardır. Birincisi devletin dışında olmaları, ikincisi ise kendi içlerinde demokratik bir yapıya sahip olmalarıdır. Fakat bu noktada, devletin dışında değildirlere ve onunla iç içedirlere diyen, hatta devletin yönlendirdiği kurumlardır diyen bir görüşler de bulunmaktadır. Genel anlamda sivil toplum toplumsal yapı üzerinde etkisi olan, onu dönüştürebilen veya hareket ettiren aktördür.

Sivil yönetimi icra eden kurum ya da örgütlere sivil toplum kuruluşları denir. Sivil Toplum Kuruluşları, özellikle günümüz globalleşen liberal dünya koşullarında, uluslararası, ulusal veya daha küçük ölçekli alanlarda politika oluşturabilen ve etkileyebilen bir aktördür. Bu büyük etkiye sahip olabilmesinin başlıca nedeni toplumu yönlendirme, etkileyebilme kapasitesinin çok büyük olmasıdır.

Bu tip günümüz devlet dışı organizasyonlarının dayandığı tarihe çok eskilere dayanmaktadır. Her toplumda bu tip organizasyonlar bulunmaktaydı. Fakat, aydınlanma çağı ile birlikte biraz daha günümüz tipi devlet dışı organizasyonlarına yaklaşılmıştır. Asıl bu organizasyonların bu kadar öneme karışmış olmasını İkinci Dünya Savaşı bitimine götürebiliriz. İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan koşullar ve anlaşmazlıklar ile birlikte devletler ve toplumlar arasındaki bu anlaşmazlıkları, çatışmaları çözecek kurum ve kuruluşların, yani BM çatısı altında oluşturulan birimlerin tesis edilmesi çalışmaları ile devlet dışı organizasyonlar teriminin doğuşunun gerçekleştiği söylenebilir (Mostashari, 2005: 1).

Sivil toplum kuruluşunun tanımını basitçe kısaltırsak gönüllülüğe dayanan, topluma hizmet vermeye yönelik ve güncel durumdaki politikalara etki edebilen örgütlerdir diyebiliriz. Bu örgütlerin etkilerinin farklı derecede boyutları vardır; küresel, ulus üstü, ulusal, bölgesel, yerel ve hatta yakın çevre düzeyi.

Sivil toplum kuruluşlarının tespit edilmiş işlevleri şu şekilde sıralanabilir (Güneş 2004:2):

1. Kamuoyu oluşturmak yolu ile, bireylerin taleplerinin dile getirilmesine yardımcı olmak,
2. Çoğulcu toplum yapısının oluşumunu sağlamak suretiyle piyasadaki metalaşmaya ve egemen piyasa değerlerine karşı dengeleyici bir unsur olmak,
3. Kendi içlerinde oluşturdukları katılımcı ve çoğulcu bir kültürle beslenmiş ve aynı zamanda yönetim deneyimi de edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak,
4. Pilot projeler üretmek, bu projelere kaynak bulmak ya da bu projeleri uygulamaya geçirmek yoluyla eğitim, sosyal refah ve istihdam konularında hükümet politikalarına paralel ya da alternatif sorumluluklar alabilmek.”

Sivil toplum kuruluşları ilgili oldukları alanlardaki sorunlara ilk elden ve olabildiğince yakından müdahale etmeyi sağlamaktadır. Bugünün rekabet gücü yüksek toplumları düşünüldüğünde, bir toplumun kendi başına, sadece devletin gücü ve enerjisiyle, çabasıyla ayakta kalma olasılığı çok düşüktür. İşte bu durumda sivil toplum kuruluşlarının önemi fazlasıyla öne çıkmaktadır. Devletin gücünün veya enerjisinin yetersiz kaldığı konularda araştırma, tesis ve hizmet sağlayarak açığın ve gecikmenin kapanmasına yardımcı olurlar.

Güçlü toplum örgütlü toplumdur ifadesi bu sivil toplum kuruluşlarının olup olmamasıyla, sayısı ile doğrudan ilişkili bir ifadedir. Gelişmiş ülkelerde daha çok sivil toplum kuruluşunun bulunması ve daha fazla etkili olmasını demokrasinin varlığı veya düzeyi ile ilişkilendirebiliriz. Çünkü demokrasi demek sivil seslerinin daha fazla duyulması demek, daha fazla düşünce demek ve daha fazla sivil üstünlük

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

demektir. Bunun nedeni, demokrasinin halk katılımını artırma ve halkı olaya dahil etme gücünün çok fazla olmasıdır.

Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşları

Türkiye’de sivil toplum hareketleri, en büyük ilerleyişini özellikle Cumhuriyet sonrası dönemde içinde yaşamıştır. Sivil toplum kuruluşlarının varlığı ve etkililiği, demokratik egemenlik kavramının ne düzeyde gelişmiş olmasıyla yakından ilgili olduğu söylenmiştir. Türkiye örneğinde de bunun etkisi açık bir şekilde hissediliyor. Türkiye’de demokratikleşme süreci, Cumhuriyet sonrası dönemi işaret etmektedir. Osmanlı ve erken Cumhuriyet dönemine bakıldığında, daha çok merkezîyetçi ve otoriter bir devlet yapısı görülmekteydi. Ciddi anlamda hiyerarşik olan bu yapıda, halk “vatandaşlık bilinci” kavramından çok uzaktaydı. Cumhuriyet sonrası dönemde artık halkın da içinde bulunduğu, daha az merkezîyetçi bir devlet yapısı benimsenmeye başlandı. “Vatandaşlık bilinci” artık halkta oluşmaya başladı. Bu dönemde, sivil toplum kuruluşlarının örgütlü bir yapıya geçişi ve önemi sağlanmaya başlanmış oldu. Özellikle 27 Mayıs 1960 Darbesi ve sonrasında kaleme alınan 1961 Anayasası toplumsal hareketliliği anayasa güvencesine alınan örgütlenme özgürlüğü ile pekiştirir. Ama bunlar dışında belki de en büyük ivmeyi Avrupa Birliği’ne giriş sürecinde yakalamıştır. Devlet, sivil toplum kuruluşlarını teşvik etmiş ve halkın demokratik bir biçimde bu kuruluşlar içinde yer alıp faaliyet göstermesini sağlamaya çalışmıştır.

Farklı yasal statüler açısından bakıldığında Türkiye’de beş tür sivil toplum örgütlenmesi ortaya çıkmaktadır: (a) dernekler, (b) vakıflar, (c) sendikalar, (d) meslek örgütleri, (e) kooperatifler ve (f) birlikler. Bu örgütlenme türleri arasında %56’lık oranla en çok yeri dernekler kaplamaktadır. T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün en son verilerine göre 2020 yılı itibariyle Türkiye’de toplamda 119.964 adet faal dernek bulunmaktadır.

Türkiye’de, sivil toplum kuruluşları ile ilgili olarak, devlet dışı ve gönüllü örgütlenme anlamında eski uygulamalar ve geleneklerin var oluşu doğaldır. Ancak bugünkü fonksiyonu ile Türkiye’de sivil toplum olgusu yeni ve az gelişmiştir (Mağa 2001: 8). Türkiye’nin nüfusu dikkate alındığında, gerek faal olan dernek sayısının ve gerekse dernek kurucusu olan meslek mensuplarının gelişmiş demokratik batı ülkelerine göre çok yetersiz kaldığı ortadadır. (Ergür, 2006)

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, bir mahalle örgütü olan ve varlığı gönüllülük esasına dayalı olan Çiğdemim Derneği’nin üyelere, dernek işlerinde yer alma, faaliyetlerin veya çalışmaların organize edilip yürütülmesi anlamında, bir de işin diğer tarafında yani sorumluluk alıp üreten, yürüten tarafta olmalarını ne ölçüde sağlayabildiğini anlamak. Bunu organizasyon yapısına bakarak ve derneğin işleyişini anlayarak, üyelerin bu sorumlulukları gönüllü olarak alıp derneğin işlerinde yer alma istekleri ile ilişkilendirmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma hem nitel hem de nicel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Sivil toplum kuruluşu kavramının genel özelliklerini anlayabilmek adına internet üzerinden literatür taraması yapılmıştır. Çiğdemim Derneği’nin teknik özelliklerini anlayabilmek için hem Çiğdemim Derneği üzerine yapılmış daha önceki çalışmalar incelenmiş hem de bu yapıya derneğin yapısı perspektifinden anlayabilmek için dernek başkanı Fethi Fatih Aksoy ile 19 Mayıs tarihinde 11 soruluk bir mülakat yapılmıştır. Bu mülakat internet üzerinden gerçekleştirilmiştir. Buna ek olarak Çiğdemim Derneği’nin internet sayfası analiz edilmiştir. Ayrıca, dernek üyelerinin perspektifinden bakabilmek adına 19 Mayıs tarihinde, kendilerine 6 soruluk bir anket uygulanmıştır. Bu ankete toplam 50 kişi katılmış ve her soru bu 50 kişi tarafından cevaplanmıştır.

Araştırmanın Bulguları

Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği (Çiğdemim Derneği) 1996 yılında kurulmuş bir mahalle örgütüdür ve bugün halen faaliyetlerine devam etmektedir. Çiğdemim Derneği, Çiğdem Mahallesi’nin sorunlarını tartışmak ve çözüm aramanın yanında mahalle sakinlerinin ve üyelerinin her alandaki eğitimine ve gelişimine katkı sağlayan ve çevre konularına da oldukça duyarlı bir sivil toplum kuruluşudur. Ayrıca mahalle kültürünü, komşuluk ilişkilerini geliştirerek bu değerleri yaşatabilmek ve mahalle sakinlerini karar mekanizmasına katarak demokrasi bilincini de sakinlere yayma amacındadır. Derneğin misyonu şu şekildedir: “Mahalleli olma kültürünü yaygınlaştırarak; mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini yükseltmek ve karar alma süreçlerinde etkili olmak (Çiğdemim Derneği web sitesi; 2020).” Vizyonunu ise şu şekilde tanımlıyorlar: “Mahalleli olma ve dayanışma kültürünün etkin olduğu,

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

bölgesel ve ulusal karar alma süreçlerinde etkili olan, yaşam alanlarıyla farklı özellikteki bireylerin (yaş, cinsiyet, engelli) mutlu olduğu bir mahalle olmak (Çiğdemim Derneği web sitesi; 2020).” Bunların yanında, etki ve faaliyet alanlarını mahalle ile sınırlandırmayıp kendi etrafını da etkileyen bir dernektir.

Çiğdemim Derneği, yukarıda değinildiği gibi çeşitli alanlarda faaliyetler gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetleri şu şekilde sınıflandırabiliriz:

- Kültürel Faaliyetler,
- Eğitsel Faaliyetler,
- Çevresel Faaliyetler,
- Savunuculuk Faaliyetleri,
- Toplumsal Faaliyetler,
- AB Projeleri,
- Sanatsal Faaliyetler,
- Sosyal Yardım Faaliyetleri.

Aşağıda Çiğdemim Derneği Başkanı, Fatih Fethi Aksoy ile yapılan mülakat yer almaktadır:

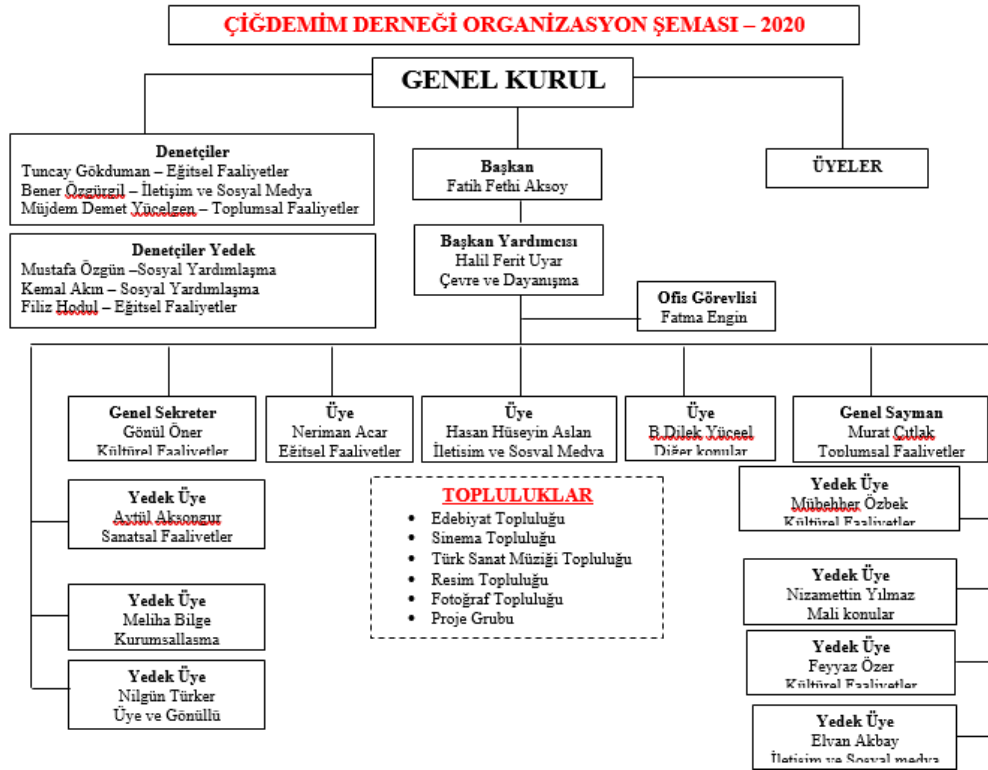
Güncel üye sayınız nedir?

“234 erkek, 450 Kadın toplamda 684 aktif üye”

“Dernek üyeliği” ile “dernek gönüllüsü” arasında anlam bakımından fark var mı? Varsa ne gibi farklılıklar vardır?

“Üyeler yasal olarak sorumlulukları olanlar. Yani yıllık 30 lira aidat ve genel kurula katılım. Ayrıca seçme ve seçilme hakları var. Gönüllüler ise yasal bir yükümlülüğü olmadan bilgi-birikim ve becerilerin, dernek için bir karşılık beklemeden yapan kişilerdir.”

Organizasyon şemanız nasıldır? Genel Kurul Başkanından normal bir üyeye kadar olan akışı gösterebilir misiniz?

“En üst karar alma organımız yılda bir kez toplanan Genel Kurulumuzdur. Tüm önemli kararlar tüzüğümüz doğrultusunda bu toplantıda alınır. Yönetim kurulu faaliyet raporunu genel kurulun onayına sunar ve kurul tarafından ibra edilir.

Genel Kurulda gündemdeki konularda ve gündem dışı öneriler ile kararlar alınabilir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Bir yıl için seçilen Yönetim ve Denetim Kurulları genel kuruldan aldıkları yetkiler ve tüzük doğrultusunda bir yılı yönlendirir.

Ayrıca yılda iki kez toplanan üye danışma toplantısında üyelerimizin görüş ve önerileri değerlendirilmektedir.”

Bu basamaklardaki dernek üyelerinin görev tanımı nedir kısaca bahsedebilir misiniz?

Dernek üyeleri

Görevi

- İlgi duydukları çalışma gruplarında görev alır.
- Grup üyeleriyle toplantılar yapıp, düzenlenecek etkinliklere ve çalışmalara katılır.
- Genel Kurul toplantılarına katılır.
- Yıllık üyelik aidatlarını öder.
- Her ortamda dernek çalışmaları ve etkinlikleri konusunda çevresindekileri bilgilendirir.
- Derneğin misyon (varlık nedeni), vizyon (ülkü) ve değerlerini benimser ve bu doğrultuda çalışmalar yürütür.

Sorumlulukları

Yasalara karşı sorumludur.

Bir faaliyet fikrinin oluşum aşamasından hayata geçene kadar olan süreçten kısaca bahsedebilir misiniz?

“Faaliyetlere yıl sonunda yaptığımız çalıştayda karar veriyoruz. Burada bir sonraki yılın faaliyet planı taslağı yapılıyor. Bu plan doğrultusunda önümüzdeki yılın faaliyetleri planlanıyor. Çoğu faaliyetler topluluklar aracılığıyla yürütülüyor. Topluluklar kendi aralarında planlarını yapıp faaliyetlerini GYK (Genişletilmiş Yönetim Kurulu) ya sunuyorlar. GYK onayı ile faaliyetler gerçekleşiyor.

Etkinlikler için hazırlanan kontrol formunda etkinlik öncesi-sırası ve sonrasında neler yapılacağı yazıyor. Genelde her etkinlikte bir sorumlu oluyor ve o koordine ediyor.”

Her tür dernek faaliyetlerinde sürekliliğı sağlayacak koordinatörlük tarzı oluşumlar bulunmakta mı? (Örneğin, savunmacılık/sanatsal/eğitsel faaliyetler koordinatörlüğü)

“Faaliyetler planlanırken devam edenlere öncelik veriliyor ve sürekliliğın sağlanmasına dikkat ediliyor. Her konu başlığından sorumlu GYK üyeleri bulunuyor. (Bakınız organizasyon şeması)”

Genel anlamda dernek faaliyetleri oluşturmak ve yürütmek işlerinde üyelerin yaklaşımlarını ve görev alma isteklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

“Üyelik başvuru formunda çalışmak istedikleri-yardımcı olabilecekleri konu başlıkları soruluyor. Orada yazdıklarına göre ihtiyaç olduğunda değerlendiriliyor. Üye danışma toplantılarında görüşlerine başvuruluyor. Ayrıca sık sık anket yapılıyor. Öneri formu aracılığıyla da her türlü önerilerini sunabiliyorlar.”

Yapılan faaliyetler açısından yetersiz bulduğunuz, geliştirilmesi gerekliliğini gördüğünüz faaliyet türü var mı?

“Çeşitli konularda açılan kurslarda birtakım sıkıntılar yaşanıyor. Bu konuyu değerlendiriyoruz. Onun dışında her konuda yeterli olduğunu düşünüyoruz.”

Bugüne kadar sayıca en çok katılım hangi tür faaliyetlerde sağlanmıştır?

“Komşuluk Günü Panayırı – 2.El Takas ve Paylaşım Pazarı – TSM Korosu konserleri”

Üyelerinizden genel beklentileriniz nelerdir?

“Öncelikle aidatlarını ödemeleri (bizim dernekte oldukça iyi bir aidat ödeme oranımız var %80’lerde). Genel kurula katılarak seçme ve seçilme haklarını kullanmaları. Etkinliklere katılmaları, derneğı iyi tanımaları ve her ortamda anlatabilmeleri.”

Ülkemizde sivil toplum kuruluşu olmanın zorlukları nelerdir?

“Yıllarca STK’lara öcü gibi bakılıyordu, tam düzeliyor derken 15 Temmuz süreci yaşandı. Bu süreçte STK’ları olumsuz etkiledi.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

Bunun dışında kamu kurum ve kuruluşları STK'lar ile iş birliği ve ortaklıklar konusunda hala çok istekli değiller. Belediyeler yeterince destek olmuyorlar.”

Dernek Başkanı Fatih Fethi Aksoy ile yapılan mülakat ile birlikte dernek ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar göz önüne alındığında bu bulgulardan birkaç önemli sonuç çıktığını görüyoruz. En önemli sonuç, üyelerin fikirlerine verilen önemin vurgulanmasıdır. Dernek hakkında veya yapılacak herhangi bir etkinlik ile ilgili alınacak kararlarda üyelerin fikirlerine oldukça önem verdikleri görülmüştür. Genel Kurulda tüm üyeler seçme ve seçilme hakkına sahip olduğunu görüyoruz. Buna ek olarak yılda iki kez toplanan üye danışma toplantılarında dernek üyelerinin görüş ve önerileri değerlendiriliyor ve dikkate alınıyor. Buna ek olarak yapılan sıkça yapılan anketlerle de yine üyelerin görüşü alınmış oluyor. Aslında bu durum derneğin demokratik niteliğini de öne çıkarmaktadır. Üyeleri derneğin işleyişine, yönetimine sokarak aslında kendi yaşam alanlarında kendilerinin karar verebilmesine de teşvik ediyor. Bu, üyelerin sorumluluk bilincini de geliştirmede etkili bir yol. Derneklerin bir anlamda işlevlerinden birinin de yönetim deneyimi edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak olduğunu da düşünürsek, üyelere bu tarz sorumluluklar verilmesi ve sadece derneğin sadece veren taraf olmadığını gösterilmesi derneğin önemli sorumluluklarından bir tanesidir. Organizasyon yapısının da bu amaca uygun olduğu söylenebilir.

Bunlarla birlikte vurgulanması gereken önemli bir nokta var. Sonuçta sivil toplum kuruluşlarında işler gönüllülük esasıyla yürür. Sivil toplum kuruluşu tarafından güdülecek böyle bir yaklaşım, gönüllünün kendisini mekanik bir araç gibi görmesine ve bir süre sonra sivil toplum kuruluşundan, hatta benzer toplumsal çalışmalardan uzaklaşmasına yol açabilir. Öte yandan, gönüllü birey de gönüllü çalışmayı plansız programsız, sorumluluk üstlenmeden, istendiği zaman vazgeçilecek bir lütuf olarak görmemelidir. Gönüllü her görevi üstlenmek zorunda değildir, ancak bu, üstlendiği görevleri yerine getirmeme veya eksik yapma hakkı vermez. Gönüllü profesyonel çalışan olmamakla birlikte, üstlendiği görev ne kadar basit olursa olsun onu 'profesyonelce' yerine getirmelidir.

Dernek Başkanı Fatih Fethi Aksoy ile yapılan mülakat aslında sivil toplum kuruluşunun, dernek başkanı veya kuruluşun gözlerinden anlatmaktadır. Bir de Çiğdemim Derneğini, üyelerinin gözünden görebilmek için 50 kişinin katıldığı bir anket yapılmıştır. Şimdiki bölümde bu anket ele alınacaktır.

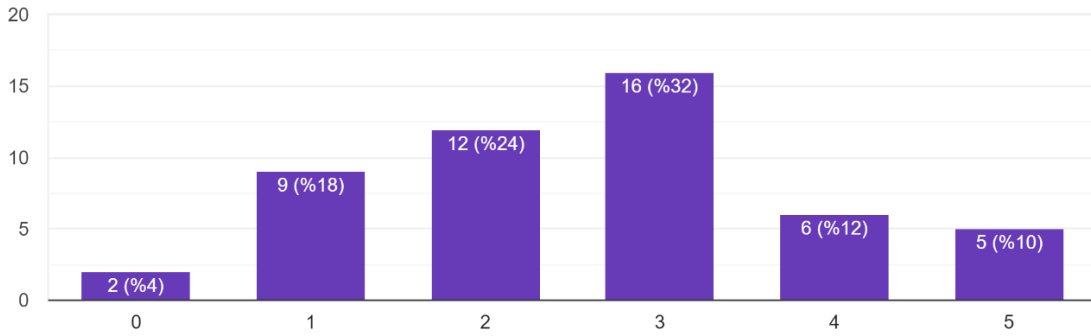
1. İlk olarak üyelerin, sivil toplum kuruluşlarının temel çalışma prensibi olan “gönüllülük” kavramına bakışlarını anlamak adına “Sizin için gönüllülük nedir?(Kısaca açıklayınız)” diye soruldu. 50 kişiye sorulan bu soruya 50 tane farklı cevap geldi. Bu cevaplara birkaç örnek şu şekildedir: “Karşılık beklemeden çalışmak”, “İstekli olmak”, “Karşılık beklemeden çalışmak”, “Herhangi bir menfaat beklemeden karşı tarafı mutlu etmektir”, “Gönülden vermek”, “İnsanlara, hayvanlara ve doğaya karşı duyarlı olmak, yardımcı olmaktır”, “Bireyin zaman, bilgi, beceri gibi sahip olduğu kaynakları tanımlı bir şekilde, tanımlı işler için toplum yararına kullanmasıdır.”, “Paylaşmak”,... Bu verilen cevaplar doğrultusunda, gönüllülük kavramının üyelere göre farklı anlamları olduğu sonucuna varılıyor. Genel olarak bakıldığında gönüllülük kavramına pozitif bir yaklaşım var ve “vermek” kavramı çevresinde şekillendiğini söyleyebiliriz.

2. İkinci olarak üyelere “Çiğdemim Derneği'ne üye olmadaki motivasyonunuz neydi?” diye soruldu. Bu soruya verilen cevaplardan birkaçı şu şekildedir: “Sosyalleşme, halkın içine girme”, “Mahalle haberlerini almak”, “Bir gruba aidiyet”, “Mutluluk”, “Duygusal sebeplerim vardı. Çok güzel projeler üreten, topluma faydalı işler yapan ve kendimi ait hissedebileceğim bir topluluğun parçası olmak istedim”, “Etkinliklerden yararlanmak”, “Yaşadığım mahalledeki insanlara faydalı olmak. Örgütlü toplum, gelişmiş toplumdur.”, “Daha az sosyalleşmeden daha çok sosyalleşmeye geçiş ve bilgi alışverişinde bilgilerimize yenilerini eklemiş oluyoruz.”, “Örgütlü ve kurumsal yapı içinde ekip çalışmasını öğrenen organizasyon yapısına sahip mahalle organizasyonu olmasıdır.” Yine bu sorudan, herkesin derneğe üye olmadaki motivasyonunun farklı olduğunu görüyoruz. Diğer cevaplar da göz önüne alındığında ortak noktanın sosyalleşmek ve aidiyet kavramlarının olduğunu görüyoruz.

3. Üçüncü olarak katılımcılara derneğin düzenlemiş olduğu etkinliklerden ne düzeyde yararlandıklarını öğrenmek amacıyla “Derneğin etkinliklerine katılım sıklığınız nedir?” diye soruldu. Figür 1'de görüldüğü üzere derneğin düzenlemiş olduğu etkinliklere katılım “ortalama” olarak görünüyor. Etkinliklere hiç katılmayan (0) ve çok az katılanların (1) sayısının, sıklıkla (4) katılan ve her zaman (5) katılanlarının sayısına eşit olduğu görülüyor. Dengeli bir grafik olduğunu söyleyebiliriz. Fakat genel anlamda katılımın normalden fazla sağlandığını görüyoruz.

Derneğın etkinliklerine katılım sıklığınız nedir?

50 yanıt

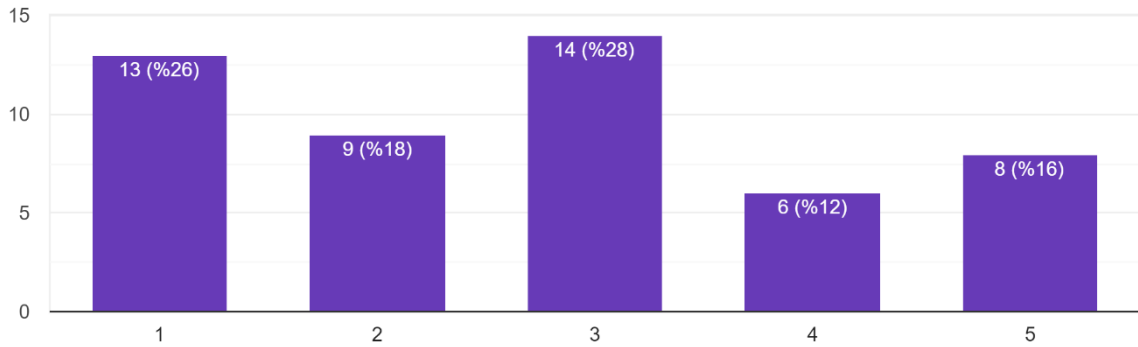

Grafik 1 Etkinliklere katılım sıklığı

4. Dördüncü olarak katılımcıların dernek işlerine ne düzeyde dahil olduğunu, dernek işlerinde ne derecede yürütme, organize etme tarafında olduklarını görmek amacıyla katılımcılara “Dernek işlerinde sorumluluk almada ne kadar isteklisiniz?” diye soruldu. (Grafik 2)

Dernek işlerinde sorumluluk almada ne kadar isteklisiniz?

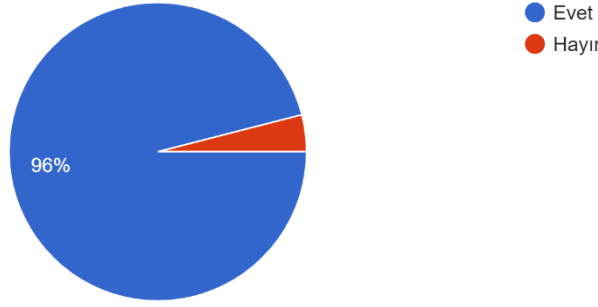
50 yanıt

Grafik 2 Dernek işlerinde sorumluluk alma istekleri

Ankete katılanların hepsinin de cevapladığı bu soruya verilen cevaplarda tüm şıklarının da işaretlenmiş olduğunu görüyoruz. Yani hem çok istekli (5) olanlar hem de hiç istekli (1) olmayanların olduğu bir grafik var. Grafiği yorumlamak gerekirse katılımcıların %26’sı dernek işlerinde sorumluluk almada hiç istekli değilken %16’sı çok istekli. %28 ile en çok nötr (3) cevabı verilmiştir. Grafikten çıkarılacak genel sonuç toplamda katılımcıların %44’ü bu sorumluluğu almaya isteksizken, %28’i nötrdür.

5. Son olarak katılımcıların derneğın yapısı bakımından memnuniyetlerini ölçmek adına kendilerine “Derneğın organizasyon yapısının işleyişinin ve görev dağılımının yeterince iyi olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuştur. Figür 3 verilen göstermektedir. Çok net görülebildiği gibi katılımcıların %96’sı derneğın organizasyon yapısının işleyişinin ve görev dağılımının yeterince iyi olduğunu düşünüyor. Çok az bir kesimin memnuniyetsiz olduğunu görüyoruz.

Grafik 3 Dernek organizasyon yapısı ve görev dağılımı memnuniyeti

Sonuç

Günümüzde çok büyük bir etkileme alanına sahip olan sivil toplum kuruluşları, toplum yapılarını harekete geçirme veya yönlendirme gücüne sahiptir. Giderek artan bir demokrasi egemenliği anlayışı ile halkın katılımı sağlandıkça bu sivil toplum kuruluşlarının etkisi de aynı oranda artmaktadır. Çok büyük bir öneme sahip olan bu sivil toplum kuruluşları işleyiş bakımından varlığını gönüllülük esasına dayandırmıştır. Bu araştırmada, Ankara’da bulunan en etkin ve işlevsel, örnek bir semt derneği olarak sayılabilecek Çiğdem Eğitim, Çevre ve Dayanışma Derneği (Çiğdemim Derneği) ele alınmıştır. Çiğdemim Derneği temel olarak mahalle kültürünü koruyup geliştirebilmek, farklı özellikteki bireyleri bir araya getirip karar alma sürecine katma amacı gütmektedir. Ayrıca Çiğdemim Derneği, farklı alanlarda birçok faaliyet düzenleyerek, üyelere ve mahallelilere sunmaktadır. Örneğin kültürel faaliyetler alanında müze gezileri, toplu tiyatro etkinlikler, vs. Hem dernek işlerini yürütürken hem de bu tür faaliyetler, etkinlikler organize edip iyi bir şekilde sonlanmasını sağlarken, gönüllü bir şekilde sorumluluk almış olan üyeler veya gönüllüler rol almaktadır.

Çiğdemim Derneği ele alınarak, üyelerinin gönüllü olarak sorumluluk alıp ne ölçüde dernek işlerinde rol almaya istekli olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda elde edilen sonuca göre; dernek organizasyon yapısı ve işlevi gereği, üyelerinin karar alma mekanizmasına katmanın yanında, yapılan işlerin karar verilip uygulanması sürecine dahil etmek adına pozisyonlar yaratmış ve olabildiğince teşvik edicidir. Bunlara rağmen, kafasında gönüllülük adına pozitif şeyler besleyen, birlikte hareket etmenin ne kadar önemli ve gerekli olduğunu düşünen, düzenlenen etkinliklere ortalamanın üstünde katılım sağlayan üyeler, maalesef dernek işlerinde gönüllü olarak sorumluluk alma konusunda çoğunlukla isteksizler. Bu durumda aslında bir tezatlık ortaya çıkıyor. Yapılan araştırmalar sonucunda, üyeler birlikte hareket etmenin, paylaşmanın, topluma yararlı işler yapmanın, karşılık beklemeden insanlara yarar sağlamanın öneminin fazlasıyla farkında oldukları ve derneğe üye olurken motivasyon kaynaklarının aslında bunlara duyulan istek etrafında şekillendiği analiz edilmiştir. Bu şekilde düşünen insanların bulunduğu bir toplulukta, insanların bunları “sağlayan” tarafta olmakta da istekli olacağı düşünülür. Fakat yapılan anket çalışması sonucunda katılımcıların %44’ünün sorumluluk almada isteksiz olduğu ve sadece %28’in istekli ve çok istekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aynı katılımcıların mevcut görev dağılımını ve yapısından %96 oranında memnun olduğu görülüyor. Bu şekilde sürerse üyelerin şu ankenden daha çok oranda, sadece derneğin sunduklarıyla ilgili olabilecek ve sonrasında derneğin yapılması, üretilmesi gereken işlerin daha az sayıdaki üyelerin sorumluluğunda olabilecekleri öngörülebilmektedir. Bu da işleri yapan üyelerin bir süre sonra makineleşmesine neden olabilir ve onları bu tür sivil toplum işlerinden soğutabilir. Bu bahsedilen senaryonun gerçekleşmemesi adına bazı adımlar atılabilir. Örneğin, tüm üyelere sorumluluk alma adına bilinç yaratmak için bazı konferanslar verilebilir ve bunun için yurtiçi veya yurtdışı bağlantıları kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- ARSLAN, Mehmet Lütfi (2018), “Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük: Sorunlar ve Çözüm Yolları”, <https://kurumsalyonetim.org/images/sivil-toplum-kuruluslarinda-gonulluluk-sorunlar-cozum-yollari-pdf-ilke-org-tr.pdf>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

- ÇAHA, Ömer (2006), “Bir Kez Daha Sivil Toplum”, <http://www.siviltoplum.com.tr>
- Ergür E.D. (2006), Sivil Toplum Kuruluşları ve Kültürel Etkinlikleri, İstanbul: Marmara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- GÜNEŞ, İsmail (2004), “Sivil Toplum Kuruluşları”, Son Baskı Sanal Dergi, Yıl: 1, S. 5, <http://www.sonbaski.com/sayi7siviltoplum.htm>
- MAĞA, İlker (2001), “Sivil Toplum Devletin Büyümesidir”, Sivil Toplum Devletin Büyümesi, YGS Yayınları, İstanbul, s. 7-17
- MOSTASHARD, Ali (2005), “An Introduction to Non-Governmental Organizations (NGO) Management” Iranian Studies Group, <http://web.mit.edu/isg/NGOManagement.pdf>
- TALAS, Mustafa (2011), “SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI ve TÜRKİYE PERSPEKTİFİ”, Türklük Bilimi Araştırmaları, s. 391-395
- https://www.tusev.org.tr/usrfiles/files/step2011_web_SON.pdf
- <https://www.cigdemim.org.tr/>
- <https://graphcommons.com/graphs/4e484552-0321-426d-90c5-c0f6e57e9e20?auto=true>
- <https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari>

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME: BİR MAHALLE DERNEĞİNİN MONOGRAFİSİ ÜZERİNDEN KURUMSAL VE TOPLUMSAL ETKİSİNİ DEĞERLENDİRMEK

Prof. Dr. Savaş Zafer Şahin

Türkiye’de sivil toplum, siyaset bilimi ve kamu yönetimi yazınlarında mahalle ölçeğinde yapılan çalışmalarda çoğunlukla kesitsel analizler yapıldığı, mahalle ölçeğindeki sivil toplum alanının değerlendirilmesinde beklenen araştırmaların yapılmadığı söylenebilir. Oysa ki, Türkiye’nin dört bir yanında özellikle de büyük kentlerin yaşam alanları içerisinde yerel düzeyde çok önemli mahalle örgütlenmesi deneyimlerinin ortaya çıktığı bilinmektedir. Bu örgütlenmelerin temelde toplumsal, yönetsel ve mekânsal bir sorun alanı olan mahalleyi nasıl ele aldığı ve dönüştürdüğü bugüne kadar tam ve bütün boyutlarıyla ele alınamamıştır. Bunda yönetsel sorunlar olduğu kadar, mahalle örgütlenmelerinin kırılğan yapısı ve sürdürülemezliği sorunları etkilidir. Bu çalışmada bu sorunları aşma potansiyeli bulunan önemli bir mahalle derneği olan Çiğdemim Derneği ele alınmıştır. Derneğin yapısı, toplumdaki yeri ve etkisi yenilikçi bir eğitim yöntemi olan kamusal akıl stüdyosu yöntemi ile ele alınmıştır. Bu yöntemde ODTÜ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Lisans öğrencileri ile birlikte yürütülen görgül çalışmalar, bir monografi mantığı içerisinde tartışılmış ve bir araya getirilmiştir. Öğrencilerin yol gösterici akademisyenler eşliğinde yaptıkları çalışmaların yine öğrenciler, Dernek yetkilileri ve Mahalle sakinleri ile birlikte olgunlaştırılması ile elde edilen çalışmalar kendileri de daha sonra bilimsel araştırmalara kaynaklık edebilme vasfı taşımaktadır. Çünkü bir monografi olarak yapılan çalışmaların içerdikleri yorumlar ve değerlendirmeler de daha sonraki yıllarda gençlerin ve genç araştırmacıların belli toplumsal koşullar altında mahalle örgütlenmelerine olan bakış açısını anlamak için kullanılabilir.

Monografi çalışmasının amacı, Çiğdemim Derneğinin bulunduğu mahalle, yakın çevre, kent ve genel olarak sivil toplum alanlarına olan katkısını ve etkisini değerlendirebilmektir. Bu değerlendirmeyi yapabilmek amacıyla öncelikle daha önce yerel yönetimler için geliştirilmiş bulunan monografi yaklaşımı ele alınmış, Dernek yönetimi ve öğrencilerle tartışılmış ve ardından yapılan yazın taramaları ve iyi uygulama örnekleri ışığında yeni bir sistematik geliştirilmiştir. Bu sistematik, belli ölçüde Çiğdemim Derneğinin özgün koşullarını, belli ölçüde de Türkiye ve dünyadaki topluluk düzeyindeki örgütlenmelerin özgünlüklerini içermektedir. Belirlenen sistemattikte sivil toplum kuramında mahalle örgütlenmesinin konumlanmasına, mahalle örgütlenmesinin dış kurumsal koşullarına, yasal ve yönetsel yapının getirdiği kısıt ve olanaklara, toplumsal dinamikler ve kuşaklar arası ilişkiler bağlamında yaşanan sorunlara, dernek faaliyetlerine, kaynak kullanımına ve dernek üyeleri ve mahalle açısından ilişkiler ve etkilere ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında Çiğdemim Derneğinin mahalle içinde ve dışında 25 yıllık sürede ortaya koyduğu etkilere ilişkin bir değerlendirme yapma olanağı ortaya çıkmıştır. Etki analizi yapılırken, Dernek yetkilileri, mahalle sakinleri ile niteliksel ve niceliksel araştırmalar gerçekleştirilmeye çalışılmış, ayrıca, Derneğin yaklaşık yirmi beş yıldır biriktirmekte olduğu arşivden yararlanılmıştır. Bu değerlendirme COVID-19 öncesinde başlayan ve pandemi sürecinde tamamlanan bir araştırma ile gerçekleştirmiştir. Bu sebeple gelecekte, pandemi sonrası dönemde, pandemi etkileri ile birlikte yeni bir monografi çalışması yapılması da anlamlı olacaktır. Kuşkusuz bu koşullar yapılan araştırma ve değerlendirmelerin doğası gereği kısıtlar olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, bir mahalle monografisi olarak, bir mekânsal birim ve topluluk olarak yapılan monografi çalışmasının daha önce çok rastlanılmayan bir çalışma türü olmasının dikkate alınması gerekmektedir.

Monografi kapsamında ilk ele alınan araştırma başlığı sivil toplum kuramı açısından Çiğdemim Derneği deneyiminin ele alınmasıdır. Sivil toplum kuramları açısından bakıldığında, mekânsal bir yaşam birimi olarak mahallenin toplumun bütününün eğilimlerini yansıtan ya da kendi yerel özgünlüğünü yaratan bir yapı olup olmadığının ayırıcılığına varmak önemli görünmektedir. Genel olarak bakıldığında mahalle düzeyindeki bir sivil toplum örgütünün kendisinin ve mahallelilerin sivil toplum deneyimini ne ölçüde toplumdaki genel kalıplardan ayırıştırabildiği önemli bir sorudur. Bu sorunun yanıtı belli ölçülerde Derneğin Mahalledeki etkisi ile koşut olarak ortaya çıkmaktadır. Bu etki ele alınırken üç temel boyut değerlendirilmiştir. Birinci boyut mahallenin ne ölçüde kentsel geleneksel mahalle yapısından farklılaşabildiği ile yakından ilişkilidir. Geleneksel mahallenin topluluk olarak bütünlüğü, belirgin tarihi ve değer yargıları ile Çiğdem Mahallesinin nasıl ilişkilendiği, bu ilişkinin

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

farklılaşmasında Derneğin rolü önemlidir. Birinci olarak Derneğin, Mahallede geleneksel mahalle yapısına ilişkin algıyı değiştirecek bir etki ürettiği söylenebilir. Bu etki öncelikle ele alınan ikinci boyutla yani mahallenin mekânsal yapısı ile çok yakından ilişkilidir. Geçen yirmi beş yıl boyunca, Çiğdem Mahallesi kendi içinde belli bir mekânsal çeşitlilik ve farklılaşma içermeye başlamış, apartmandan gecekonduya, güvenli siteden lüks konuta kadar farklı mekânsal birimlerin yer seçtiği bir alan haline gelmiştir. Bu çeşitlilik ortaya çıkarken nüfus yapısında ortaya çıkan durağanlaşma, mahalle sakinlerinin mekânsal bir odak eksikliğine ilişkin boşluğu Dernek ile doldurmaları olanağını doğurmuştur. Dernek faaliyetlerinin mekânsal bir niteliğinin bulunması parçalanmış ve yer yer mekânsal kısıt ve engellerle çevrili bu mahallenin Dernek faaliyetlerini benimsemesini kolaylaştırmıştır. Genel olarak bir transit geçiş noktası değil, bir son durak niteliği taşıyan bir yerleşme olarak Derneğin bu etkisi mekânsal olarak sürdürülebilirliğinin sağlanmasından önemli bir etki yaratmıştır. Üçüncü olarak kentte bulunan demokrasi vakumu içinde Derneğin doğrudan demokrasi pratiklerini benimsemesi ve buna yönelik faaliyetleri yoğunlaştırması Derneğin bir demokrasi odaklanması ve yerel kimlik açısından aidiyet hissi oluşturması sonucunu getirmiştir. Yani Kent ve ilçe özelinde oluşturulamayan demokratik kimlik hissini derneğin mahalle ölçeğinde oluşturması önemli bir sivil toplum algısı oluşturmuştur. Bu algı yer yer Dernekle konvansiyonel siyasi örgütlenmeler arasında gerilimlere sebep olsa da nihai olarak müzakere ve uzlaşma seçenekleri de ortaya çıkmaktadır. Mahalleyi ilgilendiren kararlarda referandum uygulaması ve sorunların çözümü için karar vericilerle ilişkiye geçilmesi çabası buna örnek olarak gösterilebilir. Sonuçta, Çiğdemim Derneğinin Mahalle ölçeğinde farklılaşan bir sivil toplum deneyimi oluşturmayı başardığı söylenebilir. Bu farklılaşma da mekânsal, demokratik deneyim ve geleneksel mahalle algısından farklılaşma etkileri ile oluştuğu görülmektedir.

Monografi kapsamında ele alınan ikinci ana başlık değişen devlet yapısı ve mevzuat kapsamında Derneğin etkisinin ele alınmasını kapsamaktadır. Çiğdemim Derneği, yirmi beş yıllık geçmişı boyunca içinde bulunduğu Başkent Ankara Özelinde büyükşehir belediye yasalarının değişimini, devlet yapısının değişimini bir tanık olarak izlemiştir. Bu tanıklık içerisinde en önemli dönüşümlerden birisi sivil toplum örgütlerine ilişkin mevzuatta gerçekleşmiştir. Geçmişte daha çok il yönetimleri kapsamında denetlenen sivil toplum örgütleri giderek daha fazla merkezi idare ile ilişkili bir şekilde devletle ilişkilenebilir başlamıştır. Özellikle son dönemde bu ilişkilendirme veri aktarımı yoluyla kontrol tarafına doğru kaymıştır. Sivil toplum örgütlerine ve devletin yapısına ilişkin olarak ortaya çıkan tüm bu değişiklikler boyunca Derneğin, ortaya çıkan yeni duruma adapte olabilmek kapasitesini gösterdiği, bunun için ağırlıklı olarak yetki konusunda değil, Dernek faaliyetleri üzerinden bir meşruiyet alanı oluşturduğu görülmektedir. Dernek yetkililerinin deyimiyle bıkmadan usanmadan, değişen bürokrasi ve farklılaşan devlet yapısı içerisinde kendilerine bir muhatap aramayı hiç bırakmayan Dernek bir şekilde tüm bu değişim sürecine rağmen kendisine bir tanınırlık ve meşruiyet alanı açmayı başarmıştır. Bu başarının ardında, AB Süreci ile birlikte başlayan, sivil topluma ilişkin iş yapış ve kaynak kullanım mekanizmalarının yaygınlaşması ile birlikte devletin de sivil topluma yakınlaşması bulunmaktadır. Kalkınma Ajanslarından kent konseylerine, Bakanlıklardan çeşitli hibe programlarına kadar Dernek artık Ankara'da sivil toplum alanının en bilinen aktörlerinden birisi olarak kabul edilmektedir. Kuşkusuz mahalle bekliliği gibi tartışmalı düzenlemelerde de Derneğin yeni uyum çabalarına girmesi gerekmektedir ancak yine de erişilen kapasite ile bu durumların da yönetilebileceği söylenebilir. Bu anlamda Derneğin, bürokrasi içerisinde sürdürülebilir bir etki yaratmış olduğu görülmektedir. Hatta bu etki Ankara sınırlarını aşarak bir iyi uygulama örneği olarak da görülmektedir.

Bir mahalle örgütünün dış hatlarını belirleyen görünmeyen siyasal ve yönetsel sınırlar da en az devlet yapısının özellikleri ve mevzuat kadar Dernek ve Mahalle ilişkisini belirlemektedir. Öncelikle Ankara'nın kentleşme sürecinde, kentleşmenin oluşturduğu dönüşüm etkisinin ele alınması önemlidir. Çiğdem Mahallesi özellikle yakınındaki gecekondular ve köy yerleşimleri ve etrafını çeviren ODTÜ ormanı ile birlikte, son yirmi yılın kentsel gelişme süreçlerinden yakından etkilenmiştir. Bir yandan Yüzüncü Yıl Mahallesi öğrenci odaklı bir yaşam çevresinin oluşması ve yakın çevredeki sosyoekonomik statünün yükselmesi ile birlikte öte yandan Konya Yolu ve ona erişim sağlayan Malazgirt Bulvarı gibi yeni ulaşım akslarının oluşması Dernek ve Mahallelinin bu değişim karşısında belli savunuculuk stratejileri geliştirmesini, mahalle dışındaki konularla da yakından ilgilenmesini getirmiştir. Bu faaliyetlerin bir kısmında da ciddi başarılar elde edilmiştir. Ancak, özellikle Şirindere Vadisi gibi konularda Mahallenin içindeki karmaşık süreçlerde Dernek kapasite ve güç sınırları ile yüzleşmek durumunda kalmıştır. Burada Derneğin dışarıda gücünü artırarak içerideki sorunları çözmeye çalışmak gibi bir stratejiye de yöneldiği söylenebilir. Derneğin artan kapasitesinin oluşmasında bir yandan mevcut iktidarın sivil topluma ilişkin olarak çizdiği politikalar etkili olurken, diğer yandan da AB süreci gibi etkilerle Dernek başka kurumsal yapıların desteğini arama yoluna gitmiştir. Üniversite, diğer dernekler gibi yapılarla iş birliği ve kapasite geliştirme arayışlarına giren Dernek bunda

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

başarılı olmuştur. Ancak, Çiğdemim gibi derneklerin sayısının azlığı özellikle mahalle düzeyinde bu tür bir kapasitenin yaratılmasının zorluklarını göstermektedir. Sonuçta, başarılı ama az sayıda örnek bu zorlu yola girebilmektedir. Özellikle Valilik ve muhtarlık gibi geleneksel devlet yapısının ayrılmaz bir parçası olan kurumsal yapıların Dernek bağlamında fazladan bir kapasite üretememesi de bu durumu destekler vaziyettir. Sonuçta Dernek başarılı bir örnek olmakla birlikte günün sonunda iş birliği yapabilecek kentin farklı bölgelerindeki benzerlerini bulmakta da zorlanmaktadır.

Çiğdemim Derneği ürettiği etkiyi bir yandan da farklı toplumsal fay hatları üzerindeki gerilimler ve çatışmalara rağmen ortaya çıkarabilmiştir. Bu toplumsal dinamikler aynı zamanda Derneğin uzun yıllardır etki alanını genişletmeye çalıştığı unsurları içermektedir. Yani Dernek bilinçli olarak bu gerilimlerin farkındadır ve bunları aşmak için çaba harcamaktadır. Ancak, bazı toplumsal durumlar ise öncelikle yapısal koşulların bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Öncelikle, Dernek ve işleyişine ilişkin tüm süreçlerin Başkent Ankara'da, Çankaya ilçesinde orta sınıf bir yaşam tarzını yansıtmakta olduğu unutulmamalıdır. Bu orta sınıf cumhuriyetçi dünya görüşüne ve belli bir yaş ortalamasına sahip kitle, sivil toplum faaliyetleri ile kamusal birer özne olma olanağı elde etmektedir. Özellikle Çankaya İlçesi ile özdeşleşmiş bazı siyasi ve kültürel davranış kalıplarının Derneği ister istemez etkilediği söylenebilir. Dernekte bu duruma ilişkin bir farkındalık vardır. Yerel siyasi teşkilatlarla kimi zaman yaşanan gerilimlerde bu farkındalığın da etkisi olduğu söylenebilir. Orta sınıf yaşam alışkanlıklarını Derneğin çok farklı siyasal ve ideolojik duruşları bulunan inisiyatiflerle de ilişki içinde olarak aşmaya çalıştığı da söylenebilir. Meslek odaları, diğer farklı dernekler ve akademisyenler bu anlamda özellikle bir temas alanı oluşturmaktadır. Bu çerçevede yine de sorun alanı olmaya devam eden bazı konular olduğu görülmektedir. Bunların birincisi farklı kuşaklarla ilişki kurma sorunudur. Çocuklar ve gençlerle temas kurulabilmesi için çabalar mevcuttur. Ancak, gerek kullanılan iletişim mecralarının farklılığı ve etkisi, gerekse yaşam biçimleri ve beklentiler arasındaki farklılıklar öncelikle mekânsal hareketlilik bağlamında bir durum oluşturmaktadır. Mahallede yaşayan gençler ve yakın çevredekiler, çoğunlukla Dernek faaliyetlerinden yeterince yararlanmamakta ya da bilgi eksikliği yaşamaktadır. Bu temas alanının nasıl kurulacağı belli ölçülerde kuşaklar arası sosyolojik farklılıklarla açıklanabileceği gibi belli ölçülerde de Derneğin kültürel alışkanlıklarının oluşturduğu doğal bariyerlerle de açıklanabilir. Bu durumun en belirgin göstergelerinden birisi de Şirindere Vadisi olarak adlandırılan bölgedeki yaşamın Dernek ve Mahalle için çözümsüz gibi görünen bir soruna dönüşmesidir. Kentsel dönüşüm süreci yarım kalan, eski sakinleri de alandan uzaklaşan bölgede daha sonra kâğıt toplayıcı işgalcilerin yer seçmesi artık Derneğin etki alanının kısıtlandığı bir olguya dönüşmüştür. Bu çalışmayı yürüten genç araştırmacılar açısından bu durum pek çok anlamda anlaşılabilir bulunmakla birlikte, Derneğin de bu konuyla ilgili çaba gösteren neredeyse tek yerel unsur olduğu da unutulmamalıdır. Sonuç olarak, Derneğin etki alanı açısından toplumsal durumların, kuşak farklılıklarının, yeni toplumsal durumların etkisinin ele alınması önemli görünmektedir.

Çiğdemim Derneğinin toplumsal ve kurumsal etkisinin çok önemli bir kısmı çalışma ve örgütlenme biçiminden kaynaklanmaktadır. Çeşitli konularda savunuculuk faaliyetlerinin yanı sıra, eğitim, kültür, sanat, çevre gibi pek çok konuda faaliyetlerde bulunan Dernek, bu faaliyetlerinin etkisini arttırmaya çalışmak amacıyla bir stratejik planlama yaklaşımıyla kendi kurumsal durumunu da izlemeye çalışmaktadır. Mahalle bostanı gibi uygulamalarla, panayır ve festivallerle mahallelinin farklı bir sivil toplum dünyasını deneyimlemesini sağlayan Dernek, bu etkinliklerin en az kaynakla en fazla etkiyi uyandırması için özel çaba göstermektedir. Ancak, bu başarıya rağmen, etki Derneğin ve Mahallenin toplumsal ve yönetsel sınırları kadar etkili olabilmektedir. Örneğin mahallede çok fazla gencin bulunmaması, Derneğin gençlere yönelik faaliyetlerin doğal sınırı olarak görülmektedir. Yapılan bütün etkinlikler şeffaf bir kaynak kullanım mekanizmasıyla desteklenmekte, mümkün olduğu kadar kaynak kullanmayan, aynı ve dayanışmaya dayalı hareket tarzları tercih edilmektedir. Kaynak kullanımına ihtiyaç olduğunda da AB Projeleri gibi yenilikçi kaynaklara yönelinmektedir. Özellikle AB projelerinin yapılması Derneğin kurumsal kapasitesini en üst düzeye çıkarmış, Derneği muadil derneklerin rol model haline getirmiştir. Geline nokta itibariyle Dernek, dışarıdan neredeyse hiçbir kaynak desteği alınmaksızın her türlü ihtiyacını karşılayabilecek bir örgütlenme kapasitesine erişmiştir. Bu kapasite derneğin sadece kendi örgütlenmesi için değil, kent konseyleri gibi daha üst ölçekte etkili olan yapılar içinde de etkili olmasını sağlamaktadır.

Tüm bu etkilerin en temel kaynakları Derneğin üyeleri ve mahalleli ile kurduğu ilişkide bulunmaktadır. Sivil toplum kuramında yer alan, gönüllü örgütlenmenin dayandığı motivasyon, sorumluluk ve aidiyet hislerinin gelişmesi için güçlü bir kurumsal kültür geliştii görülmektedir. Dernek içinde uzun yıllardır dayanışma kültürünü taşıyan üye ve yöneticilerin varlığı kadar, bu kültüre katkıda bulunanların manevi olarak teşvik edilmesini sağlayacak yaklaşımların izlenmesi önemlidir. Dernek gönüllülerinin çaba ve çalışmaları, katkıları Dernek tarafından desteklenmektedir. Bunun sonucunda da

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

mahalleli ile de güçlü bir ilişki kurulabilmektedir. Bu güçlü ilişkinin temelinde belli faaliyet biçimlerinin ortak bir fayda algısı yaratmış olması, belli deneyimlerin de ortak tarih algısını desteklemesi bulunmaktadır. Dernekle üyeleri arasındaki ilişkinin ağırlıklı olarak yüz yüze ilişkiler üzerinden yürütülmesi de bir mahalle derneğine uygun görünmektedir. Yine de iletişim ile ilgili sorunlara bakıldığında, Derneğin mahalle nüfusunun yaş durumu ile ilgili doğal sınırlara eriştiği de söylenebilir. Gelecekte, Derneğin bir sivil toplum örgütü olarak mevcut mahalle sınırları dışında etkili olarak mahalleye yönelik etkini artırılması söz konusu olabilir.

Bu monografi kapsamında yapılan araştırmalar Çiğdemim Derneğinin etki unsurlarının önemli bir kısmını tanıma olanağı vermiştir. Ancak, özellikle pandemi sebebiyle ortaya çıkan durum, mahalleliler ile daha fazla etkileşim içinde bir araştırma yürütülmesine engel olmuştur. Oysa, özellikle, mahallelinin genel yaşam döngüsü, kendi içindeki farklılaşmaları, farklı mekânsal ayrımları ile Dernek etkisi arasındaki ilişkinin gelecek araştırmalarda derinlemesine ele alınması daha farklı bakış açıları da sağlayabilir. Bu bakış açıları da Derneğin gelecekteki sürdürülebilirliği için hangi alternatif senaryoların söz konusu olabileceğine ilişkin öngörüler sağlayabilir. Yine de bu araştırmada ortaya konan yaklaşım, Çiğdemim Derneğinin Ankara ve Türkiye düzeyinde çok önemli bir toplumsal ve kurumsal etki ortaya koyabildiğini göstermiştir. Çiğdemim Derneğine ilişkin bu araştırma, küçük ama basit gibi görünen bir mahalle deneyiminin ne kadar önemli potansiyel ve etkiler yaratabileceğini bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir.

ÇİĞDEM EĞİTİM, ÇEVRE VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

Çiğdem Mah. 1551. Cadde 14-A Çankaya/Ankara

www.cigdemim.org.tr

+90 312 2852047

+90 530 6609583

dernek@cigdemim.org.tr

+90 507 8685770

"Bu rapor Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve STGM tarafından yürütölen Birlikte Destek Programı tarafından kurumsal hibe desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Çiğdemim Derneğinin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir"